Földessy:

A MAGYAR LABDARÚGÁS ÉS A 60 ÉVES MLSZ

11

ZOLI KAFFÈ

PISTI - TÈL

DR. FÖLDESSY JÁNOS

A MAGYAR LABDARÚGÁS ÉS A 60 ÉVES MLSZ

SPORT KÖNYVKIADÓ
1960

Ez a mű a Magyar Labdarúgók Szövetsége 60 éves jubileumára készült
az MLSZ védnökségével

A fedelet és a borítót rajzolta:

ZÓRÁD ERNŐ

A kiadásért felel a Sport Lap- és Könyvkiadó igazgatója
Felelős szerkesztő: Örvös János
Műszaki felelős: Bánfi Ferenc
Megjelent 6700 példányban, 25,2 (A/5) ív terjedelemben
Ez a könyv az MSZ 5601—54, 5602—50 Á szabványok szerint készült

60.11862 Egyetemi Nyomda, Budapest — F. v.: Janka Gyula igazgató

A magyar labdarúgás és a 60 éves MLSZ

Ez a könyv szerkesztésemben a harmadik összefoglalója a magyar labdarúgás és az MLSZ történetének. Az első az MLSZ 25 éves jubileumán, 1926-ban jelent meg, a második 1957-ben, a labdarúgó-sport hazánkban való megindulásának 60. évében, kiváló szakemberek közreműködésével.

Az MLSZ 1961-ben tölti be működésének hatvanadik évét, így mostani művemben bővebben ismertetem ennek a 60 évnek szövetségi történetét is. Ebben a részben dr. Koch Nándor ny. tankerületi főigazgató, régi labdarúgó-válogatottunk és a 33-as FC elnöke, kiváló sportírónk segített, míg a felszabadulás utáni részt Barcs Sándor és Honti György, az MLSZ vezetői és Bácskai László, az MLSZ sajtóelőadója nézték át és egészítették ki. A jubiláris alkalomból vált időszerűvé az MLSZ megalakulása előtt történteknek és magának a megalakulásnak részletes leírása az MLSZ jubileumát előkészítő bizottság által felkutatott eredeti dokumentumok alapján. Kiegészíti az MLSZ-részt a már elhúnyt régi vezetőkről való megemlékezés, nemzetközi kapcsolataink és az MLSZ pilléreinek, intézményeinek felvázolása, valamint a mai MLSZ, JT, ET ismertetése.

A mű második része „a magyar labdarúgás", magának a játéknak a történetét adja, annak alkotó részein keresztül: a bajnokságokat, bajnokcsapatokat, edzőiket, gólrekordereket és a hazai vándordíjak összeállítását. A válogatott mérkőzésekről szóló beszámoló ezúttal először követi híven a FIFA előírásait, így a felsorolásba minden olyan mérkőzés is belekerült (tekintet nélkül arra, hogy magyar részről A, B csikók — amatőr-profi csapat vett részt a mérkőzésen), amelyet a FIFA nyilvántart; ezeknél a játékvezető nevét is közlöm. Ebben a részben ismertetem „minden idők legjobb labdarúgói"-t, a szövetségi kapitányokat, valamint a kis válogatott mérkőzések és nemzetközi klubmérkőzések összeállítását és külön-külön Budapest főváros és a vidék labdarúgásának történetét.

Az ifjúsági labdarúgás hazai története zárja ezt a részt, amelyet Hoffer József ifj. kapitányunk egészített ki a legutóbbi idők sikeres ifjúsági eredményeivel.

A harmadik részben — mielőtt szerepünket a világ labdarúgó-sportjában ismertetném, bemutatom a FIFA-t és UEFA-t, a nemzetközi labdarúgó-szerveket, s felsorolom a tagszövetségeiket, azok adatait. Majd sorba veszem az olimpiai bajnokságokat, világbajnokságokat, s e kettő alapján állítottam össze a „Küzdelem a világ labdarúgó-elsőségéért" című fejezetet. Az 1958. évi VB-ről részletesen adom svéd lapokban is megjelent beszámolóimat.

Ezután sorba veszem a nagy európai labdarúgó-tornákat, a Nemzetek Kupáját, a volt EK-Gerő Kupát, a Bajnokcsapatok EK-ját, a Közép-európai Kupát, a kupagyőztesek új díját, a vásári városok serlegét, s nem utolsósorban az UEFA ifjúsági tornáját, amely ismételten magyar sikert hozott. Ezeknek a díjaknak eddigi összes magyar eredményeit közlöm.

A nemzetközi rész ⇔ a magyar játékrendszer, játékosaink és edzőink világsikerével is foglalkozik. Nagy külföldi barátaink régebbi és újabb megemlékezései fejezik be ezt a harmadik részt.

A képes mellékletben felelevenedik a magyar labdarúgás sok dicső emléke, kiegészítve a mai labdarúgás értékeivel. A mű elkészítésénél nagy segítséget nyújtottak Árky Nándor, a labdarúgás és az MLSZ négy évtizeden át kiváló munkása és az Egyetemi Nyomda sportszerető vezetői és dolgozói.

Arra törekedtem, hogy hasznos kézikönyvet adjak a labdarúgást szerető és művelő olvasó kezébe, amely méltó legyen az MLSZ 60 éves jubileumához.

Dr. Földessy János

További jó munkát a 60 éves MLSZ-nek!

Írta: Hegyi Gyula, az MTST és a MOB elnöke

Hatvan évvel ezelőtt a magyar sportélet is a polgári társadalom összetételét sugározta. Az akkori vezető egyesületekben származáshoz és érettségi bizonyítványhoz kötötték a sportegyesületi tagságot is.

A labdarúgó-sport volt az első, amely áttörte a korlátokat. Az elsők között rúgták a labdát a MÁV Északi Főműhely munkásai is a Pékerdőben. De még sokáig nem engedték be a munkásokat a működő sportegyesületekbe. A labdarúgás azonban a sportban, mint a kollektív játékok előharcosa, nem tűrte a korlátokat. A munkássportolók részére mind több sportegyesület nyitotta meg kapuját, majd szakma szerint szervezkedtek önállóan a munkás-labdarúgók: a vasutasok, a postások után a nyomdászok, vasasok, bányászok majd a többiek is.

A labdarúgás nézőközönsége is a dolgozókból, a kisemberek közül került ki. Miután pedig a labdarúgás mozgatta meg a legnagyobb tömeget, a labdarúgás jövedelme adott anyagi alapot a többi sportágnak. Legjelentősebb befolyása azonban az volt, hogy példája nyomán exkluzív merevségéből engedni kényszerült a többi sportág is.

A 60 évvel ezelőtt megalakult MLSZ-nek nagy érdeme, hogy megkezdte a külföld labdarúgó-sportjával az állandó kapcsolatokat. A magyar—osztrák válogatott mérkőzés az első nemzetközi mérkőzés volt a világon. Követték az osztrákokat az angolok, csehek, franciák, svájciak, olaszok, németek és a többi labdarúgóországok. Az MLSZ híven ápolja hatvan éven keresztül a nemzetközi összeköttetéseket, jelentős szerepet játszott a FIFA-kongresszusokon, javaslatai, kezdeményezései élénk visszhangot keltettek: kétszer Budapest látta vendégül a nemzetközi szövetséget és több száz külföldi kiküldöttet.

A szövetség többször került szembe a sport reakciós országos vezetőségével (OTT), s az ezt támogató kormánnyal. 1919-ben a labdarúgás elsőnek állt a Tanácsköztársaság sportdirektóriuma mellé, s pályával, felszereléssel segítette a többi sportágat. A Horthy-években az addigra már kialakult munkás-sportegyesületekben élt tovább a szabadság eszméje. Ekkor az MLSZ-t — amelyet különböző hatósági erőszakkal, megadóztatásokkal, tilalmakkal akartak letéríteni haladó útjáról — főként a baloldali, munkás-sportegyesületek segítették harcában. Amikor pedig kormánybiztost küldtek az MLSZ-be, titokban folyt az ellenállás, a közönség a munkáscsapatok mérkőzéseit látogatta, amelyeket hiába próbáltak megtörni, eltéríteni a baloldali eszméktől.

A felszabadulás után végre szabadon dolgozhatott az MLSZ, amelyet a legfelsőbb sporthatóság is támogatott.

Ekkor érte el labdarúgásunk legszebb eredményeit, a közel ötéves veretlenséget, az olimpiai bajnokságot, Európa-Kupa- és több KK-győzelmet, világbajnoksági II. helyezést, Anglia legyőzését hazájában és sok más maradandó sikert.

Az MLSZ újjáalakítása után — a magyar sport általános irányelvének megfelelően — soha nem látott széles alapon szervezte meg a labdarúgást, s a tömegekből sorra tűntek fel a tehetségek, ami biztosítéka a jövőnek.

Az MLSZ-nek ma is nagy a tekintélye külföldön, a FIFÁ-ban, UEFÁ-ban és minden labdarúgást művelő országban. A magyar labdarúgás pedig a világ labdarúgásának élvonalában van.

Az MLSZ-nek a következő évtizedekben is meg kell őriznie hat évtizeden keresztül híven követett nemes hagyományait, amelynek labdarúgó-sportunk nagyságát köszönheti. Soha nem lankadó kitartó munkával szervezzék széles alapon a magyar bajnokságokat, kutassák fel és neveljék a magyar ifjak ezreit, hogy a magyar labdarúgás mind fényesebb sikereket érjen el.

I. RÉSZ

A 60 ÉVES MLSZ

A magyar labdarúgás első négy éve — az MLSZ megalakításáig (1897—1900)

A magyar labdarúgás első nyomait éppen olyan homály fedi, mint általában a labdarúgás kezdetét. Mégis — röviden — a következő adatokat soroljuk fel :

Az 1870-es évek végén Molnár Lajos „Atlétikai gyakorlatok" című művében ismertette a futball-játékot is.

Az 1886-ban megjelent „Képes sportnaptár"-ban Szokolay Kornél írt a labdarúgásról a „Három angol labdajáték" című cikkében.

Utána az 1890-es évek első felében az akkori „Sportvilág" állandóan ismertette az angol, majd a kontinentális futball híreit, eredményeit. Bély Mihály és Szaffka Manó kis füzetekben írtak az „Angol rúgósdi"-ról.

Az első futball-labdát az egyik forrás szerint Perry, a magyar atléták angol edzője hozta volna, másik feljegyzés szerint viszont a Budai Tornacsarnokban, vagy az egyik katonai iskolában rúgták volna. Hitelesebb adat, hogy 1896 késő őszén Löwenrosen (Lányi) Károly — aki előbb bejárta Angliát és Amerikát és futball-labdát hozott magával, két csapatot szervezett s azokkal a Pék erdőben „meccset" is játszatott.

Ennek történetét a népszerű „Csarli bácsi" később így írta le : (eredetije az MLSZ archívumában van) :

„1895-ben jöttem haza Amerikából és magammal hoztam két football-labdát. A MÁV-hoz léptem be, mint mintaasztalos, majd 1896-ban tagja lettem a Törekvés dalárdának, s ennek tagjaiból verbuváltam egy csapatra való játékost. Három hónapig gyakoroltunk, s utána megrendeztem az első football-match-et. Háromszáz jegyet sikerült előre eladnunk, egy jegy ára 10 krajcár volt, tehát gazdagok voltunk. A felszerelést úgy állítottuk össze, hogy a hosszú alsónadrág szárát, valamint a gyári kék munkanadrágot rövidre vágtuk, a bakancsokat pedig megstoppliztuk. A mérkőzés napjával azonban rettenetes pechünk volt. 1896. november 1-én délelőttre ugyanis 25 cm magas hó esett le. Ezek után nagyon meglepődtünk, hogy mégis mintegy 300 néző volt kíváncsi a játékra. A játékosok azonban nem akartak levetkőzni. Sok rábeszélésre végre kaphatók voltak arra, hogy úgy bekecsben, csizmában mégis játsszanak. Csak Winkler József (a későbbi válogatott Winkler fiúk édesapja) és magam öltöttünk dresszt. A nagy mérkőzés 20 percig tartott, mert ezalatt három bokatörés történt, s a további játékot be kellett szüntetni. Engem az összes asszonyok diszkvalifikáltak (Csarli bácsi nyelvén ez azt jelenti, hogy őt tették felelőssé a balesetekért) s fél évig nem mehettem közéjük, mert szemükben én gyilkos voltam."

Ezek után érthető, hogy a pékerdei „labdarúgó-mérkőzésnek" nem lett folytatása és Löwenrosen is csak évekkel később alapította meg a Törekvést.

A „hivatalos" magyar labdarúgó-kezdetet azután Hajós Alfréd, olimpiai úszóbajnokunk így jegyezte fel: „Stobbe Ferencnek, a „Sportvilág" akkori szerkesztőjének, egyébként építésznek társa volt Ray Rezső építész. Ennek Svájcban, Lausanne-ban tanuló és ott futballozó fia, Ferenc magával hozott Budapestre egy valódi angol labdát. Ezt Stobbeval 1896 decemberében magával vitte a BTC tornatermébe s az ott gyakorlatozók közé dobta. Valamennyien a labdára rontottak, rúgták, dobták, ütötték, mígnem Iszer Károly, a BTC művezetője és vezére meg nem állította a labdával viaskodókat és Ray el nem magyarázta a labdarúgás lényegét. A jelenlevő tornászok, atléták és egyéb sportolók közül mindjárt két csapatra való is jelentkezett a további gyakorlatozásra és 1897 januárjában megalakulhattak a BTC első magyar football teamjei. Szorgalmasan gyakorlatoztak a sokszor hóval borított, vagy sáros Millenáris pályán, majd 1897. május 9-én megtartották az első kétkapus tréning-mérkőzést, amelyen, az időközben meghozatott felszerelésben, a BTC kék-fehér és piros-fehér csapata állottak egymással szemben. A kék-fehérek azért nyertek 5 : 0-ra, mert náluk játszott Ray Ferenc, aki a tapasztalatlan védők mellett zavartalanul rúghatta a gólokat."

Ekkor már kedvezően alakult a magyar labdarúgás sorsa. Iszer Károly előbb Bécsbe akarta vinni a BTC csapatát tapasztalatszerzés végett, de e helyett csak néhány játékos és vezető utazott fel Bécsbe, s nézték meg ott a játékot. Egyúttal meghívták az ottani „*Cricketterek*" csapatát Budapestre, az első nemzetközi mérkőzésre, amelynek napját 1897. október 31-re tűzték ki. Szükség volt erre a hosszú időre, mert a Millenáris-pályát is elő kellett készíteni a nagy eseményre, elsősorban nézőtérrel ellátni. Iszer a sportegyleteket pályaszövetségbe tömörítette, amely fedett lelátót, lejtős állóhelyet létesített. Közben a játékosok atlétizáltak, gyakorlatoztak, majd Ray vezetésével két kapura is játszottak. A mérkőzés jegyeit sok helyen ingyen osztogatták, hogy így is propagandát csináljanak a mérkőzésnek.

Az október 31-i mérkőzésre bizony így sem telt meg a 2000 nézőre épült kis lelátó, csak százakról lehet beszélni. A BTC kék-fehér ingben így állt fel: Stobbe — Harsády, Ashton — Iszer, Pesky, Klebersberg — Ray, Yolland, Hajós, Ramaszéder, Lindner. A bécsi Cricketterek csapatában 9 angol és 2 osztrák játszott. Bíróul két Criketter-játékos apját, R. Lowet kérték fel. Az eredmény persze nem volt kétséges, de a magyar csapat lelkes játékát dícséri, hogy csak 2 : 0-ra kapott ki a régen együtt játszó ellenféltől. A második gólnál a gólbíró intett, hogy Stobbe a labdával átfordult a kapuvonalon. Persze akkor még nem volt háló a kapun.

A közönség eleinte mulatott a különböző furcsa jeleneteken, de a mérkőzés végére már mindenki „szakértően" magyarázta az egyes akciókat. Sorsdöntő volt, hogy az első mérkőzés nézőinek sorában megjelent ifjak mind felesküdt katonái lettek a labdarúgásnak.

Először csak egy labdarúgó-egyesület működött Magyarországon: a Budapesti Torna Club (BTC). Ennek mindenható vezére Iszer Károly volt, akinek népszerűségét legjobban az jellemezte, hogy mindenki csak „Tatának" hívta. Igazi atyja volt a labdarúgóknak, eleinte maga is játékos, azután intéző, szertáros, edző és elnök egy személyben. Ugyanakkor segítője a BTC után alakult többi futball-klubnak.

Mert sorra alakultak a többi csapatok is, és mindenütt akadt egy-egy lelkes „kis-Iszer", így a Műegyetemben Gillemot Ferenc, az FTC-ben Horváth Ferenc és Malaky Mihály, a 33-asban Hochstein Rezső, a MUE-ben a Füzesséry-ek

és Herczog Ede, a Postásoknál Hennyey Vilmos és Tömpe Benő, a BSC-ben Boross Ignác, a MAC-ban Friedrich Nándor és Lauber Dezső, a BEAC-ban Speidl Zoltán, a Törekvésben Löwenrosen Károly s még sokan mások, akik éppúgy százkezű „mindenesei" voltak csapatuknak, mint Iszer a BTC-ben. A klubvezérekkel együtt kell említenünk Ray Ferencet, az első tanítómestert, Stobbe Ferencet a „Mistert", a labdarúgás bevezetésének mozgatóját, Steiner Hugót és Kárpáti Bélát, a szövetségi mozgalom előharcosait. Az iskolákban dr. Ottó József, Yolland Arthur és Collaud Ferenc tették meg az első lépéseket. Azzal jellemezhetjük ezeket az időket, hogy maga Ray és a többi BTC-játékos is (Hajós, Harsády, Klebersberg, Gillemot, Minder, Lindner, Stobbe, Fehéry, a Malakyak, Mannó, Ordódy, Yolland stb.) más csapatokban is szerepeltek, tanítottak s a játékosok szinte „közös" edzéseket tartottak. A másik jellemző: a nemzetközi mérkőzések legalább olyan gyakoriak voltak, mint a hazai találkozók, amit a mohó tanulnivágyás indokolt.

Ezek után természetes, hogy folytatódott a csapatok alakulása, s ha nem is állta ki mindegyik az idők viharát, a megmaradtak biztosították a BTC részére a megfelelő küzdőtársakat. Az első volt a Műegyetem (előbb MFCS, azután MFC, végül MAFC), azután a Budai FCS (OTE és III. ker.), MAC, BFC, Magyar FC, Pozsonyi TE, FTC, Eperjesi TVE, Szabadkai SE, Bajai TC, III. ker. TVE, ÓTE, Hungária FC, MUE, BEAC, Postások, Ganz-Gyár, BAK, Újpesti FC (később UTE), Arad, 33 FC, Komárom, BSC, Törekvés, Soproni FC.

Az 1897—1900-as évek labdarúgó műsorát a fenti csapatok egymás elleni mérkőzései és nemzetközi mérkőzései töltötték ki. A jelentősebb nemzetközi mérkőzésekről külön fejezetünk szól. Az előidők két vetélytársának egymás közti eredményei pedig: BTC—Műegyetem 3 : 0, 1 : 1, 3 : 0, 5 : 1, 1 : 1, 1 : 3 (félbeszakadt). Az FTC első meccsén 1 : 0-ra kapott ki az ÓTE-től, a III. ker.-et pedig 4 : 1-re verte.

Labdarúgó-sportunk első éveiről ez a kis statisztika készült:

1897: 1 nemzetközi, 1 fővárosi mérkőzés
1898: 2 nemzetközi, 12 fővárosi mérkőzés
1899: 13 nemzetközi, 12 fővárosi mérkőzés és 6 vidéki
1900: 40 nemzetközi, 38 fővárosi mérkőzés és 14 vidéki

Összesen: 56 nemzetközi, 63 fővárosi klubközi, 20 vidéki klubközi mérkőzés.

A magyar labdarúgás első négy évét tehát a sportág nemzetközi jellege jellemzi. Ez természetes is, hiszen elsősorban a külföldi csapatoktól volt tanulnivalónk.

Az egyesületek közötti súrlódások, hevesebb összecsapások a mérkőzéseken, majd az alapító BTC első veresége és az ekkor történt levonulás, a balesetek és a játékosok rendezetlen szereplése — ma itt, holnap ott — azonban hamarosan előtérbe helyezték egy irányító, ellenőrző s — ha kell — fegyelmező központi szerv: a szövetség megalakításának szükségességét. De kívánatossá tették ezt a labdarúgással szemben megnyilvánuló gyakori támadások is, amelyek a betiltását kívánták. A főváros közgyűlésén Polónyi Géza és Berzeviczy Albert verte vissza a betiltást követelő támadást.

Bár többen is gondoltak ekkor a labdarúgó-szövetség megalakítására, kétségtelenül az FTC-é az érdem, hogy élére állt a szövetségi mozgalomnak,

s az általa kezdeményezett 1900. december 22-re a Ferencvárosi Polgári Körbe összehívott értekezlet el is határozta a szövetség megalakítását és a bajnokság kiírását.

A Magyar Labdarúgók Szövetsége alakulásának és előzményeinek hiteles története

(Egykori feljegyzés nyomán.)

„Alig múlt el egy éve annak, hogy a BTC meghonosította hazánkban a labdarúgás sportját, már több sportegyesület alakított football-csapatot, köztük a MAFC, a MUE, MTK, Bpesti Football Club, III. ker. T. és VE stb. A következő két évben a csapatok száma ismét szaporodott, de a teljes fejetlenség, rendezetlenség szinte napról napra fokozódott. Az egyletek és csapatok kényük-kedvük szerint változtatták játékosaikat és maguk állapították meg, melyik ellenféllel állnak ki mérkőzésre.

Természetesen valamennyi játékosnak Mekkája a BTC volt, amely körülmény természetesen avval a következménnyel járt, hogy sok csapat hamarosan feloszlott, megszűnt.

Idők múltán már elviselhetetlenné vált a helyzet, valóságos káosz uralkodott és mindinkább felmerült a kívánság, hogy a lehetetlen állapot megváltoztassék.

Kétféle elgondolás merült fel.

Az egyik szerint ki kellett volna írni és meg kellett volna rendezni a labdarúgó-bajnokságot, melyet egy bizottság ellenőrzése mellett tartottak volna meg, a másik szerint előbb egy közös szervet, egy pártatlan fórumot, „labdarúgó szövetség"-et kell választani, mely előbb minden téren rendet teremt és csak ennek beteljesülése esetén tér át a bajnoki mérkőzések rendezése kérdésének elintézésére.

Az előbbi eszmének Stobbe Ferenc volt elszánt szószólója, míg utóbbinak Steiner Hugó volt állhatatos propagálója.

Iszer Károly, illetőleg a BTC az utóbbi terv mellé állott és mi sem bizonyítja fényesebben az akkori időben egyes testületek által kultivált sportfelfogást, hogy nem óhajtott a mozgalom élére állni, kifejtvén azon álláspontját, hogy még a látszatot is kerülni óhajtja, mintha csak saját magának, az ő hegemóniája alatt szeretné a szövetséget megalakítani.

Az illetékes érdekeltek hallgatólagosan megegyeztek tehát abban, hogy egy egyleten kívül álló, teljesen pártatlan sportférfiút bíznak meg azzal, hogy az illetőket állandóan a kérdés állásáról tájékoztatva, az alkalmas időpontot a szövetség megalakítására megjelölje.

A választás Steiner Hugóra esett, ki általános bizalomnak és népszerűségnek örvendve, a megbízást azzal a kötelezettséggel vállalta, hogy az ügyben minden megteendő lépését Iszer Károllyal egyetértésben fogja megtenni.

Sokáig tartott, míg el tudták magukat határozni a döntő lépésre.

Közbejöttek azonban oly események, melyek a szövetség megalakulását nemcsak hogy siettették, hanem halaszthatatlanná tették.

A labdarúgó-sport rohamos terjedése és népszerűsége felkeltette két más sportszövetség érdeklődését. Saját sportágaikban semmit sem produ-

kálva, a MOTESZ és a MASZ a saját fennhatóságuk alá akarták venni a labdarúgó-sportot.

Steiner Hugó, értesülvén a labdarúgó-sport ellen tervbe vett mindkét merényletről, felkereste Iszer Károlyt és közölte vele a dolgok mibenlétét. Megállapodtak abban, hogy most már — bár még időelőttinek tartották — sürgősen megalakítják a labdarúgó-szövetséget, elejét veendő a készülő veszedelemnek.

Megállapodtak az alakulást kimondó értekezlet idejére és helyére nézve, és intézkedés történt a meghívók szétküldésére.

A sürgős előkészületek közepette mindkettőjükhöz levelezőlapon meghívó érkezett, mely az FTC futball-osztályának vezetői, Kárpáti Béla és Horváth Ferenc aláírásával a labdarúgó-bajnokság rendezését célzó értekezletre szólott.

Félő volt, hogy a két értekezletre szóló meghívók félreértésekre adhatnak alkalmat és a zavarosban a harmadik vagy negyedik halássza ki magának a labdarúgás feletti intézkedés jogait, megállapodtak tehát, hogy tekintettel az FTC-re és az előállható zavarra, a meghívókat nem küldik széjjel, hanem a körükhöz tartozó egyleti képviselőket az FTC értekezletére terelik és iparkodnak mind a meghívókat, mind a meghívottakat ott meggyőzni a bajnokság kiírásának helytelenségéről és a szövetség megalakításának szükségességéről."

Az MLSZ alakulását elhatározó értekezlet

Az FTC által összehívott labdarúgó-értekezlet lefolyásáról készült eredeti jegyzőkönyv — az egykori feljegyzésektől eltérően — a következőkben ismerteti az értekezlet lefolyását, amelyen az MLSZ megalapítását elhatározták :

„1. Kárpáti Béla (FTC) üdvözli a megjelent sporttársakat, azután kifejti azt a célt, melynek szolgálatában a Ferencvárosi Torna Club a mai előértekezletre meghívta a footballt cultiváló összes budapesti és vidéki egyesületeket és jelzi a Ferencvárosi Torna Club álláspontját a szövetség és a bajnoki mérkőzések tekintetében. Végül fölkéri a megjelenteket, hogy válasszák meg az értekezlet elnökét és titkárát.

Az elnökségre fölkért dr. Springer Ferenc (FTC) megköszönvén a bizalmat, maga helyett Kárpáti Bélát ajánlja, ki szintén nem fogadja a tisztséget, hanem rámutatván Iszer Károlynak a football terén szerzett nagy ismeretére és érdemére, elnökül őt ajánlja, míg titkárul Horváth Ferencet (FTC).

Az értekezlet ezek után egyhangúlag elnökül Iszer Károlyt (BTC) és titkárul Horváth Ferencet (FTC) választja meg.

2. Iszer Károly elfoglalván az elnöki széket, kifejti, mily időszerű és szükséges a football-szövetség és a bajnoki mérkőzések létesítése, s miután főbb vonásaiban jelzi, az értekezletet megnyitottnak nyilvánítja.

Ezután a titkár felolvassa az Országos Torna Szövetség titkárának. Jász Gézának levelét, melyben kimenti távolmaradását és biztosítja az értekezletet, hogy bármily irányban határozzon is az a football-szövetség tárgyában, célja elérésében az Országos Torna Szövetség mindig támogatni fogja.

Az értekezlet a bejelentést örömmel veszi tudomásul.

3. Elnök ezután megnyitván a vitát, elsőnek Pobuda Tivadar (MASZ) szólal föl, ki a Magyar Atletikai Szövetség nevében kijelenti, hogy e szövetség már létesített saját kebelében football-alosztályt, mivel azonban a footballozó egyesületek nem tömörülnek ezen osztályban, az eddig nem érhetett el eredményt, a mai értekezlet alkalmából azonban fölkéri a football-clubokat, hogy karöltve a Magyar Atletikai Szövetséggel, annak football alosztályában alakítsák meg az uniót. Más irányú mozgalom vagy törekvés ellen bejelenti a MA Szövetség elvi kifogását.

A Magyar Atletikai Szövetség részéről bejelentett elvi kifogás többeket késztetett felszólalásra.

A felszólalások során dr. Springer Ferenc (FTC) indítványozza, hogy a mai értekezlet ne csak a bajnoki mérkőzések, de a labdarúgó-szövetség tárgyában is határozzon.

Lindner Ernő (MFC) indítványozza, hogy a Magyar Labdarúgó Szövetség a Magyar Atletikai Szövetségtől függetlenül, önállóan létesíttessék.

Kárpáti Béla (FTC) azt indítványozza, hogy a szövetség szabályainak kidolgozására és összeállítására különböző egyesületek tagjaiból küldjön ki a mai értekezlet 15 tagú bizottságot.

Dr. Springer Ferenc többek óhajának adva kifejezést, indítványozza, hogy a bizottság által elkészített szövetségi szabálytervezet megvitatása végett az összes érdekelt sportegyesületeknek — legalább nyolc nappal az alakuló közgyűlés előtt — megküldessék, mely alkalommal szólíttassanak föl az egyesületek egyúttal arra is, hogy az alakuló közgyűlésre két olyan hivatalos képviselőt is küldjenek, kik a tárgyalásnál és határozathozatalnál egyesületüket teljes felhatalmazással képviselhetik.

Elnök ezen indítványokat szavazásra bocsátván, az értekezlet egyhangúlag kimondja, hogy a Magyar Labdarúgók Szövetségét szükségesnek tartja és azt létrehozni kívánja, mégpedig teljesen önállóan, minden más testülettől függetlenül.

A szövetség szabályzatának kidolgozására bizottságot küld ki. E bizottságba Iszer Károly (BTC) elnökön és Horváth Ferenc (FTC) titkáron kívül még beválasztotta Auer Róbert (FSE), Bartos Árpád (BAK), Békés Róbert (GMTLE), Boros Ignác (BSC), Füzesséry Árpád (MUE), Gillemot Ferenc (MFC), Guttmann Alfréd (BTC), Hochstein Rezső (33 FC), Kárpáti Béla (FTC), Khayll Elemér (PTST), Lauber Dezső (MAC), Lindner Ernő (MAFC), Steiner Hugó (Vp. Sz) és Várnai Dezső (UFC) urakat.

Utasítja a bizottságot, hogy a szabálytervezetet a lehetô legrövidebb idő alatt készítse el, s azután az alakuló közgyűlés előtt legalább nyolc nappal megvitatás végett minden footballozó magyar sportegyesületnek küldje meg, egyúttal hívja össze az egyesületeket alakuló közgyűlésre oly figyelmeztetéssel, hogy minden egyesület részéről két tag teljes felhatalmazással küldendő ki, kik az egyesületeik nevében hozzák meg a közgyűlés határozatait."

*

Horváth Ferenc a „Sportvilág" 1910. december 26-án megjelent számában cikket írt, amelyben a következőképpen írja le az MLSZ megalakításának történetét:

„A 10 éves MLSZ

(H. F.) Éppen tíz esztendeje, hogy mint kezdő sportember, a Ferencvárosi Torna Club football-csapatának vezetését átvettem. Alig 2—3 havi működésem alatt már szemembe ötlött a football-sport akkori állapotának sok visszássága, mely igen megnehezítette különösen a kezdő egyleteknek működését. Nem volt fórum, hova a kezdők, gyengék védelemért fordulhattak volna. Úgy történt minden, ahogy azt a hatalmasabbak akarták. Hiszen ma is jobbára úgy történik, de ma már mégis vannak megszabott határok, törvények, melyeken túllépni bajosan lehet bárkinek is, legfeljebb azoknak határain belül érvényesül a nagyobb erő.

Nem sokat haboztam. Először a sportkörök vezetőinél puhatolóztam és csináltam hangulatot az eszmének, egy közös fórum : a szövetség megalakítása érdekében. Mikor ez már sikerrel kecsegtetett, clubom elé vittem az eszmét s úgy a football-osztály, mint a választmány lelkesen fogadta, s összehívtuk a társegyleteket közös értekezletre.

Régen volt. Éppen 10 éve múlt most, december 22-én. Az értekezletből megszületett a Magyar Labdarúgók Szövetsége. Azt hiszem, senki sem bánta meg. Annyi dicsőséget, a magyar névnek a külföld előtt akkora jelentőséget és elismerést kevés más sporttestület szerzett — 10 év alatt."

*

Az MLSZ megalakulásának vitáját 60 év távlatából nem dönthetjük el. Kétségtelen, hogy Steiner Hugó és Iszer Károly érdemei éppoly kiemelkedőek, mint Horváth Ferencé, Kárpáti Béláé, vagy dr. Springer Ferencé, esetleg Stobbe Ferencé. A bajnokság, illetve szövetség szervezeti elgondolása körül csoportosulók törekvései, akciói egyaránt elősegítették az MLSZ megalakítását.

Az MLSZ alakuló közgyűlése, a bajnokság kiírása

A magyar futball-sport függetlenségét deklaráló, — december végi értekezlet után azonnal munkába kezdett a labdarúgó-szövetség megalakításának előkészítésére kiküldött tizenhat tagú bizottság, amelynek első dolga volt felhívást intézni a labdarúgással is foglalkozó egyesületekhez, hogy vegyenek részt az alapításban.

Az előkészítő bizottság 1900. december 29-én és 1901. január 4-én tartott két ülésén, Horváth Ferenc referátuma alapján elkészítette az alapszabálytervezetet, majd 1901. január 19-re összehívta a Magyar Labdarúgók Szövetsége alakuló közgyűlését. A meghívó, amely a magyar futball-sport alkotmányos életének megteremtésére egybehívta a labdarúgással is foglalkozó sportegyesületeket, a következőképpen szólt :

Meghívó a „Magyar Labdarúgók Szövetségének" Budapesten, 1901. évi január hó 19-én (szombaton) este 8 órakor az „István főherceg"-szálloda különtermében (V. ker., Akadémia utca 1. szám alatt) tartandó alakuló közgyűlésére.

Tárgysorozat : 1. Az alapszabályok végleges megállapítása. 2. A tisztikar és 3 számvizsgáló megválasztása. (A tisztikar áll : 1 elnökből, 2 alelnökből, 1 titkárból, 1 pénztárosból és 1 ellenőrből.) 3. Az évi tagsági járulék összegének megállapítása.

Figyelmeztetés. Minden belépni óhajtó egyesület ezen alakuló közgyűlésre elnöke és titkára által aláírt megbízó levéllel ellátott két képviselőt küld ki, kik teljes felhatalmazással vesznek részt egyesületük nevében a tárgyalásban és szavazásban. A megbízó levélben határozottan kifejezendő az egyesületnek a szövetségbe való belépése is.

Budapesten, 1901. január 8-án.

Az előkészítő bizottság nevében:

Iszer Károly elnök Horváth Ferenc titkár

Január 19-én este az István főherceg-szálló különtermébe tizenhárom sportegyesület és a Versenypálya Szövetség küldte el a képviselőit, hogy megteremtsék a magyar labdarúgás egységes alapját. Az alakuló közgyűlésen a következő egyesületek képviseltették magukat két-két taggal:

Budapesti Torna Club: Iszer Károly és Hajós Alfréd
Posta és Távirda-Tisztviselők SE: Klebersberg Géza és Németh Andor
Magyar Athletikai Club: Orbán Pál és Lauber Dezső
Budapesti Egyetemi Atletikai Club: Újhelyi Sándor és Speidl Zoltán
Magyar Football Club: Farkas József és Birkner Rezső
Budai Ganzgyár Football Csapata: Gyáros Vilmos és Pöschl Ferenc
Műegyetemi Football Club: Szikla Gusztáv és Lindner Ernő
A „33" Football Clubja: Hochstein Rezső és Koch Sándor
Ferencvárosi Torna Club: Kárpáti Béla és Horváth Ferenc
Budapesti Atletikai Klub: ifj. Stielly Gyula és Bartos Árpád
Budapesti Sport Club: Boros Ignác és Lescheditzky Kálmán
Magyar Úszó Egyesület: Füzesséry Árpád dr. és Füzesséry Zoltán dr.
Ganz Waggongyári Tisztviselők SE: Békés Róbert és Romet János
Budapesti Versenypálya Szövetség: Steiner Hugó.

A közgyűlésen Iszer Károly elnökölt, aki ismertette az alakulás célját és az előkészítő bizottság munkáját, majd bejelentette, hogy a Nemzeti TE nem kíván belépni a szövetségbe, míg a Pozsonyi TE a csatlakozását attól teszi függővé, hogy a szövetségben a vidék érdekei eléggé képviselve lesznek-e. Miután a közgyűlés a pozsonyiak által felvetett kérdést a megalakítandó tanács elé utalta, csekély módosítással elfogadták az alapszabályzatot, majd jelölő bizottságot küldtek ki, amelynek tagjai Kárpáti Béla elnöklésével Boros Ignác, Lindner Ernő, Lauber Dezső, Hajós Alfréd voltak. A kandidáló bizottság elnöknek Jász Bélát, alelnöknek Orbán Pált, ifj. Stielly Gyulát, Füzesséry Árpádot és Gillemot Ferencet, titkárnak Horváth Ferencet, pénztárosnak Gabona Károlyt, ellenőrnek Takács Józsefet jelölte.

A közgyűlés titkos szavazás útján a Magyar Labdarúgók Szövetsége első tisztikarát így alakította meg:

Elnök: Jász Géza (Magyar FC) 20 szavazattal
Alelnökök: Gillemot Ferenc (Műegyetemi FC) 13 szavazat és
Füzesséry Árpád (MUE) 11 szavazat. Szavazatot kapott még:
Orbán Pál 10, ifj. Stielly Gyula 8).
Főtitkár: Horváth Ferenc (FTC) 23 szavazat
Pénztáros: Gabona Károly (BTC) 22 szavazat
Ellenőr: Boros Ignác (BSC) 20 szavazat
Számvizsgálók: Békés Róbert, Telkes Aladár és Eisner Ferenc.

Az első magyar labdarúgó-csapat (BTC), amely 1897. okt. 31-én a bécsi Vienna Cricket and Football Club ellen játszott a Millenáris pályán. Balról: Stobbe, Klebersberg, Harsády, Hajós, Iszer, Lindner, Ray, Ramaszéder, Yolland, Ashton, Pesky.

Így kezdődött...

Az első külföldi csapat a bécsi Kriketterek, Budapesten. Középen: Wagner Rudolf (sapkában)

Hárman a 11-ből a 40 éves jubileumon 1941-ben: balról: Pesky, Hajós, (unokájával) Klebersberg.

A BTC első vetélytársa, a Műegyetemi Football Club csapata 1898-ban. Az álló sorban : 2. Lindner Ernő, 3. Hochstein Rezső, 4. Gillemot Ferenc, az ülő sor : Misky, Hajós, Medgyessy.

A BTC első bajnoki ellenfele, a Budapesti Sport Club csapata 1901-ben. Az álló sorban balról : 1. Klebersberg (játékvezető), 2. Gissinger, 3. Ugró, 5. Boros Ignác (elnök), a térdelő sorban középen Fey, az ülő sor : Kiss G., Müller, Kolhanek-Koltai, Oláh K., Fülöp.

Mannó Miltiades gólt rúg a háló nélküli kapuba.

A MUE I. csapata, amely 1901-ben 2. volt a bajnokságban

Jász Géza elnök javaslatára az alakuló közgyűlés Iszer Károlynak, a magyar futball-sport megteremtése és a szövetség létrehozása körül szerzett nagy érdemeit azzal honorálta, hogy őt a szövetség tiszteletbeli tagjának választotta. Ezzel kívánta biztosítani a szövetség, hogy Iszer Károly, aki sportpolitikai okokból elhárította magától az elnöki tisztséget, közeli kapcsolatban maradjon azzal az alakulattal, amelynek egyik életrehívója volt. A közgyűlés végül az évi tagsági járulékot egyesületenkint tíz koronában állapította meg.

A megalakult MLSZ első dolga volt a labdarúgó-bajnokság kiírása. Ez a feladat az új szövetség igazgató-tanácsára hárult, amely a tisztikarból és az MLSZ-be lépett egyesületek egy-egy kiküldött képviselőjéből állott.

1901. február negyedikén tartották meg az első tanácsülést, amelyen a tisztikar tagjain kívül részt vettek: Füzesséry Zoltán (MUE), Harsády József (BTC), Leschedítzky Kálmán (BSC), Liedemann Frigyes (Magyar FC), Bartos Árpád (BAK), Kárpáti Béla (FTC), Pöschl Imre (Budai Ganz), Hochstein Rezső (33 FC), Pobuda Tivadar (Műegyetemi FC), Speidl Zoltán (BEAC), Lauber Dezső (MAC), Békés Róbert (Ganz Vagon Gyár), Fazekas János (III. ker.).

Miután a tanács titkárnak megválasztotta Speidl Zoltánt, megállapította a bajnoki mérkőzések rendszabályait, végül hivatalos lappá választotta a Sport-Világot. A szabályzat az angol liga-bajnokság szabályainak mintájára készült.

A középcsatár az „őskorban"

Manno Miltiades rajza (1903)

Az MLSZ 60 évének története

A megalapozás évei (1901—1910)

Közvetlenül az első bajnoki mérkőzések megindulása előtt az igazgatótanács elfogadta az angol futball-szövetség által közzétett játékszabályok magyar szövegét ; kimondotta, hogy bajnoki mérkőzéseket csak elméleti és gyakorlati vizsga útján képesített szövetségi bírók vezethetnek. Mindjárt meg is alakította az első bíróvizsgáló bizottságot, elvégezte az első bíróküldést is, s a megalakulása előtti években játékvezetői minőségben már szerepelt sportemberekre bízta az első bajnoki mérkőzések vezetését.

A következő évben a tanács végleges formába öntötte az általános és a bajnoki rendszabályokat, valamint a szövetség ügyrendjét ; megválasztotta az első állandó intéző bizottságot és más bizottságokat is alakított, hogy így mentesítse magát az addig reá háramló sok és sokféle ügyviteli teendők egy részétől. A játékosok „kétlakiságának" megszüntetésére szolgált az a határozat, hogy egy játékos egy bajnoki évben csak egy csapatban játszhat bajnoki mérkőzéseket (az első bajnoki évben ugyanis a szövetség még megengedte, hogy ugyanaz a játékos egy I. osztályú és egy II. osztályú egyesületben is szerepelhessen).

A játékosok körében nagyon elharapózott gyakori egyesületcsere megakadályozása végett a tanács megállapította első ízben a más egyesületbe való átigazolás feltételeit. A külföldi honos játékosok igazolását a szövetség előbb öt évi magyarországi tartózkodás feltételéhez kötötte ; majd ezt a szabályt lényegesen enyhítette, aminek valóságos külföldi játékos-invázió lett a következménye. Ezért a szövetség később a külföldi játékosok igazolásához egyévi helybenlakást követelt meg.

Játékosnevelés szempontjából fontos határozat volt a „szövetségi díj" kiírása a bajnokságokban részt vevő egyesületek második csapatai, vagyis a tartalékjátékosok részére.

A fővárosi bajnokságokban való részvételre jelentkező egyesületek számának rohamos növekedése, valamint a bajnoki rendszer országos intézménnyé való kiépítésének kérdése szükségessé tette a bajnoki rendszabályok revízióját. Az új rendszabályok, újabb bajnoki osztályok felállításán kívül többek között kimondták, hogy az újonnan jelentkező egyesületeket mindig a legalsó osztályba kell besorolni, továbbá hogy főiskolai sportegyesületek csapatait nem lehet szeptemberre, vagyis a tanév megnyitása előtt bajnoki mérkőzésekre kiírni.

Az új rendszabályok közül különösen fontosak voltak azok az intézkedések, amelyek az MLSZ vidéki kerületeinek megalakítására és a kerületi bajnokságok rendszerére vonatkoztak. Ennek, a vidéki labdarúgó-sport fejlődése szempontjából olyannyira fontos reformnak teljes megvalósítását csak 1909-ben oldotta meg az időközben megalakított Központi Vidéki Bizottság. Az 1909—10. évi bajnoki évben már valamennyi vidéki kerületben folytak a bajnoki mérkőzések, s már egy évvel előbb a „legjobb vidéki csapat" címért való küzdelem is megindult.

A budapesti első osztályú bajnokság sorsa három egymás utáni évben a „zöldasztalnál" dőlt el a riválizáló egyesületek között éspedig 1903-ban a BTC és az FTC között — az FTC javára, 1904-ben az FTC és az MTK között — az MTK javára és 1905-ben a Postás SE és az FTC között — az FTC javára. Az előbbi két szövetségi döntés a mérkőzéseken elkövetett szabálytalanságok miatt és a bajnoki rendszabályok védelme érdekében történt, míg a harmadik határozatot a Postás SE tagjai által állítólag elkövetett vesztegetési kísérlet váltotta ki. Ez a túlságosan szigorú ítélet a Postások derék csapatát az 1905-ben veretlenül kivívott bajnokságtól fosztotta meg, s a bajnoki küzdelemtől több éven át tartó visszavonulását is maga után vonta.

Sokszor történt szabálytalanság az első bajnoki években bevezetett osztályozó mérkőzések körül is, s néhány esetben a kiesés-bejutás kérdése a zöldasztalnál dőlt el inkább kierőszakolt, mint igazságos határozattal. Végül is az MLSZ 1908-ban az osztályozó mérkőzések helyett bevezette az automatikus osztálycserét.

Az MLSZ ügyvezetésében időnként jelentkező lanyhaság és hiányosság, valamint a tagegyesületek küldötteiből álló igazgatótanács nem mindig tárgyilagos határozatai szükségessé tették, hogy a szövetség az eddigi képviseleti tanács helyett választott tanácsra bízza az elvi jelentőségű ügyek intézését (1909).

Labdarúgásunk jövő fejlődése szempontjából nagy jelentősége volt az Ifjúsági Labdarúgó Szövetség 1903 őszén történt megalakulásának. Ez a központi szerv ugyanis fennhatósága alá vonta az addig szervezetlenül és rendszertelenül működő különféle ifjúsági egyesületeket és csapatokat, s ifjúsági bajnokság és szövetségi díj kiírásával rendet és fegyelmet teremtett közöttük. Az ILSZ az első ifjúsági bajnokságot és szövetségi díjat 1904-ben rendezte meg, s a következő évben már áttért az őszi-tavaszi bajnoki rendszerre, majd egy évvel később — önkormányzatának fenntartásával — belépett az MLSZ kötelékébe.

1906-ban valósult meg a sportszempontból megfelelőbb őszi-tavaszi fordulós bajnokságra való áttérés, és ezzel kapcsolatban a nyári tilalmi idő bevezetése is. Az átmeneti időben, 1906 tavaszán egyfordulós serleg-mérkőzéseket játszottak az I. és II. osztályú csapatok, valamint tartalékcsapataik is. Az I. osztályú együttesek részére kiírt Brüll-serleget az MTK nyerte meg.

Ugyancsak 1906-ban alkotta meg az MLSZ az itt-ott már jelentkező álamatőrség terjedésének megakadályozására az ún. „amatőrszabályt". Ez többek között kimondta, hogy aki más sportágban hivatásos minőségben működik, azt a labdarúgásban sem lehet amatőrnek tekinteni.

A nemzetközi kapcsolatok ápolását az MLSZ eleinte egyesületeire bízta, s azok meg is feleltek ennek a fontos feladatnak. Egymásután szerepeltették a Millenáris-pályán és a margitszigeti sporttelepen a nyugat-európai országok

legjobb egyesületi és kombinált csapatait, közöttük a futball-sport akkori mestereit, az angol amatőr és profi együtteseket. Az amatőr egyesületek közül a Richmond FC rendkívül rokonszenves csapata, a profik közül pedig a Southampton nagy tudású együttese volt az első angol vendégünk. Az angol labdarúgók, de más nyugat-európai nemzetek (osztrákok, csehek, dánok, svájciak, németek) fejlett futball-sportjának képviselői is sok gyönyörűséggel és tanulsággal szolgáltak labdarúgó-sportunk vezetőinek, játékosainak és közönségének egyaránt.

Az egyesületek nemzetközi életébe a szövetség csak akkor avatkozott tevőlegesen, amikor valamely külföldi egyesülettel vagy szövetséggel szemben a sportszerűségnek vagy sportunk tekintélyének megvédésére volt szükség. Dicsérettel említjük meg, hogy az MLSZ mindjárt az első nemzetközi affférben (a bécsi Cricketterek és a Vienna ellen sportszerűtlen viselkedésük miatt kimondott bojkottunk, s az utóbbi üggyel kapcsolatban az osztrák szövetség bojkottja a mi egyesületeink ellen) teljes sikerrel állta meg a helyét.

Még fényesebb nemzetközi sportpolitikai sikert aratott az MLSZ az 1905-ben megalakult nemzetközi futball-szövetséggel (FIFA) szemben, amely — nem lévén tisztában államunk közjogi helyzetével, — 1906-ban tartott kongresszusán az osztrák szövetségtől független önálló sportszervezetnek csak egy évre ismerte el a magyar szövetséget. Szövetségünk határozott diplomáciai fellépésére a FIFA a következő kongresszusán ezt a súlyos sérelmet azzal orvosolta, hogy az MLSZ-t teljes jogú, önálló tagjának ismerte el. A FIFA egyébként azzal is kifejezésre juttatta futball-sportunk és az MLSZ iránti megbecsülését, hogy 1909. évi kongresszusát Budapesten rendezte meg.

Az országok közötti válogatott mérkőzések terén is élénk volt az MLSZ élete az első évtizedben. Az 1902 őszén megtartott első magyar—osztrák mérkőzés súlyos kudarca (0 : 5) után változó sikerrel folyt tovább a küzdelem a két rivalizáló szomszéd között, s az évtized végéig válogatottunknak sikerült minimális különbséggel a mi javunkra billenteni a mérleget. A cseh válogatottal az első évtizedben hatszor mérkőztünk, s a hat mérkőzés közül a csehek csak egyet nyertek meg, három mérkőzésen mi győztünk. Anglia válogatott csapatával háromszor kerültünk szembe Budapesten és mindannyiszor kikaptunk. Ezenkívül egyszer döntetlenül mérkőztünk a német válogatott csapattal és egyszer győztünk az olaszok ellen.

Az MLSZ a bajnokságokon kívül három ízben is kiírt vándordíj-mérkőzést. Ezek közül az „Ezüstlabda" 1909-ben ötszöri győzelme alapján az FTC birtokába került, s ugyancsak a zöld-fehérek győztek négy egymásutáni bajnoki évben (1907—08-tól 1910—11-ig) a Corinthián-vándordíjért folyó küzdelemben; míg a legnagyobb magyar vándordíjnak, a „Magyar Kupának" első védelmét az 1910—11. bajnoki évben az MTK vívta ki. Az első vidéki vándordíj, a „Pozsonyi vándordíj" gyakran cserélt gazdát tíz év alatt. Kétszer a Pozsonyi TE I. csapata, kétszer az MTK II. és egyszer a BTC II. nyerte meg. A Magyarországi Testedző Egyesületek Szövetsége (MOTESZ) által kiírt és minden évben az országos tornaünnepélyen döntésre került „MOTESZ-vándordíj"-nak nyolc éven át (1903—1910) a BTC volt a védője.

1907-ben ülte meg az MLSZ a magyar labdarúgó-sport tízéves jubileumát. A június 28-án megtartott jubileumi közgyűlésen megemlékeztek futball-sportunk alapítóiról, és érdemeiket jegyzőkönyvben örökítették meg. Ezenkívül első ízben osztották ki a bajnoki érmeket az első tíz év bajnokcsapatainak játékosai között.

Az első virágzás és az I. világháború időszaka (1911—1920)

Az MLSZ 1911-ben díszközgyűlés keretében megünnepelte fennállásának tizedik évfordulóját, s a második évtizedet igen kedvező helyzetben kezdte meg. Sporttársadalmi tekintélye és anyagi helyzete ugyanis nagyon megerősödött, s így valósággal virágkorát élte.

Am ugyanakkor tagegyesületei között heves harc indult a sportbeli és hatalmi érvényesülésért. A két nagy vezető egyesület, az FTC és az MTK között már az előző évtizedben megkezdődött a rivalizálás. A második évtized elején fokozta és anyagi térre is átterelte ezt a vetélkedést az a körülmény, hogy az FTC 1911-ben, az MTK pedig 1912-ben felavatta az Üllői úton, illetőleg a Hungária körúton a maga korszerűen megépített és egyenként 25 000 néző befogadására alkalmas sporttelepét, s mindkét egyesület igyekezett saját pályája részére minél több jövedelmező válogatott mérkőzést biztosítani.

Az FTC és az MTK éles harca a szövetség beléletében is éreztette kedvezőtlen hatását. A tagegyesületek körében ellentétek támadtak, érdekcsoportok és pártok alakultak, s az 1911. év elején, a tisztújító közgyűlésen szinte késhegyre menő választási küzdelem folyt a szövetségi pozíciókért a „jogpárt" és a „reformpárt" között. Ennek a viaskodásnak végül olyan megegyezés vetett véget, amelynek alapján mindkét párt megtalálta elhelyezkedését a szövetség vezetőségében. Később, az I. világháború első évében újabb pozícióharc tört ki egyfelől az FTC, másfelől az MTK körül csoportosult egyesületek két pártja, az „igazságpárt" és a „békepárt" között. Ez a háborúskodás is békés megegyezéssel, vagy inkább ideiglenes fegyverszünettel zárult, de az év végén ismét lángra lobbantotta az ominózus „Schlosser-ügy".

A háború folyamán ismételten kiéleződtek az ellentétek, mert az egyesületi érdekcsoportok, de az MLSZ is, a maguk szájaíze szerint akarták eldönteni, hogy milyen bajnokságpótló mérkőzéseket rendezzenek a háború alatt. 1914 őszétől kezdve 1916 tavaszáig különböző elnevezésekkel (Augusztaserleg-mérkőzés, Amatőr Liga-bajnokság, Hadimérkőzés, Hadikupa) egyfordulós körmérkőzéseket játszottak a csapatok, míg végre 1916 őszén sikerült az MLSZ-nek megindítania a kétfordulós hadibajnokságokat, majd 1919 őszén az első békebajnokságot is.

Az I. osztályú bajnokságban az FTC uralmát 1915 őszén megtörte az MTK, amely onnan kezdve a profibajnokság 1926-ban történt megindulásáig aranykorát élte, s két hadimérkőzést és kilenc bajnokságot nyert meg egyfolytában.

A szövetség fennállásának második évtizedében újabb vándordíj-mérkőzésekkel szaporodott az ilyen jellegű erőpróbák száma. Az új vándordíjak között a „Wagner-serleg"-ért való küzdelem volt sportszempontból a legértékesebb. A magyar és az osztrák futball-szövetség 1911-ben közösen alapította ezt a vándordíjat Wagner Rudolfnak, a bécsi és a budapesti labdarúgás egyik meghonosítójának és tanítómesterének emlékére, s a két válogatott csapat egymásután hat mérkőzésére írták ki. A szép serleget 1911—1914-ig megtartott hat magyar—osztrák mérkőzésen kivívott négy győzelmével Magyarország nyerte meg. A fővárosi és vidéki egyesületek egyaránt válogat-

hattak a sok és sokféle vándordíjért kiírt mérkőzések között, de csak a háborúig, mert ezalatt a vándordíj-küzdelmek szüneteltek.

A válogatott mérkőzések frontján csak az osztrákokkal tudta szövetségünk a folytonosságot biztosítani, sőt a magyar—osztrák mérkőzések száma még szaporodott is, mert több évben háromszor is összemértük erőnket szomszédunkkal. Ebben a tízéves időszakban alaposan fölébe kerekedtünk az osztrákoknak.

Az országok közötti érintkezések középpontjában azonban nem az osztrákokkal vívott párharcunk, hanem az 1912. évi stockholmi olimpia futball-tornája állott. A sors szeszélye jól felkészült csapatunkat már első mérkőzésén a torna nagy favoritjával, az angol válogatottal állította szembe. Ezen a mérkőzésen csapatunk kiesett a további küzdelemből. Az olimpiai tornából kiesett csapatok részére kiírt „vigaszdíj" fölényes megnyerése, valamint az olimpia előtt a skandináv államokban és az olimpia után Oroszországban kivívott szép sikerei bőven kárpótolták válogatott együttesünket és az egész magyar sporttársadalmat az olimpiai tornán elszenvedett nagy csalódásért.

Az MLSZ külpolitikai sikerei közé tartozik, hogy az 1910. utáni években a háború kitöréséig újabb európai államok (Olaszország, Franciaország, Svédország, Norvégia, Oroszország) futball-sportját sikerült nemzetközi kapcsolataink körébe vonni, s egyúttal válogatott csapatunknak ellenük kivívott győzelmei révén a háború miatt megszakadt kapcsolatoknak háború utáni újrafelvételét biztosítani.

Labdarúgó-sportunk nemzetközi tekintélyének növelésére szolgált válogatott csapatunknak 1911 januárjában lebonyolított első külföldi portyája (Párizs — Bologna — Zürich) és a német válogatott ellen Münchenben 1911 végén kivívott győzelme, valamint a formája tetőfokán levő ferencvárosi csapat németországi győzelmes körútja (Hamburg—Bréma—Berlin) és nagysikerű angliai bemutatkozása 1911 végén, illetve 1912 elején, úgyszintén a „33" FC sikeres szereplése Szentpétervárott 1913-ban.

Hosszas vajúdás után a háborús években végre rendeződött a játékvezetői kar helyzete is azzal, hogy 1917 tavaszán megalakult az MLSZ égisze alatt a Magyar Futballbírák Testülete.

A háború utáni általános gazdasági leromlásunk az MLSZ-ben és tagegyesületei körében is nehéz anyagi helyzetet teremtett. Labdarúgó-sportunk csak évek múlva tudta kiheverni a háborús veszteségeket. A sportbeli regenerálódást egyrészt az egyesületek játékosgárdájának nagy háborús személyi veszteségei, másrészt a külföldre irányuló játékosvándorlás mellett az a körülmény is késleltette, hogy a MÁV megvonta a futball-csapatoktól a félárú utazás kedvezményét. Az anyagi nehézségeket pedig fokozta a labdarúgó-mérkőzéseknek testnevelési- és vígalmi-adóval való megterhelése, valamint az akkori sportfőhatóságnak, az Országos Testnevelési Tanácsnak elzárkózása a szövetség és az egyesületek pénzbeli segélyezése elől.

Újjáéledés a Tanácsköztársaság idején

A Tanácsköztársaság hamar meglátta a labdarúgásban a szocialista tömegsport és a tömegnevelés egyik nagyon hathatós eszközét, s a Bíró Dezső és Reiner Sándor vezetésével működő rendkívül tevékeny Sportdirek-

tórium útján megadott a futball-sportnak minden segítséget, hogy újjáéledését és továbbfejlődését biztosítsa.

A Tanácsköztársaság nagyszabású általános sportfejlesztési programja (sportpályák építése, sportszanatóriumok létesítése, a sportorvosi ellenőrzés bevezetése, a sporttudomány megteremtése, a sportirodalom fejlesztése, a munkások és a falusiak sportjának kiépítése) természetesen a labdarúgásra is vonatkozott. Így nem csodálható, hogy ez a legkedveltebb sportág a Tanácsköztársaság idején gyorsan magára talált és tovább haladt a fejlődés útján.

Ennek egyik bizonyítéka volt az 1919. április 6-án az Üllői úti sporttelepen, 35 000 főnyi rekordközönség előtt megtartott válogatott mérkőzésünk Német-Ausztria csapata ellen, amikor is 2 : 1 arányban győztünk. De bizonyította futball-sportunk felfrissülését élcsapatunknak, az MTK-nak és az FTC-nek együttes júniusi vendégszereplése is Bécsben, amely alkalommal a két magyar együttes közkívánatra egymás ellen is mérkőzött (győzött az MTK 5 : 0 arányban). A bécsi szereplés után az MTK csapata németországi portyán vett részt és kiváló játékával ott is nagy sikert aratott.

Az álamatőrség és a profizmus bevezetése (1921—1930)

Fennállásának harmadik évtizede nagyon küzdelmes időszaka volt az MLSZ-nek. Az álamatőrség rohamos terjedését és itt-ott már a nyílt profizmusba való áthajlását, valamint első vonalbeli játékosaink külföldre vándorlását szigorú rendszabályokkal és a külföldi futball-szövetségekkel kötött kartellekkel sem tudta megakadályozni.

Az amatőr szellem megromlásának két kirívó példája volt egyrészt a berlini proficsapat ügye, másrészt a kispesti profi-per. Az előbbinek lényege az volt, hogy egy csapatra való éljátékosunk elszegődött egy Berlinben megalakult proficsapathoz, s annak színeiben több mérkőzést játszott. Majd amikor ez a bizonytalan alapokra épített magánvállalkozás megbukott, játékosaink egy része hazatért és itthon az MLSZ részéről amnesztiában részesült. Ezzel szemben a szövetség a másik profi-ügyben szigorúan járt el, amennyiben a Kispesti AC számos játékosát profinak nyilvánította, mert beigazolódott, hogy egyesületükben rendszeres pénzbeli támogatásban részesültek.

Ezek és az amatőrséget sértő más esetek sürgették az amatőr-profi kérdés gyökeres megoldását. Az MLSZ azonban nem akarta elhamarkodni a dolgot, mert féltette labdarúgó-sportunkat a gyors átalakulás esetleges káros következményeitől. Ezért a sportfőhatóságnak, az OTT-nek is keményen ellenállt, amikor az kellő előfeltételek biztosítása nélkül követelte az amatőr- és profi futball-sport sürgős szétválasztását és a nyári tilalmi időnek lényeges meghosszabbítását. Emellett az OTT testnevelési adó kirovásával is sújtotta az anyagi nehézségekkel küzdő labdarúgó-egyesületeket. Indokolatlan és sértő eljárás volt az is, hogy az egyetemes magyar labdarúgó-sport érdekeit becsületesen védő MLSZ nyakára hatósági biztost és pénzügyi ellenőrt küldtek, sőt autonómiájának megvonásával is fenyegették, s hogy a labdarúgósport nem kapott az OTT-ban sporttársadalmi súlyának és tekintélyének megfelelő képviseletet.

Végül az amatőrség itthoni rohamos romlása, valamint a külföldön élő játékosainkkal vegyített válogatott csapatunk fájdalmas kudarca az 1924. évi párizsi olimpián, de talán leginkább az a körülmény, hogy közvetlen szomszédaink, Ausztria és Csehszlovákia már bevezették futball-sportjukba a profizmust, elengedhetetlenné tette nálunk is a *szétválasztást*. Ez 1926-ban, egy külön bizottság által megállapított pontok alapján meg is történt.

A mélyreható átalakulás az amatőrsportot eleinte igen megviselte, mert a profi alakulatok mintegy 400—500 élvonalbeli játékost vontak el körükből. Az MLSZ is megsínylette kezdetben a profisport létrehozását. A megalakult *profi*szövetség (PLSZ) ugyanis fölébe kerekedett, s valósággal „állam lett az államban" az által, hogy a legjobb játékosgárdával, és következésképpen az országok közötti mérkőzéseken szereplő válogatott csapatunkkal is ő rendelkezett, s a nagy pályák is az ő kezében voltak. Ilyen előnyök mellett a profiegyesületek mérkőzéseik műsorát úgy állították össze, hogy az a közönség részére nagyon vonzó és ennélfogva nagyon jövedelmező is legyen. (Jellemző, hogy 1927—28-ban a PLSZ kilenc, míg az MLSZ csak négy válogatott mérkőzést rendezett.)

Ilyenformán a profizmus üzleti érdekei többnyire háttérbe szorították a sokszorosan nagyobb amatőrsport országos érdekeit. Nem csodálható tehát, hogy az amatőr- és a profitábor között hamarosan *heves harc* tört ki, amely csak akkor enyhült, amikor a *PLSZ*, mint *alszövetség* az MLSZ kötelékébe lépett és így némiképpen az amatőr többség ellenőrzése és irányítása alá került.

A profizmusnak azonban árnyoldalai mellett voltak labdarúgásunk fejlődését elősegítő érdemei is. Ezek közé tartozott a tehetségesnek ígérkező játékosanyag felkutatása, kiváló edzők útján való kiképzése, s ezzel futballsportunk színvonalának emelése, továbbá a vidék bekapcsolása sportunk élvonalába, nemkülönben nemzetközi kapcsolatainknak úgyszólván a világ minden részére történt kiterjesztése, s végül nagy nemzetközi díjmérkőzések (Közép-európai Kupa, Európai Kupa) megalapítása. A profi egyesületek érdeméül tudhatjuk be azt is, hogy az amatőr játékosokkal is sokat foglalkoztak, ezzel az utánpótlás nevelésének ügyét szolgálták.

Az 1926 őszén megindult profibajnokságok egyik szomorú tünete volt, hogy az MTK „aranycsapatának" tizenegy éven át tartó diadalmas szereplését a játékosvándorlás folytán meggyöngült utóda, a Hungária együttese nem tudta folytatni. Viszont örvendetes esemény volt az Újpesti TE játékosgárdájának megerősödése az 1923-ban megnyitott korszerű újpesti versenypályán, s az UTE profi utódának, az Újpestnek a Ferencváros mellé új riválisként való felnyomulása. Ezenkívül a vidéki labdarúgás fejlődésének biztató jele volt a *vidéki* proficsapatok (szombathelyi Sabária, szegedi Bástya, debreceni Bocskai) időnkénti *sikeres szereplése* a bajnoki küzdelemben.

Nemzetközi vonalon — a megfelelő előkészületek hiánya és a válogató bizottság által hevenyészve történt csapatösszeállítások miatt — a kezdeti időszakban gyengén szerepeltek profijátékosokból alakult válogatott együtteseink. Csak a válogató bizottság lemondása után, a szövetségi kapitány által egyedül összeállított csapatunknak sikerült labdarúgó-sportunkat a mélypontról elmozdítani a francia válogatott ellen Budapesten kivívott nagy gólarányú (13 : 1) győzelmével. — Örvendetes volt, hogy ugyanabban a kezdeti időszakban amatőrválogatott csapatunk kitűnően szerepelt: öt mérkőzése közül négyet megnyert, csak a spanyoloktól szenvedett vereséget.

A nálunk és külföldön egyaránt nyomasztóvá vált gazdasági helyzet a közép-európai „futballnemzetek" profisportjának vezetőit — *Közép-európai Kupa* (KK) és Európa-Kupa (EK) néven — olyan nemzetközi mérkőzések létesítésére késztette, amelyek állandó műsort biztosítanak és nagy közönséget vonzanak, s így tekintélyes jövedelmet is jelenthetnek a részt vevő profi-együtteseknek és szövetségeknek.

A bajnokságok élcsapatai részére kiírt kiesési rendszerű KK-mérkőzéseken 1927-től 1930-ig a magyar futball kétszer diadalmaskodott a Ferencváros (1928) és az Újpest (1929) révén. A nemzeti válogatott csapatok részére rendezett első EK-körmérkőzés 1920—1930-ig bonyolódott le. A magyar együttes az első két évben gyengén szerepelt, s már az utolsóelőtti helyre csúszott le. Ekkor új szövetségi kapitány vette át válogatottaink „gondozását" és szigorú rendszabályaival annyira felvillanyozta együttesünket, hogy a hátralevő mérkőzésein jól szerepelt és a döntőig verekedte fel magát. Az ügyesen taktikázó olasz szövetségi kapitánynak azonban sikerült az 1929. október 27-ére kitűzött döntő mérkőzést csaknem hét hónappal későbbre halasztatnia. Ez a hosszú késedelem és a közben történt kapitányválság elég volt ahhoz, hogy válogatott csapatunk kiessék őszi jó formájából, az olaszok pedig alaposan felkészüljenek. Így azután a Budapesten 1930. május 11-én megtartott visszavágó mérkőzésünket 0 : 5 arányban elveszítettük, s ezzel kiengedtük a kezünkből az EK első védésének a lehetőségét.

Ezért a nagy csalódásért némileg kárpótolta sporttársadalmunkat az Újpest nagy formában levő bajnokcsapata azzal, hogy Európa legerősebb egyesületi együtteseivel szemben megnyerte a Genfben 1930-ban megrendezett „Bajnokok tornáját".

1930-ban alkalmunk lett volna részt venni az Uruguayban megrendezésre kerülő első világbajnoki tornán. Az MLSZ-nek az a terve, hogy válogatott csapatunkat kiküldi erre a nagyszabású nemzetközi találkozóra, meghiúsult egyrészt az OTT-nek és az államnak szűkkeblűségén, másrészt profiegyesületeink állásfoglalásán, amelyek játékosaikat sem a kapitány által kért 6 hónapos előkészítésre, sem a 3 hónapos utazásra nem voltak hajlandók rendelkezésre bocsátani.

Ennek az évtizednek történetéhez tartozik annak megemlítése, hogy az MLSZ a szétválasztás évében, 1926-ban ülte meg fennállásának negyedszázados jubileumát. A fényes külsőségek között lefolyt díszközgyűlés, a magyar labdarúgás és a szövetség történetét magában foglaló 670 oldalas díszmű kiadása, sportunk és a szövetség vezetésében érdemeket szerzett sporttársaknak művészi plakettel való megajándékozása, díszbankett és még több más ünnepi programpont tette emlékezetessé ezt a nevezetes sporttörténeti eseményt.

A profisport válsága, az NB bevezetése és a kormánybiztos korszak (1931—1940)

Az MLSZ negyedik évtizede (1931—1940) kedvező kilátásokkal kezdődött. Az amatőrök és profik között a kölcsönös segítség jegyében javult a viszony. A profiegyesületek és a profiszövetség (PLASZ) az amatőr egyesületeknek és az amatőr alszövetségnek (BLASZ) az utánpótlás nevelésében nyújtottak nagy segítséget, de segítettek azzal is, hogy nagyobb mérkőzéseik

elé amatőr rangadó vagy válogatott találkozókat iktattak pályájuk programjába és a jövedelemből bizonyos százalékot biztosítottak az amatőröknek. Az amatőr egyesületek vezetői és az MLSZ viszont főként a szövetségi sportpolitika terén és az egyetemes labdarúgó-sport érdekeinek a hatóságokkal szemben való védelmében nyújtottak segítséget a profilabdarúgásnak is.

Az MLSZ és az amatőrtábor segítsége azonban kevés eredménnyel járt s a profisport léte biztosítására kétségbeesett erőfeszítéseket volt kénytelen tenni.

A profi bajnokságok és a Nemzeti Bajnokság korszakát nemzetközi vonalon a bajnoki mérkőzéseknél nagyobb jövedelmet ígérő külföldi portyák túltengése, a világbajnoki, KK és EK mérkőzések kellően elő nem készített erőpróbái és az anyagi helyzet javítására rendezett nemzetközi egyesületi mérkőzések hosszú sora jellemezte. A ,,túra-láz'' nemcsak gyakori európai vándorlásokra kényszerítette a nagy és kis csapatokat, hanem a vezető profiegyesületek együtteseit tengeren túlra, más világrészekbe is elcsábította. A Ferencváros két ízben dél-amerikai portyát bonyolított le, az elsőt teljes, a másikat már mérsékelt sikerrel. Az Újpest dél-amerikai túrája is gyenge sportbeli és anyagi eredménnyel végződött. A Hungária egyiptomi túrát bonyolított le, majd az Atlanti-óceánon túlra látogatott el és Mexikóban, Kubában és az USA-ban játszott számos mérkőzést. Mindkét vállalkozása teljes erkölcsi sikerrel végződött. Ugyancsak sikeresen szerepelt Mexikóban és az USA-ban a szombathelyi Sabária.

Kétségtelen, hogy a külföldi kalandozások eleinte hasznára váltak labdarúgósportunknak, mert messze földre szétvitték és ott is megtudták védeni a jó hírét. Később azonban az agyonhajszolt éljátékosok kifáradása miatt lényegesen csökkent külföldjáró csapataink játékereje, jó eredményeik is elmaradoztak, s ezzel együtt járt a külföldi közönség érdeklődésének megcsappanása a magyar csapatok iránt, s következésképpen a külföldi vendéglátók részéről biztosított jövedelem csökkenése is.

Az 1931—40-es MLSZ korszak első felét így a játékosok agyonhajszolása, a válogatott csapat érdekeinek az üzleti érdekeknek való alárendelése jellemezte. Ennek következtében érték kudarcok a magyar labdarúgást az 1934. évi VB-n, az 1936. évi OB-n, a II. és III. EK-ban, valamint az évente megrendezett KK mérkőzéseken. Az egyetlen kivétel az Anglia ellen 1934-ben aratott első hazai győzelem volt, de ennek realitását nem tudtuk a két év múlva következett angliai visszavágón bizonyítani. A bajnokságokat ekkor felváltva nyerték a Ferencváros és Újpest proficsapatai, előbbi egyedülálló rekordot ért el 100%-os bajnokságával.

Igazi javulás csak 1935-ben következett be, amikor az MLSZ megszüntette a profibajnokságokat és Nemzeti Bajnokság (NB) néven olyan körmérkőzéseket vezetett be, amelyben a proficsapatok mellett a legjobb amatőr egyesületi együttesek is részt vettek. Ezzel megszűnt a különálló PLASZ és a Nemzeti Bajnokság ügyeit a szövetség külön bizottsága (NBB) intézte. Ezt a reformot a profiegyesületek megnyugvással fogadták, főként azért, mert a többségük már nyomasztó anyagi nehézségekkel küzdött.

Az NB felállítása után a KK-ban is sikerült győznünk 1937- és 1939-ben, míg a VB-ben 1938-ban Franciaországban a II. helyen végeztünk. Ekkor az amatőr sportemberek az MLSZ-ben is nagyobb befolyásra tettek szert és érvényre juttatták a sport- és szövetségi szempontokat. Ekkor viszont a rendszervita zavarta meg és gyengítette válogatott és élcsapatainkat egyaránt, pedig hogy játékosanyagunk kiváló volt, mutatta a FIFA meghívása,

amely Közép-Európa csapatába három játékosunkat is meghívta. Ez a csapat azután biztosan győzte le Nyugat-Európa válogatottját.

Az MLSZ nem tudott rendet és főként egységet teremteni a rendszervitában, amikor pedig a kormánybiztos korszakban erőszakkal próbált ebbe a kérdésbe nyúlni, egymás követték a legkellemetlenebb meglepetések.

A korszak történetéhez tartozik annak felemlítése, hogy Ausztria hitleri megszállása folytán a magyar labdarúgás legvonzóbb műsorszáma, a magyar—osztrák mérkőzés szűnt meg, s a helyébe iktatott Budapest—Bécs városközi mérkőzések sem jelentőségben, sem vonzóerőben nem tudták pótolni.

Az 1935 őszén megindult NB-mérkőzések az első négy bajnoki évben a „három nagy" (Ferencváros, Hungária, Újpest) élénk rivalizálása közben, de simán bonyolódtak le. Az első két bajnokságot a Schaffer Alfréd tréneri keze alatt nagyon jól felkészült Hungária nyerte meg; majd egy-egy újpesti és ferencvárosi győzelem következett.

Az 1938—39. bajnoki év végén azonban az országos politikának a teljes fasizálódás irányába való eltolódása labdarúgó-sportunkban is éreztette kedvezőtlen hatását. A belügyminiszter, a közoktatásügyi miniszter javaslatára — futball-sportunknak nemzetközi téren elszenvedett kudarcaira való hivatkozással — felfüggesztette az MLSZ önkormányzatát és kormánybiztost nevezett ki a labdarúgó-sport ügyeinek intézésére. A kormánybiztosnak és munkatársainak működése azonban súlyos következményekkel járt. A szövetség ügyvezetésének kiadásai tetemesen megnövekedtek, viszont a bevételek mind a szövetség, mind az egyesületek pénzügyi vonalán nagyon megfogyatkoztak azért, mert a nyomasztó politikai viszonyok miatt a mérkőzések látogatottsága, s ezzel a szövetség és az egyesületek jövedelmei rohamosan csökkentek.

A kormánybiztosi működés a szövetség életébe is bevitte a társadalmunk egy részében mind vészesebben jelentkező fasiszta szellemet, amely a baloldali beállítottságúnak minősített egyesületek (Vasas, NSC, MTK) és vezetőik üldözésében nyilvánult meg. A jobboldali politikával együtt a hírhedt fasiszta fajelmélet is benyomult az MLSZ vezetésébe.

Ennek a szellemnek lett az áldozata a Hungária. Az 1939—40. évi NB-mérkőzéseken a Hungáriát sok gyűlölködő inzultus érte a közönség fasiszta beállítottságú csoportjai részéről. Majd a bajnokság végküzdelmében már-már győztesnek látszó Hungáriát egy játékvezetői téves ítélkezés ellen beadott óvásának a szövetség részéről történt elutasítása elütötte a bajnokságtól. Ezzel be is fejeződött a Hungária tizennégy éves szereplése a labdarúgó-sportban, mert a csapatot és az egyesületet ért sok sérelem és az említett óvás elutasítása miatt anyaegyesülete, az MTK vezetősége 1940 nyarán kimondta profialakulatának feloszlatását.

A teljes hanyatlás korszaka (1941—1944)

Az MLSZ-be delegált kormánybiztos kétévi működése után olyan hanyatlás következett be, amihez hasonlót hiába keresnénk labdarúgó-sportunk történetében.

Kezdjük mindjárt azzal, hogy csúfos kudarcba fulladt az MLSZ régi alkotmányos vezetősége ellen elrendelt „vizsgálat", amely semmi visszaélést nem

tudott két év alatt sem megállapítani, ellenben jelentősen megterhelte az MLSZ költségvetését. Így az OTT-nek, a legfelsőbb sportfőhatóságnak kellett az MLSZ-nek 82 000 pengő segélyt nyújtania.

A másik jellemzője e korszaknak a vizsgálat után elrendelt „választás", amikor a kormánybiztos elnöknek választatta meg magát — havi fizetéssel. Ilyen sem volt sem azelőtt, sem azután.

Az OTT közben átalakult Sportközponttá, s teljesen katonai alapra helyezték. Az új OSK még a rendszerkérdésben is utasításokat adott az MLSZ-nek.

S az utasításoknak meg is volt már 1941-ben az eredménye: 0:7-re kapott ki a válogatott csapat Kölnben. Majd kikapott a csapat a németektől Budapesten is. Erre a korszakra esik egyik legszégyenletesebb hazai 2:7 arányú vereségünk a svédektől, miután a Stockholmban győztes csapatból a nem tetsző rendszerben játszó játékosokat kihagyták. Az azután szinte természetes volt, hogy sorra lemondottak a tervbe vett ellenfelek, úgyhogy a kormánybiztosnak 1944-ben egyetlen válogatott mérkőzést sem sikerült lekötnie. A KK pótlására beiktatott kis KK és Duna Kupa-mérkőzések már első alkalommal sem fejeződtek be.

A politikai fordulatok irányították ekkor az MLSZ munkáját. A külső hatóságok és a Sportközpont tovább üldözte a még megmaradt baloldali egyesületeket, a Vasas nevét többször megváltoztatták, az MTK pályáját a MOVE-nak adták, majd kizárták az MTK-t, zsidóknak megtiltották a mérkőzések látogatását, végül a Vasas önkormányzatát felfüggesztették.

A Hungária letűnése után másik két profi nagy csapatunk, a Ferencváros és az Újpest is csökkentett erőbedobással küzdött tovább a bajnoki fronton, hogy a leszűkített nemzetközi arcvonalra központosíthassa az erejét. A Ferencváros 1940—41-ben még nyert ugyan egy bajnokságot, de azután ő is átengedte a teret a feltörő fiatal csapatoknak. A következő két bajnokságot a biztos anyagi alapokon álló Csepel WM nyerte meg, majd az utolsó Nemzeti Bajnokságban a Nagyvárad kiváló csapata tört az élre, s megszerezte a vidéknek az első országos bajnokságot.

Ahogyan az egyesületi proficsapatok nemzetközi frontján, úgy az MLSZ országok közötti mérkőzéseinek számában és sikereiben is fokozatos hanyatlás mutatkozott. A háború vészes terjeszkedése miatt egyre szűkült szövetségünk nemzetközi érintkezési területe, s végül 1944-ben a náci-nyilas idő vérgőzös légkörében sportunk minden kapcsolata megszűnt a külfölddel, s a magyar labdarúgás teljes egészében a mélypontra süllyedt.

Az MLSZ és a labdarúgás új élete a II. világháború után (1945—1949)

A felszabadulás után a labdarúgó-sport éledt fel legelőször a véres nyilas uralom és az ostrom kábulatából.

A főváros keleti határán még dörögtek az ágyúk, amikor az újpesti labdarúgók — bár szép stadionjuk romokban hevert, — és a csepeliek is megkezdték a szervezkedést. 1945 elején az MTK életben maradt tagjai is összejöttek, hogy megbeszéljék Hungária úti romos sporttelepük birtokba vételét, az újjáépítő munka haladéktalan megkezdését, valamint a kék-fehér színekben sportolni óhajtók összeírását. Ugyanez volt a helyzet az FTC köreiben is,

s itt a ferencvárosi szurkolók is lelkesen állottak a zöldfehérek segítségére az újjáépítő munkában. De a kisebb labdarúgó-egyesületek is gyorsan talpra álltak és megkezdték a szervezkedést.

A Legfelső Ötös Sporttanács által megalakított Nemzeti Sport Bizottság a sportszövetségek közül legelőször a Labdarúgók Szövetségét keltette új életre, s április végén mindjárt elnökségét és tisztikarát is kijelölte. Az MLSZ főtitkára ismét Kenyeres Árpád, ügyvezető Nagy Sándor, szöv. kapitány Gallowich Tibor lett.

Az MLSZ vezetőségének első dolga volt a fasiszta szellemű egyesületek törlése tagjainak sorából és a fasiszta vezetők által megszüntetett demokratikus szellemű sportklubok, elsősorban a munkásegyesületek (Vasas, EMTK, BMTE, MTE) futball-sportjának felélesztése. Az MLSZ irányelvül mondta ki, hogy profisport nincs, s a játékosokat állásokba és munkához kell juttatni. Megszüntette a rendszervitát is.

Az általános nagy nekilendülésre jellemző, hogy a szövetségnek mindjárt mintegy 120 budapesti és környéki egyesület labdarúgóinak foglalkoztatásáról kellett gondoskodnia. Közülük az I. osztályba 12-t osztottak be, a II. osztályba pedig 8 körzeti csoportot állított fel, egyenként 12—12 részvevővel.

Május elejéig az MLSZ sürgősen elvégezte a bajnokságok megindításának előkészítését. 1945 nyarára csak budapesti csapatok részére egyfordulós bajnoki körmérkőzéseket írt ki az I. és II. osztályban. A bajnoki mérkőzéseknek 1945. május 6-án történt megindulásával kezdődött a magyar labdarúgósportnak a küzdőtéren való újjáéledése. Eleinte — a közlekedési nehézségek miatt — csak gyér közönsége volt a bajnoki küzdelemnek, de később az élet általános javulásával lépést tartva, egyre növekedett a nézők száma, s július 18-án már 20 000 főnyi közönsége volt a Latorca utcai pályán a Ferencváros—Vasas mérkőzésnek. A nyári bajnokság nagy hőségben és erőltetett menetben (hétköznapokon is voltak mérkőzések), a tervezett három hónap alatt lebonyolódott ugyan, de alaposan megviselte az ostrom alatti gyenge táplálkozás miatt leromlott szervezetű játékosokat. Az I. osztály bajnokságát a korán feléledt Újpest nyerte meg 37 ponttal, a Ferencváros (34) és a Csepel (32) előtt.

Közben az MLSZ a nemzetközi kapcsolatokat is szorgalmasan élesztgette. Természetesen legelőször az osztrákokkal sikerült felvennie a baráti kapcsolatot. Ausztria csapatát teherautó szállította Budapestre, s augusztus 19-én, az Üllői úti sporttelepen 40 000 főnyi (!) lelkes közönség előtt lefolyt a felszabadulás utáni első magyar—osztrák válogatott mérkőzés. Válogatottjaink kitettek magukért, amennyiben Rudas (11-esből) és Zsengellér góljával 2 : 0 arányban legyőzték a még gyengének mutatkozó osztrák együttest.

Miután a jugoszláv szövetség lemondta az augusztus 20-ra tervezett magyar—jugoszláv válogatott mérkőzést, ezen a napon újra összemértük erőinket az osztrákokkal, sőt Bécsben is visszaadtuk az osztrákok látogatását. Mindkét alkalommal győztünk.

Utána még egy válogatott mérkőzés tette próbára felfrissített válogatott együttesünket. Ezúttal a román csapat volt az ellenfelünk az Üllői úti pályán, s lendületes játékkal most is győztünk.

Felszabadulásunk első évében az MLSZ labdarúgó-sportunk életének nyugodt mederbe való terelése érdekében több üdvös intézkedést tett. Többek között kimondotta, hogy azok a játékosok, akik a felszabadulás előtt még

nem játszottak a bajnokságért, azonnal igazolhatók az őket bejelentő egyesületek részére ; a felszabadulás előtt már szerepelt játékosok azonban csak régi egyesületük hozzájárulásával igazolhatók más egyesületbe.

A vidéki labdarúgás érdekében a szövetség szabályozta és megszigorította a vidéki játékosoknak fővárosi egyesületek részére való átigazolását, hogy megakadályozza a jobb vidéki játékosoknak Budapestre való özönlését. (Egyes fővárosi egyesületek pl. a Diósgyőr csapatából egyszerre 8 játékost akartak elvinni.) A kijátszható — mégoly szigorú — szabályok helyett jóval megfelelőbb megoldásnak kínálkozott a vidéki labdarúgó-sport minél előbbi bekapcsolása sportunk megindult vérkeringésébe. Az MLSZ 1945 őszén már ki is írta a vidéki együttesek bevonásával rendezendő kétfordulós országos bajnokságot (OB). Ebben két 14-es csoportba osztva játszottak a csapatok, s az 1946 tavaszán befejeződött körmérkőzés első 5—5 helyezettje újabb körmérkőzésen döntötte el a bajnokság sorsát. A szövetség egyúttal a fővárosi és vidéki csapatok érintkezésének anyagi megkönnyítésére kivívta a MÁV-nál a félárú menetdíj-kedvezmény visszaadását.

A nemzetközi sportpolitika vonalán sikerült az MLSZ-nek helyreállítania a régi barátságot a csehszlovákokkal. Nemzetközi sikernek számított az is, hogy a legfelsőbb ötös sporttanács meghívta a nemzetközi ügyek vezetésére az MLSZ kiváló külügyi szakemberét, Fischer Mórt.

A felszabadulás utáni nemzetközi labdarúgó-élet nevezetesebb eseményei voltak még 1945-ben : a magyar vasutas-válogatottnak Bécsben és az osztrák postás-válogatottnak Budapesten való szereplése, valamint a Vasas és a Ferencváros karácsonyi győzelme a bécsi Admira ellen, — végül kellemetlen meglepetésként — a Vasas súlyos veresége (1 : 6) Belgrádban az ottani Vörös Csillag csapatától.

1946-ban az MLSZ hazai és nemzetközi vonatkozású tevékenységében egyaránt folytatódott a felszabadulás első évének nagy lendülete. Az elnökségen belül hattagú bizottság alakult az Országos Bajnokság ügyeinek központi irányítására. Sokat foglalkozott a szövetség az 1946 őszén újra megindúló Nemzeti Bajnokság előkészítésével, az egyes osztályokban az egyesületek létszámának, valamint a kiesők és feljutók számának megállapításával. Sok gondot adott a mérkőzéseket látogató közönség egyik-másik csoportjának féktelen viselkedése, amelyet előbb csak a közönséghez intézett felhívással, később pedig szigorú intézkedésekkel (pályákról való kitiltás, rendőrségi beavatkozás) igyekezett megszüntetni, s végül is sikerült a mérkőzések rendjét és zavartalanságát biztosítania.

Szigorú rendszabályokat hozott a szövetség a játékosok frontján ismét megjelent külföldrecsábítók és szöktetők ellen. A Nemzeti Sportbizottság ugyanekkor visszatérésre szólította fel kivándorolt játékosainkat. A játékosátigazolások kérdése is fejtörést okozott az MLSZ szerveinek. Ebben az ügyben végül is az a határozat született meg, hogy augusztus 1. és 20. között az egyesületek 3—3 játékost ún. „villám-igazolással" vehetnek át más egyesülettől, de ezen a számon túl már csak az előírt várakozási idő leteltével történhetnek átigazolások.

A hazai labdarúgás élénkítése céljából új díjat alapított és írt ki ebben az évben a szövetség. Már 1945-ben megindult a küzdelem a Köztársasági Elnöki Kupáért, amelyet a *Vasas* nyert meg. A szövetségi serlegért is megindult ismét a küzdelem az alszövetségi válogatott csapatok között.

Élénk tevékenyéget fejtett ki az MLSZ a nemzetközi érintkezés területének kibővítésére, de különösen a Szovjetunió sportköreivel való kapcsolat megteremtésének érdekében. Az utóbbi kérdés — valamennyi sportágra vonatkoztatva — élénken foglalkoztatta Puskin budapesti szovjet nagykövetet és ugyanúgy Szekfű Gyula moszkvai nagykövetünket is. Mindketten sokat tettek a nagyon várt sportbeli érintkezés megindulása érdekében. Magyar sportküldöttség is járt ebben az évben a Szovjetunióban, hogy betekintést nyerjen a rohamosan fejlődő szovjet sportéletbe, megismerje nagyszerű létesítményeit és közvetlen kapcsolatot keressen a szovjet sportkörökkel, megbeszélve a két ország sportbeli érintkezéseinek lehetőségeit.

Az MLSZ külön is lépéseket tett nemzetközi kapcsolatai erősítésének és bővítésének érdekében. Az MLSZ elnöke ezzel a céllal felkereste a nyugati országokat is Bécs, Zürich, Párizs, London állomásokkal, közben a FIFA vezetőivel is tárgyalt. Majd a szövetség főtitkárával együtt részt vett a FIFA Luxembourgban tartott kongresszusán, amelynek egyik fontos határozata volt a Szovjetunió felvétele a tagok sorába.

Labdarúgó-sportunk belső életének nevezetes eseményei voltak még 1946-ban: a Játékvezetők Testületének 30 éves jubileuma, futballedzők részére rendezett tanfolyam, az újpesti stadion 52 000 néző befogadására alkalmas újjáépítésének befejezése, valamint a válogatott csapattal való foglalkozás továbbfejlesztése azzal, hogy az MLSZ a felszabadulás után, a szövetségi kapitányi teendők ellátásával megbízott Gallowich Tibor mellé Sebes Gusztávot megbízta az edzések vezetésével.

1946. július 22-én befejeződött az országos bajnokság. A keleti csoportban Újpest kitűnő csapata pontveszteség nélkül, a maximális 52 ponttal került az élre; míg a nyugati csoportban a Ferencváros szerezte meg az elsőséget. A két csoport első 5—5 helyezettjének az országos bajnokságért folytatott küzdelmében („tízek bajnoksága") ismét az Újpest győzött.

Az 1946—47. évben az MLSZ felújította a Nemzeti Bajnokságot. Az I. osztályba, hosszas vita után, 16 egyesületet osztott be. Ugyancsak hosszas vitatkozás után a szövetség az NB II-ben négy csoportba osztotta be a benevezett egyesületeket.

A nemzetközi fronton már az év elején megindult a küzdelem. Februárban a bécsi Vienna látogatott el hozzánk és három vidéki városban (Nyíregyháza, Debrecen, Szolnok) mérkőzött helyi együttesekkel. Húsvétkor két nemzetközi futball-tornán vettek részt csapataink. Budapesten, nagy meglepetésre, a lelkes Munkás-válogatott került ki győztesen.

A-válogatottunk első szereplésére ebben az évben április 14-én került sor Bécsben az osztrák válogatott ellen. A magyar csapat 2 : 1-es vezetés után 2 : 3 arányban elvesztette a mérkőzést. Amint az már szinte szokásossá vált, az őszi budapesti találkozón visszavágtunk az osztrákoknak 2 : 0 arányú győzelmünkkel.

A két osztrák mérkőzésen kívül még három mérkőzést vívott ősszel válogatottunk. Két városközi mérkőzésen döntetlen eredménnyel kellett megelégednie (november 3-án Párizs válogatottja ellen 2 : 2; november 24-én Budapest—Belgrád 1 : 1).

1947-ben az NSB elnöksége, alapos meggondolás és hosszas tárgyalások után hozzájárult az embersport-fogadások (TOTO) bevezetéséhez. Ezzel társadalmunk hetenként e játék keretében kisebb-nagyobb összegek nyerésének lehetőségéhez, az állam pedig a sport fejlesztésére fordítható jövedelem-

hez jutott. A sportfőhatóságnak ezt a döntését bizonyára az érlelte meg, hogy a párt és a kormány nagyszabású sportfejlesztési tervének keretében már ott szerepelt egy hatalmas sporttelep, a százezres Népstadion létesítése.

Az MLSZ folytatta szigorú intézkedését a játékosok és a közönség fegyelmezetlenségeinek megszüntetése végett. Valóságos statáriumot hirdetett a fegyelemsértők ellen és ismét életbe léptette az egy időre felfüggesztett szigorú fegyelmi rendszabályokat.

A játékfegyelem és sok más fontos kérdés megbeszélésére a szövetség nagyszabású játékosértekezletet tartott. Ezenkívül ebben az évben is képző és továbbképző tanfolyamokat rendezett a labdarúgó-edzők részére.

Sok szó esett az MLSZ körében a pártprogramban kihangsúlyozott tömegsport fejlesztéséről. Ebben a fontos feladatkörben egyik érdekes kezdeményezése volt a futball-hatóságoknak a „mezítlábasok" néven emlegetett legifjabb labdarúgó-nemzedék részére bajnokság kiírása és mérkőzéseik lebonyolítására pályák biztosítása, valamint a „mezítlábas" korhatár megállapítása s az ijfúsági korhatártól való elkülönítése.

A felszabadulás utáni első Nemzeti Bajnokságban ismét az Újpest győzött 47 ponttal ; de ezúttal nem az ÉDOSZ néven szereplő ferencvárosiakkal, hanem az élvonalba feltört 41 pontos kispestiekkel szemben.

Az országok közötti vetélkedésben változatlanul a magyar—osztrák mérkőzések álltak az érdeklődés előterében. Ezúttal is a szokásos módon alakult két mérkőzésünk eredménye. Tavasszal Budapesten győztünk, ősz elején Bécsben vesztettünk. Mindkét alkalommal, a főmérkőzésen kívül még hat fronton harcoltunk az osztrákokkal. A tavaszi találkozók mérlege erősen pozitív volt részünkre, mert 7 mérkőzés közül hatot megnyertünk, egy pedig döntetlenül végződött. Az őszi mérkőzés-sorozat már nem sikerült ilyen jól.

Az osztrákokon kívül 1947-ben még öt válogatott mérkőzést játszottunk ; ezek közül csak egyet vesztettünk el : Olaszország ellen Torinóban 2 : 3 arányban, a többit megnyertük. Egész évi mérlegünk az országok közötti mérkőzésekben tehát nagyon kedvező volt.

Nagy eseménye volt sportunk nemzetközi életének a moszkvai Torpedó csapatának látogatása, amely egyúttal a szovjet labdarúgó-sporttal való kapcsolat megindulását is jelentette. A moszkvai csapat a Vasas együttesével mérkőzött az újpesti stadionban, s gyors támadásaival és kemény védőjátékával 4 : 2 arányban kiharcolta a győzelmet a mezőnyfölényben levő magyar csapat ellen. A Torpedó vidéken is sikeresen szerepelt.

Az MLSZ a labdarúgás tisztaságáért

1948-ban az MLSZ ügyeinek vezetésében több lényeges változás történt. Elnök dr. Ries István, ügyvezető Kovách Jenő lett, főtitkár Füredi József, de ő a következő évben már lemondott és Krajcsovics István lett az utóda. Az év vége felé Gallowich Tibor is visszavonult a szövetségi kapitányi tisztségtől, amit a felszabadulás óta viselt.

Az MLSZ-nek ebben az évben is nagy gondot és sok munkát okozott a játékosoknak a mérkőzéseken gyakran ismétlődő fegyelmezetlen és sportszerűtlen viselkedése. A szövetség, a Játékvezetők Testületével karöltve, szigorú intézkedésekkel igyekezett rendet teremteni. Különösen szigorú

Az FTC I. csapata 1900-ban a Soroksári úti pályán. Áll : Gabrovitz, Procskó, Berán J., térdel : Békés R. Horváth F., Horn ; ül : Kovács G., Fekete L., Pokorny, Malaky M., Borbás

Az MTK I. csapata 1905-ben a Kriketterek ellen. Áll : Nagy F., Shires, Sebestyén, Hoffer, Zulu, Domonkos László, Pozsonyi, Domokos Leó, Károly J., Fehéri (jv.), Meisl Hugó, Sár, Révész B., ül és guggol a Kriketterek csapata

A „33" FC I. csapata 1900-ban. Áll: Steiner, Lill K. Szász, térdel: Lindner E., Gillemot, Ludwig, ül: Koch E. Koch N., Hochstein, Haraszti, Lindner J.

Postások csapata 1902-ben a dán Bold Klub ellen (0:2) Ül: Szemethy, Gabrovitz, Arany, Bródy, Koltai, Harsády, Kertay, Bádonyi, Minder, Bodor, Fekete L. Áll a dán csapat

Az Újpesti TE egyik régi csapata, baloldalt a Fogl hátvédpár

Az MLSZ és a magyar labdarúgás alapítói és úttörői

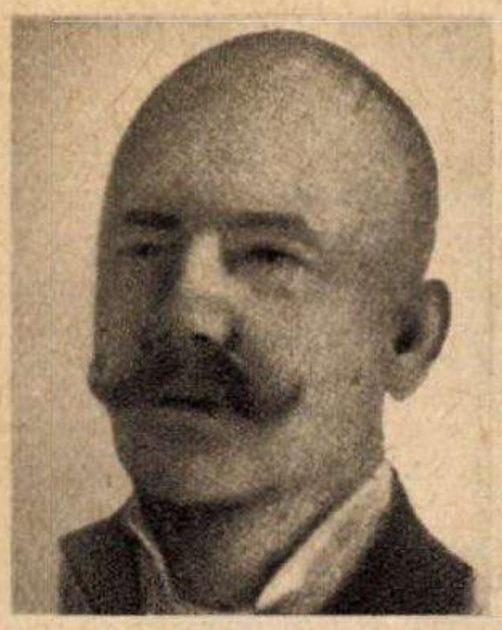

Horváth Ferenc

Kárpáti Béla

Steiner Hugó

Dr. Springer Ferenc

Iszer Károly

Stobbe Ferenc

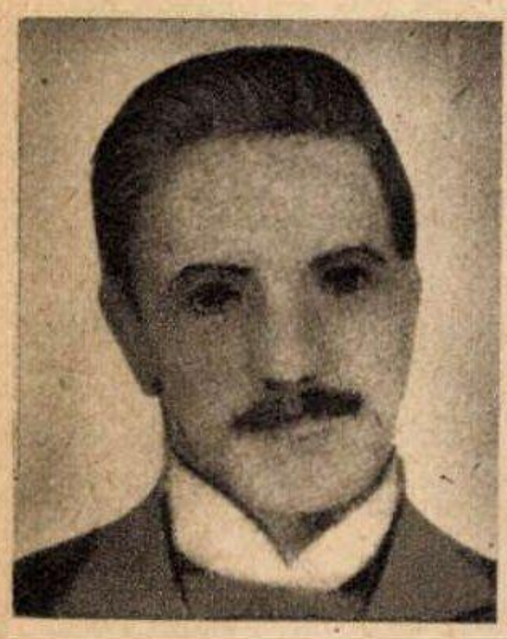

Ray Ferenc

Löwenrosen (Lányi) Károly

Malaky Mihály (FTC)

Kertesz Sándor (MTK)

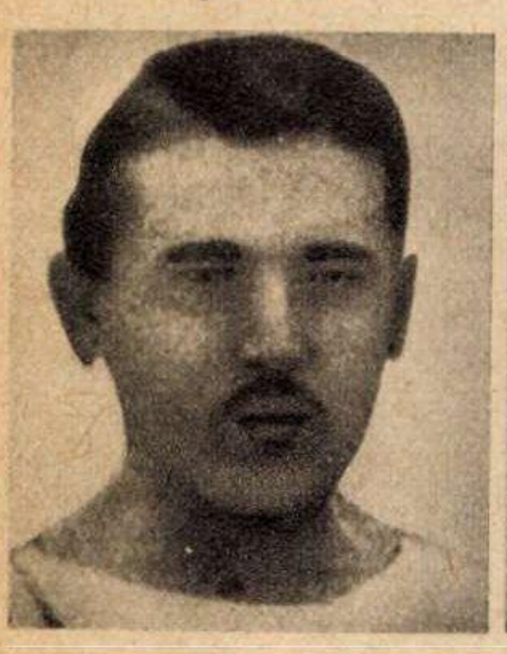

Gillemot Ferenc

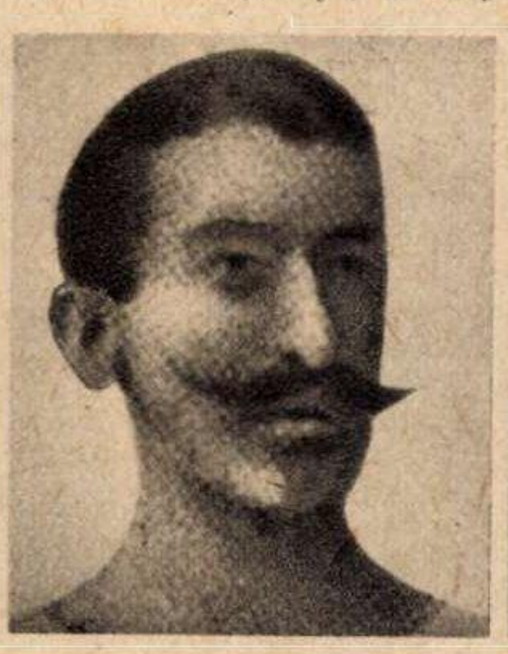

dr. Ottó József

Volland Arthur

Hajós Alfréd

Az MLSZ régi vezetői

Németh Andor

Friedrich Nándor

Oprée Rezső

Malecki Román

Minder Frigyes

dr. Csányi József

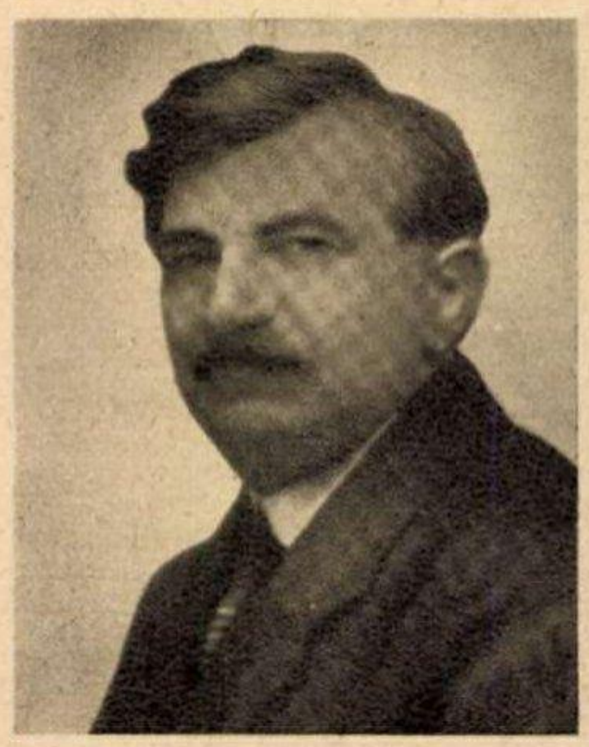

Fischer Mó

Tibor Lajos

büntetésben részesítette a MOGÜRT csaknem egész csapatát, mert a tavaszi bajnoki fordulóban, az MTK elleni mérkőzés előtt, anyagi követeléssel állt elő egyesületével szemben, s mert a túlzott kívánságot a vezetőség nem volt hajlandó teljesíteni, a csapat nem állt ki a mérkőzésre, s az egyesület kénytelen volt tartalékait kiállítani, aminek 16 : 0 arányú súlyos vereség lett a következménye.

A játékosok körében elharapózó túlzott anyagi követelések és a MOGÜRT csapatához hasonló sportszerűtlenségek megszüntetését célozta az MLSZ-nek az a határozata, hogy csak az NB I. és NB II. játékosai kaphatnak mérsékelt juttatásokat. Fellépett a szövetség a játékosvásárlás itt-ott jelentkező veszedelmes tünete ellen is, szigorúan megtiltva egyesületeinek, hogy a játékosokért ún. „lelépési díj"-at fizessenek vagy fogadjanak el. Ezenkívül az MLSZ megszüntette a visszaélésekre alkalmat adó „villám átigazolást", valamint az egyesületek és játékosok részére addig szokásban volt „potyajegy"-juttatást. A labdarúgást megélhetési forrásnak tekintő játékosok ellen szólt a szövetségnek az a határozata is, hogy a jövőben csak a termelő munkában részt vevő játékosok igazolhatók.

Az 1947—48. évi NB I-re 17 csapatot osztott be az MLSZ, hogy a felmerült kívánságoknak eleget tegyen. Így került a felső osztályba ismét a salgótarjáni bányászok egyesülete, a Sal. BTC. Az egyre javuló csapatok küzdelmében a háromszoros bajnok Újpest, játékszínvonalának süllyedése nélkül ugyan, de mégis lemaradt, s a végküzdelem a Csepel, a Ferencváros, a Vasas és a Kispest között alakult ki. Egymást követték a rangadók és a helyzetváltozások, míg végül is az utolsó fordulóban a Csepel és Ferencváros között rendkívül izgalmas mérkőzésen dőlt el a bajnokság sorsa a 4 : 3 arányban győztes Csepel javára. A következő bajnoki évben a szövetség a 16-os létszámú NB-re akart visszatérni, s ezért úgy rendelkezett, hogy négy feljutóval szemben öt kiesője legyen az 1947—48. évi bajnoki kampánynak.

Az országok közötti mérkőzések középpontjában a második világháború után első ízben kiírt (sorrendben az ötödik) Európa Kupa küzdelem állott. Az 1948. évben a magyar válogatott három EK-mérkőzést játszott le ; közülük kettőt megnyert, a harmadikat azonban Bécsben Ausztriával szemben elvesztette.

Az Európa Kupa mérkőzéseken kívül több barátságos mérkőzést is játszott válogatottunk, s csak az év utolsó válogatott mérkőzésén Szófiában kaptunk ki a bolgár válogatottól.

Az 1948. év nemzetközi mérkőzéseinek kedvező mérlegéhez hozzájárultak egyesületi csapataink is külföldi ellenfelekkel szemben elért sikereikkel.

A Zágrábból 1947 elején hazatért és az MTK-hoz edzőnek szerződött Bukovi Márton keze alatt szépen fejlődő kék-fehér játékosgárda jelentős sikereket ért el és a prágai húsvéti tornán legyőzte mind a Spárta, mind pedig a Slávia csapatát.

Az MTK 1948. évi sikerei közé tartozik a szabadságharc emlékére kiírt Centenáris Kupa megnyerése is.

Jelentős sikereket ért el a Csepel és a budapesti húsvéti torna győztese, az Újpest, amelynek lelkesen küzdő csapata az év közben sorra verte külföldi ellenfeleit. A Ferencváros és a Kispest is kitett magáért.

Az 1948. évnek jelentőségben minden mást felülmúló társadalmi és sportesménye volt a Nemzeti Stadion építkezésének megkezdését jelentő ünnepség a régi lóversenytér területén. Az „első kapavágást" Hegyi Gyula, az OSH

elnöke végezte el, majd ünnepi beszédében többek között a következő emlékezetes szavakat mondta: „Nem véletlen, hogy a magyar népi demokrácia alkotja meg a stadiont, mert a magyar sport történetében még soha nem áldozott annyit a sportra a magyar társadalom, mint napjainkban . . .”

1949 januárjában az MLSZ az előző év végén lemondott Gallowich Tibor helyett Sebes Gusztávra bízta a szövetségi kapitányi teendők ellátását. Az új szövetségi kapitány munkaterve három nagy cél: az 1952. évi olimpia, az Európai Kupa és az 1954. évi világbajnokság köré csoportosult. Céljainak elérésére hattagú edzőbizottságot vett maga mellé, amely válogatott kereteket jelölt ki. Az MLSZ ekkor öt vándoredzőt is megbízott a vidéki tehetségek képzésével.

A játékosvándorlások megakadályozására a szövetségi kapitány kivitte az MLSZ-nél a „villám-igazolások” eltörlését, valamint azt is, hogy a válogatott kerettagok erőnlétének ellenőrzésére és feljavítására állandó sportorvosi szolgálatot szervezzen, s a sportorvos a jövőben mindig elkísérje a válogatott csapatot külföldi útjaira. A válogatott csapat előkészítésének munkája január 20-án kezdődött.

Az MLSZ ebben az évben jelentős lépéseket tett labdarúgó-sportunknak országos viszonylatban is tömegsporttá való fejlesztése érdekében. Húsvét két napján több fővárosi csapat valóságos „falujárást” rendezett, s számos községben bemutató mérkőzéseket tartott. Még jelentősebb lépés volt ezen a téren az országos egyfordulós alapfokú bajnokság kiírása és április 23-án történt megindítása 60 különböző csoportba beosztott 564 csapat részvételével. Ugyancsak a tömegsport ügyét szolgálta az NB kibővítése NB III. osztállyal, amelyen belül kilenc csoportban mérkőztek az egyesületek.

Az ifjúsági labdarúgó-élet élénkítése kedvéért a szövetség június 30-án „ifjúsági napot” rendezett, amikor is a kerületi ifjúsági válogatott csapatok mérkőztek egymással.

Kedvező fordulat a válogatott csapatban

Az 1948—49. évi bajnokság július 30-án fejeződött be a Ferencváros fölényes győzelmével, amit főként nagy gólerejű csatársorának köszönhetett.

Az EK-ért ebben az évben három mérkőzést játszott válogatott csapatunk. Az elsőt április 10-én Prágában, Csehszlovákiával szemben elvesztettük. Erre a szövetségi kapitány és az edzőbizottság gyökeresen átszervezte a csapatot, aminek kedvező hatása hamarosan jelentkezett az osztrákok ellen az újpesti stadionban kitűnő játékkal kivívott, nagy gólarányú győzelmünkben. Ezután az Olaszország elleni EK-mérkőzés következett ugyancsak az újpesti stadionban, — ez a találkozó fél sikert hozott, mert válogatott csapatunk, a csatársorok tehetetlensége miatt, csak döntetlent tudott elérni.

Az EK-mérkőzéseken kívül lejátszott válogatott mérkőzéseink során csapatunk egyre javuló formát mutatott és végül is erősen pozitív mérleggel zárta le az évet (1 döntetlen Svédország ellen és négy győzelem Lengyelország, Ausztria, Bulgária és Svédország ellen). Ezzel kapcsolatban megemlítjük, hogy az osztrákok ellen Bécsben kivívott győzelmünk 12 év után az első sikerünk volt az osztrák fővárosban.

Az 1949. évi nemzetközi eredmények sorában szerényen húzódik meg a magyar szakszervezeti válogatott csapat két értékes győzelme. Július

14-én a csehszlovák szakszervezeti válogatottat győzte le 3 : 0 arányban, október 11-én pedig az NDK szakszervezeti válogatottja ellen győzött Berlinben 2 : 1-re.

Egyesületi csapataink nemzetközi szereplései közül — sportbeli jelentősége folytán — kiemelkedik a Vasas portyája a Szovjetunióban. A szovjet labdarúgó-sporttal megindult érintkezésünknek ezt az újabb szakaszát az augusztus közepén Budapesten járt szovjet sportvezetők ütötték nyélbe. A Vasas három mérkőzése közül csak a moszkvai Torpedó ellen tudott jó játékkal győzni, míg a moszkvai Dinamóval és a leningrádi Zenittel szemben alul maradt.

Többi egyesületi csapatunk közül a Ferencváros és az MTK kitűnően szerepelt a húsvéti tornán. Mindkét élcsapatunk könnyűszerrel győzte le a csehszlovák élcsapatokat : a Sláviát és a Spártát ; s a Ferencváros a prágai visszavágó mérkőzésen ismét nagy gólarányú győzelmet aratott a Spárta ellen.

1949 őszén az új bajnokság első fordulójában a Kispest nyomult az élre. Ez a siker valósággal ajándék volt a játékosok részéről fennállásának 40. évfordulóját ünneplő egyesületük, a Kispesti AC részére. A december 18-án rendezett díszközgyűlésen azután elhatározták, hogy a Kispest ezentúl a honvédség csapataként fog szerepelni „Budapesti Honvéd" néven.

Nagy átalakulások és a sok évi veretlenség korszaka (1950—1954)

A Magyar Labdarúgók Szövetsége felszabadulás utáni második öt évét egyrészt magának a szövetségnek, másrészt egyesületeinek gyökeres átváltozása jellemezte, de sportvonalon ezt az öt évet a válogatott csapat „veretlenségi korának" is lehetne nevezni.

Kezdődött az átalakulási folyamat mindjárt 1950 elején, amikor az FTC az élelmezési, az MTK a textiles, a Sortex a teherfuvarozók szakszervezetének pártfogása alá helyezkedett, az Újpest pedig a belügy csapata lett. Ekkor már Titkos Pál volt az MLSZ főtitkára.

Az MLSZ az átalakulással kapcsolatosan négynapos rendkívüli átigazolást engedélyezett. A most már szakszervezeti egyesületeken keresztül megindult a munka az MHK tömegsportmozgalomban is, elkészültek a szabályok, rendszeres edzéseket tartottak és a próbázókat, miként a sportolókat is — rendszeres sportorvosi vizsgálat alá vetették. Az MLSZ elnöksége igyekezett megszüntetni a főváros — vidék között fennálló különbségeket, bekapcsolta az edzőket a sport tudományos kutató munkájába és újra fogalmazta a játékvezetők érdekeltségéről szóló szabályt.

A bajnoki idény előtt Totó Téli Kupa mérkőzések voltak, majd a Szabadságharcos Kupa döntőjét játszották le, amelyben az FTC-ÉDOSZ 2:1 arányban legyőzte az MTK-t. A bajnokság — amely egyben hosszú ideig az utolsó őszi-tavaszi bajnokság volt — június 18-án fejeződött be, a Kispestből lett *Honvéd* győzelmével. A bajnokságból egyébként négy csapat esett ki az NB II-be, viszont onnan négy csapat jött fel.

Korszakalkotó volt azután az MLSZ-nek az a határozata, hogy 1951-től kezdve az egész magyar labdarúgásban áttérünk a tavaszi-őszi bajnoki rendszerre. 1950 őszére egyfordulós körmérkőzést írt ki az MLSZ és kimondotta,

hogy 1951-ben az NB I létszáma tizenhat helyett tizennégy lesz, ismét négy esik ki tehát és kettő jut fel. Ugyancsak tizennégyes létszámúak lesznek az NB II-es csoportok is. Egyben kimondta az MLSZ, hogy hat hónap alatt igazolható az a játékos, aki ott akar játszani, ahol dolgozik.

Igen érdekes volt az OSH-nak az a rendelkezése, amely lehetővé tette a labdarúgásban is — bajnokságban is — a játékoscserét. Eszerint kapust és egy mezőnyjátékost mérkőzés közben ki lehetett cserélni. Az összeállításban azonban előre ki kellett jelölni a két cserejátékost. Ezzel az OSH igyekezett sportszerűbbé és valósabbá tenni a labdarúgó-mérkőzéseket. A gyakorlatban azonban visszaéltek a rendelkezéssel, úgyhogy később meg kellett azt szüntetni.

Az őszi labdarúgó-idénynek egyébként jelentős eseménye volt a sportolók részvétele a békekölcsönjegyzésben, míg a tömegsport vonalán az úttörők kezdték meg labdarúgásukat a korszerűen felszerelt margitszigeti sporttelepen.

A válogatott mérkőzések első eseménye volt, amikor 5:0 arányban visszavágtunk Csehszlovákiának, majd május 14-én Bécsben több mint négy évig utolsó vereségét szenvedte el a válogatott csapat 3:5 arányban. Ezután már csak győzelmek következtek, s végül egy döntetlen — Szófiában. Az osztrákokon is revansot vettünk.

Az egyfordulós körmérkőzés döntőjét karácsonykor játszották le, s a Honvéd a Textiles felett aratott 6:3-as győzelmével a körmérkőzés győztese is lett.

A labdarúgók egyébként kivették részüket a Népstadion építési munkálataiból is.

Az MLSZ az ősz folyamán erélyes intézkedéseket tett azok ellen, akik a mérkőzéseken megzavarják a rendet, intézkedéseket tett azonban a játékvezetés megjavítására is. Nyolchetes játékvezetői tanfolyamokat írt ki, amelyeken élvonalbeli labdarúgók is részt vettek.

Ismét tavaszi—őszi bajnokság

A következő évben, 1951-ben az egyesületek után maga az MLSZ is átalakult. Január 13-án ugyanis törvény jelent meg a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa mellett működő Országos Testnevelési és Sportbizottság megszervezéséről. A rendelet kimondotta: „A szocializmust építő Magyar Népköztársaságban a testnevelés és sport fejlesztése és központi vezetése állami feladat." Ugyanakkor az egész vonalon felállították az egységes szakszervezeti sportegyesületeket. Titkos Pál vezette tovább az OTSB labdarúgó-osztályát, míg a társadalmi LSZ elnöke Barcs Sándor lett.

Január 27-én 600 részvevővel összeült az első magyar labdarúgó-értekezlet, amely a labdarúgás minden időszerű kérdésével foglalkozott. A legfontosabb szervezeti változás az volt, hogy megszűnt a régi kerületi (alszövetségi) rendszer, amikor egy kerület több megyét is magába foglalt. Ezentúl minden megye és maga a főváros alkotott külön alszövetséget, míg az NB I és NB II a központi vezetéshez tartozott. Az MLSZ eddigi feladatait részben az OTSB labdarúgó-osztálya, részben a Társadalmi Labdarúgó Szövetség vette át. Kimondotta azt is a labdarúgó-értekezlet, hogy át kell térni a tudományos edzésmódszerre. Az edzők minősítésében négy fokozatot állapítottak meg.

Az első tavaszi—őszi rendszerű, tehát naptári év szerinti bajnokságot február 25-én kezdték meg ünnepélyes keretek között. Ekkor az NB I-ben tizennégy, a négy NB II-es csoportban ugyancsak tizennégy-tizennégy csapat játszott a bajnokságért. Egycsoportos I. osztályú bajnokság volt tizennyolc megyében, míg Pest megyében két I. osztályban, Budapesten pedig öt I. osztályban, öt II. osztályban és huszonegy kerületi bajnokságban indultak meg a küzdelmek. Ezenkívül egyes nagyobb városokban és járásokban is kiírtak bajnokságokat.

Az év első felében a labdarúgók ezrei vettek részt társadalmi munkában a Népstadion építésében, áprilisban pedig a labdarúgó élcsapatok kimentek vidékre, hogy ott propagandát csináljanak a labdarúgásnak, s annak új híveket szerezzenek.

A válogatott mérkőzések sorozatos magyar győzelmeket hoztak még Csehszlovákiában is, ahol 1932 óta először győzött a magyar válogatott.

A válogatott mérkőzésekkel együtt kell megemlíteni főiskolai válogatott csapatunk sikeres szereplését a Berlinben megtartott VIII. főiskolai VB-n, ahol megnyerték a labdarúgó-tornát. Nem kevésbé értékes volt a Honvéd kettős győzelme a Budapesten és Prágában megrendezett nemzetközi Hadsereg-találkozókon, illetve labdarúgó-tornákon.

Az NB új rendszere is bevált, csak az volt a panasz, hogy nagy távolság választja el a június 3-án befejezett tavaszi fordulót a szeptember 2-án kezdődő őszi idénytől. Ezt az űrt élcsapataink Esti Kupa-mérkőzésekkel töltötték ki, amely torna a Textilesből közben Bástyává alakult csapat győzelmével végződött. Ez már előre vetítette a *Bástya* bajnoki sikerét is, amely az őszi fordulóban be is következett. Az NB II csoportgyőztesei osztályozót játszottak a feljutásért, s négyes küzdelemből a Postás és Pécs került ki, mint új NB I-es csapat.

A válogatott csapat kialakításának programja miatt nagyobb egyesületi portyára ebben az évben nem került sor. A Honvéd sikerei mellett azonban a zöld-fehérek (ÉDOSZ) és kék-fehérek (Textiles, Bástya) is igen jól szerepeltek a környező országokban, Csehszlovákiában, Lengyelországban és Bulgáriában.

A következő év az olimpia éve lévén, most már az erős olimpiai csapat kialakítása és felkészítése volt a labdarúgás vezetésének legfőbb feladata. Bár a felkészülés a következő évre esett, de már 1951-ben megtörtént a terv összeállítása az utolsó két év válogatott mérkőzéseinek tapasztalatai és a tanulságok levonása után. Sebes Gusztáv a válogatott csapat kapitánya nem egyedül állította össze ezt a tervet, hanem bevonta a munkába vezető csapataink edzőit is. El lehet mondani, hogy 1951-től kezdve helyeződött át válogatott csapataink összeállítása és előkészítése teljesen edzői vonalra.

Első nagy sikerünk; az olimpiai bajnokság megnyerése

Az 1952. évi olimpiai játékok labdarúgó-tornájára készülő csapat felkészítésének alapelvei ezek voltak: a játék felgyorsítása, a technika továbbfejlesztése, a játékosok önállóságra nevelése, a leleményesség fokozása és az egységes játékfelfogás további csiszolása. A kapitány és munkatársai emellett bekapcsolták a sportorvost is, kimondván azt az elvet: „orvosi ellenőrzés nélkül nem lehet sportolni.” Labdarúgásunk vezetése ettől az időtől kezdve előírta a labdarúgók kötelező orvosi ellenőrzését és kizárta azt

a játékost a játékból, akinek nem volt meg az orvosi engedélye a sportolásra. Az edzők egyben átvették és alkalmazták a szovjet tudományos edzésrendszer elveit, az egyéni kiképzést, s a sokoldalúságot.

Az évet ismét az országos labdarúgó-értekezlet vezette be, amely több fontos határozatot hozott labdarúgó-sportunk színvonalának emelése érdekében. Az olimpiai felkészítéssel párhuzamosan a szövetség és az edzők tanácsa tervezetet dolgozott ki, amely játékosaink és csapataink technikai és taktikai hiányosságait volt hivatva megszüntetni. Az edzők kölcsönös tapasztalatátadása, a labdarúgó-utánpótlás nevelése, az egységes játékvezetés, oktatás és továbbképzés és a játékosok atlétikai képzése irányában voltak az értekezletnek határozatai.

A bajnokságot ismét ünnepélyesen kezdték meg február 24-én, s az NB II-es csoportok létszámát 14-ről 18-ra emelték. Kiemelték az olimpiai keretbe sorozott játékosokat, akiknek alaposabb edzésre volt szükségük. Ezért edzőtáborban együtt edzettek és májusban az A és B-csapat, valamint négy egyesületi kombinált csapat részvételével Béke Kupa-mérkőzéseket rendeztek.

Természetesen a válogatott mérkőzések is az olimpiai csapat felkészítését célozták. Az NDK, Lengyelország és Finnország ellen vívott mérkőzéseken kívül a csapat két mérkőzést vívott Moszkva válogatottjaival (ezzel egy időben B és C válogatottaink a bulgárokkal mérkőztek), valamint a bécsi Viennával. Ezeknek az edzőmérkőzéseknek eredménye az volt, hogy a játékosok megismerték a különféle felfogásban játszó csapatok harcmodorát s megtalálták a megfelelő ellenszert, játékmódot.

Az olimpiai torna igazolta várakozásainkat és a felkészítés helyességét. Olimpiai csapatunk a Finnországban lejátszott román selejtezőtől kezdve — amely a legnehezebb mérkőzésünk volt számszerűleg — minden mérkőzésén javult, s az olasz, török és a védő svéd csapat biztos legyőzése után Jugoszláviát is legyőzte a döntőben. Méltán mondta a mérkőzés után Vittorio *Pozzo*, az olaszok kiváló kapitánya: „Ennél jobb csapatot a háború óta nem láttam az egész világon."

Itthon nem ültek diadalt a szakvezetők, hanem értékelték az olimpia tanulságait.

Augusztus 24-én kezdődött meg az őszi idény, tehát ezúttal rövidebb volt a szünet és közben barátságos mérkőzéseket is játszottak. A bajnokság végül a nagy formába lendült *Honvéd* győzelmét eredményezte. Az NB II-ből a Sztálin Vasmű és a VL Sortex került az NB I-be.

Az olimpiai bajnokság már nagyjában kialakította végleges válogatott csapatunkat, ha ilyenről válogatott együttesnél szó lehet. A Svájc ellen vívott válogatott mérkőzésen 0:2 állásban *Hidegkuti* vette át a csatársor irányítását, s az ő vezérletével megfordítottuk a mérkőzést, s 4:2-re győztünk. Ő azután válogatottunk kulcsembere lett további veretlenségünk és sikersorozatunk folyamán. Csehszlovákiát már 5:0-ra vertük.

Az év végén örvendetesen meggyorsult a Népstadion építése, s bizonyossá vált, hogy jóval a kitűzött időpont előtt fogják átadni nagyszerű hivatásának.

Az év második felében is foglalkozott szövetségünk a gyakorlati problémákkal, a középiskolai sportkörök patronálásával, edzéstervek elkészítésének elősegítésével, a labdarúgok szocialista hazafiságra nevelésének kérdésével, az új egységes sportminősítési rendszernek a labdarúgó-sportba való bevezetésével.

Az Anglia elleni 6 : 3-as és az Európa Kupa-győzelem éve

Labdarúgásunk új vezetése — az OTSB labdarúgó-osztálya és mellette működő társadalmi szövetségünk — első két évében kétségtelenül kiállta a tűzpróbát. Munkáját az első nagy siker, az olimpiai győzelem után is a jól bevált úton folytatta.

Összehívta ismét, immár harmadszor, az országos labdarúgó-értekezletet, amely ezúttal is iránymutató határozatokat hozott a társadalmi szervek működéséről, labdarúgásunk technikai, taktikai és erőnléti kérdéseiről, a sokmozgásos támadójátékról, az újfajta edzésidőszakokról, a nevelőmunkáról, az edzők és játékvezetők továbbképzéséről. Ugyanakkor elhatározta, hogy a szövetség dolgozza ki az 1954. évi világbajnokságra való felkészülés tervét. Ez azt jelentette, hogy az 1953. év és benne az Európa Kupa is előkészület a legnagyobb feladatra, ennek megfelelően kellett a nemzetközi műsort is összeállítani.

Az év sportrésze az NB I-es csapatok terem-kézilabdatornájával kezdődött, megfelelően a sokoldalúság elvének. Majd MNK(kupa) mérkőzésekkel folytatódott és csak március 14-én volt az 1953. évi bajnokság ünnepélyes megnyitója.

Mielőtt az első nagy válogatottra került volna a sor, ifjúsági válogatottaink vizsgáztak kiválóan : Belgiumban megnyerték a FIFA (később UEFA tornát) négy győzelemmel, 12:0 gólaránnyal. Ezzel ifjúsági nevelésünk jó úton haladása is bebizonyult.

A válogatott mérkőzések sorozata nem a legjobban kezdődött, mert itthon csak 1:1-re végeztünk az osztrákokkal, igaz, hogy az osztrák csapat hőse Zeman kapus volt. De ez a gyenge eredmény is hozzájárult az azt követő Olaszország elleni Európa Kupa-győzelemhez Rómában, mert egy kissé lebecsülték az olaszok csapatunkat, amely viszont feljavult és javítani akart. A 3:0-ás győzelem megerősítette a helsinki 3:0 valós voltát. A magyar csapat ezzel meg is nyerte az Európa Kupát. Ez volt veretlen válogatottunk második nagy sikere. Ezt követte Stockholmban a svédek elleni újabb győzelem. Utánpótlásunk is hozzájárult a sikersorozathoz a bukaresti VIT-torna megnyerésével.

Az őszi idény megkezdése előtt országos jelentőségű eseményre került sor : a Népstadion ünnepélyes megnyitására. Az alkotmány ünnepén százezer néző jelenlétében adták át a magyar sportemberek megvalósult álmát a használatnak. A labdarúgást a bajnok Honvéd képviselte, méltóan, legyőzvén szovjet ellenfelét, a kiváló moszkvai Szpartakot emlékezetes szép küzdelemben.

Mielőtt azonban válogatottunk legnagyobb feladatára, az Anglia ellen vívandó jubiláris találkozóra került volna a sor, válogatottunknak még néhány kisebb feladatot kellett megoldania. Ezek közül a prágai és bécsi jól sikerült, ellenben itthon a Népstadionban nem tudtuk a svédeket legyőzni. Ez — akárcsak az olasz EK döntő előtt — alkalmas volt az ellenfél megtévesztésére és a magyar csapat képességeinek felfokozására.

Az „évszázad mérkőzésén" Londonban, a FA 90 éves jubileumán csúcspontjára érkezett válogatottunk : emlékezetes szép játék után 6:3 arányban győzte le egykori tanítómesterünket, amely kontinentális csapattól otthonában először kapott ki. A külföldi sajtó szerint ekkor „a magyar csapatot első hely illeti meg a világ labdarúgó-sportjában." Stanley Rous, a FA főtitkára szerint „a magyarok új elemeket vittek a labdarúgásba és ezzel jelentősen

előbbre vitték a sportág fejlődését. A csatárjátékban új utat törtek." Általános volt az a vélemény is, hogy a magyarok az 1954. évi VB esélyesei is.

A válogatott csapat teljesítményei mellett háttérbe szorult a bajnokság, amely az év végén azzal az eredménnyel végződött, hogy az MTK-nak ismét új nevet kapott csapata (akkor Vörös Lobogó) átvette újra a váltóbotot a Honvédtól. A Honvéd nemzetközi vonalon kárpótolta magát, mert a Szpartakon kívül legyőzte a bécsi csapatokat ott és itthon, s megnyerte a húsvéti tornát. A Vasasnak és Dózsának — az Újpest utódának — is voltak nemzetközi sikerei.

Második helyünk az 1954. évi VB-n

Az 1953.évi nagy sikerek után labdarúgó-sportunk vezetése az 1954-ben Svájcban megtartandó világbajnokságot állította tevékenysége középpontjába. Négyheti alapozó edzés után — amelyet még 1953 decemberében elkezdtek a Balaton mellett —, 1954 januárjában havazásban és nagy hidegben a pályán folytattak. Akkor alig volt a fővárosban használható pálya. Az elemi nehézségeket leküzdve folytatta edzéseit a válogatott keret. Majd január végén Egyiptomba utazott, s ott öt mérkőzést játszott, amelyek közül csak az első volt edző jellegű, a többin válogatott csapatok voltak az ellenfelek. Válogatottunk fölényesen nyerte valamennyit.

Egy hónap után érkezett haza jó erőben a válogatott keret, s nem sokkal később, március 7-én mély talajú pályákon megkezdődött az 1954.évi bajnokság. A négycsoportos NB II-t ekkor kétcsoportosra csökkentették, s az NB II-ből kieső 32 csapatot, valamint a megszüntetett NB III csoportok csapatait a helyi jellegű megyei bajnokságokba sorolták. Ezzel labdarúgásunk vezetése az NB II és a megyei bajnokságok színvonalát kívánta emelni.

A VB előtt a válogatott csapatnak még két nehéz mérkőzése volt: Ausztria ellen Bécsben és Anglia ellen visszavágó itthon. Mindkét mérkőzésre jó előkészület volt az egyiptomi portya, egyébként is — a bajnoki érdekek mellőzésével — a válogatottak minden héten együtt edzettek. Bécsben a védelem tüntette ki magát, s győztünk, miként az angol meccs elé a hollandok kérésére beiktatott Budapest—Amszterdam találkozón is.

Mindez a nagyszerű előkészítés közrejátszott abban, hogy május 23-án válogatottunk Anglia ellen ismét elérje Wembley-i formáját. A magyar csapat 7:1-re győzött. Jimmy *Hogan*, az MTK „aranycsapatának" volt edzője jelen volt és azt mondotta: „Amikor Magyarországon működtem, ilyen labdarúgásról álmodtam. Jelenleg ez a legszebb és legeredményesebb labdarúgás."

A magyar válogatott három nappal az angol meccs után már elutazott Luxembourgba, amelynek meghívását vezetőink az előkészület szempontjából hasznosnak tartották. Válogatottunk úgy itt, mint a Svájcban lekötött edzőmérkőzéseken: Solothurnban, Bernben, Genfben valósággal ontotta a gólokat, még olyan erős ellenfelekkel szemben is, mint a Young Boys vagy a Servette. Ezt a gólzáporos formát tartotta a csapat még a VB csoportmérkőzésein is Dél-Korea, sőt a későbbi győztes Nyugat-Németország ellen is.

Ezután vált csak döntő jellegűvé a bennünket sújtó sok külső körülmény. Nem lévén külön nemzetközi képviselőnk (Sebes Gusztávnak a kapitányi teendők kötötték le az idejét) hátrányba kerültünk nemcsak a rossz rendszer folytán — újra szembekerültünk az általunk már legyőzött németekkel —, ha-

nem azáltal, hogy mi kaptuk a legerősebb csoportbeosztást és a bíróküldésbe sem szólhattunk bele. Két világraszóló győzelem, Dél-Amerika képviselőinek, a kétszeres világbajnok Uruguaynak és a későbbi világbajnok Brazíliának legyőzése csak erkölcsi győzelmünket fémjelezte az egész világ szemében, mert Nyugat-Németország ellen a döntőben 2:0-ás vezetés után elfogyott csapatunk energiája, bírói tévedés is közrejátszott, hogy 3:2-re vesztettünk és a II. helyre kerültünk. Hogy tényleg csak külső körülmények ütöttek el bennünket a világbajnoki címtől, azt bizonyította a VB utáni sikersorozat, amely végül Skóciának Glasgowban való legyőzésében kulminált. Az 1954. évi bajnokságot ismét a Honvéd nyerte.

Labdarúgásunk egyéb eseményei természetesen háttérbe szorultak a VB és annak előkészületei mellett. Ifjúsági válogatottunk ez évben is részt vett a FIFA-tornán, de ott öt győzelemmel és egy vereséggel csak 5. lett. Később megalakult az UEFA, az európai labdarúgó szövetség, amely átvette a nemzetközi ifjúsági torna rendezését is. Az UEFA Sebes Gusztávot alelnökévé választotta. Egy C válogatottat küldtünk Kínába, amely ott 10 győzelmet aratott. A főiskolai VB-n részt vevő csapatunk második lett. Teljes sikerrel szerepelt a Honvéd és a VL Angliában, a Vasas Franciaországban, a Csepel svéd—dán—norvég portyáján.

Némi elégtételt kaptunk a nemzetközi sajtótól, amely a világranglista összeállításánál, egyhangúlag Magyarországot helyezte az I. helyre.

A visszaesés és újabb élretörés korszaka (1955—1960)

A VB után azt leste a labdarúgó-világ, hogy válogatott csapatunk mikor fog lekerülni az élről. Nem volt példa az újabbkori labdarúgó történelemben, hogy egy ország válogatottja ilyen sokáig meg tudja őrizni veretlenségét idegenben is. Több mint négy év után következett be az egyszer már sokkal jobban megvert NSZK-tól elszenvedett vereség, de utána még 1954-ben, sőt egész 1955. év folyamán is veretlen maradt a magyar csapat. Pedig nem kisebb ellenfeleink voltak ekkor, mint Svájc, Szovjetunió, Csehszlovákia, Ausztria, Svédország és Olaszország.

A magyar labdarúgás emlékezetes eseménye volt ekkor a 100. magyar—osztrák mérkőzés lejátszása, amelynél a Népstadionban 104 000 ezer néző jelent meg, s legérdemesebb válogatottunk, *Schlosser* Imre rúgta a kick-off-ot. A magyar válogatott 6:1-re diadalmaskodott, s győzött a B, U és ifj. csapat is. A négy mérkőzés gólaránya 28:5 volt a javunkra.

A bajnoki év egyébként ismét kétnapos értekezlettel kezdődött az OTSB-ben, ezzel kapcsolatosan szigorú rendszabályokat léptettek életbe az átigazolási szabályok megsértői ellen. Az OTSB labdarúgó-osztálya és a szövetség minden eszközzel igyekezett a sportszerűséget, a fegyelmet és komoly felkészülést biztosítani; előadássorozatot is tartottak a csapatok szakvezetői, edzői és kapitányai részére. Ekkor már Honti György vezette a labdarúgó-osztályt 1954 óta.

A bajnokság megkezdése előtt a csapatok ismét a Magyar Népköztársasági Kupáért játszottak, majd február 27-én a szokásos ünnepéllyel megindultak az 1955. évi bajnokság küzdelmei. Miután ezúttal nem keresztezte semmi a

bajnokság útját, így a csapatok nagyszerű küzdelmet vívtak nemcsak a helyezésekért, hanem a kiesés elkerüléséért is, mert ezúttal négy csapat esett ki és csak kettő jött fel az NB II-ből. Így lecsökkentették az NB I létszámát 12-re.

A létszámcsökkentésre azért volt főként szükség, mert az igen kapóssá vált válogatott csapatnak több szabad időt kellett biztosítani, de az egyesületek műsora is kibővült. Újra kiírták a Közép-európai Kupát, ezenkívül a FIFA, illetve UEFA új díjat írt ki a bajnokcsapatok számára. Folyamatban volt az Európa Kupa is, (amelyet csak később neveztek el Gerő Kupának, az osztrák szövetség elnökének emlékére).

A felszabadulás utáni első KK-t a kék-fehérek (akkor Vörös Lobogó) nyerték meg, mégpedig a Honvéd kiverése után. Ez az MTK-Hungária korszakban nem sikerült. Kevésbé szerencsés volt a csapat az új Bajnokok EK-jában, mert a belga bajnokot ugyan legyőzték, de a francia bajnokon elvéreztek. A különböző kupák mellett jelentős nemzetközi sikereket értek el a Vasasok Angliában, a Kinizsi Dániában, a Honvéd Franciaországban, végül a VL is kiköszörülte a csorbát, legyőzve az új francia bajnokot.

Hazai vonatkozásban komoly sikert jelentettek a minden megyében és két városban (Szeged és Miskolc) megrendezett megyei és városi bajnokságok, amelyeken 315 csapat vett részt, köztük a 32 régi NB II-es csapat is. Sikerült Salgótarjánban is felépíteni korszerű sporttelepet, amely új lendületet adott a bányaváros labdarúgásának.

Az 1955. évi bajnokság élén a Honvéd ismét felváltotta a Vörös Lobogót.

Végeredményben 1955. is az eredményes évek közé tartozik. A világranglistán 91%-kal ismét az első helyet foglaltuk el (10 győzelem, 2 döntetlennel) megelőzvén Argentínát (90%) és a Szovjetuniót (87%).

Téli túrával kezdődött . . .

Az 1954. évi VB előtti és utáni nagy sikerek, amelyeket a különböző nehézségek és hátrányok vállalása (idegenben és holtidényben) mellett is elértünk, egy kissé megtévesztették vezetésünket, mert pl. 1956-ban télvíz idején is nekivágtunk a török—szíriai—libanoni túrának, holott a csapat nem volt — nem is lehetett — felkészülve, a kemény tél erre nem adott lehetőséget, a Honvéd és Kinizsi játékosok pedig fáradtak is voltak az előzetesen lebonyolított téli portyamérkőzésektől. Volt idő, amikor az MLSZ a téli és nyári szünetben nem kötött le válogatott mérkőzéseket (ha végiglapozzuk az MLSZ történetét, a legtöbb fájó kudarc erre az időszakra esett), most azonban a sikerek után elfelejtettük a régi tanulságot. Talán nem is lett volna baj, ha a török mérkőzést az eredeti időpontban lejátsszuk. De ott is rossz volt az idő, s a törökök kérésére beleegyeztünk a válogatott mérkőzésnek a túra végére való halasztásába. S ez volt a vereség fő oka. A válogatott minden előmérkőzést fölényesen megnyert, de éppen a válogatott mérkőzésre fáradt ki kellő előkészület híján, s a törököktől, akik nem tartoztak akkor sem az első vonalhoz, megérdemelten kikaptunk. Persze voltak összeállítási és fegyelmi okai is a kudarcnak (Grosics, Kocsis, Sándor, Budai hiánya), de sem ez, sem az utána Damaszkuszban és Libanonban elért sikerek nem lehetnek mentségek.

Az OTSB labdarúgó-osztálya és a szövetség mindent megtett, hogy labdarúgásunk a világ sportjában elfoglalt pozíciójához méltóan szerepeljen. Ismét megtartottuk az országos értekezletet, amely kiértékelte a végzett munkát, s minden irányban útmutatást adott. Elsősorban a megyei szövetséget illetőleg mutatott rá a tervszerű munka szükségességére. Az értekezlet állást foglalt a magyar válogatottnak az 1956.évi olimpián való részvétele mellett, s ezért az NB I sorsolását úgy végezték el, hogy a bajnokságot szeptember 23-án befejezzék.

A küzdelmek a válogatott csapat hosszúra nyúlt túrája miatt csak február 19-én kezdődtek meg. Felmerült azonban a bajnoki rendszer reformjának szükségessége, miután az egyes osztályok közt, de az osztályokon belül is nagy volt a színvonalkülönbség.

Ebben az évben az MLSZ rendezte meg a FIFA, illetve már UEFA megbízásából az ifjúsági nemzetközi tornát, amelyen Magyarország csapata csoportgyőztes lett, miután az új rendszer szerint nem játszottak döntőig az ifjak. A rendezés nagysikerű volt, úgyhogy ifjúsági csapatunkat, amely az angolokat legyőzte, Rous meg is hívta Angliába. (Ott a csapat a proficsapatokban szereplőkkel megerősített ifjúsági válogatottól kapott ki kétszer.)

A török kudarc csak bevezetője volt válogatott csapatunk visszaesési szakaszának. Következett az itthoni döntetlen a jugoszlávokkal, vereség az EK-ban — ugyancsak itthon — Csehszlovákiától, majd a belga vereség és portugál döntetlen. Itt közbelépett az OTSB elnöksége, amely a szövetséggel együtt változást hozott a válogatás rendszerében. Öttagú válogató bizottságot nevezett ki Bukovi Mártonnal, mint szövetségi kapitánnyal az élén. A határozat egyben megállapította, hogy „válogatott labdarúgóink helyzeti előnyüket nem helyes irányban használták ki". A közös nyilatkozat megígérte a bajnokságok rendszerének felülvizsgálatát, a játékosok nevelési és szociális kérdéseinek elintézését és a nemzetközi program rendezését is. A Magyar Olimpiai Bizottság javaslata : ne menjen labdarúgó-csapat Melbourne-be.

Az új válogatók jól mutatkoztak be : Lengyelország legyőzése után nagyszerű külföldi sikersorozatot értek el : Belgrád—Moszkva—Párizs—Bécs voltak az egyes állomások. Újra fent volt a magyar labdarúgás, mindenhová hívták. Az OTSB nem ellenezte a sok túrát, de dec. 25—jan. 15. között teljes szünetet kívánt. Reformokat, az őszi-tavaszi bajnoksághoz való visszatérést is tervezték.

Ekkor tört ki az ellenforradalom, elpusztultak a labdarúgás értékei (pályák, felszerelések, stb.). Az akkor külföldön túrázó játékosok közül sokan megtévedtek és hűtlenek lettek hazájukhoz. A bajnokságot nem folytatták, tavasszal körmérkőzés, utána ismét őszi-tavaszi bajnokság következett.

Úgyszólván mindent elölről kellett kezdeni.

A bajnok Vasas KK bravúrja

Az 1957-es évben mégcsak alakulóban volt a sportélet, s benne a labdarúgás is. A sportéletet kormánybizottság vezette, míg az MLSZ vezetése az országos szervnél hamarább kialakult, élén Barcs Sándor elnökkel és Honti György főtitkárral.

A FIFÁ-nál eredményes volt az MLSZ fellépése, bár a volt *Honvéd* csapat, amellyel a hazai Honvéd megtagadta a közösséget, tilalom ellenére

lejátszotta dél-amerikai meccseit. Az *MLSZ* és a FIFA is szigorúan megtorolta a fegyelmezetlenséget. A dél-amerikai kaland több részvevője csakhamar hazajött.

Közben a válogatott keretek Budapest—Vidék mérkőzést játszottak 2:2-es eredménnyel. Az új összeállítású csapatunk gyengén kezdett és a dél-németek 2:1-es legyőzése után ugyancsak 2:1 arányú vereséget szenvedett első VB-selejtezőjén a norvégektől. A bulgárok ellen azután csatasorba állt Bozsik is és 4:1-re győztünk.

Közben befejeződött az egyfordulós körmérkőzés, amely a Vasasok első bajnoki győzelmét hozta meg egy ponttal az MTK előtt. Az MTK az utolsó fordulóban győzte le a már bajnok Vasast. A körmérkőzés részvevőiből senki sem esett ki, ellenben ismét 14-re emelték az ősszel meginduló NB I létszámát. Az NB II-ből, amelyet 1957 tavaszán fejeztek be, Diósgyőr és Komló került az NB I-be.

A nyár folyamán az MLSZ — tekintettel a meggyengült csapatokra — rendkívüli átigazolást engedélyezett, úgyhogy a csapatok rendezték soraikat. Az ifjúsági válogatottak gyenge spanyolországi szereplése is bizonyította általános legyengülésünket.

Közben Bukovi kapitány lemondott, mert feltételeit az MLSZ nem fogadta el, s az ötös válogatóból hármas lett. Ez kétessé tette a VB döntőbe jutásunkat. A lelkes csapat azonban Szófiában, majd a Népstadionban a norvégek ellen kiharcolta csoportjának első helyét. Ez persze csak a javulás jele volt, nem a végleges csapat megtalálásáé.

A Vasas egyfordulós bajnokságának értékét lebecsülték, ő azonban bebizonyította, hogy bajnok létére is megmaradt „kupacsapatnak" és másodszor is — egymás után — megnyerte a KK-t. Kevésbé szerencsés volt a Honvéd, amely mindkét meccsét idegenben játszotta és kiesett a bajnokcsapatok EK-jában. A *Vasas* ugyanennek a díjnak selejtezőiben is jól kezdett, legyőzvén a bolgár és svájci bajnokcsapatokat, ezenkívül barátságos nemzetközi mérkőzéseken is sok sikert aratott, miként az MTK is. A Ferencváros ausztráliai portyáján 15-ször győzött, míg a bécsi Ausztria elleni bemutatókon ez csak egyszer sikerült.

Ősszel megkezdték ismét őszi-tavaszi rendszerben az 1957/58. évi bajnokságot, amely nagy meglepetésre a Tatabánya vezetését eredményezte az őszi félidő után.

Az MLSZ elnöksége az idény végén pontot tett a sokáig vajúdó válogatói probléma után, szövetségi kapitánnyá nevezte ki a válogató bizottság egyik tagját, *Baróti* Lajost, akinek a Vasasoknál nagy sikerei voltak, de a Vasas az országos érdekre tekintettel kiengedte ottani szerződéséből. Az új kapitány első mérkőzésén Hannoverben 0:1-re kapott ki a csapat az NSZK-tól.

Megható eseménye volt az évnek a magyar labdarúgás megindításának 60. évfordulóján a Testnevelési Főiskolán megrendezett ünnepség, amikor Barcs Sándornak, az MLSZ elnökének üdvözlő beszéde után dr. Földessy János v. szöv. kapitány tartott előadást 300 veteránunk előtt labdarúgásunk szép múltjáról.

A svédországi világbajnokság éve

Az 1958-as év ismét a világbajnokság éve volt. Bár a német mérkőzés megmutatta csapatunk gyengéit, úgy készültünk, mint 1954-ben, ha nem is ugyanazon elvek szerint. Az MLSZ korlátozta a portyalehetőségeket és a

válogatott edzéseket korán elkezdték. Így az év első felét az előkészületi munka foglalta le. Szövetségünk gondosan építette fel a tervet, s külön kapitányokat jelölt ki a B, U és ifjúsági csapatok részére (edzőket is osztott be).

Január végén ismét országos értekezlet volt, amely a VB technikai és gazdasági feltételeinek biztosításán kívül foglalkozott az MLSZ működési szabályzatával, a járási és kerületi szövetségek felállításának kérdésével, a középiskolai bajnoksággal. Komoly alapot teremtett a szövetség az utánpótlásnak vándoredző beállításával és a megyei ifjúsági válogatottak tornájának kiírásával. A fegyelmet biztosította a kiállított játékosnak automatikusan egy mérkőzéstől való eltiltásának szabálya, míg a csapatok erősítését segítette elő a kedvezményes átigazolás engedélyezése.

Miután a VB-t júniusban bonyolították le és utána a bajnokságot be kellett fejezni, emiatt a KK-t nem rendezték meg. Az MLSZ Duna Kupát kezdeményezett, amelyen a VB-n részt vevő csapatok a VB keret tagjai nélkül álltak ki. Ez ránk nézve nem bizonyult előnyösnek, mert 1956 után még nem volt bő játékosállományunk, így csapataink sorra kiestek a küzdelemből.

A világbajnokság is csalódást hozott számunkra, bár a tárgyilagos szakemberek nem egészen két évvel nagy vérveszteségünk után nem is vártak sikert. De ezt figyelembe véve is meglepő volt szemre gyenge csoportunkból való kiesésünk, s itt túledzési és összeállítási okok is közrejátszottak. Svédországtól, a II. helyezettől és Walestől is csak egygólos vereséget szenvedtünk, egy döntetlen mellett, míg Mexikót a legjobb összeállításban 4:0-ra vertük.

A VB után azonnal folytattuk és be is fejeztük a megszakított bajnokságot, amelyet soha nem tapasztalt nagy küzdelem után az *MTK* nyert meg a már erősen feljavult Honvéd és az FTC előtt, amelyeket egy-egy pont választott el a győztestől és egymástól, míg az őszi bajnok Tatabánya negyedik lett.

Nemzetközi vonalon azonban nem a bajnokság élcsapatai tüntették ki magukat, hanem a Vasas, amely a bajnokcsapatok EK-jában az elődöntőig jutott, itt is legyőzte egyszer a Real Madrid-ot és csak gólaránnyal esett ki. Ezenkívül legyőzte a belga válogatottat és a moszkvai Torpedot. Az Újpesti Dózsa legszebb haditette a brazil Flamengo legyőzése volt. Persze az MTK-nak, Honvédnek és Ferencvárosnak is voltak jó nemzetközi eredményei.

Ekkortól kezdve az MLSZ működési szabályzatának sarkalatos pontja lett, hogy az ET és JT ugyanúgy kapcsolódik az MLSZ-hez, mint a többi bizottság mind országos, mind helyi vonatkozásban, ami azt jelentette, hogy minden helyi szövetség mellett is fel kell állítani az ET-t és JT-t. Elkészült az MLSZ 4 éves perspektivikus terve, amely szerint a következő irányokban kellett megoldani a felmerült problémákat:

1. Válogatott keretek,
2. Ifjúsági labdarúgás,
3. Edzőképzés,
4. Játékvezető továbbképzés,
5. Bajnoki rendszer.

Ezenkívül a fejlesztési terv, a szövetségi kapitány hatáskörének körvonalazása és az MLSZ munkaterve foglalkoztatta az MLSZ szerveit. A megyei II. osztályok felállításával, az ifjúsági és tartalékbajnokságok problémáival is foglalkoztak.

Hogy ezeket közelebb vigyék a megoldáshoz, évközben országos főtitkári értekezletet is tartottak. Itt érdekes számadatokat tártak a részvevők elé. Az MLSZ-be ebben az évben 13 803 új igazolás, 11 864 átigazolás és 4347 visszaigazolás (a régi egyesületbe) futott be. 11 000 ifjúsági labdarúgónak csak 55 edzője volt. Budapesten 474, vidéken 496 minősített edző működött. Általános volt a panasz, hogy kevés a pálya, és a felszerelés sem kielégítő.

Az évi mérleg nem volt kedvezőtlen : az A-csapat 5 győzelem, 3 döntetlen 3 vereség, B : 3—2—2, U : 5—1—0, ifjúsági : 5—2—3. Az ifjak az UEFA tornán még mindig sikertelenül kísérleteztek.

A-válogatottunk ismét az élen

Nemcsak a szövetségi kapitány, hanem az MLSZ is helyesen értékelte a VB tapasztalatait, — ezt bizonyította az 1959-es szövetségi év.

Bebizonyult, hogy válogatott csapatunkban meg kell tartani az idősebb játékosok és a feltörekvő fiatal tehetségek egészséges egyensúlyát. A tehetségek kibányászására fokozottabb súlyt kell helyezni : ezért szövetségünk újabb intézkedéseket tett nemcsak az ifjúsági csapatok, hanem az utánpótlás fejlesztésére is, s ebbeli munkája eredményes is volt. Legjobb bizonyítéka ennek olimpiai csapatunk sikeres kialakítása, amikor a FIFA döntése alapján le kellett mondanunk annak a 22 játékosnak szerepeltetéséről, akik az 1958. évi VB-n részt vettek, még ha nem is játszottak. Szövetségi kapitányunk talpraállított olyan csapatot, amely első selejtezőit már ebben az évben megnyerte. Emellett az Utánpótlás-csapat többek között legyőzte az angol utánpótlást hazájában, B-csapatunk is legyőzte a Szovjet B-t, majd semleges talajon, Pekingben olyan szovjet válogatottal mérkőzött döntetlenül, amelynek többsége A-válogatott volt. Ifjúsági válogatottunk is nagyot javult, harmadik lett az UEFA tornán. Mindez — A-válogatottunk élretörése mellett — az MLSZ céltudatos munkáját dicséri.

A labdarúgó-év egyébként a szokásos téli portyák nélkül indult, s így csapataink alaposabban felkészülhettek a bajnokság II. félidejére. Minden eddiginél nagyobb küzdelmet ígért az őszi végeredmény, mert az I. helyezett MTK-t a 8. helyezett Ferencvárostól mindössze 5 pont választotta el. Nyolc csapat közül tehát bármelyik lehetett még bajnok. Korán kezdték meg az ifjúságiak is válogatott edzéseiket.

Közben jól dolgozott az MLSZ diplomáciája is. Az angolokkal nemcsak az utánpótlás angliai szereplésére vonatkozólag sikerült megállapodnunk, hanem 1960. évi újabb budapesti és 1961. évi londoni A-mérkőzésekre is. Sikerült a KK újabb megrendezését is biztosítani.

Lengyel és jugoszláv klubcsapatok vendégszerepeltek a bajnokság február 28-i rajtja előtt, a tornát a Honvéd nyerte az Újpest előtt, majd megkezdődtek a bajnoki mérkőzések, mindjárt meglepetésekkel, úgyhogy a Vasas ugrott az élre. A meglepetések azután vörös fonálként húzódtak végig, s csúcspontjukat akkor érték el, amikor a végén a legkevésbé esélyes Csepel jobb gólaránnyal megelőzte az MTK-t és tőlük egy ponttal maradt le a Honvéd és Vasas. Ilyen egyenlő mezőny (a Csepel és MTK is 18 pontot vesztett) még nem vett részt az MLSZ bajnokságában.

A válogatott csapat elég későn kezdett, s addig jó formába lendültek a játékosok. Az eredmény rekordgyőzelem (4:0) a jugoszlávok ellen. Kevésbé

sikeres volt az NDK elleni játékunk, még nehezebb a VB II. helyezettje, az Európa bajnoknak számító Svédország legyőzése. A három mérkőzésen azonban kialakult az új válogatott. Némi zavart az okozott, hogy meg kellett kezdeni az olimpiai csapat előkészítését is, s több játékos itt is-ott is számításba jött (főként Albert és Göröcs).

Nyáron megkezdődtek a KK küzdelmei, amelyek azt az örvendetes eredményt hozták, hogy két magyar csapat, a Honvéd és MTK került a döntőbe. A hazai döntő nem zavarta az új, 1959/60. évi bajnokság korai (augusztus 1.) megkezdését, a bajnoki küzdelmek közben lejátszott két KK-döntőből a feljavult Honvéd került ki győztesen. Kevésbé volt szerencsés a Csepel játéka a bajnokok EK-jában. Isztambulból döntetlennel tért haza, itthon azonban kikapott a magyar edző által előkészített török bajnoktól.

Nem volt szerencsésebb az A-válogatott őszi kezdése sem, itthon vesztett a szovjet válogatott ellen a Nemzetek Kupájában. A folytatás azonban már jobb volt, csatáraink megtalálták góllövő cipőjüket a jugoszlávok, Svájc (Gerő Kupa) és végül az NSZK ellen, míg az olaszokkal odakint döntetlenül végeztek, úgyhogy végeredményben Magyarország a külföldi sajtó ítélete szerint a szovjet vereség ellenére ismét a világranglista első helyére került.

A német mérkőzés után fejeződött be a bajnokság őszi fordulója az Újpesti Dózsa 3 pontos vezetésével az MTK előtt. Ez előrevetítette az újpestiek bajnokságát.

Az olimpiai csapat rajtja itthon az osztrákokkal nehezen kivívott egygólos győzelemmel indult. Nagy izgalmat keltett az év végén az UEFA ifjúsági torna csoportbeosztása, amelyből Magyarországot kihagyták, mert az osztrákok nem továbbították nevezésünket az UEFA-hoz. Szerencsére később — Luxembourg visszalépésével — minket tettek a helyére.

Az 1960-as olimpiai év — csapatunk Rómában

Az MLSZ jubiláris évét megelőzően 1960-ban érdekes számvetést állított össze. Eszerint az MLSZ által kiírt bajnokságokban a 19 megyében és Budapesten 85 763 játékos vett részt, ebből 59 663-an a felnőtt, 20 326-an az ifjúsági és 5774-en az úttörő bajnokságokban. Ezekkel a játékosokkal 1196 edző foglalkozott, míg a mérkőzéseken 2905 játékvezető működött. A csapatok száma 3512 volt.

Az MLSZ egyébként négyéves tervének első évét programszerűen teljesítette: megszilárdította az átszervezett bajnokság rendjét, létrehozta az országos ifjúsági bajnokságot, megvalósította az edzők és játékvezetők továbbképzését, s megfelelő intézkedésekkel megvalósították a fegyelmet is a csapatokban és nézőtéren egyaránt. A kiállítások és büntetések száma jelentősen csökkent.

A csapatok egyébként az előző évvel ellentétben most téli portyára is vállalkoztak, ezek azonban nem nyúltak át az újévre. Így nem volt akadálya annak, hogy az ifjúsági és olimpiai keretek már januárban megkezdjék felkészülésüket. Utóbbi létszámát Baróti kapitány 25 főben állapította meg. A szokásosnál korábban kezdtek csapataink is felkészülni.

Bár csak február 27-én volt az első bajnoki mérkőzés, a csapatok korán pályára léptek. A hagyományos Vasas—belga válogatott mérkőzés odakint döntetlenül végződött, majd az FTC fogadta és győzte le a Lodzot. Azután

megkezdődött a bajnokság, amelyben hol nőtt, hol csökkent az Újpesti Dózsa előnye, de végül biztosan nyerte a bajnoki címet (az újpesti sport jubiláris 75. évében) a Ferencváros előtt.

Közben az olimpiai keret két mérkőzést játszott a jugoszláv Vojvodina ellen, s felváltva kikapott és győzött. A bemelegítők azonban megtették hatásukat és az osztrák visszavágó Grácban nagy magyar sikert hozott, s győztünk kétszer a csehszlovák olimpiai csapat ellen is, ott némi szerencsével, itthon biztosan. Bekerültünk tehát a római 16-os döntőbe. A siker nem maradt egyedül : ifjúsági csapatunk megnyerte Ausztriában az UEFA tornát.

Az olimpiai csapattal való foglalkozás miatt későn került sor az A-válogatott első mérkőzésére Anglia ellen, amelyet a magyar csapat mérsékelt teljesítménye ellenére is megnyertünk. De hogy a nagy válogatott nem készült fel úgy, mint előző évben, bizonyította a Skócia ellen nehezen kivívott döntetlen.

A válogatott mérkőzések után ismét az olimpiai csapat került előtérbe, amely a brazil Fluminense, majd Tunisz válogatottja ellen sikeresen vizsgázott, ellenben Dániában váratlan vereséget szenvedett.

Az előző évekkel ellentétben — olasz javaslatra — most olyan újszerű KK-t bonyolítottak le, amely nem tartott hónapokig. Két hét alatt öt nemzet 6—6 csapata mérkőzött egymással otthon és idegenben, s a 12 mérkőzésen elért pontszám, illetve gólarány döntött. Utóbbira nem került sor, mert a magyar labdarúgás képviselői a 24 pontból 17 pontot szereztek, míg a jugoszlávok csak 15-öt s így két ponttal mi győztünk.

Az olimpiára való tekintettel rögtön kezdeni akarták az új, 1960/61. évi bajnokságot, de azután elhalasztották a nyitányt július végére, hogy az olimpiai keret tagjait túl ne terheljék. A figyelem most már az olimpia felé fordult.

Három bajnoki forduló lebonyolítása után az olimpia tartamára az MLSZ megszakította a bajnoki mérkőzések sorozatát, olimpiai csapatunk kiutazott Rómába, míg élcsapataink olimpiás játékosaik nélkül nemzetközi mérkőzéseket bonyolítottak le váltakozó sikerrel.

A római olimpián csapatunk a III. helyen végzett. Három csoportgyőzelme után az elődöntőben Dánia ellen nem próbált összeállításban balszerencsével küzdött, s 0 : 1 állásban 11-est hibázott. Ez letörte a csapatot s Dániának sikerült megismételnie koppenhágai győzelmét. Olimpiai csapatunk azután a rendező Olaszország ellen sikerültebb összeállításban megmutatta igazi erejét, de 2 : 1 arányú győzelme már csak a III. helyet jelentette.

Az olimpia után sűrített beosztásban folytatódtak a bajnoki küzdelmek, hogy a lekötött válogatott és nemzetközi vándordíj-küzdelmekre is jusson idő.

Az MLSZ pedig hozzákezdett a négyéves terv további feladataihoz, amelynek két nagy programpontja : az 1961. évben következő 60 éves jubileum és az 1962. évi labdarúgó világbajnokság előkészítése.

Emlékezzünk régiekről!

Labdarúgó-sportunk és az MLSZ története nem lenne teljes, ha elmulasztanánk a kegyeletes megemlékezést azokról a már elhúnyt lelkes sportemberekről, akik a futball-sport meghonosításában és naggyáfejlesztésében a legtöbb érdemet szerezték.

Az MLSZ és a magyar labdarúgás mai vezetői

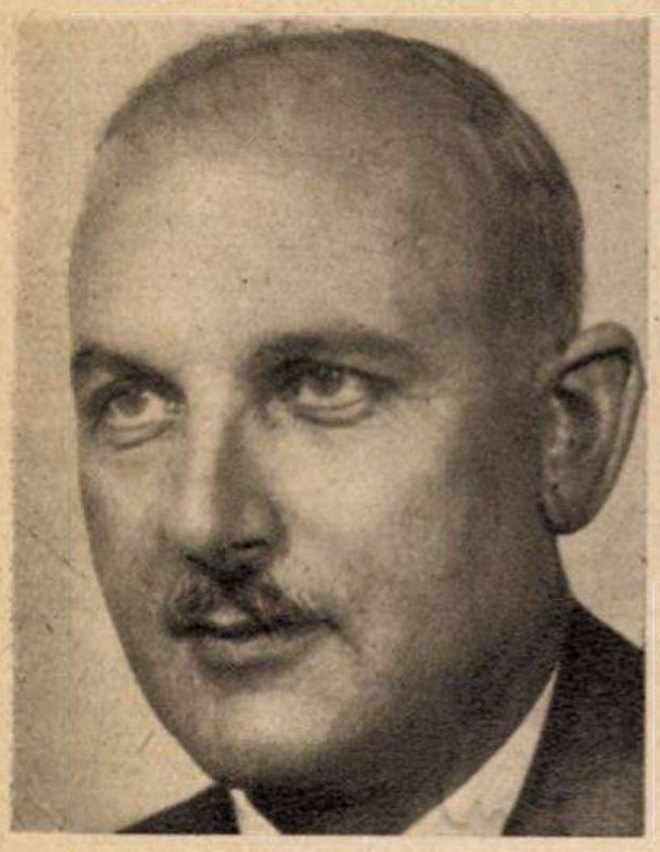

Honti György
az MLSz főtitkára

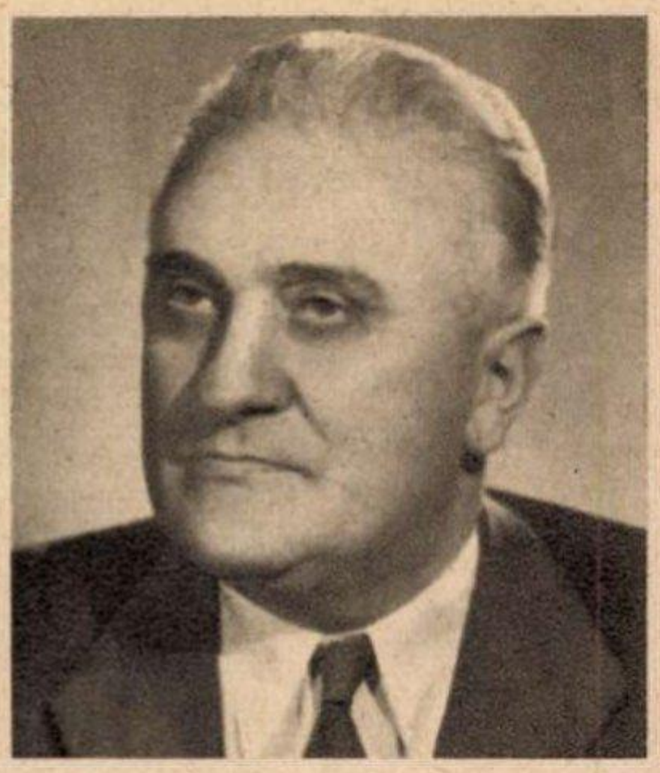

Hegyi Gyula
az MLSZ díszelnöke,
az MTST és MOB elnöke

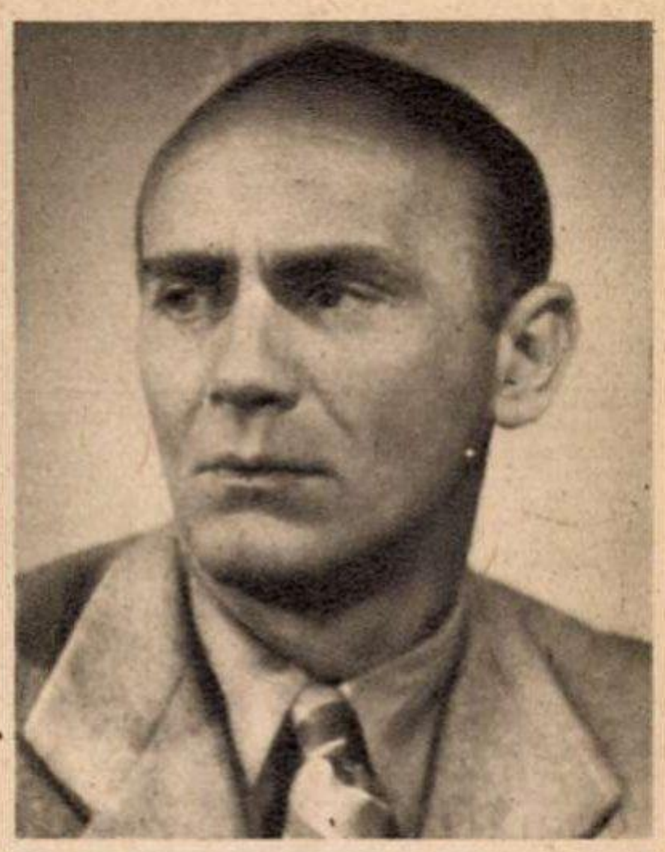

Bares Sándor
az MLSZ elnöke

Dr. Terpitkó András
az MLSZ alelnöke

Kiss Hugó
az MLSz alelnöke,
a BLSZ elnöke

Marosi Károly
az ET elnöke

Terényi László
a JT elnöke

Az MLSZ alakulását kimondó értekezlet jegyzőkönyvi kivonata

Elnökesen indítványokat szavazásra bocsátom, az értekezlet egyhangulag kimondja hogy a magyar labdarugók szövetségét szükségesnek tartja és azt létrehozni kívánja, még pedig teljesen önálló-an, minden más testülettől függetlenül.

A szövetség szabályzatának kidolgozására és összeállítására bizottságot küld ki. E bizottságba Izer Károly (B.F.C.) elnökön és Horváth Ferenc (F.F.C.) titkáron kívül még beválasztotta Auer Róbert (F.S.E.) Bartos Árpád (B.A.K.) Bélás Róbert (S.u.S.E.) Boros Ignác (.B.S.C.) Büssing Árpád (M.M.E.) Gilbert Ferenc (.Ilus.F.C.). Guttmann Alfréd (.B.F.C.) Hochstein Rezső (.33.F.C.) Harpáti Béla (.F.D.C.) Kluger Elemér (P.T.S.F.) Laufer Rezső (M.A.C.) Lindner Ernő (Ma.F.C.) Steiner Hugó (Vp.K.) és Vámos Rezső (M.F.C.) urakat.

Utasítja a bizottságot, hogy a szabályterveze-tet a lehető legrövidebb időn belül készítse el, azután az alakuló közgyűlés előtt legalább 8 nappal megvitatás végett minden football és magyar sportegyesületnek küldje meg: egyúttal hívja össze az egyesületeket a alakuló közgyűlésre oly figyelmeztetéssel, hogy minden egyesület részéről két tag teljes felhatalmazással küldendő ki, kik az egyesületek nevében hozzák meg a közgyűlés határozatait.

A felszólalások során dr. Steinger Ferenc (F.F.C.) indítványozza, hogy a mai értekezlet ne csak a bajnoki mérkőzések, de a magyar labdarugó szövetség tárgyában is határozzon.

Lindner Ernő (M.F.C.) indítványozza hogy a „Magyar Labdarugó Szövetség" a „Magyar Athletikai Szövetség" től függetlenül, önállóan létesíttessék.

Harpáti Béla (F.F.C.) azt indítványozza, hogy a szövetség szabályainak kidolgozására és összeállítására külön bizó egyesületek tagjaiból küldjön ki a mai értekezlet is tagú bizottságot.

Az első Magyarországon járt angol amatőr labdarúgó-csapatok : Az álló sorban egészen a szélen Iszer Károly, azután a Civil Service csapata, mellette a Richmond csapata, ül : a BTC csapata : Fey, Kisfaludy, Minder, Buda, Róka, Oláh K., Középen Sipos, előtte a serleggel Cox, a BTC akkori angol edzője és a serlegmérkőzések egyik játékvezetője, azután Rapos, Blazsek F., Skrabák I., Lucius, Hajós

Az első angol profi futballcsapat Magyarországon, a Southampton csapata. Az álló sorban 4. (sapkában) Robinson, kapus, akiről nálunk a kapus vetődését — amit először ő mutatott be — „robinzonád"-nak nevezték el

Meghivó és értesités.

A „Magyar Labdarugók Szövetsége“ és a „Cesky Footballavy Svaz“ válogatott csapatai 1906 április 1-én (vasárnap) d. u. 4 órakor mérkőznek a csömöri-uti pályán. Ezt megelőzőleg d. u. 2 órakor a „Magyar Labdarugók Szövetsége“ I. osztályu második és II. osztályu első csapataiból válogatott csapatok mérkőznek.

Rendes helyárak! Elővételben: páholy 10 k., tribün- és corsojegy 2 kor., sportjegy 1 kor., állóhely 50 fillér. Helyszinén: páholy 12 k., tribün- és corsojegy 2.50 k., sportjegy 1.50 k., állóhely 60 fillér.

:: Elővétel a szokásos elővételi helyeken. ::

3 fedett tribün. Corso. Buffet. Villamos közl.

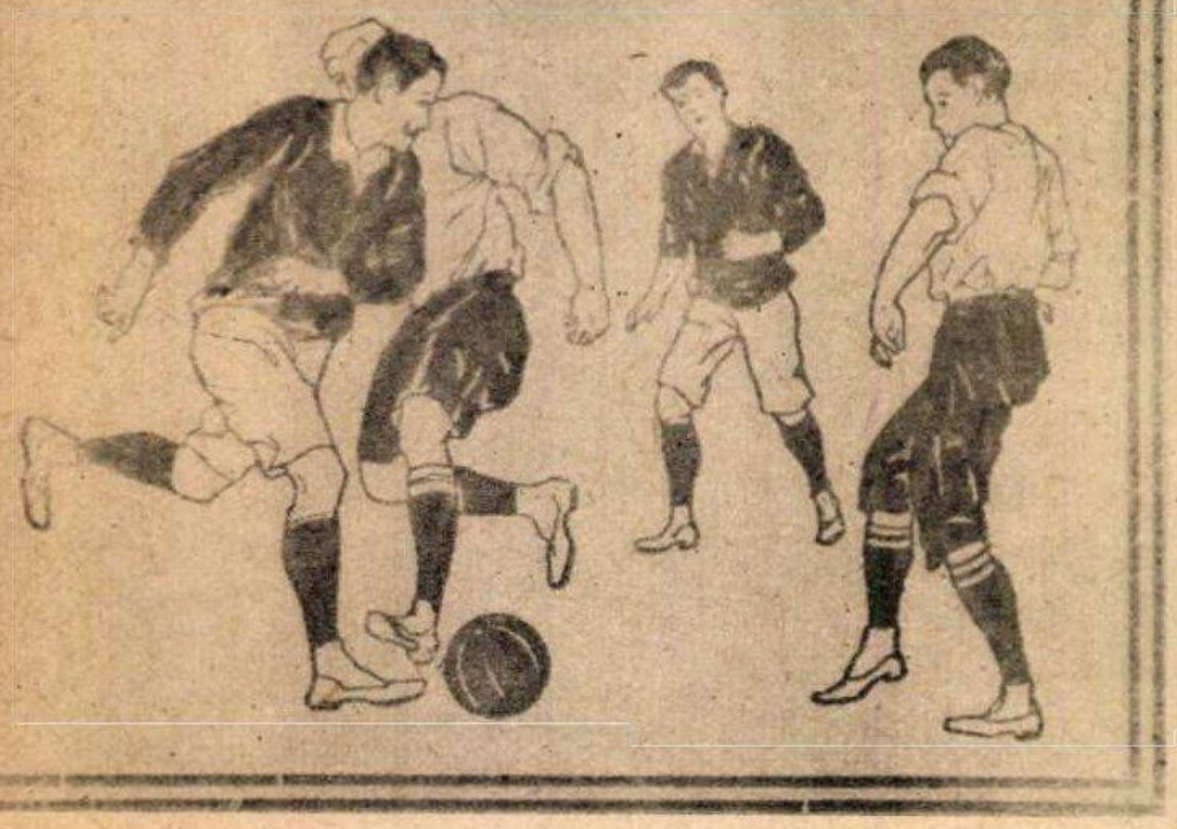

Az MLSZ meghívója 1906-ból a magyar-cseh válogatott mérkőzésre (Ilyen meghivókkal igyekezett közönséget toborozni az első időkben az MLSZ)

Schlosser Imre, első rekorder-válogatottunk

Egyik legrégibb válogatott-emlékünk. Magyarország—Csehország mérkőzésen részt vett csapatok 1908-ban (5 : 2). A magyar csapatból áll: Károly, Borbás, Sebestyén, Koródy, ül: Csüdör, Rumbold, Fícere, Bródy, Gilly, Schlosser, Gorszky

Szóljunk először az alapítókról. Közülük, mint kezdeményezőket, elsősorban Löwenrosen (Lányi) Károly Angliában járt munkásembert és Ray Ferenc Svájcban tanult építészt említjük meg, mert 1896 végén, külföldről hazatérve, ők hozták Budapestre az első „angol-labdákat" (ahogyan akkoriban nálunk a „footballt" nevezték).

A Budapesti Torna Club tornászai, atlétái és kerékpározói voltak az elsők, akik az új labdajátékot komolyan vették és felkarolták. Közülük különösen a Millenáris-versenypálya egyik megalapítója, Iszer Károly és a népszerű Stobbe Ferenc csináltak a labdarúgásnak élénk hírverést, mert azonnal meglátták benne a jövő népszerű tömegsportját. Csatlakozott hozzájuk Steiner Hugó, a Versenypálya Szövetség rendkívül agilis főtitkára, aki Iszerrel és Stobbéval együtt a „Sport Világ" cimű, akkoriban nagyon elterjedt sportlapban is nagy propagandát fejtett ki a futball-sport érdekében.

Az említetteken kívül emlékezzünk meg a műegyetemi labdarúgó élet mozgatóiról is, elsősorban Gillemot Ferencről, az első világháborúban hősi halált halt kiváló all-round sportemberről, aki az MLSZ életében is nagy szerepet vitt mint alelnök, majd főtitkár. — Az 1899-ben megalakult Ferencvárosi Torna Club labdarúgó-sportjának megalapozói: Kárpáti Béla és Horváth Ferenc is a sportpolitika előterébe léptek, és az ő kezdeményezésük hívta életre 1901 elején a Magyar Labdarúgók Szövetségét.

A magyar futball-sport megteremtésében említésre méltó érdemeket szerzett néhány tanáremben is; így Ottó József és Collaud Ferenc tornatanárok, valamint Yolland Artur nevelőintézeti angol tanár, a BTC legelső csapatának játékosa. Ők már 1897—98-ban megkezdték intézetük tanulóifjúsága körében a labdarúgás utánpótlásának nevelését.

Az MLSZ első elnöke Jász Géza, az akkori sportélet egyik vezéregyénisége volt; de ő csak egy évig irányította, s a helyes útvonalra mintegy beállította a szövetség szekerét. A következő években, egészen negyed évszázados jubileumáig, az MLSZ hol közéleti, hol sportéleti személyekkel töltötte be az elnöki széket. Az előbbiek közül Banovits Kajetán és dr. Füzesséry Zoltán biztos meglátással és szigorú tárgyilagossággal irányította éveken át a szövetség ügyeit. — A sportéleti személyek közül Kárpáti Béla, a szövetség egyik megalapítója két éven állt az MLSZ élén, miután előzőleg alelnöki, majd társelnöki minőségben összesen mintegy másfél évtizeden át szolgálta nagy hozzáértéssel és lankadatlan buzgalommal a magyar futball-sport érdekeit.

Az MLSZ életének első 25 éves periódusában kimagaslóan értékes munkásságot fejtett ki Oprée Rezső, aki csaknem másfél évtizeden át — a tisztségek létráján fokozatosan az ügyvezetői társelnökségig emelkedve — valósággal lelke volt a szövetségi életnek. Nagy érdemeinek elismeréséül az MLSZ őt örökös tiszteletbeli elnökévé választotta. — A társelnökök közül még ketten: dr. Csányi József és Tibor Lajos tűntek ki értékes munkájukkal. Mindketten csaknem három évtizeden át állottak a labdarúgó-sport szolgálatában. — Az FTC legrégibb játékos-gárdájából és az egyesületi sportvezérek sorából Malaky Mihály, a magyar labdarúgó-élet egyik legmarkánsabb egyénisége emelkedett fokozatosan a társelnöki tisztségig.

Az első negyedszázad alelnökei közül — a már említetteken kívül — különösen értékes munkát végzett az MLSZ-ben: az alapítók közül Steiner Hugó és Horváth Ferenc, majd később Fischer Mór, aki a szövetség nemzetközi kapcsolatainak kiépítésében nagy sikerrel munkálkodott. — A bizottságok élén kellő hozzáértéssel működött Reichardt Ottó; a kisegyesületek

érdekéért szívvel-lélekkel dolgozott Matkovich Aladár, a munkássport ügyéért pedig lelkesen harcolt Sziebert Imre és Biró Dezső. Az utóbb említett sporttársunk a Tanácsköztársaság idején, mint a Sportdirektórium nagyon tevékeny vezető tagja, az egész magyar futballsport érdekében is sokat tett Reiner Sándorral együtt.

A szövetségi adminisztráció élén főtitkári minőségben — Gillemot Ferenc és Horváth Ferenc után — a rendkívül buzgó Németh Andor és Maleczky Román, később Neuwelt Emil, majd Kenyeres Árpád szerzett érdemeket.

Az első 25 év szövetségi kapitányai közül kegyelettel emlékezünk meg Hajós Alfrédról, Stobbe Ferencről, Herczog Edéről, Fehéry Ákosról, Kiss Gyuláról és Máriássy Lajosról, akik mindannyian nagy hozzáértéssel, de több vagy kevesebb sikertől kísérve, foglalkoztak válogatott csapatainkkal; egyúttal valamennyien más minőségekben is érdemes munkásai voltak a magyar sportnak.

A Magyar Labdarúgók Szövetségének a felszabadulás utáni érdemes munkásai közül többeket elragadott körünkből a halál. Elvesztettük: Becskő József, dr. Ries István, Klein Aladár és Nádas Ödön elnököket, Kenyeres Árpád főtitkárt, aki villamos baleset áldozata lett, valamint a szabályalkotásban tevékenykedő dr. Nagy Lorándot, továbbá Gallowich Tibor szövetségi kapitányt, a sérült és beteg labdarúgókat gondos gyógykezelésben részesítő dr. Kreisz László és dr. Seidner Pál sportorvosokat; a korszerű nagy sportpályák építésében kiváló Hajós Alfréd és Matyók Aladár műépítészeket és Takács Bélát, válogatott csapataink gondos, figyelmes útimenedzserét.

Az elmúlt hat évtized folyamán a játékvezetők közül is számos értékes munkását vesztette el a magyar futball-sport. Többségük a játékosok sorából lépett elő a játékvezetői karba, de az MLSZ munkatársai és az egyesületi vezetők közül is számosan vállalták ezt a fontos szerepet. Alább — kegyeletünk jeléül — felsoroljuk a mérkőzéseken leggyakrabban szerepelt elhúnyt játékvezetők nevét: Bíró Sándor, Boronkay Gábor, Fehéry Ákos, Gabrovitz Emil, Gerő Ferenc, Harsády József, Herczog Ede, Ivancsics Mihály, Kiss Menyhért, Klebersberg Géza, Langfelder Ferenc, Lucius Károly, Majorszky Ferenc, Schubert M. Ferenc, Sugár István, Speidl Zoltán, Szüsz Hugó, Újvári Ödön, Vértes Imre, Zsarnóczai János.

Végül e kegyeletes megemlékezés keretében örökítsük meg a hat évtized alatt szerepelt válogatott játékosaink közül azoknak a nevét, akik fiatalon, vagy tisztes öregségükben örökre eltűntek a sport és az élet küzdőteréről. Elhúnyt válogatott játékosaink nem teljes névsora a következő: Amsel Ignác, Bakonyi (Blazsek) Ferenc, Bíró Gyula (i*), Blum Zoltán, Bodnár Sándor, Braun Ferenc, Braun József (ü), Bródy Sándor (ü), Buda István, Cseh II. László, Csüdör Ferenc, Domonkos László, Dudás Gyula, Eisenhoffer József, Feldmann Gyula, Gillemot Ferenc (vh), Ging József, Gorszky Tivadar, Hirzer (Híres) Ferenc (i), Hlavay György, Izsó László, Károly Jenő (i), Kehrling Béla, Kertész Géza (ü), Kertész III. Adolf, Kiss Gyula (ü), Knapp Miksa, Koltai József, Kóródi Károly (vh), Kürschner Izidor (i), Ordódy Béla, Payer Imre, Révész Béla, Rumbold Gyula, Schaffer Alfréd, Schlosser Imre, Sebestyén Béla, Tóth (Potya) István (ü), Weber Lajos, Weinber János, Weisz Ferenc (ü), Viola József (i), Zloch Gyula, Zsák Károly.

* [Egyes nevek után az (i) idegenben való elhalálozást, a (vh) az első világháborúban való elesést, az (ü) pedig a fasizmus idején elszenvedett üldözést vagy mártírhalált jelenti.]

Nemzetközi kapcsolataink

A magyar labdarúgás fennállásának 60 éve alatt elismerést és megbecsülést szerzett magának az egész világon.

A FIFA és az UEFA által rendezett VB és EB, illetve Bajnokcsapatok EK, Nemzetek EK, Kupagyőztesek EK és Vásári városok EK, valamint a nemzetközi ifjúsági torna küzdelmeiben részt veszünk és ezzel is támogatjuk a FIFA és UEFA célkitűzéseit. A FIFA kongresszusokon is mindig képviseltetjük Magyarországot.

De hasonlóan tevékenyen veszünk részt a közép-európai labdarúgó országok minden megmozdulásában. Válogatott csapatunk az Európa Kupában — amely nemzetközi vándordíjat előbb „Svehla serleg"-nek, majd Gerő Kupának neveztek el (az osztrák szövetség elhúnyt elnökének emlékezetére) — 1927-től 1960-ig mérkőzött rendszeresen Ausztria, Csehszlovákia, Olaszország, Svájc, majd Jugoszlávia csapataival, míg klubcsapataink — néha román együttesek is — a Közép-európai Kupáért játszottak évről évre. E két díj tervét annak idején együtt dolgoztuk ki kiváló osztrák barátunkkal, Meisl Hugóval, s ezek még az addiginál is szorosabbra fűzték a baráti szálakat a részvevő országok futball-sportjával. Az osztrákokkal egy időben hat-hét válogatottunk is mérkőzött, nem számítva az egyéb találkozókat (vasutas, postás, rendőr, pénzügyőr, munkás, főiskolai stb. válogatottakat). Ezt a sportbarátságot egyes osztrák politikusok mesterkedése is csak átmenetileg tudta megzavarni.

1947-ben részt vettünk a Balkán Kupában és 1958-ban a Duna Kupában, amelyet a VB idején a KK helyett írtak ki, s ebbe bevonták a baráti országokat is.

Évről évre nő és mind melegebb és szorosabb a kapcsolatunk a szovjet labdarúgással. A Nemzetek Európa Kupájában is kétszer találkoztunk, már a B, U és ifjúsági csapatok mérkőzéssorozata is kezd kiépülni. Találkoztunk már nemcsak itt és a Szovjetunióban, hanem semleges talajon, Pekingben is, ahol igen tanulságos mérkőzéseket vívtunk a fejlődő kínai labdarúgással karöltve. Rendszeresen látogatnak el hozzánk szovjet üzemi klubcsapatok, a mieink pedig hozzájuk.

A tőlünk távolabb eső labdarúgó országok közül — ha nagyobb időközökben is — de viszonossági alapon mérkőzünk az angolokkal, skótokkal és nyugatnémetekkel. Az angolok U és ifjúsági csapatunkat, a németek pedig B csapatunkat is meghívták, ami kapcsolataink erősödését jelenti. Mérkőzünk időnként az NDK-val is. A francia és belga válogatottal is gyakran vívunk baráti mérkőzést, klubcsapatainkat is meghívják, így a Vasas Belgiumban, a Honvéd Párizsban népszerű csapat. Mind a ketten és az MTK is járt Angliában is, mégpedig szép sikerrel.

Észak-Európa is kedvelt portyaterülete csapatainknak. Svéd barátainkat gyakran keresik fel válogatott és klubcsapataink, amelyek azután Dániát — egykori tanító mesterünket — Norvégiát és Finnországot is útba ejtik.

A tengeren túli országokat — Egyiptomot kivéve — válogatott csapatunk még nem kereste fel, ha nem számítjuk a tuniszi és libanoni kirándulásokat. Brazíliával, Uruguay-jal és Mexikóval, miként előbb Holland Indiával és Dél Koreával is a VB során találkoztunk. Szó volt ugyan egy dél-amerikai több mérkőzésből álló válogatott sorozatról, de ez elmaradt, a magyar labdarúgás előnyére, mert nem teljes erőben mehetett volna ki válogatottunk.

Klubcsapataink azonban már úgyszólván mindenütt bemutatkoztak, a Ferencváros és Újpest Braziliában és Uruguayban, a Hungária és a Sabaria Észak- és Közép-Amerikában, majd a Ferencváros Mexikóban.

A meg nem említett országokkal is barátságos a viszonyunk — ha válogatott vonalon ritkán, vagy nem is találkoztunk —, klubcsapataink gondoskodnak a magyar labdarúgás mai értékeinek bemutatásáról, így a Ferencváros Ausztráliában, a Vasasok Izraelben szerepeltek sikerrel, miként gyakori vendégek a magyar csapatok Török- és Görögországban, néha Hollandiában, Spanyolországban és Portugáliában is.

A magyar labdarúgást a nemzetközi tárgyalásokon ma Barcs Sándor, dr. Terpitkó András és Honti György képviselik eredményesen. Többször vendégül látja az MLSZ is a külföld képviselőit.

Különösen 1945 óta irányvonalunk: szivélyes baráti kapcsolat minden országgal és néppel, labdarúgó vonalon is a nemzetek és népek békés egymás mellett élése szellemében, aminek világszerte való megvalósulása minden magyar sportoló szíve-vágya is.

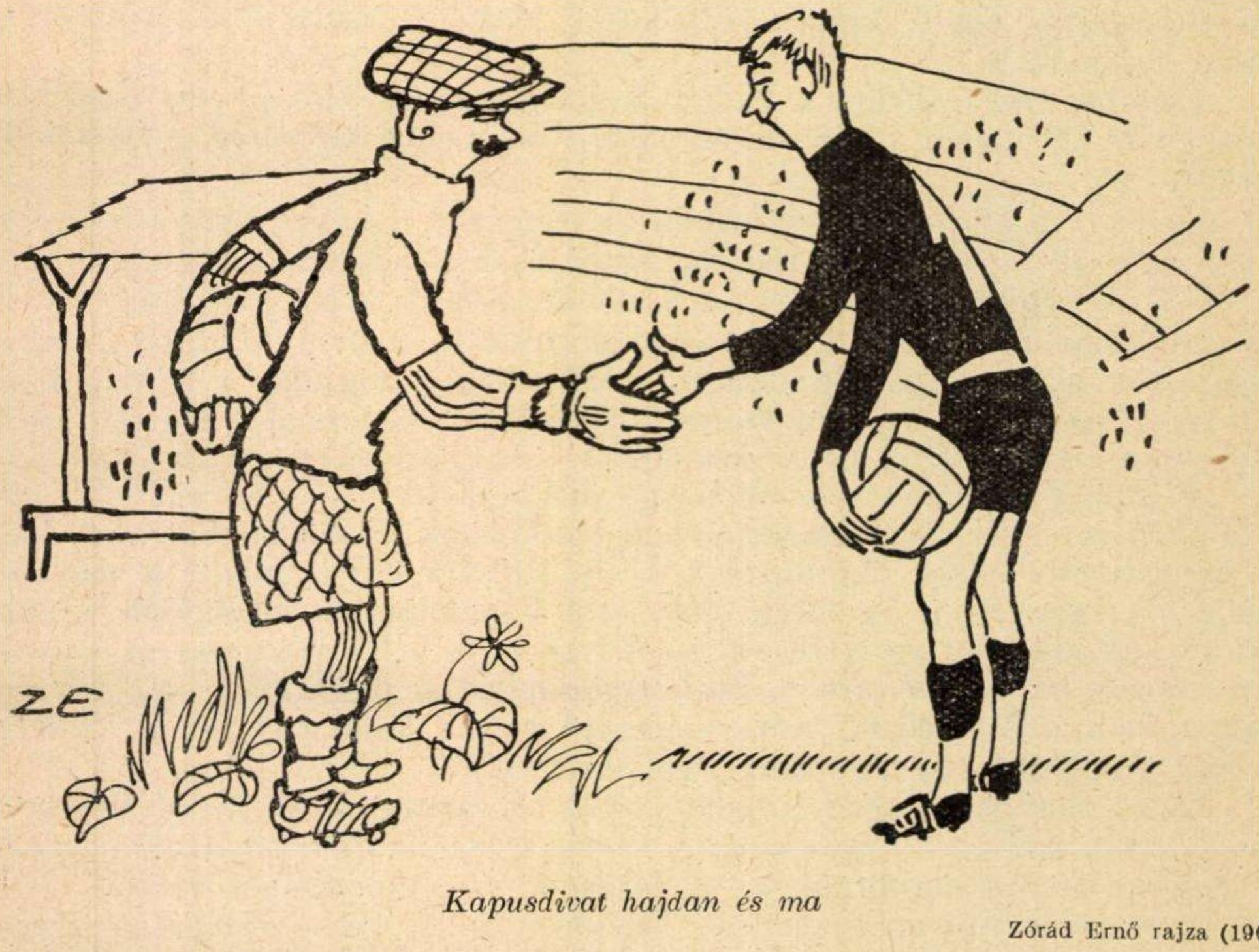

Kapusdivat hajdan és ma

Zórád Ernő rajza (1960)

Labdarúgó szövetségünk intézményei

Az MLSZ csak eleinte volt valamennyi szakmai kérdéssel foglalkozó egyedülálló szervezet. Amint nőttek a teendői, úgy szaporodtak a bizottságai, azután egymásután kialakultak különböző intézményei, alosztályai, kerületei, testületei, majd alszövetségei. Ma pedig már helyi szövetségek is működnek. Ezek egyike-másika önálló, vagy elkülönített életet élt ugyan, de mindig megtartotta kapcsolatát az anya-szövetséggel, az MLSZ-szel, ha időnkint csak kartellek, megállapodások segítségével is. Lássuk sorban ezeket a labdarúgó-intézményeket, fejlődésüket, mai formájukat.

Kerületektől — a 20 megyei és budapesti szövetségig

Az MLSZ csak rövid ideig volt fővárosi — budapesti jellegű. Mind több és több vidéki egyesület lépett be az MLSZ-be, úgyhogy korán felmerült az a kívánság, hogy az MLSZ alakítsa meg vidéki szervezetét. Papíron meg is alakították a kerületeket, de ezek nem működtek. Előbb irták ki a bajnokságokat, s csak évekkel később sikerült működtetni a kerületi bizottságokat, majd választmányokat és alosztályokat, amelyek az amatőr—profi szétválasztás után alszövetségekké alakultak át. Ekkor már nem volt szükség a központi vidéki bizottság, majd országos vidéki tanács támogatására, sőt a vidéki alszövetségek közvetlenül kapcsolódtak be az országos szövetségbe (nem egyesületeik, hanem képviselőik útján). Ekkor már a vidéki bajnokok is résztvettek az országos bajnokságért folyó küzdelemben, proficsapatuk pedig a profibajnokságokban. Az alszövetségek önálló válogatott műsort is bonyolítottak le egymással és a külfölddel is mérkőztek.

1935-ben ismét változott a helyzet, amikor az MLSZ megszervezte a Nemzeti Bajnokságokat. Mind több vidéki csapat kerül az NB I-be, még többen az NB II-be és NB III-ba. Így egyre több vidéki vezető kapcsolódott be az országos sportba, az NB-t irányító szervekbe és az országos MLSZ-nek is állandó vidéki elnökségi tagjai lettek.

A felszabadulás után egy ideig folytatódott a vidéki alszövetségek égtájak szerint beosztott (észak, dél, kelet, nyugat stb.) rendszere. Labdarúgósportunknak átszervezése után azonban szélesebb alapokra helyeződött vidéki labdarúgó-szervezetünk is. Eleinte 19 megyében és a fővárosban is a TSB-k mellett működtek a helyi társadalmi labdarúgó-szövetségek, amelyek később helyi szövetségekké alakultak át. A BLSZ kebelében ezenkívül kerületi, a megyei szövetségek kebelében pedig járási és városi labdarúgó-szövetségek

is alakultak. Ebben a széles szövetségi rendszerben a labdarúgás lelkes „napszámosainak" — társadalmi munkásainak — ezrei és ezrei fáradoznak úgyszólván napról napra kedvenc sportjuk előbbrevitelén.

Bíró-bizottságtól a Játékvezetők Testületéig

Az MLSZ-nek megalakulása után első dolga volt a labdarúgó-bírák minősítése, majd az új bírák vizsgáztatása. Ezért az MLSZ felállította a bíró-bizottságot. Később ez a bizottság végezte a bírókküldést is.

Közben szaporodtak a bírák, felmerült egy testület alakításának gondolata, de csak 1917-ben sikerült a Magyar Futballbírák Testületét megalakítani. Öt év múlva az MLSZ nagyobb önállóságot adott a BT-nek, s kartellt kötött vele. Később a BT nevét JT-re változtatták, mert a labdarúgó „bíró" név helyett a labdarúgó „játékvezető" elnevezést használták.

A JT ellátta a bíróképzést, vizsgáztatást, oktatást, minősítést, küldést, majd az ellenőrzést is. Sok vitája volt a bírói díjak körül főként az amatőrökkel, mert ezek a játékvezetők önköltségeit sem tudták megfizetni. A kormánybiztosság idején a JT autonómiáját is megszüntették.

A felszabadulás után ismét működött a JT, majd mint testület megszűnt és az egyes TSB-k mellett működtek játékvezetői szervek. Ez azonban nem vált be, s visszaállították a JT-t, amely azóta országossá nőtte ki magát. Ma a központi JT-n kívül — amely főként az NB, országos és nemzetközi játékvezetői ügyeket intézi — minden helyi szövetség mellett is működik egy helyi JT, amely a megyében és Budapesten intézi a játékvezetéssel kapcsolatos teendőket.

Az országos JT-nek ma öt bizottsága van: ellenőrző, küldő, fegyelmi, gazdasági és oktató. A JT jelenlegi legfontosabb tevékenysége a játékvezetők továbbképzésének megszervezése és az MLSZ-szel karöltve a játékvezetői díjazás méltányos szabályozásának keresztülvitele.

Trénerkollégiumtól — az Edzőtestületig

A magyar labdarúgás fejlődésében nagy szerepet játszott az a körülmény, hogy már az 1920—30-as években kiváló magyar edzőkkel rendelkeztünk. Az I. világháború után előállott gazdasági válság idején a kiöregedett magyar labdarúgók elsősorban edzőnek csaptak fel. Nemcsak itthon, hanem a világ minden részében kedveltté vált a magyar labdarúgó-edző. 1926-ban alakult meg Tóth-Potya és társai kezdeményezésére Fazekas Dezső dr. szabálytervezete szerint a Magyar Futballtréner Kollégium. Elnökké *Koch* Nándor dr-t választották meg. A tréner kollégiumot hamarosan megismerték az egész világon. Mindenhonnan magyar edzőt kerestek. Holits Ödön intézte a kollégium levelezését és adminisztrációját. A külföldre szerződött edzők rendszerint minden évben hazalátogattak, a kollégiumban találkoztak és itt cserélték ki tapasztalataikat, élményeiket.

Dr. Koch Nándor után Tóth István (Potya), a Ferencváros válogatott csatára következett az elnöki tisztségben, Faragó Béla volt a főtitkár. Az 1930-as években már mintegy száz edzőt tartottak nyilván — akkor már a Magyar Labdarúgó Edzők Testületében, röviden ET-ben. Az ET is hamarosan

fogalom lett, a magyar edzőt mindenhol szívesen látták, akik sok országban vetették meg a labdarúgás alapjait. — A harmincas évek végén zajlott le az ET-ben a nagyjelentőségű rendszervita. 1944-ben lezárult az ET első korszaka.

A II. világháború után lelkes szakemberek ismét megalakították az ET-t s igyekeztek a magyar labdarúgást újjáépíteni. Sebes Gusztávot választották meg elnöknek. Az edzők száma elérte a 300-at. Négy év alatt négy edzőképző tanfolyamot rendeztek. Sok külföldi magyar edző is hazatért és segített labdarúgásunkat újjáépíteni. Hatalmas munkát végzett az ET, ekkor alapozták meg a magyar labdarúgás későbbi felejthetetlen sikereit. Hámori László, Hajdu Andor, Scharle Kristóf kaptak szerepet az ET munkájában, akik kitűnően végezték az edzők továbbképzését, most már a Testnevelési Főiskolával karöltve. Nagyszerűen képzett fiatal edzők kerültek be a magyar labdarúgás vérkeringésébe.

1950-ben labdarúgó-sportunk átszervezésével együtt megszűnt az ET is és a magyar edzők érdekeit is az OTSB védte. Titkos Pál, Hajdu Andor, Mándi Gyula és Sebes Gusztáv vezetésével éveken keresztül intézte a magyar labdarúgás s vele az edzők ügyeit — szép sikerrel.

1955 februárjától kezdve az OTSB labdarúgó-osztálya mellett működött Sasvári István vezetésével az Edző Bizottság, amely az edzők ügyeinek intézésén kívül kidolgozta a válogatott keretek és csapatok előkészületi és a mérkőzésekre való felkészítési tervét is.

1957. után az ET ideiglenesen megbízott vezetőséggel dolgozott, amely 1959-ben végleges megbízást kapott az ET irányítására.

Főbb problémái: a helyi JT-k megerősítése, a szakmai továbbképzés, minősített edzők elhelyezése az ifi csapatoknál is, az edzők helyzetének országos felmérése, új és korszerű edzésmódszerek megismertetése, edzői munkatervek kidolgozása.

Sportorvosi és balesetbiztosítási intézményeink

Edzésrendszerünkbe szervesen beillesztettük a sportorvoslással való kapcsolatot. Így el lehet mondani, hogy ez is labdarúgó-sportunk, illetve az MLSZ szerves részévé lett. Most nem ismételjük meg a régi „klub-doktor-bácsikról" és az inkább sportszeretetből a labdarúgás és az MLSZ mellé állt orvosokról szóló történeteket. Minden elismerést megérdemelnek az úttörők: dr. Seenger Gyula Kornél, dr. Weisshaus Mihály, dr. Bandenburg József, dr. Győri Ernő, dr. Kreisz László és Pollatschek Gyula, a professzorok közül elsősorban Molnár Béla és Dollinger Gyula, akiknek nagyon sokat köszönhet labdarúgó-sportunk és az MLSZ is.

Igen jelentős lépés volt, amikor dr. Pápay Istvánnak, az MLSZ orvosának javaslatára kötelezővé tették a labdarúgó-játékosok évenkénti sportorvosi szűrését és azóta játékengedélyt csak ennek alapján adnak. Dr. Pápay rendszeresítette az egységes helyszíni csapatszűrést is, amelyet egybekötött a sportpálya egészségügyi felülvizsgálatával. Korszerű intézkedéséhez tartozott, hogy a vasárnapi labdarúgó-mérkőzések sérültjei számára a főváros legkorszerűbb sebészeti osztályain ágyakat tartatott fenn. A sportorvosi munka ekkor megnövekedett, úgyhogy az MLSZ orvoskarát kibővítették dr. Telegdy Istvánnal és dr. Nagy Istvánnal. Ki kell még emelni, hogy a

Kaszab poliklinika dr. Hedry professzor vezetése alatt álló OTI baleseti sebészeti osztálya az Uzsoki úton rendszeresen foglalkozott sportsérülések ellátásával.

A felszabadulás után a sporttal együtt a sportorvosi intézmény is jelentős fejlődést ért el. Kormányzatunk helyesen látta a megoldandó feladatokat, létrehozta az Országos Sportorvosi Intézetet, majd az Alkotás utcai kórház területén megalakult az Országos Testnevelési és Sportegészségügyi Intézet, amelynek feladata — a sportolók kórházi ellátása mellett — az élsportolók egészségének és erőnlétének ellenőrzése, szakmai tanácsadás és tudományos kutatómunka lett.

1949-ben létesült a szocialista elveknek megfelelően az első sportbiztosítás, amelyet 1952-ben Molnár Béla, a Ferencváros labdarúgó vezetője az Állami Biztosító keretében szélesebb alapokra dolgozott ki.

Jelenleg dr. Pápay István főorvos személyében a Fővárosi Tanács XII. osztálya egyik fontos csoportjának élén olyan orvos áll, aki egyetemi hallgató korában a Pécsi Egyetemi AC, majd a BEAC színeiben művelte úgy a labdarúgást, mint az atlétikát, tehát gyakorlatból ismeri a sportot, emellett kiváló szervező is. Ő készítette el a jelenlegi sportorvosi tervet, amelynek elvei: az eddigi félévenkénti szűrés helyett az évenkénti szűrés lép életbe, aminek nagy előnye, hogy egy sportoló szűrésére kétszerannyi idő áll rendelkezésre, így alaposabb és elmélyültebb lehet az orvos munkája. A sportolók pedig a lakóhelyük szerint kijelölt intézetben jelenhetnek meg szűrésre, kivéve az élsportolókat, akiknek szűrését az OTSI végzi.

A másik jelentős újítás az, hogy a vasárnapi és ünnepnapi sportrendezvényeken életbe lép a kötelező sportorvosi ügyelet. A Népstadionban, ahol a hét minden napján állandó edzések folynak, kétszer határás műszakban állandó ügyelet van. De a számos kisebb sportverseny részére mozgó ügyeleti szolgálatot szerveztek kerületenként az SZTK éjjeli ügyeletének mintájára.

Végül rendezték a szövetségi (válogatott keret) orvosok és az egyesületi orvosok eddig nem rendezett viszonyát. Ennek alapja a tájékozottabb és elmélyültebb együttműködés, a játékosok környezetébe és körülményeibe való mélyebb betekintés az orvos baráti, nevelő és ellenőrző szerepével.

Az MLSZ orvosi kara dr. Pápay István vezetésével: dr. Botár Zoltán (A), dr. Juhász József (B és olimpiai), dr. Silhavy Tibor (U), dr. Árky Nándor (ifj.)

Az MLSZ és a pályaépítés

Az MLSZ szervei sorában egyike a legújabbaknak a sporttechnikai (és vidéki) bizottság, amelynek feladata a labdarúgó-pályák hitelesítése és ellenőrzése, s a megyei szövetségeknek főként a pálya és a felszerelések tekintetében való segítése. Régebben a pályaépítők magukra voltak hagyva, most az MLSZ sporttechnikai bizottsága már a tervezésnél segítséget nyújt. Így az elmúlt évben résztvett a Népstadion villanyvilágítási berendezéseinek műszaki átvételi értekezletén, ahol a labdarúgó-pálya megvilágításával kapcsolatban előnyös javaslatot terjesztett elő. Több vidéki pálya (Oroszlány, Nagykanizsa, Gyöngyös) pályaépítési tervének elkészítésénél is segített.

A nagyválogatott mérkőzéseinek problémáját a Millenáris, Margitsziget, FTC, MTK, Újpest „nagy-pályáinak" kinövése után megoldotta Népstadionunk, amelynek labdarúgó vonatkozású történetéről külön fejezetünk szól.

Az MLSZ és a helyi szövetségek, s természetesen a fenti bizottság legnagyobb gondja ma is a kis pályák szaporítása és a meglevők megtartása, mert a labdarúgás tömegsporttá válása folytán nehezen lehet a mérkőzni vágyó csapatokat a meglevő pályákon elhelyezni.

Az MLSZ és a sajtó

Az MLSZ sajtóbizottsága útján és közvetlenül is mindig tartotta a kapcsolatokat a sajtóval. Jelenleg Bácskai László, az agit.-prop. bizottság vezetője gondoskodik arról, hogy a sajtóban az MLSZ minden eseménye helyet és kellő méltatást találjon.

Egy időben könyvtára és levéltára is a sajtó rendelkezésre állt, ezek a világháborúban elpusztultak, s most a jubileum alkalmából dolgozik az előkészítő bizottság az MLSZ archívumának helyreállításán, amely az összes válogatott, nemzetközi, bajnoki és vándordíj mérkőzések eredményeit is végre hitelesen összeállítja, s igyekszik a labdarúgás eddig megjelent irodalmi műveit és emlékeit is összegyűjteni. Sportkiadónk adja ki havonta egyszer megjelenő hivatalos lapunkat, a „Labdarúgás"-t, valamint a hetenként ötször megjelenő „Népsportot" és a hetenként megjelenő „Képes Sport"-ot, amelyek bőven foglalkoznak sportágunkkal és az MLSZ eseményeivel. A TTT lapja, a „Sport és Tudomány" a labdarúgás tudományos problémáival is foglalkozik. Legjobb a viszonyunk a napilapokkal, amelyek a labdarúgással kapcsolatos beszámolóikkal és színes írásaikkal nagy szolgálatot tesznek sportunknak és az MLSZ-nek. A labdarúgással kapcsolatos könyvkiadványok száma — bár azok iránt itthon és külföldön is nagy és állandó az érdeklődés — aránylag kevés. A mostani jubiláris mű elődje „A magyar labdarúgás 60 éve" hónapok alatt teljesen elfogyott. Azóta jelent meg Ádám—Darvas—Hidegkúti „A bűvös négyszög" című elméleti munkája és Csanádi Árpád „Labdarúgás" című nagyszerű tankönyvének — amelyet a külföldön is számos nyelvre lefordítottak — új magyar kiadása. Tabák Endre népszerű „Zöld gyepen" c. könyve és több tanfolyamanyag tesz még jó szolgálatot. Most igyekszik az MLSZ — a nagy angol, német, francia, svéd stb. szövetségek példájára — egy évkönyvet megjelentetni, amely első ízben a jubileumi év eseményeiről számolna be. Ugyancsak a jövő évben készül el az MLSZ új szabálykönyve, amelyet a változásoknak megfelelően időnként megjelentet az MLSZ.

Az MLSZ és a Toto

Változatlanul jó a kapcsolata az MLSZ-nek sportpártoló intézményünkkel, a Totóval. A műsor összeállításánál, valamint a nyári és téli szünetek áthidalásánál is igénybe veszik az MLSZ segítségét, viszont labdarúgó-sportunk is közvetlenül és közvetve részesül a Toto jövedelméből, miként minden más sportág és általában egész testnevelésünk.

Egyéb intézmények

Az MLSZ nagy intézményei — a helyi szövetségek, JT, ET — mellett elsősorban az ifjúság sportjával foglalkozó szervezetekkel kellene itt még foglalkoznunk. Ennek története azonban annyira egybefonódik magának az

ifjúsági sportnak a történetével, hogy ezeket könyvünk második részében az „Ifjúsági labdarúgásunk" c. fejezetben tárgyaljuk. Ott tárgyaljuk a középiskolai labdarúgás történetét is.

Az MLSZ bizottsági rendszerét „az MLSZ 1960. évi vezetősége" fejezetünk ismerteti. Ezek a bizottságok a labdarúgás minden problémájával foglalkoznak.

Az MLSZ-től távolabb eső vonalon folyt a főiskolai labdarúgó-ifjúság munkája. Bár a főiskolai egyesületek mindig tevékeny tagjai voltak az MLSZ-nek, a főiskolai labdarúgás ügyét maguk, illetve külön szövetségeik intézték jól-rosszul. A felszabadulás után az MLSZ is foglalkozott a főiskolai labdarúgó-válogatott ügyével — pl. az általa válogatott csapat megnyerte 1949-ben és 1951-ben a főiskolai világbajnokságot, sok kedvezményt is biztosított az MLSZ a főiskolás labdarúgóknak, de külön főiskolai labdarúgó szervezetre eddig nem került sor.

Még több labdarúgással kapcsolatos intézményről is kellene megemlékezni (cégliga, vasutas, postás, fővárosi labdarúgó-alakulatok, bankszövetség stb.), amelyek azonban szorosabb kapcsolatba az MLSZ-szel nem kerültek, bár némelyik igyekezett az MLSZ-hez való viszonyát kartell, vagy megállapodás útján szabályozni.

Jelenleg két intézmény működik az MLSZ-en kívül, amelyek jelentős labdarúgó-tevékenységet is fejtenek ki : a szakszervezetek sportosztálya és az ipari tanulók sportközpontja. Mindkettő nagy tömegeket foglalkoztat. El kell ismerni, hogy a tömegsport és labdarúgásunk népszerűsítése szempontjából mindkét intézmény rendkívül fontos működést fejt ki, minden támogatást megérdemelnek, de nekik is csak használna, ha az MLSZ központi szervezetével minél szorosabban kooperálnának.

Nem tartozik szorosan a labdarúgáshoz, de az MLSZ történetének kiegészítéséül meg kell említeni, hogy a kézilabda-sport hazánkban az MLSZ, illetve a budapesti alszövetség, a BLASZ támogatásával tette meg első lépéseit. 1927 nyarán Karsay József ismert játékvezetőnk hozta Bécsből a kézilabda-játék szabályait, majd a labdarúgás híveiből csapatokat is szervezett. Szövetségünk írta ki az első (férfi és női) kézilabda-bajnokságokat, megrendezte az első kézilabda válogatott mérkőzéseket, megalakította a kézilabdát irányító szerveket is. Karsay lett az első kézilabda-kapitány. Amikor azután a kézilabdát művelő egyesületek megerősödtek, 1932-ben az MLSZ beleegyezésével és támogatásával megalakították önálló szövetségüket, amely azóta is vezeti sportját.

A Magyar Labdarugók Szövetsége 1960. évi vezetősége:

Elnök : Barcs Sándor.

Alelnökök : Kiss Hugó és dr. Terpitkó András.

Főtitkár : Honti György.

Szövetségi kapitány : Baróti Lajos.

Szövetségi edzők : Volentik Béla, Kapocsi Sándor, Király Tivadar.

Az elnökség tagjai : a tisztikar tagjai hivatalból, rajtuk kívül : dr. Károly István, Rácz István, Sasvári István, Terényi László, Opata Zoltán, Takács Jenő, Nádas Adolf.

Az elnökség ülésein részt vesz Bácskai László, az agit.-prop. bizottság vezetője.

A tanács tagjai : a tisztikar tagjai hivatalból, továbbá dr. Bozóki György, Szabó István, Hoffer József (egyben ifj. szöv. kap.), Kovács Jenő, Marosi Károly, Fajkos Aladár, Kertes Mihály, Gyulaházi Jenő, Földesi Lajos, Mrovcsák József, Csanádi Árpád, Csorba István, Herbert István, Horváth Mihály, Dreiszig Dezső, Kakó Gyula (a KISZ képviseletében).

Az MLSZ bizottságainak vezetői : fellebbviteli: Kovách Jenő elnök ; nemzetközi: dr. Terpikó András elnök, dr. Kőhalmi Pál titkár; igazoló és nyilvántartó : Verkits György elnök, Fürjes László titkár ; intéző bizottság : Árky Nándor elnök, Bóka Lajos elnök h. ; szervezési : dr. Károly István elnök, Szabó István titkár; gazdasági: Rácz István elnök, Bolner Pál elnök h., Eszter Vilmos titkár ; NB I. fegyelmi : Sasvári István elnök, dr. Horváth István elnök h.; NB II. fegyelmi: Vörösvári Ágoston elnök; sporttechnikai és vidéki: Kőhalmi György elnök, Hornyai Tibor elnök h.; ifjúsági : Takács Jenő elnök, Hoffer József ifj. kapitány, Kapocsi Sándor ifj. edző.

Az ET vezetősége : Marosi Károly elnök, Békési Gyula elnök h., Opata Zoltán főtitkár, Csapkay Károly, dr. Tábori Zoltán, Ádám József, Havas László, Gyarmati János, Schillerwein Antal.

A JT vezetősége : Terényi László elnök, Balla Károly főtitkár, Ludvig Antal, Nagy László, Rátfai Kálmán, Rubint Lajos, Varga Jenő, Vass Antal.

A győztes csapat kivonulása a pályáról

Kiss Géza rajza (1909)

II. RÉSZ

A MAGYAR LABDARÚGÁS

LABDARÚGÓ-BAJNOKSÁGAINK

Az első „tavaszi—őszi" bajnoki időszak (1901—1905)

A magyar labdarúgó-bajnokság „tavaszi—őszi" beosztással kezdődött meg 1901-ben. Az MLSZ télen, januárban alakult, s az egyesületek nem akartak várn i őszig a bajnokság megkezdésével.

Az *első bajnokságban* természetesen döntő fölényben volt az alapító BTC csapata. 1901. február 17-én a *BTC* nyerte az első bajnoki játékot 4 : 0-ra a BSC ellen, majd sorban nyerte valamennyi mérkőzését s ő lett az első 100%-os bajnok, 8 mérkőzésből elért 16 ponttal. Ennek azonban volt egy szépséghibája : a vetélytárs Műegyetem megóvta a tavasszal 5 : 2-re elvesztett mérkőzést, mert szerinte a BTC első gólja nem jutott túl a gólvonalon. (Ekkor még nem volt háló a kapukon.) Elsőfokon megsemmisítették a mérkőzést, a közgyűlés azonban megváltoztatta a döntést, s visszaadta a BTC 2 pontját. Erre az MFC ősszel nem indult, azzal az indokolással, hogy az MLSZ az egyetemi előadások megkezdése előtt kötelezte a csapatot bajnoki mérkőzésre. Így a BTC s a többi csapat is mérkőzés nélkül kapta az MFC mérkőzések 2 pontját. Ugyanígy kivált a II. osztályból a BEAC is, a másik egyetemi csapat, s mindkettő ki is lépett a szövetségből. A II. osztályú bajnok a 33-as FC lett. Az osztályozó mérkőzés a BSC-vel 0 : 0-ra végződött, a 33-as FC mégis feljutott az I. osztályba, mert az MFC helye szabad lett. Ennek ellenére a BSC-n kívül az FTC-t is kötelezték osztályozóra, de ő 10 : 2-re verte ellenfelét, a Rákosszentmihályt és bennmaradt az I. osztályban. Érdekessége az első bajnokságnak, hogy egy játékos délelőtt a II. osztályban, délután az I. osztályban játszhatott. A *második bajnokságban* 1902-ben éppen a 33-asok akadályozták meg a BTC 100%-os bajnokságát, mert ősszel 2 : 2-re végeztek vele. Ekkor meg a MUE lépett vissza a tavaszi forduló után. A II. helyet az egyenlő pontszámú FTC és 33-as FC között a „gólkülönbség" döntötte el. A II. osztályú bajnok a Postás lett az MTK és Törekvés előtt. Az első ízben kiírt szövetségi díjat a II. csapatok részére a BTC II. nyerte. Az elrendelt osztályozó mérkőzéseket lejátszották, de ezek eredményét figyelembe nem véve az MLSZ a II. osztályú bajnokság mindhárom helyezettjét, sőt még a MAC-ot is — amely az osztályozókon csak vereséget szenvedett — az I. osztályba sorozta, utóbbit „nemzetközi sikereire" tekintettel.

A *BTC* a bajnokság „felvizezésére" hivatkozással *1903-ban* csak II. csapatát akarta a bajnokságban indítani. Amikor azonban látta, hogy a „jövevények" nem is olyan gyengék, mégis csak legjobbjait állította ki.

Bár a BTC az FTC-t kétszer is legyőzte, mégis az utóbbi lett a bajnok, miután a BTC-t viszont az MTK győzte le kétszer s a 33-as FC ellen csak 1 pontot tudott a BTC szerezni. Az *FTC* az MTK-t kétszer legyőzte s végül 2 ponttal megelőzte a verhetetlennek hitt BTC-t. A II. osztályút is óvások döntötték el a Főv. TC javára. A szövetségi díjat ismét a BTC II. nyerte.

Az 1904. évi bajnokságban az FTC visszaadta az előző évi kölcsönt az MTK-nak: most ő „kaparta ki" a bajnoki gesztenyét az *MTK* számára. Az óvások is az MTK-nak kedveztek. Ő visszaszerezte az ismét részvevő Műegyetem ellen elvesztett pontját (1:1), míg az FTC hiába óvta meg a 33-as FC ellen botrányok között 2:1-re elvesztett mérkőzését. Így lett a vetélkedő FTC és BTC előtt 1 ponttal először bajnok az MTK. Az UTE ekkor került be, mint pontveszteség nélküli és 84:6-os rekord gólarányú II. osztályú bajnok az I. osztályba, bár megismételt osztályozó mérkőzésén csak 1:1-re végzett az utolsó Főv. TC-vel. Háromszor játszott osztályozót a 33 és a III. ker. TVE, végül a 33-as bennmaradt az I. osztályban.

Az utolsó „tavaszi—őszi" bajnokság az 1905. évi volt. Ebben a BTC nem indította csapatát, hivatkozva sok nemzetközi mérkőzésére. A bajnokságot a *Postások* csapata, az első nagy „üzemi" csapat — amely ekkor érte el formájának tetőpontját — veretlenül nyerte 12 győzelemmel, 4 döntetlennel, legjobb gólaránnyal. Az FTC óvása alapján azonban utolsó, a Főv. TC ellen 7:0 arányban megnyert mérkőzését megsemmisítették, azon a címen, hogy a Postások több tagja a Főv. TC két játékosának állást ígért a Postánál. Az MLSZ sok tárgyalás után megsemmisítette a mérkőzést s nem is engedte újra játszani. Csak így ért el a 2 pont hátrányban levő *FTC* egyenlő pontszámot a Postásokkal s a 7 gól levonásával gólaránya is jobb lett. II. osztályú bajnok a BAK lett a Typográfia előtt, szövetségi díj győztes a MAC. Érdekes, hogy az osztályozó mérkőzéseken mindkét I. osztályú csapat, a MUE és MFC is kikapott a Typográfiától, illetve a BAK-tól.

Ezzel véget ért a labdarúgó-bajnokság első korszaka, amelynek kétségtelenül még az alapító BTC volt a vezércsapata, bár a korszak végén a jövő csapatai már erősen megtépázták dicsőségét.

Az első korszak bajnokcsapatainak tagjai:

BTC: Ordódy, Buda, Skrabák, Mannó, Lucius, Hajós, Róka, 2—2 bajnoksággal, Harsády, Minder, Bádonyi, Cservenka, Wagner, Fey, Rapos és Újvári 1—1 bajnoksággal

FTC: Gorszky, Manglitz, Bródy, Braun, Weisz, Lissauer 2—2 bajnoksággal, Kovács G., Berán, Pokorny, Borbás, Óláh, Fritz, Takács D., Pákay, Kórody, Deutsch 1—1 bajnoksággal.

MTK: Nagy F., Sár, Káldor, Révész, Pozsonyi, Steiner, Károly, Hoffer, Sebő, Kürschner, Frank.

Az FTC aranycsapatának egymásutáni öt győzelme (1906—1914)

Az első „őszi—tavaszi" bajnokságra való áttérést áthidaló egyfordulós körmérkőzésre Brüll Alfréd, az MTK elnöke tűzött ki díjat. Ezt ismét az *MTK* nyerte meg, amely már ekkor megkezdte vetélkedését az FTC-vel. A bajnokságtól s ettől a körmérkőzéstől távolmaradó BTC mindinkább háttérbe szorult. A Postás a körmérkőzésben még részt vett, de utána feloszlatta csapatát,

1. Herzog Ede és 2. Minder Frigyes, az 1912. évi stockholmi olimpián (szélsők a felső két sorban)

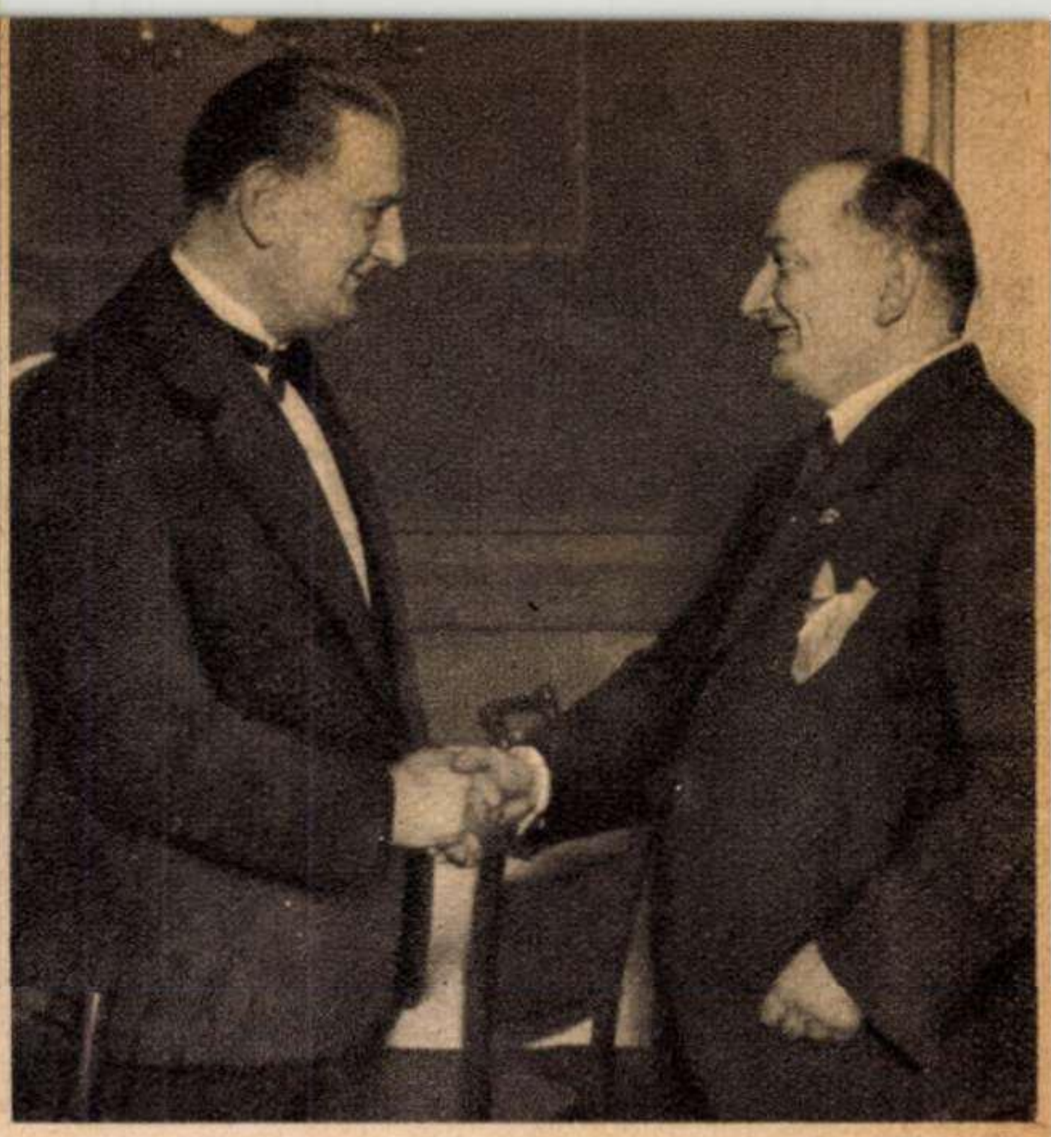

Kiss Gyula magyar és Meisl Hugó osztrák szövetségi kapitányok kézfogása

Régi MLSZ szövetségi kapitányok

Gallowich Tibor magyar és Egon Horn román szöv. kapitányok kivezetik csapataikat az 1947., évi (3 : 0-ás) mérkőzésen

Sebes Gusztáv, Mandik Béla (B) és dr. Földessy János kapitányok megbeszélése egy osztrák válogatott mérkőzés előtt, mellettük Rudas és Bíró, szélen dr. Seidner sportorvos

Bukovi Márton szövetségi kapitány és Sós Károly edző öröme a párizsi győzelem után 1956-ban

A Vasas régi nagy csapata Stuttgartban: Nemes, Koffler, Zatykó, Rákosi, Reiner, Katzer, Plattkó, Gottlieb Stengl, Jellinek, Szentmiklósi.

A Kispest csapata (a Honvéd elődje), amely 2. lett a bajnokságban

Régi BAK csapata (a Csepel elődje)

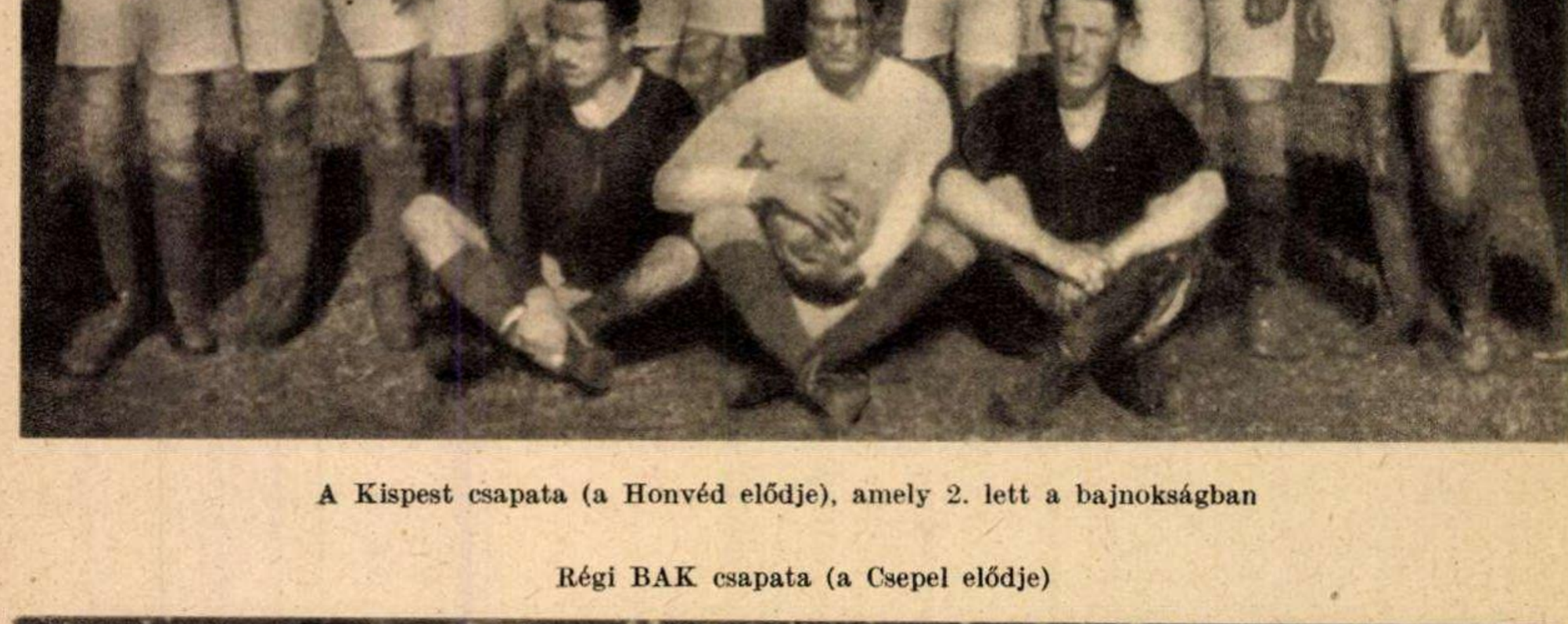

A Győri ETO legjobb vidéki csapata

Régi legjobb vidéki csapatok

A Szegedi AK legjobb vidéki csapata

A Szombathelyi AK legjobb vidéki csapata

Törekvés 1910—12 serleggyőztes ifj. csapata

Szombathelyi AK ifj. csapata (1912)

MLSZ ifj. válogatott—ILSZ válogatott 4 : 0
1916

FTC ifj. csapata (1917)

Régi ifjúsági és öreg fiúk (old-boy) csapatok

Bosnyákovits öreg fiúk vándordíj mérkőzés: 33 FC—BSE, a jobbszélen: Sebes G. és Zsák K.

FTC öreg fiúk csapata: Korányi, Zentai, Dán, Obitz, Papp, Lyka, Kutasi, Turay, Kalmár, Deák

mert a felsőbb fórumokon sem tudta visszaszerezni előző évben elvesztett bajnoki címét.

Az 1906/7. évi első „őszi—tavaszi" bajnokságban azonban váratlanul új vetélytársa jelentkezett az FTC-nek és az MTK-nak: az első magyar hivatásos labdarúgó-edző Gillemot Ferenc által feljavított MAC, amelyet az FTC-ből átlépett Borbás és Oláh s a BTC volt kapusa, Sipos erősített. Az FTC-ben ekkor tűnt fel Schlosser, Rumbold és Weinber, az MTK-ban Biró Gyula, Sebestyén és Domonkos. A hármas küzdelem végül 2 pont különbséggel dőlt el az *FTC* javára. A MAC gólaránnyal előzte meg az MTK-t. II. osztályú bajnok a Törekvés lett, szövetségi díj győztes a Typográfia.

Az 1907/8-as bajnokságnak több érdekessége volt. Újra nevezett a BTC, amely belátta, hogy a bajnokság mégis legnagyobb díjmérkőzése a labdarúgósportnak s a legszebb nemzetközi győzelem sem ér fel a bajnoki címmel. A bajnokságtól távolmaradása alatt sok játékosa is otthagyta és megalapította a NSC-t. A meggyengült BTC természetesen már nem volt egyenrangú társa az FTC—MTK—MAC hármasnak. Ősszel a Postások volt játékosaival erősödött MTK 1 ponttal előzte meg a MAC-ot, 5-tel az FTC-t. Tavasszal egy ideig a MAC volt élen, de nem bírta végig az iramot, az MTK végül is veretlenül, csak 4 döntetlennel végzett 3 ponttal az FTC, 4-gyel a MAC előtt. A MAC ekkor időnként gólrekordjai révén tett bizonyságot kiváló csatársoráról. 20 : 0-ra verte a Typográfiát, 16 : 0-ra a BAK-ot, s 83 gólt rúgott a 16 mérkőzésen, tehát több, mint 5-ös rekordátlagot ért el! Az MLSZ ebben az évben először írta ki az országos bajnoki döntőt, de a kezdő vidéki bajnokok nem is gondoltak Budapest bajnokának kihívására. II. osztályú bajnok a 33-as FC lett nagy küzdelem után az NSC előtt s miután az MLSZ eltörölte az osztályozót, a 33-as FC automatikusan került az I. osztályba.

A győztes MTK mellett már ekkor feltűnt az FTC nagy csapata, amely a tavaszi idényben 2 ponttal megelőzte a bajnok MTK-t. 1908/09-ben még nagy küzdelmet vívott a MAC-cal, míg az MTK erősen visszaesett. A MAC az őszt veretlenül játszotta végig, tavasszal letört. Az *FTC* minden tavaszi mérkőzését megnyerte s 6 ponttal előzte meg a MAC-ot, 7-tel a BTC-t, 8-cal az MTK-t. Az először megrendezett országos bajnoki döntőben az FTC 11 : 0 arányban győzte le a kihívó Kassai AC-ot. Az FTC 1909-ben egyébként 5 díjat nyert : a bajnokságot, az ezüst labdát, a Corinthián-díjat, a bécsi Challenge Cup-öt és a húsvéti serleget. A II. osztályú bajnok az NSC lett.

Igazi nagyságára akkor futott fel a zöld-fehérek csapata, amikor visszatért hozzájuk Borbás dr., az akkori idők legnagyobb balszélsője. 1909/10-ben még csak az MTK-val vívott nagy küzdelem után nyerte meg a bajnokságot. Ősszel az MTK fölényesen vezetett, biztos győztesnek látszott, tavasszal azonban veresége az ÚTE-től, majd az FTC-től (0 : 2) elég volt ahhoz, hogy az FTC 1 ponttal megelőzze. Harmadik az I. osztályban először szereplő NSC lett. Dicsősége azonban „pyrrhusi" volt, mert nyomban szétszedték játékosait (Bodnár MAC, Tóth-Potya FTC, Hlavay MTK, Feldmann FTC, Béki Törekvés). A II. osztályú bajnokságot ismét a 33-as nyerte, de — létszámemelés folytán — benn maradt az I. osztályban az utolsó MAC is. A legjobb vidéki bajnok — a Győri ETO — nem hívta ki az FTC-t országos bajnoki döntőre.

Az 1910/11-es bajnokságnak ősszel egy nagy szenzációja volt : az újra I. osztályú 33-as új kapusával, Zsák Károllyal legyőzte az FTC-t. Kiderült azonban, hogy Zsák csak az ILSZ-hez volt igazolva, az MLSZ-hez nem, a

mérkőzést megsemmisítették, a megismételt mérkőzést már az FTC nyerte és a 33-tól 2 pontot levontak. Az *FTC*-nek a visszaszerzett 2 pont nagy lendületet adott: biztosan nyerte 8 ponttal a bajnokságot az MTK előtt. A másik szenzáció: az újabb „üzemi" egyesület, a Csepel fuzionált a BAK-kal „BICSAK" néven, s egy csomó válogatott játékossal is erősödött (Károly, Kézsmárki, Salamon stb.). A közös vezetőség azonban nem értett egyet s a Bicsak csak 4. lett. Megelőzte a Törekvés, amely először ért el előkelő III. helyezést. Az országos bajnoki döntőt ekkor már eltörölték. A II. osztályú bajnokságot a III. ker. nyerte, miután gólarányát a VAC-mérkőzésen (16 : 0) feljavította az egyenlő pontszámú URAK ellen. A III. ker. a kieső UTE-t váltotta fel.

1911 februárjában felépült az FTC Üllői úti sporttelepe s az 1911/12. évi bajnokságot az FTC — amely közben a győri Payer Imrével, a nagytehetségű Blum Zoltánnal és Pataky Mihállyal erősödött — ismét 8 ponttal nyerte az MTK előtt, míg a III. helyen a BICSAK jobb gólarányával megelőzte a MAC-ot. Az FTC bajnokságának értékét emelte, hogy az MTK ekkor Robertson személyében angol edzőt szerződtetett, leigazolta az ugyancsak angol Lanet, majd 1912 tavaszán ő is felavatta új sporttelepét a Hungária úton. Az MTK a pályamegnyitón legyőzte ugyan az FTC-t, de ez csak vigasz volt a bajnokság elvesztéséért. A II. osztályú bajnokságot az UTE veretlenül nyerte és visszakerült az I. osztályba.

Az MTK erőfeszítései *az 1912/13. évben* is még csak azt eredményezték, hogy az *FTC* nem 8, hanem csak 7 ponttal előzte meg őt s 9 ponttal az újra feltört BTC-t. Ekkor az FTC bajnokcsapatának már Tóth-Potya is tagja volt, szóval az FTC „aranycsapata" ekkor lett teljes. Meg is nyerték a bajnokságon kívül a Magyar Kupát és a Corinthián-díjat is. A II. osztályú bajnokságot az előző évben kiesett III. ker. nyerte.

Az I. világháború előtti *utolsó „béke bajnokságban" 1913/14-ben az MTK* végre elérte célját: maga mögé utasította az FTC nagy csapatát. Igaz, hogy 5 év után ennek a nagy csapatnak néhány idősebb tagján már látszott az idő múlása. Viszont az MTK az Angliába profinak szerződött Lane után újabb angol játékost igazolt le: a balösszekötő Owent. Erősítette a csapatot Hlavay, Knapp és Konrád II. is. Robertson edzőt a szintén angol Holmes váltotta fel. Később sikerült átigazolni a Tatabányán, majd a BICSAK-ban feltűnt Schaffert is, bár a bajnokságban még nem játszhatott. Nélküle győzte le az MTK 4 : 1-re az FTC teljes aranycsapatát. Végül is az *MTK* veretlenül, csupán 3 döntetlennel nyerte a bajnokságot, 7 ponttal az FTC előtt, 3. ismét a Törekvés lett. Nagy harc folyt a kiesés ellen négy csapat között. végül az NSC lett az utolsó. A II. osztályú bajnokságot a Műegyetem nyerte, de győzelmét a TTC-vel szemben a belügyminiszternél kellett megvédenie, aki megsemmisítette az MLSZ-nek a TTC-t bajnokká nyilvánító határozatát.

Az I. világháború kitörése zárta le ezt a korszakot, amelyben óriási fejlődést ért el a magyar labdarúgás, s még hatalmasabb fejlődés előtt állott. A világháború azután alaposan megváltoztatta a kialakult helyzetet, ha a magyar labdarúgásban nagyobb visszaesést szerencsére nem is okozott.

Az 1906—1914. év bajnokcsapataiban szerepeltek:

FTC-ben: Korodi (6), Rumbold (6), Schlosser (6), Weinber (6), Weisz F. (6), Braun F., Bródi (6), Dobronyi, Gorszky (4), Manglitz (4), Pákay, Fritz (5), Szeitler (5), Kucsera (2), Gerstl, dr. Borbás (4), Payer (2), Blum (2), Pataki (2), Krizsán, Ungár, Tóth I.

Az *MTK*-ban: Domonkos, Csüdör (2), Nagy, Virág, Kürschner, Sár, Sebestyén, Károly, Bíró (2), Froncz, Weisz Gy., Bányai, Knapp, Révész, Hlavay Gy., Vágó, Tauszig, Kertész II., Rácz, Klein, Kovács D. és Konrád II.

Az MTK nagycsapata az I. világháborúban (1914—1919)

Az I. világháború teljesen felborította a labdarúgó-bajnokság már-már kialakult rendjét. Nemcsak a vérzivataros háború követelt sok áldozatot a labdarúgástól is, hanem a kettészakadt labdarúgó-tábor is ellenségesen állott szemben egymással. Később sikerült a békét megteremteni s egységes hadibajnokságot létrehozni, de a bevonulások egyre éreztették hatásukat a csapatok erőviszonyait illetőleg.

Így ez a korszak valóban csak mint „hadi"-korszak jöhet figyelembe, mert nagyon sok függött attól, hogy melyik csapat tudta sorozatosan pótolni a háborús veszteséget. Ezt tekintve: a legjobban szervezett hadi-csapat kétségtelenül az MTK volt. Újra meg újra olyan együtteseket állított talpra, amelyek biztosították számára a vezetést, ugyanakkor a kitűnő utánpótlás segítségével igazolták a háborús magyar labdarúgó-válogatott felsőbbségét. Nagy része volt mindebben annak, hogy Jimmy Hogan, az MTK kiváló angol edzője a világháború ideje alatt is nálunk tartózkodott s újabb és újabb labdarúgó-tehetségeknek adott szárnyakat.

Persze „bajnoki" jelleget nem lehet az 1914 ősz—1919 tavasz időszakában lejátszott összes mérkőzéseknek adni. A jogfolytonosságot kellett alapul vennünk. Ez alapon az ún. Auguszta-serlegért vívott körmérkőzésekkel kell kezdenünk. Mert pl. a Kispest ebben szerepelt először az I. osztályban, ez alapon játszott tovább s maradt mindmáig is az I. osztályban. Az ugyanakkor lejátszott „Hungária"-serlegnek inkább vándordíj jellege volt.

Az 1914 őszi (háborús jótékonysági) Auguszta-serlegmérkőzéseknek szépséghibája volt, hogy abból kizárták a másik táborhoz tartozó MTK-t, azelőző évi bajnokot, a Törekvést és az előző év II. osztályú bajnokát, a MAFC-ot. Így persze könnyebb dolga volt az *FTC* hadicsapatának, amely veretlenül, sőt pontveszteség nélkül 100%-os győztese lett a körmérkőzésnek, 6 ponttal előzve meg a BTC-t s 8-cal a III. ker.-t, Kispestet és MÁV Gépgyárt. Az ugyanakkor megrendezett Hungária-serlegben az MTK és Törekvés II. csapatát indította s előttük a KAOE győzött. Az Auguszta-serleg II. osztályú bajnokságát a Főv. T. Kör nyerte.

1915 tavaszán ideiglenesen létrejött a béke a két tábor között s az Auguszta-serleg első 9 csapatát kiegészítették az MTK-val és Törekvéssel s három helyre osztályozót rendeltek el. A most már 14-es létszámú „amatőr ligabajnokságot" is az *FTC* hadicsapata nyerte egy ponttal az MTK előtt, amely még érezte az előző idény kihagyását. Harmadik a BTC lett a Törekvés előtt. II. osztályú győztes az URAK.

Ez volt azonban az FTC utolsó háborús győzelme, mert az *1915 őszén* lejátszott „hadimérkőzést" az MTK nyerte, 3 ponttal s ezzel megelőzte a Törekvést és az FTC-t is, amelyek közül a Törekvésnek volt jobb a gólaránya. A II. osztály győztese a Vasas lett, pontveszteség nélkül.

Az év végén Schlosser Imre, a rekorder-válogatott átigazolását kérte az FTC-ből az MTK-ba s erre újra kitört az FTC—MTK háború. Amikor

pedig nagynehezen ismét nyugvópontra jutott ez a kérdés, már csak egy vegyes (kieséses, körmérkőzéses) rendszerű „*Hadi Kupára*" maradt idő. Ennek több csoportja közül a döntőbe az MTK, az FTC és a III. ker. került. Ezt a kis körmérkőzést az *MTK* nyerte. A kisebb csoportokat a BICSAK, a Kispest és az UTE.

Ezután az egy-egy idényre kiterjedt mérkőzéseket közkívánatra ismét a két idényre kiterjedő őszi—tavaszi „*hadibajnokság*" váltotta fel. Az MTK háborús nagycsapata 1916/17-ben teljesen kialakult, a 22 mérkőzésből csak 2 pontot adott le s 113 : 16 volt a gólaránya. De jó volt a Törekvés is, amely csak 4 ponttal maradt az MTK mögött s ő győzte le egyedül tavasszal 4 : 2-re az MTK-t. Az először a III. helyre feljutott UTE 15, az FTC pedig 16 ponttal maradt le az MTK mögött.

A háborús nagy MTK azonban a következő évben még nagyobb lett, amikor Braun (VAC), Feldmann (FTC), Kropacsek (Rákosszentmihály) és Orth (Vasas) is átlépett hozzá. Így az MTK a következő 1917/18-as hadibajnokságot még nagyobb fölénnyel, 22 mérkőzésből csak egy döntetlennel és 147 : 10-es szenzációs rekord gólaránnyal nyerte meg. A 17 éves Orth volt már ekkor a főszereplő. Az FTC 12, a Törekvés 13, a Vasas 16 ponttal maradt le. II. osztályú hadibajnokok : TTC és UTSE.

A háború vége felé azonban már kiegyenlítődtek az erőviszonyok és az 1918/19. évi utolsó hadibajnokságot — amelyet a Tanácsköztársaság idején is zavartalanul bonyolítottak le — az MTK már csak 4 ponttal nyerte, az ősszel vezető FTC és 9 ponttal az UTE előtt. Az MTK-t csak az UTE győzte le 2 : 1-re. Ekkor alakult ki először a későbbi idők „nagy hármasa". II. osztályú bajnokok : Testvériség és UTSE.

A háborús korszak ilyenformán 4 MTK és csak 2 FTC győzelmet hozott. A győztes csapatok tagjai :

MTK: Knapp (2), Révész (2), Csüdör (3), Bíró Gy. (2), Kertész III (3), Nyúl I (2), Tauszig (2), Kertész II (4), Rácz, Schaffer (4), Szabó P. (4), Konrád II (4), Schlosser (3), Winkler I (2), Kemenes, Vágó (3), Kovács E., Feldmann (2), Kropacsek, Orth, Braun J., Nagy J.

FTC: Fritz (2), Szandovits (2), Wiener (2), Steinitz, Kiss B. (2), Farkas A. (2), Weisz F. (2), Tóth I (2), Pataki (2), Schlosser (2), Borbás (2), Telkes (2), Ferenczi, Hegyi, Feldmann, Binder.

A játékos-vándorlások és az álamatőrség kora (1919 ősz—1926)

Még be sem végződött az utolsó hadibajnokság, amikor már megkezdődött a küzdelem a „béke-bajnokságba" jutásért a háborús és a régi béke beli jogosultak közt. Az MLSZ teljhatalmú ötös bizottsága teremtett rendet Mialatt ez a tülekedés folyt, az MTK és az FTC hosszú külföldi túrára indult s Bécsben kétszer is játszottak egymással. (Az MTK 1 : 0-ra és 5 : 0-ra győzött.) A túrák mérlege jó volt, de több játékos kint maradt (Payer, Schaffer, Szabó Péter, Konrád I. és II. stb.). Megkezdődött a játékosvándorlás s ennek megakadályozására itthon mind erősebben lábrakapott az álamatőrség. Később Plattkó, Nemes, Ging és még többen követték az első vándorlókat.

Az MTK — amelynek két csapatra való játékosa volt — 1919—1920-ban jobban tudta pótolni vérveszteségeit, mint az FTC. Ekkor jutott első ízben II. helyre a Kispest, 10 ponttal az MTK mögött, de 3-mal az FTC

előtt. A zöld-fehérek azonban ősszel 1 : 0-ra legyőzték az MTK-t, amelynek ez volt egyetlen veresége. A II. osztály csoport-bajnokai : ETC és VII. ker. SC.

Az 1920/21. évi bajnokság alatt történt az első magyar profi-csapat megalakulása és rövid szereplése Németországban. A régebben kiment játékosokhoz újak csatlakoztak, s együtt megalakították csapatukat. A legnagyobb veszteséget az FTC szenvedte, s leszorult az MTK és UTE mögé. Az *MTK* 8 ponttal előzte meg az UTE-t, ez pedig 6-tal az FTC-t. Érdekessége ennek a bajnokságnak a két főiskolai csapat — a MAFC és BEAC — versenyen kívüli szereplése. Valamennyi I. osztályú csapattal játszottak, de eredményeik a bajnokságba nem számítottak bele, csak egy külön díjba (Hlavay Béla vándordíj). A II. osztályú csoport győztesei : a BSE és a VAC lettek.

Az 1921/22. évi bajnokságban már ismét feltört az FTC s csak 1 ponttal maradt az *MTK* mögött, míg az UTE 5 ponttal. A döntő meccsen az FTC egy 11-es miatt levonult s az MTK kapta a 2 pontot. Az MTK egyetlen vereségét az újonc VAC-tól szenvedte. Ennek a bajnokságnak szenzációja volt a kispesti profi-per. Kiderült a kettős könyvelés s az, hogy titokban pénzt kaptak a játékosok. Másutt is így volt, de ott nem derült ki. A profi-per epilógusa : a Kispest legjobbjait elvitték az ügyesebbek. A II. osztályú csoport-bajnokok ebben az évben : a MAFC és a Húsiparosok.

Az MTK 1922/23-ban is megőrizte a bajnokságot, a változatosság kedvéért azonban most az UTE -t előzte meg 3, az FTC-t 5 ponttal. Az MTK csak tavasszal kapott ki, amikor bajnokságát már bebiztosította : az UTE-től és FTC-től is 2 : 0-ra. Ebben az évben az UTE építette fel stadionját s a pályaavatón ő is legyőzte az FTC-t. Hírhedt, botrányos meccs volt az MTK—VAC tavaszi játéka, verekedésekkel, félbeszakításokkal, utánjátszással. A félbeszakításnál a VAC 2 : 1-re vezetett, az MTK az utánjátszás elején 11-est hibázott, de Braun helyrehozta hibáját egy szabadrúgásból rúgott kiegyenlítő góllal. Az MTK-ban ekkor a külföldről visszatért Plattkó védett. Ebben az évben már *országos bajnoki döntőt* kellett játszania az MTK-nak a legjobb vidéki csapattal, a Szombathelyi AK-kal, amelyet 2 : 0-ra legyőzött. Az ismét egységes II. osztály bajnoka az UTSE lett.

Az 1923/24. évi bajnokságot korán kezdték meg a párizsi olimpiára való tekintettel. Azzal kezdődött, hogy a VAC újra legyőzte az MTK-t. Utána azonban az *MTK* 2 döntetlent kivéve minden mérkőzését megnyerte. Több tavaszi mérkőzést őszre hoztak előre. Az *MTK* végül is 10 ponttal végzett az FTC és 12-vel az UTE előtt. *Az országos bajnoki döntőt* az olimpia után játszották s az *MTK* ismét a Szombathelyi AK-kal került szembe. Először 1 : 1-re végzett a kitűnő vidéki csapat, a megismételt mérkőzésen azonban 3 : 0 arányban alulmaradt. A II. osztályból a BEAC került az I. osztályba.

Az olimpia utáni évben sem változott a bajnoki helyzet. Az *MTK* ősszel rekordarányban, 11 : 2-re verte az FTC-t, s bár tavasszal kikapott tőle 2 : 1-re, mégis 8 ponttal előzte meg. Az MTK-t meg az UTE verte meg — szintén tavasszal — 1 : 0-ra. A bajnokság végén ismét Jimmy Hogan vette át az MTK edzését. *Az országos bajnoki döntőben* új rendszer szerint a vidéki bajnokok és a budapesti első két helyezett indult. Az MTK és az FTC is legyőzte a vidéki bajnokokat, egymás ellen először 0 : 0-ra játszottak, de azután az *MTK* 4 : 1-re győzött. A II. osztályban sorozatos vesztegetési és lefekvési botrányok után az Ékszerész, a Húsos és a TTC pontjait törölték s a 4. és 5. helyen fekvő 33-as FC és ETC került az I. osztályba.

Az álamatőr korszakot az *1925/26.* év zárta le. Az MTK — újra Hogannal — nagy esélyesként indult, de Orth súlyos lábtörése a bécsi Amateure (később Austria) elleni mérkőzésen (Tandler volt a bűnös) meghiúsította a szép sorozat folytatását. Az MTK Orth nélkül most már több vereséget szenvedett, így a Vasastól, NSC-től és ETC-től. Az FTC került élre az ősszel veretlen NSC előtt, amelyet az MTK-ból átlépett Kertész II. erősített. Tavasszal az MTK feljavult, de csak 2 pontra tudta megközelíteni az *FTC*-t, míg harmadik — ezúttal először — a Vasas lett az UTE és NSC előtt. Az országos bajnoki döntőben már ismét csak a budapesti bajnok vett részt. Az *FTC* fölényesen 4 : 1-re győzte le a Szegedi AK-ot és 4: 0-ra a Miskolci Vasutast. Érdekesség : az NSC mérkőzéseinek több mint 50%-a (22 közül 12) döntetlenül végződött.

Az utolsó években mind általánosabbá vált a professzionizmusra való áttérés, illetve az álamatőrség felszámolása iránti követelés. Ez végre az 1925/26. évi bajnokság után be is következett. Ezzel az álamatőr korszak lezárult.

Az *MTK* hat bajnokcsapatának tagjai voltak : Kropacsek (5), Feldmann (2), Mándi (6), Kertész II. (5), Orth (6), Nyúl I. (2), Braun J. (5), Molnár Gy. (6), Winkler I., Schlosser (3), Nagy J. (2), Vágó (4), Kertész III., Senkei I. (4), Guttmann, Károly J., Gerber, Opata (3), Kovács D. (2), Plattkó, Nadler (3), Senkei II. (2), Siklósi (2), Rakitovszky, Nyúl II., Jeny (2), Weszter, Kocsis F., Kléber, Remete, Rebró.

Az *FTC* bajnokcsapatának tagjai voltak : Huber, Takács I., Hungler II., Fuhrman, Müller, Blum, Tóth I., Sándor, Pataki, Steczovits, Kohut, Mácsay, Varga Gy., Héger.

A profizmus kora
(1926—1935)

1926 nyarán bevezettük a professzionista futballt. Ezzel bizonyos fokig országossá vált a magyar futball-bajnokság. Eddig ugyanis csak „Budapest bajnoka — vidék legjobbja" országos döntők voltak, évente egy mérkőzés ! Most a profizmus alapítására jelentkező 23 (majd 25) sportkör közül már négy (hamarosan öt) volt a vidéki. Mikor pedig néhány visszalépés és néhány új jelentkezés után 24-ben rögzítődött a profi-csapatok száma, ezek közt öt volt vidéki, a peremvárosiakat nem számítva. Az első bajnoki évet ebben a sorrendben végezték :

I. liga: 1. Ferencváros, 2. Újpest, 3. Hungária (MTK), 4. Sabaria (Szombathely), 5. III. ker., 6. Vasas, 7. Bástya (Szeged), 8. Nemzeti (NSC), 9. Kispest, 10. Budai „11".

II. liga: 1. Attila (Miskolc), 2. Bocskay (Debrecen), 3. BAK, 4. Turul (Főv. T. Kör és Zugló), 5. Somogy (Kaposvár), 6. Rákospalota, 7. Soroksár (SAC), 8. Pesterzsébet (ETC), 9. Húsos, 10. Erzsébetváros (VII. ker.), 11. Kossuth (ETSC), 12. Városi (VAC), 13. Ékszerész, 14. Terézváros (TLK).

A túlságosan merev szétválasztás azonban hibának bizonyult. Ez hamarosan kiderült. Voltak üzemi, gyári, hivatali csapatok, amelyekben az alkalmazottak nem lehettek profik, mert hivatásos futballozást, mint mellékfoglalkozást nem engedték meg az érdekelt hatóságok (Főváros, Államvasutak stb.). S nem lehettek profik a főiskolások sem. Ennek következtében olyan jelentős erőt képviselő egyesületek, mint a Törekvés, BSE, BEAC, MAFC, Salgótarjáni BTC, Pécsi BTC, Tatabánya, Győri ETO és mások

megmaradtak a legjobbjaiktól megfosztott amatőr bajnokságokban. Ez sem a profi-futballnak, sem az amatőr egyesületeknek nem használt. (Mégis, a profik és amatőrök merev elkülönítése eltartott egészen 1935-ig, amikor végre rátértek az országos, egyöntetű bajnokság rendszerére, a Nemzeti Bajnokság intézményére.)

A profi-korszaknak jellegzetes vonása, hogy a nagy anyagi erővel rendelkező három vezető fővárosi egyesület szinte teljesen elnyomta a többi sportkört. Jellemző, hogy a bajnokság első három helyét ebben az időszakban csak a Ferencváros, az Újpest és a Hungária foglalja el, s az egyetlen kivétel az 1933/34. évi bajnokság, amikor a kitűnő erőkből álló debreceni Bocskainak sikerült legalább a harmadik helyet megszereznie, s megelőzni a „nagy hármas" egyik tagját, a Hungáriát. Ettől az egy esettől eltekintve komoly esélye is csak rövid ideig volt akár a legjobb Sabáriának is arra, hogy „betörjön" a nagy három közé. Volt egy-egy fellángolása a Bástyának is, de a fellángolást — anyagi okokból — mindig visszaesés követte.

A „nagy három" közül egyébként 4—4 bajnokságot nyert a Ferencváros és az Újpest, s csak egyetlen egyet a Hungária.

Miért esett vissza ennyire a profizmust megelőző időkben rendezett bajnokságok többségét nyerő kék-fehér csapat?

Először is azért, mert az úgynevezett „második aranycsapat" szinte megdöbbentő rövid idő alatt teljesen szétesett. Részben tragikus sérülések sorozata gyengítette (Orth, Mándi, Braun stb.), részben olyan gyorsan kiégtek a játékosai, amilyen gyors kiégésre még nem is volt példa a magyar futballban. 24—25 éves korukban már csak árnyékai voltak önmaguknak olyan kivételes tehetségek, mint Orth, Nyul II., Nádler, Braun. Másodszor azért, mert az MTK vándorai közül eleinte senki sem jött haza, később is csak azok, akik külföldön már kezdtek kiöregedni. Így Konrád II. csak 1927-ben jött haza, Schaffer már 40 éves is elmúlt, mikor újra itthon próbálkozott. Hirzer is túl volt már a fénykorán, amikor 1928-ban hazatért.

A profizmus első két évében a váratlanul élre szökkent Ferencváros szerezte meg a bajnoki címet. De ő sem a hazatért vándorai révén, bár kétségtelen, hogy e tekintetben is elég szerencsésen operált. Mert még a 37 évével hazatért Schlossert is jobban lehetett használni, mint az MTK koravén csillagait. Nagyszerű erősítést jelentett éppen a legkényesebb poszton, középfedezetben az olasz földről hazatért, volt Ékszerész-játékos, Bukovi. De még náluk is többet értek azok az új tehetségek, akiket a Ferencváros nagyszerű edzője, Tóth-Potya István és segítőtársai, Kovács János és Izsák Károly fedeztek fel. A II. osztály gólrekordere, Dán volt az első nagy nyereség, azután egy még nagyobb tehetség, Turay József következett. Őt az 1926 karácsonyán az ILSZ osztályok közötti válogatott körmérkőzésén fedezték fel. Az 1927/28-as bajnoki csapatban azután szerepelt még néhány új akvizíció. Így Takács II., aki már a Vasasban megmutatta félelmetes gólképességét. Igaz, hogy még a Vasasban, a második profi-mérkőzésen (a Sabaria ellen) lábtörést szenvedett, de hamarosan fölépült és 1927 tavaszán már újra tömegével rugdosta a gólokat, majd 1927 nyarán követte a Ferencvárosba a már évek óta ott játszó bátyját. Roppant hasznos játékost szerzett még a Ferencváros 1927 közepén Szedlacsek személyében is, aki Amerikából tért haza, s végül egy újabb volt ILSZ játékost kapott a zöld-fehér csapat, Toldi Gézát. Ezek mellett a hazatért Obitz, majd Rázsó és a többiek is komoly erősítést jelentettek.

Így nyerte meg a *Ferencváros* (még a híres „T" betűsök nélkül) 7 pont előnnyel az Újpest és a Hungária előtt az 1926/27. évi és már a „T" betűsökkel 4 pont különbséggel az 1927/28. évi bajnokságot.

A Hungária egyetlen bajnokságát ebben a korszakban 1928/29-ben szerezte. Brüll elnök ekkor gyökeresen átszervezte csapatát. Lemondott az állandó sérülésekkel bajlódó „öreg" ágyúiról, viszont megszerezte — és ez döntött — Pesterzsébettől a 20 éves Kalmár Jenőt. Hazahozatta Olaszországból Hirzert és Fehért, sőt szerzett egy nagyszerű osztrák játékost is, Schneidert. A Ferencváros nehezen adta meg magát, de végül is egy pont különbséggel át kellett engednie a bajnokságot a fölerősített Hungáriának. (A következő évben azonban már csak erősen leszakadt harmadik lett a kék-fehér csapat — miután az őszi Ferencváros—Hungária mérkőzésen legfőbb erőssége, Kalmár Jenő lábtörést szenvedett.)

A Ferencvárost bőven kárpótolta egyrészt az, hogy 1928 nyarán ő nyerte meg a Közép-európai Kupát, 1929 nyarán pedig fennállása legnagyobb sikerű túráját bonyolította le, legyőzte a kétszeres olimpiai bajnok Uruguay válogatott csapatát.

Ezalatt helyette 1929-ben az *Ujpest* nyerte meg a Közép-európai Kupát, sőt, a fáradtan hazatérő zöld-fehérekkel szemben az Újpestnek most kialakult nagyszerű csapata *1929/30-ban a bajnokságot is* megnyerte. Elsőségére *ráduplázott 1930/31-ben* és később még két ízben is megakadályozta ferencvárosi bajnoki sorozat kialakulását, 1932/33-ban és 1934/35-ben.

Újpest négy bajnoksága évek óta folyó gondos munka eredménye volt. Az Újpest nem annyira külföldről erősített, mint inkább az I. liga középegyesületeiből és kiesésre állóktól vett át játékosokat, kihasználva azok egyre gyengébb anyagi helyzetét és az országos dekonjunktúrát, a gazdasági csődöt, ami az Újpestet támogató és főleg külföldre dolgozó izzólámpagyárat aránylag kevéssé érintette. A négy bajnokság közül az Újpest a 1929/30-as évben 2 ponttal a Ferencváros, a 1930/31. évben 5 ponttal a Hungária, az 1932/33. évben 1 ponttal a Hungária, végül a 1934/35. évben 2 ponttal a Ferencváros előtt győzött.

A Ferencváros a maga harmadik és negyedik bajnokságát *1931/32-ben*, illetve *1933/34-ben* nyerte meg. Az előbbi volt a „Fradi" leghíresebb fegyverténye. Ez volt a „100%-os" bajnokság. Tehát az, amelyben nemcsak, hogy vereséget nem szenvedtek a zöld-fehérek, de még csak döntetlenül sem végeztek és a maximális 44 pontot szedték össze. A Ferencvárost nyolc ponttal leszakadva követte az Újpest, kilenccel a Hungária. A Ferencváros csapata tulajdonképpen alig tért el az előző két bajnokságot megnyert csapatától. Mégis az a többlet, amire közben a Ferencváros szert tett, nagy jelentőségű. Ekkor ugyanis játszott már a csapatában Sárosi György, valamint Táncos, Lázár, Korányi és Háda. A 1933/34-es bajnokságért pedig már Polgár és Móré is. A Ferencváros a negyedik profi-bajnokságban 39 pontot szerzett, míg az Újpest csak 37-et. A 26 pontos Hungáriát a Bocskai is megelőzte.

A profi-korszak bajnokságai közül az elsőben 10 csapat szerepelt az I. ligában, a továbbiakban 12. A kisebb egyesületek, főleg a vidékiek egyre nehezebben bírták a harcot, mert legjobbjaikat rendszeresen el kellett adniok, hogy az anyagi egyensúlyt fenntartsák. Ekkor bizony vidéken még a legnagyobb mérkőzéseken sem jelent meg 4—5000-nél több néző, s ez — évi 11 otthoni mérkőzést számítva — sehogy sem fedezte a költségeket. A legyengített csapatok azután, még a sokra becsültek is, gyakran átestek a II. ligába, ha

egy-két esztendőre megint visszakerültek is. (Budai 11, Attila, Sabaria, Pécs-Baranya, Soroksár, Nemzeti, Somogy szerepelt az utolsó helyen, de kiesett még a Vasas is.)

A profi-korszak bajnokságait a következő játékosokkal nyerték a csapatok :

FERENCVÁROS : Huber (2), Takács I. (3), Hungler (2), Lyka (4), Bukovi (3), Blau (2) Rázsó (2), Horváth II., Steczovics, Müller, Schlosser, Kohut (3), Obitz (2), Pataki, Dán, Turai (3), Amsel (3), Papp (3), Fuhrmann (2), Szedlacsek (3), Takács II. (3), Sándor, Berkessy (2), Koszta, Sárosi (2), Lázár (2), Toldi (3), Háda (2), Korányi (2), Táncos (2), Polgár, Móré, Kemény, Hámori, Székely, Kutasi, Rátkai, Barna, Gyarmati. Edzők : Tóth I. (2), Blum Z. (2).

HUNGÁRIA : Újvári, Fehér, Mándi, Kocsis, Kléber, Kalmár, Weber, Schneider, Jeckl, Haar, Tritz, Molnár, Hirzer, Nagy-Csomag, Opata. Edző : Révész B.

ÚJPEST: Aknai (2), Avar (4), Balogh I., Borsányi (3), Déri (2), Dudás (2), Fogl II., Fogl III. (2), Futó (2), Harmat, Huber (2), Hóri (2), Kiss G., Kocsis, Köves, Kármán, Kővágó (3), Jávor (2), Lutz II., Mészáros, Sáros, Sas, Spitz (2), Seres (2), Sternberg (2), Ströck (2), P. Szabó (3), Stófián, Szalay (2), Szűcs Gy. (2), Pusztai (2), Tamássy, Volentik, Veder, Víg (2), Vince. Edzők : Bányai L., Tóth I. és Jánosi B.

„Gólkirályok" a 9 profi-bajnokságban : Horváth L. (III. ker.) 14, Takács II. (Ferencváros) 31, 41 és 40, Vincze J. (Bocskai) 20, Takács II. 42, Jávor P. (Újpest) 31, Toldi G. (Ferencváros) 27, Cseh II. (Hungária) 23 góllal.

A Nemzeti Bajnokságok kora (1935—1944)

1935-ben végre rátért a magyar labdarúgás arra a bajnoki beosztásra, amelyet a „Nemzeti Bajnokság" rendszerének nevezünk. Lényege, hogy — bizonyos kiválasztódás alapján — részt vehetnek benne a legjobb csapatok, tekintet nélkül jellegükre (amatőr-e avagy profi) és hovatartozásukra (fővárosi-e, vagy vidéki). Ezen az alapon egyelőre azonban csak egy osztályt állítottak fel, 14-es létszámmal. Bekerült a Nemzeti Bajnokság tizennégyes mezőnyébe a volt profi I. ligának előző évi legjobb 10 csapata, a volt profi II. liga bajnoka, az országos amatőr bajnok, a budapesti amatőr bajnok, végül az I. liga tizenegyedik és a II. liga második helyezettje között elrendelt osztályozó mérkőzés győztese.

Ez alatt a legfelső osztály alatt állt az ide be nem jutott profi-csapatok „profi-liga bajnoksága", valamint az amatőr egyesületek hét égtáj szerint elosztott 7 kerületi bajnoksága.

Az első Nemzeti Bajnokságot a Hungária nyerte, nagy fölénnyel. A csapat sikerét döntően annak köszönhette, hogy kiváló képességű, illetve főleg ragyogó futball-ösztönnel rendelkező edzőt kapott Schaffer, az egykori „futballkirály" személyében. Schaffer mindössze egyetlen egy játékossal, az Elektromosból áthozott Sass Ferenccel erősítette az előző évi gárdát, mégis olyan eredményt ért el, ami felér a legszebbekkel : csapata veretlenül, mindössze 4 döntetlennel nyerte a bajnokságot az Újpest, Ferencváros és a többiek előtt. Gólrekorder: Sárosi dr. (36).

A profi-liga 14 tagú bajnoki mezőnyében a Nemzeti bizonyult legjobbnak, az amatőr kerületek bajnokai között megrendezett országos vidéki bajnoki döntőt pedig a Szombathelyi Haladás nyerte. A Nemzeti is, a Szombathelyi Haladás, sőt, mint Budapest amatőr bajnoka, az Elektromos is bejutott a következő évi Nemzeti Bajnokságba.

A Hungária a következő (1936—37) évben is megvédte bajnokságát, de — öregedésnek indult csapatával — már sokkal nehezebben, csak 1 pont különbséggel a Ferencváros előtt. A profi-liga bajnokságát ez évben a Szürketaxi csapata nyerte. Így feljutott a Nemzeti Bajnokságba, épp úgy, mint az országos vidéki bajnoki címet megszerző Győri Egyetértés és a Budapest bajnoki címet kivívó Törekvés. Kiesett a III. ker., a Soroksár és a Szombathelyi Haladás, amely a következő évben — amatőr létére ! — a profi-ligába való beosztását kérte, s ott is játszott, épp úgy, mint a Szolnoki MÁV, a Tokodi Üveggyár és még néhány olyan vidéki amatőr csapat, amely a maga kis, helyi környezeti bajnokságában sehogy sem találta volna meg a fejlődés és az érvényesülés lehetőségét. Gólrekorder : Cseh II. (36).

Az 1937/38-as bajnokságot a Hungária már nem tudta megnyerni, helyét a Ferencváros foglalta el, amelyben ekkor virágzott ki teljes pompájában Sárosi György és Lázár tudása. A Hungária még a második helyet sem tudta elfoglalni, mert ekkor már hatalmas erőt képviselt az Újpest is, benne Zsengellér Gyula, az év gólrekordere (31). Az utolsó „profi-liga" bajnoki címet egy amatőr csapat szerezte meg, az ekkor ragyogó gárdát összeszedett Szolnoki MÁV, megelőzve a roppant erőfeszítéseket és nagy anyagi áldozatokat hozó Csepeli WMFC-t. A csepeliek gyönyörű új pályája a magyar sportnak ezekben az években egyik legnagyobb nyeresége volt. Az országos vidéki bajnoki döntőben a Salgótarjáni SE diadalmaskodott a Tatabányai SC-vel szemben, a „Budapest bajnoka" címet pedig a Zuglói SE szerezte meg.

1938/39-ben valósult meg teljes egészében a Nemzeti Bajnokság rendszere. A 14 tagú NB alá komoly színvonalat képviselő, szinte csupa életerős és nagy közönséggel rendelkező 28 csapatot osztottak be, két csoportos NBB-t alkotva. (Keleti és nyugati osztály.) Az amatőr alszövetségi bajnokok, vagy akár profiegyesületek tehát ettől kezdve csak az NBB-n, kitűnő előkészítőiskolán keresztül juthattak fel a felső kategóriába.

A bajnokságot egyébként az Újpest nyerte. Benne Zsengellér mind a 26 mérkőzésen részt vett, 56 gólt lőtt, tehát 2,154-es átlagot ért el. Ezzel megdöntötte a kis Takács eddigi bajnoki gólrekordját! Az Újpest egyébként csak egyetlen ponttal tudta megelőzni a nagy erejéből mit sem vesztett Ferencvárost. De, hogy mennyire érdemes volt a lila-fehér csapat a bajnoki címre, azt beigazolta azzal, hogy melléje a Közép-európai Kupát is megnyerte.

A bajnoki év vége felé egyébként a labdarúgásban is kezdett érezhetővé válni az a fasiszta terror, amely a Hitler uralma alá került horogkeresztes Németország felől terjedt és sok más országban is katasztrofális következményekkel járt. Először 1939 júniusában mutatkozott ez meg, midőn kormánybiztost ültettek az MLSZ nyakára.

A következmények hamarosan megmutatkoztak. Beszüntette működését az utóbbi évek egyik legsikeresebb egyesülete, az újpesti Phőbus, elsőként az üldözéseket idegekkel tovább nem bíró egyesületek hosszú sorában (őt hamarosan a Nemzeti követte).

Az 1938—39. évi, első NBB keleti bajnoka a Törekvés SE, nyugati bajnoka a Szombathelyi Haladás lett. Az év folyamán azonban még egy NBB csoportot alakítottak az akkoriban visszacsatolt északi területek csapatai részére „Felvidéki Kupa" címen. Ezt a Kassai AC nyerte. A KAC tehát — akár csak a két másik NBB bajnok — a következő évben már az NB-ben indulhatott.

A német fasizmus embertelen elnyomása alatt egyre nehezebbé vált az MLSZ működése.

Az 1939—40. évi bajnokság azonban igen szép, izgalmas, drámai feszültségű és a játékosok feljavulása (Sárosi, Zsengellér, Cseh) következtében színvonalas is volt. Az első félév után váratlanul a Kispest vezetett, de azután előretört a „három nagy". A Ferencváros 7 pont hátrányát behozva május 24-én 35 ponttal állt a 36—36 pontot számláló Újpest és Hungária mögött. Az utolsó előtti fordulóban a Ferencváros gólarányt javított (6 : 0 a Törekvés ellen !), a másik két nagy csapat pedig a Megyeri úti stadionban egymással szemben állt fel. A Hungária már 3 : 0-ra vezetett, amikor az Újpest nagy hajrába fogott. Zsengellér lesgyanús gólja után következett a magyar bajnokságok egyik legtöbbet vitatott gólja. Zsengellér a szélen futott le, az eléje álló Birót megkerülve adta be a labdát, s Kocsis belőtte. Csakhogy — szinte egyöntetű vélemény szerint — Zsengellér közben már az alapvonalon túlra vitte a labdát. Csak a határjelző Becskő József (a későbbi MLSZ-elnök) tartott ki amellett, hogy az akció szabályos volt. Iváncsics ezért megadta a gólt, s az elvaduló küzdelemben az Újpest egyenlített. Így a *Ferencváros* pontszám tekintetében befogta a Hungáriát és az Újpestet. A gólarány döntött — a Ferencváros javára ! Gólrekorder: Sárosi dr. 23. Az egyébként is elkedvetlenedő Hungária hamarosan visszalépett a bajnokságtól, s feloszlott. Az MLSZ ugyanis kötelezni akarta, hogy új elnökséget válasszon, amelyben ne legyen bent a hosszú külföldi tartózkodásból éppen ekkor — végzetes könnyelműséggel és hiszékenységgel ! — hazaérkező Brüll Alfréd, valamint Preismann Lajos. Erre a közgyűlés inkább kimondotta a Hungária feloszlását.

Az ez évi, háromcsoportos NBB-ben a Csepeli WMFC, a Tokodi ÜSC és a Salgótarjáni BTC szerezte meg az elsőséget és jutott az NB-be.

Az 1940/41-es évben a Hungáriát nélkülöző NB-ben a Sárosi György vezette *Ferencváros* óriási fölénnyel győzött. 45 pontja volt az Újpest 34 pontjával szemben! Még a gólkirályságot is elhódította Sárosi dr. ekkor Zsengellértől (29). A kétcsoportos NBB-ben ez évben a Lampart, illetve a Szegedi Vasutas végzett az első helyen. Rendeztek még egy úgynevezett székelyföldi bajnokságot is három csoportban. Ennek végén a nagyszerű Nagyváradi AC-ot, valamint — osztályozó után — a Kolozsvári AC-ot is beosztották az NB-be.

Az 1941/42-es bajnoki év új bajnokot avatott ! Kétségtelen, hogy egy sereg, más klubból jött jeles játékossal, de mégis jellegzetesen egységes, teljesen egybeforrt csapattal, a *Csepel* szerezte meg a bajnoki címet az Újpest előtt. Meglepetés volt a Szolnok harmadik helye is, no meg a Ferencváros lecsúszása. A 16-os létszámúra emelt NB-ben hiába lőtt 124 gólt (Kispest-ellen 11 : 5, Újvidék ellen 13 : 2 stb.), csak a hatodik helyen tudott végezni. Gólrekorder: Kalmár (Szeged) 35. Közben már az NB III-t is kialakították, öt csoportos rendszerben. Az NB II. viszont háromcsoportos volt, 14—14 részvevővel. A csoportelsőségeket a Vasas, a Törekvés és a Szombathelyi Haladás szerezte meg. A Vasas bajnoksága az év legtöbbet tárgyalt, dicsőséges bravúrja volt, amellyel a csapat már amúgy is hatalmasan megnövekedett népszerűségét olyan fokra emelte, amilyenre még nem volt példa. Igaz, hogy a feloszlott Hungária és más klubok tagjai is a Vasasban találták meg ezekben a már egyre inkább jobbra tolódott időkben mentsvárukat. A Vasasban tömörültek a baloldali érzelmű sportolók, s hol némán, hol hangosan tüntettek a fasiszta rendszer embertelenségeivel szemben.

1942/43-ban a Csepelnek sikerült megvédenie bajnokságát. Második helyre már a Nagyvárad nyomult fel a Ferencváros elé. A Vasas hatodik lett. Gólrekorderek: Jenőfi (Vasas) és Zsengellér (26—26).

Az NB II-őt ez évben öt csoportban bonyolították le, s a csoportközi döntőt a BSZKRT nyerte a Szegedi Vasutas, a Debreceni Vasutas, a Győri ETO és a B. Vasutas előtt.

Az 1943/44-es esztendő azután újabb „rekordot" hozott a magyar futball történetében. A bajnokságot a *Nagyváradi AC* remek együttese nem kevesebb, mint 13 pontnyi különbséggel nyerte meg a Ferencváros, a Kolozsvár és a többiek előtt. Újpest csak hatodik, Csepel kétszeres bajnokcsapata pedig a kilencedik helyre került! Gólrekorder: Zsengellér (33).

Az eseményekre ekkor már természetesen erősen rányomta bélyegét a hadihelyzet és a magyar kormányzat mind erősebb fasizálódása. De bármennyire igyekeztek is elnyomni a fasizmussal szemben álló tömegeket, a baloldali gondolatok mellett, a németellenességet a sportban legélesebben képviselő Vasas mérkőzésein 10—15, sőt 20 000 főnyi közönség rendezett állandóan szimpátia-tüntetést. Felsőbb beavatkozásra Gallowich edzőnek távoznia kellett a csapat éléről, a zsidótörvény által érintett játékosok nem szerepelhettek többé, a Vasas kénytelen volt felvenni a Nehézipari Munkások Nemzeti Köre, majd a Kinizsi, végül a Nemzeti Vasas nevet, s a piros-kék színeket kék-sárgára kellett változtatni. De állta a harcot és lelkes játékával, kiváló szereplésével és gerinces magatartásával egyaránt példát mutatott az egyre vészesebb időkben.

A négycsoportosra alakított NB II bajnokságait az Ungvári AC, a Szeged, a MÁVAG és a Szentlőrinci AC szerezte meg. De 1944 őszén a bajnokságot már nem fejezhették be. Elkezdték ugyan, de végül budapesti jellegűre változtatták. Ezt sem lehetett befejezni, mert az újrajátszásra ítélt Ferencváros—Újpest mérkőzést a drámai gyorsasággal fejlődő hadi-események miatt már nem játszhatták le.

Ennek a kornak a bajnokcsapataiban a következő játékosok szerepeltek:

Hungária: Szabó (2), Mándi (2), Bíró (2), Sebes (2), Turay (2), Dudás (2), Sas F. (2), Müller (2), Kardos (2), Cseh (2), Titkos (2), Kis-Kalkusz (2), Kis G. (2), Egri, Hadrévi, Pénzes, Újvári, Szabó III., Zimonyi, Horváth II., Sztancsik. Edző: Schaffer Alfréd.

Ferencváros: Tátrai (3), Polgár (3), Lázár (3), Kiss Gy. (3), Sárosi Gy. (3), Sárosi B. (3). Hámori (3), Gyetvai (3), Csikós (2), Pósa (2), Jakab (2), Szoyka dr. (2), Kiszely (2), Nagy A. (2), Finta (2), Bíró D. (2), Háda, Korányi, Magda, Táncos, Toldi, Kemény, Székely, Győri, Tihanyi A., Szirmai, Suhai, Zentai, Ábrahám, Horváth II., Berényi, Waldinger, Ortutay, Czigi, Pálinkás, Kalocsay dr. Edzők: Rauchmaul Emil, Hlavay György és Dimény Lajos voltak.

Újpest: Sziklai, Futó, Fekete, Szalay A., Szűcs Gy., Balogh I., Ádám, Vincze J., Zsengellér, Kállai, Kocsis, Joós, Havas II., Seres, Szeder, Temes, Ungvári, Hidasi. Edző: Bányai Lajos.

Csepel: Kállói (2), Szalay István (2), Kapta (2), Gere (2), Dudás János (2), Olajkár II. (2), Szabadkai (2), Marosvári (2), Pintér (2), Szekeres (2), Jávor II. (2), Surányi (2), Keszthelyi (2), Rátkai (Rákosi) (2), Dósai, Váradi, Kiss II., Devecseri, Nagy II., Fuszek. Edző: Jávor Pál.

Nagyvárad: Vécsey, Mészáros, Ónódy A., Perényi-Pecsovszky, Juhász, Demetrovics, Barna, Lóránt, Sárvári-Spielmann, Bodola, Tóth Mátyás, Simatok, Kovács II., Ferenczi, Csapó. Edző: Rónay Ferenc.

A felszabadulás utáni időszak (1945—1950)

A II. világháború szörnyű erkölcsi és anyagi pusztításai után a magyar sport, különösképpen a labdarúgás elég gyorsan talpra állt.

A sportügyek vezetését a Nemzeti Sportbizottság vette kézbe. A profizmust megszüntette, visszatértek az amatőr rendszerre. Elrendelte, hogy minden sportkörnek újra kell igazolnia játékosait. Az erre a feladatra engedélyezett idő alatt szinte minden csapatunk összetétele, arculata megváltozott. Csak az Újpest tartotta meg régi, kitűnő együttesét. Ügyes vezetői vidéki mérkőzéssorozatot kötöttek le, erre elvitték valamennyi kiválóságukat, úgyhogy ezek legtöbbje nem is tudta, hogy azonnali hatállyal átmehetnek más sportkörbe. De nem is akartak elmenni. Nagyszerűen összekovácsolt, kiváló gárdával rendelkezett ekkor az Újpest, s a három és fél hónap alatt lebonyolított, 1945-ös tavaszi gyorsbajnokságot a csapat fölényesen nyerte. A 22 mérkőzésen 125 gólt lőtt és 37 pontot szerzett, a Ferencváros és Csepel előtt. Ezen a bajnokságon csak 12 budapesti sportkör vett részt. Gólrekorder : Zsengellér (36).

1945 őszére már kiírta az MLSZ a vidéket is bekapcsoló Országos Bajnokságot, mégpedig, az erők tisztázatlansága miatt, a következő elv szerint : az Országos Bajnokságban 28 egyesület szerepelt. (A többiek kerületi, illetve területi beosztás szerint játszottak.) A 28 csapatot két csoportra osztották. Ezek kétfordulós bajnokságban vettek részt, s a két csoport első 5—5 helyezettje vívta azután a bajnoki döntő körmérkőzést. Mint előre látható volt, az OB-ban is az Újpest ragyogó együttese diadalmaskodott, amelyben ekkor már Zsengellért is elhomályosító nagyszerű csatár-tehetség szerepelt, Szusza személyében. A gólrekorder azonban mégsem ő lett, mert megelőzte egy kis kültelki csapat, a Szentlőrinci AC új csillaga, Deák Ferenc. Ő volt az a csatár, akinek játéka legjobban megfelelt a WM-formációban elképzelt center-játéknak (54 gólt lőtt).

1946/47-re az MLSZ újra kiírta a *Nemzeti Bajnoki* küzdelmeket, 16-os létszámmal, négycsoportos NB II-vel.

Az *Újpest* ezt a bajnokságot is megnyerte, míg második helyre váratlanul, de teljesen megérdemelten a Kispest nyomult fel a hatalmasan megerősödött Vasas, a Ferencváros, az MTK, a Csepel és a többiek elé. Gólrekorder : Deák (48).

A következő évben 1947—48-ban azonban megtört az Újpest győzelmi sorozata. A klub eladta külföldre Zsengellért, amellett Nagymarosi sokat betegeskedett, s a két játékos pótlása sehogy sem sikerült. Az Újpest bele sem szólhatott a bajnoki címért folyó szűkebb harcba, amely a Csepel, a Vasas, a Ferencváros, és többé-kevésbé a Kispest között dőlt el. Az utolsó forduló előtt ez volt a helyzet : Csepel és Ferencváros 50—50 pont, Vasas 49 pont (és legjobb gólarány !), Kispest 46 pont.

Következett Újpesten a Vasas—MTK, Csepelen pedig a Csepel—Ferencváros mérkőzés. Valóban — rangadó meccsek ! A Vasas bombacsapata (Ruzsa — Lóránt, Moór, Siklósi — Pósa, Marik — Kántor, Kubala, Szilágyi, Berzi, Tóth III.) 2 : 0-ra biztosan győzött és 51 pontot szerzett. Ha most a csepeli mérkőzés döntetlenül végződik — jobb gólaránya révén — a Vasas a bajnok. Ha a Csepel győz, ő, ha a Ferencváros nyer, ő a bajnok. Ritka izgalmas, változatos, óriási iramú és sokat vitatott mérkőzés folyt le Csepelen !

Az akkor már ferencvárosi színekben játszó Deák lőtte az első gólt, Kocsis a másodikat (2 : 0 a Ferencváros javára !), ám a Csepel nem adta fel a harcot, Marosvári, Fenyvesi és Szentesi góljával félidőben már ő vezetett 3 : 2-re. A II. félidőben 11-esből Deák egyenlít. 3 : 3, — ez a Vasasnak kaparná ki a gesztenyét, azaz a bajnokságot. A két csapat elkeseredett küzdelmében most Rédeit (Csepel) kiállítják, Nagy II. és Kónya összefejel, elhagyja a pályát, Lakatot és Szentesit kiállítja Kamarás játékvezető. Most 10 zöld-fehér és mindössze 7 (!) csepeli játékos harcol a pályán. Mi lehet a további eredmény ? Marad a döntetlen ? Vagy a 3 ember előnnyel játszó Ferencváros győz ? Nem. Fenyvesi gyenge labdáját Henni kiejti, éppen Pintér elé és a csepeliek öreg balszélsője bevágja. Győz 4 : 3-ra a *Csepel* — és övé a bajnokság! Gólrekorder : Puskás (50).

Az NB-ben egyébként ebben az évben 17 csapat játszott, mert nem tudtak másképp igazságot tenni. De ezután a létszámot újra lecsökkentették 16-ra. (Kiesett a MOGÜRT, a Debreceni Vasutas, a Szolnok, az Erzsébet, az Elektromos, feljutott a Goldberger, a KISTEXT, a Soroksár és a Tatabánya.)

Az *1948/49-es* bajnoki év a *Ferencváros* éve volt. Szerencsés ötletnek bizonyult, hogy a külföldre távozott Sárosi helyébe megszerezte a Kispestnek már nem fiatal, de annál érettebb, remekül irányító és építő csatárát, Mészárost, aki mellett a fénykorát élő, minden idegszálával gólra törő Deák és a már teljes pompájában kibontakozó Kocsis ontotta a gólokat. (Deák 59-et lőtt a 16-os létszámú bajnokságban. Rekord.) A Ferencváros szinte sétálva nyerte a bajnokságot. Olyan eredmények jelzik diadalútját, mint például 7 : 2 a Vasas ellen és — 13 : 0 a győri ETO ellen. Végeredményben 140 gólt lőtt és csak 36-ot kapott. 11 ponttal előzte meg a második helyet elfoglaló MTK-t, 12-vel a Kispestet és Újpestet, 18 ponttal elődjét, a Csepelt !

Az NB II négy csoportjában az Előre, a Nagykanizsa, a Dorog és a Debreceni Vasutas csapat végzett az első helyen. Ezekben az években NB III is működött kilenc csoportban.

Az *1949/50.* évi bajnokságot is még angol mintájú bajnoki beosztás (őszi—tavaszi) szerint bonyolították le. Az egy évvel ezelőtt még behozhatatlan magasan álló Ferencváros — bár még teljes egészében rendelkezésére állt a tavalyi gárda — megtorpant. A Kispest nyomult az élre, amely, amikor 1949. december közepén egyesült a Honvéd SE-vel, az MTK-val egyformán 22 ponttal, de jobb gólaránnyal a bajnokság élén állott. Előnyét fokozva végeredményben 4 pont előnnyel kötött ki az első helyen. A tavasz folyamán egyébként megtörtént az egyesületi rendszer átszervezése. A sportkörök szakszervezeti, illetve hivatali alakulatokká váltak. Így a bajnokság második helyezettje a Ferencváros, ekkor az *ÉDOSZ*, a harmadik MTK a Textiles, az ötödik Újpest a *Dózsa*, a 11. Szentlőrinc pedig a *Postás* nevet vette fel.

A korszak bajnokcsapataiban a következő játékosok szerepeltek:

Újpest: Tóth György (3), Balogh II. (3), Szűcs S. (3), Laborcz (3), Kirádi (3), Suhai (3), Szusza (3), Zsengellér (3), Várnai (3), Nagy F. (3), Sárdi (2), Tamás (2), Nyers (2), Nagymarosi (2), Horváth K. (2), Balogh I., Timár, Jakab, Egresi, Berzi, Patkoló, Óvári, Zentai (1—1). Edzők: Takács Géza, Jávor Pál, végül Guttmann Béla.

Csepel: Szekeres, Rédei, Kónya, Híres II., Nagy II., Rátkai, Szentesi, Marosvári, Keszthelyi, Fenyvesi, Pintér, Preiner, Négyesi, Imri, Tihanyi, Edző : Kalmár Jenő.

Ferencváros: Henni, Rudas, Kispéter, Csanádi, Szabó F., Kéri Lakat, Budai II., Kocsis, Deák, Mészáros, Czibor, Hernádi, Horváth Ö. Mindszenti, Tihanyi A., Villányi II., Anda. Edző : Lyka Antal.

Kispest (később Honvéd): Ruzsa, Rákóczi, Patyi, Tóth Ferenc, Bozsik, Bányai, Horváth, Gyulai, Budai I., Puskás, Babolcsay, Cserjés, Városi, Besenyei, Rózsavölgyi. Edző: id. Puskás Ferenc.

Az újabb tavaszi—őszi bajnokságok kora (1950—1957)

1950-ben újra áttértünk labdarúgásban az iskolaév szerinti beosztás helyett a naptári beosztásra (tavaszi-őszi fordulók). A nyár folyamán jelentős átigazolások történtek, s elsősorban a Honvéd erősödött meg volt ferencvárosi játékosok és mások átlépése folytán. Így az átvezető bajnokságot, az *1950. évi őszi egyfordulós bajnokságot* az új Honvéd szinte lépésben nyerte. A Honvéd mögött a Textiles végzett 3 és a Dózsa 6 ponttal, míg a Ferencvárost a 10. helyre vetette vissza ÉDOSZ néven szereplő csapatának meggyengülése.

A 16 csapatos NB I-ből ez évben négy csapat esett ki (Postás, Előre, Bőripari, Tatabánya), viszont a négy NB II. bajnok közül csak kettő került fel, osztályozó alapján a SORTEX és a Szegedi Honvéd. Így alakult ki a 14-re csökkent létszám.

Az 1951. évben az MTK ismét új nevet vett föl, most Bástya lett a neve, miután a csapat és a Textiles sportkör legtöbb szakosztálya beleolvadt az államvédelmi hatóság sportkörébe. A megerősödött sportkör csapatában most bontakozott ki teljes mértékben néhány egyébként nem is fiatal játékos tudása, s a rendkívül érett stílusú csapat hat pont különbséggel nyerte a Honvéd előtt a bajnokságot. A harmadik helyezett Dózsa 17 ponttal végzett a Bástya mögött.

Az NB II négy csoport-bajnoka között rendezett osztályozót a Postás nyerte a Pécsi Lokomotív előtt ; ezek jutottak fel a SORTEX és a Szegedi Petőfi helyébe.

Ettől kezdve éveken át a Honvéd és a Bástya (később újra a Textiles szakszervezet csapata lett, s ekkor a Vörös Lobogó nevet vette fel) párharcából került ki az NB I bajnoka. 1952-ben a Honvéd, 1953-ban a Vörös Lobogó, 1954-ben újra a Honvéd lett a bajnok. Ez évben a négycsoportos NB II helyett kétcsoportos NB II-t alakítottak, az NB III-t megszüntették, s az NB II-ből így kiesett 32 csapatot is helyi jellegű megyei bajnokságokba sorolták.

Az 1955. évi bajnokságot újra a Honvéd nyerte a Vörös Lobogó előtt, négy pont különbséggel, s az NB II két bajnoka a Tatabányai Bányász és a Szegedi Haladás (volt Petőfi) lett. Ezek foglalták el a kieső Győri Vasas, Diósgyőri Vasas, Vasas Izzó és Légierő (volt Szegedi Honvéd) helyét. Az NB I létszámát így 12-re csökkentették. Gólrekorderek : Czibor és Machos 20—20 góllal.

Az 1956. évi bajnokságot az NB I-ben az októberi ellenforradalom követ-

keztében nem fejezték be. A félbeszakításkor a Honvéd (vesztett pontok szerint a VL) állt az élen. Viszont az NB II — igaz, hogy 1957 tavasza folyamán — lejátszotta minden elmaradt mérkőzését és keleten Diósgyőr, nyugaton Komló bajnokcsapata szerezte meg a feljebbjutás jogát.

Ezalatt 1957 tavaszán a tavalyi tizenkét NB I-es csapat egyfordulós bajnokságot bonyolított le. A rendkívüli körülményekhez mérten magas színvonalú bajnokságot a Vasas nyerte meg. Ezzel a Vasas fennállása óta először nyert NB I-es bajnokságot. Az utolsó fordulóig veretlenül és már behozhatatlanul vezetett, amikor elszenvedte egyetlen vereségét és ezzel az MTK

egy pontnyira megközelítette. Ebben a bajnokságban egyébként a legtöbb csapat újra felvette már eredeti nevét, s így lett Ferencváros a Kinizsiből (az ÉDOSZ időközben ezt a nevet vette fel), MTK a Vörös Lobogóból, míg a Dózsa Újpesti Dózsa néven szerepel azóta. A Vasas bajnokságával párhuzamosan a gólrekorder cím is egy régi, érdemes, mindig az élcsoportba tartozó, de első helyre sohasem jutott csatárt díszít, Szilágyi I. Gyulát (17 góllal). (Kieső csapat sem 1956-ban, sem 1957 tavaszán nem volt.)

A legújabb korszak bajnokcsapataiban a következő játékosok szerepeltek:

Honvéd: Rákóczi (4), Bányai (4), Bozsik (4), Budai II. (4), Kocsis (4), Puskás (4), Babolcsay (4), Grosics (3), Lóránt (3), Faragó (3), Városi (2), Horváth (2), Tóth F. (2), Budai I. (2), Kovács J. (2), Palicskó (2), Törőcsik (2), Machos (2), Szovják (2), Tichy (2), Czibor (2), Solti (2), Patyi, Cserjés, Garamvölgyi, Bártfai, Bárfi, Sántha, Laczó, Kotász, Hemrik (1—1). Edző: id. Puskás Ferenc, majd Kalmár Jenő.

Vörös Lobogó (Bástya): Gellér (2), Kovács II. (2), Börzsei (2), Lantos (2), Kovács I. (2), Zakariás (2), Sándor (2), Hidegkúti (2), Palotás (2), Szolnok (2), Peller (2), Kárász (2), Bukovi II., Láng, Szabó, Kovács IV., Gondos, Hegedüs, Turai, Bosánszky, Molnár, Fecske (1—1). Edző: Bukovi Márton.

Vasas: Kovalik, Kárpáti, Kontha, Sárosi, Bundzsák, Berendi, Szilágyi II., Raduly, Csordás, Szilágyi I., Kaszás, Lelenka. Edző: Baróti Lajos.

Visszatérünk az őszi—tavaszi bajnoki rendszerhez (1957—1960)

Az egyfordulós bajnokságra azért került ismét sor, mert a labdarúgásban legtöbb országban szokásos őszi—tavaszi lebonyolítási rendhez tértünk vissza. Erre a nagy nemzetközi díjmérkőzésekben való részvételünk késztetett bennünket.

Miután kieső csapat sem 1956-ban, sem 1957 tavaszán nem volt, az NB II két bajnokát viszont fel kellett venni, így az NB I létszáma ismét 14-re nőtt. Mind a kettő kitűnően állotta meg a helyét: Diósgyőr jó középen végzett, s a Komló is sok pontot (17) szerzett, ha nem is eleget.

Az első új rendszerű 1957/58-as bajnokság mindjárt nagy meglepetést hozott: az egyfordulósban a lista végén kullogó Tatabánya egymásután aratta győzelmeit, előbb a Honvéd, majd a Ferencváros ellen, s legtöbbször ő szerepelt az élen. Tavasszal azonban már nem bírta az iramot és visszaesett, de így is ő szerezte meg a „legjobb vidéki csapat" büszke címét — Schaffer ottani szereplése óta először.

A bajnoki mezőny egyébként nagyon kiegyenlített volt, s a bajnoki cím sorsa végig bizonytalan maradt az utolsó fordulóig. Végül is az MTK, Honvéd és FTC egy-egy pont különbséggel végzett az élen, s két ponttal következett a Tatabánya. Az MTK is 17 pontot vesztett 35 nyert pontja mellett, ami új negatív csúcsot jelentett. Nyílt kérdés, hogy az új bajnoki rendszer okozta-e a csapatok játékerejének ilyen kiegyenlítődését, vagy az, hogy most nem egy-két csapatban tömörültek a válogatott klasszisú játékosok, hanem több csapatra oszlottak szét. Kétségtelen azonban, hogy a csapatokban inkább a védelmek tüntették ki magukat, s a csatárok nagyon ritkán tudták bevenni az ellenfél „várát". Jellemző, hogy Friedmanszky (Ferencváros) és Molnár (MTK) 16—16 góllal „gólkirály" lehetett, ami bizony nagyon messze van az igazi gólkirályok: Takács II, vagy Deák csúcsaitól. Meglepő volt az előző bajnok Vasas visszaesése, amit csak némileg magyaráz az, hogy nemzetközi vonalon igyekezett képviselni a magyar színeket.

Régi válogatott játékosok egy csoportja

Zsák

Szabó A.

Csikós

Rumbold

Fogl II.

Mándi

Bíró Gy.

Pozsonyi

Kalmár

Bukovi

Blum

Braun

Takács II.

Orth

Toldi

Borbás

Válogatott játékosok a felszabadulás után

Grosics

Gellér

Buzánszky

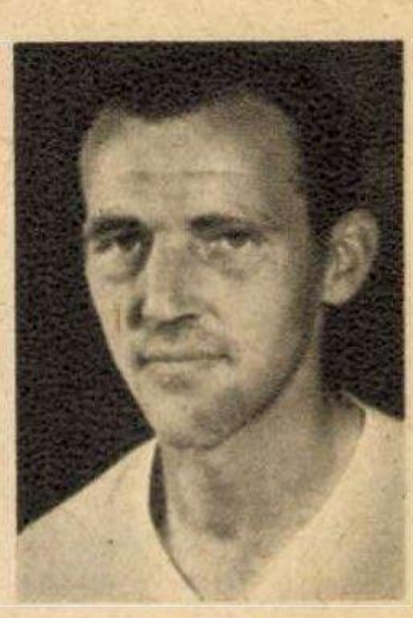

Börzsei

Lantos

Kispéter

Bozsik

Lakat

Szojka

Sándor

Budai II.

Hidegkuti

Deák

Tichy

Fenyvesi

A BTC bajnokcsapata (1901—1902) Áll: Cservenka, Buda, Róka, Mannó, Hajós, Minder; középen ül: Bádonyi, Skrabák; a földön ül: Wagner, Lucius, Ordódy, Fey, Harsády

Bajnok-csapataink

Az MTK bajnokcsapata 1907—1908-ban. Áll: Bányay, Bíró Gy., Ellinger, Kürschner, Virág, Csüdör, Nagy F., középen ül: Sebestyén, Károly, Szüsz Hugó sz. o. vezető, Domonkos, Vida Gy., a földön ül: Frontz D.

Az FTC ötször egymás után bajnokságot nyert csapata (1908—1913). Áll: Rumbold, Fritz, Manglitz; térdel: Weinber, Bródy, Gorszky, ül: Rónai, Weisz F., Koródy, Schlosser, Seitler

Bajnokcsapataink

Az MTK első háborús nagy csapata. Áll: Csüdör, Szabó P., Schaffer, Kertész III., Kovács E., Konrád II., Schlosser, Kertész II., Knapp, Hogan (edző), ül: Taussig, Vágó

Az MTK második háborús nagy csapata. Áll: Frischer (intéző), Braun, Feldman, Molnár Gy., Kertész II., Orth, Nyul II., Winkler, Schlosser, Brüll Altréd (elnök), Takács J. (edző), ül: Kertész III., Kropacsek, Mándi

Az MTK I. világháború utáni nagy csapata, amely hatszor egymásután nyert bajnokságot. Ülő sor: Braun, Molnár Gy. (dr. Rosenberg, Preisman, Brüll A., dr. Hecht vezetők), Orth, Opata,. Középen: Takács J. (edző) Detrich, Kocsis, Rebró, Kléber, Nádler, Kővágó, Tritz, Stofián. Fent állnak a kapusok: Kropacsek, Kutrucz

Általános vélemény volt, hogy Pécs, Komló és Szeged együtteseivel jó csapatok estek ki az I. osztályból, s nagyon kétes volt, hogy az NB II három bajnoka, a BVSC, Győr és Miskolc csapatai jobbak-e náluk. A kérdés felvetése helyes volt, mert utóbbi kettő ki is esett, s a BVSC is csak azért nem, mert ekkor már átalakult az NB II két csoportossá, s csak két csapat cserélt helyet és nem három.

Az 1958/59-es bajnoki év folytatása volt az előzőnek. A bajnoki cím sorsa még bizonytalanabb volt, mint az előző évben, s legjellemzőbb, hogy végül az a Csepel lett bajnok, amely csapat az év legnagyobb részében szóba sem került, s a végén jött fel, mert az esélyesek egymásután adták le előnyüket és pontjaikat, míg a Csepel a legállóképesebbnek bizonyult, anélkül, hogy egyetlen válogatott klasszisú játékosa lett volna. A csapat 34 nyert és 18 vesztett pontjával megjavította az MTK előző évi negatív csúcseredményét. A Csepel játékosai azonban megérdemelték bajnoki címüket nagyszerű küzdőképességükkel és egységükkel. A gólszegénység is tovább tartott, s Kisuczky (Csepel), Monostori (Dorog) és Tichy (Honvéd) már 15—15 góllal a góllövő lista élén tudtak végezni. Ez is új csúcs — hátrafelé.

A bajnoki táblázatban még nagyobb volt a tömörülés, mint az előző évben. Az MTK csak rosszabb gólarányával lett a Csepel mögött második, s kettőjüket egy ponttal követte a Honvéd és Vasas. Közülük bármelyik lehetett volna bajnok, ha a döntő pillanatban el nem veszítik idegeiket, vagy — tudásukat. Csak két pontra a Csepeltől, az MTK-tól háromra maradt le az Újpesti Dózsa, amelynek megfiatalított csapata már ekkor megmutatta oroszlánkörmeit, de formáját nem tudta állandósítani, miként az ismételten „legjobb vidéki csapat"-nak bizonyult Tatabánya sem.

Az NB II két csoportját az előző évben kiesett Szeged és Pécs csapatai nyerték, bebizonyítva, hogy I. osztályú képességekkel rendelkeznek. A Komló csoportjában 2. lett. Megemlítendő, hogy az NB III-nak az átszervezés folytán most már hat csoportja volt 16—16, összesen tehát 96 csapattal.

Az 1959/60. évi bajnokságban „ért meg" az a három évi játékos-nevelő munka, amelyet az Újpesti Dózsa vezetősége — élén Sebes Gusztávval, mint szaktanácsadóval — végzett. Elsősorban a csapat szellemét javították meg, az ezt akadályozó régi játékosokat kicserélték fiatalokkal, akiknek a tudását is fejlesztették és megértették velük a kollektív játék előnyeit. A „karmester" szerepére pedig visszahozták az egyszer már nyugalomba helyezett Szuszát. Ez a húzás (akárcsak a Vasasban Szilágyi I. reaktiválása) döntő volt, s az Újpesti Dózsa csak azért nem nyerte a bajnokságot még nagyobb előnnyel, mert Szusza egy ideig nem állott rendelkezésre és nélküle a már 6 ponttal vezető Újpesti Dózsa előnye 2-re csökkent.

Az Újpesti Dózsa már ősszel 3 pont előnnyel fordult, míg az előző évi bajnok Csepel nagyon rosszul kezdett : sokáig a lista végén kullogott, s végül a 8. helyen kötött ki. Az Újpesti Dózsa utáni helyekért nagy küzdelem folyt az MTK—Honvéd—Vasas—Ferencváros között ; ez ősszel csak az utolsó fordulóban dőlt el az MTK javára, amely legyőzte a Ferencvárost, míg a Honvéd kikapott a Szegedtől. A Vasas is — hasonlóan a Csepelhez — gyengén kezdett, s csak az ősz második felében nyomult fel. Tatabánya Diósgyőrrel már ekkor megkezdte páros viadalátа „legjobb vidéki csapat" címért, s eleinte a Tatabánya vezetett. Az újoncok közül a Szeged már ekkor bebizonyította, hogy I. osztályúsága nem lesz átmeneti jellegű. Pécs és Salgótarján az I. fordulóban az utolsó két helyet foglalta el, — már ekkor is csak 1—2 pont

választotta el őket a Szombathelytől és BVSC-től, de balszerencsés mérkőzéseiken való kemény helytállásuk valószínűvé tette, hogy mégsem ők jutnak a kiesés sorsára.

A bajnokság II. félideje páratlanul izgalmas volt. Az 1. helyért elsősorban az Újpesti Dózsa és Ferencváros harcolt. Ezt a harcot csak az utolsó mérkőzések döntötték el, az újpestieknek ismét Szusza által mesterien irányított csapata javára. A csapatban nem voltak kiemelkedő klasszisú játékosok — bár Göröcs állandó tagja lett úgy az A, mint az olimpiai csapatnak — de valamennyien átlagon felüli képességekről tettek tanúságot, s ami fő, jó egységet alkottak. A Ferencvárosnak nem volt olyan irányítója, mint az Újpesti Dózsának (Albert egyelőre csak kiváló egyéni játékával tűnt ki), s ezért nem lett bajnok. 2. helyezése az előző évi 7. helyezés után így is dicsérendő teljesítmény s ebben része volt Bukovi Márton szaktanácsadói közreműködésének. A szaktanácsadói szerepkör sikere — angol és olasz mintára — követésreméltó példa, s nagy segítséget nyújthat a sportszerető, de szakismeretekkel nem mindig rendelkező vezetőknek.

Sokáig az MTK és Vasas is „versenyben volt" az 1. helyért, azután egymás között döntötték el — a 3., 4. helyet, kissé szeszélyes eredményeiknek megfelelően. A Honvéd csapatát megingatta az edzőválság. A „legjobb vidéki csapat" címet az 50 éves jubileumát ünneplő Diósgyőr nyerte az 50 éves Tatabánya előtt, mert egységesebb volt, mint a Grosics nagyszerű tudására támaszkodó bányászcsapat.

A „páratlanul izgalmas" jelzőt azonban még inkább alkalmazni kell a kiesési küzdelemre, amelyben sokszor 5—6—7 csapat vett részt. Egymást érték a kiesési zóna csapatainak meglepő eredményei az első 7-tel szemben. A legkorábban biztosította I. osztályúságát a Szeged, majd a Dorog, míg a többi öt sorsa csak az utolsóelőtti fordulóban dőlt el a BVSC és Szombathely kárára. Utóbbi csapata 14 év után esett ki, főként többszöri nem mindig indokolt edzőcseréje következményeképpen. Végül is két komoly képességű csapat esett ki, amely — ha együtt marad — hivatva van visszakerülni az élcsoportba.

A II. o. bajnokság egyik csoportját az előző évben kiesett Győri ETO nyerte, amelyet Orczifalvi edző jelentősen feljavított, míg a másik csoportban Debrecen csapata — a DVSC — bizonyult legjobbnak, amely 10 év után harcolta ki az I. osztályt. A bajnoki döntő eredménye (a debreceni 1 : 1 után a győri 9 : 0 az ETO javára), figyelmezteti Debrecent, hogy sokat kell erősödnie, ha meg akarja vetni a lábát a legjobbak között.

Az NB III. bajnokai : Elektromos, Ganz MÁVAG, K. Lombik, Nyíregyházai Spartacus, Pécsi BTC, és Cegléd.

Az 1959/60. évi bajnokság gólrekordere Albert (FTC) lett 27 góllal Tichy (Honvéd) előtt (26).

Az ismét őszi—tavaszi bajnokságok győztes csapataiban a következő játékosok szerepeltek :

MTK : Gellér, Börzsei, Lantos, Kovács I., Sándor, Hidegkuti, Palotás, Kárász, Bukovi II., Molnár, Szimcsák I. és II., Sipos, Kovács III., Bödör, Gelei, Palicskó, Bártfai, Gál. Edző : Bukovi Márton.

Csepel : Bakó, Tóth I., Bulla, Kóczián I., Mednyánszky, Takács, Ughy, Kleibán, Kóczián II., Tóth II., Kisuczky, Sátori-Schwerecz, Gondos, Pál, Povázsai, Németh. Edző : Jávor Pál.

Újpesti Dózsa : Török, Rajna, Várhidi, Győrvári, Sóvári, Szini, Borsányi, Gallai, Káposzta, Nagy, Göröcs, Szusza, Kuharszky, Tóth M., Jagodics, Bencsics, Halápi, Pataki. Szaktanácsadó : Sebes Gusztáv, edző : Szűcs Gyula.

Labdarúgó bajnokságaink táblázatai

Az I. osztályú bajnokság eredményei

(1901—1914)

Év és klub	1901	1902	1903	1904	1905	1906 serleg	1906/7	1907/8	1908/9	1909/10	1910/11	1911/12	1912/13	1913/14
Maximális pontszám .	16	16	28	32	32	16	28	32	32	32	36	36	36	36
BTC	16	15	19	22*	—	—	—	13	21	14	18	15	24	22
MUE	10	4	11	16	6*	—	—	—	—	—	—	—	—	—
FTC	7	9	21	24	26	10	24	25	28	27	32	30	33	27
MFC	5*	—	—	13	2°	—	—	—	—	—	—	—	—	—
BSC	2	3°	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
33 FC	—	9	15	12	10	6	6°	—	—	—	11	13	19	15
MTK	—	—	18	25	23	16	22	28	20	25	24	22	6	33
Postás	—	—	17	14	26	11*	—	—	—	—	—	—	—	—
MAC	—	—	9	14	17	14	22	24	22	7	17	19	24	18
Törekvés	—	—	2°	—	—	—	—	14	11	10	22	16	14	23
TTC (Főv.)	—	—	—	4	12	0	7	10	18	14	13	17	4°	—
UTE	—	—	—	—	18	7	8	18	8	13	8°	—	12	12
BAK	—	—	—	—	—	4	14	10	14	16	21	20	18	11
Typographia	—	—	—	—	—	4	9	2	2°	—	—	—	—	—
NSC	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	12	16	6	9°
III. ker. TVE	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12°	—	10

* A következő évben nem neveztek.
° Kiestek.

Az I. világháborús I. osztályú mérkőzések táblázata

(1914 ŐSZ — 1919 TAVASZ)

Év és klub	1914 ősz Auguszta-serleg	1915 tavasz Liga-bajnokság	1915 ősz Hadi-mérkőzés	1916 tavasz Hadi-kupa	1916/17 Hadi-mérkőzés	1917/18 Hadi-bajnokság	1918/19 Hadi-bajnokság
Maximum	22	26	22	—	44	44	44
FTC	22	24	17	II.	26	31	35
BTC	16	17	9	—	16	14	17
III. ker.	14	14	9	III.	22	23	20
Kispest	14	8	13	—	14	12	17
MÁV Gépgyár	14	3°	—	—	—	13	9°
MAC	13	12	10	—	18	12°	—
BEAC	10	3°	—	—	—	—	—
BAK	9	14	6	IV.	18	16	13
UTE	7*	—	10	—	27	24	27
33 FC	6	14	10	—	15	19	17
ETC	4*	—	—	—	—	—	—
TTC	3	8°	—		—	—	23
MTK	—	23	20	I.	42	43	39
Törekvés	—	15	17	—	34	30	14
Főv. TK	—	15	9	—	11°	—	—
KAOE	—	10	2°	—	—	—	—
Vasas	—	—	—	—	21	27	22

* A következő évben nem neveztek.
° Kiestek.

Az I. osztályú bajnokság eredményei

Az I. világháború után a profizmusig (1919—1926)

Év és klub	1919/20	1920/21	1921/22	1922/23	1923/24	1924/25	1925/26
Maximum	56	48	44	44	44	44	44
Budapesti TC	30	21	19	17	25	12°	—
Ferencvárosi TC	40	30	36	32	30	30	33
Műegyetemi AFC	16°	—	—	8°	—	—	—
33 Futball Club	16	16°	—	—	17°	—	18
Magyar Testgy. K.	53	44	37	37	40	38	31
Magyar AC	26	19	17	8°	—	—	—
Törekvés SE	32	23	22	24	18	15	11*
Terézvárosi TC	23	20	13°	—	—	—	—
Újpesti TE	26	36	32	34	28	22	27
Budapesti AK	23	18°	—	—	—	—	—
Nemzeti SC	20°	—	—	—	—	22	24
III. ker. TVE	24	24	21	21	18	23	21
Kispesti AC	43	21	14	15	18	19	21
Vasas	29	18	20	28	18	27	29
Újpesti Tör. SE	19°	—	—	—	14°	—	—
VII. ker. SC	—	22	13°	—	—	—	—
VÍVÓ és AC	—	—	20	21	19	22	17*
Zuglói AC	—	—	—	19	19	15°	—
Bp. Egyetemi AC	—	—	—	—	—	18	17*
Erzsébeti TC	—	—	—	—	—	—	15*

° Kiesett.

* Nem vették be a profiligába.

A professzionizmus bajnokságai

(1926—1935)

Év és klub	1926/27	1927/28	1928/29	1929/30	1930/31	1931/32	1932/33	1933/34	1934/35
Maximum	36	44	44	44	44	44	44	44	44
Ferencváros	30	39	36	36	29	44	35	39	33
Újpest	23	34	30	38	35	36	37	37	35
Hungária	19	35	37	27	30	35	36	26	29
Sabaria	19	33	12°	—	20	8°	—	—	—
III. ker. TVAC	18	19	20	25	21	24	27	18	17
Vasas	18	14	14°	—	17	13°	—	—	—
Bástya	16	16	23	17	14°	—	—	—	—
Nemzeti	14	18	19	16	24	14	13	12°	—
Kispest	13	15	16	19	16	14	19	19	23
Budai 33 (B. 11)	10	16	15	18	17	19	25	19	20
Bocskai	—	13	25	20	28	26	22	27	17
Attila	—	12°	—	16	—	15	13	13	15
Somogy	—	—	17	15°	—	16	9	14	6
Pécs-Baranya	—	—	—	17	13°	—	—	—	—
Szeged	—	—	—	—	—	—	19	20	27
Soroksár	—	—	—	—	—	—	9°	—	21
Phőbus	—	—	—	—	—	—	—	18	21

° Kiesett.

A Nemzeti Bajnokság eredményei
(1935—1944)

A kormánybiztosság előtt					A kormánybiztosság idején (II. világháború)					
Év és klub	1935/36	1936/37	1937/38	1938/39	Év és klub	1939/40	1940/41	1941/42	1942/43	1943/44
Maximum	52	52	52	52	Maximum	52	52	60	60	60
Hungária	48	43	40	41	Hungária	39*	—	—	—	—
Újpest	43	37	44	44	Újpest	38	34	44	33	33
Ferencváros	39	42	47	43	Ferencváros	39	45	35	36	36
Phőbus	35	36	25	24*	Gamma	26	23	32	36	35
Kispest	29	20	31	34	Kispest	33	22	27	26	28
Bocskai	24	29	20	13	Bocskai	23*	—	—	—	—
Szeged	23	25	23	31	Szeged	35	32	40	19°	—
III. ker.	23	8°	—	—	Sal. BTC	—	24	29	34	30
Budai 11	22	23	9°	—	Törekvés	28	16°	—	18°	—
Budafok	21	21	22	23*	Nemzeti	4*	—	—	—	—
ER-SO	20	2*	—	—	Elektromos	27	27	27	25	20°
Sal. BTC	13°	—	—	—	Szombath. H. ..	22	15°	—	23°	—
Törekvés	13°	—	18°	—	Szürketaxi	14°	—	—	—	—
Attila	7°	—	—	—	Szolnoki MÁV .	23	31	41	32	30
Nemzeti	—	32	24	28	Kassai AC	13°	—	—	—	—
Elektromos	—	28	28	21	Csepeli WM ...	—	30	48	45	29
Szombath. H. ...	—	16°	—	—	Diósgyőr	—	27	29	26	28
Szürketaxi	—	—	22	20	BESZKÁRT ...	—	19°	—	—	16°
Győri ETO	—	—	11°	—	Tokod	—	19°	—	—	—
Szolnoki MÁV ..	—	—	—	23	Nagyvárad	—	—	36	42	49
Zugló	—	—	—	9°	Újvidék	—	—	25	26	31
Salgótarján SE ..	—	—	—	8°	Kolozsvár	—	—	22	26	36
					Lampart	—	—	19°	—	—
					Szegedi V.	—	—	13°	—	—
					MÁVAG	—	—	13°	—	—
					Vasas	—	—	—	33	27
					Debreceni V. ..	—	—	—	—	28
					Tisza	—	—	—	—	24°

° Kiesett.
* Megszűnt.

Átmeneti mérkőzések
a II. világháború végén és után (1944—1946)

Az 1944/45. évi Nemzeti Bajnokság
(félbeszakadt a IV. forduló után, átalakították „budapesti"-vé)

A lejátszott mérkőzések után ez volt az állás: Diósgyőr, Szentlőrinc, Újpest 6—6, Ferencváros, Nagyvárad, Salgótarján 5—5, Kispest, Kolozsvár, Újvidék 4—4, Szeged, Gamma, Csepel 3—3, Debrecen, MÁVAG 2—2, Szolnok, Ungvár 0—0 pont. Az Újpest, Kolozsvár, Újvidék, Csepel, Szolnok, Ungvár 3—3, a többi 4 mérkőzést játszott.

1944 ősz egyfordulós (befejezetlen) csak budapestiekkel

Egy lejátszatlan mérkőzés (Újpest—Ferencváros) kivételével: Újpest és Ferencváros 18—18, Csepel 14, Gamma 12, MÁVAG, N. Vasas, Zuglói D. 11—11, Elektromos és Ganz 10—10, Kispest és BESZKÁRT 6—6, Szentlőrinci AC 3 pont.

1945 nyári bajnokság (csak budapestiekkel)

Újpest 37, Ferencváros 34, Csepel 32, Kispest 30, Vasas 27, MTK 25, EMTK 21, B. Barátság 20, Zuglói M. 18, MÁVAG 9, Ganz 6, NSC 5 pont.

A Nemzeti Bajnokság eredményei
(1946—1957)

Őszi—tavaszi fordulók (1946—1950)

Év és klub	1946/47	1947/48	1948/49	1949/50
Maximum	60	64	60	60
Újpest (Dózsa)	47	44	41	37
Kispest (Honvéd) ...	41	48	41	50
Vasas	39	51	32	35
FTC (ÉDOSZ)	38	50	53	46
MTK (Textiles)	31	42	42	44
Csepel	31	52	35	38
SZAC (Postás)	30	25	34	28
Debreceni VSC	30	19°	—	13°
Szeged	29	24	19°	—
Szolnok	29	21°	—	—
Szombathelyi Haladás	28	33	28	24
Győri ETO	27	24	29	33
Dorog	27°	—	—	28
ER-SO (Soroksár)....	27°	—	26	13°
Pereces	23°	—	—	—
Testvériség	3°	—	—	—
MATEOSZ (TEFU) ..	—	31	29	31
Salgótarjáni BTC	—	26	26	28
Elektromos	—	22°	—	—
EMTK	—	22°	—	—
MOGÜRT	—	10°	—	—
Tatabánya	—	—	21°	—
KISTEXT	—	—	12°	—
GSE	—	—	12°	—
Előre	—	—	—	17
Olajm.	—	—	—	14°

Tavaszi—őszi fordulók (1950—1957)

Év és klub	1950 ősz	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957 tavasz
Maximum	30	52	52	52	52	52	Félbe-szak.	22
Dózsa (Újpest)	21	31	36	30	26	22	26	14
Honvéd	27	42	47	43	40	45	29	5
Vasas	17	29	33	32	29	36	16	17
Kinizsi (FTC)	12	29	21	30	33	37	24	13
Bástya-VL (MTK) ...	24	46	45	46	35	41	25	16
Csepel	18	29	25	20	22	22	23	13
Postás	11°	—	19	14°	—	—	—	—
Szombathely	12	18	23	26	23	22	16	4
Győri V. (ETO)	13	24	23	26	25	21°	—	—
Dorog	18	26	21	21	25	29	16	10
Salgótarjáni BTC	16	21	20	23	22	24	24	12
Soroksár	—	18°	—	11°	—	—	—	—
Tatabánya	6°	—	—	—	—	—	22	10
Előre	10°	—	—	—	—	—	—	—
Diósgyőr	16	19	16°	—	23	19°	—	—
Szegedi MTE	12°	—	—	—	—	—	—	—
BVSC	7°	—	—	—	—	—	—	—
Szegedi H. (SZEAC)	—	20	19	23	20°	—	13	6
Szegedi P.	—	10°	—	—	—	—	—	—
Pécsi Lok.	—	—	16°	—	—	—	—	—
Sztálinváros	—	—	—	19	16°	—	—	—
V. Izzó	—	—	—	—	25	13°	—	—
Légierő	—	—	—	—	—	10°	—	—
Pécsi D. (P.-Bar.) ..	—	—	—	—	—	23	14	12

° Kiesett.

1946 tavaszi (osztályozó) kétcsoportos bajnokság

Keleti csoport: Újpest 52 (100%), Vasas 38, Szeged 37, Kispest, Debreceni VSC, Diósgyőr, ER-SO 29—29, Zuglói M., Elektromos, Salgótarjáni BTC 22—22, Herminamezei AC 21, Békéscsabai Törekvés 15, BMSE 14, Törekvés 5 pont.

Nyugati csoport: Ferencváros 45, Csepel 37, MTK 34, Szentlőrinci AC 30, Szonbathelyi Haladás és Győri ETO 29—29, Pécsi VSK 28, Kőbányai Bányász és Dorog 25—25, Szolnok 24, Újpesti MTE, Erzsébeti MTK 20—20, Budafoki MTE 15, Dózsa 3 pont.

Az 1946. évi országos bajnoki 10-es döntő

Maximum 36 pont: Újpest 31, Vasas 24, Csepel 20, Szeged 19, Ferencváros 16, MTK, Debrecen, Szentlőrinc 15—15, Kispest 13, Szombathely 11 pont.

A második 10 helyért
(az első négy bejutott az NB I-be)

ER-SO 22, Dorog 21, Szolnok 20, Győri ETO 20, Pécsi VSK 20, Zugló 19, Salgótarjáni BTC 18, Diósgyőr 18, Kőbánya 14, Elektromos 9 pont.

A Nemzeti Bajnokság eredményei
(1957—1960)
Őszi—tavaszi fordulók (1957—1960)

Év és klub	1957/58	1958/59	1959/60
Maximum	52	52	52
MTK	**35**	34	29
Honvéd	34	33	25
FTC	33	28	35
Tatabánya	31	31	27
Vasas	28	33	32
Salgótarjáni BTC	27	25	23
Újpesti Dózsa	26	31	**40**
Szombathelyi H.	26	22*	19°
Diósgyőri VTK	26	22	27
Csepel	25	**34**	20
Dorog	22	21	22
Pécsi D.	19°	—	23
Komló	17°	—	—
Szegedi EAC	15°	—	25
Győri ETO	—	13°	—
BVSC	—	18	16°
Miskolci VSC	—	17°	—

° Kiesett.

* Két pontot levontak tőle

Labdarúgó vándordíjaink

Sok mindent átvettünk a labdarúgásban az angoloktól, de az English Cup dicsfényét és a bajnoksággal szemben való rangelsőségét sohasem. Bár a szövetség alapításakor jelentős pártja volt az English Cup mintájára kiírandó vándordíjnak. a nagy többség azonban mindjárt a szövetség és bajnokság eszméje mögé sorakozott fel, s ez maradt a vezérlő irány labdarúgásunkban később is.

A vándordíjak — még a Stobbe Ferenc tervei alapján elkészült gyönyörű Magyar Kupa is — csak a „Hamupipőke" szerepét játszották a bajnokság mellett. Hol kiírták a vándordíjat, hol nem — amikor akadályozta a bajnokságot vagy az olimpiára, vagy VB-re készülést —, de ha kiírták is, többször háttérbe szorult, sok vezető csapat nem is nevezett rá, vagy tartalékosan állt ki, a mérkőzést hétköznap bonyolították le s ritkán történt meg a döntő is olyan ünnepélyes keretben, mint Angliában, ahol az államfő vagy képviselője, többnyire a kormányelnök adta át a győztesnek a kupát. S ha így volt ez a Magyar Kupánál, még inkább a többi vándordíjnál az MK-t megelőző Ezüst labdánál, vagy a vele egy időben kiírt Corinthian vagy Ladányi vándordíjnál. Ezek voltak a klubcsapatok első vonalbeli vándordíjai. (A bajnokság főként abban különbözik a vándordíjtól, hogy a bajnokságban mindenki mindenkivel játszik, míg a vándordíjban a vesztes kiesik.)

Természetesen a nagy vándordíjakon kívül voltak kisebb vándordíjak, az alsóbb osztályok, vagy a II. csapatok, főiskolások vagy ifjúsági csapatok részére. Voltak azután korlátozott részvételhez kötött (területi, hivatali, üzemi, vállalati, intézményi stb.) vándordíjak, pl. Rákóczi-serleg, Bank Kupa, a Vasutas-serleg stb. Nem tartoztak a „vándordíj"-jellege alá az egy-egy alkalomra kiírt díjak, mint voltak pl. az Esti Kupa, húsvéti, pünkösdi, karácsonyi serlegért menő tornák. Külön kategóriába tartoztak a válogatott mérkőzések egy bizonyos sorozatára kitűzött vándordíjak. (L. a válogatott mérkőzéseknél.)

Nem beszélünk itt a nagy nemzetközi vándordíjakról, amelyekben válogatott csapatok (VB, EK), vagy több nemzet legjobb klubcsapatai (KK, bajnokcsapatok EK) vesznek részt. Ezekről külön fejezetünk szól, míg a magyar vonatkozású főbb vándordíjak győzteseit a következőkben röviden ismertetjük.

Magyar Kupa

(A döntő mérkőzések eredményei)

1909—10: MTK—FTC 3 : 1
1910—11: MTK—MAC 1 : 0
1911—12: MTK játék nélkül győz, FTC visszalépett, mert nem semleges pályára tűzték ki a döntőt
1912—13: FTC—BAK 2 : 1
1913—14: MTK—MAC 4 : 0
1921—22: FTC—UTE 2 : 2, majd 1 : 0
1922—23: MTK—UTE 4 : 1
1924—25: MTK—UTE 4 : 0
1925—26: Kispest—BEAC 1 : 1, majd 3 : 2
1926—27: Ferencváros—Újpest 3 : 0
1927—28: Ferencváros—Attila (Miskolc) 5 : 1
1929—30: Bocskai (Debrecen)—Bástya (Szeged) 5 : 1
1930—31: III. ker.—Ferencváros 4 : 1
1931—32: Hungária—Ferencváros 1 : 1, majd 4 : 3
1932—33: Ferencváros—Újpest 11 : 1
1933—34: Soroksár—BESZKÁRT 2 : 2, 1 : 1, majd 2 : 0
1934—35: Ferencváros—Hungária 2 : 1
1940—41: Szolnok—Salgótarjáni BTC 3 : 0
1941—42: Ferencváros—Diósgyőr 6 : 2
1942—43: Ferencváros—Salgótarjáni BTC 3 : 0
1943—44: Ferencváros—Kolozsvári AC 3 : 1

Magyar Népköztársasági Kupa

1951—52 : Bp. Bástya—Dorogi B. 3 : 2
1954—55 : Bp. Vasas—Bp. Honvéd 3 : 2
1956—58 : Ferencváros—Salgótarjáni BTC 2 : 1.

Corinthian vándordíj. (Alapította az angol Corinthian FC magyarországi vendégszereplésének emlékére 1909-ben. (1941-ig a díj győztesei voltak : FTC (6), Postás és Salgótarjáni BTC (3—3). Vasas (2), BTC, Szegedi AC, MAC, Dunakeszi M., Törekvés és Tokodi Üveggyári SC (1—1).

Szövetségi válogatott serleg. (Kiírta az MLSZ alszövetségi válogatottak részére. Budapestet először a II. osztályú, majd az I. osztályú válogatott képviselte.) Győztesei Budapest (7), Nyugat és Dél (2—2), Észak (1).

A régebbi vándordíjak közül az Ezüst labdát (1903—1909) az FTC végleg megnyerte, a Ladányi Dezső vándordíjban (1909—1925) az UTE (2), az FTC és az MTK (1—1) győzött, a bajnokságot 1916 tavaszán helyettesítő Hadi-kupa győztese az MTK volt, a MOTESZ (Tornaszövetségi) vándordíjat a BTC nyerte nyolcszor (1903—1910), a Rákóczi-serleget (1911—1913) a Kassai AC háromszor, a Vasutas-serleget (1911—1913), a Törekvés kétszer. A győri ETO Hadi-kupáját (1917) szintén az MTK nyerte.

Az 1946-ben kiírt Köztársasági Elnöki Kupa győztese a Vasas lett (a döntőben a Ferencváros ellen 2 : 1), az 1948. évi Centenáris Kupában az MTK győzött, míg az 1950-es Szabadságharcos Kupában az ÉDOSZ (FTC) 3 : 1-re verte az MTK-t, 1947-ben az Újpest, 1950—51-ben az MTK (Textiles-Bástya), 1953-ban a Dózsa nyerte a Béke Kupát.

Országok közötti válogatott mérkőzések (1960. július 27-ig)

A FIFA (nemzetközi szövetség) döntése alapján ide számítjuk mindazokat a mérkőzéseket, amelyeken az ellenfél valamely önálló ország, illetve FIFA tagállam A csapata volt, tekintet nélkül arra, hogy magyar részről nem az A-válogatott állt ki, hanem B, profi, vagy amatőr országos válogatott, olimpiai csapat, vagy Csikók (utánpótlás), esetleg B-néven. De ezeknél a mérkőzéseknél zárójelbe tettük a mérkőzés ilyen jellegét és az összesítésben is külön kategóriában vannak feltüntetve. Nem szerepelnek ebben a felsorolásban a városközi válogatott mérkőzések, mégha magyar részről az A-válogatott, vagy olimpiai keret, kombinált stb. állott is ki, ugyancsak nem szerepelnek a B-csapatok olyan mérkőzései, amelyekben az ellenfél is B-csapatával állott ki. Könyvünk külön fejezete foglalkozik a kisebb válogatott mérkőzésekkel (lásd ott). A táblázat sorrendje : a mérkőzés időpontja, színhelye (jellege), eredménye, játékvezetője.

Magyarország—Albánia

Albán barátainkkal kétszer Budapesten játszottunk és nagy gólaránnyal győztük le őket, míg egyszer B-csapatot küldtünk Tiranába az itthoni magyar—csehszlovák meccs napján, s ezzel szemben az albánok megmutatták, hogy jó tanítványok. Az eddigi eredmények :

1947. augusztus 20.	Budapest	3 : 0	O. Stojanoff
1948. május 23.	Tirana (Magyar B)	0 : 0	L. Lemesic
1950. szeptember 23.	Budapest	12 : 0	J. Nemcovsky

Magyarország—Anglia

A labdarúgás őskorában angol tanítómestereink alapos leckéket adtak amatőr válogatottaikkal is, bár ezek játékosainak többsége profi csapatokban játszott.

A későbbi mérkőzéseket angol profi-válogatottakkal játszottuk. Legyőztük őket már 1934-ben Budapesten, s az első vereséget Londonban 1936-ban szenvedtük el. Az angol szövetség, a FA 90 éves jubileumán arattuk emlékezetes 6 : 3-as győzelmünket —, amellyel elsőnek győztük le a világ labdarúgó-nemzetei közül az angolokat hazájukban — majd erre ráduplázunk a budapesti 7 : 1-es győzelemmel.

Az angoloknak hat év múlva sem sikerült visszavágniuk a magyar válogatottaknak, sőt ekkor gólt sem lőttek.

1908. június 10.	Budapest (Ang. amat.)	0 : 7	H. Meisl
1909. május 20.	Budapest (Ang. amat.)	2 : 4	C. J. Groothoff
1909. május 31.	Budapest (Ang. amat.)	2 : 8	H. Meisl
1912. június 30.	Stockholm (Ang. amat.) OB	0 : 7	C. J. Groothoff
1934. május 10.	Budapest	2 : 1	R. Barlassina
1936. december 2.	London	2 : 6	L. Leclercq
1953. november 25.	London	6 : 3	L. Horn
1954. május 23.	Budapest	7 : 1	Bernardi
1960. május 22.	Budapest	2 : 0	Lobello
	Ang. amat. 4 v.	4 : 26	
	4 gy. 1 v.	19 : 11	

A 6 : 3-as győzelmet ez a csapat aratta : Grosics (Gellér) — Buzánszky, Lóránt, Lantos — Bozsik, Zakariás — Budai, Kocsis, Hidegkuti, Puskás, Czibor. Hidegkuti már az első percben gólt lőtt. Hidegkuti újabb gólját a 14. percben a holland bíró nem adta meg. A 18. percben Sewell Mathews beadásából egyenlített. A magyar csapat nagy negyedórájában Hidegkuti (24. p.), Puskás (28. p.), Puskás (32. p.) lőtt újabb gólokat (4 : 1), Mortensen még szünet előtt szépített (4 : 2). Újrakezdés után Bozsik (7. p.) és Hidegkuti (9. p.) már 6 : 2-re emelték a gólarányt, s Ramsey 11-esből szépített (6 : 3).

A budapesti 7 : 1-es mérkőzésen a 6 : 3-as csapat játszott, csak Budai helyett Tóth II. volt a jobbszélső. Ekkor Lantos (10. p.), Puskás (23. p.) és Kocsis (31. p.) góljaival már szünet előtt 3 : 0-ra vezettünk, majd Kocsis (12. p.), Tóth II. (16. p.) és Hidegkuti (17. p.) góljaival már 6 : 0-ra alakult az eredmény, amikor Broadis szépít, de a 27. percben Puskás 7 : 1-re növeli az eredményt.

A 2 : 0-ás csapat : Grosics — Mátrai, Sipos, Dalnoki I. — Bundzsák, Kotász — Sándor, Göröcs, Albert, Dunai, Rákosi. Góllövő : Albert (2).

Magyarország—Ausztria

A világ sportjában sok rekordot, világcsúcs-eredményt tartanak nyilván. De a figyelemre legméltóbbak közé tartozik a magyar—osztrák mérkőzések rekordja : 1956 végéig 101-szer állott egymással szemben a két ország válogatott labdarúgó-csapata. Bár az angol—skót mérkőzést 1872 óta játsszák, — tehát 30 évvel előzte meg az első magyar—osztrák találkozót, mégis elmarad tőle számban, miként a holland—belga, az olasz—francia és svéd—dán

válogatott mérkőzések száma is. A hitleri megszállás nyolc évre megszakította a sorozatot, a „magyar—osztrák" találkozók száma az 1955. évben mégis eljutott a jubiláris 100. válogatott mérkőzésig.

Meg kell azonban a történeti igazság kedvéért jegyezni, hogy 1908-ig a találkozásoknak szövetségek közti, illetve Budapest—Bécs jellege volt, s csak később avatták közös megegyezéssel az addigi találkozókat is „magyar—osztrák" mérkőzéssé. Csak ezt a megállapodást figyelembe véve számít a két ország kezdeményezése 1902-ben a világon első „országok közötti" (hivatalos) mérkőzésnek. Nagy-Britannia négy országrésze ugyan korábban kezdte meg egymás elleni játékait, de ezek csak FIFA szempontból önálló tagállamok, de nem önálló országok.

Az első mérkőzést a két válogatott 1902. október 12-én játszotta Bécsben. A tűzkeresztségen ekkor már átesett, s első tanítómestereink közé tartozó osztrákok természetesen nagy fölényben voltak a gyengén, szavazás útján összeállított, készületlen magyar csapattal szemben és 5 : 0 arányban győztek. De már a következő, budapesti mérkőzést 1903 júniusában mi nyertük 3 : 2-re s ettől kezdve egészen 1909-ig felváltva győzött a két csapat, mi itthon, az osztrákok Bécsben és csupán csak egy budapesti döntetlen és a 25 : 28 gólarány jelezte a tanítómester nagyobb rutinját.

Az I. szakasz eredményei :

1902. október 12.	Bécs	0 : 5	E. Shires
1903. június 11.	Budapest	3 : 2	Yolland
1903. október 11.	Bécs	2 : 4	G. Fuchs
1904. június 2.	Budapest	3 : 0	Horváth
1904. október 9.	Bécs	4 : 5	Holley
1905. április 9.	Budapest	0 : 0	Herzog E.
1906. november 4.	Budapest	3 : 1	Fehéry
1907. május 5.	Bécs	1 : 3	H. Meisl
1907. november 3.	Budapest	4 : 1	Fehéry
1908. május 3.	Bécs	0 : 4	Holley
1908. november 1.	Budapest	5 : 3	Riso

Tizenegy játék, 5 győzelem, 1 döntetlen, 5 vereség, 25 : 28 gólarány. Az 1903. évi első győztes magyar csapat : Holits — Nagy, Manglitz — Gorszky, Skrabák, Bayer — Braun, Buda, Pokorny, Vince, Weisz, Gól : Pokorny (2), Buda. Az 1904. évi 3 : 0-ra győztes csapat : Holits — Nagy, Berán — Gorszky, Kiss, Ordódy — Niessner, Koch, Pokorny, Vince, Borbás. Gól : Pokorny, Koch, Borbás.

A magyar csapat első bécsi győzelme 1909. júniusban 4 : 3 arányban hozta meg a változást. Ettől kezdve egészen 1914. júniusig az I. világháború kitöréséig mi vettük át a vezetést, mert a lejátszott 13 mérkőzésből 7-et megnyertünk, az osztrákok csak 3-at, s 3 döntetlen mellett a gólarány is 30 : 18 volt a javunkra. Ebben a szakaszban győztük le semleges talajon, Stockholmban is 3 : 0 arányban az osztrákokat az olimpiai vigaszdíj döntőjében, míg 1913 áprilisában a 9 FTC játékosból, Zsákból és Bíróból álló csapat 4 : 1-re győzött Bécsben.

A II. szakasz eredményei :

1909. május 2.	Bécs	4 : 3	P. Neumann
1909. május 30.	Budapest	1 : 1	G. Wagst. Simmons
1909. november 7.	Budapest	2 : 2	P. Neumann
1910. május 1.	Bécs	1 : 2	M. Brandt
1910. november 6.	Budapest	3 : 0	Blücher

1911. május 7.	Bécs	1 : 3	M. Istace
1911. november 5.	Budapest	2 : 0	H. P. Devitte
1912. május 5.	Bécs	1 : 1	J. T. Howcroft
1912. július 5.	Stockholm (Vigaszdíj)	3 : 0	H. J. Willing
1912. november 3.	Budapest	4 : 0	J. T. Howcroft
1913. április 27.	Bécs	4 : 1	J. T. Howcroft
1913. október 26.	Budapest	4 : 3	J. R. Schumacher
1914. május 3.	Bécs	0 : 2	H. A. M. Terwogt

Az első bécsi győztes csapat 1909-ben : Bihari — Rumbold, Szendrő — Bíró, Bródy, Vágó — Sebestyén, Kertész II., Koródy, Schlosser, Borbás. Gól : Schlosser (3), Bíró. A Bécsben 4 : 1-re győztes csapat : Zsák — Rumbold, Payer — Bíró, Bródy, Blum — Weisz, Tóth, Pataky, Schlosser, Borbás. Gól : Pataky (2), Tóth, Bíró.

Még nagyobb lett azonban a magyar fölény az I. világháború idején. Az 1914 őszétől 1919 tavaszáig lejátszott 19 mérkőzésből mi 12-t nyertünk, csak 4-et vesztettünk, 48 : 32 volt a mérkőzések gólaránya a javunkra. Ekkor arattuk legnagyobb gólarányú győzelmeinket : 1917 júniusában (6 : 2), Bécsben pedig megismételtük a 4 : 1-et (1917. július), majd következett az ugyancsak bécsi 3 : 0 (1918. okt.). Fölényünk olyan nagy volt, hogy 1916 novemberétől 1919 októberéig Ausztria nem nyert mérkőzést s a magyar válogatott 8 győzelmet aratott egymásután.

A III. szakasz eredményei :

1914. október. 4.	Budapest	2 : 2	Fehéry
1914. november 8.	Bécs	2 : 1	W. Schmieger
1915. május 2.	Budapest	2 : 5	Schubert
1915. május 30.	Bécs	2 : 1	W. Schmieger
1915. október 3.	Bécs	2 : 4	H. Retschury
1915. november 7.	Budapest	6 : 2	Oláh
1916. május 7.	Bécs	1 : 3	W. Schmieger
1916. június 4.	Budapest	2 : 1	Oláh
1916. október 1.	Budapest	2 : 3	Vértes I.
1916. november 5.	Bécs	3 : 3	M. Seemann
1917. május 6.	Bécs	1 : 1	W. Schmieger
1917. június 3.	Budapest	6 : 2	Winkler
1917. július 15.	Bécs	4 : 1	Pohl
1917. október 7.	Budapest	2 : 1	E. Chemnitz
1917. november 4.	Bécs	2 : 1	Paquet
1918. április 14.	Budapest	2 : 0	Rossi
1918. június 2.	Bécs	2 : 0	Rossi
1918. október. 6.	Bécs	3 : 0	Kehm
1919. április 6.	Budapest	2 : 1	Szüsz H.

Az 1917. júliusban Bécsben 4 : 1-re győztes csapat : Plattkó — Feldmann, Siegl — Kertész II., Kertész III., Vágó — Tauszig, Urik, Schaffer, Schlosser, Szabó. Gól : Schaffer (3), Schlosser. Az 1918 októberében Bécsben 3 : 0-ra győztes csapat : Zsák — Fogl II., Payer — Kertész II., Károly, Ging — Braun, Konrád II., Pataky, Schaffer, Schlosser. Gól : Payer (2), Pataky.

Az I. világháború után megindult a játékos-kivándorlás ; válogatott csapatunk visszaesett az osztrákokkal szemben, akiknél Meisl Hugó létre hozta „csodacsapatait". Ekkor 1919 őszétől 1926 tavaszáig — tehát a profisport bevezetéséig az osztrákok arattak sorozatos győzelmeket (1920. májustól 1923. májusig nem nyertünk mérkőzést, s utána is csak egyet 1926-ig). Ekkor 8 osztrák győzelemmel szemben (ezek közül 3-at Budapesten értek el, az egyiket 3 : 0 arányban) csak 2 magyar állott, s a gólarány 29 : 18 volt Ausztria javára.

A IV. szakasz eredményei :

1919. október 5.	Bécs	0 : 2	H. Retschury
1919. november 9.	Budapest	3 : 2	Szüsz H.
1920. május 2.	Bécs	2 : 2	W. Schmieger
1920. november 7.	Budapest	1 : 2	C. J. Groothoff
1921. április 24.	Bécs	1 : 4	J. Mutters
1922. április 30.	Budapest	1 : 1	Dr. P. J. Bauwens
1922. szeptember 24.	Bécs	2 : 2	Dr. P. J. Bauwens
1922. november 26.	Budapest	1 : 2	C. Koppehel
1923. május 6.	Bécs	0 : 1	K. Graetz
1923. szeptember 23.	Budapest	2 : 0	K. Graetz
1924. május 4.	Budapest	2 : 2	A. Björklund
1924. szeptember 14.	Bécs	1 : 2	C. Barette
1925. május 5.	Bécs	1 : 3	F. Cejnar
1925. szeptember 20.	Budapest	1 : 1	K. Herites
1926. május 2.	Budapest	0 : 3	K. Herites

A profizmus, amelyet mi később vezettünk be, mint az osztrákok, eleinte nem sokat változtatott a helyzeten, mert a profi-csapatok vezetői nem szívesen adták oda játékosaikat a válogatottnak, így nem voltak megfelelőek az előkészületek, s ha odaadták is, felhívták a játékosok figyelmét a legközelebbi klubmérkőzésre. Így 1926 ősz—1928. között szenvedtük el 0 : 6 és 1 : 5 arányú súlyos vereségeinket Bécsben. Amikor azonban egy időre sikerült az üzleti érdekeket háttérbe szorítani 1929—1931 között, egyetlen vereséget sem szenvedtünk, Bécsben is egyszer győztünk, kétszer döntetlenül játszottunk Meisl Wundermannschaftjaival. Csak amikor az üzleti érdek ismét felülkerekedett s különböző jelszavakkal védekezővé is tették mindig támadó szellemű labdarúgásunkat, estünk ismét az osztrák labdarúgás mögé és jöttek a 2 : 8-as bécsi és 2 : 3-as budapesti, majd két döntetlen után a 2 : 5-ös bécsi és az 1934-es VB-n semleges talajon az 1 : 2-s bolognai vereségek (V. szakasz). A mérleget csak 1934 okt.—1937 közt billentettük helyre, főként akkor, amikor az NB bevezetése az üzleti irányzatot ismét háttérbe szorította (VI. szakasz). Ekkor arattuk újabb két bécsi győzelmünket (5 : 3 és 2 : 1). Ezután szakította meg Ausztria hitleri megszállása, majd a II. világháború 8 teljes évre a magyar—osztrák mérkőzések sorozatát. (Az ekkor megrendezett Budapest—Bécs találkozók nem tudták pótolni a „magyar—osztrákot" sem jelentőségben, sem hangulatban, sem vonzóerőben.) A profizmus idején — beleszámítva az első NB időket is — lejátszott 24 mérkőzés közül végül is mi nyertünk 10-et (ebből 5 esik az 1934 okt.—1937 közti időre), az osztrákok 6-ot, 8 mérkőzés döntetlenül végződött, de a gólarány még mindig 62 : 67 volt az osztrákok javára !

Az V—VI. (profi) szakasz eredményei :

1926. szeptember 19.	Bécs	3 : 2	V. Stepanovsky
1927. április 10.	Bécs	0 : 6	F. Cejnar
1927. szeptember 25.	Budapest (E. K.)	5 : 3	A. J. Prince Cox
1928. május 6.	Budapest	5 : 5	A. Krist
1928. október 7.	Bécs (E. K.)	1 : 5	A. Birlem
1929. május 5.	Bécs	2 : 2	A. Carraro
1929. október 6.	Budapest	2 : 1	S. Hansen
1930. június 1.	Budapest	2 : 1	W. Eymers
1930. szeptember 21.	Bécs	3 : 2	A. Carraro
1931. május 3.	Bécs	0 : 0	R. Mercet
1931. október 4.	Budapest (E. K.)	2 : 2	Dr. P. J. Bauwens
1932. április 24.	Bécs	2 : 8	A. Birlem
1932. október 2.	Budapest	2 : 3	R. Barlassina

1933. április 30.	Budapest	1 : 1	R. Barlassina
1933. október 1.	Bécs	2 : 2	F. Mattea
1934. április 15.	Bécs	2 : 5	A. Krist
1934. május 31.	Bologna (V. B.)	1 : 2	F. Mattea
1934. október 7.	Budapest (E. K.)	3 : 1	R. Barlassina
1935. május 12.	Budapest	6 : 3	R. Barlassina
1935. október 6.	Bécs (E. K.)	4 : 4	K. Wunderlin
1936. április 5.	Bécs	5 : 3	L. Leclercq
1936. szeptember 27.	Budapest	5 : 3	L. Leclercq
1937. május 23.	Budapest	2 : 2	J. Langenus
1937. október 10.	Bécs (E. K.)	2 : 1	C. E. Argent

Az osztrákok még egy mérkőzést tartanak nyilván : 1937. ápr. 24. Bécs 5 : 3-as győzelmükkel, ez azonban a hitleri megszállás alatt mint Budapest—Bécs mérkőzés került sorra, de nem 1937, hanem 1938. ápr. 24-én és mi nyertük 5 : 3-ra. (Sárosi ekkor 5 gólt lőtt.) A Budapesten 1935 májusában 6 : 3-ra győztes csapat : Pálinkás (Újvári) — Vágó, Sternberg — Seres, Szücs, Lázár — Korányi II., Vincze, Sárosi, Toldi, Titkos. Gól : Titkos (2), Sárosi (3), Toldi.

A felszabadulás előtti mérleg pedig ilyen volt : 82 mérkőzés, 36 magyar, 26 osztrák győzelem, 20 döntetlen, a gólarány 183 : 174 volt a javunkra.

Csak a II. világháború befejezése után állítottuk vissza a hagyományos magyar—osztrák találkozókat, mindjárt 1945-ben. Az első 2 mérkőzés Budapesten volt, s azokat biztosan nyertük, de már Bécsben 1946-ban 3 : 2-re vesztettünk, majd a következő évben is 3 : 4, majd ismét 2 : 3 arányban. Egy 4 : 3-as bécsi győzelmünk után (1949) jött még egy 3 : 5-ös eredmény Bécsben 1950-ben, az volt az utolsó vereség, amit az 1954. évi svájci VB-ig egyáltalában — nemcsak az osztrákoktól — kaptunk. Közben és utána itthon sorozatos győzelmeket arattunk, köztük 2-szer is 6 : 1 arányban, de Bécsben is 3-szor győztünk 3 : 2, 1 : 0 és végül 2 : 0 arányban.

A felszabadulás utáni mérleg pedig : 19 mérkőzés, 13 magyar, 4 osztrák győzelem, 2 döntetlen, gólarány 59 : 34 a javunkra. Ez a mérleg sokkal jobb, mint a II. világháború előtti s nagyon feljavította az összesített statisztikát is.

1945. augusztus 19.	Budapest	2 : 0	Szigeti Gy.
1945. augusztus 20.	Budapest	5 : 2	Hertzka P.
1946. április 14.	Bécs	2 : 3	J. Vlcek
1946. október 6.	Budapest	2 : 0	M. Popovic
1947. május 4.	Budapest	5 : 2	Mantancic
1947. szeptember 14.	Bécs	3 : 4	G. Galeati
1948. május 2.	Bécs (E. K.)	2 : 3	J. Vlcek
1948. október 3.	Budapest	2 : 1	J. Vlcek
1949. május 8.	Budapest (E. K.)	6 : 1	J. Vlcek
1949. október 16.	Bécs	4 : 3	H. E. Evans
1950. május 14.	Bécs	3 : 5	G. Dahlner
1950. október 29.	Budapest	4 : 3	A. H. Blythe
1953. április 26.	Budapest	1 : 1	Evans
1953. október 11.	Bécs	3 : 2	Baumberger
1954. április 11.	Bécs	1 : 0	Bernardo
1954. november 14.	Budapest	4 : 1	Orlandini
1955. április 24.	Bécs (E. K.)	2 : 2	Diomantopoulos
1955. október 16.	Budapest (E. K.)	6 : 1	K. v. D. Meer
1956. október 14.	Bécs	2 : 0	Wyssling
	49 gy. 22 d. 30 v. 243 : 208		

1949 májusában a 6 : 1-es EK győzelem csapata : Henni — Rudas, Balogh II. — Bozsik, Börzsei, Lakat — Budai, Kocsis, Deák, Puskás, Czibor. Gól : Puskás (3), Deák (2), Kocsis. Az 1955 októberében lezajlott 100. magyar—osztrák mérkőzés 6 : 1-es

győztes csapata : Fazekas — Buzánszky, Kárpáti, Lantos — Bozsik, Szojka — Kertész (Tóth II), Kocsis, Tichy, Puskás, Czibor. Gól : Tichy, Kocsis, Czibor (2), Tóth, Puskás. Az 1956 októberében 2 : 0-ra győztes csapat : Grosics — Kárpáti, Börzsei, Kotász — Bozsik, Berendi — Sándor, Kocsis, Hidegkuti (Machos), Puskás, Czibor. Gól : Puskás, Sándor.

Magyarország olimp.—Ausztria olimp.

1959. november 22.	Budapest (selejt.)	2 : 1	Stathatos
1960. március 26.	Grác (selejt.)	4 : 0	Leafe
	2 gy.	6 : 1	

Magyarország amat.—Ausztria amat.

1926. szeptember 19.	Budapest	4 : 2	E. Fábris
1927. április 10.	Bécs	2 : 1	Boronkay G.
1927. szeptember 25.	Budapest	4 : 2	W. Pressler
1928. május 6.	Budapest	2 : 3	Biró S.
1928. október 7.	Bécs	1 : 3	A. Miesz
1929. szeptember 15.	Bécs	2 : 3	St. Joksic
1930. június 1.	Budapest	2 : 1	Dr. J. Lustgarten
1931. április 19.	Graz	2 : 6	E. Fábris
1932. szeptember 18.	Budapest	8 : 1	St. Joksic
1933. október 22.	Budapest	3 : 2	Kamarás Á.
1936. június 21.	Budapest	2 : 3	Boronkay G.
	6 gy. 5 v.	32 : 27	

Magyarország—Belgium

Belgiummal érdekesen alakultak válogatott mérkőzéseink. Az első budapesti vereségért Brüsszelben vágtunk vissza, majd 30 év múlva elszenvedett brüsszeli vereségért Budapesten. A belga válogatottal B és II. o. válogatottaink, sőt klubcsapataink is sikeresen mérkőztek, így visszaadtuk a belgáknak a régi leckét.

1925. május 21.	Budapest	1 : 3	J. Hirrle
1926. február 14.	Brüsszel	2 : 0	J. Mutters
1956. június 3.	Brüsszel	4 : 5	L. Horn
1958. november 23.	Budapest	3 : 1	L. Lemesic
	2 gy. 2 v.	10 : 9	

Magyarország—Brazília

A világbajnok Brazíliával eddig csak egyszer találkoztunk, válogatottunk fénykorában, a svájci VB-n. Olimpiai válogatottunk csak a brazil bajnok klubcsapatot győzte le.

1954. június 27.	Bern (V. B.)	4 : 2	Ellis

Magyarország—Bulgária

Az I. szakaszra 3 győzelem esik, kettő az 1934. évi VB selejtezőjében. Az 1948. évi bolgár győzelem, az 1950., 1952. és 1953. évi döntetlenek a bolgár labdarúgás fejlődését bizonyítják, miként az 1957. évi VB-selejtezők is.

1932. április 24.	Szófia	1 : 1	Ninoff
1934. március 25.	Szófia (VB)	4 : 1	D. Xifando
1934. április 28.	Budapest (VB) (Magy. B.)	4 : 1	H. Frankenstein
1943. június 6.	Szófia	4 : 2	A. Marek
1947. augusztus 17.	Budapest	9 : 0	Constantinescu
1948. november 7.	Szófia	0 : 1	T. Iliescu
1949. október 30.	Budapest	5 : 0	J. Vlcek
1950. november 12.	Szófia	1 : 1	J. Vlcek
1952. május 25.	Budapest (Magy. B.)	1 : 1	Dankó
1953. október 4.	Szófia (Magy. B.)	1 : 1	Charouzek
1957. június 23.	Budapest (VB)	4 : 1	Guigue
1957. szeptember 15.	Szófia (VB)	2 : 1	Bernardi
	7 gy. 4 d. 1 v.	36 : 11	

Magyarország amat.—Bulgária amat.

1929. augusztus 22.	Budapest	3 :2	Csárdás G.
1930. augusztus 5.	Szófia	2 :0	I. Batandjieff
	2 gy.	5 : 2	

Magyarország—Csehszlovákia

Az első részt a régi — nem önálló — Csehország ellen vívott mérkőzések alkotják. Ezek akkor szűntek meg, amikor a FIFA megtiltotta a Csehország elleni játékot. (Az „egy ország egy szövetség" elve alapján.) A 6 mérkőzés közül a legjelentősebb a prágai 4:4. A „fiatalok" csapatában először játszott Schlosser — balszélsőt —, Domonkos, a későbbi nagy kapus és a két újpesti Molnár.

A *„Csehország" szakasz* eredményei : 1903. ápr. 5. Bp. *2 : 1* (1 : 1), 1906. ápr. 1. Bp. 1 : 1 (1 : 0), 1906. okt. 7 Prága 4 : 4 (1 : 1), 1907. ápr. 7. Bp. *5 : 2* (1 : 2), 1907. okt. 6. Prága 3 : 5 (2 : 3), 1908. ápr. 15. Bp. *5 : 2* (1 : 0). A prágai 4 : 4-es csapat ez volt : Domonkos — Manglitz, Molnár I. — Sasek, Szednicsek, Bíró — Sebestyén, Károly, Horváth, Molnár II. Schlosser. Gól : Horváth (2), Károly, Molnár II.

Csehország ellen 3 győzelem, 2 döntetlen, 1 vereség (20 : 15)

Csehszlovákiával 1925. óta 1937-ig rendszeresen mérkőztünk, utána szünet következett 11 évig, még a felszabadulás után is, de 1948-tól évente játszottunk 1956-ig.

Az I. szakaszban a prágai három döntetlen után következett az első prágai 3 : 1-es győzelem, majd ezt a szakaszt a budapesti 8 : 3-as rekordgyőzelem fejezte be, amikor Sárosi 7 gólt lőtt a nagy Planickának. Ebben

Bajnokcsapataink

Újpest 1930/31, és 1932/33. évi profi 1. liga bajnokcsapata. Áll: Szűcs Gy., Avar, Futó, P. Szabó, Hóri, Sáros, Szalay, Sternberg, guggol: Pusztai, Kiss G., Jávor

Ferencváros 1931/32. és 1933/34. évi profi I. ligabajnok csapata. Áll: Lyka, Székely, Polgár, Papp, Takács II., Lázár, Móré, Toldi, Kemény, Kutasi, Blum Zoltán (edző), ül: Háda, Táncos, Sárosi I., Korányi

Hungária 1935/36. és 1936/37. évi NB I. győztes csapata: Áll: Titkos, Sebes, Turay, Cseh II., Bíró, Müller, Sas, Szabó A., guggol: Kis-Kalkusz, Dudás, Kardos

A Csepeli WMFC 1941/42. és 1942/43. évi NB I. győztes csapata: Szabadkai, Dósai, Marosvári, Kapta, Szalay, Dudás, Olajkár II., Pintér, Váradi, Kállói, Jäger

Bajnokcsapataink

A Nagyváradi AC 1943/44. évi NB I. győztes csapata, jobbról: Lóránt, Tóth III., Sárvári, Vécsei, Deményi, Barna, Onódi, Juhász, Perényi, Mészáros, Bodola, Rónay Ferenc (edző), Krüger K. (intéző), Sághy L. (sz. o. vezető).

Az Újpest 1945—47. évek bajnokcsapata. Áll: Balogh I., Takács I., (edző), Laborcz, Szusza, Zsengellér, Várnai, Suhai, Balogh II., Nyers, Spányik, Tóth Gy., Kirádi, Szűcs S., Tamás; ül: Arányi Árpád, dr. Pesta László, Ofner Alfréd (vezetők), guggol: Dicker M. (intéző)

Bajnok-csapataink

A Honvéd négyszeres NB I. győztes csapata 1945 után: Kocsis, Budai, Babolcsay, Rákóczi, Bányay, Bozsik, Tichy, Palicskó, Kotász, Faragó, Puskás

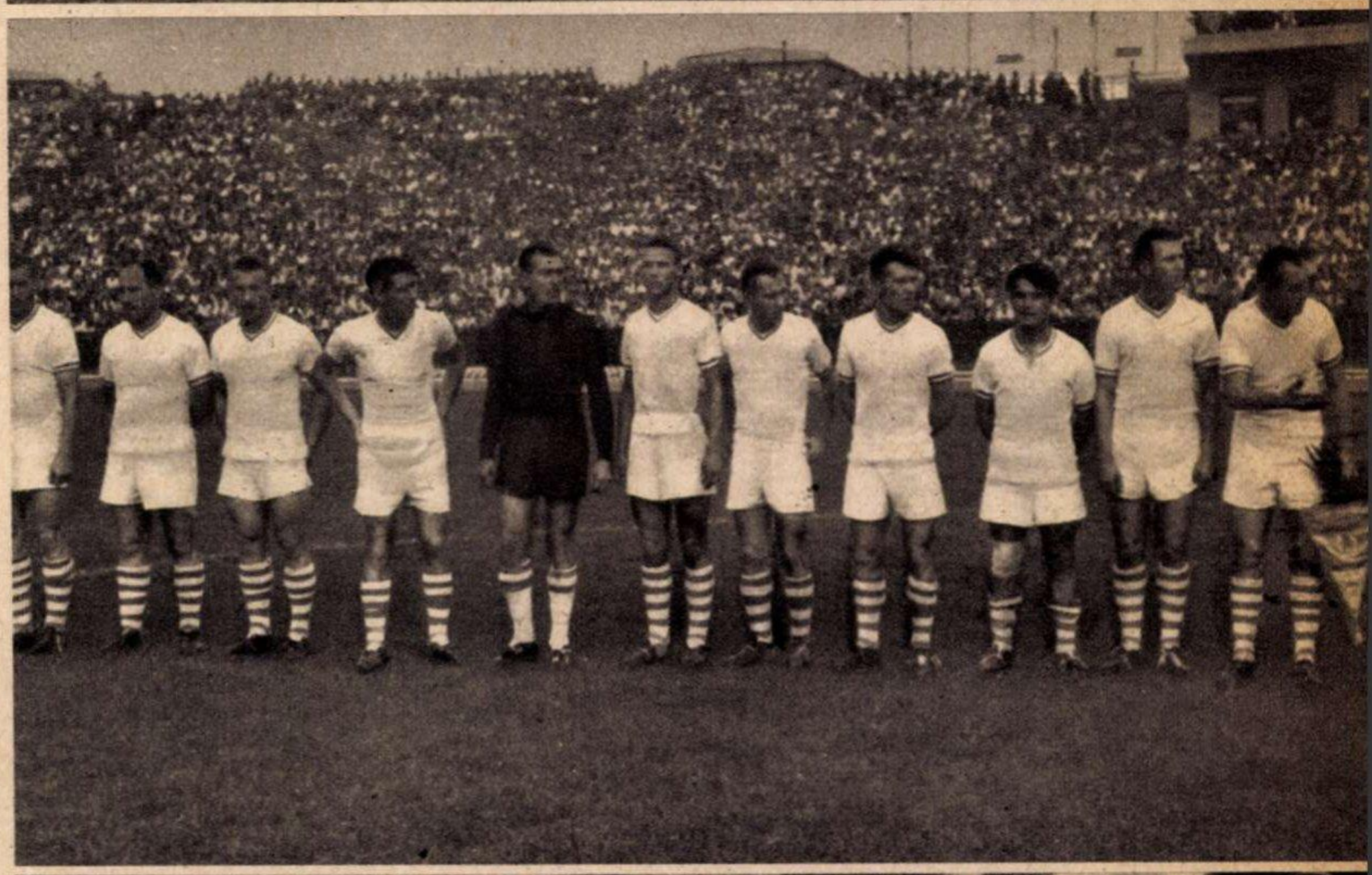

A Vörös Lobogó (MTK) kétszeres NB I. győztes csapata 1945 után: Börzsei, Kovács II., Lantos, Palotás, Fazekas, Kovács III., Kárász, Szimcsák I., Sándor, Hidegkuti, Kovács I.

A Vasasok 1957. évi NB I. és KK győztes csapata. Felső sor: a 3. Illovszky (ruhában), Kaszás, Kárpáti, Baróti (edző), Szilágyi I., Kovalik, Sárosi, Hermann B. (intéző), ül: Bundzsák, Radnly, Csordás, Berendi, Konta, Lenkei

Bajnokcsapataink

Az MTK 1957/58. évi NB I. győztes csapata: Áll: Bukovi II., Lantos, Kárász, Sándor, Kovács III., Szimcsák II., Sipos, térdel: Bödör, Molnár; Szimcsák I., Kovács I., Gellér

A Csepeli Vasas 1958/59. évi NB I. győztes bajnokcsapata. Áll: Sátori, Bakó, Kóczián II., Povázsai, Kóczián I., Kisuczky, Mednyánszky, Jávor Pál (edző); guggol: Takács, Kleiban, Ughy, Pál

Az Újpesti Dózsa 1959/60. évi NB. I. győztes bajnokcsapata

a szakaszban 8 magyar, 3 csehszlovák győzelem mellett 5 döntetlen szerepel, gólarány 34 : 25 a javunkra.

A csehszlovákok a FIFA-nak beküldött hivatalos kimutatásukban még két mérkőzést is „nagy" válogatottnak számítanak, amiket az MLSZ engedékenysége folytán a PLASZ játszott „profi" válogatott jelleggel. E két mérkőzést a FIFA is elismerte „nagynak", bevezetőnkben ismertetett elvi álláspontja alapján. Így nekünk is fel kellett vennünk.

1925. október 11.	Prága	0 : 2	H. Retschury
1926. június 6.	Budapest	2 : 1	G. Mauro
1927. április 24.	Prága	1 : 4	J. Zwicker
1927. október 9.	Budapest (M. profi)	1 : 2	E. Braun
1928. április 22.	Budapest	2 : 0	R. L. van Praag
1928. szeptember 23.	Prága (M. profi)	1 : 6	E. Goebel
1929. szeptember 8.	Prága	1 : 1	P. Ruoff
1930 május 1.	Prága	1 : 1	P. Chr. Anderson
1930. október 26.	Budapest	1 : 1	Dr. P. J. Bauwens
1931. március 22.	Prága (EK)	3 : 3	Dr. P. J. Bauwens
1931. szeptember 20.	Budapest	3 : 0	Dr. P. J. Bauwens
1932. március 20.	Prága	3 : 1	S. Hansen
1932. szeptember 18.	Budapest (EK)	2 : 1	O. Olsson
1933. március 19.	Budapest	2 : 0	W. Bangerter
1934. április 29.	Prága (EK)	2 : 2	F. Mattea
1935. szeptember 22.	Budapest (EK)	1 : 0	J. Langenus
1936. október 18.	Prága	2 : 5	W. J. Lewington
1937. szeptember 19.	Budapest (EK)	8 : 3	Dr. P. J. Bauwens

Az 1932. évi prágai 3 : 1-es győztes csapat : Szabó — Dudás, Kocsis — Borsányi, Kalmár, Lázár — Zavaczky, Cseh, Turay, Toldi, Titkos. Gól : Zavaczky, Turay (2). Az 1937. szept. 8 : 3-as győztes csapat : Csikós — Futó, Korányi — Magda, Turay, Dudás — Sas, Sárosi, Zsengellér, Cseh, Kemény. Gól : Sárosi (7), Zsengellér.

A II. szakaszt 1948-ban és 1949-ben 2 EK mérkőzés nyitotta meg ; az elsőt mi nyertük, a másodikat a csehszlovákok. Utána egymásután 6 magyar győzelem következett, s ezek közül 3 csehszlovák pályán. Végül azonban legutóbb jött a budapesti „hideg zuhany", a csehszlovákok első budapesti győzelme, ami sokáig veretlen csapatunk erős formahanyatlásának és fegyelmezetlenségének is tulajdonítható, az összeállítási hibákon kívül. A II. szakasz 7 magyar és 2 csehszlovák győzelmet mutat fel és 30 : 14-es gólarányt.

1948. május 23.	Budapest (EK)	2 : 1	Mantancic
1949. április 10.	Prága (EK)	2 : 5	M. Snajder
1950. április 30.	Budapest	5 : 0	S. Alexandriu
1951. október 14.	Vitkovice	2 : 1	Fronczyk
1952. október 19.	Budapest	5 : 0	Szlajfer
1953. október 4.	Prága	5 : 1	Reinhardt
1954. október 24.	Budapest	4 : 1	Alexandrowicz
1955. október 2.	Prága (EK)	3 : 1	Franken
1956. május 20.	Budapest (EK)	2 : 4	L. Lemesic
15 gy. 5 d. 5 v.		64 : 39	
Magy. profi 2 v.		2 : 8	

Az 1950. évi első 5 : 0-ás győzelem csapata : Henni — Balogh II., Lóránt, Lantos — Bozsik, Bányai — Budai II., Kocsis, Hidegkúti, Puskás, Babolcsai (Szilágyi I.) Gól : Puskás (2), Kocsis (2), Szilágyi I. Az 1953. évi prágai 5 : 1-es győzelem csapata : Grosics — Buzánszky, Lóránt, Lantos — Bozsik, Zakariás — Egresi, Csordás, Hidegkúti, Puskás, Tóth M. Gól : Csordás (2), Hidegkúti, Tóth M., Puskás.

Magyarország olimp.—Csehszlovákia olimp.

1960. április 6.	Brno (selejt.)	2 : 1	Lukjanov
1960. április 24.	Budapest (selejt.)	2 : 1	Bonetti
	2 gy.	4 : 2	

Magyarország amat.—Csehszlovákia amat.

1929. október 13.	Bratislava	1 : 2	Dr. J. Lustgarten
1930. szeptember 28.	Budapest	4 : 1	H. Frankenstein
1931 június 4.	Pardubice	0 : 3	G. Radolescu
1932. október 30.	Budapest	8 : 3	St. Joksic
	2 gy. 2 v.	13 : 9	

Magyarország—Dánia

1955. május 15.	Koppenhága	5 : 0	Luty
1960. július 27.	Koppenhága (Magy. olimp.)	0 : 1	Ackeborn

Magyarország—Dél-Korea

1954. június 17.	Zürich (VB)	9 : 0	Vincenti

Magyarország—Egyiptom

A párizsi olimpia fájó 0 : 3-as vereségét (lásd OB) követte egy 1932. évi kairói téli döntetlen (sorozatos portya-mérkőzések és győzelmek után állt ki válogatott csapatunk), majd az 1934. évi VB-n (lásd ott) aratott győzelem, végül az 1954. évi téli túrán visszaadott 3 : 0 következtek.

1924. május 29.	Párizs (OB)	0 : 3	Colina
1932. február 19.	Kairó	0 : 0	R. Barlassina
1934. május 27.	Nápoly (VB)	4 : 2	R. Barlassina
1954. február 12.	Kairó	3 : 0	Diamantopoulos
	2 gy. 1 d. 1 v.	7 : 5	

Magyarország—Észtország

1934. augusztus 10.	Tallin (Magy. amat)	2 : 2	Bäckström

Magyarország—Finnország

A testvérnemzettel — amelynek labdarúgása nem tartozik az élvonalba — időnként baráti mérkőzéseket vívtunk, amelyek idegenben és nálunk nagy gólkülönbséggel végződtek a javunkra. Az amatőr válogatott vesztett egy tornán.

1922. július 13.	Helsinki	5 : 1	A. Björklund
1923. augusztus 19.	Budapest	3 : 1	M. Seemann
1934 augusztus 9.	Tallin (Magy. amat.)	3 : 4	R. Bäckström
1943. szeptember 15.	Helsinki	3 : 0	I. Eklind
1951 november 18.	Budapest	8 : 0	J. Vlcek
1952. június 22.	Helsinki	6 : 1	Andersson
1955. május 19.	Helsinki	9 : 1	Andersson
	6 gy.	34 : 4	
M. amatőr	1 v.	3 : 4	

Magyarország—Franciaország

A franciákkal — kívánságukra — főként otthonukban mérkőztünk. Az arány 6 : 3. Ennek ellenére fölényesen vezetünk. Az itthoni mérkőzéseket nagy gólarányban nyertük. Az első vereséget egy fölöslegesen februárra lekötött téli mérkőzésen szenvedtük, a másik vereségnek és a döntetlennek is a készületlenség és fáradtság volt az oka. Annál nagyobb siker az 1956. évi párizsi győzelmünk a feljavult franciák ellen.

1911. január 1.	Párizs	3 : 0	J. Braunberger
1914. május 31.	Budapest	5 : 1	H. Retschury
1924. június 4.	Le Havre	1 : 0	F. Herren
1927. június 12.	Budapest	13 : 1	H. Retschury
1929. február 24.	Párizs	0 : 3	P. Ruoff
1935. május 19.	Párizs	0 : 2	W. J. Lewington
1939. március 16.	Párizs	2 : 2	W. J. Lewington
1956. október 7.	Párizs	2 : 1	Jonni
1957. október 6.	Budapest	2 : 0	L. Horn
6 gy. 1 d. 2 v.		28 : 10	

A 13:1-es rekordgyőzelem csapata : Weinhardt — Fogl II., Fogl III. — Pesovnik, Kvasz, Rebró — Schmiedt, Takács II., Orth., Skvarek — Sárvári, Kohut. Gól : Takács II. (6), Orth (2), Skvarek (2), Kohut (2), öngól.

Magyarország amat.—Franciaország amat.

1936. január 12.	Lyon	1 : 2	Wüthrich

Magyarország—Görögország

1931. december 13.	Athén (Magyaro. B.)	4 : 2	S. Hagiopulos
1938. március 25.	Budapest	11 : 1	D. Xifando
2 gy.		15 : 3	

Magyarország—Hollandia

Hollandiát a profiidőkben kétszer is biztosan győztük le nálunk és náluk, ellenben egy könnyelműen lekötött februári mérkőzésen kikapott készületlen csapatunk. A nagy válogatott mellett a Csikócsapat is szépen szerepelt Hollandiában.

1930. június 8.	Budapest	6 : 2	Dr. P. J. Bauwens
1933. március 5.	Amszterdam	2 : 1	J. Langenus
1939. február 26.	Rotterdam	2 : 3	E. Dale
2 gy. 1 v.		10 : 6	

Magyarország—Holland Kelet-India (most Indonézia)

1938. június 6.	Reims (VB)	6 : 0	Conrie

Magyarország—Horvátország

Horvátországgal a kormánybiztos korszak idején játszottunk három mérkőzést, mérsékelt sikerrel.

1940. május 2.	Budapest	1 : 0	Radulescu
1940. december 8.	Zágráb	1 : 1	Scarpi
1942. június 14.	Budapest	1 : 1	Multner
1 gy. 2. d.		3 : 2	

Magyarország—Írország

Az időnként vívott találkozók mérlegén *két idegenben aratott győzelem és két budapesti döntetlen* szerepel. Az elbizakodottságot mutatja, hogy az 1936-os döntetlen előtt pár nappal teljes bajnoki fordulót játszottunk.

1934. december 16.	Dublin	4 : 2	J. Langenus
1936. május 3.	Budapest	3 : 3	Dr. J. Brüll
1936. december 6.	Dublin	3 : 2	H. Natrass
1939. március 19.	Cork	2 : 2	H. Natrass
1939. május 18.	Budapest	2 : 2	Dr. P. J. Bauwerns
2 gy. 3 d.		14 : 11	

Magyarország—Jugoszlávia

Jugoszlávia elleni mérkőzéseink I. szakaszában még B. csapatunk állt ki, s aratott 3 : 0-ás győzelmet, majd szenvedett 1 : 5-ös vereséget. Utána itthon még egyszer győztünk B csapattal, de nehezen, Belgrádban viszont már A csapattal kikaptunk. Győzelmi arány 2 : 2, gólarány 9 : 9.

A II. szakaszban 1937—41 közt 1 belgrádi győzelem és 3 döntetlen még mindig közel egyenlőséget mutat (gólarány 4 : 2 javunkra).

A III. szakaszban 1947 után magyar fölény mutatható ki, bár a 3 győzelem mellett igen fájó volt a budapesti döntetlen, ezt követte azonban a belgrádi 3 : 1-es győzelem ugyanazzal a csapattal, amely idegenben a Franciaország, Szovjetunió és Ausztria ellen is győzelmet aratott. A helsinki O döntőjében aratott 2 : 0-ás győzelmet lásd OB-nál.

1958 és 1959-ben újabb három győzelem — Belgrádban is — növelte javunkra a mérleget.

1927. április 10.	Budapest (Magy. B.)	3 : 0	H. Retschury
1927. szeptember 25.	Zágráb (Magy. B.)	1 : 5	H. Retschury
1928. március 25.	Budapest (Magy. B.)	2 : 1	W. Pressler
1931. május 21.	Belgrád	2 : 3	E. Göbel
1937. május 9.	Budapest	1 : 1	R. Barlassina
1939. november 12.	Belgrád	2 : 0	H. Wüthrich
1940. szeptember 29.	Budapest	0 : 0	A. Beranek
1941. március 23.	Belgrád	1 : 1	R. Scorzoni
1947. június 29.	Belgrád	3 : 2	T. Iliescu
1952. augusztus 2.	Helsinki (OB)	2 : 0	Ellis

1956. április 29.	Budapest	2 : 2	Van Nuffel
1956. szeptember 16.	Belgrád	3 : 1	Seipelt
1958. április 20.	Budapest	2 : 0	Van Nuffel
1958. október 5.	Zágráb	4 : 4	Liverani
1959. április 19.	Budapest	4 : 0	Campanati
1959. október 11.	Belgrád	4 : 2	Cesare Ionni
	9 gy. 5 d. 2 v.	36 : 22	

A 4:0-ás győzelmet a következő csapat érte el: Grosics — Mátrai, Sipos, Sárosi — Bundzsák, Kotász — Sándor, Göröcs, Budai, Tichy, Fenyvesi. A 75. p-ben Tichy helyett Pál Tibor (Csepel) állt be. Góllövők: Sándor, Tichy (2), Pál.

Magyarország B—Kína

1959. október 8.	Peking	0 : 1	Peng-zso

Magyarország—Lengyelország

A lengyel labdarúgásnak mi vagyunk a tanítómesterei. Régebben hat nagyarányú győzelmet arattunk felettük, így a párizsi olimpián is. 1939 nyarán egy készületlen csapatunk kikapott. A felszabadulás után újra 6 győzelmet arattunk lengyel barátaink felett. Megjegyzendő: a szétválasztás után amatőrjeink állottak ki Lengyelország ellen, s ők — valamint a FIFA — ezt a 3 mérkőzést is számítják (1 : 5, 3 : 1 és 0 : 3 a berlini olimpián).

1921. december 18.	Budapest	1 : 0	K. Graetz
1922. május 14.	Krakow	3 : 0	K. Graetz
1924. május 26.	Párizs (OB)	5 : 0	J. Mutters
1924. augusztus 31.	Budapest	4 : 0	Plhak
1925. július 19.	Krakow	2 : 0	Braun E.
1926. augusztus 20.	Budapest	4 : 1	Fábris E.
1929. június 2.	Poznan (Magy. amat.)	1 : 5	R. L. van Praag
1930. május 11.	Budapest (Magy. amat.)	3 : 1	M. Fuchs
1936. augusztus 5.	Berlin (OB) (Magy. amat.)	0 : 3	R. Scorzoni
1939. augusztus 27.	Varsó	2 : 4	Pekonen
1948. szeptember 19.	Varsó	6 : 2	J. Vlcek
1949. július 10.	Debrecen	8 : 2	J. Nemcovsky
1950. június 4.	Varsó	5 : 2	S. Alexandriu
1951. május 27.	Budapest	6 : 0	J. Vlcek
1952. június 15.	Varsó	5 : 1	Szleifert
1956. július 14.	Budapest	4 : 1	Damjani
1958. szeptember 14.	Chorzow	3 : 1	Galba
	13 gy. 1 v.	58 : 14	
	M. amatőr. 1 gy. 2 v.	4 : 9	

A 6 : 0 arányban győztes csapat: Grosics — Kovács II., Börzsei, Lantos — Kovács I., Bozsik — Sándor, Kocsis, Szusza, Puskás, Czibor. II. félidőben Grosics helyett Henni védett. Góllövők: Kocsis (2), Sándor, Puskás (2, az egyik 11-es), Czibor.

Magyarország—Libanon

1956. február 28.	Beyrouth	4 : 1	Nalhaudian

Magyarország—Luxembourg

1938. január 16.	Luxembourg	**6 : 0**	Dr. P. J. Bauwens
1946. október 30.	Luxembourg	**7 : 2**	Scheide
	2 gy.	**13 : 2**	

Magyarország—Mexikó

1958. június 15.	Sandwiken (VB)	**4 : 0**	Ericsson

Magyarország—Németország

A németekkel való labdarúgó-kapcsolataink igen régiek, bár időnként hosszú szünetet tartottunk.

Az I. szakaszban 1909—1912 közt 2 magyar győzelemmel szemben, amelyeket Münchenben és az olimpián Stockholmban arattunk, áll 2 budapesti döntetlen. A gólarány 14 : 9 javunkra.

A II. szakaszban 1920—1924 közt itthon 2 magyar győzelem, kint 1 vereség és 1 döntetlen szerepel a mérlegen, a gólarány 7 : 2 szintén a javunkra.

A III. szakaszban 1930—1942 közt felülkerekedett a német labdarúgás, főként a profizmus és a kormánybiztos korszak hibái miatt. Ebbe a szakaszba esik 4 német győzelem, közte a kölni 0 : 7-es és a budapesti 3 : 5-ös vereségünk. Ezzel szemben 3 magyar győzelmet arattunk (legszebb az 1939. évi budapesti 5 : 1) és 3 mérkőzés volt döntetlen. A gólarány ekkor 22 : 29 a németek javára.

A felszabadulás után a demokratikus és a Német Szövetségi Köztársasággal külön mérkőztünk. Az NDK ellen egy nagy győzelmet arattunk, az NSZK-val a svájci VB-n egy nagy győzelem után következett a VB döntő fájó veresége, majd 1957 végén sikertelen visszavágónk.

Végre 1959 végén ismét legyőztük a nyugatnémeteket, s 3 : 0-ás, majd 4 : 1-es vezetésünk fölényes győzelmet ígért, de a végén fölényeskedésünk, s egy fölösleges csere megbosszulta magát, s a németek majdnem kiegyenlítettek.

Az NDK elleni második mérkőzés az NDK válogatott csapatának javulását jelzi.

1909. április 4.	Budapest	**3 : 3**	H. Meisl
1911. december 17.	München	**4 : 1**	H. Meisl
1912. április 14.	Budapest	**4 : 4**	H. Meisl
1912. július 3.	Stockholm (OB. vigaszdíj)	**3 : 1**	J. Groothoff
1920. október 24.	Berlin	**0 : 1**	Hirrle
1921 június 5	Budapest	**3 : 0**	Retschury
1922. július 2.	Bochum	**0 : 0**	Retschury
1924. szeptember 21	Budapest	**4 : 1**	Retschury
1930. szeptember 28.	Drezda	**3 : 5**	L. Andersen
1932. október 30.	Budapest	**2 : 1**	A. Carraro
1934. január 14.	Frankfurt	**1 : 3**	L. Baert
1936. március 15.	Budapest	**3 : 2**	A. Krist
1938. március. 20.	Nürnberg	**1 : 1**	J. Langenus
1939. szeptember 24.	Budapest	**5 : 1**	G. Dattilo
1940. április 7.	Berlin	**2 : 2**	L. Baert

1940. október 6.	Budapest	2 : 2	G. Dattilo
1941. április 6.	Köln	0 : 7	P. Escartin
1942. május 3	Budapest	3 : 5	R. Barlassina
	7 gy. 6 d. 5 v.	43 : 40	

Magyarország—Kelet-Németország

1952. május 18.	Budapest	5 : 0	Szleifert
1959. május 1.	Drezda	1 : 0	Gulliksen
	2 gy.	6 : 0	

Magyarország—Nyugat-Németország

1954. június 20.	Básel (VB)	8 : 3	Ling
1954. július 4.	Básel (VB)	2 : 3	Ling
1957. december 22.	Hannover	0 : 1	Martens
1959. november 8.	Budapest	4 : 3	Saar
	2 gy. 2 v.	14 : 10	

A 4 :1-es győztes csapat Münchenben : Domonkos — Rumbold Csüdör — Bíró, Hlavay, Payer — Sebestyén, Bodnár, Kertész II., Schlosser, Borbás. Gól : Sebestyén, Schlosser (2), Bodnár.

Az 1939-ben 5 : 1-re győztes csapat : Tóth — Pákozdi, Bíró — Baróti, Sárosi III., Szalai II. — Kincses, Sárosi, Zsengellér, Dudás, Gyetvai. Gól : Zsengellér (3), Kincses, Dudás.

Az 1953-ban 8 : 3-ra győztes csapatot l. VB-nél.

Magyarország—Norvégia

A norvégok ellen már 1912-ben, majd ezt követően 1955-ben is nagy gólarányú győzelmeket arattunk északi túránk folyamán, ezért hatott meglepetés erejével 1957-ben a VB-selejtezőben szenvedett vereségünk. Persze itthon alaposan visszavágtunk. A norvégok is számítják azonban — és a FIFA is — az országos amatőr válogatottnak 1933-ban és 1935-ben Oslóban szenvedett vereségeit.

1912. június 23.	Oslo	6 : 0	R. Gelberd
1933. június 20.	Oslo (Magy. amat.)	2 : 4	O. Olsson
1935. május 31.	Oslo (Magy. amat.)	0 : 2	R. Bäckström
1955. május 8.	Oslo	5 : 0	L. Helge
1957. június 12.	Oslo (VB)	1 : 2	L. Helge
1957. november 10.	Budapest (VB)	5 : 0	Dusch
	3 gy. 1 v.	17 : 2	
	M. Amatőr 2 v.	2 : 6	

Magyarország—Olaszország

Legfájóbb mérkőzés-sorozatunkat Olaszországgal vívtuk.

Először mi voltunk a tanítómesterek. Az első szakaszban ugyanis 1910-től 1925-ig az olaszok egyetlen győzelmet sem arattak ellenünk s négy magyar győzelemmel szemben csak két döntetlen állt; a gólarány 17 : 4 volt a javunkra. Ekkor arattuk 6 : 1-es és 7 : 1-es rekord győzelmeinket.

1928-ban megfordult a kocka. Az első Rómában lejátszott EK mérkőzésen már 2 : 0-ra vezettünk, de ekkor könnyelműsködni kezdtünk, egyes vezetők már arról beszéltek, hogy „ne verjük meg nagyon az olaszokat a stadion-avatáson" s az olaszok nemcsak kiegyenlítettek, hanem 4 : 3-ra győztek is. Ettől kezdve majdnem negyedszázadon keresztül egyetlen mérkőzést sem sikerült nyernünk az olaszoktól még itthon sem ; legjobb eredményünk döntetlen volt. Közben olyan súlyos vereségek értek bennünket, mint a budapesti 0 : 5 az EK döntőn, amelyet kapitányválság, rossz összeállítás és készületlenség előzött meg. Általában azonban azt lehet mondani, hogy — tévesen — legtöbbször nem technikával, stílussal, észjátékkal, hanem erővel és lendülettel — tehát saját fegyvereivel — akartuk az olaszokat legyőzni.

Eleinte még a felszabadulás utáni III. szakaszban is folytatódott balszerencsénk, míg végül megtaláltuk a megfelelő fegyvert az olaszok ellen s 1952—1959 közt már két 3 : 0-ás, s legutóbb 2 : 0-ás győzelmünk bizonyította a kedvező fordulatot. A II. szakasz három döntetlen mellett 11 vereséget mutat fel, s 17 : 37-es gólarányt az olaszok javára, míg a III. szakaszban a három magyar győzelem mellett két döntetlen és egy vereség áll, 12 : 5-ös gólaránnyal. Meg kell azonban jegyezni ehhez, hogy a helsinki olimpián az olasz amatőr válogatott kapott ki tőlünk.

Miután 1959-ben Rómában sem győztek le bennünket az olaszok, így most nyolc év óta ismét mi vagyunk a veretlenek.

Végeredményben a 25 mérkőzés mérlege még mindig passzív számunkra, mert négy mérkőzéssel nyertünk kevesebbet, mint az olaszok. A kedvező gólarányt az I. és III. szakasz nagy gólarányú győzelmei eredményezték.

1910. május 26.	Budapest	6 : 1	H. Meisl
1911. január 6.	Milano	1 : 0	Goodley
1923. március 4.	Genova	0 : 0	J. Forazer
1924. április 6.	Budapest	7 : 1	M. Seemann
1925. január 18.	Milano	2 : 1	M. Slawick
1925. november 8.	Budapest	1 : 1	M. Slawick
1928. március 25.	Róma (EK)	3 : 4	Dr. P. J. Bauwens
1930. május 11.	Budapest (EK)	0 : 5	Dr. P. J. Bauwens
1931. december 13.	Torino (EK)	2 : 3	R. Mercet
1932. május 8.	Budapest	1 : 1	S. Hansen
1932. november 27.	Milano	2 : 4	W. Bangerter
1933. október 22.	Budapest (EK)	0 : 1	S. F. Rous
1934. december 9.	Milano	2 : 4	A. Beranek
1935. november 24	Milano (EK)	2 : 2	H. Wüthrich
1936. május 31.	Budapest	1 : 2	A. Miesz
1937. április 25.	Torino (EK)	0 : 2	W. Bangerter
1938. június 19.	Párizs (VB)	2 : 4	G. Capdeville
1939. június 8.	Budapest	1 : 3	T. Thompson
1940. december 1.	Genova	1 : 1	Dr. P. J. Bauwens
1947. május 11.	Torino	2 : 3	P. v. Wartburg
1949. június 12.	Budapest (EK)	1 : 1	H. E. Evans
1952. július 21.	Helsinki (OB) Olasz olimp.	3 : 0	K. V. d. Meer
1953. május 17.	Roma (EK)	3 : 0	H. E. Evans
1955. november 27.	Budapest (EK)	2 : 0	Latisev
1959. november 29.	Firenze (EK)	1 : 1	Roomer
	7 gy. 7 d. 11 v.	46 : 45	

Az első találkozáson 6 : 1-re győztes magyar csapat 1910-ben : Fritz — Rumbold, Szendrő — Bíró, Károly, Gorszky — Weisz F., Dobó, Koródy, Schlosser, Borbás. Gól : Schlosser (2), Károly, Weisz F., Koródy, Dobó. Az 1924-ben 7 : 1-re győztes magyar csapat : Zsák — Fogl II., Fogl III. — Tóth, Pruha, Blum — Braun, Molnár, Opata, Einsenhoffer, Jeny. Gól : Molnár (3), Opata, Braun (2), Eisenhoffer.

Az 1953. májusában Rómában 3 : 0-ra győztes csapat : Grosics — Buzánszky, Lóránt, Lantos — Bozsik, Zakariás — Budai II., Kocsis, Hidegkúti, Puskás, Czibor. Gól : Puskás (2), Hidegkúti.

Magyarország—Portugália

A portugál futballt éppenúgy magyar edzők tanították, mint a spanyol futballt, mégis passzív velük szemben a mérlegünk, mert kétszer is készületlen túracsapatunk kapott ki tél közepén, utoljára pedig egy fáradt együttes játszott velük döntetlenül. Nálunk még egyszer sem játszottak.

1933. január 29.	Lisszabon (Magyaro. profi)	0 : 1	R. Melcon
1938. január 9.	Lisszabon	0 : 4	G. Capdeville
1956. június 9.	Lisszabon	2 : 2	Orlandini
	1 d. 2 v.	2 : 7	

Magyarország—Románia

Román tanítványaink mérkőzése is két szakaszra osztható. A felszabadulás előttire 2 győzelem és egy döntetlen esik, míg a felszabadulás után itt is, ott is győztünk, hétszer. A legerősebb román ellenállást a helsinki olimpián tapasztaltuk. Az amatőr válogatottak kupáért játszottak.

1936. október 4.	Bukarest	2 : 1	J. Langenus
1939. október 20.	Bukarest	1 : 1	Dattilo
1940. május 19.	Budapest	2 : 0	M. Popovic
1945. szeptember 30.	Budapest	7 : 2	Hertzka P.
1947. október 12.	Bukarest	3 : 0	M. Podubski
1948. június 6.	Budapest	9 : 0	Mlinarics
1948. október 24.	Bukarest	5 : 1	Vlcek
1952. július 13.	Turku (OB)	2 : 1	Latisev
1954. szeptember 19.	Bukarest	5 : 1	Charousek
1958. október 26.	Bukarest	2 : 1	Saar
	9 gy. 1 d.	38 : 8	

Magyarország amat.—Románia amat.

1931. október 4.	Budapest	4 : 0	E. Fábris
1933. szeptember 26.	Bukarest	1 : 5	N. Doseff
	1 gy. 1 v.	5 : 5	

Magyarország—Skócia

A skót futballal való találkozásunk 5 mérkőzése is két szakaszra osztható. A felszabadulás előtt a skótok fölényesen győztek le bennünket, viszont utána nagy csapatunk idehaza és náluk is szép győzelmet aratott. A Glasgow-

ban 1954-ben győztes csapat: Faragó — Buzánszky, Lóránt, Lantos — Bozsik, Szojka — Sándor, Kocsis, Hidegkuti, Puskás, Fenyvesi. Gól: Bozsik, Hidegkuti, Ring, Sándor, Johnstone, Kocsis.

Az 1955-ben Budapesten győztes csapat: Danka (Faragó) — Buzánszky, Várhidi, Lantos — Bozsik, Szojka — Sándor (Hidegkuti), Kocsis, Hidegkuti (Palotás), Puskás, Fenyvesi. Gól: Smith, Hidegkuti, Kocsis, Fenyvesi.

A skótok klasszisát bizonyította legutóbbi két döntetlenünk.

1938. december 7.	Glasgow	1 : 3	Natiras
1954. december 8.	Glasgow	4 : 2	L. Horn
1955. május 29.	Budapest	3 : 1	Seipelt
1958. május 7.	Glasgow	1 : 1	Clough
1960. június 5.	Budapest	3 : 3	Ellis
2 gy. 2. d. 1 v.		12 : 10	

Magyarország—Spanyolország

Két balszerencsés mérkőzést vívtunk a spanyolokkal.

1925. október 4.	Budapest	0 : 1	Braun E.
1926. december 19.	Vigo	2 : 4	A. J. Prince Cox
2 v.		2 : 5	

Magyarország—Svájc

Első tanítómesterünk Ray Ferenc hazája, Svájc 1911 óta mindig komoly ellenfelünk volt.

Bár a mérleg erős magyar fölényt mutat, időnként a svájciak súlyos csapásokat mértek ránk. Az elsőt mindjárt a válogatottunk párizsi és milánói győzelmei után a premieren. Majd 1924-ben a párizsi olimpiára induló csapat kapott ki. 1935-ben — még az NB előtt — szenvedtük legsúlyosabb vereségünket 2 : 6 arányban, s előtte és utána még egy-egy 1 : 3-as vereség józanított ki bennünket.

De a magyar mérlegen is szerepel mindjárt a második találkozón a 9 : 0-ás rekordgyőzelem 1911-ben, 1923-ban a lausannei 6 : 1, 1937-ben a baseli 5 : 1, majd semleges talajon 1938-ban a párizsi VB-n (de Lilleben) a 2 : 0. A felszabadulás után minden találkozón győztünk a svájciak ellen, Svájcban is 4 : 2, majd 5 : 4-re.

Ennek a mérkőzésnek a visszavágóján meglepte a futballvilágot megfiatalított válogatott csapatunk 8 : 0-ás nagyarányú győzelme.

1911. január 8.	Zürich	0 : 2	H. P. Devitte
1911. október 29.	Budapest	9 : 0	H. Meisl
1918. május 12.	Budapest	2 : 1	H. Retschury
1922. június 15.	Budapest	1 : 1	H. Retschury
1923. március 11.	Lausanne	6 : 1	J. Mutters
1924. május 18.	Zürich	2 : 4	J. W. D. Fowler
1925. március 25.	Budapest	5 : 0	Fábris E.
1928. november 1.	Budapest (EK)	3 : 1	A. Carraro
1929. április 14.	Bern (EK)	5 : 4	S. F. Rous
1930. április 13.	Basel	2 : 2	A. J. Prince Cox
1931. április 12.	Budapest (EK)	6 : 2	R. Barlassina
1932. június 19.	Bern	1 : 3	S. F. Rous

1933. szeptember 17.	Budapest	3 : 0	H. Frankenstein
1935. április 14.	Zürich	2 : 6	W. J. Lewington
1935. november 10.	Budapest	6 : 1	R. Barlassina
1937. április 11.	Basel (EK)	5 : 1	J. Langenus
1937. november 14.	Budapest (EK)	2 : 0	Popovics
1938. június 12.	Lille (NB)	2 : 0	R. Barlassina
1939. április 2.	Zürich	1 : 3	R. Scorzoni
1940. március 31.	Budapest	3 : 0	M. Podubski
1941. november 16.	Zürich	2 : 1	Dr. P. J. Bauwens
1942. november 1.	Budapest	3 : 0	Dr. P. J. Bauwens
1943. május 16.	Genf	4 : 1	H. Fink
1948. április 21.	Budapest (EK)	7 : 4	H. Czerny
1952. szeptember 20.	Bern (EK)	4 : 2	Ellis
1954. október 10.	Budapest	3 : 0	L. Horn
1955. szeptember 17.	Lausanne (EK)	5 : 4	Devillers
1959. október 25.	Budapest (EK)	8 : 0	Lukjanov
	21 gy. 2 d. 5 v.	102 : 44.	

A 9 : 0-ás rekordgyőzelem csapata 1911-ben : Domonkos — Rumbold, Szendrő — Bíró, Bródi, Kertész II. — Sebestyén, Bodnár, Koródy, Schlosser, Borbás. Gól : Schlosser (6), Koródy (2), Bíró. Az 1923. évi lausanne-i 6 : 1-es győzelem csapata : Plattkó — Fogl II, Fogl III — Kertész III, Hajós, Blum — Braun, Molnár, Orth, Hirzer, Weisz, Gól : Orth (2), Molnár (2), Hirzer (2).

Az 1959 évi 8 : 0-ás győzelmet ez a csapat aratta : Grosics — Mátrai, Sipos, Sárosi — Bundzsák, Kotász — Sándor, Göröcs, Albert, Tichy, Szimcsák. Góllövő : Göröcs (2), Tichy (4), Sándor, Albert.

Magyarország—Svédország

A Svédországgal 1912 óta vívott mérkőzések szintén három szakaszra oszlanak.

Az I. szakaszban 1912—23 között négy magyar győzelemmel szemben három döntetlen áll, s egy vereség sem. A gólarány 17 : 8 a javunkra. Meg kell azonban jegyezni, hogy a stockholmi 5 : 1-es győzelmet a svédek nem tekintik országok-közötti mérkőzésnek, s ez nem szerepel az ő FIFA kimutatásukban.

A II. szakasz 1925—1943 között magán viseli az álamatőr és profikorszak, valamint a kormánybiztos korszak minden hibáját. Ekkor szenvedtünk négy győzelmünk mellett olyan súlyos három vereséget, mint a stockholmi 2 : 6 és 2 : 5 és a budapesti 2 : 7. A gólarány is ekkor 20 : 23-ra alakult a svédek javára. A mérleget némileg a párizsi VB-n aratott 5 : 1-es győzelmünk javította meg.

A III. szakaszban a felszabadulás után öt magyar győzelem és három döntetlen mellett csak az 1958. évi VB-n szenvedtünk vereséget. Ebben a szakaszban arattuk az olimpián 6 : 0-ás rekordgyőzelmünket, míg Stockholmban a 7 : 3-as győzelem emelkedik ki.

A legfájóbb vereséget az 1958. évi VB-n mérték ránk a svédek s ezt az sem enyhítette, hogy végül ők lettek a II. helyezettek.

1912. június 20.	Gőteborg	2 : 2	H. A. M. Terwogt
1913. május 18.	Budapest	2 : 0	H. Reischury
1914. június 19.	Stockholm	5 : 1	H. A. M. Terwogt
1914. június 21.	Stockholm	1 : 1	H. A. M. Terwogt
1921. november 6.	Budapest	4 : 2	W. S. Boas
1922. július 9.	Stockholm	1 : 1	L. Andersen
1923. október 28.	Budapest	2 : 1	W. Schmieger
1925. július 12.	Stockholm	2 : 6	S. Hansen

1926. november 14.	Budapest	3 : 1	Braun E.
1931. november 8.	Budapest	3 : 1	R. Barlassina
1933. július 2.	Stockholm	2 : 5	S. Hansen
1938. június 16.	Párizs (VB)	5 : 1	L. Lelercq
1943. szeptember 12.	Stockholm	3 : 2	M. Viinoksa
1943. november 7.	Budapest	2 : 7	A. Miesz
1949. június 19.	Stockholm	2 : 2	K. V. d. Meer
1949. november 20.	Budapest	5 : 0	G. Reader
1952. július 28.	Helsinki (OB)	6 : 0	Ling
1953. július 5.	Stockholm	4 : 2	K. v. D. Meer
1953. november 15.	Budapest	2 : 2	Steiner
1955. május 11.	Stockholm	7 : 3	Asmussen
1955. november 13.	Budapest	4 : 2	Macko
1957. június 16.	Stockholm	0 : 0	Schipper
1958. június 12	Stockholm (VB)	1 : 2	Mowat
1959. június 28.	Budapest	3 : 2	Demcsenko
14 gy. **6** d. **4** v.		**71 : 46**	

Az **1914**-ben **5 : 1**-re győztes csapat : Knapp — Payer, Csüdör — Bíró, Károly, Blum — Tóth, Borisz, Rácz, Schlosser, Böthi. Gól : Payer (**11**-es), Tóth, Borisz, Rácz, Schlosser.

Az **1938**-ban **5 : 1**-re győztes csapatot lásd a VB-nél

A **6 : 0**-ás csapatot lásd az OB-nél. A **7 : 3**-as csapat : Oláh — Buzánszky, Lóránt, Lantos — Bozsik, Szojka — Sándor, Csordás, Kocsis, Puskás, Hidegkuti. Gól : Kocsis (**3**), Puskás (**2**), Szojka, Hidegkuti.

Magyarország—Szovjetunió

A szovjet válogatott csapattal vívott mérkőzések, beleértve győzelmünket is, eleinte egyenlő erőket mutattak. Az 1 : 0-ás győzelmet ugyanaz a csapatunk érte el, amely osztrák, francia és jugoszláv ellenfelét is legyőzte otthonában. A szovjet labdarúgás óriási fejlődését mutatja, ha eredményeit összehasonlítjuk a cári Oroszország ellen 1912-ben elért két nagy győzelmünkkel és 21 gólunkkal.

A Válogatott Csapatok Európa Kupájáért vívott két mérkőzés — itt és ott — egyaránt a szovjet csapat győzelmét hozta, ami nemcsak jó felkészültségüket dicséri, hanem annak a jele, hogy a szovjet csapat most már küzdőképes és a nagy díjmérkőzések komoly esélyese.

Magyarország—Oroszország (cári)

1912. július 12.	Moszkva	9 : 0	Bayness
1912. július 14.	Moszkva	12 : 0	M. Schultz
2 gy.		**21 : 0**	

Magyarország—Szovjetunió

1954. szeptember 26.	Moszkva	1 : 1	Ellis
1955. szeptember 25.	Budapest	1 : 1	Ellis
1956. szeptember 23.	Moszkva	1 : 0	Devillers
1957. szeptember 22.	Budapest	1 : 2	Lequesne
1958. szeptember 28.	Moszkva (VCs. EK)	1 : 3	Grill
1959. szeptember 27.	Budapest (VCs. Ek)	0 : 1	Kowal
1959. október 5.	Peking (Magyaro. B.)	1 : 1	Csiang
1 gy. 3 d. 3 v.		6 : 9	

Az a B csapat, amely a pekingi bemutatón 1 : 1-et ért el a szovjet A csapat ellen, így állt fel : Faragó — Dudás, Várhidi, Novák — Nagy, Borsányi — Nemes, Rákosi, Bödör, Pál, Taliga. Góllövő : Bödör.

Magyarország—Törökország

A török labdarúgással nagyon régiek a kapcsolataink. Válogatott vonalon először a B-csapat (valójában a Csikók) játszott Istambulban két mérkőzést amelyet a törökök bejelentettek a FIFÁ-nak is, amely azt nyilvántartja. A legnagyobb győzelmet a helsinki olimpián győztes csapatunk aratta. A török labdarúgásban sok magyar edző dolgozik, s hogy eredménnyel, azt legjobban az 1956. évi vereségünk bizonyítja. Igaz, hogy februárban volt, készületlen és egy hosszú portya fáradalmaitól megviselt csapattal, de a törökök fejlődését, sok más eredményük is bizonyította.

1932. április 17.	Istambul (Magyaro. B)	2 : 1	W. H. E. Allen
1932. április 22.	Istambul (Magyaro. B)	4 : 1	W. H. E. Allen
1952. július 24.	Kotka (OB)	7 : 1	V. Karni
1956. február 19.	Istambul	1 : 3	Stefanovics
	3 gy. 1 v.	14 : 6	

Magyarország—Tunisz

1959. január 1.	Tunisz (Magyaro. B)	3 : 0	Bel Khaus
1960. július 20.	Budapest (Magyar olimpiai csapat)	10 : 1	Pósfai

Magyarország—Uruguay

1954. junius 30.	Lausanne (VB)	4 : 2	Griffiths

Magyarország—Wales

1958. junius 8.	Sandwiken (VB)	1 : 1	Codesal
1958. június 17.	Stockholm (VB)	1 : 2	Latüsev
	1 d. 1 v.	2 : 3	

(Az 1960. évi római olimpiai eredményeket olimpiai fejezeteinkben közöljük.)

Szövetségek közötti mérkőzések

Magyarország—Csehország

1903 április 5.	Budapest	2 : 1	Ordódy
1906. április 1.	Budapest	1 : 1	Holley
1906. október 7.	Prága	4 : 4	Heyne
1907. április 7.	Budapest	5 : 2	Hajós A.
1907. október 6.	Prága	3 : 5	Dr. Gruss
1908. április 15.	Budapest	5 : 2	Holley

Magyarország—Dél-Németország

1920. május 13.	Pforzheim	1 : 0	Fröhlich
1921. június 26.	Budapest	3 : 0	Schmied

Magyarország—Közép-Németország

1921. október 23.	Lipcse	3 : 2	Hebak
1922. augusztus 27.	Lipcse	5 : 3	Fulhanek

Dél-Magyarország—Franciaország

1914. június 1.	Szeged	1 : 0

Magyarország Vidéki vál.—Svédország

1921. november 9.	Budapest	2 : 6	Van Bysselick

Magyarország válogatott csapatai által lejátszott országok közötti mérkőzések

ÖSSZESÍTÉSE

(A — B — orsz. profi — orsz. amatőr — olimpiai csapatok)
(A külön jelzés nélküli ellenféllel A-csapatunk játszott.)

Ellenfél (magyar csapat)	J.	Gy.	D.	V.	A magyar csapat adott gólt	A magyar csapat kapott gólt
Albánia	2	2	—	—	15	0
Albánia (Magyar B)	1	—	1	—	0	0
Anglia	5	4	—	1	19	11
Anglia amat. (Magyar amat.)	4	—	—	4	4	26
Ausztria	101	49	22	30	243	208
Ausztria olimp. (Magyar olimp.)	2	2	—	—	6	1
Ausztria amat. (Magyar amat.)	11	6	—	5	32	27
Belgium	4	2	—	2	10	9
Brazília	1	1	—	—	4	2
Bulgária	8	6	1	1	29	7
Bulgária (Magyar B)	4	1	3	—	7	4
Bulgária amat. (Magyar mat.)	2	2	—	—	5	2
Csehszlovákia	25	15	5	5	64	39
Csehszlovákia (Magyar profi)	2	—	—	2	2	8
Csehszlovákia olimp. (M. olimp.)	2	2	—	—	4	2
Csehszlovákia amat. (M. amat.)	4	2	—	2	13	9
Dánia	1	1	—	—	5	0
Dánia (M. olimp.)	2	—	—	2	0	3
Dél-Korea	1	1	—	—	9	0
Egyiptom	4	2	1	1	7	5
Észtország (Magyar amat.)	1	—	1	—	2	2
Finnország	6	6	—	—	34	4
Finnország (Magyar amat.)	1	—	—	1	3	4
Franciaország	9	6	1	2	28	10
Franciaország amat. (M. amat.)	1	—	—	1	1	2
Franciaország olimp. (M. olimp.)	1	1	—	—	7	0
Görögország	1	1	—	—	11	1
Görögország (Magyar B)	1	1	—	—	4	2

Ellenfél (magyar csapat)	J.	Gy.	D.	V.	A magyar csapat adott gólt	kapott gólt
Hollandia	3	2	—	—	10	6
Holland Kelet-India (Indonézia)	1	1	—	—	6	0
Horvátország	3	1	2	—	3	2
India (M. olimp.)	1	1	—	—	2	1
Írország	5	2	3	—	14	11
Jugoszlávia	13	7	5	1	30	16
Jugoszlávia (Magyar B)	3	2	—	1	6	6
Kína (Magyar B)	1	1	—	—	0	1
Lengyelország	14	13	—	1	58	14
Lengyelország (Magyar amatőr)	3	1	2	2	4	9
Libanon	1	1	—	—	4	1
Luxembourg	2	2	—	—	13	2
Mexiko	1	1	—	—	4	0
Németország	18	7	6	5	43	40
Német Demokratikus Közt. (NDK)	2	2	—	—	6	0
Német Szövetségi Közt. (NSZK)	4	2	—	2	14	10
Norvégia	4	3	—	1	17	2
Norvégia (Magyar amatőr)	2	—	—	2	2	6
Olaszország	24	6	7	11	43	45
Olaszország olimp.	2	2	—	—	5	1
Peru olimp. (M. olimp.)	1	1	—	—	6	2
Portugália	2	—	1	1	2	6
Portugália (Magyar profi)	1	—	—	1	0	1
Románia	10	9	1	—	38	8
Románia amat. (Magyar amat.)	2	1	—	1	5	5
Skócia	5	2	2	1	12	10
Spanyolország	2	—	—	2	2	5
Svédország	24	14	6	4	71	46
Szovjetunió	6	1	2	3	5	8
Szovjetunió (Magyar B)	1	—	1	—	1	1
Cári Oroszország	2	2	—	—	21	0
Svájc	28	21	2	5	102	44
Törökország	2	1	—	1	8	4
Törökország (Magyar B)	2	2	—	—	6	2
Tunisz (Magyar B)	1	1	—	—	3	0
Tunisz (Magyar olimp.)	1	1	—	—	10	1
Uruguay	1	1	—	—	4	2
Wales	2	—	1	1	2	3
Szövetségek közötti mérkőzések						
Csehország (MLSZ A-válogatott)	6	3	2	1	20	15
Dél-Németország (MLSZ A-vál.)	2	2	—	—	4	0
Közép-Németország (MLSZ A-vál.)	2	2	—	—	8	5
Franciaország (Dél-Magyar vál.)	1	1	—	—	1	0
Svédország (Magyar vidéki vál.)	1	—	—	1	2	6

Az MLSZ válogatott csapatának kisebb díjmérkőzései

I. Wagner Rudolf serleg

Az MLSZ és az osztrák szövetség Wagner Rudolf emlékére — aki Bécsben és Budapesten az előidőkben egyaránt a legnépszerűbb labdarúgók közé tartozott — vándordíjat alapított, amelyért 1911 és 1914 között hat egymásután következő magyar—osztrák válogatott mérkőzés eredménye számított.

Az eredmények: Magyarország győz 2 : 0, 1 : 1, Magyarország győz 4 : 0, 4 : 1 és 4 : 3, Ausztria győz 2 : 0.

Magyarország nyerte a serleget 4 győzelem, 1 döntetlen, 1 vereséggel. A gólarány 15 : 7 volt a javunkra.

II. Duna Kupa (félbeszakadt)

1940-ben az MLSZ-be kiküldött kormánybiztos a lecsökkent nemzetközi műsor pótlására a románokkal és jugoszlávokkal hármas (A—B—Ifj.) Duna Kupa-mérkőzésekben állapodott meg. A tornákat a politikai események miatt nem fejezték be.

Az A-válogatott lejátszott mérkőzései: Jugoszlávia ellen 0 : 0, 1 : 1, Románia ellen 2 : 0.

A torna ebben az állásban maradt félbe : 1. Magyarország 3 játék 4 pont, 3 : 1 gólarány, 2. Románia 3 játék 3 pont, 5 : 6 gólarány, 3. Jugoszlávia 4 játék, 3 pont, 5 : 6 gólarány.

A B-csapatok tornáján Románia vezetett 4 ponttal, az ifj. tornán Jugoszlávia 6 ponttal.

III. Balkán Kupa

1947-ben megállapodtunk a balkán államok labdarúgó-szövetségeivel, hogy részt veszünk a labdarúgó *Balkán Kupában*. Eredményeink ezek voltak :

Jugoszlávia 3 : 2, Bulgária 9 : 0, Albánia 3 : 0, Románia 3 : 0.

Magyarország 8 ponttal, 18 : 2 gólaránnyal megnyerte a Balkán Kupát.

Magyarország válogatott csapatában szerepelt játékosok (1960. július 15-ig)

A labdarúgó válogatottakról nagyon sok összeállítás készült, amelyek nagyon eltérnek egymástól. Az MLSZ 60 éves jubileuma alkalmából az 1960. év eleje óta dolgozik az MLSZ archívumát összeállító bizottság, s munkájának egyik része lesz a válogatott mérkőzések és az ezeken résztvevő játékosok pontos statisztikájának összeállítása. Ez a kimutatás a jubileumi évben készül el, s fel fogja tüntetni nemcsak az A-válogatott, hanem a B—C—utánpótlás—ifjúsági mérkőzéseket, s a nagyszámú városközi, alkalmi, országos profi és országos amatőr, országos vidéki, Csikók, valamint olimpiai csapatokban való szereplést is, azokban a mérkőzésekben is, amelyeket az MLSZ csapatai külföldi országrészek, alakulatok (pl. ligák), vagy klubcsapatok ellen játszottak. Persze különbséget kell tenni a különböző csapatokban való szereplés között, kinek-kinek szerzett érdeme szerint.

Mostani összeállításunk még a régi elvek szerint készült, ezért közöljük, milyen mérkőzéseken való szereplés van benn statisztikánkban, s milyen mérkőzéseken való szereplés minősítése felett kell még dönteni, ezeket tehát összeállításunk még nem tartalmazza.

Összeállításunkban benne vannak :

1. az A-válogatott mérkőzések nemzetek, illetve FIFA-tagok ellen (pl. Wales).

2. Csehország, illetve a Cesky Svaz Fotballovy ellen 1903—1908 között vívott mérkőzések (ekkor a CSF a FIFA tagja is volt).

3. Anglia ellen 1912-ben, Lengyelország és Egyiptom ellen 1924-ben, Olaszország ellen 1952-ben vívott olimpiai mérkőzések,

Magyarország—Ausztria

A Bécsben 1913 áprilisában 4 : 1 arányban győztes válogatottunk: Herzog Ede (szöv. kap.) (Einwag tart.), Borbás, Zsák, Schlosser, Rumbold, Pataki, Tóth I., Bródy, Payer, Blum, Bíró, Weisz F.

Négyen az osztrák Wundermannschaft-ból: Sindelar, Gall, Mock, Nausch

A 100. „magyar—osztrák"-on 6 : 1-re győztes magyar csapat

Magyarország—Csehszlovákia 1932 szeptemberi 2 : 1-es mérkőzés csapatai: Jobbról a magyar, balról a Csehszlovák csapat, jobbszélen Máriássy dr. (szöv. kap.)

KÉT VILÁGHÍRŰ CSEH JÁTÉKOS:

Planicka védése

Kada fejelése

Magyarország—Olaszország

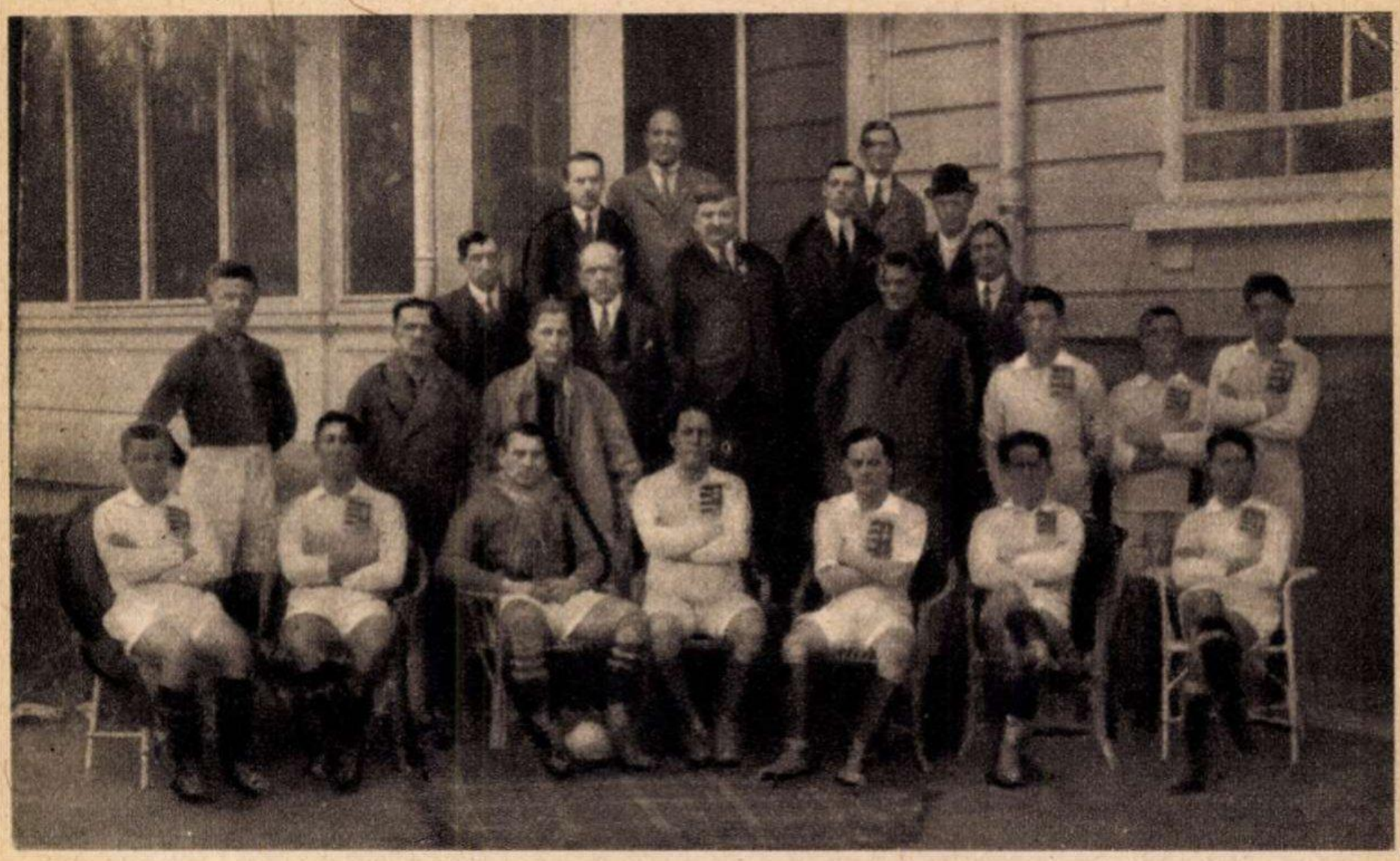

Az 1923-ban olasz—svájci portyán részt vett válogatott csapat és kísérői. Genovában Olaszország ellen 0 : 0, Lausanne-ban Svájc ellen 6 : 1. Ül: Hirzer, Hajós, Plattkó, Kertész II., Blum, Fogl III., Weisz Á.; áll az első sorban: Zvolenszky, Baubach, Opata, Braun, Fogl II., Molnár Gy.; a második és harmadik sorban: Reichard Ottó, Hajós Alfréd, Fischer Mór (kísérők), Priboj, Orth, Kiss Gy. (szöv. kap.)

Az Olaszország ellen 1924-ben 7 : 1-re győztes válogatott csapatunk (fehérben): Takács II., Fogl II., Opata, Pruha, Fogl. III., Zsák, Tóth Gy., Jeny, Eisenhoffer, Blum; áll: Molnár Gy., Braun, kalapban: Holics Ödön (edző)

Magyarország—Németország

A német válogatott felett 1911 decemberében Münchenben 4 : 1 arányban győztes csapat : Payer, Borbás, Bodnár, Weinber, Hlavay, Rumbold, Schlosser, Domonkos, Sebestyén, Kertész II., Bíró Gy.

A magyar válogatott, amely 1959-ben 4 : 3-ra legyőzte a nyugatnémet válogatottat : Szimcsák, Albert, Bundzsák, Göröcs, Sándor, Sárosi, Sipos, Mátrai, Kotász, Tichy, Grosics

4. Svédország ellen 1914-ben játszott 5 : 1-es mérkőzés, amelyet a svédek helytelenül edzőmérkőzésnek tekintenek.

5. három magyar—horvát mérkőzés 1940—1942 között, amikor a horvátok több országgal játszottak válogatott mérkőzéseket.

6. a B-csapatok nemzetek elleni mérkőzései, bár ugyanaznapon az A-csapatunk is játszott : így Jugoszlávia ellen háromszor 1927—28-ban, Bulgária ellen 1934- és 1953-ban és Albánia ellen 1948-ban,

Nem szerepelnek mostani összeállításunkban (a városok stb. mérkőzéseken kívül) :

1. Az MLSZ-nek 1901-ben angol klubcsapatok ellen vívott 3 mérkőzése,

2. MLSZ—Dél-Németország közt 1920—21-ben, MLSZ—Közép-Németország közt 1921—22-ben lejátszott mérkőzések, valamint Franciaországnak 1914-ben Dél-Magyarország, Svédországnak 1921-ben a vidéki válogatott ellen vívott mérkőzései,

A felsorolt válogatott mérkőzéseken való szereplést régebben számította és jutalmazta az MLSZ. A FIFA az önálló országok, illetve FIFA tagok ellen lejátszott mérkőzéseket számítja (akár A, akár B, akár profi, vagy amatőr vagy válogatott játszott ellene).

3. B-válogatottunknak Belgiumban a belga olimpiai csapat ellen játszott 3 mérkőzése 1924-ben ;

4. A profi válogatott két mérkőzése Csehszlovákia ellen 1927—28-ban (1 : 2, 1 : 6) és egy mérkőzése Portugália ellen 1933-ban (0 : 1) ;

5. B (Csikók) csapataink győzelmei Görögország ellen 1931-ben (4 : 2), valamint Törökország ellen 1932-ben (2 : 1 és 4 : 1), döntetlenje ugyanakkor Bulgária ellen (1 : 1) ;

6. Az országos amatőr válogatott mérkőzései Lengyelország ellen 1929—1930—1936-ban (1 : 5, 3 : 1, 0 : 3), Észtország ellen (2 : 2) és Finnország ellen (3 : 4), mindkettő 1934-ben ;

7. Az A-csapat mérkőzését Libanon ellen 1956-ban (3 : 1) nem számítjuk, pedig Libanon önálló és FIFA tag.

8. A B-csapat mérkőzéseit is számítani kell a FIFA szerint 1952-ben Bulgária ellen (2 : 1), 1959-ben Tunisz ellen (3 : 0), majd Pekingben először a Szovjetunió ellen (1 : 1), majd Kína ellen (0 : 1).

9. Nem szerepelnek egyelőre összeállításunkban az 1960. évi római olimpiai bajnokság selejtező mérkőzései sem Ausztria és Csehszlovákia olimpiai csapatai ellen, valamint az olimpia 16-os döntőjének mérkőzései, (Olimpiai csapat—Tunisz és Olimpiai csapat—Dánia barátságos mérkőzés sem.)

Helyes lesz olyan válogatott statisztika készítése, ahol a játékosok neve mellett nem összesített szám szerepel, hanem külön feltüntetjük, mikor volt A, B, országos amatőr, vagy profi, esetleg U-válogatott.

Kimutatásunkban elöl van a szereplések száma, utána a név következik, majd az, hogy milyen csapatrészben (k. = kapus, h. = hátvéd, f. = fedezet, cs. = csatár) volt válogatott. Itt megjegyezzük, hogy 1945 előtt főleg kéthátvédes rendszer volt, hiszen Magyarországon csak a 30-as évek végén, illetve a 40-es évek elején tértek át — részben — a háromhátvédes rendszerre. Éppen ezért azokat, akik 1945-ig a csapat tengelyében a középfedezet helyén szerepeltek, fedezetnek tüntetjük fel. 1945 után viszont háromhátvédes és kétfedezetes rendszer alapján vettük figyelembe a szerepléseket. Ezt követően zárójelben feltüntetjük, hogy a játékosok melyik egyesületből,

illetőleg sportkörből kerültek a válogatottba, végül feltüntetjük, hogy ki melyik évben volt először és utoljára válogatott. Azoknál a játékosoknál, akik még ma is szóba jöhetnek a válogatott csapat összeállításakor, azt tüntettük fel, hogy mióta szerepelnek a válogatottban.

Rövid életrajzot azokról az érdemes sportolókról közlünk, akik 50-szer, vagy ennél többször képviselték a magyar színeket. Orth György és Schaffer Alfréd életrajzát is közöljük, bár nem érték el az 50. válogatott szereplést, de kivételes szerepük volt labdarúgásunkban. A játékosok neve mellett esetleg feltüntetjük sportnevét, vagy előző nevét is.

95: Bozsik József, f. (Kispest, Bp. Honvéd) 1947 óta. Az 1952. évi OB-csapat tagja, sz. 1925-ben Kispesten. Legtöbbször jobbfedezetet, ritkán balfedezetet játszott, néha góllövésre is tellett erejéből. Nyolc gólt rúgott, mint válogatott, s ezek közül csak egyet 11-esből. Mint a támadósort támogató fedezetet a világ legjobbjának tartották. Országok közötti mérkőzéseken ő tartja a rekordot, mert az angol Wright 105 szereplésének fele angol országrészek (Skócia, Wales, Észak-Írország) közti mérkőzésekre esik.

84: Puskás Ferenc, cs. (Kispest, Bp. Honvéd) 1945—56. 1956. után hűtlenül elhagyta hazáját. Külföldi magatartása általános felháborodást keltett.

72: Schlosser Imre, cs. (FTC, MTK, Ferencváros) 1906—1927. Sokáig ő tartotta a válogatott szereplés rekordját, s az ő idejében „nagy"-válogatottnak számító Dél-Németország és Közép-Németország elleni mérkőzésekkel 74-szeres, sőt a Budapest—Berlin mérkőzésekkel tulajdonképpen 76-szoros válogatott. Első és utolsó válogatottsága között 21 év telt el, ezzel más magyar játékos nem dicsekedhet. Sz. 1889-ben Budapesten, meghalt 1959-ben. 1915-ben nagy port vert fel, hogy az FTC-ből átlépett az MTK-ba. Az FTC-hez azonban 1926-ban, külföldről történt hazatérése után visszament, így lett tagja a Ferencváros első profi-csapatának. Válogatottságát balszélen kezdte, a középcsatár helyén, majd balösszekötőben folytatta, utána elvétve játszott még balszélsőt és középcsatárt is, de az igazi helye balösszekötőben volt. Akadtak olyan válogatott mérkőzések, amikor a magyar csapat valamennyi gólját „Slózi" — ez volt a beceneve — rúgta, pl.: 1911, Magyarország—Franciaország 3 : 0, 1912, Magyarország—Németország 3 : 1, 1912-ben az Oroszország elleni 12 : 0 mérkőzésen Schlosser egymaga öt gólt ért el. Összesen 59 gólt rúgott a válogatottban. 1912-ben tagja volt annak a csapatnak, amely az olimpián megnyerte a vigaszdíjat.

68: Hidegkuti Nándor, cs. (MTK, Textiles, Bp. Bástya, Bp. Vörös Lobogó, MTK) 1945—1958. Az 1952. évi OB-csapat tagja, sz. 1922-ben Budapesten. Noha már 1945-ben szerepelt a válogatottban, mégiscsak 1947 nyarán „futott" be, s igazi sikereit az 50-es években érte el. A belsőhármas mindhárom helyén, sőt szélen is szerepelt a válogatottban, eleinte a jobbösszekötőben, de Kocsis és Puskás sikerteljes összekötőbeli szereplése „Nándi"-t a középcsatár helyére szorította. Ekkor, — mint hátravont középcsatár — sarkpontja lett az öt évig veretlen csapatnak. 36 góllal terhelte meg a magyar válogatott ellenfeleinek hálóját.

68: Kocsis Sándor, cs. (Ferencváros, Bp. Honvéd) 1948—56. Szintén tagja volt az 1952. évi magyar OB-csapatnak, sz. 1929-ben Budapesten. A válogatottban majd minden alkalommal jobbösszekötőt játszott. Összesen 75 gólt rúgott. 1954-ben, a VB évében érte el legnagyobb sikereit, ekkor összesen 23 gólt rúgott, illetőleg fejelt, mert hiszen góljainak jelentős részét fejesekből érte el. 11 góllal az 1954. évi VB legeredményesebb csatára volt. 1956 után hűtlenül elhagyta hazáját.

66: Sárosi (Stefancsics) I. György dr. f., cs. (Ferencváros) 1931—43. Korán feltűnt, s első országos válogatottsága előtt gyakran játszott a MILL és az országos amatőr válogatottban. Sz. 1912-ben Budapesten. A háromfedezetes korszakban középfedezet, tehát támadó középfedezet volt, s csak később csatár. Összesen 42 gólt rúgott a válogatottban, 1937-ben a Csehszlovákia elleni EK-mérkőzésen a nyolc magyar gólból egymaga hetet rúgott a világhírű Planicka hálójába.

65: Grosics Gyula k. (MATEOSZ, Dorog, Honvéd, Tatabánya). 1947 óta. Az összes kapuscsúcsokat megjavította. Mint „negyedik hátvéd" idejében való kifutásaival új iskolát teremtett. Sz. Dorogon, 1926-ban.

53: Biró (Bier) Sándor, h. (III. ker. FC, Hungária, BSZKRT, Újpest 1932—46. A magyar hátvédek közül ő a „rekorder". Óbudán tűnt fel, bennszülött óbudai — 1911-ben született — a III. ker. FC-ben kezdte, amelyből előbb a csikóválogatottba, majd 1932-ben az országos válogatottba

került. Az ujoncok az első válogatott szereplésükkor általában szurkolnak, idegesek. 1932-ben a németek elleni mérkőzés előtt azonban az ujonc Biró volt a csapat legnyugodtabb tagja, sőt kijelentette: „Muszáj győzni a németek ellen, még csak az kellene, hogy itthon is kikapjunk tőlük!" Utána „kibérelte" a válogatott balhátvéd helyét, mindig ezen a helyen játszott. A Hungáriától talán sohasem vált volna meg, ha azt fel nem oszlatják. Tehetségére jellemző, hogy ún. „kiscsapatból" a BSZKRT-ból is a válogatottba került.

52: Lantos Mihály, h. (MTK, Textiles, Bp. Bástya, Bp. Vörös Lobogó) 1949 óta. Az 1952. évi OB-csapat tagja, sz. 1928-ban Budapesten. 1949-ben Debrecenben, a Lengyelország elleni 8 : 2-es mérkőzésen volt először válogatott, de csak 1950 tavaszától kezdve lett a magyar válogatott állandó tagja. Legszebb sikereit akkor aratta, mikor a magyar válogatott a Buzánszky, Lóránt, Lantos — hátvédhármassal állt ki.

50: Fogl II. Károly, h. (UTE, Újpest) 1918—29. A közepesnél nem sokkal magasabb termetű Fogl II. roppant erejű volt. A mérkőzések előtti kézszorításaitól valósággal féltek a játékvezetők és az ellenfelek csapatkapitányai. Hatalmas ereje játékában is megnyilvánult, emellett félelmetes lövésű, gyors, ragyogó rúgótechnikájú játékos volt. Ötször balhátvédet, negyvenötször pedig jobbhátvédet játszott. Világhírű volt az újpesti Fogl-gát, — a másik tagja Fogl III. Károly, Fogl II. testvéröccse — s ez a gát a válogatottban is gyakran szerepelt. Fogl II. 1897-ben Újpesten született.

49: Lázár Gyula, f. (Ferencváros) 1931—41.

48: Buzánszky Jenő, h. (Dorogi Bányász) 1950 óta.

47: Kertész II. Vilmos cs., f. (MTK) 1909—24.

Titkos Pál, cs. (Budai 11, Hungária) 1929—38.

46: Toldi Géza cs. (Ferencváros, Gamma) 1929—40.

Turay I. József cs., f. (Ferencváros, Hungária) 1928—39.

44: Sándor Károly cs. (MTK) 1949 óta.

43: Czibor Zoltán, cs. (Ferencváros, ÉDOSZ, Csepel, Bp. Honvéd) 1949—56. 1956. után hűtlenül elhagyta hazáját.

41: Borbás Gáspár, cs. (FTC, MAC, FTC) 1903—16.

40: Szabó Antal, k. (Hungária) 1932—39.

39: Korányi I. Lajos, h. (Bástya, Szeged, Ferencváros) 1929—41.

39: Budai II. László, cs. (Ferencváros, Bp. Honvéd).

38: Blum Zoltán, f. (FTC) 1912—25.

Fogl III. József, h. (UTE, Újpest) 1920—30.

Zsengellér Gyula, cs. (Újpest) 1936—47.

37: Lóránt Gyula, h. (Bp. Vasas, Bp. Honvéd) 1948—55.

36: Tichy Lajos, cs. (Bp. Honvéd) 1955 óta.

35: Biró Gyula, f. (MTK) 1906—16.

Zakariás József, f. (MATEOSZ, Textiles, Bp. Bástya, Bp. Vörös Lobogó) 1947—55.

33: Cseh II. László, cs. (Hungária) 1933—39.

Rumbold Gyula, h. (FTC) 1907—14.

32: Hirzer-Hires Ferenc, cs. (Törekvés, Hungária) 1922—32.

Takács II. József, cs. (Vasas, Ferencváros) 1923—33.

31: Mándi-Mandl Gyula, h. (MTK, Hungária) 1921—34.

Orth György, f., cs. (MTK, Hungária) 1917—27. Napjainkig a legtehetségesebb magyar labdarúgó, de talán a világ legtehetségesebb játékosa is volt. 1900-ban született, a Vasasban tűnt fel, s már egészen fiatal korában az MTK-ba került. Milyen tudás tette Orth Györgyöt világhírűvé? Mindkét lábával tökéletesen kezelte a labdát, kétlábas cselező volt, a labda bűvésze, testének minden részével kezelte a labdát, tökéletesen rúgott, lövései ritkán mentek fölé, fejesei ugyanolyan veszélyesek voltak, mint lövései, még vállal is irányítani tudta a labdát. Minden helyzetben szinte tökéletesen vette át a labdát, lőtte vagy továbbította társainak. Nagyszerűen irányított, néha csak egy alig észrevehető mozdulattal. Zseniális elgondolásaival majd mindig meglepte ellenfeleit, sőt gyakran saját csapatának tagjait is, elgondolásait természetesen végre is hajtotta. Hiába álltak rá, lefogni nem tudták. Szinte valamennyi helyen használható volt. Ha társai hibáztak, csak annyit mondott, hogy a következő majd sikerül. Hátvédet csak a csapatában játszott, a válogatottban tizenkilencszer szerepelt, mint középcsatár (ez volt az igazi helye), hétszer mint középfedezet, kétszer-kétszer mint jobbfedezet és jobbösszekötő, egyszer mint balfedezet. Az egyik mérkőzésen középfedezetet játszott a következőn már középcsatárt, s így tovább. Egyszer, Zsák sérülése után, még a kapuban is jeleskedett. Termetével is kimagaslott társai közül: 187 cm magas volt. Előle ritkán fejeltek el labdát. Tragikus szerencsétlenség zúzta szét nagyszerű játékos-pályafutását. Mind a válogatottnak, mind az MTK-nak a legfőbb erőssége volt, amikor 1925 őszén Bécsben MTK—Amateure barátságos mérkőzés ke-

rült sorra. 2 : 2-re állt a játék, amikor a II. félidő 36. percében Tandler, a bécsiek durvaságáról hírhedt hátvédje utólérte Orthot, s Orth lendületben levő lábába hátulról kíméletlenül belerúgott. Orth összesett, térde valósággal deformálódott. Teljes térdficamot szenvedett, több tokszalagja elszakadt. A sérülés után Orth felgyógyult, egy-két évig játszott ugyan, a válogatottba is bekerült, de a sérülés után térde többé már nem jött tökéletesen rendbe. Később jelentős sikereket ért el, mint edző külföldön. Eleinte Olaszországban, majd Mexikóban, jelenleg pedig Dél-Amerikában.

30: Zsák Károly, k. („33" FC) 1912—25.

28: Kotász Antal, f., h. (Bp. Honvéd) 1954 óta.

27: Braun József, cs. (MTK, Hungária) 1918—26.

Fenyvesi Máté, cs (FTC). 1954 óta.

26: Polgár Gyula, cs., h. (Ferencváros) 1932—40.

Molnár György, cs. (MTK, Hungária) 1920—27.

Mátrai-Magna Sándor, h. (FTC) 1956 óta.

Sipos Ferenc, h. (MTK) 1957 óta.

25: Károly Jenő, cs., f. (MTK, BAK) 1903—18.

Kohut Vilmos, cs. (FTC, Ferencváros) 1925—38.

Sárosi III. Béla, f. (Ferencváros) 1939—45.

Szojka Ferenc, f. (Salgótarjáni B.) 1954 óta.

Szücs György, f. (Újpest) 1934—39.

Vincze Jenő, cs. (Bocskai, Újpest) 1930—39.

24: Balogh II. Sándor, h. (Újpest, Bp. Dózsa) 1942—50.

Pataki Mihály, cs. (FTC, Ferencváros) 1912—27.

Palotás Péter, cs. (Textiles, Bp. Bástya, Bp. Vörös Lobogó) 1950—56.

Sebestyén Béla, cs. (MTK) 1906—12.

Szalay I. Antal, f. (Újpest) 1933—39.

Szusza Ferenc, cs. (Újpest, Bp. Dózsa) 1942 óta.

23: Börzsei János, h. (MTK, Textiles, Bp. Bástya, Bp. Vörös Lobogó) 1948 óta.

Egresi Béla, cs. (Kispest, Újpest, Bp. Dózsa) 1943—49.

Rudas Ferenc, h. (Ferencváros) 1943—49.

22: Berendi Pál, f., h. (Vasas) 1956 óta.

Bundzsák Dezső, f., cs. (Vasas) 1956 óta.

Borsányi Ferenc, f. (BTC, Újpest) 1924—32.

Domonkos László, k. (MTK) 1906—12.

Kompóti-Kléber Gábor, f. (III. ker. TVE, Hungária) 1922—31.

21: Avar—Auer István, cs. (Újpest) 1929—34.

Dudás János, cs., f. (Hungária) 1935—42.

Payer Imre, h., f. (FTC) 1911—18.

Tóth (Potya) István, cs. (NSC, FTC) 1906—26.

20: Bodnár Sándor, cs. (NSC, MAC) 1910—16.

Deák Ferenc, cs. (Szentlőrinci AC, Ferencváros) 1946—49.

Dudás Gyula, h. (KAC, Kispest, Újpest) 1925—32.

Jeny Rudolf, cs. (KAC, MTK) 1919—25.

Machos Ferenc, cs. (Bp. Honvéd) 1955 óta.

Sárosi László, h. (Vasas) 1957 óta.

19: Kárpáti Béla, h. (Győri V., Vasas 1953 óta.

Sternberg László, h. (Újpest) 1928—36.

Szücs Sándor, h. (Szolnok, Újpest) 1941—48.

Vágó Antal, f. (MTK) 1908—17.

18: Csordás Lajos cs. (Vasas) 1952 óta.

Markos Imre, cs. (Bocskai) 1929—34.

17: Bródy Sándor, f. (FTC) 1906—13.

Csüdör Ferenc, h. (MTK) 1907—16.

Gyetvai László, cs. (Ferencváros) 1938—42.

Kincses Rezső, cs. (Kispest) 1939—43.

Sas-Sohn Ferenc, cs. (Hungária) 1936—38

Tóth III. Mátyás, cs. (Újpest, Nagyvárad, Vasas) 1939—48.

Weisz Ferenc, cs. (FTC) 1903—17.

16: Háda József, k. (Ferencváros) 1932—38.

Henni Géza, k. (Ferencváros, ÉDOSZ, Újpesti Dózsa) 1948—51.

15: Gorszky Tivadar, f. (FTC) 1903—10.

Göröcs János cs. (Ú. Dózsa) 1958 óta.

Kalmár Jenő, f., cs. (Hungária) 1928—32.

Koródi Károly, cs. (FTC) 1908—12.

Óbecsei-Óbitz Gábor, f. (FTC, Ferencváros) 1921—30.

Opata-Ormos Zoltán, cs. (MTK, Hungária) 1922—29.

Schaffer Alfréd, cs. (MTK) 1915—19. Egyike volt a magyar labdarúgás legnagyobb tehetségeinek, legkiválóbb belső csatár egyéniségeinek, félelmetes góllövőinek. Az I. világháború válogatott győzelemsorozatának főrészese volt. 1920-ban külföldre távozott, ahol mint játékosnak és edzőnek nagy sikerei voltak. Hazatérve itthon is jeles edzője volt az MTK-nak, majd az FTC-nek is. Németországban halt meg 1945-ben, ahol „futballkirály"-nak nevezték.

Tóth György, k. (Szeged, Újpest) 1939—48.

13: Balogh I. István, f. (Újpest) 1937—40.

Bodola Gyula, cs. (Nagyvárad, MTK) 1940—48.

Csikós Gyula, k. Phőbus, Ferencváros) 1937—46.

Lakat Károly, f. (Ferencváros, ÉDOSZ) 1945—50.

Nagymarosi Mihály, f. (Újpest, Bp. Dózsa) **1942—50.**

Ströck-Török Albert, cs. (Újpest) **1927—31.**

Szendrő Oszkár, h. (BTC) **1908—13.**

Vágó-Vanicsek János, h. (Bocskai, Újpest) **1934—37.**

Konrád II. Kálmán, cs. (MTK, Hungária) **1914—28.**

Lyka-Laki Antal, f. (Ferencváros) **1930—34.**

Szabó Péter, cs. (MTK) **1916—19.**

Szilágyi I. Gyula, cs. (Bp. Vasas) **1947** óta.

Tóth II. József, cs. (Csepel) **1953** óta.

11: Bukovi Márton, f. (Ferencváros) **1926—30.**

Feldmann Gyula, h. (NSC, FTC, MTK) **1910—20.**

Kertész III. Adolf, f. (MTK) **1911—20.**

Kispéter Mihály, h. (Szolnok, Ferencváros) **1941—47.**

10: Fehér Ferenc, k. (MAC, Hungária) **1922—30.**

9: Aknai-Acht János, k. (Újpest) **1929—32.**

Fischer Lajos, k. (VAC) **1924—26.**

Furmann Károly, f. (FTC, Ferencváros **1925—28.**

Hlavay György, f. (NSC, MTK) **1909—15.**

Kemény Tibor, cs. (Ferencváros) **1933—37.**

Pákozdi László, h. (Elektromos) **1939—40.**

P. Szabó Gábor, cs. (Újpest) **1928—34.**

Várhidi Pál, h. (Bp. Dózsa, Újpesti Dózsa) **1954** óta.

8: Albert Flórián, cs. (FTC) **1959** óta.

Angyal-Amsel Ignác, k. (Csabai AK Ferencváros) **1921—31.**

Barátky Gyula, cs. (Hungária) **1930—33.**

Bencsics József, cs. (Ú. Dózsa) **1957** óta.

Eisenhoffer József, cs. (Kispesti AC, FTC)**1920—24.**

Ging József, f. (Törekvés) **1916—19.**

Gellért Sándor, k. (MTK, Textiles, Bp. Bástya, Bp. Vörös Lobogó) **1950** óta.

Hungler II. János, h. (FTC, Ferencváros) **1920—28.**

Knapp Miksa, k. (MTK) **1914—17.**

Kovács I. Imre, f. (MTK, Textiles, Bp. Bástya, Bp. Vörös Lobogó) **1948—52.**

Nagy Ferenc, h. (MTK) **1903—07.**

Palotás István, f. (Bocskai) **1933—37.**

Paulusz Nándor, cs. (UTE) **1922—23.**

Révész Béla, h. (MTK) **1909—15.**

Seres-Streba Gyula, f. (Újpest) **1934—36.**

Szabó József, f. (FTC) **1920—23.**

Vermes-Weinhardt Ferenc, k. (Szombathelyi AK, Sabaria) **1925—29.**

7: Berkessy Elemér, f. (Ferencváros) **1928—30.**

Dálnoki Jenő, h. (FTC) **1952** óta.

Futó Gyula, h. (Újpest) **1934—37.**

Faragó Lajos, k. (Bp. Honvéd) **1954** óta.

Kiszely István, cs. (Ferencváros) **1939—40.**

Keszthelyi II. Mihály, cs. (Csepel) **1946—53.**

Pesovnik László f. (BEAC, Sabaria) **1925—27.**

Rebró Béla, f. (MTK, Hungária) **1925—27.**

Senkey I. Imre, h. (MTK, Hungária) **1921—28.**

Teleki Pál, cs. (Bocskai) **1933—37.**

Ujvári József, k. (Hungária) **1928—38.**

Weisz Árpád, cs. (Törekvés) **1922—23.**

6: Horváth József, cs. (BTC) **1906—14.**

Kállai Lipót, cs. (Újpest) **1936—38.**

Nádler Henrik, f. (MTK) **1924—26.**

Plattkó Ferenc, k. (Vasas, MTK) **1917—23.**

Priboj István, cs. (UTE) **1915—25.**

Rémay III. János, cs. (NSC, Nemzeti) **1925—27.**

Sárvári-Spielmann Gyula, cs. (Nagyvárad) **1940—43.**

Siegl József, h. (Törekvés) **1916—18.**

Tóth Mihály, cs. (Bp. Dózsa, Újpesti Dózsa) **1953** óta.

Vörös-Spitz Illés, cs. (NSC, Újpest) **1925—31.**

Wéber Lajos, f. (Törekvés, Hungária) **1925—26.**

5: Bihari Ferenc, k. (BTC) **1909.**

Fazekas Árpád, k. (Bp. Vörös Lobogó) **1955.**

Ficzere Péter, f. (BTC) **1907—08.**

Guttmann Béla, f. (MTK) **1921—24.**

Hollós-Holczbauer József, cs. (Szombathelyi AK, Sabaria) **1925—27.**

Kolláth Ferenc, cs. (Szolnok) **1939—42.**

Kovács II. József, (MTK, Textiles, Bp. Bástya) **1948—51.**

Kropacsek Ferenc, k. (MTK) **1920—24.**

Kürschner Izidor, cs. (MTK) **1907—11.**

Király Sándor, f. (Gamma) **1939—40.**

Niesner Aladár, cs. (Műegyetemi FC, MAC) **1903—07.**

Olajkár II. Sándor, h. (Csepel) **1941—43.**

Pálinkás Lajos, k. (Szeged) **1935—36.**

Pokorny József, cs. (FTC) **1902—05.**

Rázsó Izidor, cs. (Ékszerész, Ferencváros) **1921—28.**

Sipos Ernő, k. (BTC, MAC) **1903—11.**

Szalay István, f. (Nemzeti, Csepel, Kispest) **1939—43.**

Szimcsák István (MTK) **1955** óta.

Táncos-Tänczer Mihály, cs. (Ferencváros) **1930—32.**

Taussig Imre, cs. (MTK) **1914—18.**

Tóth Gyula, f. (KAOE) **1922—24.**

4: Babolcsay György, cs. (Bp. Honvéd) **1950—53.**

Berán József, h. (FTC) 1902—04.
Biri János, k. (Kispesti AC) 1923—25.
Boldizsár Géza, k. (Kispest) 1939—40.
Braun Ferenc, cs. (FTC) 1903—07.
Danka Imre, k. (Pécsi Dózsa) 1955.
Déri Károly, cs. (Törekvés) 1932—39.
Grosz II. Dezső, h. (VAC) 1924—26.
Holics Ödön, k. (MUE) 1903—05.
Ilku I. István, k. (Dorog) 1956 óta.
Kautzky József, cs. (Törekvés) 1925—30.
Kehrling Béla, h., f. (MAC) 1914—16.
Kisfaludy Kálmán, h., f. (BTC) 1905—07.
Kis-Kalkusz Károly, h. (Újpest, Hungária) 1934—39.
Kiss Gyula, f. (MUE, „33" FC) 1903—06.
Koltai József, f. (FTC, Postás) 1902—06.
Korányi II. József, cs. (Szeged) 1932—35.
Laborcz Lajos, h. (Újpest) 1947.
Lenkei Sándor (Vasas) 1957 óta.
Lutz II. Lajos, f. (Újpest) 1927—32.
Manglitz Ferenc, h. (FTC) 1903—09.
Mike István, cs. (Ferencváros) 1945—47.
Nyul I. Ferenc, f. (MTK) 1916—20.
Sólyom-Stofián János, cs. (BEAC, Sabaria) 1926—30.
Takács I. Géza, h. (FTC, Ferencváros) 1922—32.
Török II. Tivadar, h. (Nemzeti) 1930—32
Urik József, cs. (Törekvés) 1917—23.
Varga Péter, k. (Kispesti AC) 1918—21.
Vig-Wilhelm II. János (Újpest) 1927—30.
Winkler I. József, cs. (MTK) 1916—25.
Zloch Gyula, f. („33" FC) 1919—25.
3: Beneda Mihály, k. (Újpest) 1927—29.
Bakó Béla, k. (Csepel) 1958 óta.
Bihámi III. Béla, cs. (Nemzeti) 1928—33.
Buza Lajos, f. (UTE) 1925—26.
Dobó Gyula, cs. (BTC) 1910—13.
Fenyvesi László, cs. (III. ker. FC) 1931—34.
Gallina Károly, k. (Nemzeti) 1927—31.
Gilicz István, cs. (Szegedi EAC, Honvéd) 1957 óta.
Gyarmati-Gyurcsó János, f. (Szeged) 1937—38.
Horváth Ferenc, k. (Szolnok) 1946—47.
Ilku I. István k. (Dorog) 1956.
Izsó László, k. (BTC) 1906—07.
Illovszky Rudolf, cs. (Vasas) 1945—48.
Jeszmás József, cs. (UTE, Újpest) 1923—26.
Károlyi József, k. (Diósgyőr) 1947—48.
Kárpáti II. Károly, h. (Budai 11) 1932.
Késmárky Ákos, cs. (BTC) 1909—10.
Kirádi Ervin, f. (Újpest) 1945—47.
Kónya József, h. (Csepel) 1948.
Kovács Elemér, f. h. (MTK) 1915—17.
Kubala László, cs. (Vasas) 1948.
Magda Béla, f. (Budai 11) 1936—37.
Mészáros Árpád, cs. (BTC) 1909—14.
Mészáros István, cs. (Sabaria) 1926—27.
Miklósi István, f. (Szürketaxi) 1937—38.
Molnár II. Imre, cs. (UTE) 1906—07.
Móré János, f. (Bocskai) 1933—34.
Nagy II. Andor, f. (Ferencváros) 1943.
Nemes Sándor, cs. (FTC) 1918—19.
Nyul II. Vilmos, f. (MTK) 1924—25.
Oláh I. Géza, k. (Salgótarján) 1954—55.
Pázmándy Sándor, f. (Elektromos) 1938—42.
Perényi-Petschowski József, cs. (Nagyvárad) 1942—43.
Pósa Béla, f., h. (Ferencváros, Vasas) 1940—47.
Pruha Antal, f. (Törekvés) 1923—28.
Rökk Ede, cs. (Budai 11) 1933—35.
Schaller József, cs. (UTE) 1919—22.
Senkey II. Gyula, cs. (MTK) 1925—26.
Szánthó József, cs. (Szolnok) 1939.
Szidon Rezső, cs. (UTE) 1920—26.
Szury Kálmán, f. (BAK) 1912—13.
Takács Dániel, f. (Törekvés) 1910—12.
Takács György, h. (Csepel) 1953 óta.
Teleki Gyula, h. (Bp. Vasas) 1954 óta.
Vincze Ferenc, cs. (MAC) 1903—04.
Weinber János, f. (FTC) 1909—11.
Zatykó Ferenc, h. (Vasas) 1919—22.
2: Ádám Sándor, cs. (Újpest) 1939.
Aspirány Gusztáv, cs. (Dorog, Dózsa) 1953.
Baróti Lajos, f. (Szeged) 1939—41.
Bayer Jenő, f. (MAC) 1902—03.
Bányai Nándor, f. (Bp. Honvéd) 1950.
Béky Bertalan, cs. (Phöbus) 1937—39.
Blazsek Ferenc, cs. (BTC) 1903—05.
Bosnyákovics Károly, cs., f. (BTC, „33" FC) 1906—07.
Böti János, cs. (Törekvés) 1914.
Buda István, cs. (BTC) 1902—03.
Csontos Kálmán, cs. (UTE) 1923—24.
Csernai Pál, f. (Csepel) 1955.
Dán Vilmos, cs. (Ferencváros) 1927.
Dénes György, k. (Kispest) 1928—29.
Deutsch Árpád, f. (BAK) 1918.
Finta Károly, cs. (Ferencváros) 1940.
Göcze Sándor, cs. (Győri Vasas) 1948.
Hajós Árpád, f. (Törekvés) 1923.
Hegyi Sándor, f. (Pécsi Dózsa) 1955.
Himmer Rezső, cs. (Vasas) 1922.
Hóri György, k. (Budai 11, Újpest) 1932—35.
Jellinek Tivadar, cs. (Vasas) 1920—22.
Józsa István, f. (ETO, Győri Vasas) 1949—50.
Kalocsay Géza, cs. (Kispest) 1940.
Kertész Tamás, cs. (Bp. Kinizsi) 1955.
Kiss Béla, f. (FTC) 1914.
Kiss Gyula, cs. (Ferencváros) 1935—37.
Klement Engelbert, cs. (MTK) 1914—15.
Koch Nándor dr., cs. („33" FC) 1904—06.
Kocsis Ferenc, h. (Hungária) 1931—32.
Kocsis Géza, cs. (Újpest) 1937.
Kovács Lajos, h. (VII. ker) 1922.
Krempels Béla, cs. (MAC) 1908—09.

Lhottka Ferenc, cs. (Törekvés) 1920.
Marik György, f. (Vasas) 1947—48.
Molnár I. Ferenc, h. (UTE) 1906.
Nagy János, h. (Sabaria) 1927—28.
Neuhaus Jenő, k. (III. ker. TVE) 1922.
Nirnsee Gyula, f., h. (MAFC, Pozsonyi TE) 1904—07.
Nyers István, cs. (Újpest) 1945—46.
Oláh Károly, cs. (BTC) 1902—06.
Ordódy Béla, f. (BEAC) 1904.
Patkoló Rezső, cs. (Újpest) 1947.
Pluhár István, cs. (BEAC) 1921.
Pusztai Mihály, cs. (Újpest) 1933—38.
Rácz Béla, cs. (MTK) 1914.
Rácz Győző, cs. (MAC) 1914.
Rákosi Ferenc, f. (Csepel) 1947—48.
Remete Imre, k. (MTK) 1926.
Raduly József, cs. (Bp. Vasas) 1955.
Rokken Imre, f. (FTC) 1924.
Ruzsa Ferenc, k. (Bp. Honvéd) 1949—50.
Sándor József, f. (FTC, Ferencváros) 1925—26.
Sáros-Steiner Miklós, cs. (Újpest) 1930.
Sárvári-Skvarek György, cs. (Hungária) 1927—28.
Schwarz Ernő, cs. (FTC) 1922.
Schmiedt János, cs. (Budai 11) 1927.
Seiden Jenő, cs. (UTSE) 1922.
Serényi-Steiner Miklós, cs. (Kispest) 1933.
Siklóssy Antal, cs. (MTK) 1923—28.
Sipos Vilmos, cs. (Ferencváros) 1945—46.
Skrabák István, f. (BTC) 1903.
Solti I. Mihály, cs. (Szegedi AK) 1922—23.
Solti IV. József, cs. (Phöbus) 1934—39.
Sütő Károly, cs. (Gamma) 1940.
Szabó Imre, cs. (Szombathelyi Haladás, MATEOSZ) 1945—47.
Szednicsek Sándor, f. cs. (Törekvés) 1906—07.
Szendrődi Lajos, cs. (Elektromos) 1938.
Tamássy István, cs. (Újpest) 1934.
Török Gábor k. (Ú. Dózsa) 1958 óta.
Törös-Turner II. István, h. (Phöbus) 1934.
Tóth III. Ferenc, h. (Bp. Honvéd) 1950.
Vámos Ernő, f. (Szombathelyi AK, Sabaria) 1925—27.
Vasas Mihály cs. (SBTC) 1958.
Viola József, f. (Törekvés) 1920.
Wiener János, h. (FTC) 1918—19.
Závodi-Zavadszky István, cs. (MÁVAG) 1932.
Zsolnai János, f. (MATEOSZ) 1947.
1: Balogh II. Mihály, f. (Nemzeti) 1938.
Bartos Béla, f. (Törekvés) 1924.
Baubach Béla, f. (UTE) 1923.
Bádonyi Gyula, k. (BTC) 1902.
Berecz Lajos, cs. (Diósgyőr) 1941.
Bienenstock Salamon, h. (Postás) 1905.
Bobrik Károly, f. (Postás) 1926.
Bodon Tibor cs. (Salgótarjáni BTC) 1958.
Bodor Ödön, f. (MUE) 1903.
Borisz Győző, cs. (Törekvés) 1914.
Dobos Károly, cs. (Postás) 1926.
Dömötör-Drössler Béla, cs. (III. ker. FC) 1930.
Dudás Zoltán, h. (Diósgyőri Vasas) 1955.
Dunai János cs. (Pécsi Dózsa) 1960.
Dürr Antal, k. (Törekvés) 1916.
Engel Vilmos, cs. (BAK) 1917.
Emődi-Emmerling Rezső, h. (Bástya, Szeged) 1929.
Előri-Engelhardt Mihály, cs. (Bocskai) 1933.
Fehéri Ákos, h. (MUE) 1903.
Fekete Jenő, h. (Phöbus) 1936.
Fekete Miklós, cs. (TTC) 1912.
Feketeházy Gyula, cs. (MAC) 1909.
Friedrich István, f. (MAFC) 1904.
Fritz Alajos, k. (FTC) 1910.
Fröhlich Sándor, cs. (BAK) 1927.
Füzér János, cs. (Diósgyőr) 1942.
Füzi Gábor, cs. (Gázgyár) 1941.
Gabrovitz Emil, h. (Postás) 1902.
Gencsy Dezső, cs. (NSC) 1921.
Gilly-Goldberger Pál dr., k. („33" FC) 1908.
Grósz József, cs. (BAK) 1909.
Győri József, h. (III. ker. FC) 1934.
Gyurik László, f. (Bp. Dózsa) 1953.
Hajós-Guttmann Alfréd, cs. (BTC) 1902.
Hámori-Hoffmann László, f. (Ferencváros) 1937.
Harangozó Sándor, cs. (Csepel) 1940.
Hegedűs András, cs. (MTK) 1947.
Hönich I. Lajos, cs. (III. ker. TVE) 1918.
Horváth György, k. (Szombathelyi Törekvés) 1952.
Horváth Gyula, h. (Törekvés) 1918.
Horváth János, cs. (Nemzeti) 1938.
Horváth Károly, f. (Újpest) 1948.
Horváth László, cs. (III. ker. FC) 1926.
Huber Rezső, k. (Újpest) 1931.
Jávor-Jakube Pál, cs. (Újpest) 1932.
Juhász Lajos, k. (Phöbus) 1934.
Kanyaurek Lipót, f. (Tipográfia) 1909.
Kardos István, cs. (Hungária) 1936.
Katzer Mihály, cs. (Vasas) 1922.
Kelemen Béla, cs. (MAC) 1911.
Kertay Lajos, cs. (Postás) 1903.
Kertész Géza, f. (BTC) 1914.
Kertész I. Gyula, cs. (MTK) 1912.
Kéri Károly, f. (Ferencváros) 1948.
Kisalagi Lajos, cs. (Nemzeti) 1938.
Kocsis Ferenc, f. (MAC) 1915.
Komáromi Tibor, k. (Izzó) 1954.
Konrád I. Jenő, f. (MTK) 1915.
Kósa Lajos, cs. (Újpest) 1922.
Kovács I. Imre, h. (Győri ETO) 1946.
Kovács II. István, cs. (Nagyvárad) 1943.

Kovács I. Miklós, cs. (Nagyvárad) 1941.
Kovácsy Sándor, cs. („33" FC) 1926.
Kőszegi Dezső, h. (BTC) 1915.
Kripkó József, f. (Miskolci Attila) 1927.
Krutzler József, cs. (Szombathelyi AK) 1925.
Köves-Kvasz János, f. (Hungária) 1927.
Leitner Hermann, cs. (UTE) 1925.
Ligeti-Lőwy Jenő, h. (Újpest) 1930.
Ludvig Béla, cs. (III. ker. TVE) 1917.
Mandl Frigyes, f. („33" FC) 1914.
Marosvári Béla, cs. (Csepel) 1943.
Medgyessy Iván, f. (MAC) 1908.
Mészáros Ferenc, h. (Nagyvárad) 1943.
Mészáros József, cs. (Kispest) 1948.
Mikes Károly, cs. (Kispest) 1933.
Minder Frigyes, cs. (BTC) 1903.
Molnár III. Ödön, cs. (BTC) 1908.
Monostori Tivadar, cs. (Dorog) 1958.
Müller József, h. (BAK) 1908.
Nagy Antal, cs. (Szeged) 1939.
Nagy II. István, h. (Csepel) 1948.
Nemes-Nehadoma József, cs. (Kispest) 1938.
Nemes-Michalovszky II. Mihály, cs. (Törekvés) 1932.
Németh Antal, cs. (Vasas) 1942.
Nikolsburger Rezső, cs. (FTC) 1920.
Novák Dezső h. (Szombath. H.) 1959.
Nyilas Ferenc, cs. (Törekvés) 1909.
Olajkár I. Károly, h. (Kispest) 1939.
Onódy Andor, h. (Ferencváros) 1946.
Palotai Károly, k. (Győri Vasas) 1954.
Papp László, h. (Erzsébeti TC) 1926.
Pál Tibor cs. (Csepel) 1959.
Peics Sándor, f. (UTE) 1922.
Péter Rezső, f. (Újpest) 1927.
Pintér József, cs. (Csepel) 1948.
Pipa-Lochner István, cs. („33" FC) 1926.
Pótz Árpád, cs. (BTC) 1914.
Pozsonyi Imre, f. (MUE) 1902.
Prém Móric, h. (Sabaria) 1929.
Raix Gusztáv, f. (Kispest) 1926.
Rákóczi László, h. (Bp. Honvéd) 1950.
Rákosi Gyula cs. (FTC) 1960.
Reiner István, f. (Vasas) 1925.
Rémay III. Gyula, cs. (NSC) 1926.
Rónay Zoltán, cs. (FTC) 1908.
Samus Lajos, cs. (Bp. Dózsa) 1953.
Sárközi Sándor, h. (BTC) 1906.
Schaar Izidor, f. (MTK) 1903.
Schaschek Ödön, f. (BTC) 1906.
Schweng Alajos, f. (BTC) 1922.
Sebes Gusztáv, f. (Hungária) 1936.
Simon Ferenc, f. (BTC) 1908.
Sipos István, h. (Szegedi Honvéd) 1953.
Stark József, h. (III. ker. TVE) 1918.
Steiner Bertalan, cs. („33" FC) 1902.
Szabó György, f. (Gamma) 1943.
Szabó Jenő, cs. (III. ker. TVE) 1921.
Szaniszló II. János, cs. (Hungária) 1932.
Szeitler Károly, cs. (FTC) 1911.
Székány Géza, cs. („33" FC) 1911.
Szentey István, h. (Főv. TK) 1904.
Szentmiklóssy Béla, cs. (Vasas) 1924.
Szigeti Oszkár (Diósgyőr) 1958.
Sziklai Rezső, k. (Újpest) 1939.
Sztancsik Béla, cs. (Nemzeti) 1936.
Szulik Rezső, k. (Újpest) 1927.
Szücs György, cs. (Törekvés) 1925.
Tagányi Árpád, f. (Szentlőrinci AC) 1948.
Tihanyi András, cs. (Szegedi VSE) 1942.
Tomecskó József, f. (Vasas) 1922.
Tóth Lajos, h. (Vasas) 1946.
G. Tóth Péter, cs. (Elektromos) 1940.
Tritz Lőrinc, cs. (Hungária) 1926.
Turi György, f. (Vasas) 1919.
Turai István, k. (Bp. Vasas) 1949.
Vangel Gyula, cs. (MAC) 1907.
Vanicsek József, f. („33" FC) 1915.
Vezér Antal, cs. (Pécsi VSK) 1947.
Vincze Géza, cs. (Vasas) 1945.
Virág István, cs. (Bp. Dózsa) 1953.
Volentik I. Béla, f. (Nemzeti) 1927.
Werner Ignác, h. (III. ker. FC) 1927.
Wiener II. Jenő, cs. (FTC) 1921.
Winkler II. Róbert, cs. (MTK) 1923.
Zsédely Sándor, cs. (Győri ETO) 1949.

A FIFA által még nyilvántartott válogatott mérkőzéseken szerepelt játékosok

I. Profi válogatott mérkőzéseken három teljesen különböző együttes játszott, mégpedig:

Csehszlovákia A (profi) ellen 1927. október 9. Budapest, 1 : 2 : Amsel — Fogl II., Fogl III. — Borsányi, Bukovi, Vámos — Török, Konrád II., Orth, Hirzer, Kohut.

Csehszlovákia A (profi) ellen, 1928. szeptember 23. Prága 1 : 6 : Ujvári — Takács I., Hungler II., — Kléber, Volentik, Berkessy — Senkey II., Odry, Kalmár, Szedlacsek, P. Szabó, cserejátékos: Korányi.

Portugália A ellen, 1933. január 29, Lisszabon 0 : 1 : Szabó — Szemere, Bíró — Barátky, Sárosi dr., Magyar — Markos, Cseh II., Teleki, Turay, Titkos.

II. B (Csikók) mérkőzésein játszottak A csapatok ellen:

Görögország A ellen 1931. december 13. Athén 4 : 2.
Törökország A ellen 1932. április 17. és 22. Isztambul 2 : 1 és 4 : 1.
Bulgária A ellen 1932. április 24. Szófia 1 : 1.

Bíró S., Fenyvesi és Lutz II. 4—4, Dénes, Rozgonyi, Beretvás, Magyar F., Kármán, Bihámi, Tunyogi, 3—3, Dormos 2, Vermes, Flóra, Kárpáti II., Szaniszló, Kovács II., Jávor, Brunecker, Belkó és Gergely 1—1.

III. B csapatban Bulgária A ellen, 1952. május 25-én Budapesten játszottak:

Henni — Rákóczi, Nagy II., Ombódy — Fehérvári (Győr), Dékány — Budai II., Varga (Dorog), Szilágyi I., Szolnok, Sárosi L., cserejátékosok: Virág, Dacsev (Pécs).

IV. *A csapatban Libanon A ellen*, 1956. február 28-án Bayreuthban játszottak:

Ilku I., — Sárosi L., Mátrai, Lantos — Bozsik, Szojka — Csordás, Machos, Tichy, Puskás, Hidegkuti. Cserejátékosok: Buzánszky, Szabó (Kinizsi).

V. *B csapatban* játszottak a következő mérkőzéseken *A csapatok* ellen:

Tunisz A ellen 1959. január 1-én Tunisz 3 : 0.

Szovjetunió A ellen 1959. október 1-én 1 : 1.

Kína A ellen 1959. október 5-én 0 : 1.

Pál Tibor (Csepel) és Novák 3—3, Faragó, Dudás, Várhídi, Nagy (MTK), Borsányi II., Nemes, Bödör, Taliga 2—2, Török (Ú. Dózsa), Rajna, Sipos, Szojka, Kovács III., Bukovi II., Göröcs, Tichy, Gerencsér, Kisuczky II., Rákosi, Hajós, Kuharszky, Grozdics 1—1.

VI. Az *1960-as olimpiai csapat* mérkőzései olimpai csapatok ellen:

Ausztria ellen 1959. november 22. Budapest 2 : 1.
Ausztria ellen 1960. március 26. Grác 4 : 0.
Csehszlovákia ellen 1960. április 6. Brno 2 : 1.
Csehszlovákia ellen 1960. április 24. Budapest 2 : 1.
Tunisz ellen 1960. július 20. Budapest 10 : 1.
Dánia ellen 1960. július 27. Koppenhága 0 : 1.

Várhidi, Novák, Göröcs, Albert, Kovács III. 6—6, Rákosi, Dálnoki 5—5, Faragó, Vilezsál, Orosz 4—4, Sátori 3, Török (Ú. Dózsa), Solymosi, Pál Tibor, Dunai 2—2, Dudás, Nagy (MTK), Borsányi, Iván, Szimcsák I., Pál László, Kuharszky, Szentmihályi, Mészöly 1—1.

Az olimpiai bajnokság döntőjének mérkőzései:

India ellen	1960. aug. 26.	Aquila	2 : 1 (csoport)
Peru ellen	1960. aug. 29.	Nápoly	6 : 2 (csoport)
Franciaország ellen	1960. szept. 1.	Róma	7 : 0 (csoport)
Dánia ellen	1960. szept. 6.	Róma	0 : 2 (elődöntő)
Olaszország ellen	1960. szept. 9.	Róma	2 : 1 (döntő III. hely)

Várhidi, Dálnoki, Kovács III., Göröcs, Albert 5—5, Török, Dunai, Rákosi 4—4, Solymosi, Orosz, Novák 3—3, Dudás, Sátori, Vilezsál, Pál II. 2—2, Faragó egy mérkőzésen játszott.

Minden idők legjobb magyar labdarúgói

1909-ben, amikor az angol válogatott a FIFA budapesti kongresszusa alkalmából két mérkőzést játszott Budapesten s az elsőn csak 4 : 2, a másodikon pedig 8 : 2 arányban győzött az akkori magyar válogatottak ellen, mondotta Wagstaffe Simmons, az angol labdarúgás egyik legnagyobb szaktekintélye: „A magyar futball immár magáévá tette az angol futball legszebb hagyományait; a tanítvány utolérte a mestert s többé nincs semmi, amire önöket még kellene tanítanunk".

Kétségtelen, hogy ebben a dícséretben még több volt a vendég udvariasságából, mint a valóságból. Hiszen utána következett még a stockholmi olimpia 7 : 0-ás veresége. Kétségtelen azonban, hogy már akkor sok mindent megtanultunk az angoloktól s azt mindenesetre bebizonyítottuk, hogy tehetséges tanítványok vagyunk. De még Angliával szemben is csak negyedszázaddal később, 1934-ben sikerült az első győzelmet itt Budapesten megsze-

reznünk, s erre következett két év múlva egy londoni 6 : 2-es vereség. Ezek az eredmények még csak azt bizonyították, hogy tanítómesterünknél már felváltva tudunk sikert elérni. A magyar labdarúgás igazán akkor érdemelte ki az 1909. évi dicséretet, amikor 1953-ban Londonban az angol labdarúgószövetség 90 éves jubileumán — a világ labdarúgó-nemzetei közül saját otthonában először, mégpedig — 6 : 3-ra legyőztük Anglia legjobbjait, majd ráduplázunk erre a következő év májusában a budapesti 7 : 1-es győzelemmel.

De Anglián kívül is — főként Ausztria ellen vívott több mint száz küzdelemben — a többi labdarúgó-nemzettel vívott csatákban is, 60 év alatt felvonultak a magyar labdarúgó-tehetségek. Érdemes nyomon követni, hogyan adták át egymásnak az egymást követő labdarúgó-nemzedékek a váltóbotot. Kik voltak az egyes korszakok legjobb labdarúgói ?

Az előidők válogatottjai (1902—1905)

Tulajdonképpen 1897-től kellene összeállítani a legjobb labdarúgóink névsorát. Az első válogatott mérkőzés lejátszásáig eltelt öt évben azonban még a kezdet nehézségeivel küzdöttek a játékosok, s ha voltak is kiemelkedő nagyságai ennek a kornak, teljes biztonsággal nem lehet közöttük rangsort megállapítani.

Ennek a kornak a legjobb kapusai között kell megemlíteni magát Stobbe Ferencet, labdarúgó-sportunk egyik alapítóját, aki túl a harmincon is néhány évig a legjobbak között szerepelt. A BTC első 1 : 1-es döntetlenén Bécsben 1899-ben a Cricketter ellen megelőzte korát a levegőből lehúzott labdákkal, úgyhogy a bécsi közönség „Plaketen Aufpicker"-nek nevezte el. Boros Mihály (Műegyetem) hatalmas öklözésével tűnt ki. A hátvédek közül Harsádit és Luciuszt (BTC), Feyt (BSC—BTC), Gabrovitzot (FTC), a fedezetek közül Lindnert, Gillemot-ot (MFC), Klebersberget (BTC), Halmay Zoltánt, az úszó olimpiai bajnokot (MUE), a csatárok közül elsősorban az alapító Rayt (BTC—MUE), Mannót és Rókát (BTC), Miskyt és Hochsteint (MFC, utóbbi később 33), Sábiánt (MUE), a Koch-testvéreket (33), Reinert (MFC) kell kiemelni. Legtöbben a válogatott csapatokat megelőző Rambler és kombinált együttesekben is szerepeltek.

A rangsorolást azonban csak azokkal lehet elkezdeni, akik 1902-ben és a következő években játszottak az első tavaszi—őszi bajnokságok idején egészen 1906-ig, amikor áttértünk az őszi—tavaszi bajnokságokra.

Az első válogatott kapusok közül ma is jó egészségnek örvend és tanítja az ifjú labdarúgó-nemzedéket Holics Ödön (MUE), az első stílusos kapuvéd. Holics miként Bádonyi (BTC—Postás) és Sipos (BTC—MAC) is még nem vetődtek és labdafogásuk sem volt olyan biztos, mint a maiaké. A kapus fő kelléke a bátorság volt akkor a „belökés" ellen. A hátvédek közt legjobbak voltak Nagy Ferenc (MTK), Berán és Manglitz (FTC). A hátvédnek az időben fő erénye volt a nagy rúgás és az erő. A fedezetek közt a legtöbbször Kiss Gyula (MUE—33), Koltai (FTC—Postás) és Gorszky (FTC) szerepelt, de Ordódy (BTC—BEAC), Pozsonyi (MUE—MTK), Skrabák (BTC—NSC) nevével is sokszor találkoztunk. Bodor (MUE—Postás) a kiváló futó, Bayer (MAC) és Nirnsee (MFC—Pozsony) szintén népszerű fedezetek voltak.

A csatársorban a jobbszélen Niessner (MFC—MAC), a balszélen Borbás (FTC—MAC), belül pedig Károly (MTK—BAK), Pokorny (FTC), Vince (MAC) voltak az első góllövő csatárok, de kitűntek még a Blazsek-testvérek és Oláh (BTC), Buda (BTC—Postás), Koch Nándor (33), Hajós és Minder (BTC), Weisz Ferenc (FTC) is. Ennek a korszaknak a legjobb tizenegye a következő:

Holics (MUE) — *Nagy F.* (MTK), *Berán* (FTC), — *Kiss Gyula* (33), *Koltai* (FTC), *Gorszky* (FTC) — *Niessner* (MFC), *Károly* (MTK), *Pokorny* (FTC), *Vince* (MAC), *Borbás* (FTC). Ez idő tájt a legnagyobb sikert jelentő Ausztria elleni 3 : 0-ás győzelmet ez a csapat vívta ki. Említsük még meg az első általános (all-round) játékost, Weisz Ferencet (FTC).

A labdarúgó-sport „aranykorának" válogatottjai (1906—1914)

Az őszi—tavaszi bajnokságra való áttérés hasznos volt, mert a hosszú nyári szünet nem szakította félbe a bajnokságot. A nálunk járt angol amatőr- és proficsapatok nyomán ugrásszerűen fejlődött labdarúgóink technikája s szinte a földből tűntek elő a pompásabbnál pompásabb futball-tehetségek. Ekkor még nem volt szó külföldre vándorlásról, a teljes gárda idehaza ért el szép sikereket.

A kapusok között Domonkos (BTC—MTK) már modern technikával dolgozott. A labdákat elvetéssel is védte. Bihari (BTC) hátrányára vált kis alakja, de páratlanul ruganyos volt. E korszak végén tűnt fel Zsák (33), akinek tüneményes védőtechnikája, ötletessége háttérbe szorította Domonkost. Az aranykor híres hátvéd-párja Rumbold—Payer (FTC) volt, előbbiben a technika és helyezkedési tudomány, utóbbiban az erő, gyorsaság és lendület volt a fő erény s kitűnően kiegészítették egymást. Csüdör (MUE—Postás—MTK) Révésszel (MTK) hasonló jó párt alkotott kisebb képességekkel. Később tűnt fel Feldmann (NSC—FTC—MTK). Szendrő (BTC) Payer feltűnéséig sokat játszott Rumbold mellett, de ebből a párból az erő hiányzott. Nagyszerű fedezetek voltak ebben az időben. Biró Gyula (MTK), Weinber (FTC), Vágó (MTK), később Blum (FTC) a széleken, Bródy (FTC), Károly (MTK), Hlavay (NSC) középen s rajtuk kívül még Kürschner (MTK), Medgyessy (MAC), Takács (Törekvés) mindig jó tartalékok voltak s főként ennek a gárdának lehetett a csatársoron kívül köszönni az akkori sikereket. A csatársorban az előző korszakból rendelkezésre álló Borbáson kívül olyan nagyságok tűntek fel, mint a jobbszélen Sebestyén (MTK), belül pedig Schlosser (FTC), Bodnár (MAC), Koródy, majd Pataki (FTC) s rajtuk kívül még Krempels, Rácz (MAC) az all-round Weisz Ferenc (FTC), Dobó (BTC), Késmárki és Mészáros (BTC), Horváth-Flamó (BTC), Molnár II.-Buli (UTE—BTC), Székány (33) nevét kell még kiemelni, valamint a csatársor minden posztján egyformán használható Tóth István-Potyát.

Ezt a korszakot két részre kell osztani. 1906—1911 között ez volt a legjobb együttesünk:

Domonkos (MTK) — *Rumbold* (FTC, *Szendrő* (BTC), — *Biró* (MTK), *Bródy* (FTC) és *Károly* (MTK), *Vágó* (MTK) — *Sebestyén* (MTK), *Kertész II.* (MTK), *Koródy* (FTC), *Schlosser* (FTC), *Borbás* (FTC) általános csatár: *Tóth*

(FTC). Körülbelül ez a csapat aratta Bécsben az első győzelmet az osztrákok felett.

Stockholm előtt és az olimpia után 1914-ig így változott a rangsor: *Zsák* (33) — *Rumbold* (FTC), *Payer* (FTC) — *Biró* (MTK), *Hlavay* (NSC), *Blum* (FTC) — *Sebestyén* (MTK), *Bodnár* (MAC), *Pataki* (FTC), *Schlosser* (FTC), *Borbás* (FTC). Nagyjában ehhez a csapathoz fűződik az olimpia vigaszdíjának megnyerése, több szép siker az osztrákok és németek ellen, valamint Svájc, Olaszország és Svédország nagy gólarányú legyőzése. Ekkor nyerte meg a válogatott csapat a magyar—osztrák mérkőzésekre kiírt Wagner-serleget is.

Új tehetségek feltűnése az I. világháború alatt (1914—1918)

A magyar labdarúgás kimeríthetetlen erőforrásait igazolta az I. világháború, amikor a katonai szolgálatra bevonult nagynevű játékosok helyébe fiatal tehetségek léptek. Ekkor bizonyult be az a tétel, ami ma is érvényes: a labdarúgásban senki sem pótolhatatlan — ha: néha egyik-másik nagy válogatottunk pótlása hosszabb ideig tart is.

A kapusposzton például Zsák mellé három új csillag sorakozott: Knapp (MTK), Plattkó (Vasas), Varga (Kispest). Knapp Zsák tanítványa volt, míg Plattkó lehúzásaival, kifutásaival, Varga merész rávetéseivel tűnt ki. Ekkor lépett pályára Fogl II., aki egy csapásra nagy hátvédünk lett, de Siegl (Törekvés), Kehrling (MAC) is értékes újoncok voltak. Utóbbiak a stílust, Fogl az erőt képviselte. A fedezetsorban az előbbi korszak nagyjaiból sokan álltak rendelkezésre úgy, hogy itt kisebb volt az utánpótlás termés. Ging (Törekvés), Konrád I. és Nyul I. (MTK), Kertész III. (MTK) voltak a legjobbak. Külön lapra tartozik a csatársor háborús erősödése. Az MTK-ban, a háborús idők verhetetlen bajnokcsapatában, két teljes csatársorra való kiváló gárda is szerepelt, amely tökéletesítette a skót stílust. Legjobb volt a Tauszig — Konrád II.—Schaffer—Schlösser—Szabó ötös, amelyet a háború végén felváltott Braun, Orth és Jeny, nem különben Winkler I. (mind MTK), míg a többi csapatból az elpusztíthatatlan Tóth-Potyán, Weisz Ferencen és Borbáson kívül még Urik (Törekvés), Nemes (FTC), Bőti (Törekvés) jutottak néha szóhoz. A háborús idők válogatottja:

Knapp (MTK) — *Fogl II.* (UTE), *Siegl* (Törekvés) — *Kertész II.* (MTK), *Ging* (Törekvés), *Kertész III.* (MTK) — *Tauszig*, *Konrád II.*, *Schaffer*, *Schlosser*, *Szabó* (mind MTK), Általános játékos volt a fiatal Orth.

Legjobb labdarúgóink az I. világháború után (1919—1926)

Az I. világháború után sok békebeli nagy labdarúgónk visszavonult, ezenkívül megkezdődött legjobb játékosaink külföldre vándorlása. Ismét tehetséges fiataljaink közül kellett pótolnunk a kiesetteket, annál is inkább, mert főként a háború alatt feltűnt legjobbjaink mentek ki külföldre.

A kapuban még rendelkezésre állt Zsák, aki mellett feltűnt Amsel (Csabai AK—FTC), Fehér (MAC) és Fischer (VAC). Amsel valósággal vonzotta a labdát, Fehérnek labdafogása, Fischernek kifutása és vetődése volt a fő erőssége. Később Vermes-Weinhardt (Szombathely), Biri (Kispest), Neuhaus (III. ker.), Kropacsek (MTK) szintén jó kapusok voltak. A hátvédsorban teljesen a fiatalok vették át a magyar színek képviseletét. Fogl II. mellett felnőtt öccse, Fogl III., akivel együtt Fogl-gátnak nevezték kettősüket, majd Mándi-Mandl (FTC—MTK) vette át Fogl II. kiegészítését. Mándi több stílust és helyezkedési érzéket vitt a védelembe. Rajtuk kívül Takács I. (FTC), Grosz II. (VAC), Zatykó (Vasas) Hunyadi-Hungler II. (FTC), Kovács Lajos dr. (VII. ker.—MTK), Senkey I. (MTK), Dudás (Kispest) szerepeltek többször.

A fedezetsorban mutatkozott a legnagyobb hiány, mert a külföld előszeretettel vitte el fejlődő fedezeteinket. Kertész II. és Blum ugyan biztosan tartották a szélső-fedezet helyeket, de középen nehezen lehetett a régi nagyokat pótolni. Viola (Törekvés), majd Guttmann (Törekvés—MTK) után Kompóti-Kléber (III. ker.—MTK) és Obitz (FTC), Szabó (FTC), Weber (Törekvés—MTK) közül nehezen lehet a sorrendet megállapítani, míg széleken Fuhrmann (FTC), Rokken (OTE—FTC), Nyul II. (MTK), Reiner és Tomecskó (Vasas), Rebró (MTK), Borsányi (BTC) voltak a legjobbak, de Kertész II-re és Blumra nem voltak veszélyesek. Sokszor kellett Orth Györgyöt hátravonni a fedezetsorba, a csatársor nagy kárára.

A csatársorban az MTK híres háborús ötöse teljesen feloszlott. Igaz, hogy méltó helyetteseik lettek Braun, Molnár, Opata és Jeny, akik egy ideig még Schlosserrel, majd Hirzerrel alkottak újabb ötöst. Mellettük természetesen Orth, a fővezér, minden idők legkiválóbb csatára adta meg a válogatott csapat legfőbb ütőkártyáját. Rajtuk kívül Rázsó (FTC), Rémay III. (NSC), Paulusz (UTE), Katzer (Vasas), Krutzler (Szombathely), Kohut (FTC), Himmer (Vasas), Solti (Szeged), Weisz Árpád (Törekvés) szerepeltek a széleken, míg belül feltűnt Takács II. (Vasas—FTC), Schwartz (FTC), Jellinek (Vasas), Holzbauer (Szombathely), Eisenhoffer (Kispest), Pipa (33), Spitz (NSC), Szentmiklóssy (Vasas).

A profi-korszakot megelőző „játékos-vándorlási" kor legjobbjai: *Zsák* (33) — *Fogl II.*, *Fogl III.* (UTE) — *Kertész II.* (MTK), *Obitz*, *Blum* (FTC) — *Braun*, *Molnár*, *Orth* (MTK), *Hires-Hirzer* (Törekvés—MTK), *Jeny* (MTK). Takács II. és Kohut ekkor még a jövő emberének számított. Főleg ez a csapat aratta Németország, Svájc és Olaszország felett a nagyarányú győzelmeket.

A profi-korszak legjobbjai (1926—1934)

Kilenc évig tartott a „tisztán" profi-futball korszak nálunk, azután a hivatásos üzem nem bírta tovább az iramot s vegyíteni kellett — tegyük hozzá: labdarúgásunk javára — amatőrökkel. Ez a kilenc év rosszul kezdődött, közepén — amikor az „üzlet" némileg háttérbe szorult — jól folytatódott, de végül ismét ingaszerűen hol érvényre jutott labdarúgóink tehetsége, hol pedig az üzleties szellem áldozatává lett.

Ezt a körülményt figyelembe véve, ennek a korszaknak a legjobbjait az 1929—1931-es évek adják. A kapusok közt kiemelkedett Aknai-Acht,

aki a levegőben és földön egyaránt ura volt a labdának, míg a szombathelyi Vermes-Weinhardt és Fehér főként a labdafogásban és „lehúzásban" tüntették ki magukat. A hátvédek közt Mándi-Mandl eszével és kitűnő helyezkedési készségével, Fogoly-Fogl III. erejével és gyorsaságával jó párt alkotott. A kispesti—újpesti Dudás, a szombathelyi Nagy János és Prém, Senkey I. jó helyettesek voltak. A fedezetsorban szép sikerei voltak a Kompóti-Kléber, Kalmár, Korányi-Kronenberger „három K-ás" együttesnek, amely egyesítette magában a szerelni és „ráállni" tudást, valamint a csatárok jó átadásokkal való támogatását, sőt —a kapuralövést is, mint ezt Kalmár 40 méteres gólja a prágai 1 : 1-en a nagy Planickának bizonyította. A széleken Borsányi, Fuhrmann, Lyka, Pesovnik, Obitz, Víg II., középen a finom technikájú Bukovi, Weber és Móré szintén kiváló fedezetek voltak.

A csatársorban jobboldalon legtöbbször a Markos—Takács II. pár, baloldalon a Toldi—Hires-Hirzer, illetve Hires—Kohut, vagy Hires—Titkos párok szerepeltek jól, középen pedig legtöbbször Turay. Főként az osztrákok és csehszlovákok ellen — Bécsben és Prágában is — vált be ez a csatárlánc, s kívülük jobbszélen Török, Táncos (aki eleinte idegen állampolgársága miatt nem lehetett válogatott) és Rökk, balszélen P. Szabó, belül pedig Avar és Konrád II. (aki azonban csak rövid ideig volt itthon), Holzbauer, Ormos-Opata, Kautzky, Stofián és Vörös-Spitz szerepeltek többször kiválóan.

A profi-korszak legjobb 11-e : *Aknai — Mándi, Fogoly III., — Kompóti, Kalmár* és *Bukovi, Korányi — Markos, Takács II., Turay, Toldi, Hires.* Általános játékosok voltak : Korányi, Kalmár és Turay. Ez az együttes szerepelt sikeresen az EK-ban is egészen a budapesti döntőig.

Új erők az első NB-ben (1935—1938)

Az amatőr csapatok visszatérése a magyar labdarúgás élvonalába nem „felvizezést" jelentett, hanem határozott erősödést. Kétségtelen, hogy ők állították sok tekintetben helyre a profi-korszak végén lerombolt magyar válogatott presztizst.

A kapusok közt ekkor emelkedett formája magaslatára Szabó Antal, aki a „mozgó és ugró kapus" ideálja volt a levegőben éppúgy mint a földön mutatott kiváló védéseivel. Mellette Háda a helyezkedésben, Pálinkás a labdafogásban, Ujvári a vetődésben mutatott mintaszerűt. A hátvédsorban a debreceni—újpesti Vágó II.—Sternberg kettős mellett Futó, Biró és a hátravont Korányi biztos gátat alkottak. A fedezetsorban a Szalai—Turay—Dudás hármas érdemelte ki a rangelsőséget, de a széleken Palotás, Seres, középen Szücs György sok szép győzelem tevékeny szereplői voltak. A csatársor szélein Sas és Korányi II., illetve Titkos és Kemény voltak a főszereplők, belül pedig átvette az uralmat az „agytröszt"-nek méltán nevezett Cseh—Sárosi I.—Zsengellér-trió, amely az „ész-futball" — magyar ötletesség — minden szépségét és eredményességét felvonultatta, különösen a fővezér Sárosi, aki a Planickának egy meccsen lőtt 7 góljával páratlan rekordot állított fel. Rajtuk kívül az elől-hátul játszó Vince, a nagy technikájú Teleki, Kiss Gyula II. és Kállai szerepelt többször, valamint az általános képességű Polgár Gyula a csapat különböző helyein.

Ennek a kornak a legjobb tizenegye : *Szabó A. — Vágó II., Sternberg — Szalai, Turay* és *Szücs Gy., Dudás — Sas, Cseh, dr. Sárosi, Zsengellér, Titkos.* Általános játékosok : *Polgár* és *dr. Sárosi.*

A „kormánybiztosság" korszaka (1939—1944)

Régi latin közmondás vált valóra a labdarúgásban is : Inter arma silent musae". A labdarúgásba 1939-ben kormánybiztost küldtek s egyszerre minden eddiginél bizonytalanabbá váltak a válogatott csapatok. Időnként azonban a játékosok bebizonyították, hogy nem az ő tehetségükben volt a hiba, hanem a kényszerben, erőszakban, amely még a válogatott csapatba is belenyúlt.

A kapusok közt ekkor a finom technikájú Csikós és a robbanékony, ruganyos, jó labdafogású Tóth György emelkedett ki. A hátvédek között a jól helyezkedő, technikás Pákozdi és az erőtől duzzadó, remekül rúgó Biró Sándor ismét kiváló párt alkotott. Kispéter is ekkor tűnt fel tehetségével és Polgár is hasznosan állt rendelkezésre. A fedezetsorban a Biró Gyulára emlékeztető, finoman szerelő és passzoló Pázmándi jobb oldalon, Lázár Gyula „a tanár úr" baloldalon, s Kalmár méltó utóda, Sárosi III. középen egyaránt klasszis játékosok voltak. Olajkár II., Szalai II. voltak a helyetteseik. A csatársorban dr. Sárosi változatlanul vezérkedett, bár néha hátratették fedezetnek s ekkor a finom technikájú Teleki és a Turayra emlékeztető nagyváradi Sárvári játszottak középen. Balösszekötőben az ugyancsak nagyváradi Bodola sok siker részese volt, néha Kiszely játszott helyette. Jobbszélen Kincses és a szolnoki Szántó, balszélen Gyetvai és Tóth III. szerepeltek legtöbbször.

Ennek a kornak a legjobb csapata : *Csikós — Pákozdi, Biró — Pázmándi, Sárosi III., Lázár — Kincses, dr. Sárosi, Teleki, Bodola, Gyetvai.* Általános játékosok : *dr. Sárosi, Polgár.* Körülbelül ez a csapat érte el olaszföldön az 1 : 1-et.

A II. világháború utáni időszak (1945—1949)

A II. világháború lezajlása után egy ideig szétzilált sorainkat kellett rendeznünk. Több kiváló játékost elvesztettünk, s az újak még nem nőttek egészen fel. Ez tehát éppúgy „átmeneti" időszak volt, mint az I. világháború utáni idő. Győzelmek váratlan vereségekkel váltakoztak, játékunk sem volt eléggé támadó.

A kapuban ekkor tűnt föl Henni I., akinek főként a légmunkája dicsérendő ; rajta kívül Szolnok adta Horváth Ferencet. Az állandó hátvéd-pár Rudas—Balogh II. volt. A fedezetsorban a Nagymarosi—Börzsei—Lakat hármason kívül Kirádi, Szücs Sándor és az ekkor feltűnt Bozsik szerepelt többször. A csatársor két szélén Egresi és Tóth III., belül pedig Szusza, Deák és az akkor feltűnt Puskás játszott leggyakrabban. Kívülük hátul Kispéter és Marik, elől pedig Mike, Gőcze, Szilágyi I., Nyers, Kubala. Itt-ott már feltűnt Budai, Kocsis, Sándor, Lóránt, Zakariás, Hidegkuti, Czibor és Bodola is többször szerepelt.

Ennek az időnek legjobb csapata : *Henni — Rudas, Balogh II. — Nagymarosi, Börzsei, Lakat — Egresi, Szusza, Deák, Puskás, Tóth III.* Az Ausztria, Csehszlovákia és Románia elleni sok szép győzelemnek ezek a játékosok voltak a főszereplői.

A sok évi veretlenség korszaka (1950—1955)

A magyar labdarúgás akkor érkezett el fénykorához, amikor sutba dobva a külföldi védekező jelszavakat, ismét „megkötöttség nélkül" támadóvá alakította át játékrendszerét. A művészi tökéletességig fejlesztett technikai tudás összjátékkal, állandó mozgással és magyaros ötletességgel párosulva juttatta el labdarúgó-sportunkat az ötéves veretlenséghez, amelyet csak a németektől a VB döntőn — 8 : 3-as győzelmünk utáni második találkozón szenvedett 2 : 3-as vereség szakított meg, de utána sorozatunk még több, mint egy évig folytatódott.

Alapul természetesen nem lehet mást venni, mint az angolok ellen Londonban 6 : 3-ra és itthon 7 : 1-re győztes csapatokat, amelyeket nem mi, hanem a külföld legnagyobb szakértői halmoztak el a legszebb dicsérő jelzőkkel.

A kapuban Grosics, mint „negyedik hátvéd" új iskolát teremtett jól időzített kifutásaival, de labdafogása, merész vetődései és helyezkedése is mintaszerű. Gellér volt legtöbbször a tartalékja, — aki ha kifutásokban nem is — de egyebekben méltó helyettese volt. Mellettük oly tehetségek nevelődtek fel, mint Faragó, Gulyás, Fazekas, Danka, Komáromi, Palotai. Volt olyan szakasza a veretlenségnek, amikor azt mondták, hogy könnyű a védelem helyzete a csoda-csatárok mögött. Aztán voltak olyan mérkőzések, amelyeket egyenesen ez a védelem nyert meg. Buzánszky megbízható szerelése, Lórántnak ezenkívül pontos, tért ölelő irányítása, Lantos könnyedsége, lövőkészsége, mindháromnak helyezkedési tudománya dicsérhető. Kárpáti, Várhidi, Dudás, Takács, Hegyi a fiatalságot képviselték.

A fedezetek közül Bozsikot általában támadó, Zakariást pedig védő munkája miatt emelték a többi fölé, de mindkettő fordítva is megtette kötelességét. Bozsik sokszor lőtt gólt is, de igazán mint a nagy válogatott csapatok középfedezetet pótló irányítója érdemli meg az első helyre helyezést. Örvendetes, hogy a fiatal tehetségek egész sora következett utánuk is, mint Szojka, Kotász, Kovács I.

A „bűvös varázslók" csatársorában — így nevezte el a magyar csatárláncot a külföld — Budai vagy Sándor, Kocsis, Hidegkuti, Puskás, Czibor érdemelte ki a minden idők legjobbjai közé kerülést. Budai, Kocsissal együtt — mint összeillő és összejátszó jobbszárny — emelkedett a többiek fölé, míg Sándor egyénileg is méltó képviselője volt a kiszámíthatatlan magyar ötletességnek. Kocsist fejesei és gólképessége első helyre emelte a világon, ő kapta meg „a VB legeredményesebb góllövőjé"-nek kijáró mexikói kupát. Hidegkuti a csatársor minden helyén játszott, ő az igazi „általános csatár" mintaképe. Technikája, testcselei, lövőképessége művészi tökéletességűek, amellett nagy taktikus, mint hátravont középcsatár nemcsak a támadást irányította, hanem a fedezetsort is kiegészítette. Czibor új szélsőiskolát teremtett, mint „örök-mozgó" a csatársorban, a balszéltől egészen a jobbszélig, de — ha kellett — kisegített a védelemben is, illetve a védelemből

Magyarország—Svájc

A magyar válogatott 9 : 0-ás győzelme 1911 októberében, Budapesten. Áll : Szendrő, Domonkos, Rumbold ; térdel Kertész III.; ül : Bíró Gy., Sebestyén, Bodnár, Koródy, Schlosser, Borbás, Bródy (fehérben), a svájci csapat sötétben fehér kereszttel. Jobbszélen Vámos és Langfelder (határbírók)

Bickel és Bíró S. küzd a labdáért az 1939 áprilisában Zürichben 1 : 3-ra elvesztett mérkőzésen

Magyarország—Svédország

Legtanulságosabb vereségünk a svéd csapattól Budapesten, 1943-ban (2 : 7). Szusza a második magyar gólt lövi. Balról : Andersson, Sjöberg, Szusza, Grahn

Secerov kézzel üti be a labdát a magyar kapuba. Tőle jobbra : Tóth György, Rudas, Bíró

Jelenetek a belgrádi 1946. évi 1 : 1-es és a párizsi 1956. évi 2 : 1-es válogatott mérkőzésekről

Hidegkuti fejescsatája a francia védőkkel

Magyar győzelmek Anglia ellen

Avar a második gólt lövi az angolok kapujába az 1934 májusi mérkőzésen Budapesten

Grosics egy gólba tartó labdát bravúros vetődéssel szögletre véd a London-Wembleyben 1953. november 25-én a magyar válogatott által 6 : 3 arányban megnyert „évszázad mérkőzésén"

Balról a magyar, jobbról az angol csapat, középen a játékvezetők az 1954. május 23-i mérkőzésen

Magyarország—Anglia 7:1 a Népstadionban

Két kép két magyar gólról

indította el a maga támadását. Mint lövő csatár is kiszámíthatatlan volt. A magyar labdarúgás és játékos-nevelésünk dicsérete és büszkesége, hogy a veretlen csatársornak is ilyen tartalékai voltak : jobbszélen a csepeli Tóth II. és Kertész, összekötőben Csordás és Machos, középen Palotás és Tichy, balszélen Tóth M., Fenyvesi és Szimcsák I. Balösszekötőben Puskás helyett felváltva játszottak — jól — a nagy csatársor tagjai és a tartalékok.

Az 1950—55-ös — tehát a jelenkort megelőző — korszak legjobb csapata : *Grosics — Buzánszky, Lóránt, Lantos — Bozsik, Zakariás — Sándor és Budai, Kocsis, Hidegkuti, Puskás, Czibor*. Legjobb általános játékos *Hidegkuti*.

A megfiatalított válogatott csapat (1956—1960)

A labdarúgó-világ 1955 után biztosra vette, valósággal várta a nagy magyar válogatott csapat visszaesését. Régi törvény a labdarúgásban, hogy a nagy klubcsapatok sem tudják magukat élen tartani fél évtizednél hosszabb ideig s ez még inkább áll a válogatott csapatokra. Nálunk azonban belső okok még siettették is ezt a folyamatot. Már az 1956. évi ellenforradalmat megelőzően jelentkeztek a válogatott csapatban a bomlás jelei, — amit az év elején szenvedett váratlan kudarcok tükröztek a legélesebben. Ezt követően azonban még szép sikersorozatot ért el a válogatott együttes az év őszén Belgrádban, Párizsban, Moszkvában és Bécsben. Ez volt a „régi" csapat hattyúdala.

Az ellenforradalom után több válogatott és tehetséges fiatal játékos lett hűtlen hazájához, a magyar labdarúgáshoz. Az MLSZ-nek és a kipróbált hűséges edzőgárdának úgyszólván előlről kellett kezdenie az élgárda kialakítását. Sikerült nekik az itthon maradt és a hamarosan hazatért régi játékosok támogatásával rövid pár év alatt a fiatal tehetségekből olyan együttest talpraállítani, amely már 1959-ben a külföldi sajtó megállapítása szerint is megszerezte nemcsak az európai, hanem a világranglista első helyét. Nagy szó ez akkor, amikor 1958-ban az egész labdarúgó-világ elismerte Brazília csapatát, a VB győztesét a magyar aranycsapat méltó utódjának, a világ legjobbjának.

Ha végignézzük az 1956—1960-as évek válogatott csapatait, úgy az 1956. évi őszi csapatot figyelmen kívül hagyva, az 1959 -es évek válogatottjait kell kiindulópontul venni a korszak legjobb együttesének összeállításánál.

Ha a kapusok teljesítményét mérlegre tesszük, még mindig az első hely illeti meg Grosicsot, aki a VB-n tapasztalt megtorpanás után szorgalommal és sportszerű életmóddal, korszerű felkészültséggel szerezte vissza és tartotta meg helyét a válogatott csapat kapujában. Ilku I., Török és Bakó, majd az olimpiai csapatban Faragó volt tehetséges helyettese, ha nem is minden tekintetben értek fel hozzá.

A hátvédhármas a legtöbbször és legsikeresebben Mátrai, Sipos, Sárosi összeállításban szerepelt. Mátrai gyorsaságával, Sipos biztos szerelésével, Sárosi okos helyezkedésével tűnt ki, s mind a hárman abban, hogy nem ragaszkodtak mereven helyükhöz, hanem — ha kellett — egymást segítették, kiegészítették, sőt előre is mentek. Jó helyetteseik voltak Dalnoki, Novák, Szigeti és Kárpáti.

A fedezetek között a válogatott rekorder Bozsik már csak a korszak elején szerepelt, s a VB-n pályafutása, legalább a válogatottban, befejezéséhez ért, s a németek ellen rövid időre már nem a régi Bozsik állt be játszani. Egyideig Szojka méltóan helyettesítette, majd Bundzsák vette át és töltötte be jól a támadó fedezet szerepkörét. A másik fedezet legtöbbször Kotász volt, aki nagy technikájával és szerelő készségével tűnt ki; jó helyettese volt mindig Berendi.

A csatársorban Hidegkuti szintén csak a VB-ig szerepelt, legtöbbször az akkor már neki meg nem felelő összekötő szerepben, de utolsó játékán (Mexikó 4 : 0) megmutatta, hogy mint visszavont középcsatár a világ legjobbjai közé tartozott. Utána ezt a szerepkört nem is tudta senki úgy betölteni, bár a kapitány Budaival és Sándorral jól pótolta. Ők ketten szélen is, középen is méltó tagjai a korszak csapatának. Grosiccsal együtt ők képviselik a múltat, mert a többiek mind a fiatalabb évjárathoz tartoznak, sőt Göröcs és Albert valójában még csak a jövőben fognak „megérni". Mindkettő még csak kiváló egyéni játékos. Tichy és Fenyvesi az előző korszak ígéretei most már a válogatott erősségei voltak, előbbi góljaival, utóbbi előkészítésével. Időnkint jól helyettesítették a fentieket Csordás, Machos, Vasas, Monostori, Gilicz, Pál, Dunai, Rákosi Bencsics, Szimcsák I.

Mindent mérlegre téve, a legújabb korszak legjobb csapatát a következőképpen állítottuk össze : *Grosics — Mátrai, Sipos, Sárosi — Bundzsák, Kotász (Berendi) — Sándor és Budai II., Göröcs, Albert, Tichy, Fenyvesi.* A legjobb általános játékos : Bundzsák, aki a csatársorban is jól szerepelt. Nagyjából ez a csapat érte el a Jugoszlávia elleni 4 : 0-ás és az Anglia elleni 2 : 0-ás győzelmeket.

Ha most már összehasonlítjuk a mai fiatal gárdát az évekig veretlen „aranycsapat"-tal, azt kell mondanunk, hogy a mai csapatban már ismét vannak nemzetközi értelemben vett nagy játékos egyéniségeink, de nincs oly egységes csapatunk, mint amilyet a nagy csapat játékosai alkottak. De ez a csapat még fejlődésben van, s ha nagyobb lesz a csapatban a megértés, az összjáték, s megszerzik a még sokszor hiányzó rutint, akkor a csapat eredményessége is elérheti a régiekét.

Az olimpiai, ifjúsági, B és utánpótlás csapatok fiataljainak sikerei — a nagy válogatottak sikerein kívül — remélni engedik, hogy fiatal labdarúgógárdánk nemcsak megközelíti, de el is éri — sőt egyszer majd túlhaladja — a régi nagy válogatott csapatunk klasszisát.

Ezt elősegíteni az MLSZ most kezdődő hetedik évtizede vezetőinek és edzőinek legfőbb feladata lesz.

A labdarúgó válogatás és a szövetségi kapitányok

Mielőtt az MLSZ megszervezte volna az országok közötti mérkőzéseket, több alkalmi mérkőzést játszott a magyar válogatott, illetve az MLSZ kombinált csapata (Richmond, Surrey Wanderers stb.). Először nem volt szövetségi kapitány, még válogató bizottság sem, s a kiküldöttek tanácsa szavazással állította össze a csapatokat. Amikor azonban megindultak a rendszeres válogatott mérkőzések, ez a rendszer már nehézkesnek bizonyult és nem volt célravezető, mert a szavazás nem a legjobbakat hozta össze a csapatba.

Ezután következett a bizottsági válogatás, végül is kapitányt választottak a bizottság mellé, aki a kijelölt csapat ügyeit intézte. Egy ideig tartott ez a kettősség, azután a válogató bizottságról kiderült, hogy tagjai nem tárgyilagosan „válogattak", saját játékosaikat ajánlgatták.

Ezért végül is egy legjobbnak tartott szakemberre bízták a válogatást. Ez volt az egyedül válogató szövetségi kapitány. Ha azután ennek csapata vereséget szenvedett, még sokszor visszatértek a bizottsági válogatáshoz. Amikor ennek csődjéről meggyőződtek, inkább csak személycserét eszközöltek a kapitányi tisztség betöltésénél. A válogató bizottság azonban még visszavisszatért, mint „szükséges rossz."

Az újabb időkben azonban a kapitány vagy a mellette működő állandó edző, vagy a kiszemelt játékosok edzőinek, illetve az edzők egy csoportjának megkérdezése (tanácsa) után döntötte el az összeállítást. Ez a válogatott csapat közel ötéves veretlenségi szakaszában is eredményes válogatási módszernek bizonyult. Ezt azonban még ki kellett egészítenie a szövetség és a legfelsőbb sporthatóság, valamint az egyesületek s azok vezetői megértő támogatásának is (ami a múltban nem mindig volt meg).

Jellemző a régi idők gyakorlatára, hogy nemcsak hogy nem engedtek beleszólást az edzőknek a válogatás kérdésébe, de még edzőt sem küldtek a csapattal. Még 1934-ben is megtörtént, hogy a VB-re (!) nem küldtek edzőt, hanem az Olaszországban edzősködő Feldmant kérték fel, aki nem ismerte a csapatot. Gallowich már edzői segítséggel működött. Sebes Gusztáv volt az, aki mint az ET elnöke és maga is edző lévén, szervesen bekapcsolta az edzőket a válogatásba, a megfigyelésbe, majd tanácsadásba és az összeállításba is.

Ma az MLSZ teljesen edzői alapra helyezte a válogatást. Edző a szövetségi kapitány, s mellette külön edző foglalkozik a B., U. és ifjúsági válogatott csapatokkal.

A válogatott csapat sikereinek (és balsikereinek is) több összetevője van. A kapitányok most következő ismertetése ezért csak részben nyújthat tájékoztatást a 60 év sikerei és balsikerei tekintetében.

Gillemot Ferenc, a labdarúgó előidők nagy „mindenese" (Műegyetem, 33) bajnok-atléta, híres kerékpáros, evezős, nagyszerű labdarúgó, MLSZ alelnök és főtitkár, később az első hivatásos edző, vezeti be a labdarúgó-kapitányok nem hosszú sorát. *Holics* Ödön, a még ma is tevékeny volt válogatott kapus mondotta el, hogy első mérkőzésén, 1903. június 11-én ő védte a magyar kaput az osztrákok ellen (3 : 2-re győztünk), amikor Gillemot, mint kapitány nyugtatta őt meg, a 16 éves újoncot, érthető lámpaláza közben. Gillemot rövid ideig volt kapitány, mert azután más irányban dolgozott tovább a magyar sportért.

Hajós Alfréd (BTC) az első magyar olimpiai úszóbajnok, egyben a BTC első csapatának és a válogatott csapatnak is tagja szintén betöltötte a megbízásos szövetségi kapitány tisztségét. Hajósnak a labdarúgás szívügye volt, s többször vállalta a válogató bizottság tagságát is. 1924-ben is ő vezette az olimpiai előkészítő bizottságot.

Stobbe Ferenc a „Mister" a magyar labdarúgás egyik alapítója következett utána. Ő, mint az akkori „Sportvilág" szerkesztője évekig küzdött a labdarúgás meghonosításáért. Rayt is ő vitte a BTC-be, elindítva vele az első magyar labdarúgó-csapat megalakításának szervezését. Évekig intézte a kapitányi feladatokat, s amikor megvált ettől a tisztségtől, örökös tiszteletbeli kapitánnyá választották. Örök bohém volt. Ugyancsak Holics mondotta el az 1904. október 9-i bécsi meccs történetét. Az utolsó pillanatban vasárnap reggel indult a csapat, de hiába várt Stobbe kapitányra, pedig nála volt a pénz és a felszerelés. Véletlenül öt perccel a vonat indulása előtt odaérkezett az MLSZ akkori elnöke, aki kölcsönözte az útiköltséget; a csapat elutazhatott, de — felszerelés nélkül. Kölcsön mezben kaptak ki 5 : 4-re. Stobbe nevéhez azonban több siker is fűződik, így az osztrákok budapesti 3 : 1 és 4 : 1-es, a csehek két 5 : 2-es legyőzése. Utolsó mecscsén, 1908 májusban Bécsben úgy kaptunk ki 4 : 0-ra, hogy a csapat a jó sörös ebéd után lefeküdt aludni s bizony még a meccsen „sem ébredt fel".

Minder Frigyes, a BTC és a Postások kitűnő balszélsője, vette át Stobbe után a kapitányságot. Ő tartja a rekordot, mert háromszor viselte ezt a tisztséget s több válogató bizottságnak is tagja volt. Olyan nagy sikerrel kezdte, mint az osztrákok első legyőzése Bécsben 4 : 3 arányban. Jó szemmel állította be ekkor először a 16 éves Kertész II-őt, jobbösszekötőnekaz MTK II-ből. Ő vezette a magyar labdarúgó-válogatott első külföldi túráját is 1911 januárjában, amikor a híres „keménykalapos", „frakkos" csapat Franciaországot Párizsban 3 : 0-ra, Olaszországot Milánóban 1 : 0-ra győzte le (a budapesti 6 : 1 után). Csak Svájctól kaptunk ki, fáradtan, Zürichben 2 : 0-ra. (Ősszel a visszavágón 9 : 0-ra vertük svájci tanítómestereinket.)

Minder után *Herzog Ede* (MUE), a népszerű futball-bíró lett a kapitány, aki először egészen az I. világháború kitöréséig viselte tisztségét. Ő vezette a válogatottat a stockholmi olimpiára is, ahol megnyertük a vigaszdíjat. Szerepét megkönnyítette az FTC első aranycsapata és a vele vetélkedő MTK. Akkor 1911. nov. és 1913. okt. közt egy döntetlen mellett ötször győztük le az osztrákokat (Bécsben kilenc FTC játékossal 4 : 1-re), Németországot Münchenben szintén 4 : 1-re, Stockholmban 3 : 1-re, Franciaországot Budapesten 5 : 1-re.

Az I. világháborúban vette át újra *Minder* a kapitányságot, amikor a kezdeti vereségek után (Ausztria kétszer győzött Budapesten), mi vertük az osztrákokat 6 : 2-re. Közben még *Tibor Lajosnak*, az MLSZ egyik vezérének is be kellett ugrania a kapitányságba. Majd ismét *Herzog Ede* lett egy évre kapitány. Ekkor már megkezdődött az MTK háborús nagy csapatának, s vele a válogatott csapatnak is az aranykora. Két döntetlen után következett megszakítás nélkül nyolc magyar győzelem Budapesten is, Bécsben is. 1916 októberétől három évig nem győztek az osztrákok.

1918-tól kezdve azonban már *Fehéry Ákos* (BTC, MUE) az egykori kitűnő hátvéd, majd szintén népszerű játékvezető volt a kapitány. Fehérynek is könnyű dolga volt, mert állandóan 7—8 MTK játékos szerepelt a válogatottban. A győzelmek közt a budapesti 6 : 2 és a bécsi 4 : 1, 2 : 0 és 3 : 0 emelkedik ki.

Kiss Gyula (MUE, 33-as FC) az I. világháború után nehéz körülmények között vette át a kapitányságot. Megkezdődött a játékos-vándorlás. Az „MTK alap" megszűnt, s vegyíteni kellett a csapatot. A játékos-keresés közben bizony sok vereség érte a válogatottat a párizsi olimpiáig, amíg Kiss Gyula először viselte a kapitányi tisztet. De olyan sikerek is jelezték a volt kitűnő válogatott fedezet és újságíró fáradozásainak eredményességét, mint a svédek elleni kettős siker, a németek 3 : 0-ás legyőzése, a svájciak ellen Lausanne-ben elért 6 : 1 és az olaszok budapesti 7 : 1-es legyőzése. Érthetően nagy reményekkel indultunk éppen ezután Párizsba, de a külföldi vándorokkal vegyített — tehát kellően fel nem készült és így nem egységes — csapat, amelyet sok sérülés (Zsák, Molnár, Kertész II.) is gyengített, nem a legjobb összeállításban 3 : 0-ra kikapott Egyiptomtól.

Utána *dr. Máriássy Lajos* (BEAC) két osztrák vereséggel kezdte, de a németeket 4 : 1-re, majd 1925 januárjában az olaszokat Milánóban 2 : 1-re, a svájciakat pedig 5 : 0-ra legyőztük. Azután jött két kellemetlen vereség (Belgium ellen itthon 1 : 3, a svédek ellen nyáron Stockholmban 2 : 6), ami már az álamatőrség, meccshalmozás, játékos-fáradtság, előkészületi hiány stb. velejárója volt, amiken a kapitány nem tudott úrrá lenni. Kikaptunk a spanyoloktól és a csehektől is, a kapitány feladatát keresztezték az egyesületi érdekek. Bár Belgiumban a „fiatalok csapata" bravúrosan 2 : 0-ra győzött, az osztrákoktól a teljesen megváltoztatott csapat Budapesten 3 : 0-ra ismét kikapott (ez volt itthon legnagyobb vereségünk).

A szétválasztás után megkezdődött a kapitányság kettőssége : *Kiss Gyula* lett ismét — válogató bizottsággal — az országos kapitány. Máriássy pedig a profi-alszövetség kapitánya. Ez jóra bizony már kezdetben sem vezetett. Ausztriát ugyan legyőztük Bécsben 3 : 2-re, s itthon a svédeket 3 : 1-re, de azután következett Bécsben a 6 : 0-ás vereség, eddigi legnagyobb kudarcunk. Ezután a válogató bizottság lemondott és a Kiss Gyula által egyedül válogatott csapat 13 : 1-re verte a franciákat. Ezután azonban egyszerre két válogatott csapatot állítottunk ki. Amikor az osztrákokat legyőztük, a második garnitúránk Jugoszláviától 5 : 1-es vereséget szenvedett. A tavaszi kettős szereposztásnál az olaszoktól kaptunk ki — először —, míg itthon visszavágtunk a jugoszlávoknak s legyőztük később a cseheket is. Következett azonban az itthoni 5 : 5 az osztrákok ellen, ami után Kiss Gyula nem vállalta tovább a kapitányságot.

Most sokáig tartott a kapitány-válság, ezért az 1928 őszi Ausztria elleni bécsi mérkőzésre *Kiss Tivadar* (BAK), az MLSZ alelnöke válogatott. A „három centerhalfos" csapat 5 : 1-re kikapott Bécsben az EK mérkőzésen s utolsó előtti helyre csúsztunk le.

Dr. Földessy János, az MLSZ alelnöke (BEAC) vállalta ekkor a kapitányságot, de teljhatalmat kért mind az egyesületekkel (műsor), mind a játékosokkal szemben

(fegyelem). Tóth Istvánt választotta állandó edzőjéül. Svájc ellen itthon is, Bernben is megnyertük az EK mérkőzést (a februárra már korábban lekötött párizsi mérkőzést elvesztettük), azután visszavágtunk az osztrákoknak (Bécsben 2 : 2, itthon 2 : 1), majd Prágából elhoztunk egy pontot (1 : 1) és az EK első helyére kerültünk. Ez a tervszerű előkészületek és az ifjúság bevonásának eredménye volt. Már csak az olaszok ellen itthon lejátszandó mérkőzés volt hátra az Európa Kupában, amikor a kapitány teljhatalmával (állandó előkészületek, túráról visszarendelés), elégedetlen profi-vezérek a kapitányt — félreállították, helyette *Pataki Mihály* profi alszövetségi kapitányt (FTC) bízták meg a válogatással. Az elő nem készített, hibásan főként erőre és lendületre épített csapat itthon 5 : 0-ra kikapott az olaszoktól.

Ismét válogató bizottság következett, harmadszor is *Minder Frigyes*sel, mint kapitánnyal. Két győzelem után (Hollandia 6 : 2) kikapott a csapat a németektől 3 : 0-s vezetés után 5 : 3-ra, s a válogatók lemondtak, s velük a kapitány is.

Újra dr. *Máriássy* lett a kapitány, s a jó kezdet után (Svájc 6 : 2, Csehszlovákia 3 : 0 itthon és 3 : 1 Prágában) következett a bécsi 8 : 2-s vereség, majd itthon is kikaptunk az osztrákoktól 3 : 2-re, Svájcban pedig 3 : 1-re. A kapitány ismét nem tudott megbirkózni a profi-vezetők által újra meg újra eléje gördített akadályokkal. (Kevés edzés, fáradt játékosok, mérkőzés-halmozás).

Nádas Ödön (BEAC, 33) a budapesti amatőr alszövetség egyik vezetője a csapat szellemét akarta megváltoztatni, ezért elsősorban is küzdőképes játékosokat keresett. A kapitányság kettőssége tovább tartott, Máriássy, majd Fábián Pál működött Nádas mellett profi-kapitányként. A szeszélyes eredmények is tovább tartottak tehát. Telekivel 2 : 1-re vertük Hollandiát, de ő azután nem felelt meg a kapitány elveinek („oroszlán stílus") és a csehszlovák győzelem után nyáron ismét kikaptunk a svédektől 2 : 5-re, majd ősszel „tank centerrel" az olaszoktól 0 : 1-re (Korányi lábtörése után Polgár hátrament). Kezdődtek a jelszavak is, minimális biztonság stb. s kikaptunk az osztrákoktól is 5 : 2-re. Kellemes meglepetés és Nádas legnagyobb sikere volt azonban 2 : 1-es győzelmünk Anglia ellen. A VB-re készülést továbbra is keresztezték különböző jelszavak és különböző érdekek, s Egyiptom legyőzése után kikaptunk az osztrákoktól.

A VB után *Dietz Károly* (MAFC, MAC) lett a kapitány, s Minder a válogató bizottság elnöke. A kettőség a kapitányságban már ekkor megszűnt, de az akadályok nem. Tovább tartottak a jelszavak is és zavarták, befolyásolták a kapitányt is. Ezért érték a szép sikerek mellett, nagy vereségek is válogatottunkat. Így Svájctól a legnagyobb vereséget szenvedtük (2 : 6), de győztünk is ellene 6 : 1 és 5 : 1-re. Az olasz és angol vereségek nem voltak olyan meglepőek, mint a 0 : 4 a portugáloktól, viszont ekkor győztük le Csehszlovákiát a Cseh—Sárosi—Zsengellér „agytröszt" segítségével 8 : 3-ra. Dietz kapitányságának utolsó éveiben a profi-csapatok hanyatlása meglátszott kudarc-sorozatunkon (olaszok 2 : 4, 1 : 3 — előtte pár nappal teljes bajnoki forduló — skótok 1 : 3, hollandok 2 : 3, Svájc 1 : 3), ami a kormánynak ürügyül szolgált a kormánybiztos kiküldésére.

A kormánybiztos korszakában, rajta kívül *Ginzery*, *Fábián* és *Vághy* töltötték be a kapitányi, illetve válogatói hatáskört, s ekkor érték el csúcspontjukat a jelszavak és rendszerviták, s következtek be olyan rekord vereségek, mint a lengyelek elleni 2 : 4, a németektől Kölnben szenvedett 0 : 7 és a budapesti 3 : 5, majd a Svédországtól ugyancsak Budapesten elszenvedett 2 : 7-es vereségek. Az akkori idők legjobbjait, a nagyváradiakat, hol betették, hol nem. A svájciak ellen elért sikereken kívül ennek a korszaknak legjobb eredményei a Németország elleni 5 : 1 és a Jugoszlávia elleni 2 : 0, az olaszok elleni kinti 1 : 1 és a svédek ellen Stockholmban elért 3 : 2. Egy évben (1944) nem volt a magyar válogatottnak mérkőzése.

A felszabadulás után *Gallowich Tibor* (NSC, BEAC) vette át a szövetségi kapitányságot, amikor Budapesten sorra győztünk, Bécsben kikaptunk az osztrákoktól, majd Torinóban az olaszoktól. Jugoszláviát, Romániát, Lengyelországot, Svájcot, Csehszlovákiát legyőztük, Bulgáriában azonban váratlan vereséget szenvedtünk. Ekkor még csak alakult a magyar válogatott. Gallowich jó segítőtársa volt *Mandik* Béla (BEAC, MTK) B-kapitány.

1949-ben *Sebes Gusztáv* (MTK) az OTSB elnökhelyettese vette át a kapitányságot. Első mérkőzésein még ő is kereste a végleges csapatot, de egy prágai (2 : 5) és két bécsi (3 : 4 és 3 : 5) vereség közben már szép győzelmek is születtek (Ausztria 6 : 1, Svédország 5 : 0, Csehszlovákia 5 : 0). 1951-től kezdve azonban egészen az 1954. évi VB döntőig, majd utána is még 1955. végéig megőrizte sikersorozatát a közben kialakult nagyválogatott csapatunk. Döntő volt a svájci 1952. évi EK mérkőzésen Hidegkutinak a középcsatár helyére állítása (s ezzel visszatérés a támadó futballhoz), amikor 0 : 2-ről 4 : 2-re fordítottuk a mérkőzés sorsát. Utána Rómában 3 : 0-ra győztük le az EK-döntőn

Olaszországot. Az „évszázad mérkőzésén" 6 : 3-ra győztük le Londonban a FA kilencvenéves jubileumát ünneplő angolokat. Erre ráduplláztunk a budapesti 7 : 1-es győzelemmel. A VB-n az egész labdarúgó-világ elismerését megszereztük, Németország, Brazília és Uruguay legyőzésével, csak a döntőn győzte le a csapatot az idegfáradtság. A VB utáni sikerekből még a Skócia ellen Glasgowban aratott 4 : 2-t kell kiemelni. Ennek a szakasznak 5 győzelem és egy döntetlen (a Szovjetunió ellen) a mérlege. Az 1955. évi veretlenség után 1956 elején helytelenül vállalt török mérkőzéssel kezdődött balszerencse-sorozatunk, amely különböző fegyelmetlenségi és összeállítási okok miatt folytatódott Belgiumban, Portugáliában s itthon Jugoszlávia ellen is.

Hogy nem játékos anyagunk leromlásának, hanem a szellem megromlásának volt a következménye ez a visszaesésünk, bebizonyította *Bukovi* Márton (Ferencváros), aki súlyos hátrányokkal vette át a kapitányságot, s helyreállítva a fegyelmet és megjavítva a szellemet, sorozatos sikereket ért el. A lengyelek elleni budapesti győzelmet követően négy nehéz külföldi győzelmet aratott a válogatott csapat. Az 1956 októberi ellenforradalom után azonban a megfogyatkozott játékosgárda ütőképességének visszaszerzése máról holnapra nem sikerült. Az oslói kudarc és a stockholmi döntetlen után a Bulgária ellen vívott VB selejtezőn már ismét jól játszott a válogatott csapat. Ennek ellenére nyáron Bukovi lemondott, s a szeptember 15-i szófiai visszavágóra már válogató bizottság (Sós Károly, Baróti Lajos és Lakat Károly) állította össze a válogatott csapatot. Közülük a német mérkőzés előtt *Baróti* Lajost bízta meg az MLSZ elnöksége a szövetségi kapitányi teendőkkel.

Baróti Lajos (Szeged) sokáig kereste az új válogatott csapatba alkalmas játékosokat. Még a VB-n sem ejtette el az általa alkalmasnak tartott régieket, de habozás nélkül nyúlt a fiatalokhoz, mihelyt beállítandóknak ítélte őket és dícséretre méltóan kitartott mellettük, ha időként csalódást is keltettek. A VB-n viszont abban hibázott, hogy a Mexikó ellen megtalált jó csapatot több helyen megváltoztatta Wales ellen. A VB után már csak a szovjet csapattól szenvedett Baróti csapata kétszer is vereséget, de már 1958-ban is pozitív volt válogatottunk mérlege, 1959-ben pedig a világranglista élén végeztünk. Ekkor győztük le Jugoszláviát 4 : 0 és 4 : 2-re, Svédországot a VB II. helyezettjét 3 : 2-re, Svájcot 8 : 0-ra, az NSZK-t 4 : 3-ra. Az olaszokkal kint 1 : 1-re játszottunk. Baróti azóta is igazolta az „állandó" kapitányi elv helyességét. (Anglia ellen 2 : 0).

A „kis válogatott" mérkőzések

Az országok közötti (nagy válogatott) mérkőzések mellett már 1902 előtt is megindultak a kisebb válogatott mérkőzések. Eleinte a nem hivatalos Ramblerek, azután a különböző kombinált vagy alkalmi válogatottak, majd városi válogatottak, később a B, C, utánpótlás (csikók), vidéki, főiskolai, vasutas stb., 1926-tól pedig a profi és amatőr válogatott csapatok szerepeltek. A századfordulótól egy-egy nemzet ellen több vonalon (így az osztrákok ellen már 5—6—7 vonalon is) játszottunk egy időben válogatott sorozatot. A sokféle „kis válogatott" mérkőzésről teljes összeállítást nem adunk, de a legjelentősebbeket igyekszünk évről évre felsorolni. (Az ifjúsági válogatott mérkőzésekről külön fejezetünk szól.)

1901. Richmond—MLSZ válogatott 4 : 0. Ez volt az első „válogatott" mérkőzésünk április 11-én. Utána Surrey Wanderers—MLSZ válogatott 5 : 1 és 6 : 1. Southampton—Kombinált 8 : 0, 13 : 0. Bp. Ramblerek—Bécsi Ramblerek 0 : 0, 3 : 2.

1902. Bp. Ramblerek—Bécsi Ramblerek 2 : 3, 2 : 0. Cambridge—Főiskolai válogatott 10 : 1, Richmond—Bp. Ramblerek 5 : 0.

1903. Bp. Ramblerek—Bécsi Ramblerek 1 : 1, 3 : 1, 2 : 3. Bp. Ramblerek—Prágai Ramblerek 2 : 0, 4 : 0.

1905. Budapest—Zágráb 11 : 1, Bp. Ramblerek—Prágai Ramblerek 3 : 4. Everton—Kombinált 11 : 2.

1907. Kombinált—Schlesien 5 : 1.

1908. Manchester United—Kombinált 6 : 2, New Pirates—Kombinált 1 : 0.

1909. Kombinált—Young Boys Bern 2 : 2.

1910. Kombinált —Surrey Wanderers 1 : 0.

1914. Budapest—Berlin 3 : 1. Dél. vál.—Franciaország 1 : 0 (Szeged). Utána I. világháborús szünet.

1920. Magyarország—Délm.-Németország 1 : 0 (Pforzheim), Berlin—Budapest 2 : 1, Budapest—Drezda 3 : 0.

1921. Budapest—Berlin 2 : 2, Magyarország—Dél-Németország 3 : 0, Magyarország—Közép-Németország 3 : 2, Vidék—Svédország 2 : 6.

1922. Berlin—Budapest 2 : 4, Közép-Németország—Magyarország 3 : 5 (Lipcse).

1923. Budapest—Berlin 0 : 1.

1924. Berlin—Budapest 1 : 4, Budapest—Tallin 7 : 0, Saarbrücken—Budapest 1 : 7, Rouen—Budapest 0 : 5, Belga olimpiai keret—B vál. 0 : 1, 0 : 0, 1 : 0, Köln—B vál. 3 : 1. II. osztályú vál.—Belga ol. vál. 0 : 1, Bécs II. o. 0 : 4 és 1 : 0, Stájerország 3 : 0. Bp.—Zágráb 3 : 1.

1925. Sevilla—Budapest 0 : 0, Göteborg—Budapest 2 : 2, Krakkó—Budapest 0 : 0, Pozsony—Budapest 1 : 0, Budapest—Prága 0 : 1, Középm. v.—Bulgár v. 0 : 2, 0 : 2, Török v. 1 : 1, 1 : 2. Profi Komb.—Bolton W. 4 : 1.

1926. Profik : Berlin—A vál. 4 : 2, Középnémet—A vál. 5 : 1, A vál.—Temesvár 1 : 1, B vál.—Bécs B 4 : 2, Zágráb B vál. 1 : 1. Amatőrök : Ausztria amatőr vál. 4 : 2, Pozsony vál. 2 : 1, 3 : 1, Profi II. liga 2 : 1. Madrid—Budapest 5 : 2, Budapest—Krakkó 4 : 3, Prága—Budapest 6 : 2, Temesvár—Budapest 2 : 0, 1 : 1. Kombinált—Arsenal 2 : 2. FVB : 1. Olaszország, 2. Ausztria, 3. Magyarország (Olasz 0 :1, Ausztria 1 : 3, Svájc 5 : 0).

1927. Profik : A vál.—Bécs A vál. 1 : 1. A vál.—Temesvár 2 : 2, A vál.—Arad 3 : 1, A vál.—Brassó 6 : 1, Belgrád—A vál. 2 : 3, 3 : 3, A vál. —Cseh profi A 1 : 2, B vál.—Ausztria B 1 : 1, B vál.—Prága B 1 : 2, 2 : 1. Amatőrök : Ausztria amatőr 2 : 1, Pozsony 5 : 0 és 2 : 4, Profi A. 2 : 10.

1928. Profik : Prága—B vál. 4 : 3. Szabadka—A vál. 0 : 3, A vál.—Blackburn Rovers 3 : 2, A vál.—Isztambul 4 : 1, A vál—Berlin 8 : 0, B vál.—Bécs B. 2 : 8. II. Liga—Bécs II. liga 1 : 1. Amatőrök : Ausztria amatőr 2 : 3, 1 : 3, Pozsony 2 : 2, 2 : 4. FVB : 1. Olaszország, 2. Magyarország, 3. Csehszlovákia (Olasz 0 : 1, Francia 3 : 1, Csehszlovák 3 : 2).

1929. Profik : Dél-Németország 7 : 1, Newcastle U. 4 : 1. II. Liga—Bécs II. liga 3 : 1, Amatőrök : Ausztria 2 : 3, 4 : 4, Lengyelország 1 : 5, Bulgária 3 : 2, Csehszlovákia 1 : 2, Francia túra 1 : 1, 4 : 3, 3 : 0. Krakkó : 2 : 7, Kattovitz 4 : 0. Bp.—Kairo 3 : 1.

1930. Profik : Dél-Németország—A vál. 3 : 1, Amatőrök : Lengyelország 3 : 1, Csehszlovákia 4 : 1, 3 : 1, Ausztria 2 : 1, B vál.—Osztrák B 2 : 2.

1931. Profik : A vál.—Zágráb 4 : 2, A vál.—Belgrád 3 : 3, B vál.—Görögország 4 : 2, B vál.—Nis 5 : 2, B vál.—Belgrád 3 : 2, B vál.—Grác 3 : 2, Csikók : Közép-Németországban 4 : 1, 3 : 0, 3 : 3, Romániában 3 : 2, 1 : 0, 5 : 1, 4 : 2, Zágrábban 1 : 7. Amatőrök: Ausztria 2 : 6, Románia 4 : 0, Csehszlovákia 0 : 3, Profi A 2 : 2. B vál.—Olasz B 0 : 1, B vál.—Arad 4 : 3. B vál.—Temesvár 1 : 3.

1932. Profik : A vál.—Dél-Németország 0 : 5, 3 : 6, A vál.—Mannheim 3 : 2, A vál.—Egyiptom 3 : 0, 4 : 0, 4 : 0. Csikók : Török vál. 2 : 1, 4 : 1. Bolgár vál. 1 : 1, Amszterdam 3 : 3, Hága 3 : 2. Köln 3 : 2. Amatőrök : Ausztria 8 : 1, Csehszlovákia 8 : 3, 2 : 1. B vál.—Osztrák B 0 : 6, B vál.—Olasz B 2 : 4.

1933. Profik : A vál.—Közép-Németország 3 : 0, Párizs 4 : 0, Bordeaux 5 : 0, Porto 8 : 4, Frankfurt 12 : 1, Rotterdam 4 : 2, B vál.—Bulgár vál. 2 : 4, 1 : 5, B vál.—Zágráb 4 : 1, B vál.—Olasz B 4 : 4, Budapest vál. Svédországban : Gäfle 3 : 4, Osterland 6 : 3, Malmö 8 : 2, Halmstadt 2 : 3. Főiskolai vál.—Olasz vál. 1 : 0. Amatőrök : Ausztria 3 : 2, Norvégia 2 : 2, 2 : 4, Románia 1 : 5, Görögország 2 : 1, 1 : 3, Franciaország 3 : 2, 4 : 0, 1 : 1. FVB : 1. Olaszország, 2. Németország, 3. Magyarország (Olasz 1 : 0, Német 2 : 4, Lett 7 : 0).

1934. Profik : Párizs 3 : 1, Rotterdam 5 : 1, 5 : 4, Brünn 1 : 5, Amatőrök : Észtország 1 : 1, Finnország 3 : 4, B vál.—Olasz B 2 : 4, B vál.—Marseille 1 : 2.

1935. Profik : A vál.—Holland vál. 3 : 2, B vál.—Dél-Németország 5 : 0, Pozsony 1 : 3, C vál.—Brünn 6 : 1. Amatőrök : Norvégia 0 : 2, Grác 6 : 4, 0 : 0, Budapest—Berlin 7 : 1, Budapest—Párizs 5 : 1, Budapest—Zürich 5 : 2. FVB : 1. Magyarország, 2. Németország, 3. Anglia (Német 2 : 1, Angol 4 : 1, Lett 5 : 2).

1936. Profik : A vál.—Dél-Németország 7 : 1, Párizs—Budapest 2 : 1, Amatőrök : Lille 1 : 2, Velence 0 : 4. Olasz főisk. 0 : 2, Profi B 4 : 8, Csikók 6 : 3.

1937. B vál.—Jugoszlávia B. 0 : 3, B vál.—Román B. 5 : 4, Amatőrök : Csikók 4 : 4, Olasz amatőrök 1 : 1, Ausztria 3 : 6.

1938. Budapest—Párizs 1 : 1, 5 : 3, Bécs—Budapest 3 : 5, 1 : 2, Budapest B vál.—Bécs B 1 : 1, 3 : 2, Csikók—Bukarest 5 : 2, 1 : 2. Görög vál.—Csikók 3 : 2. Kombinált—Wolwerhampton 0 : 0. Amatőr vál.—Grác 2 : 4, Budapest—Hamburg 2 : 0, B vál.—Luxemburg 3 : 4, Csikók—Holland fecskék 5 : 2, 2 : 2, 2 : 3. B vál.—München Gladbach 3 : 0, B vál—Brüsszel 3 : 3.

1939. Bécs—Budapest 3 : 1, Bécs B—B vál. 2 : 0, Budapest—Brüsszel 4 : 0, Szolnok—Brüsszel 3 : 1, B vál.—Román B 1 : 1, Profi vál.—Belgrád 2 : 2, Lille 1 : 2.

1940. Bécs—Budapest 1 : 0, Bécs B—B vál. 4 : 2, B vál.—Jugoszláv B. 0 : 3, 0 : 0, Olasz—Magyar főisk. vál. 8 : 1.

1941. Bécs—Budapest 8 : 2, B vál.—Bécs B 4 : 1, B vál.—Jugoszláv B 2 : 0.

1942. Olasz—Magyar utánpótlás 3 : 0, Vidék—Budapest 2 : 2.

1943. Budapest—Vidék 5 : 0, Nagyvárad—Budapest 7 : 2.

1944. Budapest—Vidék 7 : 1, Zágráb—Vidék 2 : 1.

1945. Budapest—Bécs 5 : 0, B vál.—Osztrák B 6 :3, Budapest—Temesvár 4 : 1, Budapest—Arad 3 : 2.

1946. B vál.—Bécs B 1 : 1, 3 : 4, Budapest—Belgrád 1 : 1, Budapest—Párizs 2 : 2, Vasutas válogatott : Bécs 5 : 3, 5 : 4, Csehszlovákia 3 : 3, Lengyelország 4 : 0, 2 : 2, 6 : 1, Svájc 3 : 2, 3 : 1, 2 : 0.

1947. B vál.—Román B 0 : 0, B vál.—Bécs B 2 : 1, 2 : 0, B vál.—Belgrád 3 : 2, Francia—Magyar főiskolai vál. 1 : 1, Ausztria ellen 7 válogatott mérkőzés, 4 magyar, 3 osztrák győzelem. Vasutas vál.: Franciaország 12 : 1, Bulgária 3 : 1, Románia 1 : 1, Ausztria 2 : 0, Jugoszlávia 1 : 2.

1948. B vál.—Bécs B 9 : 2, 3 : 3, még 4 magyar—osztrák vál. Budapest—Tirana 2 : 1, 1 : 3, B vál.—Prága 1 : 1, B. vál.—Zágráb 2 : 1.

1949. B vál.—Osztrák B 3 : 5, 4 : 2, Budapest—Pozsony 2 : 1, Főiskolai vál.: Franciaország 3 : 1, Dél-Korea 9 : 1, B vál.—Csehszlovákia B 1 : 1, 0 : 4.

1950. B vál.—Osztrák B 3 : 2, 0 : 3, Up.—Csehszlovák up. 2 : 1, B vál.—Prága 0 : 1.

1951. B vál.—Lengyel B 2 : 1, B vál.—Csehszlovákia B 4 : 0. FVB : 1. Magyarország, 2. Románia. VIT : 3 győzelem (Berlin).

1952. Budapest—Moszkva (Moszkvában) 1 : 1, 1 : 2. Budapest—Vienna 5 : 3, B vál.—Csehszlovákia B 1 : 1.

1953. B vál.—Osztrák B 0 : 1, 7 : 3, még 7 mérkőzés osztrák vál. ellen, 7 győzelem. Budapest—Göteborg 6 : 1, Bp.—Halmstadt 5 : 1, VIT : 5 győz. (Bukarest). A vál.—Billoncourt 18 : 1.

1954. B vál.—Osztrák B 5 : 0, 3 : 1, Szovjet B 0 : 3, Vál. keret : Egyiptomban 4 mérkőzés, 4 győzelem (gólarány : 32 : 3.) Budapest—Amszterdam 4 : 1, Luxembourg 10 : 0, Solothurn 17 : 1, Young Boys Bern 9 : 0, Servette, Genf 8 : 2, St. Gallen 11 : 0. Osztrákok ellen 5 mérkőzés, 3 győzelem 1 vereség, 1 döntetlen. FVB : 1. Románia, 2. Magyarország (Skót 3 : 0, Egyiptom 5 : 0, Uruguay 12 : 0, Románia 0 : 1). C vál. Kínában 10 győzelem 55 : 3 gólarány. Up.—olasz up. 2 : 2, Csehszlovák up. 2 : 0.

1955. B vál.—Osztrák B 3 : 1, 5 : 2, még 4 mérkőzés, 4 győzelem. B vál.—Szovjet B 2 : 4, Budapest—Krakkó 4 : 0, Budapest—Berlin 1 : 0, B vál.—Olasz B 1 : 2.

1956. Vál. keret Törökországban : Izmir 8 : 1, 11 : 0, Ankara 4 : 2, Isztambul 3 : 1 és 9 : 4, Damaszkusz 4 : 0, 6 : 0, Libanon 4 : 1, B vál.—Osztrák B 1 : 1, B. vál.—Szovjet B 2 : 0, Jugoszlávia B 0 : 3, 1 : 2, Budapest—Young Boys Bern 6 : 2, Francia utánpótlás—Magyar utánpótlás 1 : 1, Budapest—Lyon 7 : 3, Budapest—Lisszabon 3 : 0.

1957. Budapest—Dél-Németország 2 : 1, B vál.—Svéd B 2 : 2, B vál.—Bolgár B 2 : 2, 0 : 1, Budapest—Vidék 2 : 2, Lengyel vál.—Magyar vidék 1 : 0, 1 : 3. Utánpótlás : Kína 1 : 0, 4 : 0, 5 : 1, 2 : 0, 2 : 1, Bulgária 3 : 4, 2 : 0, Csehszlovákia 3 : 4, Szovjetunió 3 : 1, Franciaország 1 : 3, NSZK 3 : 3. B vál.—Szovjet B 1 : 1. VIT : 1. Szovjetunió, 2. Magyarország. A döntőben 1 : 5. (Moszkva). B vál.—NSZK B. 2 : 2.

1958. B vál.—Jugoszláv B 3 : 2, 3 : 0, NDK B 1 : 3, Lengyel B 0 : 2. VB előkészületi mérkőzések : A vál.—Berlin 3 : 0, Román B 5 : 1, Vidék 3 : 0, Grác vál. 4 : 0, Szpartak Szabadka 6 : 2, Partizán Belgrád 1 : 1, Finn vegyes 6 : 1, Helsinki 5 : 1. B vál.—Szovjet B 2 : 2, C vál.—Bolgár B 0 : 2, Up. vál.—Jugoszláv up. 1 : 0, 1 : 0, NDK up. 2 : 0, Lengyel up. 6 : 2, Román up. 2 : 2, Szovjet up. 1 : 0, B vál.—Román B 6 : 1, B. vál.—Belgium B 1 : 1.

1959. B vál.—Jugoszláv B 0 : 1, Svéd B 6 : 3, Szovjet B 2 : 0, Jugoszláv B 4 : 0, NSZK B 1 : 2, Up. vál.—Jugoszláv up. 0 : 1, NDK up. 2 : 0, Anglia up. 1 : 0 Jugoszláv up. 1 : 0, NSZK up. 2 : 2, 0 : 1, Olimpiai keret—NB II. vál. 2 : 1.

1960. Up. keret—Ifj. vál. keret 3 : 2, Olimpiai keret—Fluminense (Brazil) 1 : 0.

Klubcsapataink nemzetközi labdarúgó-mérkőzései

Az országok válogatott csapatainak találkozását „országok közötti" (a FIFA szabályokban: „International") mérkőzésnek, míg két különböző nemzetbeli klubcsapat egymás elleni küzdelmét „nemzetközi" mérkőzésnek nevezik labdarúgó-szabályaink.

A magyar labdarúgás nemzetközi mérkőzéssel kezdődött és 1897 óta évről évre játszanak csapataink nemzetközi mérkőzéseket. Ezeken részt venni, a klubszíneket méltóan képviselni, s ezáltal a magyar labdarúgásnak dicsőséget szerezni épp úgy szívük vágya volt mindig a magyar labdarúgóknak, mint az, hogy felöltsék a nemzeti színeket viselő mezt. A labdarúgás közönsége is mindig érdeklődött a nemzetközi erőpróbák iránt, még ha azok nem is mentek díjért, csak barátságos küzdelmek voltak és két klub — rendszerint a vezetők — erőviszonyát tisztázták. Voltak azután nemzetközi mérkőzések egyes külön csoportok között (pl. főiskolai, vagy vasutas csapatok), később több napos tornák, majd külön díjak (pl. Közép-Európai Kupa, Bajnokcsapatok Európa Kupája, Vásári Városok Kupája stb.) sorozatos nemzetközi mérkőzéseket jelentettek, ezekkel külön fejezetben foglalkozunk.

Népszerű mérkőzés-sorozatok voltak a túrák (portyák) is, amelyek esetleg két vagy több országon, vagy egy egész földrészen (pl. Dél-Amerikán) keresztül vezettek és sikeres lebonyolítás esetén nagy dicsőséget jelentettek a túrázó csapatnak.

Könyvünk keretébe természetesen nem fértek bele az úgynevezett „vajaskenyér-túrák", csak a legjelentősebb nemzetközi mérkőzések, túrák eredményeit állítottuk össze. Így kimutatásunk nem lehet teljes, inkább csak tájékoztatást kívánunk adni a magyar labdarúgás 64 évének klubközi, „nemzetközi" mérkőzés forgalmáról.

1897—1898: Három „tanulságos" Cricketter-mérkőzés

A BTC első nyilvános mérkőzését 60 évvel ezelőtt, 1897. október 31-én játszotta a Millenárison a bécsi Cricketter ellen, amelyben 9 angol és 2 osztrák játékos szerepelt, míg nálunk fordítva, 2 angol (Ashton, Yolland) és 9 magyar szerepelt. (Stobbe, Harsády, Iszer, Pesky, Klebersberg, Ray, Hajós, Ramaszéder, Lindner.) Az eredmény csak 0 : 2 volt, ebből egy gól úgy esett, hogy Stobbe kapusunk az ellenfél mellérről elkapott labdát feje fölé emelte, s a labda az osztrák gólbíró szerint túljutott a kapuvonalon. Az akkori Sportvilág szerint „a BTC igen helyes taktikával védelemre szorítkozott és csakis Ray és Yolland kísérelte meg, hogy a támadásból is juttasson a bécsieknek." Dicsérte Iszert: „földre terült, aki közelébe jutott" és Peskyt, aki „veszedelmes taszítónak mutatkozott".

A második Cricketter-mérkőzést 1898-ban a bécsiek már 4 : 1-re nyerték, majd itthon is 5 : 0-ra verték a BTC-t.

1899: az első magyar sikerek az osztrákok ellen

A negyedik mérkőzésen a BTC Bécsben már nem kapott ki, *1 : 1-re játszott a Cricketterrel.* Stobbet — a kapusunkat — a kedélyes bécsi közönség „Plakaten Aufpicker"-nek nevezte el, aki annyira megtanulta, hogyan kell a levegőből „lehúzni" a labdát. Itthon azonban 4 : 0-ra kapott ki a BTC, ellenben ugyanilyen gólaránnyal legyőzte a bécsi Uniont. Az első magyar győzelem Bécs ellen azonban nem ez volt, hanem a Műegyetemé, amely előzetesen 3 : 0-ra verte a nevéhez méltatlan Victoriát. Bemutatkoztak a németek is, 4 : 3-ra győzött a berlini Frankfurt a BTC ellen. Az első vidéki nemzetközi mérkőzésen Pozsonyban a Cricketter 9 : 2-re nyert.

1900: A Slavia 30, Berlin 18 gólja

Hogy el ne bizakodjunk az első sikerek után, arról új vendégünk, a prágai Slavia gondoskodott. A BTC-t 3 : 1 és 3 : 0, az MFC-t 10 : 0 és 6 : 0, a MUE-t 8 : 0-ra verte. Berlin válogatottja pedig egy napon 18 gólt hagyott Budapesten, délelőtt a MAC-ot 8 : 0-ra, délután a Műegyetemet 10 : 0-ra győzte le. Esemény : a bécsi Ramblerek (a válogatott elődje) 1 : 1-es játéka a BTC-vel, majd 4 : 0-ra kikaptak a BTC-től. A piros-fehéreknek sikeres éve volt ez, mert először győzték le 2 : 0-ra a Crickettert is, míg Bécsben ez 2 : 1-re az MFC-nek sikerült.

1901: Angol „góleső" Budapesten

A magyar labdarúgás 5. évében jelentek meg nálunk az első angol csapatok. A Richmond 20, a Surrey Wanderers 11, a Civil Service 15, a profi Southampton 2 mérkőzésen 21 góllal ajándékozta meg a magyar kapusokat. A Richmond : MUE 6 : 0, BTC 6 : 0, MFC 4 : 0, MLSZ kombinált (válogatottunk elődje) 4 : 0. Surrey W.: két MLSZ kombinált ellen 5 : 1 és 6 : 1. Az első magyar gólokat Sábián (MUE) és Misky (MFC) rúgták. Civil Service : 33 FC 4 : 1, MUE 6 : 1, BTC 5 : 1. Southampton : BTC—MUE kombinált 8 : 0, MFC—MAC kombinált 13 : 0. Bemutatkozott az első svájci csapat, a genfi Servette is. Az FTC nagy meglepetésre 4 : 4-re játszott vele, miután a mieink félidőben 4 : 1-re vezettek. A BTC 2 : 0-ra, a MUE 6 : 2-re kapott ki. Az FTC-t a Cricketterek Bécsben 9 : 0-ra verték. Ebben az évben volt az első Rambler-válogatott és az első főiskolai válogatott mérkőzés.

1902: Angol egyetemi csapatok sikeres bemutatkozásai

A már ismert angol amatőr csapatok közül újra eljött a Richmond — gólszüretre : BTC 4 : 0, Rambler 6 : 1, MUE 9 : 1, kombinált 7 : 0. De most Oxford és Cambridge voltak az attrakciók. Felülmúltak minden eddigi angol vendéget. Oxford : MFC 16 : 0, MAC 11 : 0, FTC 16 : 0. Cambridge : Főiskolai válogatott 10 : 1, Margitszigeti LCS 6 : 0, Pannónia 11 : 0. (Mindhárom csapat alkalmi válogatott volt.) Az angolokon kívül bemutatkozott a dán Bold Clubben af 93, amely teljesen angol stílusban győzött : Postás 2 : 0, FTC 7 : 0, MUE 11 : 0, BTC 4 : 0. A BTC és 33 a Slavia ellen az első győzelmeket aratták 4 : 2, illetve 3 : 1 arányban. A BTC először vett részt a bécsi Challenge Cup-ban, de a döntőben 2 : 1-re kikapott a Crickettertől.

1903: a BTC győz a Richmond és a belgák ellen

Ismét eljöttek — ezúttal húsvéti tornára — a Richmond és a Civil Service. A BTC 1 : 0-ra legyőzte a Richmondot, de 1 : 2-re kikapott a CS-től, ezt pedig a Richmond győzte le. Így a serleget senki sem nyerte. A BTC a Viennát is legyőzte 5 : 0-ra, valamint első belga ellenfelét, a brüsszeli Leopold Clubot 2 : 0-ra. MFC—Leopold Club 1 : 1. A Southampton azonban másodszor is „megajándékozott" bennünket : BTC 14 : 0, MTK 15 : 0. A német Mittweida 1 : 1-re játszott a Postással és MAC-cal is. A bécsi Ramblerek után eljöttek a prágai Ramblerek is.

1904: A legendás Corinthiánok diadalútja

Már-már kezdtünk elbízakodni a Richmond-siker után, amikor eljöttek a nem hivatalos angol válogatottak, a Corinthiánok s túllicitálták az összes eddigieket : MTK 6 : 0, BTC 12 : 0, MAC 9 : 0. Először jelent meg a berlini Britannia (MTK 0 : 2), a lipcsei Bewegungspieler (BTC ellen 4 : 0). Sparta—BTC Prágában 0 : 0.

1905: Újabb angol profik — legyőzzük a hollandokat

Az angol vendégjárás folytatódott : eljött az Everton, amely a BTC—MAC kombináltat 11 : 2-re és a Tottenham Hotspur, amely az MTK-t 12 : 1, a BTC-t 7 : 1-re verte. Az amatőr Casuals győzelmei : MTK 6 : 0, MAC 4 : 0. A BTC az első holland vendég a Haagsche VV ellen 2 : 0-ra győzött, s legyőzte a prágai Ramblereket is 3 : 1-re. Az MTK legyőzte a Slaviát, az FTC a Spartát, egyformán 3 : 2-re. Bemutatkozott az első zágrábi csapat (I. Nogometni SC), amely 11 : 1-re kapott ki egy alkalmi MLSZ csapattól.

1906: Eljött a skót Celtic és az angol Chelsea

Új angliai vendégek : a legendás skót Celtic, amely 8 : 1-re verte az MTK-t és az angol Chelsea : BTC 4 : 0, MAC 6 : 0, FTC 3 : 1. A Southampton III. vendégszereplése : BTC 1 : 0, MAC 5 : 0, FTC 3 : 0, UTE 6 : 1. Az amatőr Pilgrims: FTC 3 : 3, Postás 1 : 1, BTC 2 : 1, MTK 2 : 0. A Slavia ez évben minden magyar csapatot legyőzött, kivéve az FTC-t (5 : 5), a Cricketter ellenben már kikapott a BTC-től, MAC-tól és MTK-tól is.

1907: Javuló eredmények az angolok, osztrákok és csehek ellen

A sok nemzetközi mérkőzés meghozta gyümölcsét : Oxford már csak a következő győzelmeket aratta : MTK 1 : 0, BTC 4 : 1, MAC 6 : 0. A BTC 2 : 2-re játszott a világhírű Arsenal profi-csapatával. (Az MTK 9 : 0-ra kapott ki tőle.) Az MTK ellenben legyőzte a Slaviát (1 : 0), utána a MAC is (2 : 0), a BTC a DFC-t (4 : 0), az FTC a Rapidot (3 : 0).

1908: Nagy FTC sikerek — de nem az angolok ellen

Az FTC a Rapid első legyőzése után újra győzött ellene 4 : 2-re, a Vienna ellen 3 : 0-ra, a WSC ellen 5 : 1-re, a prágai Sparta ellen 4 : 0-ra. Ellenben 7 : 0-ra kapott ki új angol profi-vendégünktől, a Manchester Unitedtől, amely egy kombináltat is 6 : 2-re vert. Az amatőr New Pirates is legyőzte az FTC-t 1 : 0, a MAC-ot 4 : 1, a kombináltat 1 : 0-ra.

1909: Az angol Sunderland egy gólos győzelmei

Az egyik legrégibb angol profi-csapat, a Sunderland már csak nehezen tudott győzni : MTK 2 : 1, FTC 3 : 2. A svájci Young Boys eredményei : BTC 2 : 4, FTC 2 : 2, Kombinált 2 : 2. Az első lengyel vendég, a Pogon Kassán 5 : 0-ra kapott ki. A BEAC 3 : 0-ra győz Zágrábban az Akademski ellen.

1910: Az FTC legyőzi a Barnsleyt, a Surrey W. négy veresége

A legújabb angol profi-vendég, a Barnsley 2 : 1-re kikapott a kitűnő formában levő FTC-től, viszont a BTC-t 5 : 1-re, az MTK-t 7 : 0-ra legyőzte. Egy régi amatőr vendégen, a Surrey Wanderersen lemérhettük a fejlődést : az FTC 3 : 0-ra, a BTC 2 : 1-re, az MTK 3 : 1-re, egy kombinált 1 : 0-ra győzte le. Az FTC 5 : 1-re győzött a Rapid, 6 : 2-re a Vienna ellen is. A Törekvés sikeresen túrázott Lengyelországban.

1911: Az FTC első diadalmas német—angol túrája

A sok nálunk túrázó külföldi csapat után végre az FTC is nagy fába vágta a fejszéjét : Németországban és — Angliában kötött le sorozatos mérkőzéseket. Nagy sikert aratott. Végigverte a németeket : Victoria-Hamburg 5 : 3, Bremer SC 5 : 0, Hertha-Berlin 4 : 2, Preussen Berlin 7 : 2, majd Angliában legyőzte az amatőr Wokingot 3 : 2-re s csak a nem hivatalos amatőr válogatott English Wanderers győzte le 4 : 1-re. Előzetesen azonban Budapesten az English W. kapott ki az FTC-től 3 : 0-ra. Az FTC sikerei az angol profik ellen : Celtic 1 : 1, Oldham 2 : 2, ellenben 1 : 8 a Blackburn Roverstől ! A svájci Youngs Boyst 3 : 0-ra, a bécsi Crickettert 7 : 0-ra győzték le. Az MTK svájci-olasz túrája is elég sikeres volt : a római tornán Servette 1 : 0, Red Star (Párizs) 2 : 2, Pro Vercelli 3 : 1 (megnyerte az olasz király díját), ellenben St. Gallen 1 : 3, Internazionale 3 : 3. Az MTK itthoni mérkőzései nem hoztak sikert : English W. 2 : 4, Celtic 0 : 2, Oldham 1 : 2, Blackburn Rovers 0 : 4. A bécsieket az MTK is verte : Cricketter 4 : 0, WAC 2 : 1, 3 : 1. A BAK eredményei : English W. 0 : 1, Blackburn R. 1 : 4. BEAC —Pogon Lwow 3 : 2, 3 : 2.

1912: Az FTC és MTK nemzetközi versengése

A nagycsapatok harca kiterjedt természetesen a nemzetközi frontra is. Az FTC nagy küzdelem után 2 : 1-re kapott ki az Arsenaltól, 4 : 1-re a Tottenhamtól. Az MTK 1 : 0-ra

győzött az amatőr Bishop Aukland és a Midlessex W. ellen, 5 : 1-re a holland Ajax ellen. Az MTK vendégei bemutatkoztak Nagyváradon is. Az FTC ellenben sorba győzte le a bécsieket : Rapid 4 : 1, WAC 6 : 0, 3 : 0, WAF 3 : 1, Amateure 3 : 2. Az MTK a prágai DFC-t (2 : 0), a BTC az Amateuret (6 : 1), a Törekvés az angol vasutasokat (4 : 2) győzte le.

1913: Az FTC és — a 33-asok sikeres éve

A zöld-fehérek első nagy túrájuk után a másodikat is sikerrel fejezték be : Franciaországban a Red Star ellen 7 : 0, Párizs válogatottjai ellen 5 : 1, Spanyolországban San Sebastianban 6 : 1, Bilbaoban 5 : 2 és 2 : 0 arányban arattak szép győzelmeket. Itthon pedig legyőzték 2 : 1-re a Blackburn Roverst. A 33-asok a szentpétervári futball-tornán 1 : 0 arányban legyőzték a német bajnok Leipziger Bewegungspielert. Az FTC még megnyerte a Rapid ellen (6 : 4) a Morgen serleget és a WSC ellen (6 : 1) a Challenge Cup-öt, az English Wanderersnek pedig 6 : 0-ra vágott vissza. Az MTK eredményei : Oxford City 2 : 0, Northern University 2 : 2, Blackburn R. 1 : 2, KFUM (dán) 9 : 0, Victoria (Berlin) 2 : 1.

1914: az FTC és MTK-sikerekhez csatlakozik az UTE, sőt a BEAC is

Az FTC nagy csapata az I. világháború előtt is folytatta nemzetközi sikereit. Az ismét vendégül látott skót Celtic-kel 2 : 2-re végzett, a *Burnley*-t 3 : 1-re verte, a London Caledonians-sal 1 : 1. MTK—Northern Nomads 2 : 2, 1 : 3. Az UTE 4 : 2-re győz a híres német IFC Nürnberg ellen. A BEAC a másik híres német csapatot, az azévi bajnok Fürthöt győzi le 2 : 1-re, télen olasz földön 2 : 2-re játszik a Milannal, 0 : 1-re kap ki az Internazionaletől.

1915/16: Az MTK „gólszórása" az osztrákok ellen

Az I. világháború viharában először csak az osztrákokkal mérkőztünk. Ekkor az MTK—Amateure 5 : 1, FTC—WAC 3 : 0 voltak a legjobb eredmények 1915-ben. Majd a következő évben az MTK első aranycsapata megkezdte diadalútját : Floridsdorf 6 : 0, Rudolfshügel 9 : 2, WAF 4 : 1 és 9 : 2, Rapid 3 : 1 és 5 : 0, WAC 5 : 3. Az MTK II. csapata is legyőzte 3 : 1-re a WSC-t. FTC—Slavia 1 : 1, 1 : 4, BAK—Slavia 2 : 2, NSC—DFC 3 : 2. A Vasasok Lengyelországban 7 : 0 és 4 : 1-re győztek.

1917: Az MTK nem kíméli a cseheket sem

Az MTK ebben az évben több cseh csapatot győzött le nagy gólaránnyal : Sparta 6 : 2, 5 : 1, Victoria Ziskov 3 : 1, Cesky Lew 6 : 0, DFC 9 : 2. A bécsiek ellen : Rapid 6 : 1, 9 : 0, WAF 7 : 0, 6 : 0, 3 : 1, Rudolfshügel 1 : 0, FTC—Slavia 1 : 1, Viktoria Ziskov 1 : 1. UTE—Rapid 3 : 1, III. ker.—Wacker 5 : 0, DFC 4 : 3, BAK—Rapid 2 : 0, Törekvés—Victoria Ziskov 1 : 0, 2 : 2.

1918: Az MTK „gólrekordos" győzelmei

A kék-fehérek háborús aranycsapatának újabb nagy győzelmei : Rapid 8 : 1, 3 : 2, WAF 6 : 2, Rudolfshügel 5 : 0, DFC 8 : 0, Floridsdorf 2 : 0, 4 : 1. Az FTC sikerei : WAF 4 : 2, 3 : 2, Simmering 3 : 0. UTE—Hertha 5 : 2, Törekvés—Rudolfshügel 2 : 1, Rapid 1 : 1, BAK—WSC 3 : 1, WAC 2 : 1, Wacker 2 : 0. Vasas—Rudolfshügel 2 : 1.

1919: Az MTK „veretlen" német túrája

Az MTK a háború befejeztével Németországban sorozatos győzelmeket aratott : Hertha Berlin 2 : 1, Stuttgarter Kickers 5 : 1, IFC Nürnberg 3 : 0, Bayern München 7 : 1, Fürth 3 : 1, Karlsruhe 1 : 0. Persze a bécsi csapatok verése is folytatódott : Rapid 3 : 1, Rudolfshügel 11 : 3, WAF 3 : 0. FTC—WAC 4 : 1.

1920: Az MTK, FTC és Vasas „hódító" útja német és svájci földön

A játékos-vándorlás meggyengítette ugyan a magyar élcsapatokat, de azért kitettek magukért Németországban és Svájcban. Az MTK eredményei : Frankfurt 6 : 0, Karlsruhe 6 : 0, Stuttgart 2 : 0, Saar 7 : 0, FC Zürich 3 : 1 és 5 : 2, Neunkirchen 3 : 2, Nordstern Basel 2 : 1, FC Basel 2 : 1. Bécsi csapatok ellen : Amateure 2 : 1, 3 : 2, WAC 5 : 0, 5 : 2, Rudolfshügel 8 : 0, Simmering 4 : 1. Az FTC eredményei : Erfurt 3 : 1, Hertha Berlin 3 : 1, Victoria Magdeburg 4 : 0, Eintracht Frankfurt 4 : 1, Victoria Altona 2 : 1, Lipcse 3 : 1, Drezda 2 : 2, FC Basel 1 : 2, St. Gallen 4 : 1. Olaszországban : Spezia 4 : 2, 7 : 0, Firenze 4 : 0, Livorno 4 : 2, Vercelli 0 : 3. A Vasas eredmé-

nyei: Karlsruhe 1:0, Freiburg 1:1, Saarbrücken 1:2, Ludwigshafen 2:1, Frankfurt 2:1, Idar 2:0, Stuttgart 1:0, Mainz 0:1, Nürnberg Pfeil 1:1. Az első magyar profi-csapat ekkor szerepelt Németországban (1:1, 8:0, 3:1).

1921: Következett Svédország „végigportyázása"

Az MTK svédországi túrájának eredményei: Gais 4:4, Örgryte 1:0, IFK Göteborg 4:0, Kamraterna Stockholm 1:2, Djurgarden 4:1, Göteborg K. 1:2. Az FTC eredményei: IFK Göteborg 1:0, Dán kombinált 3:3, BK af 93 3:3, 1:5. UTE—Göteborg 0:0. Az MTK Németországban: Fürth 2:0, SV. Leipzig 2:0, Lipcse kombinált 5:1, SC Brandenburg 5:0, Wacker Halle 9:2, Victoria Berlin 2:2. Az FTC német eredményei: Duisburg 6:0, Kreefeld 2:0, Köln 3:1, Preussen 6:0. Az UTE német eredményei: Hamburg 2:0, 5:0, Ausburg 5:2, Stuttgart 4:0, Magdeburg 7:2, Drezda 3:1, Boroszló 8:2.

1922: A Törekvés veretlen maradt Olaszországban, sikerek a dánok ellen

Az álamatőrség korszakában halmozódtak a túramérkőzések. A legszebb sikert a Törekvés érte el Olaszországban: Juventus 4:3, Alexandria 3:2, Genova 6:1, Lucca 5:1, Speranza 3:0, Róma 3:1 és 0:0.

Az FTC olasz túráján 5 győzelem mellett 3:1-re kikapott a Pro Vercellitől. Az MTK Dániában 3 győzelme mellett a Bold Club 93-tól kapott ki. Az UTE német-svájci útján négy győzelmet aratott, Svédországban 2—3—1, Olaszországban 3—0—1 volt a mérlege. Az FTC svéd mérlege 2—2—1. A Vasas lengyel-csehszlovák mérlege 6—2—1. A vendégszereplő dán bajnok Aarhus az FTC-től 4:1-re, az MTK-tól 6:2-re szenvedett vereséget.

1923: Sikerek Spanyolországban és Franciaországban

Az MTK spanyol mérkőzései: Bilbao 3:1, 2:1, S. Sebastian 3:1, 3:2. Az MTK megnyerte a nürnbergi karácsonyi tornát: IFC Nürnberg 1:0. Az UTE francia-spanyol mérkőzései: Red Star—Olimpique 3:2, FC Európa 7:1, 3:1. Vasas—Barcelona 2:0, Valencia 2:1. Az FTC spanyol útjának mérlege: 3—2—2. Az FTC Madridban és Santanderben győzött, Barcelonában kikapott. A nálunk vendégszereplő West Ham United 3:2-re legyőzte az MTK—FTC kombináltat.

1924: A Vasas sikerei spanyol, portugál és francia földön

A Vasasok Santanderben 4:2, Portoban 3:0 és 5:1, Rouenben 3:1-re győztek. Az FTC Törökországban aratott 4:1, 8:0 és 3:0-ás győzelmeket. Az MTK svájci—német útjának legjobb eredményei: Holstein-Kiel 7:0, Chemnitz 4:0, Young Fellows Zürich 5:0.

1925: A Bolton Wanderers kudarca Budapesten

A professzionizmus bevezetését megelőző évben csúcspontjára hágott a túraláz. Az MTK Svájcban, az FTC Olaszországban túrázott veretlenül. Az MTK legjobb eredménye Chaux de Fonds 6:2, az FTC-é: Pro Vercelli 2:0. Az UTE, a Vasas és a Kispest Németországban, a Szombathely és a VAC Portugáliában, az NSC Olaszországban, a Törekvés és III. ker. Lengyelországban túrázott. Itthon MTK—Bolton Wanderers 1:1. Az angol ligabajnok azután egy kombinálttól 4:1-re kapott ki.

A csehszlovák labdarúgással Szeged és Szombathely csapata újra felvette a sportérintkezést.

1926/27: Győzelmek és vereségek

Az 1926/1927. években elsőosztályú profi-csapataink nyakló nélkül bonyolítottak le portyákat külföldön. A sikersorozatba becsúszott vereségek a sportbeli mérlegben szépséghibát jelentettek.

A Ferencváros romániai túráján hat mérkőzést nyert meg és 38:7-es gólarányt ért el. Sikereiket a zöld-fehérek bécsi csapatok ellen elért győzelmekkel egészítették ki. Így a bécsi Hakoaht 5:2-re, a Rapidot 4:1-re és a Viennát 1:0-ra győzték le.

Az Újpest spanyol—olasz portyáján váltakozó eredmények születtek. A lila-fehérek pl. Valenciában kettős vereséget szenvedtek, viszont a komoly játékerőt képviselő Espagnol legénységét 3 : 2-re verték.

A Hungária is az ibériai félszigetet kereste fel. Portugáliában veretlen volt a magyar csapat, de a spanyol Bilbao ellen 1 : 6 arányban maradt alul.

A Sabaria kitűnő képességű együttese vett revánsot a Hungáriát ért vereségért : 3 : 1-re biztosan győzte le a Bilbao együttesét. A szombathelyiek úgy Spanyolországban, mint Portugáliában legtöbbször győztek és román portyájukon is csak a temesvári Kinizsitől (Ripensia) kaptak ki 1 : 2 arányban.

A Vasas Zágrábban szerepelt szépen. A Gradjanskit győzte le 4 : 0, illetve 2 : 0-ra. Ezzel szemben Prágában a Slávia 7 : 2-es érzékeny vereséget mért a magyar csapatra. A Nemzeti észt—lett portyát bonyolított le. A mérleg: 9 győzelem 44 : 7-es gólarány ! A portyarekordot azonban a Bástya állította fel jugoszláv földön kivívott hét győzelmével. Összgólaránya : 46 : 4 volt !

A BEAC a Kanári-szigeteken változatos sikerrel szerepelt, a válogatottal 5 : 5-re végzett. FTC—MTK kombinált—Arsenal 2 : 2.

1928: 6 : 1-es győzelem az angol Blackburn ellen

A következő évben további sikereket értek el csapataink külföldön.

A Ferencváros egyiptomi portyájával igen elismerően foglalkoztak az ottani lapok. Különösen az egyiptomi válogatott ellen kivívott 4 : 1-es győzelme alkalmával mutatott játéka tett mély benyomást a piramisok hazájában. Az Újpest veretlen maradt olasz—svájci túráján (Újpest—Fiorentina 6 : 0), és a Vasast sem érte vereség lengyel—jugoszláv—csehszlovák portyáján.

Az év legértékesebb diadalát a Ferencváros bajnokcsapata vívta ki a világ egyik legjobb együttesének tartott angol kupagyőztes Blackburn Rovers ellen. Itt nemcsak bemutatott ragyogó játékával hozta a Fradi lázba a közönséget, hanem a klasszicscsapatok között ritka 6 : 1-es gólaránnyal is. Az angol élcsapat játékán már ekkor is bizonyos elgépiesedést állapítottak meg a szakemberek. A Blackburnt a zöld-fehérek után a magyar profikombinált is legyőzte, igaz hogy csak 3 : 2-re.

A Ferencváros egyéb sikerei : Slavia 5 : 1, Beogradski 7 : 0, 6 : 1, Rapid 4 : 2, 7 : 1, SC Portugal 6 : 0. A Hungária 4 : 2-re győzte le a torinói Juventust.

1929: További angolverés és — mégis megcsappan a közönség
A Fradi uruguayi huszár-bravúrja

Hazai és külföldi nemzetközi sikereink ellenére — és az érdekelt klubok pénztárosainak nagy bánatára — közönségünk érdeklődése a labdarúgómérkőzések iránt határozottan megcsappant. Talán a túlzásba vitt portyák ellen akartak pályáink látogatói tüntetni ? Lehetséges, hogy így volt, de lehet, hogy más okok játszottak közre a mérkőzések látogatószámának erős csökkenésénél. Az 1929. évi húsvéti tornán, amelynek a prágai Spárta volt a vendége, két napon összesen csak mintegy tizennyolcezer érdeklődő jelent meg, pedig az ezt megelőző téli portyákon nyolc döntetlen és 12 vereség mellett nem kevesebb, mint 28 győzelmet arattak élcsapataink !

Hogy az elért eredmények közül néhányat külön kiemeljünk, megemlítjük, hogy az Újpest Egyiptomban és a Bocskayval együtt Görögországban veretlen maradt. A Sabaria Mexikóban és az Egyesült Államokban szerzett kitűnő szereplésével és sportszerű magatartásával megbecsülést a magyar futballnak. 10-szer győzött, 1-szer döntetlenül játszott, 4-szer vesztett. A Hungária is csak az egyiptomi válogatottól kapott ki, négyszer győzött (Alexandria 9 : 0, Port Said 8 : 3).

Az 1929 májusában fővárosunkba látogatott jónevű angol profi-csapatot a Huddersfieldet az MTK stílusos játékkal 4 : 2-re verte, a Ferencváros pedig 1 : 1-re végzett az angolokkal. Ezt követte a patinás Newcastle United vendégjátéka. A brit profik nagy csalódást keltettek primitív, csapkodó játékukkal. Profi-kombináltunk biztosan 4 : 1 arányban győzte le angol ellenfelét, amely a mérkőzés előtt nagyon lebecsülte a mieink tudását. Itt Budapesten azután saját bőrükön ismerhették meg az akkori idők magyar gólzsákját: Takács II-t, akitől mai csatáraink is sokat tanulhatnának a gólhelyzetek értékesítésének művészete terén.

Az 1929-es labdarúgó-évet a Ferencváros első dél-amerikai túrája tette emlékezetessé. Ennek folyamán olyan bravúrt hajtott végre a zöld-fehér gárda, amilyenre még legfanatikusabb hívei sem számíthattak. A Ferencváros dél-amerikai vendégszereplését Brazíliában kezdte meg. Első mérkőzésén Sao Paolo válogatottját 2 : 1-re győzte le, majd Rio de Janeiro városi legénységével 3 : 3-ra végzett. A brazil nemzeti tizeneggyel szemben egyenrangú mezőnyjáték után 0 : 2 arányban vereséget szenvedett. Ezután került sor Montevideóban a Ferencváros—Uruguay válogatott erőpróbára. A kétszeres olimpiai és világbajnokot a zöld-fehérek 3 : 0-ás vezetés után, az egész labdarúgóvilágban óriási feltűnést keltő 3 : 2 eredménnyel, saját otthonában legyőzték.

Kiterjedt dél-amerikai túráján a Fradi ötször győzött és hat mérkőzést vesztett el (klubcsapattal szemben csak kettőt) s valamennyit kitűnő játék után (Uruguay vál. visszavágó 0 : 3, Argentína vál. 0 : 2).

Méltán rendeztek Budapesten a hazatérő Ferencváros számára ünnepi fogadtatást a csapat híveinek tízezrei a Keleti pályaudvar előtt. A portya hősei elsősorban a következők voltak: Bukovi, a két gyors szélső: Táncos és Kohut, valamint a Takács—Turai—Toldi belső csatártrió.

Amatőr csapataink közül a BSE Ludwigshafenben 6 : 1-re, Sevillában 3 : 0-ra győzött.

1930: Újabb dél-amerikai túrák

Az ötödik-hatodik profi-év tapasztalatait már így jellemzi évkönyvében az MLSZ: „Beköszöntött a portyák hanyatló korszaka. A nyári és téli túrák mérlege passzív maradt. Éhbérért nem szabad többé klubjainknak portyákat vállalniok. Valóban jobban kellett volna kímélni agyonhajszolt éljátékosainkat. Fáradt, elcsigázott labdarúgóktól nem is lehetett elvárni, hogy idegenben bemutassák igazi tudásukat és így a magyar csapatok iránti érdeklődés a külföldön is erősen alábbhagyott. A vendéglátók már csak lényegesen kisebb összegeket ajánlottak fel klubjainknak, mint azelőtt."

Profi-klubjaink azonban még az erősen redukált vendégszereplési díjak ellenére is ki akarták használni az adódó kereseti lehetőségeket — így jöttek létre az úgynevezett „vajaskenyér-túrák", amik kb. azt jelentették, hogy a

költségek levonása után fennmaradó összegből a játékosok számára legfeljebb vajaskenyér jutott. Hogy ilyen túrákon milyen volt az elszállásolás és milyen életmódot kellett folytatni a csapat tagjainak, arról jobb nem beszélni. A mai játékos-generáció összkomfortos portyáin bizony egészen más életszínvonalhoz van szokva.

Az Újpest és a Fradi 1930-ban újabb dél-amerikai túrát bonyolítottak le, amelynek mérlege azonban a várakozásokon alul maradt. Néhány szép eredmény, jó kritika, egy-két érzékenyebb vereség utáni „javítás" voltak a túra pozitív eredményei.

A Hungária német—északamerikai túrája is 30 000 pengő ráfizetéssel végződött, de sikeres volt: 18 győzelem, 1 vereség (Kuba válogatott 0 : 2). Legjobb eredmények: IFC Nürnberg 2 : 0, SC Dresden 5 : 2, Hertha Berlin 7 : 2. Mexikóban 6 gy. 10 : 1 és 5 : 0 a legjobbak. Egyesült Államokban 8 gy. 6 : 1, 7 : 2 a legjobbak. Kubában 1 gy. 1 vereség.

1931/32: Élcsapataink sikersorozata — a kicsik „portyázása"

Az 1931/1932. évek portyaeredményei közül kiemelhetők az Újpest olaszországi és spanyol földön elért sikerei. Különösen a lilák pompás győzelme az FC Barcelona ellen.

A Fradi Belgrádban maradt kőrmérkőzés-győztes, a Bocskai szintén elsőként végzett Rotterdamban. Szép sikereket ért el a Kispest és a Szeged is Franciaországban.

Az Attila „hangyaszorgalmat" mutatott portyáin. A miskolciak Lengyelországban és Romániában nem kevesebb, mint huszonnégy győzelmet arattak. Hogy ebből a monstreprogramból mennyi bevétel jutott egy-egy meccsre, arról persze nem beszél a krónika... A Budai 11 sem volt rest, ha egy kis körutazásról volt szó. Ők is „Budapesten vendégszerepeltek" két portya között. Egyik legjobb játékát a Budai 11 Belgrádban produkálta, ahol a Beogradski elismerten kitűnő csapatát 3 : 1-re verte meg. Végeredményben persze ezek a terjedelmes túrák egyáltalában nem szolgálták a magyar labdarúgó-sport fejlődését és tekintélyét, mert a játékosokat kifárasztották, a letörés szélére sodorták és a csapatokat szinte kikapcsolták a hazai talajon megrendezésre került gyér nemzetközi programból. Ami mindezzel járt: idehaza is egyre kisebb érdeklődés nyilvánult meg a mérkőzések iránt.

1933/34: Végnélküli túrázás — balsikerekkel

Egyesületeink azonban nem okultak a tanulságokon. És velük együtt a profiszövetség sem.

A Hungária, Újpest és Ferencváros kombinált csapatukkal 1933 elején két hét alatt nem kevesebb, mint hat mérkőzést játszottak Németországban, Franciaországban és Egyiptomban és ha sikereket is értek el a túrán, ez az erőltetett menetelés végül balsikerek előidézője lett a válogatott fronton és az az évi KK-ban is. Színeink képviselői, az Újpest és a Hungária már az első fordulóban kiestek a KK-ból és így a nagy KK-bevételek az idegen klubokat gazdagították, amelyek játékosanyagukat jobban kímélték, mint a mieink.

Magyarország---Szovjetunió

Jasin szép védése az 1955. szeptemberi mérkőzésen a Népstadionban (1 : 1)

Grosics bravúrosan fog egy lövést az 1956. szeptemberi moszkvai mérkőzésen (1 : 0), tőle jobbra Börzsei

Két szép győzelmünk idegenben

Magyarország—Belgium 2 : 0 Brüsszelben, 1926. februárjában, a jobbszélen dr. Máriássy szöv. kapitány

Magyarország—Skócia 4 : 2 Glasgowban, 1954. decemberében ; egyik gólunk

1933 húsvétján a Hungária Pozsonyban megnyerte a Stefanik Kupát (SC Bratislava 3 : 0, Sparta Prága 4 : 2, Racing Club Paris 2 : 2).

Az 1934-es VB-év elején is téli túrákat bonyolítottak le csapataink, de ezeken nem sok sikert értek el. Játékosainkat demoralizálta az a harc is, amely a szövetségekben dúlt. Az MLSZ a klubok érdekeit is védte azzal, hogy korlátozni kívánta a portyamérkőzéseket, ezzel szemben a profi-szövetség keveselte a túrameccseket és még a VB-re való előkészület céljára is csak ádáz szócsaták után volt hajlandó a válogatott keret tagjait az MLSZ-nek rendelkezésére bocsátani. Ilyen példa láttán a labdarúgók között is felütötte fejét a széthúzás, az egyenetlenség szelleme.

Mint ismeretes, Olaszországban már a második fordulóban kiestünk a VB-küzdelmekből, ami bizony nem a legjobb reklám volt profiklubjaink számára és még jobban megnehezítette a portyaszervezést. A következő években azután saját bőrükön tapasztalhatták profi-klubjaink, hogy egy időre bizony sikerült magunkat külföldön lejáratni.

1935: „Letiltják" a külföldi portyákat, de...

A Nemzeti Bajnokság bevezetésével kapcsolatban az akkori legfelsőbb sporthatóság meg akarta akadályozni a kis profi-csapatok „vajaskenyér"-túrázását. Eltiltotta a Kispest, az Attila, a III. ker., a Budai 11 portyáit, de — azok tovább túráztak. A Kispest 3 : 3-ra játszott a párizsi Racinggal. A Ferencváros Franciaországban 7 : 1 és 8 : 0-ra, Portugáliában 2 : 1-re győzött. A Bocskai 7 : 4-re kapott ki a spanyol válogatottól.

1936: Sok nemzetközi siker — kis hibával

Az olimpiai évben a profi-csapatok sokat portyáztak, miután az olimpiai készülődésben természetesen nem vehettek részt. Az Újpest veretlenül végzett Törökországban (a válogatott ellen 2 : 1), de azután Hollandiában kikapott 1 : 0-ra, az ugyancsak ott túrázó bécsi Viennától. A Hungária Párizsban 5 : 0, Reimsben 4 : 1, a portugál válogatott ellen 4 : 3 arányban győzött, de Lisszabonban 1 : 0-ra kikapott. A Ferencváros végig veretlen maradt francia—svájci túráján (Servette 7 : 4, Párizs 3 : 3, ugyanott Vienna 5 : 2), ellenben Kölnben vesztett 4 : 2-re. A Bocskai a belga Beerschot ellen 7 : 1, Hágában 3 : 0, Halleben 5 : 1, Egyiptom válogatottja ellen 2 : 1 arányban győzött, Drezdában azonban 5 : 1-re kikapott. A bécsi tornán a Ferencváros is, a Hungária is vereséget szenvedett az Ausztriától és a Rapidtól.

1937: A Hungária sikere Máltában

A Hungária ebben az évben Málta szigetén hat hazai csapatot győzött le, s utána a bécsi Rapidot is 2 : 1-re. A kiírt tornát 32 : 3 gólaránnyal nyerte meg. Újoncok a nemzetközi porondon : a Phöbus a párizsi tornán szerepelt elég jól, a Szürketaxi az angolok ellen készülő csehszlovák válogatott jó edzőpartnere volt (4 : 10).

1938: A Hungária legyőzi az angol profi Leicestert

Hosszú szünet után ismét eljött egy angol profi-csapat a kontinensre, de nem sok sikerrrel szerepelt. Nálunk a Hungária győzte le a Leicester Cityt 4 : 3-ra. Pedig csapataink akkor nem voltak jó formában : a húsvéti tornán a Slavia 3 : 1-re győzött a Hungária ellen, s 2 : 2-re mérkőzött az Újpesttel, úgyhogy megnyerte a tornát. Az Újpest 3 : 2-re legyőzte a Beogradskit, a Hungária 2 : 2-re játszott vele.

1939—1944: Kormánybiztos korszak — egyre csökkenő nemzetközi kapcsolatok

A kormánybiztos kiküldése az MLSZ-be nemcsak hazai vonalon éreztette káros hatását, hanem lecsökkentette nemzetközi mérkőzéseink számát is.

1939-ben jelentős túrát csak a Hungária bonyolított le Svédországban 5 győzelemmel, 1 vereség mellett (2 : 5, Helsingborgban). A Ferencváros jugoszláv, és a Kispest román túrája is sikeres volt. Kispest—Román válogatott 1 : 0, Kispest—Román B válogatott 2 : 1. Az Újpest két vereséget szenvedett Belgrádban (3 : 5, 0 : 3).

1940-ben a Ferencváros Törökországban 2 győzelem mellett 2 döntetlent ért el, ellenben Zágrábban 5 : 1-re kikapott a Gradjanskitól. A Hungária Görögországban portyázott, szép sikerrel. A húsvéti tornán : Ferencváros—Rapid 6 : 2, Hungária—Austria 3 : 2, Bécsben : Austria—Ferencváros 4 : 2, Rapid—Hungária 3 : 3.

1941-ben is a Ferencváros—Gradjanski találkozók emelkedtek ki itthon és Zágrábban : 3 : 1, 2 : 4, 6 : 0, 1 : 3. Ferencváros—Rapid 1 : 6, illetve 4 : 3. (Szeszélyes eredmények.)

1942-ben a Kispest 5 : 2-re kapott ki Zágrábban, ismét a Gradjanskitól.

1943-ban még volt egy nemzetközi labdarúgó-torna : Ferencváros—HASK Zágráb 6 : 1, Nagyvárad—HASK 6 : 1, Ferencváros—Floridsdorf 5 : 3, NAC—Floridsdorf 3 : 0. A tornát a Nagyvárad nyerte.

1944-ben : NAC—Gradjanski 1 : 1, 0 : 4. Szegényes műsor, gyenge eredmények.

1945: Bécs ellen győzelem, Belgrádban vereség

A felszabadulás után alig telt el néhány hónap és labdarúgó-sportunk vezetői máris megtettek minden lehetőt a nemzetközi sportérintkezésnek ha nem is felvételére, de legalábbis előkészítésére. Jól tudták, hogy a nemzetközi erőpróbák mennyire fontosak a színvonal fejlesztése szempontjából. Sportköri csapataink és válogatott együtteseink már 1945-ben harminc nemzetközi, illetőleg országok közötti találkozón vettek részt.

Hamarosan kiderült, hogy a nagy veszteségek ellenére, amelyek futballsportunkat érték, a magyar labdarúgás híveinek nincs okuk pesszimizmusra. Klubcsapataink ugyan még nem kezdték meg a külföldi nemzetközi erőpróbákat, de azért néhány alkalommal idehaza ízelítőt adtak már tudásukból. Így a Vasas-legénység Budapesten legyőzte a bécsi Admirát 4 : 2-re, a Ferencváros pedig 6 : 1-re verte a kitűnő osztrák csapatot. A városok és országok közötti találkozók szép reményekre jogosító eredményei mellett persze akadt néhány kellemetlen meglepetés.

1946: Az Újpest sikeres török és olasz útja

A felszabadulást követő évben játékosaink már mintegy 60 nemzetközi találkozón vettek részt. Ismét egy bécsi csapat, az osztrák bajnokság éllovasa : a Vienna látogatott el Magyarországra. Sátoraljaújhelyen, Debrecenben és Nyíregyházán, szép játék után győztesek maradtak a bécsiek — a Szolnoki MÁV-nak azonban sikerült a Viennát 2 : 1-re megverni.

Felújításra kerültek a bécsi és budapesti ünnepnapi tornák is, amelyeket az idők folyamán nagyon megkedveltek a magyar és osztrák szurkolók. A Bécsben lebonyolításra került húsvéti tornán az MTK és a Ferencváros vettek részt; a tornán a Rapid és a Fradi 3—3 ponttal végeztek az élen. Az Austriát mindkét magyar csapat legyőzte a práteri Stadionban, az MTK 3 : 2-re, a zöld-fehérek pedig 3 : 1-re verték az osztrák lilákat.

Újpest bajnokcsapata ebben az évben már török túrára is vállalkozott és öt mérkőzése közül négyet megnyert, éspedig a Fener Bahcse ellen 3 : 1-re, a Besiktas ellen 4 : 1-re, a VEFA ellen 2 : 1-re és a Galata Serail ellen 4 :1-re. Csak Isztanbulban végzett 0 : 0-ra a magyar bajnokcsapat. Az újpestiek — csatársorukban Szuszával és Zsengellérrel — igen jó benyomást keltettek a közben igényesebbé vált török nézőközönség és szakemberek előtt. Nagy sikert aratott a bajnokcsapat az év végén Milanóban is, ahol az Internazionale együttesét fektette kétvállra 2 : 1 arányban.

A vasutas válogatott 9 mérkőzésén veretlenül végzett Bécsben, Csehszlovákiában, Lengyelországban és Svájcban, ahol 3 : 2-re győzött a Servette, 3 : 1-re a Bellinzona és 2 : 0-ra a Locarno ellen.

Persze akadtak balsikerek is: pl. a Ferencváros bécsi 0 : 3-as veresége a Wacker ellen, vagy a Kispest 0 : 2-s eredménye a krakkói válogatottal szemben. Csapataink játéka azonban zömében sokat ígérő volt, hiszen ezek a sportköri együttesek, akárcsak válogatottunk az összekovácsolódás folyamatának még csak a kezdetén tartottak.

1947: A moszkvai Torpedo sikeres bemutatkozása

Ez az esztendő is gazdag volt futball-sportunk fejlődését jelző eseményekben és eredményekben. Már maga az a tény, hogy 1947-ben csapataink mintegy 200 nemzetközi erőpróbán vettek részt, bizonyítja egyre nagyobb mérvű bekapcsolódásunkat az egyetemes labdarúgás vérkeringésébe.

A bajnok Újpest Rómában az A. S. Róma ellen 2 : 2 döntetlent ért el; a Ferencváros Locarnóban 2 : 1-re győzött; az MTK Izraelben és Törökországban mutatta be nagy sikerrel az újjászületett magyar labdarúgást, amelyben kezdtek már felcsillanni a korszerű stíluselemek. Nagy feltűnést keltett, hogy a kék-fehérek Bécsben az osztrák főváros kedvenc csapatát, a Rapidot 6 : 1 arányban győzték le. A Kispest—Vienna 6 : 4, a Csepel—Vienna 3 : 1 és a Kispest—Wacker 2 : 1-es eredmények egészítették ki előnyösen a magyar—osztrák futball-mérleget. Ezeknek a győzelmeknek értékét csak emelte az a körülmény, hogy csapataink azokat a forró bécsi talajon vívták ki.

Meg kell még említeni az Újpestnek a Partizán együttese ellen Belgrádban elért 3 : 0 arányú és a Ferencvárosnak Pozsonyban a Bratislava ellen kivívott 6 : 2-es szép győzelmét. A zöld-fehérek svájci, majd mexikói túrája is a magyar labdarúgás hatásos propagandáját jelentette.

A budapesti húsvéti tornát a Ferencváros nyerte az MTK, Rapid és Austria előtt; Bécsben a Kispest, Aradon pedig az Újpest szerzett tornagyőzelmével örömet a magyar labdarúgás híveinek. (Ferencváros—Rapid 5 : 2, Austria 3 : 2.) Az FTC—MTK vegyes 2 : 0-ra győzte le a svéd Norrköpinget.

Az év jelentős sportesményei közé kell sorolni az első szovjet együttes vendégszereplését. A szovjet futballt — amely közben a labdarúgás őshazájában, Angliában is értékes sikersorozatot ért el — nálunk csak riportokból, szakcikkekből és tanulmányokból ismerték. Közönségünk tudta, hogy a Szovjetunió labdarúgása már a második világháború előtt fokozatos színvonalemelkedéssel felzárkózott az európai élvonalhoz. Sokat hallottunk a korszerű szovjet edzésrendszerekről, amelyből a szovjet labdarúgó-szakirodalom tanulmányozásával kezdtünk már egyet-mást át is venni. Éppen ezért érthető, hogy a hazánkba ellátogató moszkvai Torpedo bemutatkozása alkalmából színültig megtelt az újpesti Stadion nézőtere. Nos : a Torpedo—Vasas találkozó igazolta a vendégeket megelőző kedvező külföldi jelentések hitelességét. A moszkvaiak 4 : 2-re győztek. Gyors, lendületes, eredményretörő játékukkal és kiváló kondíciót eláruló állóképességükkel megérdemelt sikert arattak a kényes igényű magyar szakemberek és közönség előtt. Néhány nappal később a Torpedo második magyarországi mérkőzésén fölényesen verte 6 : 2-re a Debreceni VSC különben derekasan küzdő legénységét.

A szovjet csapat magyarországi bemutatkozása igen tanulságos volt, már csak azért is, mert sallangmentes és kapuratörő játékából a túlkombinációra hajló csatáraink megállapíthatták, hogy néhány előrevivő labdaleadásból álló akcióval is megközelíthető az ellenfél kapuja és kialakíthatók igen jó gólhelyzetek.

1948: Két torna közt feljavul az MTK

Az év elején az Újpest egyiptomi túrát bonyolított le; előbb azonban 2 : 1-re győzte le az AS Rómát, majd az egyiptomi válogatott ellen 0 : 0-ra játszott; a kairói városi csapattól 0 : 1-re kikapott, de a visszavágót 3 : 2-re megnyerte. A lilák az év folyamán Budapesten a prágai Slaviát 6 : 2-re, a bécsi Viennát 3 : 1-re győzték le, svájci vendégszereplésük folyamán pedig a Grashoppers együttesét 6 : 0-ra, majd egy napra rá az FC Bern csapatát 6 : 3-ra verték.

Jó elhatározásnak bizonyult Bukovi Márton szerződtetése az MTK-hoz. A Jugoszláviából hazatért kitűnő magyar edző keze alatt hamarosan feljavult a kék-fehérek csapata. Húsvétkor Prágában ugyan még a Csepel nyerte meg az MTK előtt az ott megrendezett nemzetközi tornát (mindketten legyőzték a Spartát és Slaviát), de a pünkösdi bécsi nemzetközi magyar—osztrák találkozón már az MTK végzett az első helyen. Az Austria elleni 6 : 1-es és a Wacker elleni 2 : 1-es győzelmével az MTK az osztrák fővárosban igen értékes sikert ért el.

A Kispest Belgiumban — egy ott megrendezett torna keretében — 3 : 1-re verte a bécsi Rapidot. De legyőzte a Kispest Brüsszelben a bécsi Admirát is 2 : 1-re, míg az antwerpeni válogatott felett 2 : 1-re diadalmaskodott.

A budapesti húsvéti tornán úgy az Újpest, mint a Ferencváros legyőzte a Viennát és a svájci Baselt.

A Ferencváros 3 : 0-ás eredménye Budapesten a bécsi Wacker ellen, majd ugyancsak hazai pályán az FC Roubaix elleni 9 : 0-ás győzelme is hozzájárult a magyar labdarúgás 1948. évi igen pozitív eredményeihez.

1949: Rekord gólzápor a csehszlovák klubcsapatok ellen. A Vasas moszkvai és leningrádi szereplése

A magyar futballban folyó tervszerű nevelőmunka és a bevezetésre került modern edzésrendszerek egyre jobban kezdték éreztetni hatásukat klubcsapatainknál is. Komoly fejlődés volt tapasztalható mind taktikai, mind pedig technikai téren. Különösen örvendetes volt, hogy a magyar válogatottat 1949-ben 5 : 2-re verő csehszlovákok klubcsapatai ellen értek el szép eredményt sportköri együtteseink. Így a budapesti húsvéti tornán bajnokcsapatunk, a Ferencváros a Slaviát 8 : 3-ra, a Spartát 4 : 0-ra, míg az MTK a Spartát 2 : 1-re, a Slaviát pedig 7 : 0-ra győzte le. A Fradi a prágai visszavágón valóságos gólzáport zúdított a Sparta kapujára: a zöld-fehérek 9 : 1 arányú rekordgyőzelemmel tértek haza a csehszlovák fővárosból.

A szovjet labdarúgás komoly előtörése tudatában bizonyos szorongás vett erőt a piros-kékek hívein, amikor megtudták, hogy kedvenceik — a

magyar csapatok közül elsőként — Moszkvában és Leningrádban fognak vendégszerepelni. Sajnos, a borúlátóknak lett igazuk. A Vasasnak sikerült ugyan első vendégjátékát a Torpedo ellen — jó játékkal — 2 : 1-re megnyerni, de a Dinamo-Moszkva minden tekintetben jobbnak bizonyult a magyar csapatnál. A Vasas 0 : 5 arányú vereséget szenvedett. A leningrádi Zenit ellen 0 : 2-re vesztett a magyar legénység, amelynek tudása csak a mezőnyben érvényesült. A kitűnően záró szovjet védelmekkel szemben bizony két utolsó mérkőzésén alaposan alulmaradt. A korszerű, sokmozgásos támadójáték és az ahhoz szükséges gyorsan végrehajtott befejezőakciók még nem mentek át a Vasas-csatárok vérébe — így az ellenfél könnyen rombolta szét a magyar támadósor átlátszó és elég körülményesen felépített hadmozdulatait.

1950/51: Három célkitűzés és erőpróbák a szomszédos országokban

Amikor — 1950-ben — *Sebes* Gusztáv, az MLSZ akkori szövetségi kapitánya összeállította munkatervét, három fő célt jelölt meg: megnyerni : 1. a helsinki olimpiai labdarúgó-tornát, 2. a válogatott csapatok Európa Kupáját, 3. az 1954. évi svájci világbajnoki tornát. Ennek a hármas, legnagyobb igényeket támasztó célnak érdekében folytatódott játékosgárdánk további technikai és taktikai kiképzése, valamint e nagy feladatokra való szakszerű előkészítése.

Ez az „ötéves labdarúgó-terv" nyomta rá azután bélyegét a válogatott keret munkájára és ennek a tervnek jegyében folytak az edzések és a játékosok foglalkoztatása, nemcsak a válogatott csapatnál, hanem az egyes sportkörök előkészítő munkájánál is. Régi, sokszorosan kipróbált edzők igyekeztek a rájuk bízott játékosokat egységes csapatokká összekovácsolni és a még meglevő technikai, taktikai és testi kondícióbeli hiányosságokat kiküszöbölni. Ennek érdekében a sportkörök túraprogramjukat is igyekeztek a lehetőségekhez mérten korlátozni.

Nagyobb egyesületi portyákra ezekben az években nem is került sor. A nemzetközi sportérintkezés elsősorban a szomszédos országok klubcsapataira szorítkozott. Az elért eredmények közül itt megemlíthetjük az 1950. évi prágai tornát, amelyen az ÉDOSZ (ez volt a Ferencváros új neve) a Sláviával osztozott az első hely dicsőségében. Mindkét csapatnak azonos volt nemcsak a pontszáma, hanem a gólaránya is (6 : 5). A Textiles (az MTK akkori neve) és a Spárta egészítették ki a torna mezőnyét. Az eredmények a következők, voltak : ÉDOSZ—Slávia 5 : 3, Spárta—ÉDOSZ 2 : 1, Textiles—Spárta 3 : 1 Slávia—Textiles 3 : 0.

A Honvéd (a Kispest utóda), amelynek kiváló támadójátékára már felfigyelt a külföld, a szófiai CDNV ellen győzött 4 : 1-re Pozsonyban és a varsói CWKS ellen 4 : 2-re Pilzenben. A magyar bajnok Prágában is vendégszerepelt, ahol az ATK ellen 2 : 2 döntetlen eredményt ért el.

Az 1951-es eredmények közül a következőket érdemes kiemelni : Csepeli Vasas—Csehszlovák utánpótlás válogatott 6 : 2 pozsonyi talajon, Budapesti Vasas—Bukaresti Lokomotív Bukarestben 2 : 1, a Honvéd szófiai CDNV ellen Debrecenben 3 : 1, Prágában 3 : 2, a prágai ATK ellen Budapesten 6 : 2, a varsói CWSK ellen Vitkoviceben 2 : 1, a Gottwaldov Svit ellen Gottwaldovban 4 : 0.

1952: A Honvéd győzelmei az olimpiai torna előtt és után

Az olimpiai torna előtt a Honvéd a bécsi Wacker ellen két mérkőzést játszott: egyet Bécsben, amelyet 3 : 1-re, egyet Budapesten, amelyet 5 : 2-re nyert meg. Ez a két mérkőzés jól szolgálta azt a célt, hogy a Honvéd válogatott játékosainak az olimpiai tornára való felkészülését kiegészítse.

Olimpiai győzelmünk nagy visszhangra talált az egyetemes futballvilágban. Tekintélyünk alaposan megnövekedett; klubcsapataink mindenünnen kapták a csábítónál csábítóbb ajánlatokat, de egyelőre szó sem lehetett hosszabb lélegzetű portyák vállalásáról, hiszen előttünk állt még két további cél elérése : az Európa Kupa és a svájci világbajnoki torna megnyerése. Az ezekre való felkészülést vezető csapataink külföldi utazgatásai csak zavarták volna.

Ezzel szemben jól szolgálták az előkészületeket a magyar és osztrák klubcsapatok találkozói. Ezen a téren ismét a *Honvéd* jeleskedett. A fentebb már említett Wacker elleni győzelmeken kívül, a legerősebb bécsi csapatok közé tartozó *Viennát* Budapesten szenzációs gólaránnyal 7 : 2-re verte és a Bécsben lezajlott visszavágón is 4 : 3-ra győzött a magyar bajnok.

A Dózsa (Újpest) Varsóban a lengyel válogatott csapat edzőpartnere volt, s attól csak szép küzdelem után kapott ki 2 : 3 és 3 : 4 arányban.

1953: Nagy magyar siker a Népstadion megnyitásán

A magyar labdarúgó-sikerek ebben az évben is folytatódtak. Így ezek jegyében állt *a bécsi—budapesti húsvéti torna* is. A *Honvéd* az Austria ellen Bécsben 7 : 6 arányban diadalmaskodott. Másnap pedig Budapesten 2 : 0-ra győzte le a Rapidot és ezzel megnyerte a tornát. Rapid—Bástya 5 : 4, Bástya—Austria 1 : 1.

Szépen szerepelt a *Vasas* is. Bécsben 1 : 0 arányban maradt felül a Wackerrel szemben, Budapesten pedig 3 : 2-re győzte le a Viennát. A piroskékek azonkívül bulgáriai túrájuk során Szófiában a bolgár válogatott ellen is győzelmet arattak (4 : 3).

Csodálatosan szép, felejthetetlen tornaünnepéllyel avattuk fel 1953. augusztus 20-án gyönyörű Népstadionunkat. Az ünnepi műsor sportbeli csúcspontját jelentette a Honvéd—Szpartak (Moszkva) labdarúgó-mérkőzés, amely az előzetes várakozásoknak megfelelően, végig igen magas színvonalú játékot hozott. A szovjet élcsapat kényes igényeket is kielégítő erőteljes és amellett stílusos teljesítményével rendkívüli erőfeszítésre késztette a Honvédet, amely csak a végküzdelemben tudta 3 : 2 arányban a maga javára fordítani a remek párviadalt.

A moszkvai élcsapat klasszisát jellemezte a Budapesti Dózsa (az Újpest utóda) vendégjátékának eredménye is : Moszkvában a Szpartak 5 : 0 arányú győzelmet aratott az újpestiek ellen. A Dózsa különben szovjet portyáján a tbiliszi Dinamót 3 : 2-re verte, míg a moszkvai Dinamó ellen, jó játékkal 1 : 1 arányban végzett.

1954: A brazil Flamengo jött, látott és győzött . . .
A Honvéd és a Vörös Lobogó bravúros győzelmei külföldön

Soká kellett a magyar közönségnek várnia, amíg személyesen ismerkedhetett meg a dél-amerikai labdarúgással. Bécs és Prága már 30 évvel ezelőtt megcsodálhatta az akkori világbajnok uruguayi futballistákat, az uruguayi válogatott, a montevideoi National és Penarol bemutatkozásán keresztül. Nálunk azonban csak 1954-ben lépett először vendégként pályára egy dél-amerikai élcsapat : a riói Flamengo.

A bemutatkozás a brazil csapat kirobbanó sikerével járt. Bár a Kinizsi legénysége a mezőnyben nem játszott rosszul, a dél-amerikaiak — akiknek egyszerűen minden sikerült — 5 : 0-ra győzték le a zöld-fehéreket. Technikai tűzijátékuk nagyon tetszett a magyar közönségnek, amely időnként nyílt színen is viharos tapssal jutalmazta a dél-amerikai labdazsonglőrök produkcióit.

A svájci világbajnoki torna után válogatott tizenegyünk nagyszerű szereplésén kívül eredményes és stílusos játékukkal klubcsapataink is alátámasztották a bel- és külföldi szakembereknek azt a véleményét, hogy a magyar futballt illeti meg a vezető hely a nemzetközi labdarúgásban.

Ez elsősorban a Honvéd és a Vörös Lobogó (a Textiles utóda) csapatára vonatkozott. A magyar bajnokcsapat augusztusban északi portyát bonyolított le, amely valóságos diadalút volt a Honvéd részére. Ezen a túrán — minden mérkőzését megnyerve — a következő győzelmeket aratta: Koppenhágai válogatott ellen 4 : 0, Norköping ellen 3 : 0, FC Malmö ellen 2 : 1, Göteborgi válogatott ellen 8 : 4, AIK Stockholm ellen 2 : 0, Frigg Oslo ellen 15 : 3. Külön ki kell emelni a Honvéd októberi brüsszeli diadalát, ahol a kiváló angol West Bromwich Albion elleni drámai lefolyású mérkőzésén a belga közönség előtt soká emlékezetes bravúros győzelmét aratta. Az angol együttes nagyszerű játék után már 3 : 1-re vezetett, amikor a magyar bajnok olyan hajrát vágott ki, hogy a belga nézőknek elállt szemük-szájuk a csodálkozástól. Az idegen közönség fergeteges biztatása közben bajnokcsapatunk nemcsak behozta ellenfele előnyét, hanem ezt további két remekbe szabott góllal megtoldva, 5 : 3-ra a maga javára fordította a mérkőzést.

A Honvéd nagyszerű tartalékját dicséri, hogy a Honvéd II. Szófiában veretlenül nyerte a tornát a legjobb bolgár csapatok ellen.

Ugyancsak magyar sikert jelentett a Vörös Lobogó novemberi törökországi portyája. A kék-fehérek — miként a Honvéd északon — minden mérkőzésüket megnyerték. Hét nap alatt a következő négy győzelmet vívták ki : Besiktas ellen 3 : 0, Galata Serail ellen 7 : 0, Fenerbahcse ellen 3 : 1, Isztambul válogatottja ellen 7 : 2. A török sajtó a Vörös Lobogó játékát méltatva megállapította, hogy hasonlóan kiváló csapatteljesítményeket még egyetlen vendégcsapattól sem láttak Törökországban.

A Honvéd és a Vörös Lobogó évvégi angliai portyája alkalmával már némi fáradság mutatkozott mindkét magyar csapat tagjainál. A sáros és mély angol pályákon már csak ezért sem tudott teljes mértékben kibontakozni a magyar futballisták igazi tudása. A saját otthonában szinte verhetetlen Wolverhampton Wanderers így is csak 3 : 2 arányban tudott győzedelmeskedni a Honvéd felett, — a Vörös Lobogó pedig 2 : 2-re végzett a londoni Chelsea ellen. Az angol szaksajtóban mindkét csapatunk kitűnő bírálatokat kapott.

Az év folyamán értékes eredményeket ért el a budapesti Vasas franciaországi vendégjátékain; a piros-kékek előbb Cannes válogatottját győzték le 7 : 0-ra, majd az FC Toulont 3 : 2-re és végül a párizsi Racing Clubot 4 : 2 arányban.

Hasonlóképpen a Csepeli Vasas is jelesre vizsgázott északi portyáján. A csepeliek fölényes győztesek maradtak a lachti válogatott ellen 10 : 1-re, Stockholmban a Hammerby ellen 4 : 1-re, majd az oslói Spartacus ellen 4 : 0-ra, Osló válogatottja ellen 5 : 1-re, és végül Sarpsborgban az ottani Sparta ellen 7 : 2-re. A Győri Vasas 8 mérkőzést játszott az NDK-ban veretlenül.

Klubcsapataink eredmény-statisztikáját még számos győzelem ékesíti és mindent összevéve megállapíthatjuk, hogy az 1954-es esztendő labdarúgásunk legeredményesebb évei közé sorolható.

1955: A Vasasok sikerei az angolok ellen

A magyar csapatok ebben az évben sem pihentek babérjaikon. A nemzetközi erőpróbákon folytatták szép győzelmi sorozatukat és ha egy-két gyengébb eredmény be is csúszott a nemzetközi mérlegbe, az adatok túlnyomó részben komoly magyar sikereket jeleznek.

A Bp. Honvéd—Vörös Lobogó vegyes csapata Kelet-Németországban négy mérkőzést vívott, ebből hármat megnyert és csak a Wismut—Karl Marx-Stadt ellen játszott 1 : 1-re, döntetlenül.

A magyar—keletnémet labdarúgó-kapcsolatok elmélyülését mutatta, hogy a Vasas szintén több mérkőzésből álló portyát bonyolított le a Német Demokratikus Köztársaságban. A piros-kékek is megfeleltek azoknak a várakozásoknak, amelyeket az ottani közönség és szakkörök szereplésükhöz fűztek. Ők is csak a Wismut együttese ellen értek el döntetlen, 1 : 1-es eredményt, többi ellenfelüket sorra legyőzték.

A húsvéti torna (április 9—11) eredményei magyar fölényt tükröztek osztrák riválisainkkal szemben. A tornát a Kinizsi (az ÉDOSZ utóda) nyerte jobb gólarányával a Honvéd előtt, harmadik a Rapid lett, míg az Austria a negyedik helyen végzett. A Kinizsi az Austriát 4 : 2-re verte, a Rapid ellen 2 : 2-re játszott. A Honvéd a Rapidot győzte le 3 : 2-re, míg az Austriával szemben 3 : 3 volt az eredménye.

Az év folyamán a Kinizsi sikeres dán, a Szombathely bolgár portyájával járult hozzá a magyar túramérleg előnyös alakulásához.

A Vasas Angliában sem vallott szégyent októberi vendégjátékai során. Gólözönnel verte a Sheffield Wednesday jónevű együttesét (7 : 1), 2 : 1-re a Tottenham Hotspur híres legénységét és csak a Hull City csapatától szenvedett 1 : 3 arányú vereséget.

Nagyon tetszett Párizsban a Honvéd szemet gyönyörködtető kombinációs játéka a párizsi Racing ellen. A magyar bajnok 5 : 3 arányban győzte le a több francia válogatott játékossal felálló francia sztár csapatot.

Az év utolsó hónapjában a Vörös Lobogó is kiköszörülte a Reims ellen az Európa Kupában elszenvedett csorbát: 6 : 1-re lépve le a Grenoble legénységét és 2 : 0-ra verve a francia bajnok Nice-t.

Az év krónikájához tartozik még a Tottenham Hotspur májusi vendégjátéka Magyarországon. A budapesti Vasas 4 : 2-re győzött a kiváló angol csapat ellen, amelynek viszont sikerült a Pécsi Dózsát 1 : 0-ra legyőznie.

1956: Klubcsapataink kárpótoltak a válogatott vereségeiért

Azok a súlyos kudarcok, amelyek a magyar labdarúgást az év első felében válogatott együttesünk igen gyenge szereplésével érték, sok bel- és külföldi bírálót arra késztettek, hogy megkondítsák a lélekharangot a magyar labdarúgás felett. Ezek a bírálók felszínes kritikáikban azt hangoztatták, hogy a magyar futball súlyos válságba került és elvesztette előkelő pozícióját a nemzetközi labdarúgásban. Pedig csak érthető — kondícióbeli — átmeneti visszaesésről volt szó, ami később válogatottunk őszi győzelmi sorozatából világosan ki is derült.

Igen ám, de a közbeeső hónapok folyamán ezek a kritikák sokat árthattak volna futball-sportunk hírnevének, ha klubcsapataink ugyanakkor nem érték volna el a kiváló nemzetközi sikerek egész sorát. Ezek a sikerek alkalmasak voltak arra, hogy a kétkedőket jobb belátásra bírják.

Melyek voltak ezek a „hírnévmentő" sportköri sikerek? Soroljunk fel közülük néhányat. A húsvéti tornán a Honvéd Bécsben a Rapidot 4 : 0-ra, Budapesten az Austriát 7 : 3 arányban fölényesen győzte le. A Dózsa a bratislavai Slovánt győzte le annak otthonában 2 : 1-re. A Vörös Lobogó remek játékot mutatott nyugatnémet portyája során, a Honvéd—Kinizsi kombinált a Botafogo brazil élcsapatot verte a Népstadionban 6 : 2-re, míg a Kinizsi csapata a francia bajnokság egyik erős legénysége, a Lens felett aratott a Népstadionban 6 : 1-es diadalt. Ezekhez az eredményekhez járult a Vasas és a Vörös Lobogó KK-beli szereplése és végül a piros-kékek ragyogó véggyőzelme ebben a kupaküzdelemben.

A magyar válogatott őszi belgrádi, moszkvai, párizsi és bécsi diadalsorozata idején nem került sor jelentősebb nemzetközi klubmérkőzésekre, csak az ellenforradalom utáni túrameccsekkel folytatódott sportköri csapataink külföldi vendégjáték-sorozata.

A Honvéd Nyugat-Németországban, belga, francia, olasz földön és Spanyolországban, a Vörös Lobogó (illetve már MTK) Nyugat-Németországban és Angliában, a Kinizsi (ismét: FTC) Jugoszláviában szerepelt váltakozó sikerrel.

A hazai események természetesen nem maradtak lelki nyomok nélkül csapatainkra, ami meg is látszott játékukon. Az idegfáradság gyakran kiütközött teljesítményeiken, de klasszisukat dicséri, hogy így is tellett erejükből értékes eredményekre. A Honvéd kiemelkedő eredményei: Beerschoot (Antwerpen) 3 : 0, Racing (Párizs) 4 : 3, Rouen 5 : 2, Milan 2 : 1, Internazionale 2 : 1, Rotweiss Essen 5 : 5. Az MTK legjobb eredményei: Liège 6 : 2, München 1860 4 : 1, Essen—Düsseldorf 3 : 3, Sunderland 2 : 2, Manchester City 3 : 2, Wolwerhampton W. 1 : 1, Freiburg 5 : 1.

1957: Sok nemzetközi mérkőzés, váltakozó siker. Az FTC Ausztráliában

Az 1957-es évet nemzetközi szempontból a „tömeges nemzetközi mérkőzések évének" lehetne nevezni, annyi külföldi ellenféllel csatáztak nemcsak az NB I és NB II, hanem az NB-n kívüli megyei csapatok is. Külön lapra tartozik a Honvéd fegyelmezetlen játékosainak néhány hozzájuk csatlakozott más klubbeli játékossal alakított „Budapest vegyes" csapata, amely engedély

nélkül Dél-Amerikában túrázott, ahol a brazil Botafogo és Flamengo, s e kettő kombináltja ellen jellegének megfelelően „vegyes" eredményt is ért el. A meggyengült Honvéd az egyfordulós bajnokság végeztével az NDK-ban játszott, ahol két győzelmet aratott két vereség mellett. A csehszlovák bajnok Dukla ellen itthon 0 : 1, Prágában 1 : 0.

1957-ben az MTK-nak és a Vasasnak voltak a legszebb nemzetközi eredményei. Az MTK Pozsonyban a Cervena Hvezdát 4 : 2-re, Prágában egy kombináltat 2 : 1-re, a jugoszláv Vojvodinát is 2 : 1-re, a stuttgarti VFB-t 9 : 2-re, a Kickerst 4 : 2-re, Reutlingent 5 : 4-re győzte le, itthon pedig a berlini Uniont 10 : 2-re verte. A Vasas legértékesebb itthoni győzelme (a KK-n kívül) a Moszkvai Torpedo 3 : 1-es legyőzése, Prágában pedig a Szpartakot győzték le 5 : 2-re, igaz hogy azután a Dinamótól ugyanilyen arányban kikaptak. További Vasas-sikerek : Liège 4 : 1, Regensburg 4 : 1, Rothweiss Essen 3 : 0, Banik Kladno 7 : 3. Tartalékosan — válogatottai nélkül — érte a Vasasokat néhány balsiker Németországban.

Az FTC szép nemzetközi sikere az ausztráliai túra lebonyolítása volt, amikor tizenötször győzött, egyszer játszott döntetlenül, s csak az ugyancsak ott túrázó bécsi Austriától kapott ki 2 : 3-ra, de előzetesen ő győzte le 3 : 1-re a bécsi csapatot, amely két volt magyar ifjúsági válogatott játékost szerepeltetett. Az FTC egyéb sikerei : Vojvodina 1 : 0, Partizán 1 : 0, Fürth 3 : 2, Slovan Bratislava 2 : 1. A Dózsa négy szép győzelmet aratott Törökországban. A Csepel 3 : 0-ra legyőzte a Fürthöt. A Salgótarján és Diósgyőr győzött a nálunk vendégszereplő Sahtyor ellen. A Salgótarján a Szovjetunióban is sikeresen szerepelt (1 győzelem, 2 döntetlen).

Az év végén Tatabánya egyetlen túramérkőzésen 3 : 1-re győzte le az NSZK bajnokságban vezető Nürnberget.

Az 1958. évi VB évében vezető csapataink értek el sikereket

Az 1958-as világbajnokság előkészületei miatt kevés lehetőségük volt csapatainknak a portyázásra, inkább egyes különálló mérkőzéseket vívtak főként a környező baráti országok csapataival — többnyire jelentős sikerrel.

Bevezetőnek Anversben a Vasas aratott szép győzelmet a nyugatnémetek ellen készülő belga válogatott felett (6 : 3). A Vasas később a moszkvai Torpedót is legyőzte 3 : 2 arányban, majd a München 1860-at is 2 : 1-re.

A Vasast az MTK követte a siker terén : kétszer is megverte a zágrábi Dinamót, ott 4 : 2-re, itthon 3 : 1-re. A bukaresti Rapid 2 : 0, a bécsi WAC 2 : 2 után 3 : 1 arányban szenvedett vereséget a kék-fehérektől, akiket a Duna Kupában elkerült a szerencse.

Az Újpesti Dózsa szeszélyes csapatának legszebb haditette a brazil Flamengo 3 : 0 arányú legyőzése volt, miután Párizsban 1 : 2-re kikapott tőle. Megnyerte az ausztriai húsvéti tornát az Austria előtt gólaránnyal, majd itthon 4 : 1-re verte az Austriát és ismét tornagyőztes lett. A párizsi Racingtól azonban 4 : 3-ra kikapott és a zágrábi Dinamóval szemben is alulmaradt a Vásári csapatok kupájában gólaránnyal.

A Ferencváros sikerei : Levszki 3 : 2, Warta Poznan 5 : 1, Saarbrücken 1 : 0, Lokomotív Moszkva 2 : 1, Austria 1 : 0 (de 2 : 1-re ki is kapott tőle), Slovan Bratislava 4 : 1, Altona—Hamburg vegyes 4 : 3.

A Csepel is legyőzte a moszkvai Lokomotívot 3 : 1-re. A Honvéd Lengyelországban, a Tatabánya német és bolgár csapatok ellen, a Dorog csehszlovák ellenféllel szemben szerepelt sikeresen.

Meg kell említeni a Honvéd csapatának részvételét a lipcsei Hadsereg Szpartakiadon, amelyen első ellenfelét, a varsói Legiát 4 : 1-re legyőzte, de azután a moszkvai CSZKMO-val szemben 1 : 2 arányban alulmaradt.

Az 1958-as évnek természetesen a VB mérkőzései és a Vasasok szereplése a bajnokcsapatok EK-jában voltak a legjelentősebb nemzetközi eseményei, amelyekről külön fejezeteink szólnak.

Sikerek és balsikerek 1959-ben — kiemelkedő esemény nélkül

Az 1959-es évet nemzetközi szempontból a labdarúgásban *„szürke évnek"* kell mondanunk, kevés kivétellel szomszéd országbeli csapatokkal mérkőztünk vegyes végeredménnyel. Ha sikerült is kettős győzelmet aratnunk a KK-ban, de bajnokcsapatunk rögtön — és itthon — kiesett a bajnokcsapatok EK-jában.

Ismét azzal kell kezdeni beszámolónkat, hogy a Vasasok megismételték a belga válogatott feletti győzelmüket, ezúttal 3 : 2 arányban, legyőzték a München 1860-at is 3 : 2-re, a Rapidot 2 : 0-ra, Sampdoriát 1 : 0-ra, de a bécsi Ausztriától 2 : 1, Bolognától 3 : 1 arányú vereséget szenvedtek.

A KK-győztes Honvéd egyéb eredményei : Vojvodina 2 : 0, Wisla Krakko 2 : 1, Fürth 2 : 2, Dukla Prága 2 : 0, Spartak Plzen 2 : 1, de — Offenbacher Kickers 1 : 2, Karlsruher SC 1 : 2.

Az MTK-nak, amely szintén bejutott a KK-döntőbe, ezek voltak a többi eredményei : Wacker Bécs 1 : 0, 2 : 0, Fiorentina 1 : 1, — ellenben ő meg a belgrádi Partizántól szenvedett 1 : 2 arányban vereséget.

A bajnok Csepelnek a török Fener Bahcse elleni mérkőzésén kívül is csak a Torpedo elleni 3 : 2-es győzelme érdemel kiemelést, Lengyelországban három győzelmet és egy döntetlent értek el, a kolozsvári Tudomány ellen pedig 2 : 1 arányban győztek.

Az FTC játszotta a legtöbb nemzetközi mérkőzést. Sikerei közül említést érdemel a Cracowia 2 : 0-ás, az Offenbacher Kickers 3 : 2 és 6 : 1-es, a Rapid 2 : 1-es és a berlini Vorwärts 3 : 2-es legyőzése, de szépszámú vereséget is szenvedett a Fradi : Dinamó Berlini 1 : 3, Spartak Sokolovo 1 : 2, Dinamó Zágráb 0 : 4, Salzburg 2 : 3.

Az Újpesti Dózsa két nagy vereséget szenvedett a Rapidtól 5 : 0, a párizsi Racingtól 3 : 0 arányban, de voltak szép győzelmei is : Vojvodina 3 : 0, München 3 : 1 és 4 : 0, Freiburg 7 : 2, Stuttgart 2 : 1, Werder Bremen 2 : 1, Standard Liège 3 : 2.

A többi csapataink közül a Diósgyőri VTK és BVSC Lengyelországban, Tatabánya Csehszlovákiában, Szombathely és Szeged az NDK-ban aratott szép sikereket. Egyiket-másikat azonban szintén érte kellemetlen meglepetés.

Az MTK nemzetközi sikersorozata 1960-ban

Ha előző években a Vasas, úgy ebben az évben az MTK csapata érdemli meg az első helyet a nemzetközi értékelésben.

Egy szép lengyel hármassal kezdte : Gornik Zabrze 3 : 1, Stal Sosnowiec 4 : 4, Ruch Chorzow 3 : 1, majd folytatta az újvidéki játékerős Vojvodina 4 : 1 arányú legyőzésével, azután egy pratói 2 : 1-es bemelegítés után legyőzte az olaszok egyik élcsapatát, a Fiorentinát otthonában 2 : 1-re. Ugyancsak idegenben aratott 6 : 0 arányú hatalmas győzelmet a München 1860 felett. Érdekes, hogy az MTK akkor is jól szerepelt külföldön, amikor itthon a bajnokságban egyre-másra adta le a pontokat.

A Vasas hagyományos partnerével, a belga válogatottal most 1 : 1-re játszott, de Izraelben 2 : 2, 5 : 1 és 3 : 0 arányú eredményeivel szintén veretlen maradt, Lausanne-ben azonban 4 : 2-re kikapott.

A bajnok Dózsa nemzetközi vonalon nem a legszerencsésebben operált : 3 : 2-re kapott ki itthon a Milantól, Essenben 2 : 1-re győzött ugyan, de a brüsszeli tornán Hamburggal 2 : 2-re végzett, a dán Bold Klubtól pedig 3 : 2-re kikapott. Végül Milanóban 4 : 2-re legyőzte a Milant, míg a nagy díjakban vegyesen szerepelt.

Hasonló balszerencse üldözte a Ferencvárost is : Lodz 6 : 2, Stal Sosnowiec 4 : 1-es legyőzése után 2 : 1-re vesztett a Ruch Chorzow ellen, a zágrábi Dinamó 1 : 0-ás legyőzése után pedig a KK-ban a Simmering ellen.

A Honvéd a prágai Spartak Sokolovot győzte le 2 : 1-re, Csepel a Slovan Bratislavat 3 : 1-re (de 0 : 2-re ki is kapott tőle), a Stal Sosnowiecet 5 : 0-ra, a Diósgyőr Drezdában 3 : 2-re győzött, a Szeged Erfurtban és Lipcsében játszott döntetlenül, de kikapott az NDK válogatottjától.

Meg kell még említeni a bányászválogatottnak sikeres kirándulását Olaszországba (4 : 0 Reggio Emiliában).

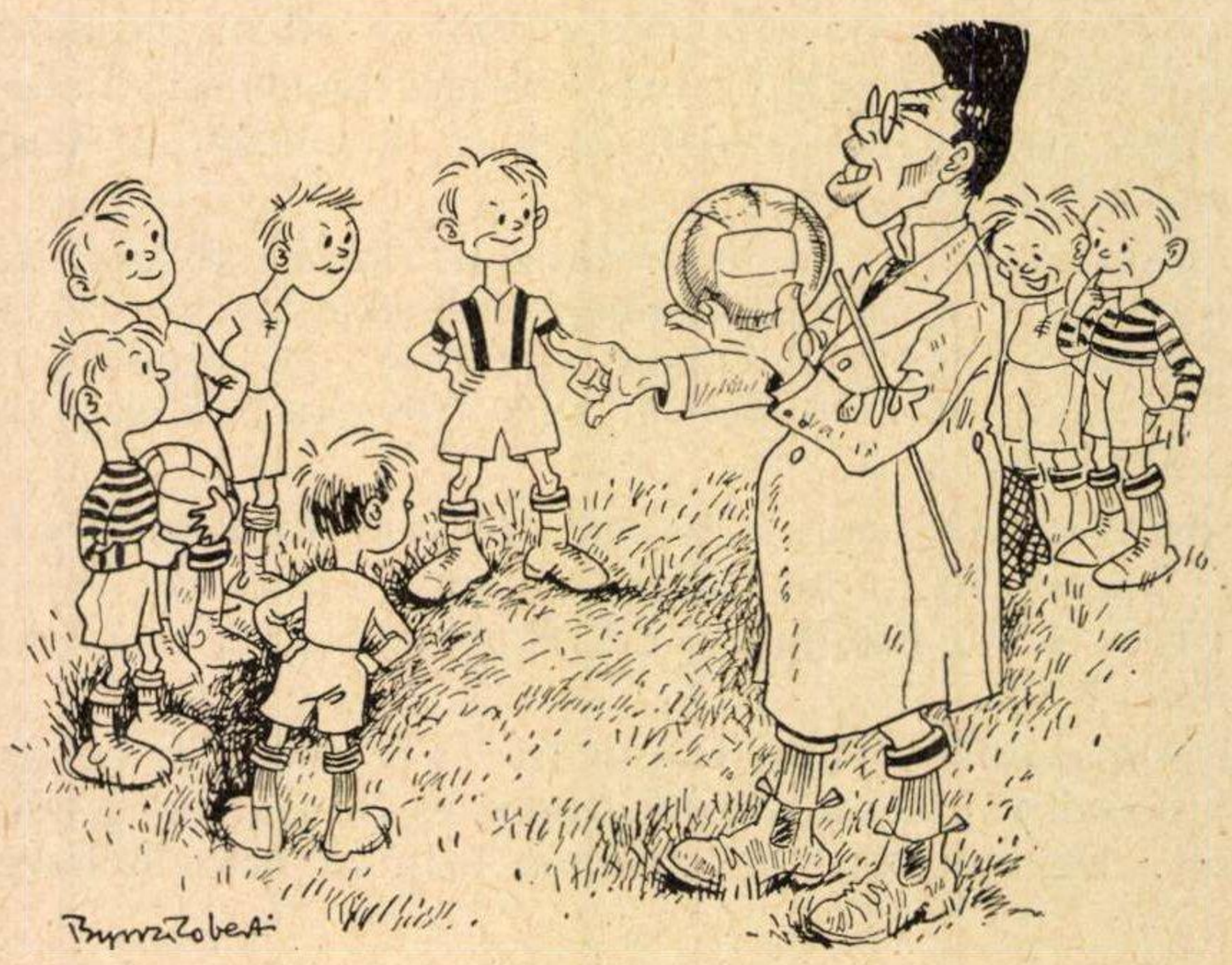

Turay „tanár úr" az ifik között

Byssz Róbert rajza a Sportfigyelőben (1947)

Budapest labdarúgó-sportja

A főváros labdarúgó-sportja az amatőr-profi szétválasztásig (1897—1926)

Ma, amikor a vidéki labdarúgó-sport legjobb képviselői már együtt küzdenek a főváros legjobbjaival a Nemzeti Bajnokság osztályaiban, szinte különösen hat, hogy egykor kizárólag Budapest labdarúgó-sportja jelentette az egész ország sportját.

Pedig valóban a kezdeti években bizony még nem volt labdarúgás a vidéken, s csak a fővárosi csapatok állandó propaganda és bemutató mérkőzése váltották ki a vidéki fiatalokból a labdarúgás iránti vágyat, s alakultak meg ott is az első csapatok. De sokáig tartott, amíg a vidéket be lehetett kapcsolni a labdarúgás vérkeringésébe. Amikor ez már nagynehezen sikerült, 1925-ig csak a vidék legjobbjai hívhatták ki — de ha kihívták is, sikertelenül! — a főváros bajnokát. Azután két éven át az összes vidéki bajnokok mérték össze erejüket a főváros két legjobbjával, majd a fővárosi bajnokkal az „országos bajnoki" címért — de mindig sikertelenül. Az amatőr-profi szétválasztás után történt meg először, hogy két vidéki csapatot felvettek most már az országos jellegű profi-liga I. osztályába, hármat pedig a II. osztályba soroztak.

A fővárosi labdarúgó-sport országos vonatkozású eseményeiről (bajnokság, válogatott és nemzetközi mérkőzések stb.) más fejezetekben szólunk. Itt csak a kimondottan budapesti vonatkozásokat foglaljuk össze 1926-ig.

Budapesten természetesen gyorsabban szaporodtak a labdarúgó-egyesületek. Ezér mindjárt 1901-ben már két osztályt kellett felállítani. A fejlődés további eredményeként 1908-ban a III. osztály, 1910-ben a IV. osztály, 1912-ben az V. osztály, 1913-ban a Pest környéki I—II. osztály, 1921-ben a Liga osztály, 1922-ben pedig az Előkészítő osztály létesült. Ezenkívül a II. (tartalék) csapatok részére külön „szövetségi díjat" írt ki az MLSZ: 1902-ben az I. osztály, 1904-ben a II. osztály, 1908-ban a III. osztály, 1910-től pedig a IV. és alsóbb osztályok számára. Miután így az előrejutás nagyon nehéz lett, áttértek az egyes osztályokban a párhuzamos csoportok rendszerére. Az I. osztályban ilyen 1926-ig nem volt, ellenben a II. osztályban 1916—1922-ig léteztek, amikor újra egységes II. osztályt létesítettek. A III. osztályban 1917-től ugyancsak voltak csoportok.

Az osztálycserét először osztályozó mérkőzésekkel oldották meg, ezeket 1908-ban eltörölték. Az I. világháborúban először önkéntes csoportosulás alapján játszottak az egyesületek. 1915 tavaszától az egész világháború alatt, sőt még utána is voltak osztályozók (majd II. osztályú bajnoki döntők) az I. osztályba jutásért, egészen 1921-ig. Azután ismét automatikusan estek ki és jutottak fel a csapatok.

Az országos válogatott mérkőzéseken kívül Budapest csapata 1926 előtt is sokszor játszott külföldi várossal városközi mérkőzést, ezeken a csapat rendszerint azonos volt a nagy válogatottal, hiszen abba is ritkán került be vidéki játékos. Ezeken kívül

Budapest csapata sokszor állt ki vidéki kerületek és városok ellen, többször szerepelt a II., III., sőt a IV. osztály válogatott csapata is, valamint az I. osztály tartalékaiból alakult válogatott is (egy időben rendszeresen játszott az II. o. válogatott ellen).

Budapest ifjúsági sportjáról külön fejezetben emlékezünk meg. Érdekes, hogy a főiskolások — bár volt külön főiskolai sportszövetségük — mindig megelégedtek egy-egy kieséses főiskolai labdarúgó-bajnokság lebonyolításával, s nem szakadtak el sohasem a fővárosi, illetve országos sporttól. A MAFC és BEAC is tevékenyen részt vett Budapest bajnokságaiban. Ezt a hűséget jutalmazta egyszer az MLSZ azzal, hogy versenyen kívül beosztotta a két egyetemi csapatot az I. osztályba. Az ifjúságon kívül egy időben a kiöregedett (old boy) játékosok is rendszeresen működtek (régente a 30 éven felüli játékosokat már „kiöregedettnek" tekintették). Először egymás között játszottak ezek a csapatok, de azután díjmérkőzéseket is írtak ki a részükre, amelyeket sorban a BTC, MAC, NSC (2) és III. ker., később a 33-asok old boy csapatai nyertek meg.

Budapest sportját színessé tették még a különböző külön alakulatok, így a Pénzintézeti SSZ, a Vasutas Liga, Cégszövetség stb. Ezek rendszeres körmérkőzéseket is lebonyolítottak, s viszonyukat az MLSZ-szel kötött különböző megállapodások szabályozták. Általában tevékenységük hasznos volt, főként olyan szempontból, hogy az egyébként nem foglalkoztatott játékosok részére nyújtottak játéklehetőséget. A bajnokságokban különben is részvevő játékosok szerepeltetése körül azonban sokszor szembe kerültek a nyilvános egyesületekkel, sőt az MLSZ-szel is. Meg kell még emlékezni egy jobboldali politikai alakulatról, a MOVE LSZ-ről is, amely egy időben szinte „állam volt az államban", mert az MLSZ-szel párhuzamosan bonyolította le fővárosi (és vidéki) bajnokságait. Sportbeli jelentősége nem volt és a politikai változással meg is szűnt ez a szervezet.

A főváros labdarúgó-sportja a profizmustól az NB-ig (1926—1935)

Az amatőr-profi szétválasztás után — amikor az MLSZ főszövetséggé alakult át — vált tulajdonképpen külön Budapest labdarúgó-sportja az „országostól". S ettől az időponttól kezdve élt külön életet. Ekkor az országos válogatottól függetlenül is szerepelt az országos amatőr válogatott és Budapest amatőr válogatottja.

Az átmenet nem volt könnyű. A profi-csapatok „anyaegyesületei" egyelőre gyenge csapatokkal rendelkeztek. Az 1926—27. évi amatőr bajnokság I. fordulójában pl. a BEAC 4 : 0-ra verte az FTC-t, a BSE 7 : 0-ra a Kispestet, az UTSE 2 : 1-re a Vasast, a RAC 3 : 1-re a III. ker.-t. Egyelőre két I. osztályt alakítottak 17 és 16-os létszámmal, de a két csoportból 3, 4, majd 5 csapat esett ki. Az első bajnokságot a BSE nyerte — legyőzve a BEAC-ot, a második csoportbajnokot —, majd megnyerte az országos amatőr bajnoki döntőt is. Az „amatőr" meghatározás körül súlyos ügyek keletkeztek. A BSE játékosait vacsorák és fürdők elfogadása miatt „nem amatőrré" nyilvánították, a belügyminiszter azonban hatálytalanította az ítéletet. A profikkal az amatőr válogatott keret felállítása miatt voltak ellentétek, a cégszövetséggel pedig az amatőr bajnokságért játszó játékosok szerepeltetése miatt. Zavart okozott a nyári tilalom is, s több fordulót zárt kapuk mellett játszottak le.

A következő évben, 1927—28-ban a legfelsőbb sporthatóság pénztárkönyv és könyvelési rendelete keltett vihart, majd — a visszaamatőrizálás kérdése. A II. amatőr bajnokság két csoportját a Törekvés és Testvériség nyerte, a döntőt a Testvériség, amely azután megnyerte az országos döntőt is. Megindult az akció az I. osztály egységesítéséért, egyelőre azonban csak a leépítést vitték keresztül. Az I. osztályból kiesett MAC feloszlatta futball-szakosztályát.

A III. amatőr bajnokságot 1928/29-ben a Törekvés nyerte a másik csoportbajnok, az FTC előtt, majd győzött az országos döntőben is. Ekkor végleg elhatározták a bajnokság egységesítését. Ebben az évben az önállóságra törekvő Vasutas Sportszövetséggel is harcolt a BLASZ. Ismét volt egy BSE ügy Cseh II. (III. ker.) és Kunz (volt MAC) túrára való elvitele miatt.

A IV. amatőr bajnokság 1929/30-ban már egységes volt. Ismét a Törekvés győzött, s újra megszerezte az országos amatőr bajnokságot is. A BSE és BESZKÁRT voltak

a helyezettek. Ekkor oszlott fel a BAK és az MTE. A sok könnyelmű profi-szerződés aláírása miatt megkönnyítették a visszaamatőrizálást. A KISOK-kal a középiskolai játékosok szerepeltetése miatt volt vita.

Az 1930/31. évben vissza akarták állítani a párhuzamos I. osztályt, de az MLSZ megsemmisítette a határozatot, mint szabálytalant. Újra a Törekvés lett bajnok (a BESZKÁRT és Postás előtt) és győzött az országos döntőben is. A kiesés sorsa ezúttal a labdarúgást alapító BTC-t sújtotta. Ekkor merült fel először a „vegyes" (profi-amatőr) Nemzeti Bajnokság gondolata.

1931/32-ben a középiskolások problémáját úgy igyekeztek megoldani, hogy egyes egyesületek pályájára KISOK-keretet osztottak be. Nagy meglepetésre ebben az évben már egy profi-csapat „anyaegyesülete" az FTC nyerte a bajnokságot a Törekvés és BESZKÁRT előtt. Az NB reform már erősen napirendre került.

Az amatőr bajnokság hetedik évében, 1932/33-ban újra visszaállították a párhuzamos I. osztályt. Bár ezt a határozatot a polgármester megsemmisítette, a belügyminiszter nem kívánta a már megkezdett bajnokságot újrakezdeni. A Törekvés győzött (a Postás és Elektromos előtt), de az országos döntőben kikapott a Salgótarjáni BTC-től. Jelentős haladást jelentett egyébként az ifjúsági edző szerződtetése és újonc bajnokság kiírása 12—15 évesek számára. Végre sikerült a cégligával is megegyezni: vasárnap nem szerepeltet a liga BLASZ játékosokat.

Az 1933/34-es bajnokságban végre tető alá hozták az NB-t (bár még nem írták ki), megszűnt a MILL is és saját ifjúsági szakosztályt állított fel a BLASZ, kiírva két ifjúsági díjat. A párhuzamos I. osztályban az Elektromos legyőzte a Postást, a másik csoportgyőztest, de az országos döntőben kikapott a Tokodtól.

Az 1934/35-ös bajnoki év zárta le a korszakot. Miután kiírták az NB-t, nagy volt a tét: az első NB-be jutás. Végeredményben azonban küzdelem nélkül került a Törekvés az NB-be, miután a másik csoportgyőztes „anyaegyesület" az UTE volt, amelynek profi-csapata amúgy is szerepelt az NB-ben. A döntőt az UTE nyerte. A BSE viszont — amely nem tudott múltjához méltóan szerepelni — ebben az évben feloszlatta futballszakosztályát. Egyébként a BLASZ ebben az évben már a KISOK-kal is megállapodott a középiskolák tekintetében, csak a profikkal vívott az Amatőr Szövetség nagy csatát, akik azt szerették volna, hogy az amatőr csapatokban is szerepelhessen profi-játékos. Ezt a tervet végül elvetették, csak az amatőr játékosok átigazolását könnyítették meg.

Bár a BLASZ továbbra is jelentős tényezője volt a labdarúgó-szövetségnek, az NB kiírása és az amatőr csapatok bevonása az élvonalba mindjobban háttérbe szorította a profi alszövetséget, de csökkent a külön amatőr bajnokság súlya is. Most már a Nemzeti Bajnokság lett a labdarúgás igazi — egységes — élcsoportja. Persze a profi-csökevények lefaragása nem történt meg azonnal.

A főváros labdarúgó-sportja (1935—1944)

Az NB felállításával a BLASZ *1935/36.* évi tevékenységét főként a berlini olimpiára és a saját tízéves jubileumára való felkészülés kötötte le. Budapestről a Törekvés már bent volt az NB-ben, s így ebben az évben már elmaradtak az országos amatőr bajnokságért folyó döntő mérkőzések. Budapest ez évi bajnoka ismét az UTE lett, legyőzve az Elektromost, amely azonban a szabályok értelmében bekerült az NB-be, miután az UTE profi-alakulata már tagja volt az NB-nek. A budapesti amatőr válogatott ez évi eredményei: Kassa 2 : 0, Grác 0 : 0, Vidék 3 : 0 és 3 : 7, Eger 6 : 2, Olimpiai keret 2 : 3, Észak 7 : 2.

Az *1936/37. évben* az NB-ből kiesett Törekvés és a BESZKÁRT nyerték a csoportbajnokságokat. A döntő kétszer is döntetlenül végződött, s harmadszor nyert a Törekvés, amely így visszakerült az NB-be. A BLASZ akciót indított a legfelsőbb sporthatóságnál az egyesületek segélyezése, a JT-nél a bírói díjak leszállítása érdekében, a cégligánál pedig a BLASZ játékosok szombati játékának eltiltására. A MILL helyébe felállított ifjúsági alosztály sikeresen kezdte meg működését, miként sikeres volt az újoncbajnokság is. A BLASZ válogatott mérkőzései: Krakkó 2 : 1, Dél 1 : 1, Grác 4 : 4.

Az *1937/38. évben* minden eddiginél nagyobb volt a küzdelem a BLASZ bajnokságaiért, mert ez volt az utolsó esztendő, amikor Budapest bajnoka közvetlenül az NB I-be kerülhetett, míg a többiek az NBB-be (ez volt ekkor az NB II) jutásért harcoltak. Az NB-be a Zuglói SE, az NBB-be a másik csoportbajnok, a MÁVAG, továbbá a Vasas,

Szentlőrinci AC, FTC, Csepeli M, Pénzügyi TBSC, UTE, Postás és BESZKÁRT került. A Törekvés ekkor ismét kiesett az NB I-ből. Ebben az évben már csaknem minden budapesti egyesület (138) szerepeltetett egy ifjúsági és egy újonc csapatot. *A BLASZ* válogatott eredményei : Közép 2 : 3, Délnyugat 8 : 1, Észak 7 : 1, Sopron 1 : 1, Győr 1 : 3.

Az *1938/39. év* volt az utolsó alkotmányos esztendeje a BLASZ-nak. Ebben az évben már nemcsak az NB I-ben, hanem az NBB-ben is küzdöttek a budapesti amatőr csapatok. Az NB I-ben az Elektromos kielégítően szerepelt, ellenben a Zugló egy évi szereplés után kiesett. Az NBB fővárosi csoportjából viszont a Törekvés immár harmadszor küzdötte vissza magát az NB I-be.

1939 júliusában az MLSZ autonómiájának felfüggesztésével a kormánybiztos által kinevezettek intézték Budapest labdarúgásának sorsát, természetesen a nekik előírt elvek szerint. Budapest sportjában is üldözték a haladó gondolkodású egyesületeket és sportembereket. A visszaesés természetesen elkerülhetetlen volt az egész vonalon. Az 1944. év végéig terjedő korszakból két jellemzőt emelhetünk ki : a bajnokságoktól egymás után léptek vissza az egyesületek és tömegesen függesztették fel az egyesületeket.

Ez évek Budapest bajnokai : 1939/40.: Ganz, 1940/41.: Wekerletelepi SC, 1941/42.: URAK, 1942/43.: Budafoki MTE, 1943/44.: MÁV Előre, Zuglói Danuvia és BEAC (a döntőt nem játszották le). Ugyanebben az időben az NBB (illetve NB II.) budapesti győztesei : Csepeli WMFC, Lampart, Vasas, Törekvés, BESZKÁRT, B. Vasutas, MÁVAG és Szentlőrinci AC.

Budapest labdarúgása a tömegsport útján (1945—1957)

Ha az egyes korszakoknak jellemző címeket adtunk, úgy Budapest labdarúgó-sportja a felszabadulás után kétségtelenül kiérdemelte a „tömegsport útján" jelzőt.

A II. világháború után természetesen a fővárosban indult meg először a labdarúgó-élet, de még sokáig tartott, míg kialakultak az alszövetségek, így a budapesti is. A régi BLASZ-nak a kormánybiztosság alatt visszavonult vezetői vették kezükbe az irányítást Kiss Hugó kipróbált vezetésével. Az újjáépítés az országos szövetséggel együtt történt, de már építés közben megkezdődtek a bajnoki mérkőzések.

Az eleinte *csak* fővárosi keretet már *1945 őszén* kibővítették, amikor a legjobb fővárosi és vidéki csapatok két csoportban kétfordulós bajnokságot vívtak, hogy kialakítsák a végleges NB-t. A régi idők rosszemlékű osztályozó mérkőzései helyett így reális körmérkőzésben dőlt el, kik jutnak az NB-be. A többi csapat legjobbja a Testvériség volt.

1946/47-ben már ismét az NB I és NB II-ben küzdöttek a fővárosi csapatok is, de négy csoportban folyt a küzdelem Budapest bajnokságáért is. Az NB II-ben csoportgyőztesek : MATEOSZ, Elektromos, MOGÜRT és EMTK, közülük a MATEOSZ bizonyult legjobbnak. Budapest bajnokságának győztesei : Hangya, Drasche, Gázgyár, Magyar Acél.

1947/48-ban az NB II. csoportgyőztesei : Goldberger, Er-So és KISTEXT. Budapest bajnokai pedig a MÁV KASE és ETC.

1948/49-ben az NB II-ben Budapestről csak az Előre lett az első, míg az újra kiírt NB III-ban a Bp. Pamut és Dohánygyár nyert csoportbajnokságot.

1949/50-ben az NB II-ben ismét csak a Bőripari BSE lett budapesti győztes, az NB III-ban pedig a Csepeli Papír és a Magyar Posztó.

1950 őszén csak egyfordulós volt a bajnokság, miután ekkor áttértünk ismét a tavaszi—őszi bajnoki rendszerre. Az NB II-ben a SORTEX, az NB III-ban a Húsos és Magyar Textil lett csoportgyőztes.

1951-ben a labdarúgás átszervezésével a BLASZ a BTSB keretében működött tovább. A kerületi bajnoki rendszerhez azonban még nem találtak elegendő társadalmi munkaerőt, úgyhogy több kerület közös vezetéssel dolgozott. Ekkor az NB II-ben a Postás és a Budafoki Gyárépítők lett győztes. Az NB III. helyett kiírt ker. bajnokság rendszerével kiszélesedett a fővárosi labdarúgás alapja, ekkor lett igazi tömegsporttá. Az 1938. évi 138 fővárosi egyesülettel szemben ekkor már közel 600 egyesület 946 csapata vett részt a különböző bajnokságokban. A legjobbak: Magyar Acél, B. Standard, Kőbányai Lokomotív, Sz. Kénsavgyár, KISTEXT.

1952-ben a bajnokságban részt vett csapatok száma 1018-ra nőtt. Az NB II-ben a V. Izzó és a Sortex nyert csoportbajnokságot. Legjobb kerületi csapatok: O. Építők, Belsped, Pesterzsébet V., Lőrinci V.

A rekordot *1953-ban* érte el a BLASZ: ekkor 1146 csapat indult a bajnokságért. Az NB II-ben az Izzó és Gázművek lett első csoportjában, legjobb kerületi csapatok: Belsped, Pénzügyőrök, Generátor, Spartacus, KISTEXT.

1954-ben 1116 csapat közül a KISTEXT, Húsos, Szállítók és a Kismotor bizonyult legjobbnak, míg az NB II-ben a Kőbányai D. és Bp. Vörös Meteor győzött csoportjában.

1955-ben 1084 csapat közt a legjobbak: Bástya VTSK, Gázművek, Sortex, Csepel Autó, míg az NB II-ben nem volt budapesti csoportgyőztes.

Nem fejeződött be a bajnoki küzdelem *1956-ban* az októberi ellenforradalom miatt. Ekkor 996 csapat indult. Az NB II-t csak 1957 tavaszán fejezték be. A két csoportból nem került budapesti csapat az NB I-be. Megindult a külön körmérkőzés az 1957 őszére újra felállított NB III-ba jutásért. Budapest két csoportot kapott.

1957/58-ban 746 csapatot indítottak Budapest különféle bajnokságaiban. Az NB III-ból az Elektromos és EMTK jutott tovább. Budapest I. o. bajnokai: a Chinoin, a J. Szállítók, Kénsavgyár és Nagytétényi Kohász. II. o. bajnokok: a Kender-Juta, Pamutkikészítő, Törökbálint, Zuglói Dózsa, Műszaki Dózsa, Dugattyúgyűrű, Tűzálló és Petőfi SZAC lettek.

1958/59. évben az NB III. fővárosi két csoportjának győztesei az EVTK és a Nagybátonyi Bányász. Budapest I. o. bajnokai: Testvériség, J. Szállítók, Generátor, B.-tétényi Mechanika és Újlaki FC, II. o. bajnokok: Újpesti Spartacus, Hengerműű, Lampart, Képzőművészek és a Pomázi KSK csapatai. Most 659 csapatot indítottak.

Az *1959/60. évben* a csapatok száma 715 volt. Az NB III. budapesti három csoportjának bajnokai: a Ganz-MÁVAG, Elektromos és K. Lombik lettek, I. o. bajnokcsapatok a GD Hajógyár, BRESC, Sashalmi ESE, Vasas Kábel és Testnevelési Főiskola csapatai, II. o. bajnokok az 1. sz. Épfu., Autobusz, P. Olymposz, Kábel SC és a BEAC. Sok csapatot elvont Budapesttől ekkor a *szakszervezeti* (SZOT) bajnokság.

A BLASZ és az Országos Amatőr válogatottban legtöbbször szerepelt játékosok

(1926—1936) Az első szám: BLASZ, a második országos amatőr játék.

Barna (FTC) **15 + 1 = 16**, Belcsik (BESZKÁRT) **8 + 6 = 14**, Bihámi (FTC) **10 + 2 = 12**, Bobrik (Postás) **27 + 10 = 37**, Bokor (Postás) **8 + 7 = 15**.
Déri (Törekvés) **10 + 7 = 17**, Dobos II. (Postás) **12 + 7 = 19**.
Ellbogen (Tör.) **10 + 2 = 12**.
Füstös (DSE) **17 + 8 = 25**.
Gergely (Tör.) **12 + 6 = 18**.

Kalas (Postás) 11 + 4 = 15. Kálix (MTK) 9 + 3 = 12, Kállai (UTE) 8 + 4 = 12. Keszey II. (Törekvés) 20 + 4 = 24, Kiss Gy. (FTC) 7 + 4 = 11, Kiss A. (BSE) 10 + 1 = 11, Király (BESZKÁRT) 19 + 10 = 29.

Nemes (Törekvés) 10 + 8 = 18.

Orbán (BTC) 15 + 8 = 23, Orczifalvi (Elektr.) 11 + 7 = 18.

Pázmándi (BSE) 12 + 3 = 15.

Raffay (33) 11 + 0 = 11, Rajnai-Reinhardt (BEAC) 20 + 8 = 28, Regős I. (Törekvés) 10 + 2 = 12, Regős II. (Törekvés) 10 + 5 = 15.

Sárosi Gy. (FTC) 4 + 6 = 10, Savanyó (Világosság—HAC) 13 + 2 = 15, Soponyai (BSE) 24 + 9 = 33, Steczovits (Elektr.) 12 + 2 = 14.

Szollár (Törekvés 11 + 2 = 13, Szücs II. (BSE) 21 + 10 = 31.

Vági (Csepeli M.) 10 + 0 = 10.

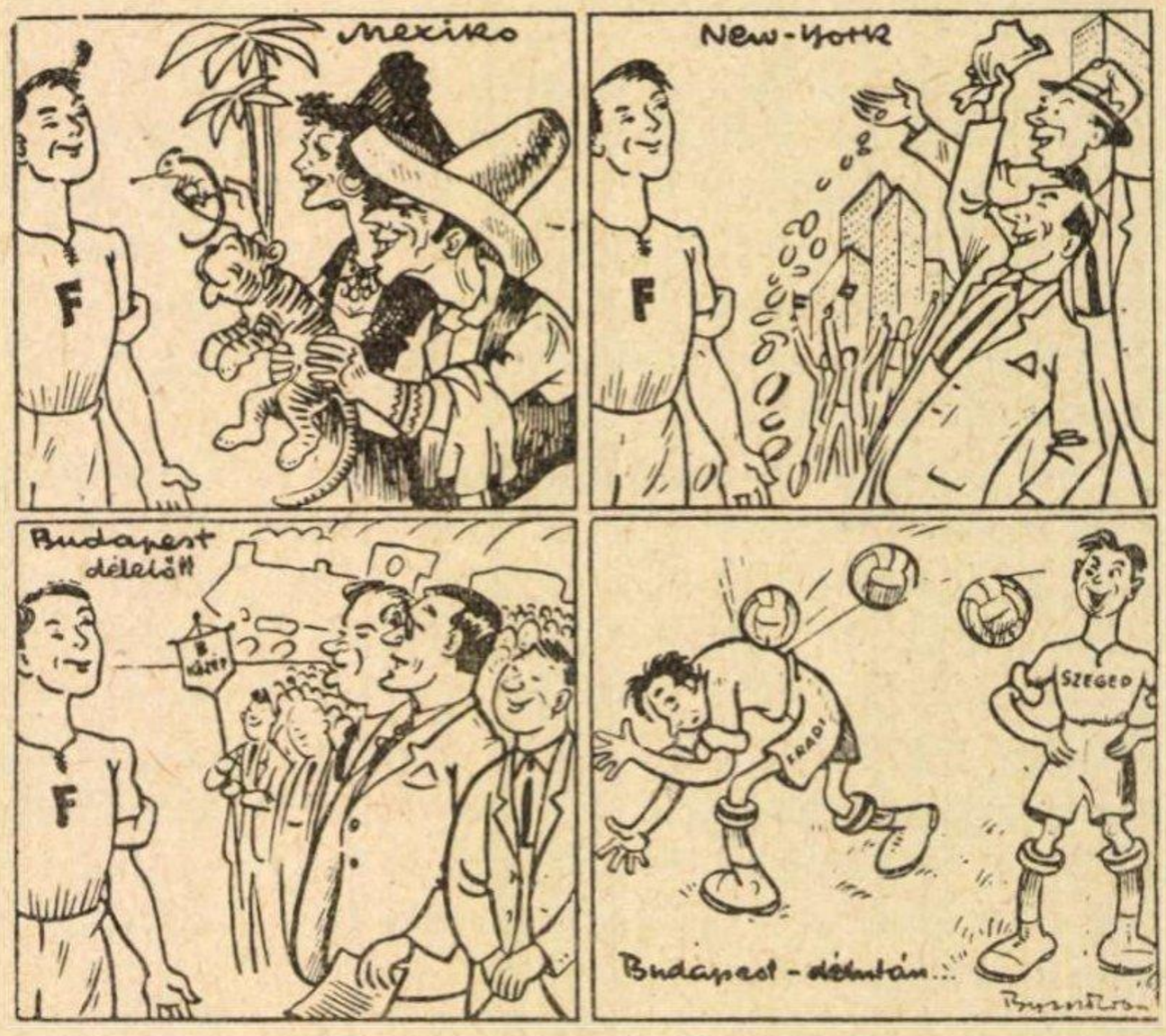

A Fradi Mexikóban és itthon

Byssz Róbert rajza a Képes Figyelőben (1947)

A vidék labdarúgó-sportja

A magyar labdarúgás az elindulás első éveiben kizárólag fővárosi jellegű volt. Vidéken először a Fejér megyei Sárosdon, azután Eperjesen, Szombathelyen, Egerben voltak labdarúgó-bemutatók a fővárosi csapatok részvételével. Pozsony Bécs nyomán ismerkedett meg a játékkal. Az első vidéki labdarúgócsapat is Pozsonyban alakult meg 1899-ben, majd Eperjes, Szabadka, Baja, Arad, Komárom, Sopron, Kassa, Besztercebánya követte.

Az MLSZ megalakulása után erősebb ütemű lett a vidéki labdarúgás fejlődése is. Hamarosan el is készültek a vidéki labdarúgás szervezetére és bajnokságaira vonatkozó szabályok, de még nagyon sokáig tartott, amíg — az MLSZ legnagyobb erőfeszítései mellett — odáig fejlődött a vidéki labdarúgás, hogy szó lehetett az első bajnokságok megrendezéséről. Ezt megelőzte a ,,pozsonyi vándordíj" kiírása, amelyben a vidéki csapatokon kívül a fővárosi együttesek II. csapatai vehettek részt. Délen a Temesvári FC kiírta Dél-Magyarország bajnokságát, amelyen még Arad és Szabadka szerepeltek. Szabadka győzött. Közben a felsorolt városokon kívül Szeged, Balassagyarmat, Losonc, Ungvár, Debrecen, Ipolyság, Kaposvár, Székesfehérvár, Kolozsvár, Zólyom, Fiume, Zágráb, Salgótarján, Monor, Vác, Rákosliget csapatai mutatkoztak be.

I. Külön a fővárostól . . .
(1926-ig)

A sok sikertelen kísérlet után az 1907 júniusában megtartott vidéki értekezlet arra kérte az MLSZ-t, hogy a központ irányítsa a vidéki bajnokságokat. Ki is írták 1907—1908-ra, de sok helyen párharccá lett a küzdelem, a harmadik részvevő visszalépett. A négy első bajnok végül az Eperjesi TVE, Győri ETO, Kaposvári AC és Kolozsvári KAS lett.

A nehezen bevégzett első év mégis serkentőleg hatott s az *1908/9. évre* már benevezett Szeged, Arad, Marosvásárhely és Sopron is. Közben megalakították a II. vidéki értekezleten a Központi Vidéki Bizottságot, amelynek működése döntően segítette elő a vidéki labdarúgás kifejlődését. Most már rendben lebonyolódtak a bajnokságok, s megrendezték az első vidéki döntőket is. Győztes a Kassai AC lett, legyőzve a Bácska, Győri ETO és Kolozsvári KAS bajnokcsapatait. Kassa élt először a fővárosi bajnok kihívásának jogával, de az országos döntőben 11 : 0 arányban alulmaradt.

A harmadik évben: *1909/10-ben* már 21 egyesület hat kerületben játszott a bajnokságért. Győzött a Kassai AC, Győri ETO, Kolozsvári KAS és mint újak Aradi AC (dél), Kaposvári AC (Dunántúli), Erzsébetfalvai TC (pestvidék). A döntőt ezúttal a Győri ETO nyerte, de lemondta az FTC elleni országos döntőt, csak barátságos mérkőzést játszott vele. A lemondás következményeképpen egy időre törölték az országos döntőt.

1910/11-ben a labdarúgás megkapta a félárú vasúti kedvezményt s már 32 csapat nevezett a bajnokságra. Megszervezték a vidéki szövetségi díjakat, elhatározták a kerü-

leti bajnokságok felállítását, ami alapja volt a vidéki autonómiának s a vidéki napok rendszeresítését. A hat bajnok (Aradi AC, Győri ETO, Kassai AC, Kolozsvári TC, Pécsi AC, Kecskeméti AC) küzdelméből a Kassai AC másodszor került ki győztesen ezúttal Pécs előtt.

A negyedik bajnokságra *1911/12-ben* 48 csapat nevezett, most már 7 kerületben (Erdély és Kelet külön) folytak a küzdelmek. Bajnokok : Bácska, Kolozsvári KAS, Tatabánya, Pécsi AC, Debreceni TE, Kassai AC, Monor. A Schafferrel felálló Tatabánya a döntőben 9 : 1-re verte a Kolozsvári KAS-t.

1912/13-ban 75 csapat szerepelt a vidéki bajnokságban (eggyel több, mint a fővárosban) s megkezdődött egyes kerületekben a csapatok alosztályokba osztása. Megalakultak a kerületi választmányok, az alosztályok ügyvezetőket kaptak. Csak a fellebbezések kerültek a központ elé. Bajnokok : Kassai AC, Nagyváradi AC, Kolozsvári TC, Győri ETO, Váci SE, Bácska, a döntőben Győr 2 : 1-re győzte le Kassát.

A fejlődés tovább sem állt meg : *1913/14*-ben 101 csapat indulása folytán minden kerület állított fel alosztályokat. Az MLSZ elkészítette a vidéki autonómia szabályzatát, de az első világháború miatt csak 1922-ben léphetett életbe. A vidéki legjobb címért nem sikerült a döntőket lejátszani. A bajnokok : Rákoscsaba, Losonc, Temesvári Kinizsi, Tatabánya, Ungvári AC, Kolozsvári AC lettek.

Az I. világháború derékban törte ketté a vidék labdarúgó-sportját. Csak barátságos mérkőzések jelezték, hogy nem halt meg teljesen a labdarúgás vidéken sem. Komolyabb életjel volt a Győri ETO és a Temesvári Kinizsi részvétele az 1916. évi hadikupában. Erre az MLSZ kiírta vidékre is a kétfordulós hadibajnokságot, de csak három kerületben sikerült lebonyolítani a Diósgyőri VTK, a Győri ETO és Temesvári Kinizsi győzelmével. 1917 tavaszán a Győri ETO hadikupában mérkőzött az összes budapesti I. osztályú csapatokkal, kivéve az FTC-t s a díjban csak az MTK-tól kapott ki.

1917/18-ban négy, *1918/19-ben* pedig már öt kerületben játszottak hadibajnokit. Bajnokok 1917/18-ban a Temesvári Kinizsi, Győri ETO, Diósgyőri VTK és Szolnoki MÁV, 1918/19-ben azonban a román megszállás miatt nem fejeződtek be a küzdelmek. Az MLSZ 1919/20-ra nem is írta ki a bajnokságokat, *1920 tavaszán* azonban öt kerületben egyfordulós körmérkőzések voltak. Győztesek : Kecskeméti AC, Miskolci VSC, Szegedi AK, Debreceni TE, Pécsi BTC.

Az egyfordulós körmérkőzés sikere után az MLSZ *1920/21-re* újra kiírta most már a kétfordulós rendes bajnokságokat, a vidék teljes autonómiát kapott, s újra mérkőztek a csapatok „a legjobb vidéki csapat" címért is. Hamarosan a kerületek válogatottjai részére is írt ki az MLSZ serlegmérkőzést, míg a központi vidéki bizottság helyébe az „országos vidéki tanács" lépett, mint harmadfokú fellebbezési fórum. Ettől kezdve zavartalanul bonyolódtak le a vidéki bajnokságok egészen az amatőr-profi szétválasztásig. A bajnokcsapatok és szövetségi válogatott serleggyőztesek a következők :

1920/21: Pécel, Miskolci VSC, Debreceni VSC, Szegedi AK, Szombathelyi AK, Pécsi MSC. Legjobb vidéki csapat : a Szegedi AK.

1921/22: Pestszentlőrinci AK, Debreceni KASE, Tatabányai SC, Diósgyőri VTK, Szegedi AK, Pécsi SC. Legjobb vidéki csapat ismét a Szegedi AK. A szövetségi válogatott serlegért Budapest II. osztály legyőzte Délt.

1922/23: Kecskeméti AC, Debreceni VSC, Szombathelyi AK, Diósgyőri VTK, Szegedi AK, Pécsi SC. Legjobb vidéki csapat Szombathelyi AK. Szövetségi válogatott serleg: Észak győz Bp. II. osztály ellen.

1923/24: Váci SE, Csabai AK, Szombathelyi AK, Diósgyőri VTK, Debreceni VSC, Pécsi SC. Legjobb vidéki csapat : a Szombathelyi AK. Szövetségi válogatott serleg : Nyugat.

1924/25: (210 nevezés) Diósgyőri VTK, Szombathelyi AK, Szegedi AK, Debreceni VSC, Soroksári AC, Pécsi IBTC. Szövetségi válogatott serleg : Nyugat. Az összes bajnokok játszottak az országos bajnokságért.

1925/26: Szegedi AK, Szombathelyi AK, Nagykanizsai TE, Debreceni VSC, Miskolci VSC, Szolnoki MÁV. Ismét az összes csapatok játszottak az országos döntőben.

Ezután következett az amatőr-profi szétválasztás, amely új helyzetet teremtett vidéki labdarúgó-sportunkban is. A legjobb vidéki csapatokat bevonták a profi I. és II. ligába, s a megmaradtak küzdöttek tovább az egyes vidéki kerületekben a vidéki bajnoki címért, illetve a szövetségi válogatott serlegért.

A vidék kettős labdarúgó-élete (1926—1934)

A profi-amatőr szétválasztás után vidéki labdarúgó-sportunk kettős életet élt : egy kisebb rész a profi-ligákban szerepelt, a nagyobb rész a kerületekben maradt. A vidék legjobb csapatának ezután — az NB bevezetéséig — természetesen az I. profi-ligában legjobban szereplő vidéki csapatot kellett tekinteni. Ezek sorrendje a következő volt :

1926/27. 4. Sabaria (Szombathely), 7. Bástya (Szeged), II. liga. 1. Attila (Miskolc), 2. Bocskai (Debrecen).

1927/28. 4. Sabaria, 7. Bástya, 11. Bocskai, 12. Attila, II. liga. 1. Somogy (Kaposvár), II. B. liga : 1. Pécs-Baranya.

1928/29. 4. Bocskai, 5. Bástya, 8. Somogy, 12. Sabaria. II. liga. 1. Pécs—Baranya.

1929/30. 5. Bocskai, 8. Bástya, 9. Pécs-Baranya, 11. Attila, 12. Somogy, II. liga, 1. Sabaria.

1930/31. 4. Bocskai, 7. Sabaria, 11. Bástya, 12. Pécs-Baranya, II. liga. 1. Somogy.

1931/32. 4. Bocskai, 7. Somogy, 12. Sabaria, II. liga : 1. Szeged.

1932/33. 6. Bocskai, 8. Szeged, 9. Attila, 11. Somogy, II. liga : 2. Tokod, 3. Salgótarján.

1933/34. 3. Bocskai, 5. Szeged, 10. Attila, 11. Somogy, II. liga : 1. Soroksár.

1934/35. 4. Szeged, 9. Bocskai, 11. Attila, 12. Somogy, II. liga : 1. Budafok.

Ugyanebben az időszakban a vidéki amatőr bajnokok az egyes kerületekben a következők voltak :

1926/27. Dorog, Diósgyőri VTK, Nyíregyházi TVE, Szegedi Vasutas, Szombathelyi MÁV, Pécsi VSK (országos döntő : BSE—Diósgyőr 3 : 1).

1927/28. Dorog, Diósgyőri VTK, Nyíregyházi KISE, Békéscsabai AK, Pécsi SC, Szombathelyi MÁV (országos döntő : Testvériség—Szombathely 3 : 2).

1928/29. Szolnoki MÁV, Diósgyőr, Nyíregyházi KISE, Csabai AK, Pécsi VSK, Tatabányai SC (országos döntő : Törekvés—Szolnok 5 : 0).

1929/30. Szolnok, Diósgyőr, Debreceni KASE, Békéscsabai Bohn SC, Pécsi VSK, Tatabánya (országos döntő : Törekvés—Békéscsaba 4 : 1).

1930/31. Dunakeszi M., Pécsi VSK, Salgótarjáni SE, Nyíregyházi KISE, Békéscsabai Bohn SC, Tatabánya (országos döntő : Törekvés—Tatabánya 2 : 2, 4 : 0).

1931/32. Püspökladány, Győri ETO, Diósgyőr, Békéscsabai Bohn SC, Pécsi VSK, Dorog (országos döntő : Békéscsaba—Győr 3 : 2).

1932/33. Szombathelyi MÁV, Pécsi VSK, Dunakeszi M, Békéscsabai Előre, Püspökladány, Salgótarjáni BTC (országos döntő : Salgótarjáni BTC—Törekvés 1 : 0).

1933/34. Tokodi ÜSC, Szegedi KEAC, Salgótarjáni BTC, Püspökladány, Simontornyai BTC, Soproni V (országos döntő : Tokod—KEAC 1 : 0).

1934/35. Pécsi EAC, Nyíregyházi KISE, Salgótarjáni BTC, Tokodi ÜSC, Szegedi KEAC, Soproni V (országos döntő : Salgótarjáni BTC—UTE 2 : 1).

A vidéki labdarúgás az NB korszakában (1935—1944)

Az NB bevezetésével megváltozott a helyzet vidéken is. Az NB I-be ugyanis a fővárosi bajnok, a vidéki legjobb bajnok és az NBB (eleinte profi-csoport) bajnoka került be. Ilyenformán ehelyen feltüntetjük évenként a vidéki legjobbat és az NBB bajnokát, ha vidéki volt. Egyben kimutatjuk azt is, hogyan szerepeltek a legjobb vidéki csapatok az NB I-ben.

1935/36. NB I-ben : 6. Bocskai, 7. Szeged. Vidéki legjobb : Szombathelyi Haladás, többi bajnok : Szolnoki MÁV, Szegedi KEAC, Diósgyőr, Nagykanizsai Zrínyi, Debreceni KASE.

1936/37. NB I-ben: 6. Bocskai, 8. Szeged. Vidéki: Győri ETO, többi bajnok: Szegedi AK, Debreceni Villanygyári SE, Diósgyőr, Pécsi VSK, Váci SE.

1937/38. NB I-ben: 8. Szeged, 11. Bocskai, II. ligában: 1. Szolnoki MÁV, vidéki: Salgótarjáni SE, többi bajnok: Rákoskeresztúr, Mezőtúr, DGHT (Pécs), Tatabánya, Debreceni VSC.

1938/39. NB I-ben: 5. Szeged, 8. Szolnok, NBB-ben: Szombathelyi H, Kassai AC. Kerületi bajnokok: Nyíregyházi TVE, Ózd, Pécsi VSK, Soproni VSE, Ungvári Rusj, Szegedi KEAC, Dorog.

1939/40. NB I-ben: 4. Szeged, 9. Szolnok és Bocskai. NBB-ben: Tokodi ÜSC, Salgótarjáni BTC. Kerületi bajnokok: Debreceni VSC, Nagyszőllősi BSE, Szombathelyi SE, Miskolci VSC, Szegedi V., DVAC Pécs, Dunakeszi M.

1940/41. NB I-ben: 3. Szeged, 6. Diósgyőr, 8. Salgótarjáni BTC. NB II-ben: Szegedi Vasutas, Nagyváradi AC. NB III-ban: Losonci AFC. (A kerületi bajnokságok ekkor elveszítették eddigi jelentőségüket.)

1941/42. NB I-ben: 3. Szolnok, 4. Szeged. NB II-ben: Szombathelyi Haladás. NB III-ban: Kaposvár, Kassai VSC, Marosvásárhely.

1942/43. NB I-ben: 2. Nagyváradi AC, 5. Salgótarjáni BTC. NB II-ben: Szegedi Vasutas, Debreceni Vasutas, Győri ETO. NB III-ban: Komáromi AC, Újszegedi TC, Munkácsi LSE.

1943/44. NB I-ben: 1. Nagyváradi AC, 5. Salgótarjáni BTC és Szolnok. NB II-ben: Ungvári AC, Szeged. NB III-ban: Nagyváradi Törekvés, Hatvani VSE, Kolozsvári AC, Nagykanizsai VTE, Kassai VSC, Székesfehérvári MÁV, Komáromi TC, Szabadkai AFC, Dorogi AC.

Vidéki labdarúgásunk a felszabadulás után

A felszabadulás után 1945 tavaszán átmeneti egyfordulós körmérkőzéseket játszottak a csapatok a fővárosban és egyes vidéki kerületekben. Szeged, Békéscsabai Törekvés, Kecskeméti TE és Pereces lettek a vidéki győztesek.

De már 1945 őszén megindult az *1945/46. évi „vegyes" kétfordulós átmeneti bajnokság* fővárosi és vidéki részvevőkkel az egységes NB kialakítása végett. Vidékről a Debreceni VSC, Szeged, Szolnok, Szombathely, Győri ETO, Dorog és az akkor még szintén vidékinek számító Er-So került be az 1946/47. évi NB-be. Ugyancsak bekerült a Pereces is, mint a kerületi bajnokok legjobbja. A többi bajnok: a Ceglédi Vasutas, Szegedi Tisza, Nyíregyházi M, Soproni Vasutas, Kaposvári MTE, Gyulai TE.

Innen kezdve szabályszerűen folytatódtak az új NB küzdelmei s automatikusan jutottak be az NB II-ből a csapatok az NB I-be, a vidékiek is. *1946/47-ben* az NB I-ben: 8. Debreceni VSC, 9. Szeged, 10. Szolnok. Kerületi bajnokok: Csongrádi B., Miskolci V., Pécsi BTC, Pápai SC, Mátészalka, Orosháza, Hatvani M.

1947/48-ban az NB I-ben: 7. Szombathely, 9. Salgótarjáni BTC, 11. Győri ETO. NB II-ben csoportgyőztes: Tatabánya és Er-So. Kerületi bajnokok: Pécel, Komárom, Sátoraljaújhely, Újszeged, Kiskunhalas.

1948/49-ben az NB I-ben: 9. Győri ETO, 10. Szombathely, 11. Salgótarjáni BTC. NB II-ben csoportgyőztesek: Debreceni L. és Dorog. NB III-ban: Kisvárda, Várpalota, Kiskunhalas, Cegléd, Kaposvári Rákóczi, Soproni FAC, Sajószentpéter.

1949/50-ben az NB I-ben: 7. Győr, 9. Dorog, 10. Salgótarján. NB II-ben: Diósgyőr, Tatabánya, Szegedi MTE, NB III-ban: Komló, Ceglédi V., Eger, Gyula, Szegedi H., Szombathelyi MTE.

1950-ben egyfordulós őszi bajnokság volt. Az NB I-ben: 5. Dorog, 7. Salgótarján, 8. Diósgyőr. NB II-ben: Tatabányai É., SORTEX, Szegedi H., Sajószentpéter. NB III-ban: Tótkomlós, Székesfehérvári L., Kiskunfélegyháza, Győri SZMTE, Miskolci H., Debreceni H., Pécs-Bányatelep.

1951-ben fővárosi labdarúgásunkkal együtt a vidéki labdarúgást is átszervezték, *megszüntek az NB III. mérkőzések, helyükbe léptek a megyebajnokságok.* Az NB II-ben csoportgyőztes lett a Pécsi Lokomotív. 1952-ben az Ózdi Vasas, 1953-ban a Pécsi Lokomotív és Diósgyőr, 1954-ben Ózd és a Szolnoki Légierők,

1955-ben Tatabánya és Szeged, végül 1956-ban Diósgyőr és Komló. Ezt az NB II-t már 1957 tavaszán fejezték be és ez a két csapat került az 1957/58. évi NB I-be.

Az ismét őszi-tavaszi 1957/58-as bajnokságban három NB II-es csoport volt, ezek közül kettőt nyert vidéki csapat : a Győri Vasas ETO és a Miskolci VSC.

Az 1958/59-es bajnokságban azonban már csak két NB II-es csoportban küzdöttek a csapatok felemelt létszámmal. Mind a kettőt vidéki csapat nyerte, az előző években kiesett Pécsi Dózsa és a Szegedi EAC. Az 1958/59. évi bajnokságban az MLSZ ismét visszaállította az NB III-at, amelybe hat csoportban 96 csapat került, köztük 78 vidéki. Az NB III. bajnokai : Kaposvár, D.-győri B., Pápa, Nagybátony, Orosháza.

1959/60-ban az NB II. két csoportjában a bajnokságot ismét vidékiek nyerték : a Győri ETO és a Debreceni VSC, míg az NB III. hat csoportjából háromban vidéki csapat lett a győztes : a Pécsi BTC, a Cegléd és a Nyíregyházi Spartacus.

A *„legjobb vidéki csapatok"* sorrendje 1951—1960 között az NB I-ben elért helyezésük alapján :

1951. 7. Dorog, 8. Győr, 9. Salgótarjáni BTC.
1952. 6. Győr, 7. Szombathely egyforma pontszámmal, 8. Dorog.
1953. 6. Győr 7. Szombathely egyforma pontszámmal, 8. Salgótarjáni BTC.
1954. 6. Dorog. 7. Győr egyforma pontszámmal, 9. Diósgyőr, 10. Szombathely egyforma pontszámmal.
1955. 5. Dorog, 6. Salgótarjáni BTC, 7. Szombathely.
1956. Félbeszakadt.
1957. 6. Salgótarjáni BTC. 7. Dorog és Tatabánya egyforma pontszámmal.
1957/58. 4. Tatabánya, 6. Salgótarján, 8. Szombathely, 9. Diósgyőr.
1958/59. 5—6. Tatabánya, 8. Salgótarján, 9. Szombathely, 10. Diósgyőr, 11. Dorog.
1959/60. 5. Diósgyőr, 6. Tatabánya, 8. Szeged, 9. Salgótarján, 10. Dorog, 11. Pécs.

Az országos amatőr válogatottban szerepelt vidéki játékosok (1926—1938)

Békéscsaba : Engelhardt, Bogdán II., Kliment, Kucsmik, Ladányi, Odrobinák, Mágori.
Debrecen : Pálinkás.
Dorog : Farkas, Reisinger.
Dunakeszi : Fáy, Zsíros.
Győr : Dombovári, Farkas, Hluhányi, Kovács, Raffay III., Tóth II.
Miskolc : Bonyhai, Mayer.
Nyíregyháza : Milotay.
Pereces : Presovszky.
Pécs : Simon, Szikszai.
Salgótarján : Zsengellér.
Sopron : Erdős, Soproni.
Szeged : Bukoveczki, Csonka, Kovács, Solti.
Szolnok : Kolláth, Bujáki, Czmarkó.
Szombathely : Gazdag, Kiss, Kovács, Szabó.
Tatabánya : Killermann.
Tokod : Berta, Kincses, Sárkány, Szemeti, Turbéki.

Ifjúsági labdarúgásunk

Ma már minden labdarúgást kedvelő természetesnek, sőt elengedhetetlennek tartja a legfiatalabbak — úttörők, ifjúságiak — nevelését, foglalkoztatását, mivel ők képezik az utánpótlást, ők a magyar labdarúgás jövőjének biztosítékai.

Ahhoz azonban, hogy ez a megállapítás ilyen természetszerű legyen, több évtizednek kellett elmúlnia. Nehéz és küzdelmes évek során lelkes sportemberek, a legkülönbözőbb nehézségekkel megbírkózva rakták le az ifjúsági labdarúgás alapjait. Hogyan is kezdődött ez a tüneményes pályafutás ?

„Korosztályok nélkül"

Kezdetben, amikor a kerek bőrlabda elindult az öt földrészt meghódító diadalmas útjára, sehol a világon, így nálunk sem volt még szó ifjúsági labdarúgásról. Az új felett örvendező mámoros időkben senkinek sem jutott eszébe, hogy különválassza a fiatalokat, a középkorúakat, vagy az öregebbeket kedvtelésük űzésében. Gyerekek, felnőttek együtt tették első csetlő-botló lépteiket, egymástól tanultak. Mert lehetett. Volt, aki előbb jött rá — néha fiatal, máskor idősebb — egy-egy ügyesebb megoldásra, hasznosabb mozgásra, s ezt a többiek azután ellesték. Így csiszolódott, fejlődött ez a sport az „őskorban", amikor még teljesen ismeretlen volt a korosztályok fogalma.

Közben az évek múltával nálunk is megindultak a bajnokságok. Első és második csapatok mérkőztek különböző díjakért, s a játékosok között egészen fiatalok is szerepeltek. Ez a *vegyes nevelési rendszer* sokáig életben maradt. Nem lehetett mást tenni ebben az „ősi időszakban", mert a korhatárra szétbontás nem vált volna a fejlődésben levő sportág hasznára, emellett a már működő csapatok játékerejében is bomlást okozott volna. A Magyar Labdarúgók Szövetsége az évek teltével gondolt ugyan az ifjúságiak külön foglalkoztatására, de egy-egy felmerülő terv közel sem került a megvalósításhoz.

Az ILSz és a MILL

Nem is az MLSZ ringatta az ifjúsági labdarúgás bölcsőjét, hanem az Ifjúsági Labdarúgók Szövetsége (az ILSZ). 1903-ban egy Aréna úti kávémérésben a fiatalság szerelmesei : Müllender Sándor, Horváth János, Feleki Gyula és Szeiffert Antal alakították meg ezt az önálló alapszabállyal, de az MLSZ keretében működő ifjúsági szövetséget. Az ILSZ kitűzött céljai között szerepeltek a futball-sport gyors fejlődéséhez a tömegek biztosítása, ezen belül az iskolákon kívül álló iparos és kereskedő ifjak megnyerése, szó szerint „az iparos és ifjúmunkás labdarúgók önálló klubjainak tömörítése" ebbe a többek között jellemet és erkölcsöt is nevelő élvezetes és játékos sportba. A Magyar Labdarúgók Szövetsége egyesületei is az ILSZ-ben szerepeltették ifjúsági csapataikat 1910-ig, amikor azután az MLSZ is különállóan rendszeresen foglalkoztatta a fiatal labdarúgókat.

Az ILSZ szép sikereket könyvelt el az idők folyamán. Mind több és több fiatalokból álló alakulat vett részt a kiírt küzdelmekben, a bajnoki rendszerű és egyéb díjmérkőzéseken. Volt időszak, amikor száz csapatban 3000 ifjúsági játékos ügyeivel foglalkozott. Időközben azonban többször is nehéz anyagi helyzetbe került az ILSZ, s az első világháború alatt már-már feloszlott — s hogy ez mégsem történt meg, az Schiessler Józsefnek, az akkori főtitkárnak volt köszönhető. Az ILSZ túljutott a válságon és mintegy három évtizeden keresztül — később MILL néven — végezte munkáját kiválóan, ifjú lendülettel, néha az MLSZ számára is példamutatóan. Az ILSZ első bajnokai voltak : BSI, LTE, FSC, Főv. TC, Törekvés.

Később az ILSZ válogatott is megmutatta erejét, az ország valamennyi nagyobb városában szerepelt, méghozzá eredményesen. S közben az ismeretlenség homályából olyan játékosokat hozott fel, akik később a nagyválogatottnak is erősségei lettek, mint: Orth, Feldmann, Priboj, Schlosser, Fogl I., II., III., Zsák, Hlavay, Csüdör, Tóth-Potya, Nyúl, Toldi, Turai, Sárosi. Az ILSZ eredményeihez tartozik, hogy itt járták ki a vezetés elemi iskoláját sokan olyanok, akik a későbbi időben az MLSZ neves vezetői lettek. Így Tibor Lajos, Bosnyákovics Károly, Gallovich Tibor, Vámos Soma, Kiss Hugó, Havas Lajos és még sokan mások.

„A grund" és a labdarúgó-tehetségek

A magyar labdarúgás eddigi legemlékezetesebb sikere, az angolok elleni otthoni 6 : 3-as mérkőzés után — mondta az egyik angol szakember: „Hja, könnyű maguknak, hiszen Magyarországon a gyerekek már futball-labdával jönnek a világra". Hát, ha nem is egészen így van ez, az biztos, hogy a két-ötéves gyerekek többsége a feléjük gurított labdát nem kézbe veszi, hanem belerúg. Talán egyszer tudományosan is megállapítják, miért van ez így, az azonban biztos, hogy a labda szeretete a magyar fiatalok között általános jelenség. S amikor azután a gyerekek a labda rúgásába mindjobban belejönnek, kiszorulnak a lakásból, az udvarból a környező grundokra, rétekre, terekre és itt már csoportokba verődve hódolnak a labdarúgás szenvedélyének. Így volt ez régen, így van ez ma is, a különbség csak annyi, hogy ma már kevesebb a „grund".

A labdarúgás első évtizedeiben a labdarúgó-tehetségek valóságos lelőhelyei voltak a grundok, a rétek. Többségük azonban, főleg Budapest területén, már beépült. Hírük azonban fennmaradt, mégpedig azok révén, akiknek pályafutása innen indult el. Így a Petőfi tér, Slózi és Weinber első tanyája, a Városliget, ahol a „mesterséges" jégpályák üresen hagyott gödre volt a játéktér, a Rezső tér, a Boráros tér, az Almási tér, a Nyolcház területe, beljebb a Fa tér, a Haller tér, a ferencvárosi Kiserdő, a Fekete II telepe, a zuglói Katona rét, a Ludovika kert, az Öregsi a Dózsa György út és a Tüzér utca közt, a Pozsonyi út és ki tudná azt még felsorolni, mennyi grund gyűjtötte össze a pesti oldal diákjait és ifjúmunkásait, akik közül sokan szereztek később dicsőséget a magyar sportnak, a magyar névnek. Budán a Gellérthegy oldala, a Városmajor, a Várbástya, a Vérmező és az Újlaki téglagyár volt a „gyűjtőhelye" a grundok hőseinek.

A kapukat kövek, levetett ruhadarabok alkották, s a labda legtöbbször stukklabda, vagy rongy-labda volt. S csak hébe-hóba került elő egy-egy futball-labda. Ez azonban mit sem számított, hiszen a hév, a lelkesedés megvolt, egyformán jól rúgtak minden „labdát". Könnyű dolguk volt ezekben az időkben a csapatok vezetőinek, csak jó szem kellett hozzá és máris megvolt a csapaterősítés, a grundokról kiemelt tehetséges „srácokból".

Az ifjúság az MLSZ-ben

Az MLSZ 1910-től foglalkozott különállóan az ifjúságiakkal, s az első években az UTE, majd más egyesületek, s magánosok által felajánlott serlegekért küzdöttek az I. osztályú egyesületek fiataljai. Az első díjat a Törekvés nyerte. 1918—19-re írta ki első ízben az MLSZ az ifjúsági bajnokságot, s a csapatokban azok szerepelhettek, akik a bajnoki év kezdete előtt még nem töltötték be 19. életévüket, háromnál többször nem szerepeltek ugyanabban a szezonban egyesületeik első, vagy második csapatában. Egy első és két másodosztályú bajnoksággal indult az ifjúságiak vetélkedése és az első bajnokok az említett sorrendben a következők lettek: MTK, NSC és MLK. Később a Törekvés, UTE, FTC lett ifjúsági bajnok.

Igen hátrányos volt az ifjúsági labdarúgásra az 1921. évi kultuszminiszteri rendelet, amely szerint a budapesti középiskolák sportjának vezetésére létrejött BKAC, majd később az ország összes középiskoláinak sportéletét kezébe vevő KISOSZ megalakulása folytán középiskolás játékosok nem szerepelhettek többé egyesületekben. Ez a minden logikát nélkülöző intézkedés súlyos csapást jelentett az ifjúsági labdarúgásra, mivel ezeket a tanulásra igen fogékony fiatalokat kizárták az alapos futball-képzésből. Az egyesületek is igen nehéz helyzetbe kerültek, át kellett csoportosítaniok ifjúsági csapataikat, s ebbeli ténykedésükben csak a munkás és kereskedő fiatalokra támaszkodhattak. A folyamatos ifjúsági nevelés nem szakadt meg, de alapos nívócsökkenés következett be a későbbiek folyamán.

Az MLSZ ifjúsági válogatottja is sok erőpróbán vett részt idehaza és legtöbbször az ILSZ válogatottal és a középiskolás válogatottal mérte össze erejét. Legnagyobb győzelmeinek egyikét 1919-ben az ILSZ válogatott ellen aratta, mikor is 10 : 1 arányban győzött.

Ifjúsági bajnokcsapatok

1926 előtti győztesek: MTK 5-ször, FTC 4-szer, Törekvés 3-szor, BAK 2-szer, UTE 1-szer. 1945 után az ifjúsági bajnokságokat a következő csapatok nyerték: FTC (Kinizsi) 9-szer, MTK (VL) és Vasas 2—2-szer, Husos 1-szer.

Ifjúsági edzőtáborok

A labdarúgás világméretű fejlődése folytán 1945 után mindjobban előtérbe került az ifjúság nevelése, s ezt a munkát teljesen az MLSZ vette át. Külön bizottság foglalkozott ezzel a kérdéssel s a legnagyobb horderejű intézkedés az volt, amikor megvalósította az évenkénti ifjúsági edzőtáborokat. Sok-sok tehetséges játékos került így felszínre az ország minden részéből. A legnagyobb méretű edzőtáborozás Diósgyőrött majd Tatán zajlott le, s innen például a következők kezdték meg pályafutásukat: Szusza, Deák, Károlyi, Zakariás, Lóránt, Váczi, Turbéki, Fuszek, Berzi stb.

Az ifjúságiakkal törődés 1945 óta a sportpolitika szinte legfontosabb részét képezi. A múlthoz képest igen nagy a fejlődés, persze azért még nincs minden rendjén az ifjúsági labdarúgás terén sem. A nyári tornák, nemzetközi mérkőzések, alapozó, s különböző edzőtáborozások, valamint a külföldi utak azonban világosan jelzik, hogy a legteljesebb mértékben állandósul a labdarúgásban is az a nézet, hogy megfelelő utánpótlást csak az ifjúságiakra építve tudunk biztosítani.

Napjainkban legfelső fokon az MLSZ országos ifjúsági bizottsága irányítja az ifjúsági munkát, s eredményes tevékenységét dícséri, hogy ifjúsági labdarúgó-sportunk ma már nemzetközileg is elismert.

Iskolai labdarúgás

Kezdetben általános futball-tilalom volt a középiskolákban. Ennek következtében igen sok alkalommal álszakállal és álnéven játszottak a diákok. Azután hallgatólagosan megtűrték a futballt és 1906-ban megalakult a Középiskolai Labdarúgó Szövetség. Miután azonban a diákoknak nem volt pénzük a szövetség fenntartására, ez hamarosan megszűnt.

1921-ben a közoktatásügyi miniszter rendelete alapján a fővárosi diákoknak a Budapesti Középiskolai Atlétikai Klubban kellett sportolniok, tehát nem szerepelhettek többet nyilvános egyesületekben. Felső- és alsóosztályú bajnokságokért játszottak a diákok és ezeket 1924-től már nem a BKAC, hanem a Középiskolai Sportkörök Országos Szövetsége, a KISOSZ rendezte. Sok tehetség bontogatta itt is szárnyait, de ez a merev szétválasztás az MLSZ-től egészségtelen volt, s egyáltalán nem szolgálta azt az ügyet, amelynek állítólagos szellemében az intézkedést elhatározták.

Évek múltán azonban belátták a hibát és a diákok újabb sportszövetsége, a KISOK már nem tiltotta meg az egyesületekben való szereplést. A „vegyülés" tehát ismét megtörtént, s ennek eredményeként egy-egy munkásegyesületnek a diák-labdarúgók voltak az erősségei.

Napjainkban a diák-labdarúgás nincs megoldva. A tehetségesebb iskolások ugyan egyesületekben sportolnak, de a rendszeres iskolai bajnokságoknak nincs országos méretekben átfogó gazdájuk és éppen ezért sok-sok szunnyadó tehetség kallódik így el.

Az ifjúsági bajnokcsapatok tornája

Sok-sok gondot okozott az évek folyamán, hogyan lehetne az ifjúsági válogatottat valóban a legjobbakból összeállítani. Rengeteg volt a javaslat s az OTSB labdarúgó-osztálya azt találta a legkivihetőbbnek, hogy évenkint a 19 megye ifjúsági válogatottja és Budapest öt ifjúsági együttese mérkőzzék „Magyarország ifjúsági labdarúgó bajnokcsapata" címért. Ez azt jelentette, hogy az ifjúsági vezetőknek egész évben szorgos munkát kellett folytatniuk, ha jó csapattal akartak szerepelni a tornán. A szakemberek azért, hogy csapatuk minél jobb legyen, a legkisebb járásokba is lementek s így valóban tehetséges játékosok kerültek felszínre. Az éveken át lebonyolított küzdelemsorozat azt mutatta, hogy kezdetnek valóban jó volt ez a forma, habár még arról is lehet beszélni, hogy valami újabb, fejlettebb formát kell keresni.

1952-ben rendezték meg először négy hatos csoportban a küzdelmeket s a csoportgyőztesek a következők lettek: Zala megye, Somogy megye, Budapest NB II és Borsod megye. A döntő küzdelmeket, mivel a tornára az év végén került sor, nem rendezték meg.

1953-ban már a négy csoportgyőztes is mérkőzött egymással, s ez a sorrend alakult ki: 1. Komárom megye, 2. Budapest IV., 3. Budapest III., 4. Nógrád megye. 1954-ben

ez volt a végső helyzet : 1. Budapest III., 2. Csongrád megye, 3. Borsod megye, 4. Budapest I.

1955 : 1. Budapest I., 2. Borsod megye, 3. Budapest III., 4. Budapest II.

1956 : 1. Győr-Sopron megye, 2. Dél-Budapest, 3. Nyugat-Budapest, 4. Észak-Budapest.

1957-ben csak nagy-nagy nehézségek árán lehetett elkezdeni a tornát és nem is játszottak le minden mérkőzést. A csoportelsők a lezáráskor ezek voltak : Budapest I., Budapest II., Nógrád megye, Békés megye.

A csoportgyőztesek nem mérkőztek tovább, hanem újításként a csoportok legjobbjai Tatán kéthetes edzőtáborozáson vettek részt. Ez a forma alkalmas volt arra, hogy a szakvezetők kiválogassák azokat a játékosokat, akikből kialakulhat a következő évi válogatott csapat.

1959 : 1. Budapest—Közép, 2. Somogy, 3. Budapest—Dél, 4. Nógrád, 5. Csongrád, 6. Hajdu—Bihar.

1960 : 1. Budapest—Közép, 2. Győr—Sopron, 3. Baranya, 4. Budapest—Nyugat, 5. Csongrád, 6. Szolnok.

Válogatott mérkőzések

Ifjúsági válogatott csapatunk nemzetközi mérkőzései már 1933-ban megindultak, de kellő előkészület nélkül álltunk ki Bécsben az osztrákok ellen, akiktől 8 : 0 arányú vereséget szenvedtünk.

Négy év után 1937-ben került sor a visszavágóra, amelyet itthon, némileg gondosabb felkészüléssel 4 : 2 arányban megnyertünk. Ugyanebben az évben Csehszlovákia ifjúsági csapatát is legyőztük 4 : 1 arányban.

Mutatja a rendszertelenséget, hogy ifjúsági csapatunk újabb nemzetközi mérkőzéseire csak 1940-ben került sor, amikor Jugoszlávia ellen 4 : 2-re, Románia ellen 1 : 0-ra nyertünk. Az önálló csapatot szerepeltető Horvátország ellen 4 : 2-re és 5 : 3-ra győzött ifjúsági csapatunk. Ezek a mérkőzések az akkor kiírt Duna-Kupáért folytak. Ezért a díjért még 1941-ben is játszottunk és kikaptunk 1 : 3-ra Jugoszláviától, azután félbeszakadtak a Duna Kupa küzdelmei.

Most hat éves szünet következett az ifjúsági csapat nemzetközi mérkőzéseiben, egészen 1947-ig.

1947-ben kezdte meg felszabadulás utáni nemzetek közötti mérkőzéseit ifjúsági válogatottunk. Az eredménylistán igen sok az értékes győzelem, akad azonban egy-két kellemetlen s váratlan vereség is. Az évek során szerepelt ifjúsági válogatottból sok-sok tehetséges fiatal került egyre feljebb és lett a későbbiek során a nagyválogatottnak is erőssége. Az ifjúsági válogatott eredményei (a FIFA—UEFA tornákon kívül, amelyekről a III. részben szólunk):

1947. május 4. Budapest : Magyarország—Ausztria 2 : 1.
1947. szeptember 14. Bécs : Ausztria—Magyarország 2 : 1.
1947. október 12. Bukarest : Magyarország—Románia 5 : 1.
1948. május 23. Budapest : Magyarország—Csehszlovákia 6 : 2.
1948. június 5. Budapest : Magyarország—Románia 4 : 1.
1948. szeptember 18. Lodz : Lengyelország—Magyarország 1 : 0.
1948. október 23. Bukarest : Románia—Magyarország 5 : 0.
1949. április 10. Prága : Csehszlovákia—Magyarország 3 : 1.
1949. július 10. Debrecen : Magyarország—Lengyelország 6 : 2.
1953. április 26. Budapest : Magyarország—Ausztria 1 : 1.
1953. október 11. Bécs : Ausztria—Magyarorzág 8 : 1.
1954. április 11. Bécs : Magyarország—Ausztria 6 : 0.
1954. szeptember 18. Budapest : Románia—Magyarország 1 : 0.
1954. október 24. Budapest : Csehszlovákia—Magyarország 4 : 2.
1954. november 14. Budapest : Magyarország—Ausztria 4 : 2.
1955. április 24. Bécs : Ausztria—Magyarország 0 : 0.
1955. október 2. Prága : Magyarország—Csehszlovákia 2 : 1.
1955. október 16. Budapest : Magyarország—Ausztria 9 : 0.
1956. március 26. Budapest : Magyarország—Franciaország 2 : 2.
1956. április 29. Budapest : Magyarország—Jugoszlávia 6 : 0.
1956. május 20. Budapest : Csehszlovákia—Magyarország 4 : 1.
1956. július 14. Tatabánya : Magyarország—Lengyelország 1 : 1.
1956. szeptember 17. Belgrád : Jugoszlávia—Magyarország 1 : 1.
1956. október 14. Bécs : Magyarország—Ausztria 3 : 1.

1956. október 17. Saarbrücken: Magyarország—Saarvidék utánpótlás válogatott 2 : 2.
1956. október 23. London : Anglia—Magyarország 2 : 1.
1956. október 26. Sunderland : Anglia—Magyarország 2 : 1.
1957. június 23. Budapest : Magyarország—Bulgária 3 : 0.
1957. november 10. Bukarest : Magyarország—Románia 3 : 1.

Az 1958. évi eredmények : Lengyelország (Mondorf) 3 : 1, Jugoszlávia (Budapest) 1 : 1, NDK (Halle) 3 : 1, Lengyelország (Wroclaw) 1 : 1, Szovjetunió (Miskolc) 1 : 2, Jugoszlávia (Zágráb) 3 : 0, Románia (Bukarest) 4 : 1.

Az 1959. évi eredmények : Jugoszlávia (Budapest) 3 : 2, NDK (Budapest) 3 : 0, Jugoszlávia (Belgrád) 3 : 1.

Az 1960. évi eredmények : Jugoszlávia (Budapest) 2 : 0.

A Népstadion és a labdarúgó-sport

A Népstadion felépítésével és 1953. augusztus 20-án történt felavatásával nem szünt meg a céltudatosan dolgozó vezetőség gondoskodása arról, hogy a közönségnek a Népstadion iránti szeretetét — elsősorban a közönség érdekében eszközlendő újításokkal — fenntartsák, sőt fokozzák.

A megnyitás után hamarosan kitűnt, hogy a 80 000 nézőre megtervezett nézőtér az érdeklődéshez viszonyítva szűk. Hónapok alatt a ma is használatban levő póttribünök beállításával 93 000-re emelték a férőhelyeket. Majd 1956-ban újabb átalakítás történt a nézőtéren, melynek során az állóhelyeket átalakítva ülőhelyekké az állóhelyes közönséget az állóhely árában kitűnő ülőhelyhez juttatták. Ez az áldozatkész újítás a vezetőség mély szociális érzésének bizonyítéka. Ezzel az átalakítással azonban csaknem 10 000-rel csökkentették a férőhelyek számát.

Megépült a pályát körülvevő 1087 m-es betonút, amelyen ugyan rendeznek kerékpár, gyalogló és egyéb versenyeket, de főképpen a közönség fel- és elvonulásánál, elsősorban pedig a járműközlekedésnél javította meg a korábbi helyzetet.

1959 szeptemberére készült el a világ legkorszerűbb sportpályavilágítási készülékrendszere. A megvilágított pálya csodás szépsége és a sportszempontok tökéletes érvényesülése egycsapásra meghódította a közönséget, amely az esti mérkőzéseket nagy kedvvel látogatja.

Sok egyéb kisebb jelentőségű újítást sorolhatnánk fel, amelyek egyedül a Népstadionban találhatók meg (pl. hírközlés, eredményközlés villanyújság útján stb.) és ha mindezekhez hozzávesszük, hogy egy jegy áráért legtöbbször két NB I-es bajnoki mérkőzést nézhet végig a közönség (bár egy idő óta az ilyen megrendezésű sportesemények száma a közönség kárára erősen csökkent) érthető, hogy a nézőszám — amint az alábbiakból kitűnik — labdarúgó-sportunk színvonalának alakulása szerint változóan általában emelkedik.

Labdarúgó-mérkőzéseken a Népstadionban a megnyitás napjától 1960. július 31-ig 11 380 000 néző volt jelen (több mint Magyarország lakossága). A nézőszám részletes (évenkénti) megoszlása :

1953 (3 hónap alatt)	616 000
1954	1 589 000
1955	2 205 000
1956	1 526 000
1957	1 607 000

1958	1 320 000
1959	1 522 000
1960 július 31-ig	995 000

A 100 000-es nézőcsúcsot először az 1955 november 27-én lejátszott Magyarország—Olaszország válogatott mérkőzésen érték el a Népstadionban. Ezt a csúcsot azóta számos mérkőzésen beállították.

A Népstadionban 1960. július 31-ig lejátszott mérkőzések közül 206 NB I-es mérkőzés volt. A mérkőző 412 csapat megoszlása a következő :

86 Ferencváros (Bp. Kinizsi) ; 60 MTK (Bp. Vörös Lobogó) ; 59 Bp. Vasas ; 57 Bp. Honvéd ; 44 Ú. Dózsa ; 21 Csepeli Vasas ; 13 Dorogi Bányász ; 9 Vasas Izzó ; 8—8 Szombathely és Diósgyőr ; 7—7 Pécs, Szeged, Tatabánya ; 6 Győr ; 5—5 BVSC és Salgótarján ; 3—3 Komló és Légierő ; 2 Miskolc ; 1—1 Postás és Sztálinváros.

Válogatott A-csapatunk 16 ország válogatottja ellen 28 mérkőzést játszott a Népstadionban. B-válogatottunk 14 ; ifjúsági válogatottunk 8; olimpiai válogatottunk 3, főiskolai válogatottunk pedig 2 ország hasonló jellegű válogatottjával mérte össze erejét a Népstadion porondján.

Klubközi nemzetközi mérkőzést 56-szor játszottak csapataink. Legtöbbször az MTK (16), a Vasas (14) és a Ferencváros (13) volt a magyar résztvevő.

Számos egyéb labdarúgó-mérkőzést játszottak még a Népstadionban. Közel 100 000 néző előtt játszott pl. 1955. szept. 25-én a budapesti Úttörő-válogatott, amelynek belső hármasa Kékesi, Albert és Kuharszky volt.

Megemlítésre érdemes még az a körülmény, hogy a labdarúgó-sport hatalmas nézőseregével a mérkőzések előtt megrendezett atlétikai, kerékpár, torna, kosárlabda stb. sportok népszerűsítéséhez nagyban hozzájárul.

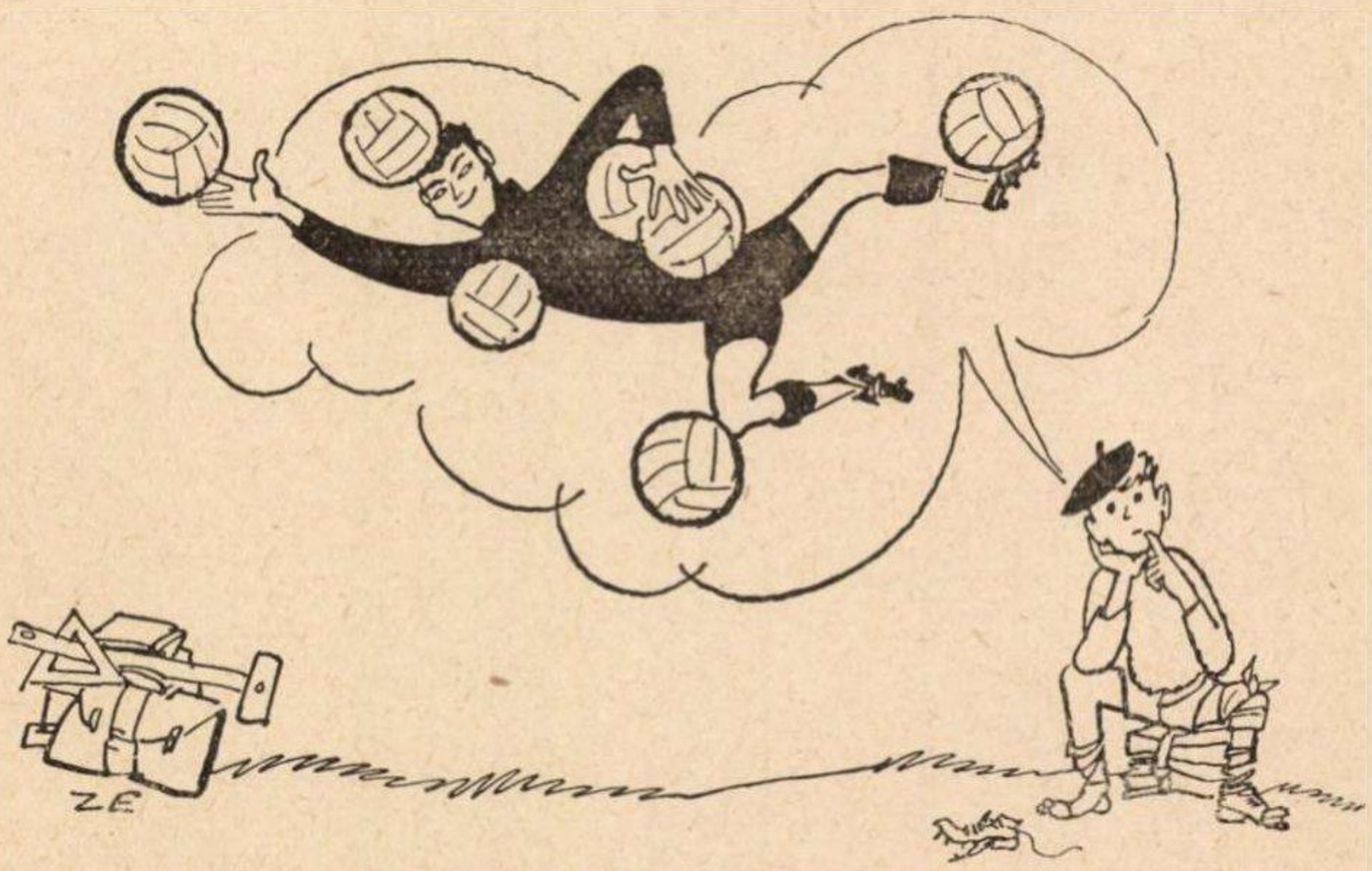

Egy kis diákkapus álma

Zórád Ernő rajza (1960)

III. RÉSZ

SZEREPÜNK A VILÁG LABDARÚGÓ-SPORTJÁBAN

Mit kell tudni a FIFA-ról, a Nemzetközi Labdarúgó Szövetségről?

Története — intézményei — szabályai

A FIFA a következő név rövidítése: „*Federation Internationale de Football Association*". A nemzetközi szövetség tehát sokkal fiatalabb, mint a legrégibb labdarúgó szövetségek, mert míg az angol FA 1863-ban alakult, addig a FIFA 1904-ben, tehát még az 1901-ben alakult MLSZ-nél is később. Az alapításban az angol szövetség — illetve a négy angliai szövetség, tehát a skót, walesi és ír is — nem vett részt, főként presztízs okokból. A FA és a három angliai szövetség is saját magát tekintette a labdarúgás legfőbb szervének, s az általuk alapított International Board is egyedül volt illetékes a játékszabály magyarázására és megváltoztatására.

A FIFA megalapításának gondolatát C. A. W. Hirschman, a Nemzetközi Labdarúgó Szövetség későbbi holland főtitkára vetette fel. Az alapításban hét, helyesebben csak hat ország vett részt: Franciaország, Belgium, Dánia, Hollandia, Svédország és Svájc, míg Spanyolországot a Madrid FC képviselte. Mi először 1906-ban a FIFA III. Kongresszusán jelentkeztünk felvételre, ugyanakkor Csehország is. A politikailag tájékozatlan kongresszus Ausztriát, Magyarországot és Csehországot egy szövetségbe akarta tömöríteni, s bennünket ideiglenesen csak egy évre vettek fel, éppúgy mint Csehországot. Ezalatt az egy év alatt sikerült tisztázni Magyarország önállóságát, s bennünket véglegesen felvettek, míg Csehországot pár év múlva az osztrákok kívánságára törölték a tagok sorából. Ez nagy kárt okozott Közép-Európa labdarúgásának, elsősorban nekünk, de az osztrákoknak is, akik azonban felsőbb utasításra ragaszkodtak álláspontjukhoz.

Anglia és társszövetségei később beléptek a FIFÁ-ba, majd hol kiléptek (pl. akkor, amikor az I. világháború után a FIFA nem tiltotta meg a vesztes országokkal, köztük Magyarországgal a játékot), hol beléptek és ismét kiléptek. A FIFA tekintélyének azonban az angol szövetségek ki- és belépései nem ártottak, sőt végül bele kellett egyezniök abba is, hogy az International Boardban a FIFA két kiküldöttje is teljes joggal résztvegyen és beleszóljon a szabályváltoztatásokba.

A nemzetközi szövetség szervezete egyébként az alapítástól kezdve keveset változott. Legfőbb fóruma a Kongresszus, amelyet eleinte évenkint tartottak, 1932 óta pedig kétévenkint felváltva a világ valamely fővárosában. 1950-ben először volt a színhely tengerentúli város: Rio de Janeiro. Magyarország, illetve Budapest kétszer látta vendégül a Kongresszust, 1909-ben és 1930-ban.

A kongresszuson történik az új tagok felvétele. Főszabály : egy országot csak egy szövetség képviselhet. Az 1904. évi hét tag az I. világháború kitöréséig, 1914 közepéig 24-re nőtt. Ekkor kilenc évi szünet állott be. Az 1923. évi kongresszuson már 31 nemzet volt a FIFA tagja, s a budapesti kongresszusig 41-re, majd 1938-ig 51-re nőtt. A II. világháború újabb nyolc évi szünetet jelentett a FIFA életében is. Az 1946-os kongresszuson azonban mégis 57, legutóbb pedig már 81 ország szövetsége volt a FIFA tagja. Legnépesebb volt 1952-ben a helsinki kongresszus, amelyen 57 ország 137 képviselője jelent meg. Egy-egy országot öten képviselhetnek.

A FIFA állandó szerve a végrehajtó bizottság. Ez évente több ülést is tart a szükséghez képest. Ennek a FIFA elnökén, alelnökein és főtitkárán kívül jelenleg hat tagja van. Magyarország részéről Fischer Mór 1927—1932-ig a FIFA alelnöke, azután 1936-ig a végrehajtó bizottság tagja volt.

A FIFA élén az elnök áll. A francia Guerin és az angol Woolfall után három évtizeden át a francia Rimet, utána a belga Seeldrayers, az ő halála után pedig az angol Drewry lett a FIFA elnöke, főtitkárok pedig Mühlinghaus, Hirschmann, Schricker s jelenleg a svájci Kurt Gassmann.

Ma már több bizottság készíti elő az ügyeket, így a sürgösségi és intézőbizottság, bíróbizottság, világbajnokságot előkészítő bizottság és az amatőrizmus és játékoscsere bizottsága.

A FIFA által kiírt legnagyobb díjmérkőzés természetesen a Világbajnokság (VB). Ennek hivatalos neve Jules Rimet Cup (World Cup), tehát tulajdonképpen „Világkupa". Ezt 1930-ban írta ki először a FIFA, amikor Uruguay volt a színhely és a győztes is, 1934-ben Olaszország volt a rendező és a győztes, 1938-ban Franciaország rendezte meg és ismét Olaszország győzött Magyarország előtt. Ezután a II. világháború miatt szünetelt a VB is, s csak 1950-ben rendezte meg újra Brazília, amikor megint Uruguay győzött, 1954-ben, Svájcban a döntőben Nyugat-Németország legyőzte Magyarországot, amelytől az előmérkőzésen már kikapott. 1958-ban Svédország volt a VB színhelye, és Brazília a győztes. 1962-ben Chile-nek kell rendezni a VB-t, mert a roppant károkat okozott földrengés ellenére vállalta és a FIFA mellette döntött.

A FIFA a VB-n kívül időnként válogatott mérkőzéseket is rendez. Így 1937-ben Amszterdamban a Nyugat-Európa—Közép-Európa mérkőzést, amelyet Közép-Európa nyert meg 3 : 1-re a magyar Sas (2) és a csehszlovák Nejedly góljaival, tagja volt még a csapatnak dr. Sárosi és Lázár. 1938-ban a FIFA Anglia ellen állította ki a kontinens csapatát, amely az angoloktól 3 : 0-ra kapott ki (játszott Zsengellér), 1947-ben az igen gyenge FIFA-kontinens csapata 6 : 1-re kapott ki Glasgowban, míg 1953-ban a FA 90. évfordulóján a magyar vendégszereplés előtt 4 : 4-re játszott a FIFA kontinens-csapata. Utóbbin a volt magyar válogatott Kubala spanyol színekben vett részt, miként az 5 : 2-es amszterdami próbamérkőzésen is, amikor félidőt a FIFA, félidőt az ellenfél Barcelona csapatában játszott.

Másik rendezése a FIFÁ-nak az ifjúsági labdarúgó-torna (International Youth Tournament). Ezt 1948 óta rendezi a FIFA. (Később az UEFA-nak adta át.) Anglia, Franciaország, Ausztria, Jugoszlávia és Spanyolország után 1953-ban Belgiumban az először részt vevő Magyarország csapata lett a győztes (Jugoszlávia ellen 2 : 0), majd 1954-ben Spanyolország. 1955-ben és 1956-ban nem vívták le a döntőt, a magyar csapat ötöd-, illetve negyedmagával csoportgyőztes lett. 1957-ben Ausztria győzött, 1958-ban Olaszország, 1959-ben Bulgária, 1960-ban ismét Magyarország.

A FIFA szerepköre a már említett mérkőzések rendezésén kívül főként a játékosok idegenbe vándorlásával kapcsolatos. Itt a FIFA-szabály azt mondja: „Ha egy játékos szövetséget cserél, az új szövetség tartozik a régit értesíteni, amely 40 napon belül nyilatkozni, további 3 hónapon belül dönteni tartozik, megtagadja-e a játékengedélyt. Ha megtagadja, a játékos egy évig várni köteles s csak azután játszhat a másik szövetségben." Külön szabály szól a profijátékosokról. Egyéb FIFA szabályok: egymás büntetéseit a szövetségek kölcsönösen tiszteletben tartják. Csak a FIFA által elfogadott játékszabály szerint lehet játszani. Be kell jelenteni a nemzetekközötti mérkőzéseket, s utána jelentést kell tenni. A FIFA dönti el két szövetség vitáját is, amelyet — s általában a belső vitákat is — nem szabad bíróság elé vinni. A válogatott játékos csak három év múlva játszhat más nemzet válogatottjában. A nemzetekközötti mérkőzéseket semleges bírók vezetik, akiknek névsorát a FIFA állítja össze. Az egyes szövetségek évi 260 svájci frank tagdíjat fizetnek.

Sajnos, a FIFA-nak közvetlen befolyása nincs az ügyekre, csak utasítja az érdekelt szövetséget, mint 1956-ban a dél-amerikai magyar szereplés ügyében megtörtént. Így intézkedéseinek érvényre jutása — bár tekintélye ma is általánosan elismert — erősen problematikus, miután sem a tilalmat, sem a büntetéseket nem ő rója ki.

A *FIFA* — éppen mammut-szervezet jellegénél fogva, hiszen a Nemzetközi Olimpiai Bizottság mellett a legnagyobb sportszervezete a világnak — kissé nehézkessé vált. Ez a körülmény tette szükségessé az *UEFA (Európai Labdarúgó Szövetség)* létrehozását, amely az ifjúsági tornán kívül a bajnokcsapatok Európa Kupáját, a Vásári Kupát, a Kupagyőztesek Serlegét, s a válogatott csapatok Európa Bajnokságát is rendezi. Az UEFA-ban magyar részről Sebes Gusztáv vett részt 1960 augusztusáig alelnöki minőségben. Amerikában hasonló célt szolgál — bár egyelőre ezt a célját még nem érte el — a „Panamerican Confederation", amelynek tagjai Észak-Amerika, Dél-Amerika és Közép-Amerika labdarúgó szövetségei. A labdarúgó-világot részekre osztó folyamat bizonyosan folytatódni is fog, ha Ázsia, Afrika, Ausztrália labdarúgó-sportja megerősödik.

Hogy milyen lesz akkor a FIFA szervezete, hogyan alakul át, ezt a jövő fogja eldönteni. Ma 90 szövetségével jól fogja össze az öt világrész labdarúgóit, ha ügyeit nem is tudja mindig százszázalékosan megoldani.

A FIFA tagszövetségei

(Az első szám az alapítás éve, a második a FIFÁ-ba lépés éve) a FIFA névsorrendjében (1954-ig)

Afganisztán	1933—1945	Chile	1895—1912	Anglia	1863—1946
Albánia	1930—1932	China	1949	Etiópia	1943—1952
Argentína	1893—1912	Columbia	1924—1936	Finnország	1907—1908
Ausztria	1894—1905	Costa Rica	1921—1927	Franciaország	1919—1922
Belgium	1895—1904	Cuba	1929—1929	Németország	1900—1904
Bolívia	1925—1926	Curacao	1932—1932	Kelet-Németország	1951—1952
Brazília	1914—1917	Ciprus	1934—1948	Aranypart	1922—1948
Bulgária	1923—1924	Csehszlovákia	1922—1923	Görögország	1926—1927
Burma	1947—1948	Dánia	1889—1904	Guatemala	1930—1946
Canada	1923—1948	Ecuador	1925—1925		
Ceylon	1939—1952	Egyiptom	1921—1923		

Haiti	1912—1932	Luxemburg	1908—1910	Salvador	1935—1935
Honduras	1935—1941	Mexikó	1927—1929	Skócia	1873—1946
Magyarország	1901—1905	Hollandia	1881—1904	Sziám	1916—1925
Izland	1912—1927	Új-Zéland	1891—1948	Singapur	1892—1952
India	1937—1948	Nicaragua	1931—1950	Dél-Afrika	1892—1952
Indonézia	1930—1952	Norvégia	1902—1908	Spanyolorsz.	1905—1913
Irán	1922—1948	Pakisztán	1948—1948	Szudán	1936—1948
Irak	1948—1950	Panama	1937—1938	Surinam	1920—1929
Írország	1921—1923	Paraguay	1906—1916	Svédország	1904—1907
Észak-Írorsz.	1880—1946	Peru	1922—1925	Svájc	1895—1904
Izrael	1928—1929	Fülöp-sziget.	1910—1930	Szíria	1939—1946
Olaszország	1898—1909	Lengyelorsz.	1919—1922	Törökország	1923—1923
Japán	1919—1921	Portugália	1909—1909	Egyesült Áll.	1931—1931
Jugoszlávia	1919—1921	Románia	1930—1930	Uruguay	1900—1915
Korea	1948—1948	Cári Oroszo.	1912—1912	Venezuela	1932—1938
Laosz	1951—1952	Szovjetunió	1946	Vietnam	1951—1952
Libanon	1933—1935	Saar	1948—1950	Wales	1875—1946

Magyar játékosok a FIFA és a „kontinens" csapataiban

A labdarúgás nemzetközi értékmérői közé szokás sorolni az újkori labdarúgást alapító országnak, Angliának mérkőzéseit a FIFA által kiállított „kontinentális" csapatokkal, valamint Anglia válogatott mérkőzéseit elsősorban saját otthonában, másodsorban idegenben.

Angliában a kontinens csapatai közül először (és 1959-ig egyedül) csak Magyarország válogatottjának sikerült győznie, éppen a FA fennállásának 90. évfordulóján. Az angol FA statisztikája ezenkívül még egy otthoni vereséget is feltüntet: a független Írországtól 1949-ben Liverpoolban 2 : 0 arányban. 1959-ben Svédország is legyőzte az angol válogatottat.

Annál többször kapott ki az angol válogatott idegenben, így háromszor Magyarországon is. A FIFA kontinentális csapataival változatos Anglia mérlege. A FIFA és „kontinens" csapataiban többször szerepeltek magyar játékosok is (Zsengellér, Lázár, Sárosi dr., Sas, Kubala).

A FIFA rendezett egy Közép-Európa—Nyugat-Európa mérkőzést is. Közép-Európa csapatában három magyar játékos szerepelt, akiknek nagy részük volt Nyugat-Európa legyőzésében.

A FIFA kontinens csapatának eredményei Anglia ellen: 1938. október 26. London: *Anglia—Kontinens 3 : 0,* magyar részről szerepelt Zsengellér, s rajta kívül 5 olasz, 2 német és egy-egy francia, belga és norvég játékos. 1947. május 10. Glasgow: Nagy-Britannia—Kontinens 6 : 1. Magyar játékos nem szerepelt, 3 dán, 3 svéd és egy-egy francia, svájci, olasz, csehszlovák és belga játékos vett részt a csapatban. 1953. október 21. Anglia—Kontinens 4 : 4 (2 : 3). Az I. félidőben 3—3 osztrák és jugoszláv, 2 spanyol és egy-egy német, svéd és olasz, szünet után 4 jugoszláv, 2—2 osztrák és spanyol, egy-egy német, svéd és olasz játékos szerepelt. 1955. augusztus 13. Belfast: Nagy-Britannia—Kontinens 1 : 4 (1 : 1). Magyar játékos nem szerepelt. 3 francia, 2 jugoszláv és 1—1 olasz, osztrák, belga, svéd, dán és portugál játszott.

A FIFA—FC Barcelona mérkőzés Amszterdamban 1953. szeptember 30-án 5 : 2. A magyar származású Kubala egyik félidőben a FIFA, másik félidőben az FC Barcelona csapatában játszott. Közép-Európa—Nyugat-Európa 1937. junius 20-án Amszterdamban 3 : 1. Közép-Európa csapatában 5 olasz, 3 magyar (Lázár, Sárosi dr., Sas), 2 osztrák és egy csehszlovák játékos szerepelt. Góllövők: Sas (2), Nejedly (csehszlovák). Nyugat-Európa csapatában belga, francia, holland és német játékosok vettek részt.

A kontinens nemzeti válogatott csapatainak eredményei Angliában: Ausztria 3 : 4, 2 : 2. Belgium: 1 : 6, 0 : 4, 0 : 2, 0 : 5. Csehszlovákia: 4 : 5. Dánia: 0 : 2 OB, Franciaország: 1 : 4, 2 : 2, 0 : 3, 2 : 2, 0 : 4. Németország: 0 : 3, 1 : 3. Magyarország:

2 : 6, 6 : 3. Olaszország : 2 : 3, 0 : 2, 2 : 2. Jugoszlávia : 2 : 2, 0 : 3, 3 : 3. Hollandia : 0 : 4 OB, 2 : 8. Norvégia : 0 : 4. Portugália : 2 : 5, 1 : 2. Spanyolország : 1 : 7, 1 : 4, 2 : 4. Svédország : 1 : 12 OB, 2 : 4. 3 : 2. Svájc : 1 : 4, 0 : 6. Szovjetunió : 0 : 5. Ezenkívül Brazília 2 : 4, Argentína 1 : 2 arányban kapott ki Angliában. Írország (Eire) Liverpoolban 1949. szeptember 21-én 2 : 0-ra győzött Anglia ellen.

Anglia vereségei a kontinensen : Ausztria ellen 1 : 2 (1936), Belgium 2 : 3 (1936), Csehszlovákia 1 : 2 (1934), Franciaország 2 : 5 (1931), 1 : 2 (1946), 0 : 1 (1955), Magyarország 1 : 2 (1934), 1 : 7 (1954), 0 : 2 (1960), Portugália 1 : 3 (1955), Spanyolország 3 : 4 (1929), 0 : 1 (1950) VB, 0 : 3 (1960), Svédország 1 : 3 (1949), Svájc 1 : 2 (1938), 1 : 3 (1945), 0 : 1 (1947), Jugoszlávia 1 : 2 (1953), 0 : 1 (1954), Szovjetunió 0 : 1 VB (1958). Anglia ezenkívül vereséget szenvedett Uruguaytól 1 : 2 (1953), 2 : 4 (1954) és az Egyesült Államoktól is 0 : 1 (1950). Brazíliával 0 : 0 (1958 VB) és 0 : 2 (1959), Perutól 1 : 4 (1959), Mexikótól 1 : 2 (1959).

Anglia győzelmei a kontinensen : Ausztria 0 : 0, 3 : 2, Belgium 2 : 0, 2 : 2, 5 : 3, 9 : 1, 3 : 1, 5 : 1, 4 : 1, 5 : 2, 4 : 1, Csehország 4 : 0, Dánia 4 : 2 OB, 0 : 0, 5 : 1, 4 : 1 VB., Finnország 4 : 0 OB, 8 : 0, 5 : 1, Franciaország 4 : 1, 3 : 1, 3 : 2, 6 : 0, 5 : 1, 4 : 1, 4 : 2, 3 : 1, 4 : 0. Németország 3 : 3, 6 : 3, 3 : 1, Hollandia 1 : 0, Magyarország 7 : 0, 8 : 2, 4 : 2, 7 : 0 OB, Írország 1 : 0, 1 : 1 VB., Olaszország 1 : 1, 2 : 2, 4 : 0, 1 : 1. Luxemburg 5 : 2, Norvégia: 6 : 0, 4 : 1, Portugália 10 : 0, 5 : 3, Románia 2 : 0, Spanyolország 1 : 1, Svédország 4 : 2, 3 : 1, 4 : 0, 0 : 0, Svájc 4 : 0, 3 : 0, 2 : 0 VB., Szovjetunió 1 : 1, 2 : 2 VB (ezenkívül Chile 2 : 0 VB, 2 : 1, EÁ 6 : 3).

Képek a Fradi híres „betonvédelméről"

Várnai rajzai a M. Vasárnapban (1946)

Rudas Ferenc

Kispéter Mihály

A magyar válogatott csapat a világtornákon

Magyarország a labdarúgó-olimpiákon

A labdarúgás először 1900-ban Párizsban szerepelt az olimpia műsorán, ezt követőleg 1904-ben St. Louis-ban, majd 1906-ban Athénban is, de csak meghívott csapatok mérkőztek a hazai csapatokkal, ezeknek a mérkőzéseknek azonban nem volt torna jellegük. Angol, kanadai, illetve dán csapatok győztek.

Az első hivatalos olimpiai labdarúgó-tornát 1908-ban Anglia rendezte meg Londonban. Magyarország már erre is nevezett, de nem volt pénz a csapat kiküldésére, a kormány elzárkózott a labdarúgók költségeinek fedezése elől. Az első ellenfelünkül kisorsolt Hollandia harmadik lett Anglia és Dánia mögött (amelyek közül Anglia győzött 2 : 0-ra). Az olimpián csak megfigyelőink vettek részt : Kárpáti Béla, Steiner Hugó, Horváth Ferenc és Löwenrosen Károly.

1912-ben Stockholmba azonban már elküldtük a magyar labdarúgóválogatottat. Az MLSZ most nem várt a kormány támogatására, hanem az olimpia előtt — és utánra lekötött túramérkőzésekkel biztosította az anyagi fedezetet. Olimpiai csapatunk az olimpia előtt Svédországgal Göteborgban 2 : 2-re játszott, Norvégiát pedig Oslóban 6 : 0-ra legyőztük.

Sajnos az olimpián először az akkor verhetetlen angolokkal kerültünk szembe. A mérkőzést délben kb. 40 fokos hőségben játszották, majdnem üres lelátók előtt. A magyar csapat ilyen hőségre nem volt úgy felkészülve, mint a rutinos angolok, a mérkőzés elején egy 11-est elhibáztunk és a csapat végül 7 : 0-ás vereséget szenvedett.

A svédek az első fordulókban kiesett csapatok részére vígaszdíjat írtak ki, egy pompás, ezüstserleget. Előkelő társaság küzdött érte. Mi a németeket vertük meg 3 : 1-re, az osztrákok pedig a svédek felett győztes olaszokat 5 : 1-re. A döntőben először találkozott semleges talajon a két régi vetélytárs. Meisl Hugó éveken keresztül hangoztatta : „csak egyszer kerüljünk össze semleges pályán”... Nos, megtörtént a „csoda”: Magyarország csapata 3 : 0-ra verte az osztrák tizenegyet. Ennél nagyobb győzelmet addig Bécsben sem arattunk. A magyar csapat összeállítása ez volt : Domonkos—Rumbold, Payer — Bíró, Vágó, Blum — Sebestyén, Bodnár, Pataki, Schlosser, Borbás. Góllövő : Schlosser, Pataki, Bodnár. Az olimpiai döntőt ismét Anglia nyerte Dánia előtt 4 : 2-re. A III. helyért : Hollandia Finnországot 9 : 0-ra győzte le. Az olimpia után a cári Oroszországban játszottunk (9 : 0 és 12 : 0-ás eredményekkel).

Az 1920. évi antwerpeni olimpián Magyarország nem vehetett részt, a döntőt a rendező Belgium nyerte, miután a csehszlovákok levonultak. Kizárásuk után a II—III. helyért : Spanyolország—Hollandia 3 : 1.

Az 1924. évi párizsi olimpiára nagy reményekkel indultunk. Előzetesen itthon 7 : 1-re vertük az olaszokat. Közben azonban sok játékosunk megsérült (Zsák, Molnár György, Orth), részben ezért, részben azonban téves elgondolásból segítségül hívtuk az akkor már évek óta külföldi csapatokban szereplő nagyszerű játékosainkat. A ,,vegyes'' csapat elgondolása azonban nem vált be, nem volt egység a csapatban. Az olimpia előtt Zürichben 4 : 2-re kikaptunk Svájctól, s bár a saarbrückeni edzőmérkőzésen 7 : 1-re, majd az olimpia első fordulójában Lengyelország ellen 5 : 0-ra győztünk, a következő mérkőzést a lebecsült Egyiptom ellen, az egység hiánya és hibás összeállítás miatt, nagy fölényünk ellenére 0 : 3 arányban elvesztettük. Hozzájárult a balsikerhez a rossz párizsi elhelyezés és edzéshiány is. Jellemző, hogy az olimpia után a külföldi magyarok nélkül is legyőztük Franciaországot Le Havre-ben 1 : 0-ra; Rouenben is győztünk 5 : 0-ra, pedig ezen a két mérkőzésen a hátvéd Fogl III.-nak kellett beugornia a jobbszélre. A párizsi olimpián egyébként ,,betört'' a labdarúgó-világ élvonalába az addig ismeretlen Uruguay, amely a döntőben Svájc ellen 3 : 0-ra győzött. A III. helyért Svédország Hollandia ellen 1 : 1 után 3 : 1-re győzött.

1928-ban Amszterdamban a profi-amatőr szétválasztás miatt meggyengült magyar amatőr csapat nem vett részt. Ismét kiküldtük azonban megfigyelőinket (Fischer Mór, Földessy János, Sulzer Vilmos, Zsarnóczay János). A tornát Európa legjobbjainak távollétében a dél-amerikaiak egymásközt intézték el. Uruguay az 1 : 1 után megismételt mérkőzésen 2 : 1 arányban győzte le Argentínát. A III. helyért : Olaszország—Egyiptom 11 : 3.

Azután a FIFA kiírta a VB-t és az általánosan bevezetett profizmus miatt 1932-ben Los Angelesben nem is rendeztek olimpiai labdarúgó-tornát. Az 1936-os berlini olimpián azonban már ismét szerepelt a labdarúgás, s ezen az akkor már sok szép sikert elért magyar amatőr labdarúgó-csapat is részt vett. A válogatott csapatot azonban állandóan változtatták — s többek között átengedték a profiknak Zsengellért is —, így egységről ebben a csapatban szó sem lehetett. Mindjárt első mérkőzésünkön ki is kaptunk a lengyelektől 3 : 0-ra. Hogy ez nem az amatőrgárda gyengesége volt, hanem a vezetőké, azt legjobban az bizonyította, hogy a döntőbe a profizmust bevezető két ország — Olaszország és Ausztria — amatőr csapatai kerültek. Az olaszok 2 : 1-re győztek. A III. helyért : Norvégia—Lengyelország 3 : 2.

Az 1940. és 1944-es olimpiák elmaradása folytán 1948-ban Londonban került sor a következő olimpiai tornára. Mi ezen még lábadozó labdarúgócsapatunkat nem indítottuk, a döntőben Svédország 3 : 1-re verte Jugoszláviát. A III. helyért : Dánia—Anglia 5 : 3.

Helsinkibe 1952-ben végre olyan csapatot küldtünk, amely komoly esélyekkel indulhatott a küzdelembe. ,,Nagy-csapatunk'' már-már kialakult, csak egyes posztokra volt több egyenlő esélyű pályázó. Gondos előkészítés, visszatérés a támadó futballhoz, amellett azonban a védelem biztosítása jellemezte már ekkor a csapatot, amely mérkőzésről mérkőzésre javult. A selejtezőben még csak 2 : 1-re győztük le Romániát, utána 3 : 0-ra Olaszországot, 7 : 1-re Törökországot, majd az elődöntőben 6 : 0-ra Svédországot, az OB védőjét. A döntőben Jugoszláviával kerültünk szembe, amely a Szovjetunió (5 : 5, 3 : 1) és Nyugat-Németország (4 : 2) legyőzésével harcolta ki

a döntőbe jutást. A magyar csapat a döntőben is nagyszerűen küzdött és 2 : 0-ra győzött. A csapat ez volt : Grosics — Buzánszky, Lóránt, Lantos — Bozsik, Zakariás — Hidegkuti, Kocsis, Palotás, Puskás, Czibor. Az előző mérkőzéseken Gellér, Börzsei, Dalnoki, Kovács I., Szojka, Budai II. és Csordás is játszott. Góllövők a döntőben Puskás és Czibor; Svédország ellen Puskás, Palotás, Lindh (öngól), Kocsis (2), Hidegkuti; a törökök ellen Palotás, Kocsis (2), Lantos, Puskás (2), Bozsik ; Olaszország ellen Palotás (2), Kocsis ; Románia ellen Czibor és Kocsis. A III. helyért Svédország—Nyugat-Németország 2 : 0.

1956-ban nem vettünk részt az Ausztráliában megrendezett olimpiai labdarúgó-tornán, amelyet nagy küzdelem után a Szovjetunió csapata nyert meg a döntőben Jugoszlávia ellen 1 : 0-ra, míg a III. helyért Bulgária 3 : 0-ra győzte le Indiát.

Az 1960. évi olimpiai labdarúgó-bajnokságra — minden eddiginél több — 52 nemzet nevezte csapatát. A selejtezők lejátszása után 16 csapat került a római (illetve olaszországi) döntőbe, köztük Magyarország, miután csapatunk Ausztriát 2 : 1 és 4 : 0, Csehszlovákiát pedig 2 : 1 és 2 : 1 arányban itt is, ott is legyőzte. Csoportunkba került még : Franciaország, Peru és India. A többi döntőbe került csapat : Olaszország, mint rendező ország, Dánia, Lengyelország, Bulgária, Jugoszlávia, Nagy-Britannia, Argentína, Brazília, Törökország, Tajvan, Egyesült Arab Köztársaság, Tunisz.

A római olimpiai döntő

Rómában a 16-os döntő négy csoportmérkőzésének eredményei a következők voltak : I. csoport : 1. Jugoszlávia 5 p. 2. Bulgária 5 p. 3. EAK 1 p. 4. Törökország 1 p. Jugoszlávia—Bulgária 3 : 3, EAK 6 : 1, Törökország 4 : 0, Bulgária—EAK 2 : 0, Törökország 3 : 0. EAK—Törökország 3 : 3. II. csoport : 1. Olaszország 5 p. 2. Brazília 4 p. 3. Nagy-Britannia 3 p. 4. Tajvan 0 p. Olaszország—Nagy-Britannia 2 : 2, Brazília 3 : 1, Tajvan 4 : 1, Brazília—Nagy-Britannia 4 : 3, Tajvan 5 : 0, Nagy-Britannia—Tajvan 3 : 2. III. csoport : 1. Dánia 6 p. 2. Argentína 4 p. 3. Lengyelország 2 p. 4. Tunisz 0 p. Dánia—Argentína 3 : 2, Lengyelország 2 : 1, Tunisz 3 : 1. Argentína—Lengyelország 2 : 0, Tunisz 2 : 1, Lengyelország—Tunisz 6 : 1. IV. csoport : 1. Magyarország 6 p. 2. Franciaország 3 p. 3. Peru 2 p. 4. India 1 p. Magyarország—Franciaország 7 : 0, Peru 6 : 2, India 2 : 1. Franciaország—Peru 2 : 1, India 1 : 1, Peru—India 3 : 1.

Az elődöntőben : Jugoszlávia—Olaszország 0 : 0, meghosszabbítás után 1 : 1, sorsolással Jugoszlávia jutott a döntőbe, Dánia—Magyarország 2 : 0.

A döntőben : Jugoszlávia—Dánia 3 : 1 (2 : 0). A jugoszlávok a 38. perctől 10 emberrel játszottak. A győztes jugoszláv csapat : Vidinics —Durkovics, Roganovics, Juszufi — Zemetics, Pertics — Ankovics, Matus, Galics, Knez, Kosztics. Góllövő : Galics (2), Kosztics, majd 3 : 0 után H. Nielsen.

A III. helyért : Magyarország—Olaszország 2 : 1 (1 : 0). Góllövő : Orosz, Dunai, majd 2 : 0 után Tomeazzi.

(A magyar olimpiai csapat összeállításait a II. részben, a válogatottak névsora után közöltük.)

A mostani olimpiai labdarúgó-torna különlegessége az volt, hogy a FIFA az 1958-as VB-nek 16-os döntőjébe került csapatok 22—22 benevezett játékosának részvételét az olimpián megtiltotta. Így az a furcsa helyzet

adódott, hogy Magyarországnak tulajdonképpen harmadik garnitúrája került szembe Dánia legjobb tizenegyével, s attól szenvedett vereséget. Más kérdés, hogy a vereséghez egyéb (téves összeállítási stb.) tényezők is hozzájárultak. Jugoszlávia azután szintén a svédországi 22 nélkül, a játék nagyobb részében csonka csapattal győzte le a dánokat.

Az 1960. évi OB végeredménye: 1. Jugoszlávia, 2. Dánia, 3. Magyarország, 4. Olaszország.

Az olimpiai labdarúgó-bajnokság (OB) helyezettjei

	I.	II.	III.	IV.	Vigaszdíj
1908	Anglia	Dánia	Hollandia	Svédország	—
1912	Anglia	Dánia	Hollandia	Finnország	Magyarország
1920	Belgium	Spanyolország	Hollandia	—	—
1924	Uruguay	Svájc	Svédország	Hollandia	—
1928	Uruguay	Argentína	Olaszország	Egyiptom	Hollandia
1936	Olaszország	Ausztria	Norvégia	Lengyelország	—
1948	Svédország	Jugoszlávia	Dánia	Nagy-Britannia	—
1952	Magyarország	Jugoszlávia	Svédország	Nyugat-Németorsz.	—
1956	Szovjetunió	Jugoszlávia	Bulgária	India	—
1960	Jugoszlávia	Dánia	Magyarország	Olaszország	—

Az első három labdarúgó-világbajnokság és ami előtte volt

A labdarúgó-világbajnokság — hacsak 1930-at vesszük kiindulópontul — most ünnepelhetné három évtizedes fennállását. Ha azonban a labdarúgó olimpiai bajnokságot 1908—1928 között a VB elődjének tekintjük — miután akkor a világ legjobbjai vehettek részt benne — úgy több mint 50 esztendős most a labdarúgás világbajnoki jellegű tornája.

A VB-nek ebben az „őskorában" öt győztest jegyzett fel a krónika: 1908 és 1912-ben Angliát, 1920-ban Belgiumot, 1924 és 1928-ban Uruguayt. Azt lehet mondani, hogy Anglia és Uruguay akkor tényleg a világ legjobb labdarúgó-csapatait mondhatták magukénak. Vitás csak Belgium elsősége lehet, miután az antwerpeni csonka olimpiáról kizárt Magyarország, Ausztria és Németország labdarúgó-csapatai elvitathatták volna a belgák elsőségét.

Hogy az akkori olimpiai bajnokcsapatok amatőrsége nem volt százszázalékos, azt éppen az utolsó 1928. évi OB díjkiosztásának botránya bizonyította, amikor a holland labdarúgók a győztes Uruguaynak (és a II. helyezett Argentínának is) macskazenét rendeztek. Ez a botrány azután arra indította a FIFA-t, a nemzetközi szövetséget, hogy végre „tiszta vizet öntsön a pohárba". Ekkor már az európai kontinensen is megtörtént az amatőr és profi labdarúgás szétválasztása, s ez nem kis mértékben járult hozzá, hogy a FIFA 1930-ra elhatározta a világbajnokság kiírását.

Az első labdarúgó VB megrendezése azonban nem ment simán. A FIFA haragudott a közép-európai országokra az Európa Kupa és Közép-Európai Kupa kiírása miatt, amelyek létrehozása előtt nem kérdezték meg a FIFA-t. Ezért bízta azután a FIFA az első VB megrendezését Uruguay-ra azzal az indokolással, hogy Uruguay kétszer nyert OB-t és 1930-ban ünnepelte az ország fennállásának 100. évfordulóját.

Az európai labdarúgó-országokat valósággal megdöbbentette ez a döntés. Jellemző, hogy Meisl Hugó, a híres osztrák futballvezér, a Pesti Naplónak írt cikkében nyíltan megvádolta a FIFÁ-t. Az elsősorban rendezésre jogosult Olaszország helyett — írta Meisl — azért adták Uruguaynak a rendezés jogát, mert a FIFA urai kíváncsiak lévén erre az egzotikus országra, oda akartak utazni. Elsőként jelentette ki, hogy az akkor Európa labdarúgásának élvonalába tartozó Ausztria nem vesz részt a montevideói tornán.

A magyar labdarúgás is Európa legjobbjai közé küzdötte fel akkor magát. Első helyen álltunk az Európa Kupában, s már csak az olaszok elleni budapesti döntőmérkőzés volt hátra. Nemzetközi képviselőnk, Fischer Mór nemcsak hogy a részvétel mellett volt, hanem vállalta a közép-európai országok beszervezését is azon az alapon, hogy Uruguay kormánya csapatonként 4000 dollár költségmegtérítést és egyéb kedvezményeket ígért. Én — e könyv szerzője — voltam akkor a szövetségi kapitány, s miután a csapat már jól együtt volt, magam is a részvétel mellett voltam azzal a feltétellel, hogy a válogatott játékosokat az egyesületek legalább fél évvel a VB előtt a szövetség rendelkezésére bocsátják, a bajnoki és nemzetközi műsort a válogatottak előkészületeihez alkalmazzák. Miután pedig láttam az európai és dél-amerikai futball közti ellentétek áthidalhatatlan voltát, azt ajánlottam, hogy a VB-t két részben rendezzék meg : külön mérkőzzön Európa és külön Dél-Amerika. Az európai rész színhelye Budapest, Bécs vagy Prága lett volna, s a két rész győztese mérkőzött volna Uruguayban a világbajnoki címért. Az érdekes terv azonban az MLSZ akkori „állam az államban" szervezete miatt nem valósulhatott meg. Az akkori profi alszövetség vezetői ugyanis — akikkel egyébként is kiélesedtek az ellentéteim — nem voltak hajlandók feltételeimet elfogadni, így részvételünk sportbeli előfeltételei nem voltak meg. Jellemző a profi vezérekre, hogy ennek ellenére később (márciusban) mégis alkudoztak Uruguay képviselőjével és jó pénzért készek lettek volna a csapatot készületlenül is kiküldeni. Ekkor írta egy bécsi újság a trieszti konferenciáról : „A magyar delegátusok anyagias magatartásukkal általános megütközést keltettek."

Végül is egymás után mondtak le az európai vezető labdarúgó-országok : Ausztria után Olaszország, Németország, Csehszlovákia, Hollandia és Spanyolország is. Uruguay a rokon spanyolokra és olaszokra haragudott, de a hollandokra is, miután a bukással fenyegető amszterdami labdarúgó-tornát Dél-Amerika részvétele mentette meg. Uruguayhoz csatlakoztak azután a többi dél-amerikai országok is, s általános „európai bojkottal" fenyegetőztek.

A tornát mégis megrendezték, de a nagy anyagi áldozatok ellenére Európából csak az ekkor II. és III. vonalhoz tartozó Franciaország, Belgium, Jugoszlávia és Románia vett részt a tornán. Az elődöntőbe közülök csak Jugoszlávia került be, Uruguay, Argentína és az Egyesült Államok mellett. Az elődöntőben Jugoszlávia 6 : 1-re kapott ki Uruguaytól és ugyanilyen gólaránnyal győzte le Argentína is az Egyesült Államokat. Ezek a nagy gólkülönbségek élénken bizonyították, hogy a két dél-amerikai csapat után milyen hatalmas űr tátongott az első VB-n. A döntőt ezután Uruguay nyerte megérdemelten 4 : 2-re Argentína ellen. A III. helyért az USA és Jugoszlávia nem mérkőzött.

Hogy milyen lett volna 1930-ban a profi vezérek „előkészítése" a VB-re — ha Uruguay az utolsó pillanatban megadja a kért súlyos anyagiakat —, az 1934-ben a II. VB-n mutatkozott meg. Itt hosszú vita után a profi vezérek

beleegyeztek a részvételbe, de nem voltak együttes edzések, az utolsó hétig folytatták a bajnokságot, halmozták a nemzetközi mérkőzéseket, végül még edzőt sem küldtek a csapattal, azzal az indokolással : ,,Kint úgysem kell előkészület, azt a kis mozgást, amire a csapatnak szüksége van, elvégzi az amúgy is Olaszországban élő Feldmann Gyula.'' Az is jellemző, hogy a kapitány mellett a VB-ig működött egy válogató bizottság, de a VB előtt már nem hívták össze, hanem Nádas Ödön kapitányra és Fábián Pál profi kapitányra bízták a válogatást. Fábiánhoz a kapitány mint szaktanácsadóhoz ragaszkodott. Fábián harcolt Tóth-Potyáért, mondván, hogy lehetetlen olyan edzőre bízni a VB-n a játékos anyagot, aki azt nem ismeri, de sikertelenül.

Pedig, hogy a VB-n nagy szükség lett volna Tóth-Potyára vagy Blum Zoltánra, az FTC száz százalékos bajnokcsapatának edzőjére, az hamarosan bebizonyult. Az erős igénybevételektől fáradt csapatban sérülésekkel bajlódott elsősorban Sárosi és Avar, de rajtuk kívül Lázár, Kemény, Háda és Szabó is.

1934-ben szóról szóra előrevetítődött az 1954. évi Puskás eset. Ekkor Sárosi György, aki a válogatott csapat oszlopa volt, szenvedett olyan súlyos zúzódást, hogy nem is utazott el a válogatott csapattal Olaszországba. Az első VB mérkőzésen Teleki Pál volt a középcsatár, vele együtt a teljes Bocskai jobszárny játszott, mögöttük a szintén debreceni Palotás volt a fedezet. Ez az elgondolás biztosította a csapat egységét, s Egyiptomot 4 : 2-re legyőztük.

Az első mérkőzés után váratlanul megérkezett az egyik otthonmaradt MLSZ vezetővel Sárosi, aki játékra jelentkezett. Fábián aggodalmaskodására a mérkőzés előtti napon az egyik pályán kipróbálták Sárosit, aki bizony kímélte a sérült lábát, Nádas azonban ennek ellenére betette a csapatba, azzal az indokolással, hogyha egy ilyen nagyklasszisú játékos vállalja a játékot, úgy ez őt megnyugtatja. Nádas azután az Egyiptom ellen győztes csapatot öt helyen változtatta meg. Sárosi az osztrákok elleni mérkőzésen végig óvatosan játszott, szinte passzív maradt, sérülése ki is újult, s így vesztettük el a mérkőzést 2 : 1-re. Igaz, hogy taktikai hiba volt az olasz bíró elfogadása, miután az olaszokkal Meisl nagy barátságban volt. Mattea azután túl szigorúan ítélve, kiállította Markost, s tíz emberrel kellett befejeznünk a mérkőzést. Az ellenünk győztes Ausztria győzelme is ,,pyrrhusi'' volt, mert utánunk kikaptak 1 : 0-ra az olaszoktól, akik végül a döntőben a németek felett 3 : 1-re győztes Csehszlovákiát győzték le meghosszabbítás után 2 : 1 arányban. III. helyért : Németország—Ausztria 3 : 1.

A III. VB-re 1938-ban az előzőnél gondosabban készültünk, bár ez sem volt kielégítőnek mondható. Ekkor azonban az NB rendszerben némileg háttérbe szorult profik már két hetet (!) engedélyeztek a bajnokság befejezése és a VB közt az előkészületek céljára. Voltak előzetesen próbamérkőzések is. A csapattal vitték edzőnek Schaffert és Párizs mellett Vesinetben, a francia fővárostól elzárkózva, ideális környezetben készülhetett és készült is a csapat. Schaffer személyében a legtapasztaltabb szakember állt akkor Dietz Károly kapitány mellett.

Nagyszerűen sikerült részünkre a sorsolás is. A mi oldalunkra került ugyanis Hollandia, Németország, Svájc, Svédország, Románia, Kuba, míg Olaszország oldalára Brazília, Franciaország, Belgium, Csehszlovákia, Hollandia, Norvégia és Lengyelország. Uruguay bosszúból nem nevezett. A VB kimenetelével foglalkozó cikkemben Magyarországot és Olaszországot vártam

a döntőbe azzal az indokolással, hogy Olaszország akkor fiatalított és kiváltak belőle a dél-amerikai csillagok, Monti, Orsi stb. és az 1934. évi VB csapatból mindössze hárman maradtak, míg a mi 1934. évi csapatunkból heten álltak rendelkezésre, s hozzájuk csatlakoztak olyan erők, mint Sas, Zsengellér, Balogh és Polgár.

Minden adva volt ekkor az első magyar VB győzelemhez. S a kezdet nem is volt rossz. Mi Holland-Indiát 6 : 0-ra vertük, míg Olaszország, Csehszlovákia és Brazília csak 2 × 15 perces meghosszabbítás után jutott tovább. Svájc megismételt játékban kiverte Németországot. A magyar csapat a II. fordulóban azt a Svájcot győzte le 2 : 0-ra, a középdöntőben pedig Svédországot 5 : 1-re (Olaszország—Brazília 2 : 1). A magyar csapat tengelye mindkét mérkőzésen Turay-Sárosi volt, a védelem Korányi-Bíró.

A döntőben azután a kapitány meglepő változtatásokat eszközölt a csapaton : beállította az addig nem szerepeltetett Szücsöt Turay helyére, Polgárt pedig Korányi helyett ; a jobbösszekötőben igen gólképesnek bizonyult Zsengellért áttette balra Toldi helyére, s Vince lett a jobbösszekötő. Ezt írtam akkor : „A magyar tábor egyhangú kritikája : katasztrofális összeállítás." Schaffer szerint nem hallgatták meg az ő tanácsát.

A mérkőzés azután így folyt le : 0 : 1, 1 : 1, 1 : 3, 2 : 3 (a 24. p.-ben), 2 : 4. A csapat a kiegyenlítés helyett az utolsó negyedórában visszaesett. Sárosi így nyilatkozott a mérkőzés után : „A magyar csapatot védekezésre állították be, erre kapott utasítást. Mi csatárok nem kaptuk meg a szükséges támogatást. Az a csapat, amely Svédország ellen szerepelt, a döntőben többet és jobbat tudott volna produkálni." Az én akkori kritikám pedig ez volt : „A magyar csapatnak nem volt haditerve. Az olasz csapatnak vérébe ment át a magyar technika, taktika, összjáték és helyezkedés, ezt még gyorsasággal, erővel és akarattal is tetézték. Az ötletesség, gyors feltaláló képesség és finomság a mi oldalunkon lettek volna, ha a fedezetsor teljes hiánya és a védelem megbontása nem vette volna el a csatársor mögül a szükséges támogatást." A III. helyért : Brazília—Svédország 4 : 2 (1 : 2).

Hogy teljes legyen a kép, amelyet az 1938. évi VB-ről festettem, még csak a döntő utáni tudósításomból idézek két számadatot : a magyar csapat tagjai az első három győzelemért 100, 200, 300 pengő prémiumot kaptak, s a döntő megnyerése esetére 400 pengőt ígértek nekik. Az olasz játékosok pedig 10 000 pengős életbiztosítást és egy kis autót kaptak fejenként.

A labdarúgó-világbajnokság „második félideje" — 1958-ig

A labdarúgó-világbajnoksággal, miként az olimpiai bajnoksággal kapcsolatban is, azért beszélhetünk „második félidőről", mert 1938 után csak 12 év múlva folytatták a VB-t, s közben két olimpia maradt el a II. világháború miatt.

A labdarúgó-világtornák „második félidőbeli" sorozatát 1948-ban a londoni olimpián megrendezett OB vezette be. A hivatásos labdarúgásnak a kontinensre való bevezetése óta ekkor már több mint két évtized telt el. Meglehetősen tisztázódott tehát a helyzet, s különváltak azok az országok, amelyek hivatalosan nem vezették be a hivatásos labdarúgást. Ezek az országok egységes csapatot tudtak összeállítani, s 1948-ban már nem volt valószínű, hogy megismétlődjék az 1936. évi berlini OB finise, amikor két

olyan ország amatőr csapata vívta a döntőt (Olaszország—Ausztria 2 : 1), amelyeknél hivatásos labdarúgás is volt.

Londonban 1948-ban Anglia kivételével az elődöntő után sorra kiestek a profi sporttal rendelkező országok — Ausztria, Olaszország, Franciaország — amatőr válogatottai és a döntőben Svédország 3 : 1 arányban legyőzte Jugoszláviát. A III. helyért Dánia 5 : 3-ra győzött Anglia ellen. A magyar labdarúgás ekkor volt átalakulóban. Megszüntettük ugyan a professzionizmust, de új edzés- és játékrendszerünk, s ezzel együtt ütőképes válogatott csapatunk még nem alakult ki.

A magyar labdarúgás új alapokra való helyezése még 1948 után is tartott, úgyhogy az 1950-ben Brazíliában megrendezett IV. VB-n sem indítottuk csapatunkat. A hosszú utazás és többhetes ott tartózkodás a többi csapat részére sem igen tette kívánatossá a részvételt. A 33 nevező közül nem kevesebb mint 10 vonta vissza nevezését, majd újabb országok, olyanok is, amelyek már a legjobb 16 közé kerültek, visszaléptek, így pl. Skócia. De nem vett részt Ausztria, Csehszlovákia, Németország és visszalépett Argentína is. Végül is olyan kevés csapat hajózott át Brazíliába, hogy a 16-os döntő létszáma 13-ra csökkent. Részt vett azonban — először — Anglia csapata. Részvétele azonban — már 3 évvel a wembleyi 6 : 3-as vereség előtt — rámutatott a mereven játszó angol futball gyenge oldalaira és a csapat 1 : 0 arányban vereséget szenvedett a csak alkalmi csapattal induló és a mi futballunkban, a „soccerben" — ahogy Amerikában nevezik — mindig gyengén szereplő USA-tól. Jellemző, hogy ez az USA azután 5 : 2-re kikapott Chilétől, és 3 : 1-re Spanyolországtól, amely az angolokat szintén 1 : 0-ra győzte le és így csoportgyőztes lett.

A másik három csoportgyőztes közül Svédország — az 1948. évi olimpiai bajnok — és a rendező Brazília nehezebben, Uruguay pedig könnyen jutott a legjobb négy közé. Brazília Mexikót verte 4 : 0-ra, Jugoszláviát 2 : 0-ra, míg Svájccal 2 : 2-re játszott. Svédország nagy meglepetésre 3 : 2 arányban legyőzte Olaszországot és Paraguayjal 2 : 2-re végzett. Uruguaynak csak Bolíviát kellett 8 : 0-ra legyőznie.

A négyes döntőben ismét körmérkőzés volt. Ennek során Brazília 7 : 1-re verte Svédországot és 6 : 1-re Spanyolországot, így toronymagas favorit lett, miután vetélytársa Uruguay csak 2 : 2 arányban játszott a spanyolokkal és a 2 : 1-re vezető svédeket nagyon nehezen tudta végül is 3 : 2-re legyőzni. A kettőjük között vívott döntő mérkőzésen Brazília nagy fölényben volt és 0 : 0 félidő után meg is szerezte a vezető gólt, bár ekkor az uruguayok kézzel-lábbal lest vitattak. A játékvezető azonban elutasította a reklamálást, ami olyan lelkierőt öntött Uruguay csapatába, hogy fölénybe került, nemcsak kiegyenlített, hanem a győztes gólt is megszerezte. Brazíliának csak az „erkölcsi győztes" címe jutott. A III. helyért vívott küzdelem is meglepetést hozott, mert Svédország 3 : 1-re verte Spanyolországot.

Az 1950 és 1954-es VB-k között 1952-ben újabb olimpiai torna volt Helsinkiben. Ezen először vett részt a Szovjetunió és Magyarország is indította reorganizált, új támadó játékfelfogású és ami fő, egységes csapatát. Ezen az olimpián már teljesen alárendelt szerepet játszottak a vegyes (profi-amatőr) játékosokat szerepeltető országok. Franciaország és Anglia amatőrjei már a selejtezőben kiestek, Ausztria pedig az I. fordulóban Svédországtól kapott ki 3 : 1-re. Magyarország — miután a selejtezőben 2 : 1-re verte Romániát —

az I. fordulóban Olaszországot győzte le 3 : 0-ra, — azt a csapatot, amely a selejtezőben 8 : 0 arányban győzött az USA felett.

De a magyar csapat ezután még tovább javult. A törökök ellen 7 : 1, az OB-t védő Svédország ellen pedig 6 : 0 arányban győztünk. A másik ágon a Szovjetunió, Dánia és Nyugat-Németország felett győztes Jugoszlávia került a döntőbe. A félidő 0 : 0 volt. Beara kivédte a javunkra megítélt 11-est. De szünet után Puskás és Czibor góljaival 2 : 0-ra győztünk.

Magyarország olimpiai bajnoki győzelmének realitását, illetve azt, hogy ez rangot jelentene a világ labdarúgó-nemzetei sorában, erősen kétségbe vonták, mondván, hogy Helsinkiből a valódi (értsd profi) válogatott csapatok hiányoztak. Nos, a magyar olimpiai bajnokcsapat hamarosan Olaszország „valódi" válogatottjának az EK döntőjében történt, ugyancsak 3 : 0-ás legyőzésével Rómában, majd az Anglia ellen Wembleyben aratott 6 : 3-as és a budapesti 7 : 1-es győzelmeivel, valamint évekig tartó veretlenségével bizonyította be, hogy az OB győzelem nem volt lebecsülendő teljesítmény. Így érkeztünk el 1954-hez, az újabb VB évéhez.

Svájcban 1954-ben már Magyarország csapata volt az V. VB toronymagas esélyese, de a Helsinki OB döntő szereplői közül Jugoszlávia és Nyugat-Németország is bekerült a VB 8-as döntőjébe. A sors véletlene, hogy éppen ők ketten kerültek egymással szembe, akárcsak Helsinkiben. Akkor Jugoszlávia győzött 3 : 1-re, most Nyugat-Németország 2 : 0-ra. Magyarország a másik ágon összehasonlíthatatlanul erősebb ellenfelekkel került szembe : először Brazíliával, azután a VB-t védő Uruguayjal, mindkettővel az első nyugatnémet csoportmérkőzésen — amelyet 8 : 3-ra nyertünk — megsérült Puskás nélkül. Nyugat-Németországnak a Svájc elleni mérkőzésen alaposan kifáradt Ausztriát nem volt nehéz 6 : 1-re legyőznie, míg nekünk csak idegfeszítő drámai küzdelemben sikerült előbb Brazíliát, majd 2×15-perces meghosszabbítás után Uruguayt is, egyformán 4 : 2 arányban legyőzni.

A svájci VB-t jellemző sportszerűtlenségek — az erőviszonyokat figyelembe nem vevő sorsolás, csonka körmérkőzés stb. — betetőzése volt, hogy Magyarország csapatának a döntőben azzal a Nyugat-Németországgal kellett újra mérkőznie, amelyet egyszer már 8 : 3-ra legyőzött. A már bennünket nem először kísérő tragédia ismétlődött meg : a nem egészen felgyógyult Puskás játékra jelentkezett, így kimaradt a dél-amerikaiak ellen jól bevált egészséges játékos, s az egyébként is meglepően megváltoztatott csapat (Cziborral a jobbszélen), nem tudta eredményesen végigküzdeni a mérkőzést. A csapat ebben az összeállításban is már 2 : 0-ra vezetett Puskás és Czibor góljaival, s erre, valamint a sok kihagyott gólhelyzetre és meg nem adott harmadik gólunkra talán joggal hivatkozik Sebes Gusztáv kapitány. Kétségtelen, hogy a csapat idegállapota ilyen „nyerő helyzetben" mondta fel a szolgálatot s tette lehetővé a sokkal pihentebb nyugatnémeteknek, hogy ne csak kiegyenlítsenek, hanem 3 : 2 arányban a győztes gólt is megszerezzék. A III. helyért azután Ausztria 3 : 1 arányban Uruguayt győzte le.

Hogy teljes legyen világbajnoki (és olimpiai bajnoki) szemlénk, meg kell még említenem az 1956. évi OB-t Melbourne-ben, amelyet a Szovjetunió nyert meg Jugoszlávia ellen 1 : 0-ra. A III. helyért : Bulgária—India 3 : 0. Érdekes, hogy miként Helsinki után, úgy most is tagja lett az OB első két helyezettje az 1958. évi VB 16-os döntőjének. Az olimpiai bajnokság színvonalát dicséri, hogy ezt a két csapatot is a négy legjobb közé jutó esélyesek közt emlegették.

Brazília megérdemelt győzelme 1958-ban

A VI. VB évében éppen 50 éve volt, hogy kint voltam Londonban az olimpián, mint újságíró. Majd végignéztem a II. labdarúgó világtorna mérkőzéseit 1912-ben Stockholmban is. Most, amikor szemlélője lehettem a VB-nek is, megvolt tehát az összehasonlítási alapom az 50 éves fejlődés megítéléséhez.

Az első két világtorna fölényes győztese — Anglia csapata — most is tagja a 16-os döntőnek. Az 1908. és 1912. évi II. helyezett Dánia, az európai kontinens akkori legjobbja azonban elvérzett az előmérkőzéseken, csoportjában utolsó lett. Ezt azonban természetesnek tartotta a futball-világ, Dánia nem tartott lépést a fejlődéssel. Annál jobban meglepett mindenkit Uruguay, majd később Olaszország — mindkettő kétszeres világbajnok csapat — kiesése a selejtezőkben, némileg meglepő volt Spanyolország lemaradása, illetve Wales váratlan bejutása is.

Amikor az 53 nevező országból kikerült 16 csapat azután megérkezett Svédországba, általános volt az a vélemény, hogy a 16-os döntő legerősebb csoportja az Ausztria—Anglia—Brazília—Szovjetunió négyes, amelynél a bejutó-kieső kettőt megjósolni lehetetlen, míg leggyengébb a Magyarország—Mexikó—Svédország—Wales csoport, amelyből biztosra lehet venni Magyarország és Svédország továbbjutását. Én, mint újságíró, a legerősebb csoportot választottam, s Göteborgban, az új Ullevi stadionban végignéztem minden csoportmérkőzést, míg a többit — így a magyar csapat mérkőzéseit is — a kitűnően beállított svéd televízióból nézhettem meg. Véleményemet — nemcsak mint újságíróét, hanem mint volt magyar szövetségi kapitányét, miként az olasz Pozzóét is — több göteborgi és stockholmi napi- és sportlap is kikérte. Ezekből a cikkekből közlöm azokat a részeket, amelyek egyes élcsapatok kritikáját tartalmazták, főként azért, mert az általam leszűrt tapasztalatokat nemcsak az 1962. évi VB előtt, hanem később is hasznosíthatjuk.

A csoportmérkőzések II. fordulója után írtam a következőket:

„Eddig Göteborgban láttam az Ullevíben az angol—szovjet és angol—brazil mérkőzéseket, televízióban pedig a svéd—Mexikó és svéd—magyar mérkőzéseket. A látottak alapján azt mondhatom, hogy e csapatok közt van a VB döntő egyik — vagy mindkét — részvevője. Bár a másik oldalon még komoly esélyesek vannak, de nem hiszem, hogy a most látott csapatoknál jobb futballt tudnának bemutatni.

Sorba menve, eddig kétszer láttam Anglia csapatát. Most már megértem Anglia szeszélyes eredményeit, a skótok elleni 4 : 0-át és az északírektől szenvedett vereséget, a belgrádi 0 : 5-öt, s utána a moszkvai 1 : 1-et. Az angol csapat olyan szépasszonyhoz hasonlít, akinek egyformán vannak jó és rossz napjai, egyszer ragyog, máskor elszürkül, szeszélyes és formája a hangulatától függ. Most is két teljesen különböző angol válogatottat láthattam. Vasárnap (Szovjetunió ellen 2 : 2) csak 20 percig játszottak igazán jól, szerdán (Brazília ellen 0 : 0) 2×45 percig, vasárnap rengeteg hátra- és oldalpasszt láttam, szerdán minden labda előre irányult, vasárnap mindig elkéstek az angolok és a gyorsabban gondolkodó szovjet játékosok közbe tudtak lépni, szerdán késlekedés nélkül adták tovább a labdát, gyorsak és határozottak voltak. Csak — a befejezésben voltak most is, akárcsak vasárnap gyengék, sok gólhelyzetet hagytak ki, annyit, amennyivel mind a két meccset meg tudták volna nyerni — elméletileg. Vasárnap rossz volt a taktikájuk is,

egy vonalban támadtak, szerdán már közeledett játékuk a modern, állandóan mozgó, helyét változtató stílushoz, ha ebben elmaradnak is mind a szovjet, mind a brazil csapat mögött.

Csodálatos, hogy éppen a labdarúgás őshazájában nem sajátították el tökéletesen a mai játékosok a technikát annyira, mint pl. a brazilok, bár egyes angol játékosoktól szintén láttunk — de ritkábban — finom technikai mutatványt, amit megtapsolt a közönség. Főként azonban a védők — kapus és a hátvédek — tüntették ki magukat ebben a tekintetben, a csatársorban pedig a szélsők, míg a belső hármas éppen technikai fogyatékossága miatt hagyott kihasználatlanul sok jó helyzetet. Ebben azonban talán a ligameccsek idegfáradtságának és az utána tartott többhetes szünetnek is lehet része. Mindent összegezve : az angol csapat lehet világbajnok, de ki is eshet, s nem jut el a döntőig, ha a szépasszonynak véletlenül rossz napja lesz, s nem a legjobb formáját mutatja meg." (Igazam lett ; a szeszélyes angolok az osztrákok elleni döntetlennel és a második szovjet meccsen tanúsított gólképtelenségükkel kiestek).

Majd így folytatódik akkori cikkem :

„Az én favoritom mindenesetre volt és ma is Brazília csapata. Ebben talán az is közrejátszik, hogy én még 1924-ben és 1928-ban láttam játszani Uruguay és Argentína csapatait, s Brazília mostani csapata még tökéletesítette azt a tértölelő passzokkal támadó, gyors és váratlan húzásokkal operáló támadójátékot, amit akkor Scarone, Petrone, Cea és társai játszottak, s amellyel szemben a legjobb védelem is tehetetlen. A futball-világot akkor először meglepő Dél-Amerika azóta még tökéletesítette játékosainak egyéni technikáját is. Brazília játékosai ma valóságos artisták, akik azt csinálják a labdával, amit akarnak, s nemcsak a cipőjükkel tudják azt kezelni, hanem a testük minden részével. Emellett olyan szellemes testcseleik vannak, hogy ebbeli tudományukat csak a világhírű, évek során át veretlen magyar válogatott csapatéhoz tudom hasonlítani. A játékosok amellett rendelkeznek olyan atlétikai képességekkel, mint az angolok, vagy a szovjet labdarúgók, remekül tudnak 10—20 métert futni, szóval — a döntő pillanatban gyorsak. Jól küzdenek és nem is durvák, ha kihasználják is erejüket.

Mi mégis a hibájuk ? Elsősorban az, hogy nem tudják lefékezni túláradó temperamentumukat. Óriási lendülettel küzdenek, a labdát gyorsan futtatják. De akkor sem lesznek nyugodtak, amikor a döntő pillanat következik : ezért vagy túlkorán és túl távolról lőnek, vagy elhamarkodják a lövést és sokszor kerül labdájuk kapu fölé, vagy mellé, védhetően a kapus kezébe, vagy egy hidegvérű ellen-védő birtokába. Ha a brazilok az angolok hidegvérével rendelkeznének, a brazil csapat verhetetlen volna. Így azonban csak 75% erejéig biztos a döntőbe jutásuk, s az ottani győzelmük." (Hozzá kell tennem : a brazil csapat a továbbiakban nyugodtabban játszott, s ez meg is látszott a szovjet, francia és svéd mérkőzéseken. Ez tette ki a 75 és 100% közötti különbséget.)

Cikkem ezek után a szovjet csapatot jellemzi :

„A harmadik csapat, amelyet láttam, a Szovjetunió csapata, a »nagy rejtély«. Én, aki láttam 1912-ben a cári Oroszország egészen gyenge klasszisú csapatát játszani az akkori olimpiai tornán, ennek alapján mondhatom, hogy a labdarúgásban semmi sem lehetetlen. A Szovjetuniónak óriási távolságot kellett áthidalnia, míg csapatát a világ legjobbjai közé fejlesztette fel.

A FIFA végrehajtó bizottságának tagjai (1958 VB)
Balról: Gunnar Lange (Svédország), Stanley Rous (Anglia), Ernst Thommen (Svájc) elnök, Karel Lotsy (Hollandia), Lorenzo Vilizio (Uruguay), V. Granatkin (Szovjetunió), Kurt Gassmann (Svájc) főtitkár, Ottorino Barassi (Olaszország), James Mc. Guire (Egyesült Államok), Holger Bergerus (Svédország, a VB szervező bizottságának főtitkára

Az 1958. évi VB záróakkordja: Holger Bergerus a rendező Svédország nevében átadja az arany Rimet Kupát a VB-győztes Brazilia képviselőinek. A kupa Bellini brazil csapatkapitány kezében van

Az 1958. évi VB-döntőn Arthur Drewry, a FIFA angol elnöke megnyitó beszédet mond

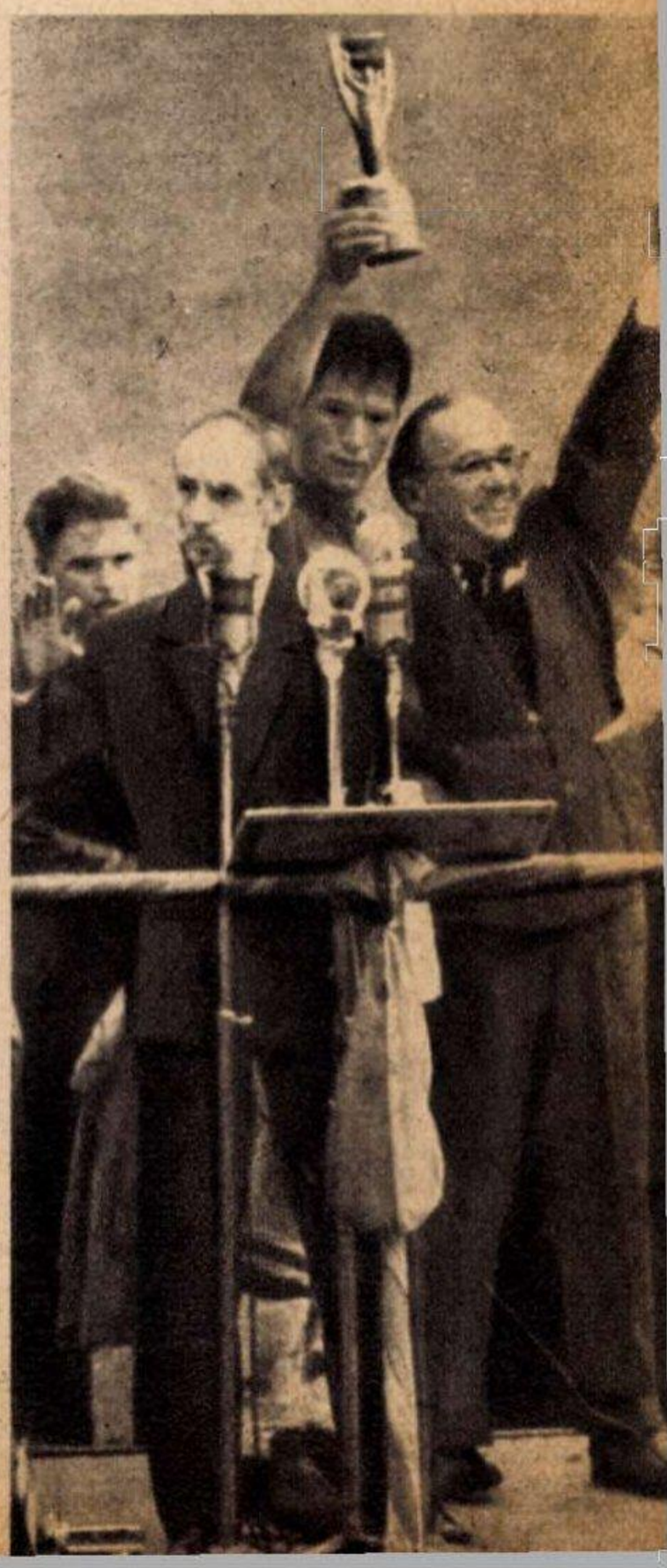

Anglia 1908—1912. évi olimpiai bajnok csapata

Uruguay 1924. és 1928. évi olimpiai, 1930. és 1950. évi világbajnok csapata

Régebbi olimpiai és világbajnok csapatok

Olaszország világbajnok csapata 1938-ban, amikor Magyarország második volt

Nyugat-Németország világbajnok csapata 1954-ben, amelyet Magyarország csapata először 8 : 3-ra legyőzött, de a döntőben 2 : 3 arányú vereséget szenvedett tőle

Három magyar olimpiai csapat

Stockholmban 1912-ben vigaszdíjat nyert együttesünk: felső sor: Sebestyén, Bodnár, Pataki, Schlosser, Borbás; középen: Bíró, Vágó, Blum; alsó sor: Rumbold, Domonkos, Payer

Párizs, 1924. Lengyelország 5 : 0, Egyiptom 0 : 3, Fogl II., Opata, Hirzer, Jeny, Eisenhoffer, Gutmann, Mándi, Obitz, Braun, Orth, Kiss Gy. (szöv. kap.); ül: Biri

Az 1952-ben Helsinkiben győztes OB csapatunk üdvözli a döntő közönségét

XVII. OLIMPIA 1960. RÓMA

Jelenetek a magyar csapat négy mérkőzéséből

Magyarország—Franciaország
7 : 0 (Görőcs gólja)

Magyarország—Peru 6 : 2
(Véd a perui kapus)

Magyarország—Dánia 0 : 2 (Török ment H. Nielsen elöl)

Magyarország—Olaszország 2 : 1 (Fejescsata az olasz kapunál)

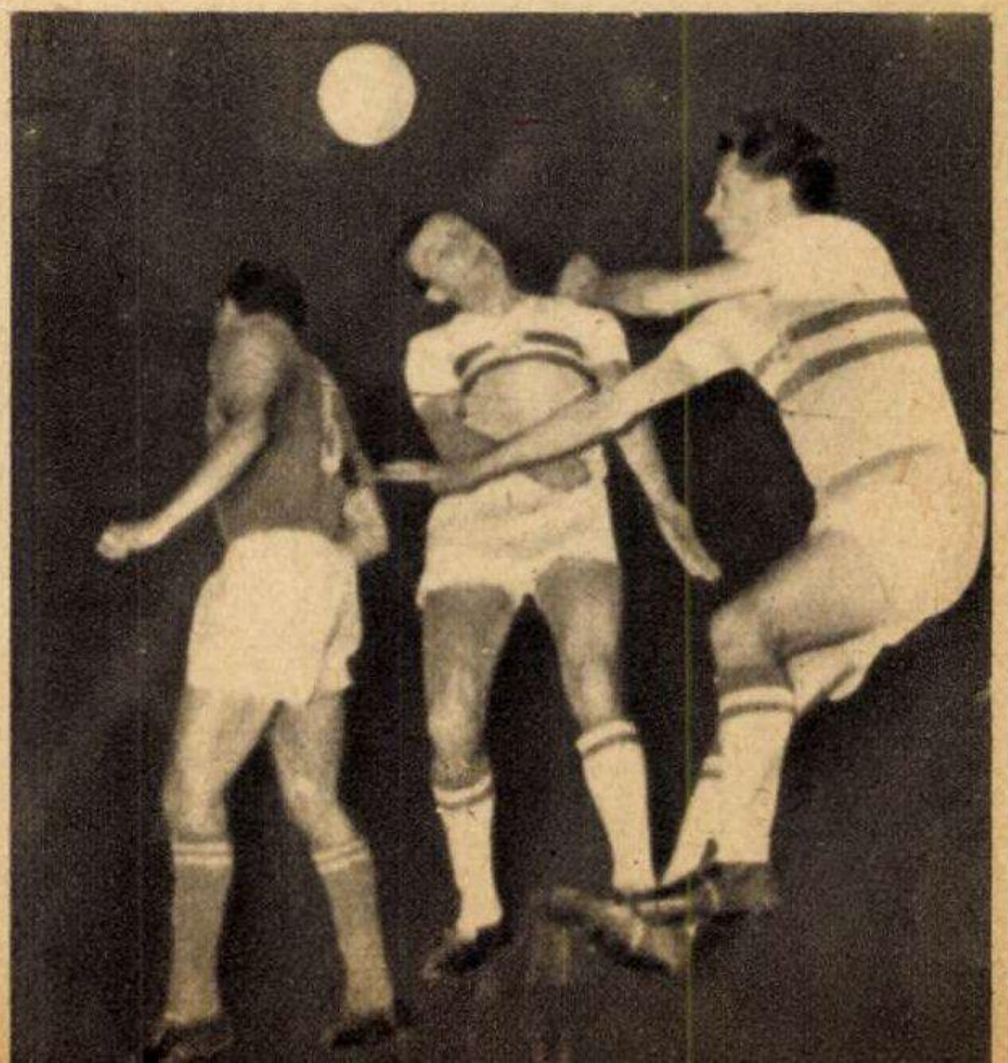

Persze : óriási, tervszerű munka eredménye ez a fejlődés, éppen úgy, mint a Szovjetunió olimpiai sikere. A Szovjetunió szakemberei tanultak az angoloktól, a skótoktól, a skandináv futballtól, de — s ezt büszkén állapítom meg — legtöbbet a magyar labdarúgástól. Kombinációik talán a legbiztosabbak és legrendszeresebbek, mozgásuk a legcélravezetőbb. Játékosaik egyénileg is, technikailag is képzettek, erőállapotuk sem hagy maga után semmi kívánni valót. Hogy játékuk mégsem olyan eredményes, mint az várható lenne gondos előkészítésük alapján, azt annak tulajdonítom, hogy játékuk túlságosan is gépies és hiányzanak belőle a szellemes húzások, váratlan fordulatok, s egy kissé a ravaszság is, amellyel a klasszis-csatár a klasszis-védőt igyekszik szándéka felől kétségben hagyni. Dicséret illeti a szovjet játékosokat, hogy a játék nehéz szakaszaiban sem hagyja el őket a nyugodtságuk és önbizalmuk. Az egyes játékosoknál tapasztalható túlkemény játék azonban stílusuk és eredményességük rovására megy, mert ellenfelüket hozza frontba. A szovjet csapat bekerülhet a II. fordulóba, de csak akkor, ha az angolok ellen látottnál többet fog mutatni." (A szovjet csapat ennél mindig kevesebbet nyújtott, láthatóan túl volt edzve, bejutása inkább a szeszélyes angolok gólképtelenségén múlott, azután reálisan kaptak ki a svédektől, miután kezdeti jó tulajdonságaikat sem tudták megismételni, szóval a szovjet labdarúgógépezet a döntő pillanatban „elromlott".)

Következett cikkem svédekről szóló része :

„A svéd csapatot kétszer láttam játszani a televízióban. Mexikó ellen egy kissé lassúnak találtam a csapat játékát, annál lendületesebb volt a játékuk a magyarok ellen. Miután 1912 óta, az első svéd—magyar találkozó óta többször láttam a svéd csapatot Stockholmban is, Budapesten is, azt mondhatom, hogy ez a svéd válogatott a legjobb, amelyet Svédország valaha is ki tudott alakítani. A régebbi svéd csapatok valódi »Kampfmannschaftok« voltak a szó igazi jelentésének megfelelően, több erővel, lendülettel ; a mostani kombinációs, stílusos, összejátszó együttes, egyik játékos sem vágja, hanem teszi, passzolja a labdát, s nagyot javult a játékosok helyezkedési készsége és technikája is. Véleményem szerint a változást az Olaszországban szereplő és sokkal stilusosabb, rutinosabb olasz ligacsapatokban játszó svéd labdarúgók beválogatása hozta meg. A svédek védelmében klasszis kapust ismertem meg a rekordválogatott Kalle Svenssonban, nem tudom azonban, hogy a hátvédek meg tudják-e állni a helyüket egy, a mexikóinál, vagy a szerdai nem jól sikerült összeállítású magyar csatársornál jobb ötös ellen. A svéd csapat a magyarok ellen kétségtelenül megérdemelte a győzelmet, de az utolsó szakaszban csak nagy fáradtsággal és lelkesedéssel kerülte el a kiegyenlítést. Kérdés, hogy sikerül-e ez a jövő meccseken is, ettől függ további jó szereplésük." (A svédek mérkőzésről mérkőzésre jobban játszottak egészen a döntőig : Szovjetunió ellen 2 : 0-ra, Nyugat-Németország ellen 3 : 1-re győztek, a külföldiek mindinkább összekovácsolódtak a hazaiakkal, így megérdemelten jutottak a döntőbe. Szerencséjük volt, hogy a franciákat kikerülhették, akik kétessé tették volna II. helyüket).

Végül a magyar csapatról szólt akkori kritikám a következőképpen :

„A magyar csapat gyengébb teljesítménye Wales és Svédország ellen engem nem lepett meg, miután már otthon láttam a teljes bizonytalanságot, a csapatnak nem is egy, hanem 3 vagy 4 helye tekintetében is. A csapat összeállítása még az utolsó hetekben is — sőt még itt Svédországban is — folyton

változott, így egység, minden klasszis labdarúgó-csapat alapja, nem alakulhatott ki. Döntő hiba volt szerintem a világ egyik legjobb középcsatárának, Hidegkutinak először jobbösszekötőbe állítása, azután végleges kihagyása, majd a csapat másik kulcsemberének, a támadó jobbfedezetet játszó Bozsiknak előrehozása. A csapatnak nem volt dirigense, aki a főként fiatalokból álló csatársort összehangolta volna. Főként a svédektől függ, hogy legyőzik-e Walest, s így utat csinálnak Magyarországnak a II. fordulóba jutásra. De Mexikót is csak úgy győzheti le Magyarország, ha végre észre tér és kihasználja legnagyobb értékének, Hidegkutinak ma is meglevő tudását." (Ezután az történt, hogy Hidegkutit Mexikó ellen tényleg középre állította a kapitány és 4 : 0-ra győztünk, utána azonban ezt a jó összeállítást is — négy helyen — megváltoztatta, s Hidegkuti és társai nélkül a megismételt mérkőzésen tényleg kikaptunk a torna egyik leggyengébb csapatától, Walestől. Persze amúgy is csak Brazíliáig juthattunk volna el, mert ellene semmiképpen sem állhattuk volna meg a helyünket.)

Akkori cikkemet így fejeztem be : „A többi csapatról még nem mondhatok véleményt. Kétségtelen azonban, hogy az ismertetett öt csapat alkotja a VB erősebb ágát, amely szerintem egymás között fogja eldönteni a VB I. és II. helyének sorsát."

Cikkem megjelenése után került sor Göteborgban a Brazília—Szovjetunió (2 : 0), majd Anglia és a Szovjetunió pontegyenlősége folytán (véletlenül a gólarányuk is egyenlő volt) a megismételt mérkőzésre, amelyet az elsőnél sokkal gyengébben játszó szovjet csapat csak az angolok gólképtelensége miatt nyert meg 1 : 0-ra. A szovjet csapat gyengülése a biztató kezdet után már látható volt a brazil meccsen, szemben a brazilok szemmelláthatő javulásával. Ekkor írt cikkemben főként három tényezőnek tudtam be a brazilok fölényes győzelmét : 1. labdával éppoly jól játszanak, mint labda nélkül, 2. pontosan passzolnak 40—50 méterről is, de ha kell, egészen röviden is biztosan adogatnak, 3. atlétikai képességek tekintetében is kiválót nyújtanak, a rövid sprintekben éppúgy, mint az öldöklő iram 90 percig tartó bírásával. Ezzel szemben a szovjet gépezet többször kihagyott, s különösen a védelmet zavarta meg a gyors brazil gól.

Göteborgban szándékoztam bevárni a magyar csapatot, amelynek — ha legyőzte volna a megismételt mérkőzésen Walest — oda kellett volna jönnie a Brazília ellen vívandó II. fordulóra. Sajnos, ez nem következett be (értesülésem szerint Baróti maga is számított a továbbjutásra és egyes játékosokat a brazil meccsre tartalékolt, ami azonban balul ütött ki), s így a Stockholmba való átutazás mellett döntöttem.

A Göteborg—Stockholm express tele volt a mérkőzésre utazó szurkolókkal, akik persze nagyban fogadtak a II. fordulóban sorrakerülő svéd—szovjet mérkőzésre. Általában szovjet győzelmet vártak, míg én a szovjet csapat hanyatló tendenciájú játéka alapján lehetségesnek tartottam a svéd győzelmet. Stockholmba érkezésem után ugyanezt válaszoltam az Idrottsbladet kérdésére, amit a mérkőzés előtt több más külföldi véleménnyel együtt le is közöltek, bár — csak titokban remélték, hogy a jóslatom be is válik.

A mérkőzés lefolyása engem igazolt, de mint a „Svéd labdarúgó hőskölteméný a szovjet csapat ellen" című beszámolómban megállapítottam, ehhez a svéd csapat minden eddigit felülmúló lelkesedése, a játék irányításának megszerzése és végig való megtartása volt szükséges. Most tűnt ki, hogy milyen aranyszabály a futballban „a saját akaratnak az ellenfélre való

rákényszerítése". A svéd csapat vezetői, s maga a svéd csapat is tanult a brazil—szovjet meccsből, s a mérkőzés elején olyan fergeteges támadásokat indítottak, ami ugyan nem hozta meg a brazilhoz hasonló gyors eredményt, arra azonban jó volt, hogy megzavarja a szovjet védőket, akik azután később sem tértek magukhoz. A szovjet csatársor időnkint szintén veszélyesen támadott, sokszor hét emberük volt elöl, de játékuk éppoly körülményessé vált, mint a magyaroké, s így az önfeláldozóan játszó — és megerősített — svéd védelem mindig idejében tudott beavatkozni. Amikor azután Hamrinnak, a svédek fő góllövőjének és Simonsonnak sikerült két góllal biztosítania csapata győzelmét, az addig bizakodó szovjet gépezetből eltűnt az utolsó energia is. Cikkemben még megállapítottam : a svéd csapat igazi vezére volt az „öreg" Green, aki segített a védelemnek, de mindig idejében ott volt a csatársorban is. A svédek megtartották régi küzdőszellemüket, de ezt megerősítették modern stílussal, technikával és célszerű, állandóan helyezkedő taktikával. A szovjet csapat egy kissé túljátszott csapatnak tűnt fel, egyébként méltó ellenféltől kapott ki.

A következő mérkőzés, amit Stockholmban láttam, már a brazil—francia elődöntő volt. Ez iránt nem volt olyan nagy az érdeklődés, mint ahogyan az várható lett volna, aminek az volt az oka, hogy ugyanaznap játszották Göteborgban a svéd-nyugatnémet elődöntőt, de egy kissé ártott a látogatottságnak a brazilok csupán 1 : 0-ás győzelme is Wales ellen. Brazília azonban bebizonyította, hogy ezen a meccsen csak „spórolt" az erejével, aminthogy egy klasszis csapat annyit ad ki az erejéből, amennyire a győzelemhez szüksége van, különösen egy ilyen idegeket és energiát felőrlő körmérkőzésen, mint a VB.

Impresszióimat így vetettem papírra az elődöntő után :

„A brazilok éppolyan fergeteges rohamokkal kezdték a játékot, mint Göteborgban a szovjet csapat ellen. Sikerült megingatni a francia védelmet is és Vava révén már az 1. percben gólt értek el. A francia csatársor azonban nem zavarodott meg, s az ellentámadások a gólrekorder Fontaine révén már a 9. percben meghozták a kiegyenlítést. A játéknak ezután következő szakaszában láttam meg a brazilok gyengéit. Mintegy 20—25 percig a francia csapat nemcsak egyenlő ellenfél volt, de veszélyesebb is, főként remek jobbszárnya révén. Ekkor látszott, hogy a villámgyors páros vagy hármas akciók, amelyet valamelyik csatár még gyorsabb kiugrással fejez be, eredményes lehet a brazil védelemmel szemben. Ekkor tűnt ki az is, hogy a brazil fedezetek, de a védők is gyengébbek a szerelésben, mint a megszerzett labda továbbításában. Ha ekkor a franciák jobban tudnak lőni, megszerezhették volna a vezetést is. A brazil kísérleteket ekkor védelmük is jól utasította vissza. A brazilok most változtattak taktikájukon : távoli lövésekkel próbálkoztak, s rájöttek a francia csapat gyenge pontjára, a kapusra. Néhány nem veszélyes 30 méteres lövést is olyan bizonytalanul — feleslegesen elvetődve — védett, hogy ezzel egyenesen felhívta magára a brazilok figyelmét. Be is szedte azután először Didi jó 35—40 m-es magas lövését, majd Garrincha 30 m-es lapos sarokra tartó labdáját is. Ezt a szabályos gólt a walesi Griffiths bíró érthetetlenül nem adta meg. Csak ezek a kapushibák, amelyeket a II. félidő elején újabbak követtek, zavarták meg és fékezték le a franciák lendületét, s miután középfedezetük is megsérült, a brazilok nyomása mind erősebbé vált. Csatárjátékukban egy ideig másik gyengéjük jelentkezett : túlkorán vagy pontatlanul fejezték be nagyszerű összjátékkal és szellemesebbnél szellemesebb trükkökkel keresztülvitt támadásaikat : kapu fölé vagy mellé fejeltek, lőttek, vagy túl-

cselezték akcióikat. Miután azonban a támadásaik nem szüneteltek, az elemi erővel és lendülettel keresztülvitt brazil támadások végül is a nagyon gólképes Pelé mesterhármasával — akit nem tudott fogni a fizikumban gyengébb francia védelem — meghozták a nagyarányú brazil vezetést. 5 : 1 állásban a brazilok lefékeztek, a mi lehetővé tette a franciáknak a szépítést. A 6 : 1 azonban inkább fejezte volna ki híven a két csapat közti különbséget, mint az 5 : 2."

Meg kell még jegyeznem, hogy a Solna-stadion közönségét jobban érdekelték a Göteborgból érkező jelentések, mint a brazil—francia meccs. Nagy taps fogadta a svéd siker minden részletét. Ez az együttérzés is odatartozik a svéd VB-helyezés és Európa-elsőség eredőihez. Itt említem meg, hogy az előd döntő előtt az Idrottsbladetnek a következő %-os tippet adtam : Svédország 60%, Németország 40%, Brazília 70%, Franciaország 30%. A döntőre azután ezt az esélyt adtam: Brazília 55%, Svédország 45%. Meg is indokoltam a 10% különbséget : a nagyobb labdatechnika és az egyes akciók keresztülvitelénél — főként a döntő pillanatban — mutatkozó gyorsaság-különbség. Azt ajánlottam a svédeknek, hogy a labdát tartsák a földön, s védőik mindig a labdát nézzék, ne az ördöngősen testcselező játékost figyeljék. Csatáraik pedig csak akkor számíthatnak sikerre, ha páros vagy hármas akcióikat az eddiginél gyorsabban viszik keresztül.

Természetesen a legjobb tanács sikerének is előfeltételei vannak. A svédek sikerének előfeltételei azonban nem voltak meg. A svéd VB-csapat a németek legyőzésével ereje végére ért : a VB-döntőn a legrosszabbul játszott, míg a brazilok ekkor érték el formájuk csúcspontját. Torsten Tegnérrel, az Idrottsbladet főszerkesztőjével együtt megállapítottuk: az eredmény lehetett volna akár 8 : 2 is. Ezt írtam ekkor :

„A VB-döntő első öt-tíz perce még nemcsak egyenlő ellenfélnek mutatta a svédeket, de fölényben is voltak, ha ilyenről ilyen rövid idő alatt beszélni lehet. Több formás támadást indítottak — főként Green vezérletével — s a góljuk is kitűnő összjáték után született meg.

Azután gyorsan jött a hideg zuhany. A villámgyors brazil jobbszélső, akit talán leginkább Braun Csibihez tudnék hasonlítani épp olyan »elemi iskolás« módon ment el a svéd balhátvéd mellett, miként korábban szovjet őrzője mellett. Ez is csak ugrált előtte, nem a labdát nézte, s Garrincha úgy tett, mintha balra cselezne, a hátvéd »bedőlt« neki s ő jobbra kiugrott mellette, lefutott majdnem a vonalig és éles, lapos centerezése a svéd hátvédek és a kapus lábai előtt, sőt között jutott el balra s a pontosan időzítve befutó Vavának gyerekjáték volt betenni a labdát. Ezt az akciót azért írom le ilyen részletesen, mert a brazilok első két gólja szóról szóra így esett.

Nem csoda, hogy ez a két súlyos védelmi hibából kapott gól éppúgy letörte a svédeket, miként a franciákat kapusuk ügyetlensége. A futballban a lelki motívumok is szerepet játszanak, s az amúgy is fáradtabb svéd csapatból úgy elszállt az egyenlőség érzése, mint a gondolat, s kezdték »tisztelni« a brazilokat. Túlsokan segítettek a védelemben, s így egyes vagy páros csatárakcióik nem voltak hatásosak. Ekkor még egy nagy hibája tűnt ki a svéd csapatnak. A tömörült védelem ugyanis sorra magas labdákat adott előre. A levegőben pedig a brazilok korlátlan urak voltak, többnyire visszafejelték a magas labdákat, sokszor pedig tértölelő keresztlabdák lettek az ellenféltől kapott magas labdákból.

Meg kell jegyeznem, hogy a brazilok még a svédek vezetésénél sem — később pedig még kevésbé — vetették küzdelembe testi erejüket, végig könnyedén kezelték a labdát, nem mentek »csin«-be, inkább kitértek, elhajoltak az összecsapások elől. Atléta mivoltuk főként nagyszerű startjukban és állóképességükben tűnt ki, s páratlanul gyors fordulataikban, villámgyors felzárkózásukban, állandó helyezkedésükben. Technikai készségük szinte tökéletes, taktikájuk nem sablonos, ritkán vesz részt benne az egész csatárlánc, inkább páros vagy hármas akciókból tevődik össze.

A svédeknek az I. félidőt még sikerült kihúzniok 2 : 1-re, bár sokszor fenyegetett az újabb brazil gól. Amikor azonban a II. félidő elején Pelének sikerült átcseleznie az egész svéd védelmet, teljesen megtört a svéd ellenállás és már csak vergődött a svéd csapat. A negyedik brazil gól a késlekedő svéd jobbhátvédtől elvett labdából született. 4 : 1 állásban a brazilok engedtek az iramból és a svédeknek egy utolsó nekirugaszkodással sikerült szépíteniük, de még erre is válaszoltak az utolsó pillanatban a brazilok. Újrakezdésre már nem volt idő és sokáig 4 : 2-t mutatott az eredményhirdető tábla. Az 5 : 2 azonban hívebben fejezte ki a két csapat közötti aznapi különbséget. Ez nem az a svéd csapat volt, amely a Szovjetuniót és a védő Németország csapatát fektette kétvállra. »Ezt« a svéd csapatot a franciák is legyőzték volna, akik Németország 6 : 3-as legyőzésével a III. helyet szerezték meg — megérdemelten."

Végeredményben Brazília visszaszerezte Dél-Amerikának az 1954-ben elvesztett világhegemóniát, miután csapata már 1950-ben „erkölcsi győztes" volt, s 1954-ben is csak az akkor joggal verhetetlennek tartott magyar csapat előtt kellett meghajolnia. Brazília a német „Kampfmannschaft"-tal ellentétben a finoman szőtt, de azért erőteljes, stílusos, technikás támadó taktikát képviseli, miként ezt játssza — ha kisebb képességekkel is — a II. helyezett Svédország s a vele egyenlő III. helyezett Franciaország is. A brazil játék híven követi az 1954-es magyar példát — amit ők nem is tagadnak —, erő persze van az ő játékukban is, de nem ezen van náluk a hangsúly, hanem a csodálatos technikai készségükön, „labda nélküli" játékukon, szellemes fordulataikon és atlétikai képességükön.

Ilyen erényekkel rendelkező válogatott csapat Európában 1958-ban nem volt. Ezért jutott a Rimet-kupa Brazília csapatában a legméltóbb kezekbe.

Az 1962. évi labdarugó VB előmérkőzései

A FIFA szervező bizottsága 1960 februárjában úgy döntött, hogy az 1962. évi labdarúgó-bajnokságot *Chilében* 1962. május 30. és június 17. között kell megrendezni. Megállapították a VB előmérkőzéseinek (selejtezőinek) csoportbeosztását is a következőkben :

I. csoport : Svédország, Belgium, Svájc.
II. csoport : Franciaország, Bulgária, Finnország.
III. csoport : NSZK, Észak-Írország, Görögország.
IV. csoport : Magyarország, Hollandia, NDK.
V. csoport : Szovjetunió, Törökország, Norvégia.
VI. csoport : Anglia, Portugália, Luxembourg.
VII. csoport : Olaszország, Románia és a Ciprus—Etiópia—Izrael selejtező győztese.
VIII. csoport : Csehszlovákia, Skócia, Írország.
IX. csoport : Spanyolország, Wales és az afrikai selejtező (EAK, Szudán, Tunisz, Nigéria, Ghana, Marokkó) győztese.

X. csoport: Jugoszlávia, Lengyelország és az ázsiai csoport (Japán, Dél-Korea, Indonézia) győztese.
XI. csoport: Argentína, Ecuador.
XII. csoport: Uruguay, Bolívia.
XIII. csoport: Peru, Columbia, Paraguay.
XIV. csoport: Surinam, Honduras, Costa-Rica, Guatemala.
XV. csoport: Mexikó, Egyesült Államok, Kanada, Holland-Antillák.

Az előmérkőzéseket (selejtezőket) **1961**. december **31**-ig kell lejátszani. Az I—XIII. csoportok győztesei a **16**-os döntőbe kerülnek Brazília és Chile mellé, a XIV—XV. csoport győztesei és a XIII. csoport **2**. helyezettje újabb döntőt vívnak a **16**. helyért.

A labdarúgó világbajnokság (VB) helyezettjei

	I.	II.	III.	IV.
1930	Uruguay	Argentína	Egyesült Államok és Jugoszlávia	—
1934	Olaszország	Csehszlovákia	Németország	Ausztria
1938	Olaszország	Magyarország	Brazília	Svédország
1950	Uruguay	Brazília	Svédország	Spanyolország
1954	Németország	Magyarország	Ausztria	Uruguay
1958	Brazília	Svédország	Franciaország	Ny.-Németország

Küzdelem a labdarúgás világ-elsőségért

Az olimpiák alapján: 1. Anglia, 2. Uruguay, 3. Dánia és Hollandia.
A világbajnokságok alapján: 1. Brazília és Uruguay, 3. Olaszország.
A világtornák alapján: 1. Uruguay, 2. Olaszország és Svédország, 4. Németország.

Ki volt nagyobb, ki volt dicsőbb? — ez a kérdés a labdarúgásban is mindig vita tárgya volt. Csak a legrégibb időkben — a labdarúgás őskorában — ismerték el vita nélkül az angol, vagy inkább a brit labdarúgás elsőségét (beleértve mindig a skót labdarúgást is). De már az olimpiai játékok megindulása után nemsokára kezdték vitatni, ha egyelőre még nem is elvitatni az angol labdarúgás világelsőségét.

Az első vitatkozók a dánok voltak, akik fent Európa Északán nemcsak elsajátították a labdarúgás sikerének titkait, de az akkori időkben tökélyre is vitték mind technikai, mind taktikai vonalon, s Közép-Európában, sőt a játékot az angoloktól elsőként átvett Nyugat-Európában is sikert sikerre halmoztak. Az 1906. évi rendkívüli athéni olimpiára kiírt labdarúgó-torna megnyerése után pedig — bár azon az angolok nem vettek részt — némi joggal tarthatták magukat a kontinens legjobbjának, amely most már méltó ellenfele lehet az angoloknak is.

Az angolok is elérkezettnek látták az időt a „világ legjobb labdarúgócsapatának" a zöld gyepen vívott küzdelemben történő elismertetésére. Az ő érdemük, hogy megindították a labdarúgó-világtornák sorozatát. Az 1908. évi londoni olimpia műsorába beillesztették a labdarúgó olimpiai bajnokságot is. Az olimpiai labdarúgó-torna azután húsz évig, egészen 1928-ig ténylegesen a labdarúgó világ-elsőség eldöntésének elismert intézménye volt. Bár az első tornára még az angoloknak is valósággal „toborozni" kellett a részvevőket (miként később Uruguaynak is az első világbajnokságra), de azután olimpiáról olimpiára nőtt a részvevők száma és klasszisa is. Mit sem vont le az

akkori olimpiai bajnokságok világ-elsőséget adó jellegéből, hogy hivatalosan csak amatőröket szerepeltethetett a részvevő nemzet, mert 1924-ig csak Angliában volt intézményes professzionizmus, Anglia színeit pedig oly amatőrök képviselték, akik többségükben profi-csapatokban játszottak.

Csak 1924—1928 között történt meg a hivatásos labdarúgás bevezetése Európa többi részében, ami 1928-ban Amszterdamban az elsősorban érdekelt közép-európai országok távolmaradását eredményezte. Európa többi részének, s főként Dél-Amerikának nagyszámú részvétele és klasszisa azonban biztosította ennek a tornának is világ-elsőséget adó jellegét. Azonban éppen a kettős dél-amerikai győzelem, tehát Európa lemaradása, s a dél-amerikai csapatok olimpiai értelemben vett amatőrségének kétségbevonása vezetett a világbajnokság kiírásának gondolatához, tehát oly küzdelem létrehozásához, amelyben minden csapat indulhat akár amatőrök, professzionisták, akár csak álamatőrök is a játékosai.

A világbajnokságnak a nemzetközi szövetség, a FIFA által történt kiírása lezárta az olimpiai labdarúgó-bajnokságok első szakaszát, amelyben az még világbajnokság jellegű volt. Éppen ezért az itt elért eredményeket, illetve az I—IV. helyezéseket éppúgy 8—6—4—2 ponttal kell értékelni, mint 1930 után megtartott világbajnokságok eredményeit, illetve I—IV. helyezéseit. 1908—1928 között öt világbajnoki jellegű olimpiai tornát rendeztek, míg 1930—1958 között hat világbajnoki torna zajlott le, nevezték bár azt „világkupának" (World Cup), vagy a FIFA néhai elnökéről Rimet Cup-nek.

Helytelen lenne az amatőrök részére 1932 kivételével továbbra is kiírt olimpiai labdarúgó-tornát ezek után teljesen kihagyni a világtornák értékeléséből. Kétségtelen azonban, hogy az 1936—1956 között megtartott olimpiai labdarúgó-bajnokság I—IV. helyezettje már kevesebb pontot érdemel, mint a világbajnokság helyezettjei. Értékelésünkben az új olimpiai labdarúgó-bajnokságok I—IV. helyezettjei 4—3—2—1 pontot kapnak.

Az egyes olimpiai bajnokságok, illetve világbajnokságok részleteit könyvünk előző fejezetében ismertettük, itt csak értékelésünkhöz kell még néhány magyarázatot fűzni. 1908-ban a III—IV. helyet nem döntötték úgy el, mint a későbbi olimpiai és világbajnokságokon (az elődöntőkben vesztes csapatok egymás ellen), hanem a bajnok Anglia által előzetesen legyőzött két csapat, Hollandia és Svédország mérkőzött a vigaszdíjért. 1920-ban pedig Csehszlovákia kizárása folytán csak a II—III. helyet döntötték el. Az 1930. évi világbajnokságban nem volt mérkőzés a III—IV. helyért az Egyesült Államok és Jugoszlávia közt. 1950-ben a döntő körmérkőzés pontszáma szerint alakult ki a sorrend. Egyébként az elődöntő két vesztes csapata mérkőzött mindig a III—IV. helyért, az elődöntő két győztes csapata pedig az I—II. helyért. Ezek figyelembevételével

az eddigi labdarúgó olimpiai tornák

alapján a sorrend: (1928-ig 8—6—4—2, utána 4—3—2—1 pontozással)

1.	Anglia (2 régi OB, 1 új IV. hely)	17 pont
1.	Dánia (2 régi II., egy új II. és egy új III. hely)	17 pont
3.	Uruguay (2 régi OB)	16 pont
4.	Hollandia (3 régi III., 1 régi IV. hely)	14 pont
5.	Jugoszlávia (1 új OB és 3 új II.)	13 pont

6.	Svédország (1 új OB, 1 régi III., 1 új III. és 1 régi IV. hely)	12 pont
7.	Olaszország (egy új OB, egy régi III. és egy új IV. hely)	9 pont
8.	Belgium (egy régi OB)	8 pont
9.	Magyarország (egy új OB és egy új III. hely)	6 pont
9.	Argentína (egy régi II. hely)	6 pont
9.	Spanyolország (egy régi II. hely)	6 pont
9.	Svájc (egy régi II. hely)	6 pont
13.	Szovjetunió (egy új OB)	4 pont
14.	Ausztria (egy új II. hely)	3 pont
15.	Bulgária (egy új III. hely)	2 pont
15.	Egyiptom (egy régi IV. hely)	2 pont
15.	Finnország (egy régi IV. hely)	2 pont
15.	Norvégia (egy új III. hely)	2 pont
19.	India (egy új IV. hely)	1 pont
19.	Lengyelország (egy új IV. hely)	1 pont
19.	Nyugat-Németország (egy új IV. hely)	1 pont
	összesen :	148 pont

Meg kell itt még jegyezni, hogy Magyarország 1912-ben, Hollandia 1928-ban megnyerte az olimpiai vigaszdíjért folyó külön mérkőzéssorozatot, ezekért azonban pontokat nem számítottunk.

Az olimpiai rangsor élén tehát a régi labdarúgó-nagyhatalmak foglalnak helyet, köztük legfiatalabb Uruguay (1924—1928), míg Anglia, Dánia és Hollandia főként 1908—1912-ben, tehát az első két olimpiai tornán szerezte pontjait. Az újabbakat Jugoszlávia és Svédország vezeti be, bár a svédek pontjaik felét régebben szerezték.

Most pedig lássuk

az eddigi labdarúgó világbajnoki tornák

eredményei alapján kialakult sorrendet (itt csakis 8—6—4—2 a pontozás)

1.	Brazília (egy I., egy II., egy III. hely)	18 pont
1.	Uruguay (két I., egy IV. hely)	18 pont
3.	Olaszország (két I. hely)	16 pont
4.	Németország (egy I., egy III., egy IV. hely)	14 pont
5.	Magyarország (két II. hely)	12 pont
5.	Svédország (egy II., egy III. és egy IV. hely)	12 pont
7.	Argentína (egy II. hely)	6 pont
7.	Ausztria (egy III., egy IV. hely)	6 pont
7.	Csehszlovákia (egy II. hely)	6 pont
10.	Franciaország (egy III. hely)	4 pont
10.	Jugoszlávia (egy III. hely)	4 pont
10.	Egyesült Államok (egy III. hely)	4 pont
13.	Spanyolország (egy IV. hely)	2 pont
	összesen :	122 pont

A világbajnoki tornák rangsorának érdekessége, hogy az olimpiai tornák három európai nagyhatalma — beleértve a modern labdarúgást alapító Angliát is egyetlen pontot sem tudott szerezni a világbajnoki tornákon, ami azt mutatja, hogy a világ labdarúgó erőviszonyai negyedszázad alatt teljesen

megváltoztak. Még értékesebb következtetéseket tudunk azonban levonni, ha a két táblázatot összevonjuk és

az eddigi labdarúgó-világtornák (OB és VB)

sorrendjét is összeállítjuk. Eszerint:

1. Uruguay 34 pont, 2. Olaszország 25 pont, 3. Svédország 24 pont, 4. Brazília és Magyarország 18—18 pont, 6. Anglia, Dánia és Jugoszlávia 17—17 pont, 9. Németország 15 pont, 10. Hollandia 14 pont, 11. Argentína 12 pont.

Ezután következnek: Ausztria 9, Belgium és Spanyolország 8, Csehszlovákia és Svájc 6, Egyesült Államok, Franciaország és Szovjetunió 4, Bulgária, Egyiptom, Finnország és Norvégia 2, India és Lengyelország 1—1 ponttal (összesen : 270 pont).

Ha összevetjük a két világtorna táblázatát, úgy megállapíthatjuk, hogy nemcsak a három „nagy", hanem még nyolc olimpiai helyezett sem szerzett pontot a világbajnokságban, köztük olyan jelentős labdarúgó-országok, mint Belgium, Svájc vagy Egyiptom. Viszont az olimpiai labdarúgó-pontszerzők között nem találjuk Brazília, Csehszlovákia, az Egyesült Államok és Franciaország nevét, ők a VB-n szerezték minden pontjukat. (Csehszlovákia bent volt az 1920. évi OB-döntőben, de kizárták.) Nem említettük a Szovjetuniót, amely csak egy VB-n, az 1958. évin indult, s három OB szereplése közül a másodikon győzött 1956-ban.

Végül meg kell emlékezni arról, hogy a labdarúgó világ-elsőségért folyó küzdelem jelenlegi két rangelsője: Uruguay és Olaszország nem jutott be az 1958. évi VB 16-os döntőjébe. Stockholmban maga a rendező Svédország csapata — az OB és VB labdarúgó-tornáinak 1908-tól kezdve a legállandóbb részvevője — vívta a döntőt egy olyan feltörekvő csapattal, Brazíliával, amely a régi olimpiai tornákon még nem szerepelt. Két régi, de az olimpiai tornákon sikertelenül kísérletező csapat, a francia és a német intézte el egymás közt a III—IV. hely sorsát.

Svédország VB-sikere a hagyományokat látszik megerősíteni, Brazília győzelme viszont azt, hogy egy olyan labdarúgó-ország is, amely 1930-ban és 1934-ben még sikertelenül próbálkozott, tarsolyában hordja a marsallbotot, szívós munkával fel tudja küzdeni magát a legjobbak közé, s megszerezheti a világ-elsőséget is.

Az első Nemzetek Kupáját a Szovjetunió nyerte

A nemzetközi szövetség, a FIFA, illetve annak tevékeny szerve, az UEFA 1959-ben megvalósította a Nemzetek Kupáját, amely a különböző válogatott körmérkőzések, így pl. az Európa Kupa helyébe lépett. A gondolat igen életre való, bár első alkalommal még nem nyerte meg minden európai ország labdarúgó-szövetségének tetszését, főként azért, mert ez is kieséses mérkőzés lévén, nincs módja a kiesettnek javítani. Magyarország részt vett az első NK-ban, de mindjárt a későbbi győztessel, a Szovjetunióval került össze és tőle — szokatlanul gyenge játékkal — kétszer is vereséget szenvedett.

A szovjet csapat második kisorsolt ellenfele, Spanyolország eléggé el nem ítélhető módon visszalépett politikai nyomásra, úgyhogy a szovjet csapat mindjárt a franciaországi elődöntőbe került. Itt biztosan győzte le az EK,

illetve Gerő K-győztes Csehszlovákiát, s nagy küzdelemben meghosszabbított játékidőben Jugoszláviát, úgyhogy első NK-győzelmét mindenképpen megérdemeltnek kell mondanunk. A távolmaradt nagy-britanniai országok, valamint Svédország, Nyugat-Németország és más országok válogatott csapatainak 1960. évi eredményei sem olyanok, hogy jogosultak lehetnének vitatni a Szovjetunió elsőségét.

Az eredmények :

I. forduló : Szovjetunió—Magyarország 3 : 1, 1 : 0, Spanyolország—Lengyelország 4 : 2, 3 : 0, Portugália—NDK 2 : 0, 3 : 2, Jugoszlávia—Bulgária 2 : 0, 1 : 1, Románia—Törökország 3 : 0, 0 : 2, Csehszlovákia—Dánia 2 : 2, 5 : 1, Franciaország—Görögország 7 : 1, 1 : 1, Ausztria—Norvégia 1 : 0, 5 : 2.

II. forduló : Szovjetunió ellen Spanyolország visszalépett, Csehszlovákia—Románia 2 : 0, 3 : 0, Jugoszlávia—Portugália 1 : 2, 5 : 1, Franciaország—Ausztria 5 : 2, 4 : 2.

Elődöntők : Szovjetunió—Csehszlovákia 3 : 0, Jugoszlávia—Franciaország 5 : 4.

Döntő : Szovjetunió—Jugoszlávia 2 : 1. Meghosszabított játékidőben 1 : 1 után. A III. helyért : Csehszlovákia—Franciaország 2 : 0.

A magyar válogatott az Európa Kupában

Közép-Európa labdarúgó-országai 1927-ben, a KK kiírásával egy időben elhatározták, hogy ezentúl rendszeresítik a közöttük lefolyó válogatott találkozókat és azokat díjmérkőzések jellegével ruházzák fel. Így született meg a válogatott csapatok Európa Kupa vetélkedése, amely alkalmasnak bizonyult arra, hogy ezeknek az erőpróbáknak sportbeli jelentőségét fokozza és vonzóerejüket nagymértékben növelje. A díj később „Nemzetközi Kupa", később „Svehla Cup", most pedig „Josef Gerő Cup" nevet kapta.

A kiírás szerint az EK-t, a bajnoki rendszerhez hasonlóan, körmérkőzés formájában bonyolítják le. A részvevő nemzetek kétszer kerülnek egymással szembe : egy ízben odahaza, egy ízben pedig az ellenfél otthonában. A küzdelmek pont- és gólarányra mennek. A küzdelem akkor ér véget, amikor az összes részvevő ország minden mérkőzését lejátszotta.

Négy kudarc — olaszok elleni vereségek miatt

Az első EK három esztendő alatt, 1927-től 1930-ig bonyolódott le. A részvevők a következő nemzetek voltak : Olaszország, Ausztria, Csehszlovákia, Magyarország, Svájc.

Először Ausztriával kerültünk idehaza szembe és hagyományos vetélytársunkat 5 : 3-ra le is győztük. Egy évre rá 1928-ban a visszavágó bécsi mérkőzésen részben a rossz összeállítás folytán (Weber, Bukovi és Kalmár személyében halfsorunkban 3 középfedezetet szerepeltettünk !) 1 : 5 arányban maradtunk alul.

1928 márciusában játszottuk Rómában az olaszok ellen az év legjobb kupameccsét. A mérkőzés úgy indult, hogy a kitűnő olasz tizenegyet könnyű-

szerrel fogjuk legyőzni. A Török—Takács II.—Konrád II.—Hirzer—Kohut csatárláncunk az első félidőben olyan ragyogó játékot produkált, hogy a világhírű olasz védelem csak a legnagyobb önfeláldozással és sok szerencsével volt képes kapuját a fenyegető magyar gólözöntől megmenteni. Így is 2 : 0 arányban vezettünk a félidőben. Szünet után azonban feltűnően alábbhagyott a magyar fiúk küzdőkedve. A csapat fokozatosan átengedte a teret az olaszoknak, akik végül is 4 : 3-ra megnyerték a mérkőzést.

Politikai okokból engedtük át az olasz ellenfeleinknek a győzelmet a római stadion felavatásán ? — ahogy azt akkor suttogva kérdezték a magyar futballberkekben. A híreket hivatalos helyen megcáfolták, annyi azonban mindmáig cáfolatlan maradt, hogy a kiszivárgott hírek szerint egyes magyar szövetségi funkcionáriusok a szünetben igyekeztek játékosainkat az olasz vendéglátókkal szemben „előzékenyebb" magatartásra bírni.

Bár a római kisiklás után legyőztük a csehszlovákokat 2 : 0-ra, „félidőben" még mindig utolsó előttiek voltunk. Ekkor azonban az új kapitány „komoly előkészületi" reformjával Svájcot Budapesten 3 : 1-re, majd Bernben 5 : 4-re győztük le, Csehszlovákia ellen pedig Prágában 1 : 1-re döntetlenül mérkőztünk. Az addigi eredmények alapján úgy festett a helyzet, hogy az elsőség kérdése köztünk, Ausztria és Olaszország között fog eldőlni. Amikor azután az osztrákok Bécsben fölényesen 3 : 0-ra győzték le az azzuriakat, ez az 1930. május 11-re Budapestre kitűzött magyar—olasz összecsapás előtt, komoly reményeket ébresztett a magyar győzelem kivívására.

Sajnos, a döntő előtt az addig sikeresen működő kapitányt félre állították, s a hibásan erőre és lendületre alapított Aknai—Korányi, Fogoly III. — Borsányi, Turai, Vig — Markos, Takács II., Opata, Hires, Titkos összeállítású csapatunk eddigi legsúlyosabb 0 : 5 arányú vereségét szenvedte el s ezzel elesett az első EK megnyerésétől. A nagyszerűen játszó Meazza és társai *Olaszországba* vitték el a kupát, mi pedig a magas gólarányú vereség folytán Ausztria és Csehszlovákia mögött, a negyedik helyre estünk vissza. (Az első EK küzdelmet lezáró magyar—olasz mérkőzés előtt nekünk és az olaszoknak 9—9 pontunk volt, Ausztria és Csehszlovákia 10—10 pontjával szemben.)

Az EK második mérkőzés-sorozata 1931/1932-ben került lebonyolításra. A magyar válogatott ezúttal a győztes osztrák „csodacsapat" és az EK védő olasz együttes után a harmadik helyen végzett, — de megelőzte Csehszlovákiát és Svájcot.

Ausztria ellen a magyar válogatott Bécsben 0 : 0, Budapesten 2 : 2-es eredményt ért el, ami azt bizonyította, hogy tudásban alig maradt el osztrák riválisa mögött.

Az olaszok ellen Turinban 2 : 3-ra kaptunk ki, míg a budapesti visszavágón 1 : 1-re végeztünk. Csehszlovákia ellen 3 : 3, 2 : 1, Svájc ellen : 6 : 2, 1 : 3-ra játszottunk.

Taktikai szempontból ekkor nem értük el riválisaink színvonalát. Ez a taktikai elmaradottság leginkább az olasz csapat ellen jelentkezett perdöntő módon. Labdarúgó-vezetőink nem voltak hajlandók levonni a tanulságokat az azzurik ellen szenvedett ismételt vereségeinkből. Nem vették figyelembe az osztrák—olasz és csehszlovák—olasz összecsapások tapasztalatait, holott ezekből megtanulhatták volna, hogy az olaszokat csak a kezdeményezésnek át nem engedésével, elsősorban technikával, pontos összjátékkal és lyukrajátszással lehet megadásra kényszeríteni.

Így történt azután, hogy a III. Európa Kupa (1933—1935-ig) is csak a harmadik helyet hozta a magyar csapat számára. Következetesen helytelen taktikánk folytán az olaszok ellen három pontot vesztettünk (0 : 1, 2 : 2). Ausztria saját otthonában, Turinban győzte le Pozzo kiváló csapatát, az *olaszok* azonban Bécsben a visszavágón ezútal 2 : 0-ra győztek és ezzel megnyerték a III. Európa Kupát. Ausztria második lett, mi pedig azonos pontszám mellett, de rosszabb gólarányunkkal, ismét a harmadik helyre szorultunk ; a csehszlovákokat és svájciakat tudtuk csak ismét magunk mögé utasítani. (Ausztria ellen 3 : 1, 4 : 4, Csehszlovákia ellen 2 : 2, 1 : 0, Svájc ellen 3 : 0, 2 : 6.)

Az EK IV. mérkőzés-sorozata (1936—1938) befejezetlen maradt. A sorozat az 1938. április 3-i berni Svájc—Csehszlovákia 4 : 0-ás meglepő eredményt hozó találkozóval megszakadt, mert a második világháború kitörése miatt a mérkőzéseket nem folytathatták. Pedig addig csapatunk néhány szép sikert ért el : Ausztria ellen Budapesten 5 : 3, Bécsben 2 : 1 arányban, Csehszlovákia ellen idehaza 8 : 3-ra és ugyancsak Budapesten Svájc ellen 2 : 0-ra győztünk, viszont Turinban 2 : 0-ra vesztettünk a szokásos helytelen taktikával az olasz tizeneggyel szemben, vesztettünk Prágában is 2 : 5-re, Svájc ellen pedig Baselben 1 : 5-re.

A magyar válogatott EK-győzelme és II. helye

A második világháború után 1948-ban került újból kiírásra az EK. A küzdelem eléggé vontatott tempóban bonyolódott le : 1948—1953-ig tartott.

Első mérkőzésünket Budapesten Svájc ellen játszottuk le ; támadósorunk brillírozott és nem kevesebb mint hét góllal terhelte meg ellenfele hálóját. A mérkőzést a jó játékot mutató svájciak 4 : 7 arányban vesztették el.

Ezután az osztrákok ellen Bécsben 2 : 3 arányban maradtunk alul, míg idehaza Csehszlovákiát 2 : 1-re győztük le.

Egy évre rá rosszul folytatódott a dolog. Prágában meglepő, de megérdemelt 2 : 5-ös vereségünk nyomán Sebes Gusztáv és munkatársai a csapat átszervezését határozták el. A nagy nekibuzdulásnak elsősorban Ausztria itta meg a levét : az újpesti Stadionban 6 : 1-re vertük régi riválisunkat.

Azután következett az olaszok elleni kupamérkőzés ugyancsak Újpesten. A magyar csapat olyan fölényesen játszott, hogy szinte kapujához szegezte a hősiesen védekező ellenfelet. Mégis 1 : 1 arányban döntetlen maradt az erőpróba.

A döntő fordulat akkor következett be, amikor Bernben a svájciak 2 : 0-ás vezetése után Hidegkuti vette át a csatársor irányítását és végül 4 : 2-es eredménnyel megadásra késztettük Svájc csapatát. 1953 májusában pedig a római stadionban bizonyították be játékosaink, hogy a helsinki olimpiai tornán aratott 3 : 0-ás győzelmünk az olaszok ellen nem volt véletlen műve.

Ekkorra már kialakult a „nagy-csapatunk". Rómában a következő összeállítású csapat képviselte színeinket : Grosics — Buzánszky, Lóránt, Lantos — Bozsik, Zakariás — Budai II., Kocsis, Hidegkuti, Puskás, Czibor. Ismét 3 : 0-ra győztünk Puskás (2) és Hidegkuti góljával.

A Rómában elhódított 2 EK-pont egyúttal eldöntötte azt a kérdést is, hogy ki nyeri a világháború után első ízben kiírásra került V. Európa Kupát ?

A végső sorrend így alakult: kupagyőztes : *Magyarország* (11 ponttal), második Csehszlovákia (9 p.), harmadik Olaszország (8 p.), negyedik Ausztria (7 p.), ötödik Svájc (5 p.). A nagy siker már a tervszerű és lelkiismeretes előkészítő munka eredménye volt.

A VI. EK küzdelmeit már 1955-ben elkezdték, de nagyon elhúzódott — különösen az 1956. évi ellenforradalmi események után —, s csak 1959-ben fejeződött be, már mint Gerő Kupa, az osztrák szövetség elhunyt elnökének emlékére.

Magyarország meglehetősen jól kezdett, s egészen a Budapesten lejátszott magyar—csehszlovák mérkőzésig veretlen is volt. Az itthon elszenvedett vereséggel azonban Csehszlovákia megelőzött bennünket, s ezt a hátrányt később sem tudtuk behozni. Eredményeink : Csehszlovákia 3 : 1 (Prágában) és 2 : 4, Ausztria 6 : 1 és 2 : 2, Jugoszlávia 2 : 2 és 3 : 1 (Belgrádban), Svájc 5 : 4 és 8 : 0, Olaszország 2 : 0 és 1 : 1. Ezt az EK-t tehát itthon vesztettük el. Összesen 15 pontot szereztünk.

A győztes Csehszlovákia eredményei még : Ausztria 3 : 2, 2 : 2, Svájc 6 : 1, 2 : 1, Jugoszlávia 1 : 0, 2 : 1, Olaszország 1 : 1, 2 : 1, pontszáma 16. Ausztria 11, Jugoszlávia 9, Olaszország 7, Svájc 2 pontot szerzett.

A labdarúgó Európa Kupa (EK), most Gerő Kupa helyezettjei

	I.	II.	III.	IV.
I. (1927—30)	Olaszország 11	Ausztria 10	Csehszlovákia 10 p.	Magyarország 9 p.
II. (1930—33)	Ausztria 11	Olaszország 9	Magyarország 8 p.	Csehszlovákia 7 p.
III. (1933—36)	Olaszország 11	Ausztria 9	Magyarország 9 p.	Csehszlovákia 8 p.
IV. (1936—39)	félbeszakítva, ekkor Magyarországnak 10, Olaszországnak és Csehszlovákiának 7, Ausztriának 5, Svájcnak 3 pontja volt.			
V. (1948—53)	Magyarország 11	Csehszlovákia 9	Olaszország 8	Ausztria 7 pont.
VI. (1955—59)	Csehszlovákia 16	Magyarország 15	Ausztria 11	Jugoszlávia 9 p.

Az eddigi hat EK-ban Magyarország 62 (52), Csehszlovákia 57 (50), Ausztria 53 (48), Olaszország 53 (46) pontot szerzett. A zárójelbe tett szám a félbeszakított EK pontjait nem foglalja magában.

Az „Ifjúsági Nemzetközi Labdarúgó Torna" története

Az ifjúsági labdarúgó-válogatottak mérkőzése a második világháború előtt csak alkalomszerű volt. A felnőttekéhez hasonló torna, vagy valamilyen más mérkőzéssorozat kiírására egyetlen országban sem gondoltak. Ez csak 1945 után vetődött fel : először a FA — az Angol Labdarúgó Szövetség — kezdett foglalkozni ilyen torna megrendezésének a lehetőségével. A kivitelezésre azonban csak lassan került sor. Stanley Rous, az Angol Labdarúgó Szövetség főtitkára javaslatára, az Angol Labdarúgó Szövetség rendezte meg 1948-ban az első ifjúsági tornát, s annak győztese az angol ifjúsági válogatott lett, 2. Hollandia, 3. Belgium, 4. Olaszország, 5. Észak-Írország, 6. Írország.

Az első torna nagy sikere után a Nemzetközi Labdarúgó Szövetség (FIFA) vette kézbe az ifjúsági torna rendezésének ügyét, elhatározta, hogy minden évben kiírja, s a rendezés jogát évenként más-más nemzeti szövetségnek adja.

A torna népszerűsége a következő években fokozódott. Egyre több ország akart vendéglátó lenni, egyre több csapat nevezett a húsvéti iskolai szünidőben lebonyolításra kerülő vetélkedésre.

1949-ben Hollandia volt a rendező. A sorrend a következőképpen alakult : 1. Franciaország, 2. Hollandia, 3. Belgium, 4. Írország, 5. Skócia, 6. Anglia, 7. Ausztria. A döntő eredménye : Franciaország—Hollandia 4 : 1.

1950-ben Ausztriában mérkőztek az ifjúsági labdarúgó-csapatok. A torna eredménye : 1. Ausztria, 2. Franciaország, 3. Hollandia, 4. Luxemburg, 5. Anglia, 6. Svájc. A döntő eredménye : Ausztria—Franciaország 3 : 2.

1951-ben Franciaország fogadta a külföldi fiatalokat. Az elsőséget Jugoszlávia szerezte meg. 2. Ausztria, 3. Írország, 4. Belgium, 5. Anglia, 6. Hollandia. A döntő eredménye : Jugoszlávia—Ausztria 3 : 2.

1952-ben Spanyolország volt a rendező ország. A torna eredménye így alakult : 1. Spanyolország, 2. Belgium, 3. Ausztria, 4. Anglia, 5. Svájc, 6. Franciaország. A döntő eredménye : Spanyolország—Belgium 0 : 0, Spanyolország jobb gólarányával szerezte meg az elsőséget.

Magyar győzelem 1953-ban Belgiumban

Az 1953-as év már nagy fejlődést hozott. 16-ra nőtt a részvevők száma, ekkor kapcsolódott be a torna küzdelmébe *Magyarország* ifjúsági válogatottja is, s mindjárt nagy sikerrel, *első lett.* Négy mérkőzést játszottak a magyar fiatalok és 12 :0-ás gólaránnyal győzedelmeskedtek.

Legyőzték többek között Svájcot 4 : 0-ra, Írországot 4 : 0-ra, Törökországot 2 : 0-ra és a döntőben Jugoszláviát 2 : 0-ra. Ilyen összeállítású csapat szerepelt a legtöbbször : Balogh — Rajna, Környei, Irtási — Szabó, Monok — Bukovi, Nagy, Tichy, Karácsonyi, Hajdú. A további sorrend ez volt : 2. Jugoszlávia, 3. Törökország, 4. Spanyolország, 5. Anglia, 6. Írország.

1954. Nyugat-Németország

A magyar csapat Nyugat-Németországban is szép győzelmekkel kezdett. A Saar-vidék ellen 6 : 0-ra, Anglia ellen 3 : 1-re, Észak-Írország ellen 7 : 2-re győzött. A nyugat-németektől azonban 2 : 0 arányú vereséget szenvedett és így a továbbiakban már csak az 5—8. helyért mérkőzhetett. Ennek során Belgiumot 3 : 1-re, Jugoszláviát pedig 1 : 0-ra győzte le és végeredményben ötödik lett. A sorrend különben ez volt : 1. Spanyolország, 2. Nyugat-Németország, 3. Argentína, 4. Törökország, 5. Magyarország, 6. Jugoszlávia. A döntő eredménye : Spanyolország—Nyugat-Németország 2 : 2. Jobb gólaránnyal a spanyolok végeztek az első helyen. Az itt szerepelt csapatból Szimcsák II., Karádi, Ilku II., Jagodics, Taliga került az élvonalba !

Magyar csoportgyőzelem 1955-ben

1955-ben Olaszországban megszüntették a végső győzelemig folyó küzdelmet s a torna csak a csoportgyőztesekig bonyolódott le. A magyar csapat csoportgyőztes lett, legyőzvén Luxembourgot 4 : 1-re, Törökországot 3 : 0-ra, Jugoszláviát 2 : 0-ra.

1956. Magyarország rendező és csoportgyőztes

1956-ban Magyarország 16 ifjúsági válogatottat fogadott. A torna gazdája különben időközben az Európai Labdarúgó-Szövetség (UEFA) lett. Ismét négy csoportban bonyolódtak le a küzdelmek s az egyes csoportgyőztesek a következő országok lettek : Magyarország, Románia, Olaszország és Csehszlovákia. A magyar csapat eredményei : Magyarország—NSZK 0 : 0, Magyarország—Anglia 4 : 2, Magyarország—Bulgária 2 : 1. A magyar—angol mérkőzés érdekessége volt, hogy Stanley Rousnak annyira tetszett a magyar csapat játéka, hogy októberre meghívta a magyar csapatot két mérkőzésre Angliába. (Az angliai mérkőzéseken a magyar ifjúsági válogatott mindkét alkalommal 1 : 2 arányban kapott ki.)

1957. Spanyolország

Az 1957. évi spanyolországi torna kiírása ismét megváltozott : a végső győzelemig folyt a küzdelem. Az októberi események után hatalmas vérveszteséget szenvedett magyar ifjúsági labdarúgás ezúttal igen gyengén szerepelt. A B-csoportban Spanyolország, az NSZK és Lengyelország mögött a negyedik helyen végzett. Eredményei : Magyarország—NSZK 2 : 2, Spanyolország—Magyarország 8 : 1, Lengyelország—Magyarország 2 : 0. A győzelmet különben meglepetésre Ausztria szerezte meg, amely a döntőben 3 : 2 arányban győzött Spanyolország ellen. A harmadik helyért folyó mérkőzés Franciaország—Olaszország között 0 : 0 arányú döntetlennel végződött.

1958—1960. Luxembourgtól a bécsi győzelemig

Ifjúsági csapatunk újjászervezésének munkája máról holnapra nem hozhatta meg eredményességét, a fejlődés útját azonban nyomon követhetjük az évről évre megrendezett UEFA tornákon.

1958-ban *Luxembourgban* a magyar csapat csoportjában két győzelemmel és két vereséggel harmadik lett és így nem jutott tovább. Csoportunkban Hollandiától 2 : 3, Romániától 1 : 2 arányban vereséget szenvedtünk, Törökországot azonban 1 : 0, Görögországot 3 : 2 arányban legyőztük. A csoportgyőztesek közötti elődöntők eredményei: Olaszország—Franciaország 3 :0, Anglia—Románia 1 : 0. A döntőt *Olaszország* nyerte Anglia ellen 1 : 0 arányban, míg a harmadik helyért Franciaország 3 : 0-ra legyőzte Romániát.

1959-ben *Bulgáriában* a magyar csapat már csoportgyőztes lett. Csoportunk döntőjében 2 : 0-ra legyőztük azt a Spanyolországot, amelytől két évvel előbb súlyos vereséget szenvedtünk. Luxembourg ellen 10 : 1-re győztünk, Ausztriával 0 : 0-ra végeztünk. A csoportgyőztesek közötti elődöntőben Olaszországtól kaptunk ki 1 : 0-ra, míg Bulgária 3 : 0-ra győzte le az NDK-t. A döntőben az otthon játszó *bolgárok* 1 : 0-ra legyőzték az olasz csapatot, míg a III. helyet Magyarország szerezte meg 6 : 1-es győzelmével az NDK felett.

Ifjúsági csapatunk jó szereplését folytatta 1960-ban *Ausztriában*. Itt csoportunkban először az NDK-t győztük le 2 : 0-ra, Nyugat-Németországgal 1 : 1-re végeztünk, Törökországot 3 : 0-ra győztük le, s ezzel ismét csoportgyőztesek lettünk. A csoportgyőztesek közti elődöntőben csapatunk nagy küzdelmet vívott Portugáliával, amelyet kétszeri meghosszabbítás után győztünk le 2 : 1 arányban. A másik elődöntőben Románia 4 : 1-re győzött Ausztria ellen, s nagyarányú győzelme alapján a döntő esélyese lett. *Ifjúsági csapatunk* azonban a döntőben gyors két góllal már az első húsz percben eldöntötte a csatát és végül 2 : 1 arányban győzött. A III. helyért Portugália 2 : 1 arányban legyőzte Ausztriát.

Byssz Róbert rajza a Képes Figyelőben (1947)

A klubcsapatok nagy díjmérkőzései

A Közép-európai Kupa kiírása

A közép-európai klubcsapatok klasszikus küzdelmét, a Közép-európai Kupát először 1927-ben írták ki az alapító országok : Magyarország, Ausztria és Csehszlovákia. Miután az olaszok csak 1929-ben csatlakoztak a KK-ban részt vevő nemzetekhez, pótlásról kellett gondoskodni és ezért a kupabizottság negyedik részvevőnek a jugoszlávokat hívta meg. A fejlődésben levő jugoszláv labdarúgás vezetői örömmel fogadták ezt a megtisztelő meghívást, hiszen ez a nemes vetélkedés mindenképpen olyannak ígérkezett, amelyből déli szomszédaink mind sportbeli, mind pedig anyagi tekintetben csak profitálhattak.

Hogy ezeknek az újszerű díjmérkőzéseknek — amelyek kuparendszerben bonyolódnak le — komoly vonzóereje lesz, ezt nem volt nehéz megjósolni. Abban az időben a közép-európai labdarúgás már igen előkelő helyet foglalt el a nemzetközi vetélkedésben. A KK mezőnye pedig magában foglalta a legjobb magyar, osztrák és csehszlovák egyesületi csapatokat — rendszerint a bajnokság két első helyezettjét, vagy a bajnokot és kupagyőztest — és ezek az együttesek elismerten a vezető nemzetközi klasszishoz tartoztak. Minthogy ezenfelül biztos volt, hogy előbb-utóbb a futballban fénykorukat élő olaszok is be fognak kapcsolódni a KK-ba, ez a körülmény csak emelte szerte a labdarúgó-világban e serlegmérkőzések iránt általánosan megnyilvánuló érdeklődést.

Mi késztette az osztrákok futball vezérét, *Meisl* Hugót, magyar és csehszlovák barátaival együtt arra, hogy elhatározzák a Közép-európai Kupa kiírását ? Vajon csak annak a sokat vitatott kérdésnek a tisztázása, hogy a labdarúgó-kultúrájáról méltán híres Közép-Európának tulajdonképpen melyik a legjobb klubcsapata — és annak alapján hol is játsszák a legjobb futballt? Nem. Természetesen a KK alapításában ennek a gondolatnak is szerep jutott — a döntő ok azonban sokkal reálisabb jellegű volt : egy különleges vonzóerejű mérkőzés-sorozat létesítése, amelyben az anyagi nehézségekkel küzdő közép-európai egyesületek rendkívüli bevételekhez jussanak.

A mind nehezebbé váló túraszervezés ugyanis megbontotta a profi-klubok pénzügyi egyensúlyát. Ezek az egyesületek emelkedő költségvetéssel dolgoztak, de míg a kiadások növekedtek, a közönség érdeklődése inkább csökkenő tendenciát mutatott. „Majd a Közép-európai Kupában kárpótlást fogunk találni" — mondogatták a klubvezérek és igazuk is lett ! Annak ellenére, hogy a mérkőzések a bajnoki idény után a nyári hónapokban kerültek lejátszásra, gyakran tropikus hőmérséklet mellett, mégis megteltek a pályák érdeklődőkkel és az idegeket felborzoló heves iramban, de rendszerint sport-

Az a magyar csapat, amely 4 : 2-re verte az 1934. évi VB-on Egyiptomot: Takács, Feldman (edzők), Toldi, Markos, Lázár, Teleki, Palotás, Szűcs Gy., Szabó A., Futó, Fábián P. (profi kap.); guggol: Sternberg, P. Szabó, Vincze

Magyarország az 1934. és 1938. évi VB-on

Az 1938. évi VB-döntőn Sárosit szabálytalanul löki az olasz hátvéd

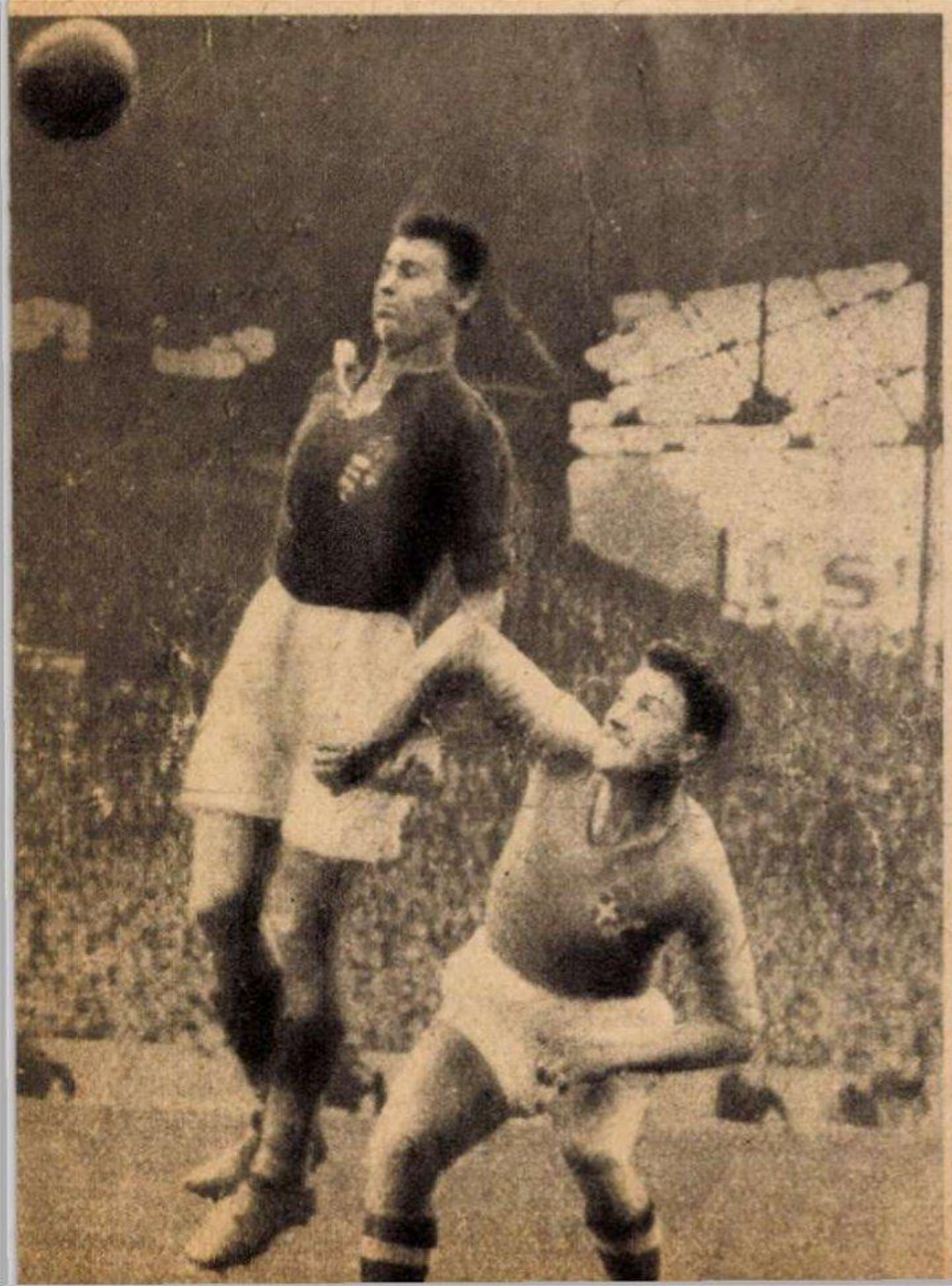

Lebrun francia köztársasági elnök kezet fog az 1938. évi VB döntője előtt a magyar játékosokkal, most éppen Titkossal. Balról: Usetty Béla, az MLSZ akkori elnöke, Lebrun, Sas, Szalay, Titkos, Sternberg

Hidegkuti gólja Brazilia ellen (4 : 2)

Magyar gól Uruguay kapujában. Elől Palotás, hátul Hidegkuti

II. helyezett VB-csapatunk mérkőzéseiből 1954-ben

Grosics egy német szögletnél Schäfer fejéről szedi le a labdát

Grosics védése Uruguay ellen (4 : 2)

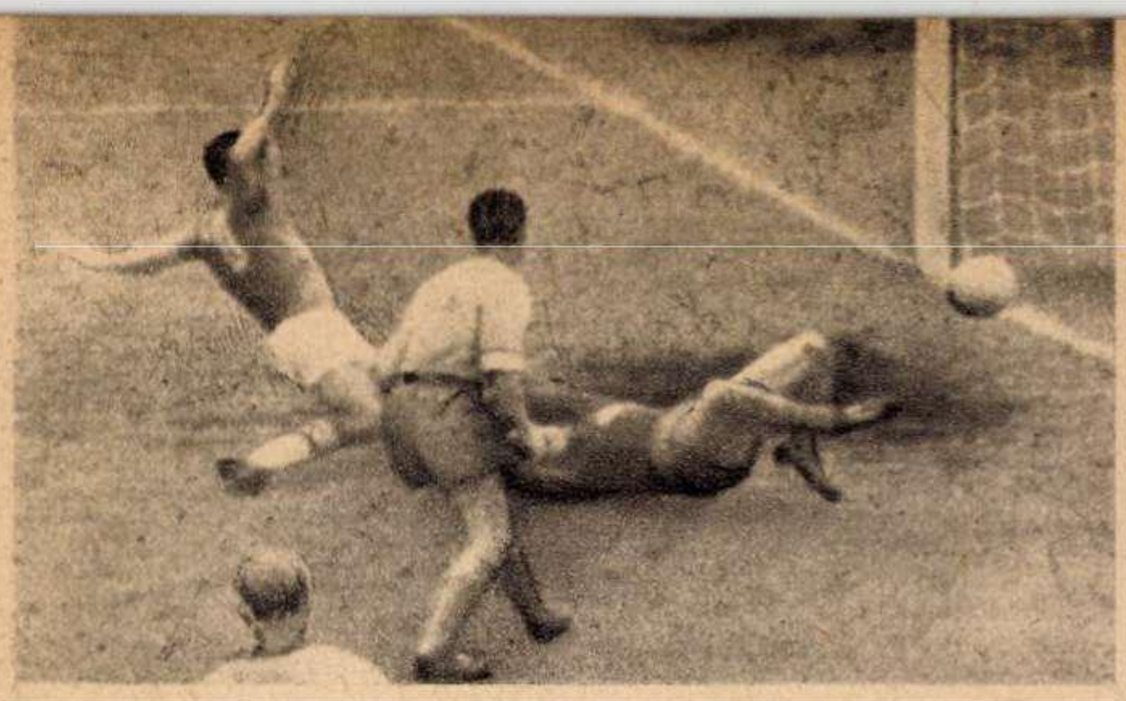

Szereplésünk az 1958. évi VB 16-os döntőjében

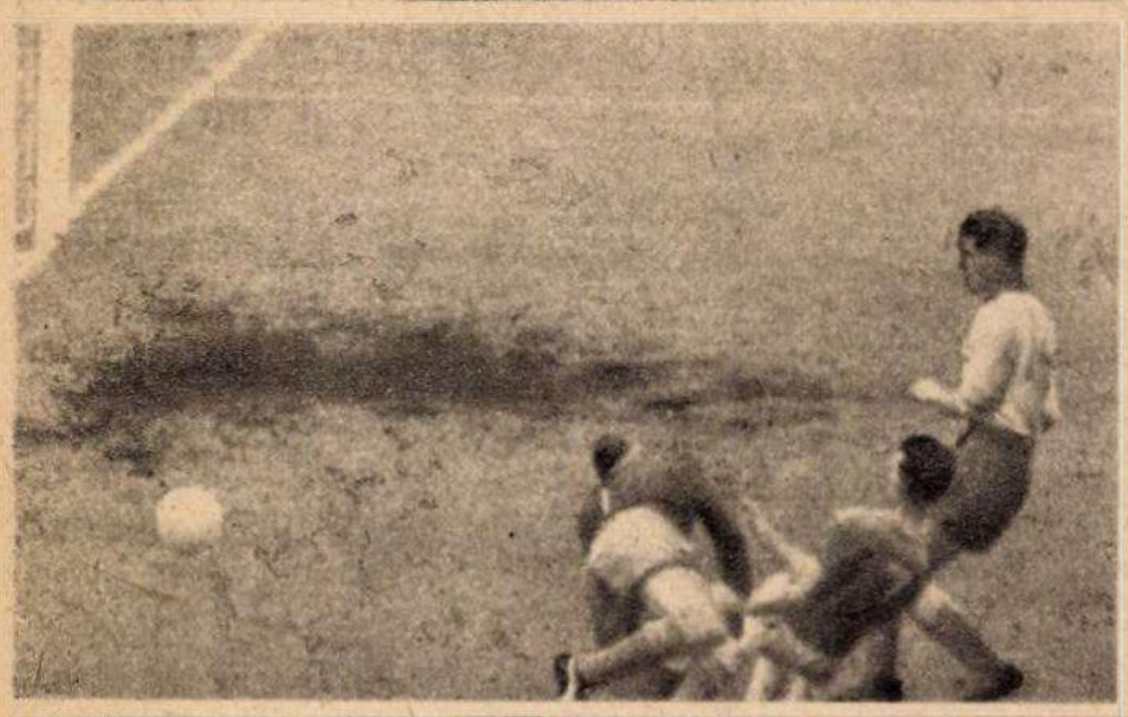

Két gól

az öt közül

a VB-döntőben

Két magyar gól
Mexikó kapujában
(4 : 0)

Brazília
világbajnok csapata

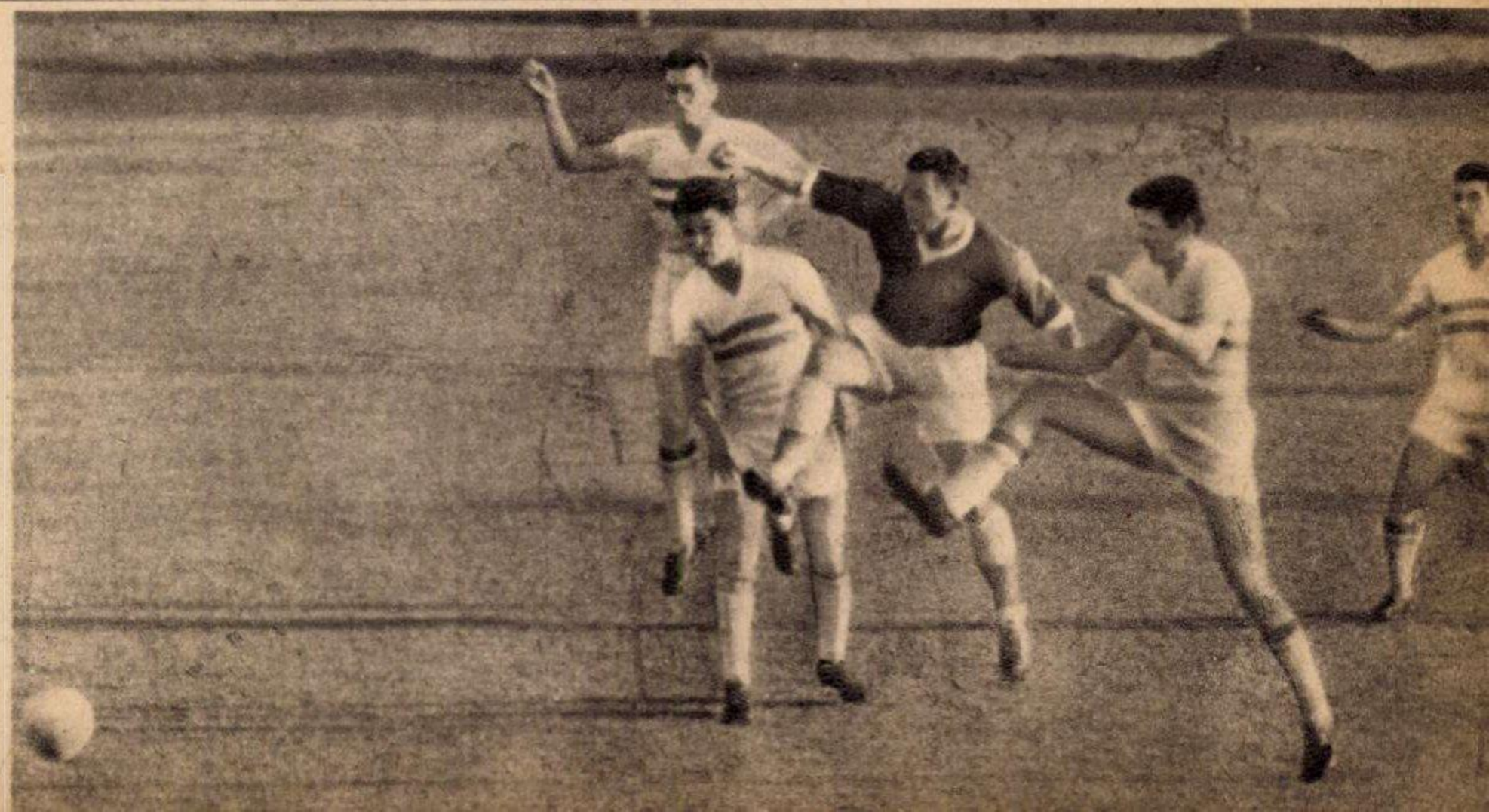

Így „őrizték" a walesi Charlest védőink, — de hiába (1 : 2)

Az I. EK-ban Svájc ellen 3 : 1 arányban győztes csapatunk (1928. nov. 1.), amely a döntőig tartó sikersorozatot indított el: Bukovi, Takács II., Dénes, Kohut, Híres, Turay, Fogoly III., Török, Furman, Nagy J., Németh (tart.), Berkessy

Európa-Kupa

Az első EK-ban győztes olasz csapat

Az V. EK-ban Rómában Olaszország ellen győztes csapatunk (3 : 0). Jobboldalon a három angol játékvezető: Gibson, Ewans, Ling

A Ferencváros Dél-Amerikába utazó csapata 1929-ben, amely legyőzte 3 : 2-re Uruguay OB-győztes csapatát : Ül : Kovács I., Bukovi, Takács I., Tóth-Potya (edző), Szigeti (sz. o. vezető), Bródy (intéző), Hungler II., Takács II., Papp; áll : Táncos, Lyka, Furman, Siflis, Berkessy, Toldi, Amsel, Rázsó, Obitz. Ez a csapat nyerte az 1928. évi KK-t is

Két nagy nemzetközi sikerünk

Az Újpest KK és genfi „Bajnokok tornája" győztese : P. Szabó, Huber, Vörös-Spitz, Sáros, Avar, Borsányi, Török, Dudás, Fogoly III., Víg II., ül : Köves

BTC—Slavia 4 : 2 (1902. ápr. 13.), áll a Slavia csapata, ül a BTC csapata : Lucius, Minder, Ordódy, Mannó, Hajós, Wagner, Bádonyi, Róka, Buda, Fey (diák volt s eldugta a fejét), Harsády

Két egykori nevezetes nemzetközi mérkőzés

FTC—Blackburn Rovers 2 : 1 (1913-ban) : állnak az angolok, ülnek : Fritz, Rumbold, Weinber, Schlosser, Bródy, Pataki, Blum, Tóth-Potya, Weisz F., Borbás, Payer

Sándor fejese a VL (MTK)—Anderlecht (belga) Bajnokcsapatok EK-mérkőzésen

Nemzetközi mérkőzések (B. Cs. E. K. és KK.)

Vasas támadás a Torpedó Moszkva elleni mérkőzésen 1957-ben (3 : 1)

Palotás harca a labdáért a VL (MTK)—Crvena Zvezda mérkőzésen

BELGIUM: TOURNAMENT A GREAT SUCCESS

HUNGARY ARE YOUTH CHAMPIONS

LARGEST GATES FOR ENGLAND MATCHES

WITHOUT conceding a single goal, Hungary won the International Youth Tournament at Easter. Hungary's undoubted superiority over all her rivals provided a most satisfactory result—more conclusive than the coin-tossing competition we saw at Barcelona last year. However, even this year it was found necessary to resort to the coin after England and Yugoslavia had drawn their second round match at Liege. Once again England found herself ill-served by fortune. Yugoslavia went on to the

Az angol szövetség (FA) ifj. könyvének képe és írása Magyarország ifj. csapatának 1953. évi belgiumi győzelméről

Két győzelmünk az UEFA ifj. tornán

Ebbe Schwarz, az UEFA dán elnöke átadja a torna kupáját Ihásznak, a magyar csapat kapitányának Bécsben 1960-ban

Az 1960. évi UEFA-tornán győztes magyar csapat, balról: Kapocsi S. (edző), Kékesi, Farkas, Kürtösi, Mészöly, Káposzta, Ihász, Menczel, guggol: Galambos, Krejcsi, Száger, Faliszek

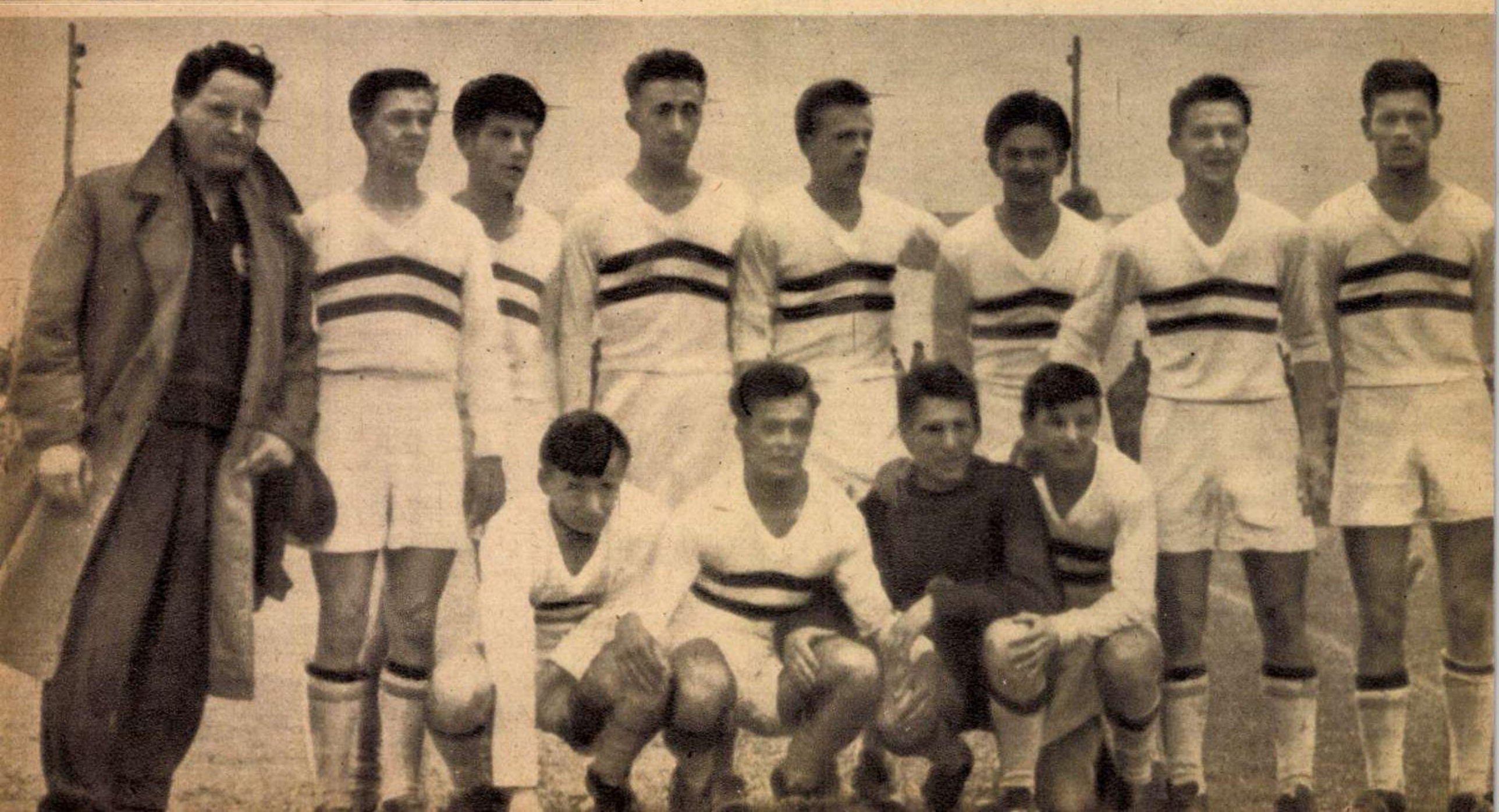

szerű keretek között lezajló küzdelmek nemcsak a közvetlenül érdekelt országokban tettek óriási népszerűségre szert. A kupadöntőre pl. a nyugati országok is elküldték megfigyelőiket és tudósítóikat, hogy azok olvasóiknak beszámoljanak a nagy érdeklődést keltő sporteseményről.

Érdekes, hogy a Nemzetközi Futball Szövetség, a FIFA, csak viszolyogva engedélyezte a Közép-európai Kupa kiírását. A világszövetség akkori urainak egy része kicsinyes személyi és féltékenykedési okokból szívesebben vette volna, ha nem jön létre ez a parádés díjmérkőzés-sorozat, végül azonban deferálnia kellett a KK-t követelő országok közvéleménye előtt, amely alig várta már, hogy megkezdődjenek ezek a vérbeli kupaküzdelmek.

A Konrád II-eset a KK-premieren

Az első évben a következő klubcsapatokból állt a KK mezőnye: Újpest, Hungária (Magyarország), Slavia, Sparta (Csehszlovákia), Admira, Rapid (Ausztria), Hajduk, Beogradski (Jugoszlávia).

A magyar labdarúgás szempontjából nem alakult jól a KK nyitánya. Az Újpest a prágai Slaviával szemben már a selejtező fordulóban alulmaradt és kiesett a további küzdelmekből. A Hungáriát viszont a kupa-bizottság egy nem egészen igazságos határozata ütötte el a további részvételtől. A kék-fehérek ugyanis kétszer játszottak döntetlenül a félelmetes hírű Spartával, amelynek vezetősége a második, Prágában lezajlott találkozó után óvást jelentett be a kupa-bizottságnál azon a címen, hogy a magyar egyesület igazolatlanul szerepeltette Konrád II-t, aki 10 évi külföldi tartózkodás után hazatért régi egyesületéhez. A bizottság az óvásnak helyt adott és így a különben is favorizált *Sparta* került a döntőbe, amelyet meg is nyert a másik ágon a végküzdelemre magát kvalifikáló bécsi Rapid ellen. A Sparta fölényére jellemző volt, hogy a prágai finálét 6 : 2 arányban nyerte. A bécsi visszavágón a Rapid 2 : 1-es győzelmet vívott ki, ez azonban az összeredmény szempontjából már nem jelentett sokat.

Már az első kiírás is beváltotta az egyesületek anyagi várakozásait; *komoly bevételekhez* juttatta a részvevő klubokat.

Az első magyar KK-diadal

Már 1928-ban megszületett az első magyar KK-győzelem. Ez a bravúr a *Fradi* nevéhez fűződött. A zöld-fehérek a selejtező fordulóban megsemmisítő fölénnyel győzték le a jónevű jugoszláv Beogradskit, majd heves küzdelem után a Slaviát verő kitűnő bécsi Admirát kényszerítették megadásra, hogy azután a döntőben a budapesti találkozón valóban szenzációs eredménnyel 7 : 1 arányban lelépjék Bécs kedvenc csapatát, a Rapidot. A bécsi visszavágón a Rapid 5 : 3-ra nyert ugyan, de ezzel már nem tudta megakadályozni, hogy a kupa Budapestre kerüljön, mert az összesített gólarány a magyar csapat javára alakult ki.

A *Ferencváros* ezt a nagy diadalát a következő csatársorával érte el: Rázsó, Takács II., Turay, Szedlacsek, Kohut.

A másik magyar részvevőt, a Hungáriát a Rapid kiverte a kupából.

Újpest a Fradi nyomdokain . . .

Az 1929. évi KK-küzdelmekben dél-amerikai túrája miatt a Ferencváros nem vett részt. Amikor a magyar színek egyik képviselőjét, a Hungáriát már az első fordulóban legyőzte a bécsi Vienna, másik képviselőnkre: az Újpest csapatára hárult a feladat, hogy a tengerentúlra utazott kupavédő Fradit megfelelően helyettesítse. Nos, az újpestiek teljes sikerrel eleget tettek ennek a feladatnak. A prágai Sparta, a nagyszerű Rapid és a prágai Slavia „tetemén" keresztül megnyerték a KK-t, amely ily módon kerületet változtatva, a budapesti Ferencvárosból — Újpestre került.

Újpest a döntőn a következő összeállításban szerepelt: Aknai — Dudás, Fogoly III. — Borsányi, Volentik, Vig — Török, Avar, Sólyom, Vörös, P. Szabó.

A győzelemben oroszlánrésze volt a Török—Avar jobbszárnynak; a fedezetsorban Borsányi tűnt ki legjobban, a közvetlen védelem szokott biztos játékát nyújtotta.

Sorozatos KK-kudarcaink

A következő évek — nem kis részben a játékosainkkal űzött rablógazdálkodás, a túramérkőzések halmozása folytán — magyar KK-kudarcok jegyében álltak. 1930-ban a bécsi *Rapid* nyerte a kupát (a Ferencváros és az Újpest kiestek), 1931-ben a *Vienna* lett a győztes (a Bocskai és a Hungária kiestek). 1932-ben a *Bologna* nyerte a kupát (az Újpest és a Ferencváros kiestek), 1933-ban az újonc *Austria* lett kupagyőztes (az Újpest és a Hungária kiestek).

1934-ben minden országból az addigi gyakorlattól eltérően 4—4 csapat vehetett részt a KK-ban (a magyar színeket az Újpest, Ferencváros, Hungária és Bocskai képviselték). Bár a Hungária a selejtező fordulóban nem kevesebb, mint 6 mérkőzést vívott a Sparta ellen (mert az első hármat a kupa-bizottság a csehszlovák Faczinek igazolatlan szereplése miatt megsemmisítette), végül is csak sorsolással dőlt el a továbbjutás kérdése a Sparta javára. Ebben az évben ismét a Bologna lett a KK győztese.

Csak 1935-ben sikerült ismét a Ferencvárosnak a döntőre kvalifikálnia magát, ahol a prágai Spartával került szembe. Az első mérkőzés a zöld-fehérek 2 : 1-es győzelmét hozta, a visszavágón viszont a csehszlovák csapat maradt 3 : 0 arányban felül és így a *Sparta* másodízben vehette birtokában az értékes serleget. A Fradi mellett ebben az évben az Újpest, Hungária és Szeged képviselték a magyar színeket, sajnos sikertelenül.

Az 1936-os évben a magyar csapatok — Ferencváros, Hungária, Újpest és Phöbus — csakúgy, mint az olasz és svájci részvevők nem jutottak el a döntőig. Itt a bécsi Ausztria és ismét a Sparta csaptak össze; ádáz küzdelmet vívtak és a legkisebb gólaránnyal (0 : 0, illetve 1 : 0) a bécsi *Austria* lett a kupagyőztes.

1937-ben végre megint magyar diadal . . .

Sokáig emlékezetes marad részünkre az 1937. évi Közép-európai Kupaversengés. Úgy látszott, hogy ismét bécsi győzelmet fog hozni a nagy konkurrencia. Az Austria előbb a Bolognát, majd az Újpestet kapcsolta ki a küzdel-

mekből ; a Ferencváros a Slavia, majd a Vienna legyőzésével került az elődöntőbe, ahol egymással kerültek szembe. Mindkét együttes nagyszerű formát mutatott addigi mérkőzésein és így lázas érdeklődés kísérte a két kiváló képességű csapat erőpróbáját. Az első találkozó Bécsben került sorra és bár a magyarok mindent elkövettek a siker érdekében, Sindelarékat ezen a napon szinte lehetetlen volt legyőzni. A bécsi közönség már elkönyvelte az Austria döntőbe jutását, hiszen a Ferencváros 4 : 1 arányú vereséggel vonult le a práteri Stadion gyepéről. A budapesti mérkőzés azonban még a legoptimistább magyar várakozásokon is túltett és drámai lefolyású volt. Félidőben a zöld-fehérek 2 : 1 arányban vezettek és ezzel az Austria előnye két gólra csökkent. Szünet után a közönség fergeteges buzdításától fellelkesítve, a Fradi behozta ezt a kétgólos hátrányt, és egy fantasztikus finisben újabb két góllal terhelve meg a bécsiek hálóját, 6 : 1-es győzelemmel vívta ki a döntőbe jutás jogát. Ezt a bravúrt a *Ferencváros* következő összeállítású csapatával vitte véghez: Háda — Tátrai, Korányi — Hámori (Magda), Polgár, Lázár — Táncos, Kiss, dr. Sárosi, Toldi, Kemény.

A döntőben a zöld-fehérek a római Lazióval kerültek szembe. Erős olasz ellenfelüket mindkét oldalon legyőzve megnyerték a Közép-európai Kupát.

Két magyar csapat a KK-döntőben

A kupát védő *Ferencváros* a következő két esztendőben is kiharcolta a döntőbe jutást. De mindkét esetben be kellett érnie a második hellyel. 1938-ban a prágai *Slavia* szerezte meg a Fradi ellen első ízben a KK-győztes büszke címét, 1939-ben pedig ritka sikert ért el a magyar futball, hiszen két magyar csapat — az *Újpest* és *Ferencváros* — jutott, az egész mezőnyt megelőzve, a kupadöntőbe. A Ferencváros a Spartát és Bolognát, az Újpest az Ambrosianát és Beogradskit verte ki az előmérkőzéseken. A döntőben a magyar bajnok *Újpest* a következő csapattal állt ki a zöld-fehérek ellen : Sziklai — Futó, Fekete — Szalai, Szücs, Balogh — Ádám, Vincze, Zsengellér, Kállai, Kocsis. Az első mérkőzést 4 : 1-re nyerték az újpestiek, a második 2 : 2 arányban döntetlenül végződött.

16 éves szünet után magyar győzelmek

A második világháború és az azt követő nemzetközi feszültség folytán a KK küzdelmei „átmenetileg" szüneteltek. Ez a szünetelés 16 évig tartott.

Végre magyar—osztrák kezdeményezésre 1955-ben újra megindulhattak — az olaszok nélkül — a KK-mérkőzések. Az újjáéledt Közép-európai Kupa első elhódítása a *Vörös Lobogó* nevéhez fűződött. A kék-fehérek a bécsi Wacker és a Hajduk legyőzése után kerültek az elődöntőbe, ahol a Honvéd csapatával szemben kiharcolták a továbbjutást. Majd a döntőben 6 : 0, illetve 2 : 1 arányban legyőzték a csehszlovák UDA-t.

Ezzel Hidegkuti és társai a kék-fehérek régi vágyát valósították meg : megnyerték a KK-t. (Az MTK-nak, illetve Hungáriának ez nem sikerült.)

A döntőben így állt fel a Vörös Lobogó : Fazekas — Kovács II., Börzsei, Kovács III. — Kovács I., Zakariás — Sándor, Kárász, Hidegkuti, Molnár (Palotás), Szimcsák I.

A lebecsült Vasas első KK győzelme

Az 1956. évi kupa-vetélkedést is magyar diadal tette emlékezetessé. Valóban szenzációs volt az a mód, ahogyan a Honvéd helyett „beugrott" és így ellenfelei részéről eleinte lebecsült Vasas sorra két vállra fektette híres ellenfeleit: a prágai UDA-t, majd a belgrádi Partizánt. Az UDA törzsét annak a csehszlovák válogatottnak tagjai alkották, amely a Népstadionban előzőleg 4 : 2-re győzött a mi nagyválogatottunk ellen.

A döntőre a Vasas és a bécsi Rapid kvalifikálták magukat. Mind a bécsi, mind a budapesti találkozó döntetlenül végződött és így egy harmadik erőpróbára került sor. A mérkőzés színhelye a Népstadion volt. Zsúfolt nézőtér előtt a szinte megtáltosodott magyar együttes mindenkit magávalragadó játékkal 9 : 2 arányban megsemmisítő vereséget mért a bécsi Rapid kiváló csapatára, amely második képviselőnket, a Vörös Lobogót kapcsolta ki előzőleg a küzdelmekből.

A *Vasas* ragyogó győzelme felejthetetlen lesz azok számára, akik jelen lehettek a harmadik Vasas—Rapid mérkőzésen.

Az emlékezetes győzelem hősei a következők voltak: Kamarás — Kárpáti, Konta, Sárosi — Bundzsák, Berendi — Raduly, Csordás, Szilágyi I., Teleki, Lelenka (Szilágyi II.).

A Vasas KK rekordja: másodszor is győzedelmeskedett!

Az 1957-es évben már-már úgy látszott: nem kerül sor a KK lejátszására az ismeretes, magasabb osztrák helyről elrendelt „bojkott" miatt. Végül is győzött a józanság és a Budapesten megtartott KK-értekezleten az osztrák küldöttek hivatalosan bejelentették, hogy csapataik részt vesznek a díjmérkőzésen. Így tehát a Közép-európai Kupában érdekelt országok közönsége 1957 nyarán sem maradt kiemelkedő jelentőségű labdarúgó-attrakció nélkül.

Már a KK I. fordulója is heves küzdelmeket hozott, s egyáltalában nem hiányoztak az olasz csapatok. Döntetlenek után a harmadik mérkőzésen dőlt el két továbbjutó sorsa. Itt esett ki a Rapid ellen az MTK, mert 1 : 1 és 3 : 3 után Bécsbe tűzték ki a harmadik mérkőzést, s ezt a játékosok idegei már nem bírták. Hidegkuti kiállítása után 4 : 1 lett az eredmény. A belgrádi Crvena Zvezda 1 : 1, 1 : 1 után 1 : 0-ra győzte le a prágai Duklát. A másik két továbbjutót csak jobb gólaránya juttatta győzelemhez. Így a Vasas a Népstadionban elért 3 : 0 után Bécsben csak 1 : 2-re kapott ki a Viennától, míg az újvidéki Vojvodina a pozsonyi 0 : 1 után otthon 6 : 0-ra győzte le a Slovan Bratislavát.

A Vasas a II. fordulóban azután általános meglepetésre 3 : 1 arányú bravúros győzelmet aratott Belgrádban a Crvena Zvezda ellen s megismételte sikerét a Népstadionban is 3 : 2 arányban. A másik elődöntőben biztosnak látszott a bécsi Rapid továbbjutása otthoni 3 : 0-ás győzelme alapján. Csak a Vojvodina magyar edzője, Lyka Antal nem adta fel a reményt és gondos testi és lelki előkészítés után a Vojvodina 4 : 1-es otthoni győzelemmel behozta hátrányát. A mérkőzés előtt sorsoltak egy esetleges harmadik mérkőzés színhelyéről, s a sors Belgrádot jelölte ki. A Rapid a mérkőzés után vitatta a sorsolás helyességét, majd visszalépett. Így került a Vojvodina a döntőbe.

A döntő első mérkőzésén a Vasas a Népstadionban ugyanolyan kiválóan játszott, mint előző évben a Rapid ellen és 4 : 0-ás vezetést szerzett. Az újvidéki

visszavágón 2 : 1-re győzött a Vojvodina, ez a győzelem azonban már nem csökkentette a *Vasas* egymásutáni kettős KK győzelmének értékét, amellyel új rekordot állított fel, egyben visszavonhatatlanul beérkezett — az igazi „kupa csapat" jellegen kívül — a klasszis csapatok sorába is.

A Vasasban játszott: Kovalik, Kárpáti, Sárosi, Szilágyi II., Berendi, Raduly, Szilágyi I., Bundzsák, Lelenka (6—6), Konta, Bárfi és Teleki (3—3), Palásti (2) és Csordás (1).

Húsz év után újabb magyar KK-döntő

Miután az olaszok még mindig vonakodtak résztvenni a KK-ban, 1959-ben ismét magyar—osztrák—csehszlovák—jugoszláv négyes indult a KK-ban. De már az első forduló után leszűkült a mezőny magyar—jugoszláv párharccá, miután az osztrák és csehszlovák futballt képviselő csapatok kiestek. A mieink nagyszerűen rajtoltak, mert a Honvéd a WAC kapujába hét gólt, az MTK a prágai Dinamó kapujába öt gólt helyezett el egy mérkőzésen.

Az elődöntőben a jugoszláv csapatok kemény ellenfeleknek bizonyultak. A Honvéd a Partizánnal kétszer is döntetlenül mérkőzött és csak a sorsolásnál bizonyult szerencsésebbnek. Az MTK egygólos győzelemmel és egy döntetlennel győzte le a Vojvodinát.

A döntőben 1939 óta — tehát húsz év után — ismét szemben állott két magyar tizenegy. A bajnokságban az MTK megelőzte a Honvéd csapatát, itt fordítva történt: az egyik meccset egy gólkülönbséggel a Honvéd nyerte, a másik döntetlenül végződött, így a Honvéd lett a KK 1959. évi győztese, egyben az utolsó győztes ebben a rendszerben.

A Honvéd 4 : 3-ra győztes csapata: Faragó — Törőcsik II., Szőcs, Dudás — Bozsik, Kotász — Marosi, Töröcsik I., Tichy, Gilicz, Regős. Edző: Sós Károly.

Magyarország nyerte az újrendszerű KK-t

A Közép-európai Kupa 1955 óta veszített érdekességéből azáltal, hogy az olaszok nem vettek részt benne, s nem is tagadták, hogy a KK addigi rendszerével nincsenek megelégedve. 1960-ra azután maguk az olaszok jöttek azzal a javaslattal, hogy új rendszerben bonyolítsák le a KK-t, s akkor nemcsak hogy részt vesznek benne, hanem ők maguk ajánlanak fel díjat az új rendszerű KK-ra. Az olasz javaslatot elfogadták a közép-európai országok.

Az olaszok új KK-rendszere szerint részben bővült, részben szűkült a KK alapja. Bővült azáltal, hogy nem 2, 3 vagy 4, hanem országonként 6 klubcsapatot indíthatott minden ország. Szűkült pedig annyiban, hogy nem játszották végső döntésig a tornát, összesen két hét alatt lebonyolódott a KK-torna a régebbi két hónap, vagy még több helyett. Ezzel szemben a KK-t nem klubcsapat nyerte, hanem az az ország, amelynek 6 csapata a 12 mérkőzésen (egyszer otthonában, egyszer az ellenfél pályáján) a legtöbb pontot szerezte. Egyforma pontszám esetén a gólarány döntötte volna el a KK sorsát. Erre azonban nem került sor.

Magyarország hat csapata ugyanis már az I. fordulóban vezetett 8 ponttal Jugoszlávia (7), Csehszlovákia (6), Ausztria (5) és Olaszország (4) előtt, s ez a sorrend a II. fordulóban csak annyiban változott, hogy Olasz-

ország megelőzte Ausztriát, de a három élcsapat továbbra is megtartotta helyét. A végső sorrend:

Ország	Gy.	E.	V.	A.g.	K.g.	Pont
1. Magyarország	8	1	3	25	16	17
2. Jugoszlávia	7	1	4	26	18	15
3. Csehszlovákia	6	1	5	24	18	13
4. Olaszország	4	—	8	12	20	8
5. Ausztria	3	1	8	17	32	7

A magyar csapatok pontjai a 17-ből: MTK és Vasas 4—4 p., Tatabánya 3 p., Diósgyőr, Ferencváros és Újpesti Dózsa 2—2 pont. Érdekes, hogy utóbbi három csapat idegenben győzött, otthonában kikapott.

A Vasasok eredménye: Vienna 3 : 2, 3 : 1, MTK—Sarajevo 2 : 1, 2 : 1, Tatabánya—Crvena Hvezda 2 : 1, 3 : 3, Ferencváros—Simmering 1 : 2, 5 : 1, Újpesti Dózsa—Fiorentina 0 : 1, 2 : 0, Diósgyőr—Palermo 2 : 1, 0 : 2.

A külföldi csapatok egymás elleni eredményei: Alessandria—Velezs Mostar 1 : 4, 1 : 2, Hajduk—Bologna 3 : 1, 1 : 0, OFK Belgrad—Banik Ostrava 1 : 2, 3 : 2, Slovan Bratislava—Partizán Belgrád 1 : 2, 4 : 1, Vojvodina—WAC 2 : 2, 5 : 0, Dukla Prága—WSC 1 : 2, 2 : 1, Spartak Stalingrad Prága—Linz 3 : 1, 3 : 1, Roma—Spartak Trnava 0 : 2, 1 : 0, Austria—Udinese 0 : 2, 4 : 2.

Az MTK csapatában játszottak: Gelei — Palicskó, Sipos, Lantos — Gál, Kovács III. — Bóta (Faliszek), Nagy, Molnár, Lackó (Kuti), Szimcsák I. Edző: Hidegkuti Nándor.

A Vasasok csapatában játszottak: Szentmihályi — Kárpáti, Mészöly, Ihász — Bundzsák, Berendi — Lenkei, Machos, Szilágyi I. (Csordás), Borsos, Mathesz. Edző: Illovszky Rudolf.

A két csapatnak nemcsak a pontszáma, hanem a gólaránya is egyenlő (6 : 3, illetve 4 : 2) volt.

A KK ranglistája
(1927—1960)

Győzelmek száma:	Magyarország	9
	Ausztria	4
	Csehszlovákia	3
	Olaszország	2
II. helyek száma:	Ausztria	5
	Magyarország	4
	Csehszlovákia	4
	Olaszország	2
	Jugoszlávia	2

(Egyízben nem volt döntő, s így nem volt II. helyezett.)

Magyar csapatok a Közép-európai Kupában

1927

Hungária—Beogradski 4 : 2, 4 : 0. Sparta—Hungária 2 : 2, 0 : 0 után Kondrád II. szereplését a KK-bizottság jogosulatlannak minősítette, így a Sparta ment tovább. Slavia—Újpest 4 : 0, 2 : 2.

A döntőben: Sparta—Rapid 6 : 2, 1 : 2.

1928

Ferencváros—Beogradski 7 : 0, 6 : 1, Ferencváros—Admira 2 : 1, 1 : 0.
Rapid—Hungária 6 : 4, 1 : 3, 1 : 0.
A döntőben: Ferencváros—Rapid 7 : 1, 3 : 5.

1929

Újpest—Sparta 6 : 1, 0 : 2. Újpest—Rapid 2 : 1, 2 : 3, 3 : 1.
Vienna—Hungária 4 : 1, 1 : 2.
A döntőben: Ujpest—Slavia 5 : 1, 2 : 2.

1930

Ferencváros—Slavia 2 : 2, 1 : 0. Rapid—Ferencváros 5 : 1, 1 : 0.
Ambrosiana—Újpest 4 : 2, 2 : 4, 1 : 1, 5 : 3.
A döntőben: Rapid—Sparta 2 : 0, 2 : 3.

1931

Vienna—Bocskai 3 : 0, 4 : 0.
WAC—Hungária 5 : 1, 1 : 3.
A döntőben: Vienna—WAC 3 : 2, 3 : 1.

1932

Juventus—Ferencváros 4 : 0, 3 : 3.
Vienna—Újpest 5 : 3, 1 : 1.
A döntőben: Bologna ellenfél nélkül győz, a Slaviát és Juventust botrány miatt a KK-bizottság kizárta.

1933

Juventus—Újpest 4 : 2, 6 : 2.
Sparta—Hungária 3 : 2, 2 : 1.
A döntőben: Austria—Ambrosiana 1 : 2, 3 : 1.

1934

Ferencváros—Floridsdorf 8 : 0, 2 : 1. Ferencváros—Kladno 6 : 0, 1 : 4, Bologna—Ferencváros 1 : 1, 5 : 1.
Bologna—Bocskai 2 : 0, 1 : 2.
Újpest—Austria 2 : 1, 2 : 1. Juventus—Újpest 3 : 1, 1 : 1.
Sparta—Hungária 5 : 4, 1 : 2, 5 : 2 (megsemmisítve Facinek, Sparta jogosulatlan szereplése miatt) 1 : 2, 2 : 1, 1 : 1, sorshúzással a Sparta ment tovább.
A döntőben: Bologna—Admira 2 : 3, 5 : 1.

1935

Hungária—Admira 2 : 3, 7 : 1. Juventus—Hungária 3 : 1, 1 : 1.
Fiorentina—Újpest 2 : 0, 4 : 3.
Ferencváros—Roma 1 : 3, 8 : 0. Ferencváros—Zsidenice 4 : 2, 6 : 1. Ferencváros—Ausztria 4 : 2, 2 : 3.
Slavia—Szeged 4 : 1, 0 : 1.
A döntőben: Sparta—Ferencváros 1 : 2, 3 : 0.

1936

Phöbus—Young Fellows 3 : 0, 6 : 2. Sparta—Phöbus 5 : 2, 2 : 4.
Újpest—Torino 0 : 2, 5 : 0. Újpest—Prostejov 1 : 0, 2 : 0. Austria—Újpest 2 : 1, 5 : 2.
Slavia—Ferencváros 2 : 5, 4 : 0.
Vienna—Hungária 2 : 0, 5 : 1.
A döntőben: Austria—Sparta 0 : 0, 1 : 0.

1937

Ferencváros—Slavia 2 : 2, 3 : 1. Ferencváros—Vienna 2 : 1, 0 : 1, 2 : 1. Ferencváros—Austria 1 : 4, 6 : 1.
Újpest—Venus, Bukarest 6 : 4, 4 : 1. Austria—Újpest 5 : 4, 2 : 1.
Lazio—Hungária 1 : 1, 3 : 2.
A döntőben: Ferencváros—Lazio 4 : 2, 5 : 4.

1938

Ambrosiana—Kispest 4 : 2, 1 : 1.
Juventus—Hungária 3 : 3, 6 : 1.
Ferencváros—Zsidenice 1 : 3, 3 : 0. Ferencváros—Ripensia 5 : 4, 4 : 1. Ferencváros—Juventus 2 : 3, 2 : 0.
Rapid, Bukarest—Újpest 1 : 4, 4 : 0.
A döntőben : Slavia—Ferencváros 2 : 2, 2 : 0.

1939

Ferencváros—Sparta 2 : 3, 2 : 0. Ferencváros—Bologna 1 : 3, 4 : 1.
Újpest—Ambrosiana 1 : 2, 3 : 1. Újpest—Beogradski 2 : 4, 7 : 1.
A döntőben : Újpest—Ferencváros 4 : 1, 2 : 2.

1955

Vörös Lobogó (MTK)—Wacker 3 : 3, 2 : 2, 5 : 1. Vörös Lobogó—Hajduk 6 : 0, 2 : 3, Vörös Lobogó—Honvéd 2 : 5, 5 : 1.
Honvéd—Wiener SC 5 : 2, 5 : 4.
A döntőben : Vörös Lobogó—UDA Prága (6 : 0, 2 : 1.

1956

Vasas—UDA 2 : 0, 2 : 2, Vasas—Partizan Belgrád 6 : 1, 0 : 1.
Vörös Lobogó—Crvena Zvezda 1 : 1, 5 : 3. Rapid—Vörös Lobogó 3 : 3, 4 : 3.
A döntőben : Vasas—Rapid 3 : 3, 1 : 1, 9 : 2.

1957

Rapid—MTK 1 : 1, 3 : 3, 4 : 1.
Vasas—Vienna 3 : 0, 1 : 2. Vasas—Crvena Zvezda 3 : 1, 3 : 2.
A döntőben : Vasas—Vojvodina 4 : 0, 1 : 2.

1959

Honvéd—WAC 1 : 2, 7 : 0. Honvéd—Partizán 3 : 3, 2 : 2, sorsolással a Honvéd jutott tovább.
MTK—Dinamo Prága 5 : 0, 2 : 4. MTK—Vojvodina 2 : 1, 0 : 0.
A döntőben : Honvéd—MTK 4 : 3, 2 : 2.

Bajnokcsapatok tornái

Az Újpest Genfben az első „bajnokok bajnoka"

Az 1929/1930-as években élcsapataink a megelőző esztendők nemzetközi kudarcai után — amelyek nagymértékben csökkentették a hazai mérkőzések vonzóerejét is — néhány külföldön kivívott szép sikerrel állították helyre a magyar labdarúgás megingott tekintélyét. Ezek között elsősorban a bajnok *Újpest* feltűnést keltő diadala a genfi „Bajnokok tornáján" öntött új reményeket már-már csüggedő labdarúgó-társadalmunkba.

A genfi tornán — amely először állította szembe az év bajnokait — az angolok kivételével a futballban számottevő valamennyi európai ország képviseltette magát. A mezőny a következő csapatokból állt : Fürth (Németország), Vienna (Ausztria), Sete (Franciaország), Slavia (Csehszlovákia), Irun (Spanyolország), Go Ahead (Hollandia), Bologna (Olaszország), Brugeois (Belgium), Servette (Svájc) és Újpest (Magyarország).

A nagy sportesemények, a „Bajnokok tornáján" megjelentek Genfben Európa legkiválóbb szakemberei, szövetségi és egyesületi vezetői, edzői és természetesen a legismertebb európai sporthírlapírók is. Noha a mérkőzések nem zajlottak le nagy tömegek előtt, hiszen a Servette sporttelepén a felállított póttribünök ellenére sem fért el több, mint 20 000 néző, az egyes

kupameccsek eredményeit mohón lesték a különböző országok futball-szurkolói. A torna úgy indult, hogy azt a bécsi Vienna fogja fölényesen megnyerni ; az osztrákok a svájci bajnok Servettet pompás játék után 7 : 0-ra, majd a német Fürth nagyhírű együttesét 7 : 1-re győzték le. Ugyanakkor az Újpest a spanyol Irun ellen csak erős küzdelem után tudott 3 : 1-re nyerni, viszont a holland Go Ahead csapatát már javuló formában 7 : 0-ra lépte le. Az elődöntőben azután elvérzett a nagy favorit Vienna. A nemzetközi tornák történetének egyik legdurvább mérkőzésén a Slavia a bécsieket 3 : 1-re verte. Az Újpest a Servette fölötti 3 : 0-ás győzelmével került a döntőbe a kemény Slavia ellen. A magyar bajnok a küzdelmet tartalék középcsatárral (Köves — Kvasz) volt kénytelen felvenni. A szakemberek már csak emiatt sem bíztak az Újpest sikerében. Nos a beállított középcsatár, Köves-Kvasz — akinek tulajdonképpeni posztja a fedezetsorban volt — csattanós leckében részesítette a kételkedőket. Az *Újpest* 3 : 0-ra győzött a Slavia ellen, ritkán látott, kitűnő játékkal ; — s a diadalból az oroszlánrész a tartalék Kövest illette : mindhárom magyar gólt — három védhetetlen bombát ! — ő juttatta a szuperklasszisú Planicka hálójába !

Az egész futball-világban visszhangot keltő diadalt a lila-fehérek a következő összeállításban vívták ki : Aknai — Dudás, Fogl III. — Borsányi Volentik, Víg — Török, Avar, Köves, Spitz, P. Szabó.

Így lett 1930-ban a magyar Újpest Genfben az első „bajnokok bajnoka!"

A „negyedik" Phöbus a Slavia ellen kiesett a II. „Bajnokok tornáján"

A genfi „Bajnokok tornájának" csak hét évvel később, 1937-ben akadt követője : a franciák írták ki. A kiírás és szervezés azonban egy kissé elkésett, legalábbis a mi részünkre. Bajnokcsapatunk, a Hungária, sőt a II. és III. helyezett Ferencváros és Újpest is a KK-ban való részvételre kötelezte magát. Így magyar részről a IV. helyezett *Phöbus* vett részt a küzdelemben. A cseh-szlovák bajnok Slavia lett az ellenfele az I. fordulóban. A mérkőzés színhelye Strassburg volt. A Phöbus becsülettel helyt állt, s csak 1 : 2 arányban szenvedett vereséget.

A küzdelemben már az angol bajnok Chelsea is részt vett, amely be is küzdötte magát a döntőbe. Az elődöntőben az osztrák bajnok Austriát győzte le 2 : 0-ra, a *Bologna* a Slaviát ugyancsak 2 : 0-ra. A párizsi döntőben azután az olasz bajnok nagy meglepetésre 4 : 1-re verte a Chelseat.

A Vörös Lobogót a bajnokcsapatok I. Európa Kupájában Reims verte ki

A párizsi „L'Equipe" című francia sportlap 1954-ben vetette fel az európai bajnokcsapatok részére kiírásra kerülő díjmérkőzés-sorozat megrendezésének gondolatát. A felvetett gondolat megnyerte a mértékadó körök tetszését és 1955-ben megindultak a küzdelmek az egyes országok bajnokcsapatai között az újonnan alapított „Bajnokcsapatok Európa Kupájáért". A kiírás szerint a kisorsolt ellenfelek két mérkőzést bonyolítanak le : egyet saját pályájukon, egyet idegenben. Döntetlen esetén semleges pályán kell egymással kiállniok. Újabb döntetlen esetén sorsolással állapítják meg a győztest. Fenti szabályok

azonban — nem éppen logikus módon — nem vonatkoznak a döntőre, amely egyetlen mérkőzésből áll.

Az első, lebonyolításra került mérkőzés-sorozatban 16 nemzet bajnokcsapata vett részt : Anderlecht (belga), *Vörös Lobogó* (magyar), Reims (francia), Aarhus (dán), Djurgarden (svéd), Gwardia (lengyel), RW Essen (NSZK), Hibernian (skót), Rapid (osztrák), Eindhoven (holland), Milan (olasz), Saarbrücken (Saarvidék), Sporting (portugál), Partizan (jugoszláv), Servette (Svájc), Real Madrid (spanyol).

A kék-fehérek jól kezdtek : a belga bajnok Anderlecht csapatot mindkét mérkőzésen (6 : 3, 4 : 1) fölényesen legyőzték. De a második fordulóban váratlanul — sajnos megérdemelten — a kitűnően játszó francia Reims legénysége ellen 2 : 4, illetve 4 : 4 arányban alulmaradtak és ezzel kiestek a további küzdelmekből.

A legjobb négy közé került : a francia Reims, a skót Hibernian, az olasz Milan és a spanyol Real Madrid. A csupa klasszisjátékost szerepeltető spanyol élcsapat, a *Real Madrid* — amelynek soraiban található a világ egyik legjobb csatára, di Stefano — bekerült a kupadöntőbe, ahol Párizsban legyőzte 4 : 3 arányban a Reims együttesét, s ezzel első nyertese lett a bajnokcsapatok Európa Kupájának.

A Honvéd mindkétszer külföldön játszott és kiesett

A második mérkőzés-sorozat 1956 őszén indult és 1957 májusában ért véget. A magyar színeket ezúttal a *Honvéd* képviselte. A magyar bajnok — amelyet a favorizált csapatok között emlegettek — spanyol ellenfelet kapott, de nem a Real Madridot (az az ország, amelynek csapata megnyeri az EK-t, következő évben a kupavédő mellett még egy csapatot nevezhet be), hanem a Bilbao együttesét. A Honvéd az első meccsen Bilbaoban 2 : 3-ra kikapott, az októberi események miatt Brüsszelben lezajlott visszavágón pedig csak 3 : 3-as döntetlent ért el. Ily módon a magyar bajnokcsapat, amely némi szerencsével kiharcolhatta volna a győzelmet, kiesett a további küzdelmekből.

A bajnokcsapatok Európa Kupáját másodszor is a *Real Madrid* hódította el. A döntőben Madridban 125 000 néző előtt 2 : 0-ra győzte le az olasz bajnok Fiorentina legénységét. A spanyolok számára tehát igen jó befektetésnek bizonyult a klubcsapatok Európa Kupájában való részvétel. Mindkét alkalommal spanyol győzelem született, ami a válogatottjuk legutóbbi néhány balsikere után kiköszörülte a spanyol labdarúgás tekintélyén esett csorbát.

A Vasas a bajnokcsapatok III. Európa Kupájának elődöntőjében

A bajnokcsapatok EK-jának sikere arra sarkallta Európa összes bajnokait, hogy jelentkezzenek a III. díjmérkőzésen való részvételre. Az 1957/58. évi küzdelemre már 24 csapat nevezett. Magyarországot az 1957 tavaszi egyfordulós bajnokság győztese, a *Vasas* képviseli, amely máris nagyobb sikert ért el, mint előzőleg a Honvéd és a Vörös Lobogó.

A mostani EK-ban a 24 részvevő folytán 8 selejtező mérkőzést kellett játszani, hogy a 16-hoz eljussanak. Selejtezőt játszott a Vasas is a bolgár bajnok CDNA ellen, amelytől Szófiában 1 : 2 arányú vereséget szenvedett, a Népstadionban azonban 6 : 1 arányban vágott neki vissza, így 7 : 3-as gólaránnyal ment tovább a Vasas. A selejtezőben kiesett még az ír, portugál, észak-ír, francia, luxembourgi, osztrák, lengyel bajnokcsapat. A Rapidot a Milan verte három mérkőzésben (4 : 1, 2 : 5, 4 : 2).

A 16-os I. fordulóban a Vasas a svájci Young Boys-t kapta ellenfelül. Nagy viták voltak a svájci mérkőzés színhelye körül. A svájci hatóságok először nem akarták engedélyezni a mérkőzés lejátszását. Miután azonban a nyugatnémetek sem fogadták be a két csapatot, végül Genfben lejátszották az első mérkőzést, amely 1 : 1-re végződött. A Vasas az utolsó percben egyenlített. A Népstadionban az első percekben lőtt két góllal (Csordás) azután a Vasas eldöntötte a csatát, végül 2 : 1-re győzött. Ebben a fordulóban kiesett még a svájciakon kívül a skót, csehszlovák, svéd, belga, dán, román és NDK-bajnokcsapat.

A Vasasok a negyeddöntőben a holland bajnokkal, az Ajax-szal kerültek szembe, amellyel idegenben 2 : 2-re játszottak, míg itthon 4 : 0-ra győztek. Így a Vasasok érték el eddig a bajnokcsapatok EK-jában a legnagyobb sikert, bejutottak az elődöntőbe. Itt azonban a kétszeres védő Real Madrid lett az ellenfelük. Madridban elfogódottan játszott a magyar csapat és 0 : 4 arányban szenvedett vereséget. Itthon nagyszerűen küzdött a Vasas és 2 : 0 arányban győzött, de hátrányát a teljesen védekezésre berendezkedett ellenféllel szemben nem tudta behozni.

A másik elődöntőben a Milan győzött, s a Brüsszelben vívott döntő csak meghosszabított játékidőben dőlt el 3 : 2 arányban a Real Madrid javára.

A bajnokcsapatok IV., illetve V. EK-jában az MTK, illetve Csepel már az I. fordulóban kiesett

Amennyire a Vasas bebizonyította kupa-csapat jellegét (miként a KK-ban is), annyira kitűnt úgy 1958/59-ben, mint 1959/60-ban, hogy sem az MTK, sem a Csepel — tehát akkori bajnokcsapataink — nem tartoznak az ilyen kieséses küzdelmekben szükséges küzdő erényekkel rendelkező együttesek közé.

Az MTK a IV. EK-ban a svájci Young Boyst kapta ellenfelül, amelytől ott is, itt is vereséget szenvedett 1 : 2 és 1 : 4 arányban. A döntőben, amelynek ezúttal Stuttgart volt a színhelye, a Real Madrid 2 : 0 arányban győzött a Reims ellen.

Az V. EK-ban is látszólag könnyű ellenfelet kapott elsőre a Csepel, a török Fener Bahcse-t. Az első mérkőzés Isztambulban 1 : 1 arányban végződött, tehát jogos volt a bizakodás, hogy itthon a Csepel továbbjut. De az történt, hogy a Fener Bahcse a Népstadionban 3 : 2-re győzött. A török csapatnak a magyar Molnár Ignác volt az edzője.

A döntőbe — amelyet Glasgowban játszottak — ismét a Real Madrid és a nyugatnémet Eintracht Frankfurt került, s a külföldiekkel felvonuló spanyol csapat ötödször is győzött, mégpedig minden eddiginél nagyobb gólkülönbséggel, 7 : 3 arányban.

Az Újpesti Dózsa a Bajnokcsapatok VI. EK-jában

A bajnokcsapatok EK-jának szervező bizottsága Párizsban kisorsolta a VI. EK-ra jelentkezett 28 csapat mérkőzési sorrendjét.

Eszerint a következő bajnokcsapatok mentesek a selejtezők alól:

Real Madrid, mint védő, továbbá: Burnley (Anglia), SV Hamburg (Nyugat-Németország) és Görögország bajnokcsapata (a sorsoláskor még nem dőlt el).

24 bajnokcsapat selejtezőt játszik a következő párosításban:

I. csoport: Juventus (Olaszország)—CDNA (Bulgária), CCA Bukarest (Románia)—Spartak Hradec Kralove (Csehszlovákia), Crvena Zvezda Belgrád (Jugoszlávia)—Újpesti Dózsa (Magyarország), Rapid Wien (Austria)—Besiktas (Törökország).

II. csoport: Kamraterna (Finnország)—IFK Malmő (Svédország), Ajax (Hollandia)—Frederikstadt (Norvégia), Wismut Karl Marxstadt (NDK)—Glenavon (Észak-Írország), Aarhus (Dánia)—Legia Varsó (Lengyelország).

III. csoport: Hearts of Midlothian (Skócia)—Benfica (Portugália), Barcelona (Spanyolország)—Lierse (Belgium), Reims (Franciaország)—Jeunesse Esch (Luxembourg), Limerick (Írország)—Young Boys (Svájc).

A selejtezőket 1960 őszén játszották le, a döntőkre 1961-ben kerül sor. (Ú. Dózsa—Crvena Zvezda 2:1, 3:0, Benefica—Ú. Dózsa 6:2.)

Kupagyőztesek Kupája

Az európai labdarúgó-díjak között a legfiatalabb ez a díj, amely minden ország kupagyőzteseit kívánja szembeállítani. Magyarországot a Ferencváros képviseli, mert utoljára ő nyerte a Magyar Népköztársasági Kupát.

A Ferencváros első ellenfele a Glasgow Rangers, a skót kupa győztese, majd kettőjük győztese az NSZK kupagyőztesével kerül szembe. A csehszlovák—NDK győztes ellenfele a Dinamo Zágráb, az osztrák kupagyőztes az angol Wolwerhampton Wanderersszel, Luzern pedig az olasz kupagyőztessel mérkőzik. (Glasgow Rangers—Ferencváros 4:2, 1:2.)

Kis Közép-európai Kupa (KKK)

Az MLSZ kormánybiztosa 1940-ben, amikor a KK-t nem sikerült kiírni, helyette kis KK-t hozott össze jugoszláv és román résztvevőkkel. A KKK nem fejeződött be.

A magyar csapatok eredményei:

Gradjanski Zágráb—Újpest 4:0, 1:0.

Rapid Bukarest—Hungária 3:0, 1:0.

Ferencváros—Slavia Sarajevo 0:3, 11:1. Ferencváros—BSK Belgrád 0:1, 2:0.

A Ferencváros a döntőben a bukaresti Rapiddal került volna szembe, amely háromszor mérkőzött döntetlenül a Gradjanskival, majd sorsolás útján ő jutott döntőbe. Ezt a mérkőzést, illetve kettős mérkőzést a politikai események miatt már nem játszották le.

Duna Kupa

1958-ban a VB miatt a KK-t nem írták ki. Helyette rendezték meg a DK-t oly módon, hogy abban a részt vevő csapatok válogatott játékosaik nélkül állottak ki. Ezt kell figyelembe venni az eredmények, illetve a DK értékelésénél.

A magyar csapatok eredményei: Radnicski Belgrád—Ferencváros 3 : 3, 2 : 1. Lokomotív Szófia—Tatabánya 4 : 1, 0 : 1, MTK—CCA Bukarest 3 : 2, 6 : 2, Ruda Hvezda Brno—Salgótarján 3 : 0, 3 : 1, MTK—Tatran Presov 0 : 1, 4 : 3, sorsolással a Tatran ment tovább.

A Duna Kupa döntőjének eredménye: Crvena Zvezda Belgrád—Ruda Hvezda Brno 4 : 1, 3 : 2.

Vásári városok kupája

A magyar részről részt vevő Újpesti Dózsa eredményei:

Zágrábi Dinamó—Újpesti Dózsa 4 : 2, 0 : 1.
A kupát 1958—1960 közt a Barcelona nyerte Birmingham ellen.
A II. VVK-ban: Birmingham—Ú. Dózsa 3 : 2, 2 : 1.

A magyar játékrendszer elterjedt, játékosaink és edzőink kapósak lettek az egész világon

A magyar tehetség és tudás a kultúra számos ágában nyert elismerést a világon. Büszkék lehetünk arra, hogy számtalan értékünk között már évtizedek óta nemes valutaként szerepel a magyar labdarúgás is.

Pedig a magyar labdarúgás első szakaszában még csak tanulók voltunk. Ekkor külföldi játékosok és edzők voltak a tanáraink, svájciak, angolok, osztrákok.

De tíz év múlva már a magyar csapatok — elsősorban az FTC — kimentek külföldre is, és pl. Németországban, Spanyolországban, Franciaországban, majd Olaszországban sikeresen mutatták be a már magyar elemekkel vegyített még 2 hátvédes, 3 fedezetes ún. gúlarendszerű játékukat. Ebben a rendszerben verhetetlen magaslatra jutott fel az I. világháború éveiben az MTK és a főként az ő játékosaiból alakított válogatott. Ekkor már magyar edzők -- régi játékosok — is működtek, sikeresen a magyar csapatok mellett.

A második szakasz az I. világháború után kezdődött, amikor (híresnevezetes) játékosaink és edzőink ellepték egész Európát. Nemcsak a világszerte ismeretessé vált „bécsi iskolát" alapították meg Meisl Hugó hívására (Schaffer, Konrád II., Nemes, Guttmann stb.), hanem főként Csehszlovákiában, Németországban, Spanyolországban, Svájcban és Olaszországban végeztek úttörő munkát, sőt egyesek (pl. Kürschner) a tengerentúlra is eljutottak és sikerrel működtek. Ez a szakasz — még mindig a kéthátvédes magyar játék jegyében — tartott egészen a II. világháború végéig.

A felszabadulás utáni legújabb szakasza a magyar labdarúgás világhódításának már kapcsolatos válogatott csapataink nagy sikersorozatával, amikor élenjáró szakembereinknek sikerült a mereven védekező W-formációs játékot kötetlen támadóvá alakítani, s ezzel több mint négy évig, majd az 1954. évi VB-döntő egyetlen veresége után még másfél évig veretlenné tenni.

Ekkor állapította meg Sir Stanley Rous, az angol FA főtitkára : „a magyarok új elemeket vittek a labdarúgásba, a csatárjátékban új utat törtek".

Ekkor ismét magyar edzőket kívánt az egész labdarúgó-világ, s a magyar játékrendszert tanulmányozták, utánozták mind az öt világrészben. Lássuk a fejlődés útját.

I.

A magyar játékrendszer kifejlődése

A labdarúgásban jelentős szerepe van a szellemi fegyvereknek is. A csapatok igyekeznek ellenfelüket olyan előre kiagyalt, vagy rögtönzött akciókkal megtéveszteni, megzavarni, amelyektől remélik, hogy azok elősegítik számukra a győzelmet. Persze, nem elegendő a taktikát előre kidolgozni, vagy a pályán váratlan megoldásokat kieszelni. Ezeket a gyakorlatban alkalmazni is tudni kell. Minél fejlettebb egy csapat technikai képzettsége, minél gyorsabbak a játékosai — nemcsak gondolkodásban, hanem a labda átvételében és továbbításában, sőt a labda nélküli helyezkedésben is — és minél tökéletesebb a testi kondíciójuk és idegeik feletti uralmuk, annál sikeresebben tudjuk megvalósítani taktikai elgondolásaikat.

Kezdetben nálunk is tervszerűtlen labdarúgás folyt. Míg a futball őshazájában, Nagy-Britanniában, már a századforduló küszöbén régen kialakították a kombinációs játékot (Angliában hosszú és félmagas, Skóciában lapos és rövid passzokkal folyt a játék), mifelénk Közép-Európában évekig eltartott, amíg a szakemberek és játékosok kezdték felismerni a tervszerű összmunka fontosságát és célszerűségét.

Helycserés, lyukrafutásos, támadó vagy a helyezkedési sablontól elütő gyors védőjáték nyomai csak az FTC és az MTK csapatmunkájában voltak felfedezhetők. Pedig a magyar játékosanyagról már akkor kiderült, hogy ehhez a sportághoz is megvan a rátermettsége, tehetsége.

A játék továbbfejlesztése folyamán ki is alakult nálunk egy olyan játékmódszer, amely legjobban megfelelt a magyar futballisták testi ügyességének, robbanékonyságának és rendkívüli ötletességének. Ez a stílus szerencsés keveréke volt a régi nagy FTC-együttes lendületének, gólratörésének és az MTK-aranycsapat váratlan fordulatokban gazdag és szellemes megoldásokra törekvő kombinációs erejének. Ennek a stílusnak kidolgozásában a hazai szakembereken kívül jelentős szerep jutott angol és skót mestereknek, játékosoknak (Hogan, Robertson, Lane, Owen stb.), de szerep jutott az itt járt külföldi — elsősorban brit — klassziscsapatoknak is.

Játékunkat már a húszas évek előtt mesterinek ismerte el a külföld, mert abban mind technikai, mind taktikai értelemben fellelhetők voltak mindazok a tulajdonságok, amelyek egy klasszisminősítést megérdemlő csapatot valóban jellemzik : a lendület, a gyorsaság, a lövőképesség, magasra fejlesztett technika, a fejjáték, valamint a fedezetek bevonásával folytatott, szemet gyönyörködtető támadó stílus. Emlékezzünk csak a régi FTC és MTK mellett az Újpest, Vasas, Sabaria, Csepel, Bocskai, Szeged stb. erőtől duzzadó és amellett stílusos játékára ! Ennek köszönhette a magyar futball nemcsak hazai, hanem külföldi sikereit és népszerűségét is.

A hangsúlyt a „legjobb védelem a támadás" felismerése alapján az öt csatár lapos és ördöngös cselekkel tarkított összjátékára helyezték csapataink.

A csatársor építően játszott, a fedezetek jól használható labdákkal tömték a csatárokat és csak másodsorban fordítottak gondot a védekezésre. A két hátvéd főleg romboló munkát végzett és térölelő felszabadító rúgásokkal operált. A kapus — Szabó (MTK) feltűnéséig — többnyire a gólvonalon helyezkedett, ritkán öklözte a labdát és még ritkábban futott ki kapujából.

A játékosok túlterhelése és a rendszervita

Labdarúgásunk leromlásának az 1930-as években elsősorban az volt az oka, hogy a csapatokat és játékosokat túlterhelték, mert a pénzt hajszolták vezetőik. Bármily tehetségesek voltak akkor is a játékosok, ez csak időnkint tűnhetett ki, mert fáradtan, vagy kellő felkészülés nélkül, nem megfelelő időben is pályára küldték őket. Így egymást követték a válogatott kudarcok és klubcsapataink is sok váratlan vereséget szenvedtek. Az akkori sportsajtó — amelyet részben maguk a profisport vezetői irányítottak, részben pedig a labdarúgást megadóztató legfelsőbb sporthatóság szolgálatában állott — nem lépett fel erélyesen sem az üzleti szellem túltengései ellen, sem a labdarúgás megadóztatása ellen. Így a bajok okát egyedül játékrendszerünk elavultságában keresték és találták meg.

Kétségtelen, hogy ebben az időben Angliában sikeresen vezettek be egy új játékrendszert. Az Arsenal zseniális menedzsere, Herbert Chapman a középfedezet hátvédsorba való visszavonásával, a hátvédeknek és fedezeteknek az ellenfél csatáraira való szoros (merev) ráállításával, az összekötő csatároknak a védelem és csatársor közti „harmonikázásával" és a három előretolt csatár elmélettel — összességében a WM formációval — sorozatos sikereket ért el otthon. De ehhez az Arsenalban megvoltak az adottságok, a kitűnően futó és állóképes atléta-egyéniségek, de meg a régi rendszer csapatait is meglepte az új alakzat, amelyre nem voltak felkészülve.

A mi akkori sportsajtónk — fent ismertetett okokból — már a WM-alakzat előtt is próbálkozott a magyar játékrendszer megreformálásával, de a szélső fedezet — felváltva jobb- és balfedezet — visszavonása a védelembe nem lett általánossá. Majd az ún. W-formációt — az összekötők hátul való játékát — sem vette át labdarúgó-sportunk, amely ragaszkodott a maga kötetlen, illetve ruganyos alakzataihoz. A három hátvéd fogalma nem volt ismeretlen labdarúgásunkban, de egyszer a középfedezet maradt hátul, máskor a szélsőfedezet, viszont — ha erre mód volt — a hátvédek is előre nyomultak, sőt kapura is lőttek. Ami pedig a csatársort illeti, itt is egyszer a középcsatár vonult hátra (pl. Turay), másszor az összekötők (pl. Konrád II., Bodnár). A sportsajtó az első két akció sikertelensége után az ismert jeles sportíró, Feleki László angliai tanulmányútja után elérkezettnek látta az időt az Arsenal WM-alakzatának hathatósabb propagálására. Feleki sorozatos cikkekben ismertette az Arsenal játékrendszerét. A magyar labdarúgó-tábor ekkor két részre oszlott. A nagyobb rész, amelyben edzői vonalon Tóth István, Schaffer, Blum Zoltán stb. voltak az irányadók, ellene voltak a WM-rendszer bevezetésének, főként annak merevsége miatt, míg a WM-irányzatnak Hlavay György, Senkey Imre, Kutrucz János stb. voltak a képviselői.

Hosszú ideig folyt a rendszervita, a vegyes rendszerű csapatok újabb vereségeket szenvedtek, éppen a fent ismertetett üzleti sportpolitika miatt. Az akkori sportsajtó ezeket a kudarcokat a régi rendszer számlájára írta, ha viszont a csa-

pat győzött, az új rendszer átvételét és sikerét állapította meg. A kormánybiztos idejében mind a sportsajtó, mind a legfelsőbb sporthatóság az új rendszert kívánta általánossá tenni. Ezért pl. a nagyváradi játékosokat — akik kitartottak a régi kötetlen rendszer mellett — sokszor mellőzték. Csak a felszabadulás után ért véget a rendszervita.

A rendszervita utóhullámai azonban még évekig nem ültek el, tekintettel arra, hogy a csapatok és játékosok átállítása már nagyrészt megtörtént, legalábbis abban a tekintetben, hogy általánossá lett a három hátvéddel való játék, ha nem is vették át csapataink és nem tartották be játékosaink a merev ráállást. De éppen azért, mert játékosaink és edzőink nem tudták, mi a helyes az újban, s mit kell megtartani a régiből, a válogatott csapat és legtöbb élcsapatunk is nagyon vegyes eredményeket ért el.

Vissza a régi támadó-futballhoz

A végül is védekező sablónba merevülő játékrendszerből labdarúgásunk csak 1948 után kezdett kilábalni, amikor Gallovich Tibor, Sebes Gusztáv, Bukovi Márton, Mándi Gyula és társaik következetes és hozzáértő munkával igyekeztek újjászervezni a magyar játékosgárdát. Ez a munka, amelynek folyamán a szovjet edzésmódszer számos alapvető elemét átvettük, évekig tartott. A jelszó ez lett : visszatérni a támadó-futballhoz, amelynek a magyar labdarúgás egykori legendás sikereit köszönhette ! Persze nem minden korszerűsítés nélkül kívánták ezt a visszatérést. A korszerűsítés abban jutott kifejezésre, hogy játékmódszerünket, amikor a merevséget megszüntettük, egyben a védekezésben megerősítettük, anélkül, azonban, hogy ezáltal támadójátékunk hatásosságában valamit is szenvedett volna. Amellett kiépült a magyar labdarúgók korszerű edzésrendszere is : az élettani edzések bevezetése, a sportorvos bekapcsolása, a játékosokkal való egyéni foglalkozás, a csapatrészedzés, a kiegészítő sportok gyakorlása stb., stb.

Új, háromhátvédes, kötetlen támadójátékunk

A céltudatos munka meghozta gyümölcsét. Így tudott azután a nemzetközi futballban tapasztalható elgépiesedés közepette élre törni a magyar labdarúgás. Futball-sportunk vezetőinek és szaksajtónknak érdeme volt, hogy játékrendszerünket függetleníteni tudták a helytelenül értelmezett és zavaros stílus-jelszavaktól.

Az 1954. évi svájci világbajnoki torna után már a külföld legkiválóbb szakemberei — köztük a dél-amerikaiak is — egyöntetűen elismerték, hogy a magyar csapat művészi támadójátéka az egyetemes labdarúgás újabb fejlődési fokát, újabb irányt jelző mérföldkövét jelentette ! Miben állt ez az újszerűen ható támadójáték ? Abban, hogy a háromhátvédes-rendszert továbbfejlesztettük, mégpedig a kötetlen támadó-futball irányába. A merevséget feloldottuk, a hátvédek előre-hátra-oldalt mozognak, s eltértünk a három előretolt csatár elméletétől is.

És mi volt új támadó játékunkban ? Erre a kérdésre egyik előadásában Sebes Gusztáv adta meg a választ, amely így hangzott : 1. A középcsatár hátravonása. — 2. A helycserés, sokmozgásos csatárjáték. — 3. A hátulról induló szélsők. — 4. A csapat tagjaihoz alkalmazott taktikai megoldások.

A Vasas 1955. évi KK-győztes csapata, középen a kupával Szilágyi I.

KÖZÉPEURÓPAI KUPA

Csordás gólja az 1955. évi KK-döntőn (Vasas—Rapid Bécs 9 : 2)

A Honvéd csapata nyerte 1959-ben a régi rendszerű utolsó KK-t: Bozsik, Faragó, Kotász, Tichy, Törőcsik I. Dudás, Törőcsik II., Gilicz, Kazinczy, Szilasi, Budai II.

Molnár György és Gutmann Béla a newyorki Giants-ban

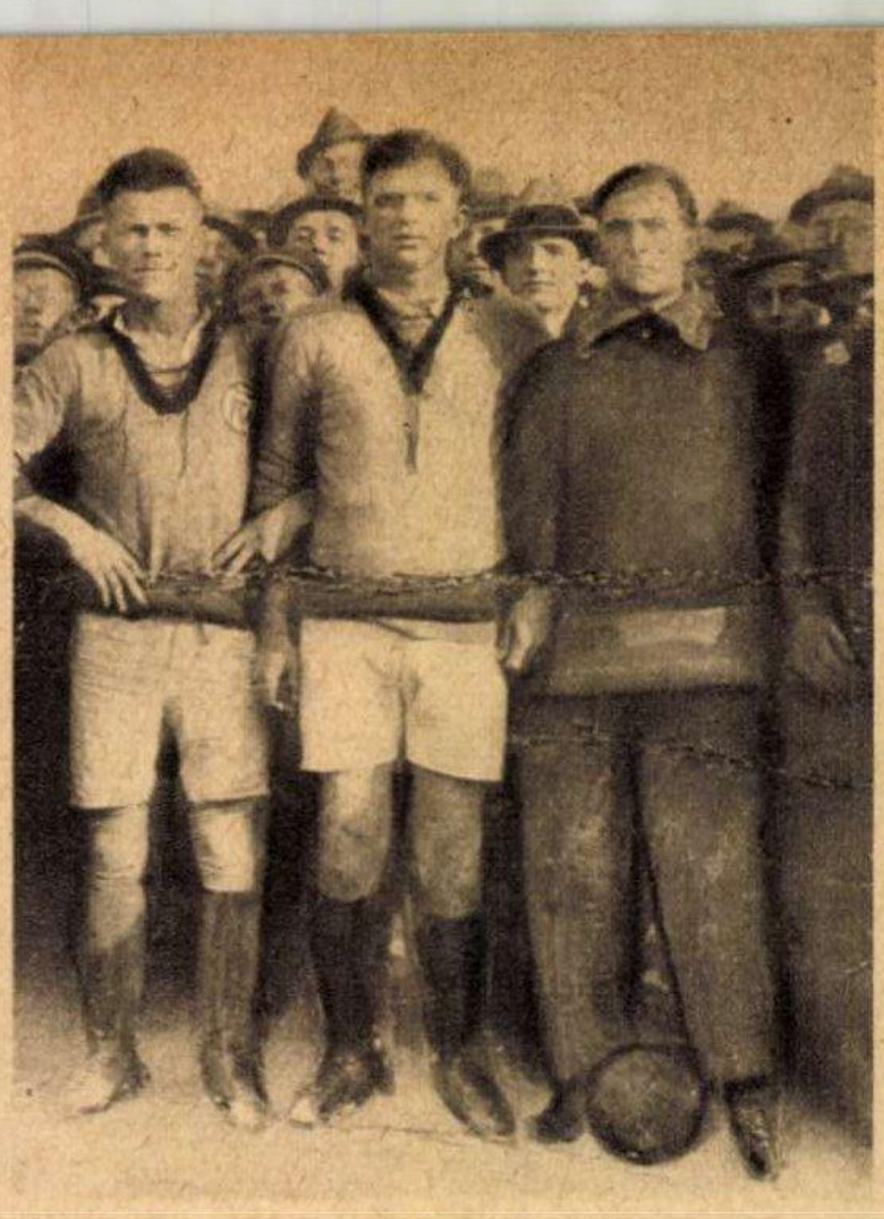

Schaffer Alfréd, „a futballkirály" Münchenben

Konrád II. Brooklynban

Magyar edzők és játékosok külföldön

Nagy József, a svéd válogatott volt edzője

Tóth-Potya, a Triestina edzője és neveltje, a sokszoros olasz válogatott Colaussi

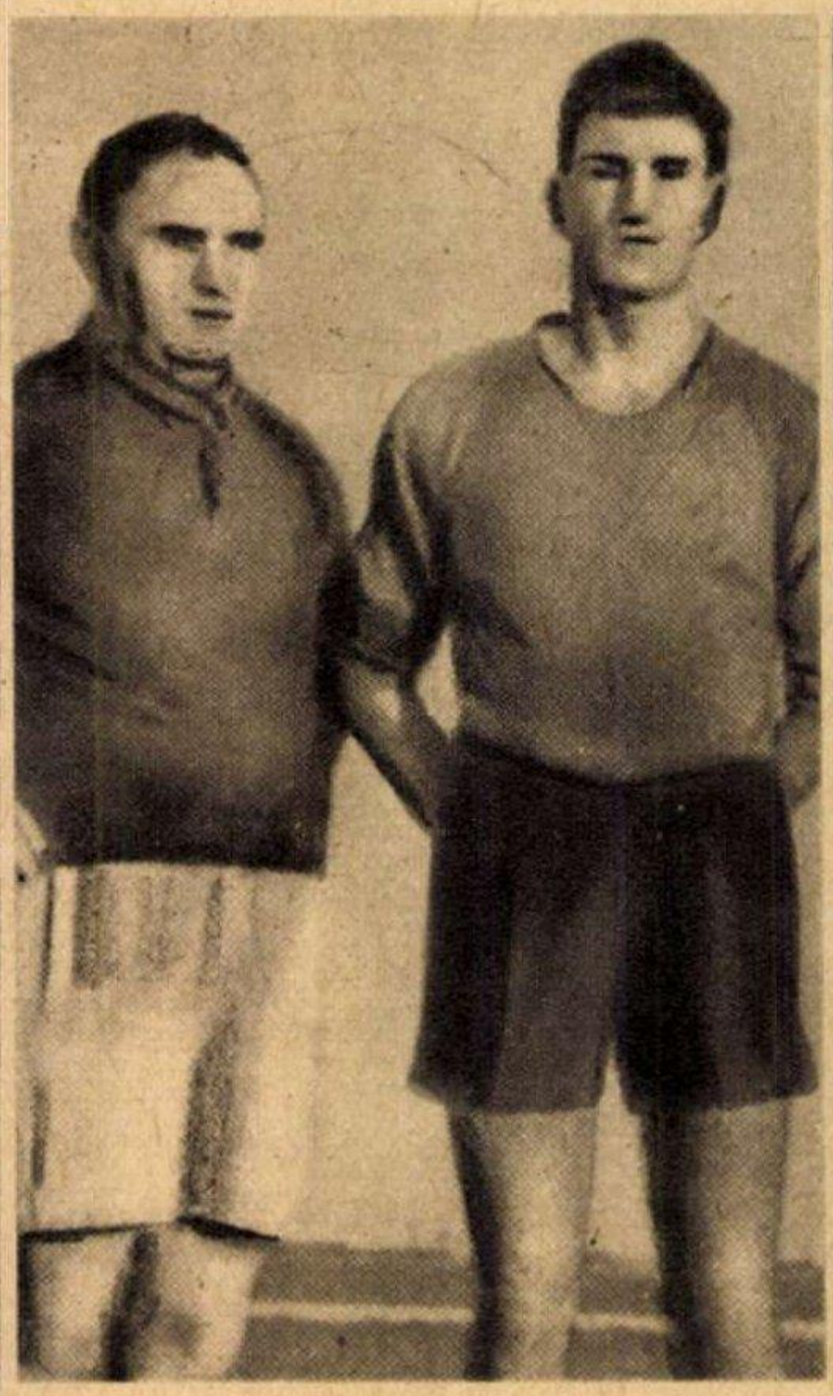

Senkey Imre, az FC Torino technikai igazgatója

Fehéri Ákos, Bécs—Berlin mérkőzést vezetett Bécsben 1913-ban

Ivancsics Mihály a csehszlovák—spanyol mérkőzésen Prágában 1927-ben Samitier és Kada csapatkapitányokkal

Kamarás Árpád

Nemzetközi játékvezetőink

Hertzka Pál, a Prága—Berlin mérkőzésen Ciba és Vlcek határbírákkal

Dr. P. J. Bauwens, aki a legtöbb magyar válogatott mérkőzést vezette, most a Deutscher FB elnöke, az 1931. ápr. 4-i magyar—osztrák mérkőzésen (2 : 2) Boronkay Gábor és Klug Frigyes határbírákkal és Blum osztrák, Mándi magyar csapatkapitányokkal

Zsolt István az 1958. évi VB-n a svéd—nyugatnémet elődöntőt vezette

Schissler József
(Törökország—Görögország 1 : 1)

A Népstadion nézőtere egy százezres labdarúgó mérkőzésen

A Népstadion egy válogatott mérkőzés után

A Népstadion esti fényben

— 5. A játékosok rögtönzési készségének fejlesztése. Ehhez hozzátehetjük: újszerű volt az is, hogy nálunk a közvetlen védelem tagjai is részt vettek a támadás építésében. És hogy a sokoldalúság lett játékosainknak egyik jellemző tulajdonsága.

Ebből a játékrendszerünkből sokat tanult a külföld, 1954 után számos országban a miénkhez hasonló stílusban futballoztak.

„Némileg módosított" magyar rendszer a VB-n

Az új magyar játékrendszert azután viszontláttuk 1958-ban a győztes brazilok, a második helyezett svédek és a harmadik helyezett franciák játékában, ha némileg módosított formában is.

Csanádi Árpád nagyon helyesen állapította meg, hogy az élen végzett csapatok játékában már alig lehetett felfedezni a WM-formációt. Ezt írta Csanádi: "Halotti tort ülünk, a klasszikus WM-rendszer halálát „ünnepeljük". Az agónia már évekkel ezelőtt elkezdődött (és ebben a magyar futball komoly szerepet vállalt), amikor a csatársor hagyományos felállásán egyes országok labdarúgói változtattak. Megszületett a visszavont középcsatár fogalma, a visszavont szélsőcsatárok taktikája. Vagy akár a „kétcenteres" taktikát is említhetnénk. Dehát azért itt sem állt meg a fejlődés. A támadósor átszerveződését követte a védelem átalakulása is. Az ún. ortodox WM-rendszerű felállásnak ma már csak a fehér holló szerepe jut egy-két elmaradt külföldi országban és hazánk kisebb képességű csapatainál".

Bukovi Márton ezt írta a brazilok játékáról: „szerintem a brazilok taktikája nem volt egészen új, hanem a magyar labdarúgás régi taktikájának egyik változata. Ez lényegében abból állt, hogy a két szélsőt bizonyos mértékben hátravonták. Didi mint összekötő tulajdonképpen fedezetet játszott". (A svédeknél Gren, a franciáknál Kopa töltötte be azt a szerepet, amit Sebes veretlen együttesében Hidegkuti.) Bukovi fejtegetését még ezzel a megállapítással végezte: „A brazilok taktikája tehát az a taktika volt kisebb eltérésekkel, amelyet a magyar labdarúgás éveken keresztül nagy sikerrel és véleményem szerint jobban alkalmazott, mert a támadójátéka gyorsabb és ütőképesebb volt".

Végül még álljon itt az új magyar játékrendszer bevezetőjének, *Sebes* Gusztávnak a véleménye az 1958-as VB-ról: Az 1954-es világbajnokság tanulságait legjobban a brazilok szűrték le, akik a magyarokat lekopírozták és a tanulságokat igen ügyesen alkalmazták. Alkottak egy hasonló, de nem ugyanazt a játékrendszert, mint a magyarok. Hasonló módon kísérleteztek a svédek, franciák és a többiek is, de mivel a braziloknak volt a legjobb anyaguk, ők rendelkeztek a legtechnikásabb játékosokkal, egy pillanatig sem volt vitás részükre a világbajnokság megnyerése.

Látjuk ezek szerint, hogy bár az 1950—1954 között veretlen magyar válogatott csapat a kedvezőtlen szabályzat miatt nem is nyerte meg a világbajnokságot, de játékrendszere meghódította az egész világot, ezt vették alapul, ezt fejlesztették, módosították a világbajnok brazilok éppúgy, mint Európa legjobbjai. Ezt az értékes rendszert nemcsak őríznünk kell, hanem kötelességünk módosítani és továbbfejleszteni is és a megfelelő játékosokat is meg kell találni.

II.

A magyar labdarúgó edzésrendszer kifejlődése

A legrégibb időkben — hatvan év előtt s még utána is jó pár évig — edzésrendszerről a labdarúgásban beszélni alig lehetett, inkább a játék szabályainak és — mondjuk — a játék mikéntjének, elemeinek elsajátítása és gyakorlása volt az első labdarúgók feladata.

Az első tanítómesterünk Ray Ferenc volt, utána a nálunk élő angolok, elsősorban Yolland Artur, valamint a Bécsből itt vendégszereplő Wagner Rudolf, Wachuda és Shires tanították az első magyar labdarúgókat a játék elméletére, technikai alapismereteire, majd fogásaira. Persze gyakoroltatták is velük a leckét. Az edzés akkor és még sokáig két fő részből állott. Az egyik részben — amíg össze nem jött két csapatra való játékos — egykapura rúgdaltak, s főként a lövést gyakorolták a játékosok. A kapuban egy vagy két kapus állt, s a többi rálőtte a kivédett labdát, esetleg a kapu két oldalára is állt egy-egy hátvéd, hogy visszarúgja az eleinte bizony legtöbbször kapu mellé került labdát. Az edzés másik része : a kétkapus játék, amikor vagy „kivették" a két csapat játékosait az alkalmi kapitányok, vagy — s ez már a fejlődés útja volt — az I. csapat játszott a II. ellen.

Később az I. csapat csatársorát szembe állították a másik csapatba sorozott I. csapatbeli védelemmel, míg a fedezetek hol a csatársor mögött, hol a védelem előtt játszottak. További fejlemény volt az ún. Victoria-játék, amikor egy kapu ellen is támadott összejátszva az öt csatár, támogatva a fedezetsortól, míg a védelmet esetleg megerősítették egy harmadik vagy negyedik hátvéddel. Miután az első labdarúgók általános (all round) sportolók voltak — egyben tornászok, atléták, úszók, birkózók stb. — így nem volt fontos a játékosok más (kiegészítő) sportágban való képzése.

Az edző személye eleinte nem is volt fontos. Az edző először maga is játszott, később a legrégibb játékosok abbahagyván a játékot, vagy csak ritkán „szállván be" mérkőzésbe (Iszer, a Malakyak, és a BTC többi játékosa, Hochstein, Gillemot, Koltai, Szüsz Hugó stb.), ők irányították úgy a saját csapatuk, sokszor más csapatok edzését is. Az első időben igen erős volt a kollektív szellem és a játékosok szívesen segítettek más csapatnak is, játszottak, edzősködtek és bíráskodtak. Később a vezető klubokban még jobban kifejlődött a „régi játékosok" edzői szerepe, amire korunkon kívül kiforrottabb tudásuk és szerzett tapasztalataik tették őket alkalmassá.

Coxtól és Robertsontól Gillemot Ferencig

Ki volt nálunk az első hivatásos edző ? Ezt is homály fedi. Talán Cox, a BTC-nél, aki előbb az angol amatőr Richmond legjobb játékosa volt, s nálunk vendégeskedett. A meghívott osztrák vendégjátékosok is edzősködtek. Igazában azonban akkor érett meg ez a kérdés is, amikor megkezdődött az MTK—FTC vetélkedése. Az MTK hozatta először Budapestre (valószínűleg Shires révén, aki az MTK tagjaként tartotta az összeköttetést Bécs angol köreivel, s az ő révükön az otthoni angol futballal is) először a skót Robertsont és játékosként Lane-t, majd edzőként Holmest, Ransomot és játékosként Owent. Ezek az angol—skót edzők és játékosok gyakorolták először a legna-

gyobb hatást az MTK-ra, majd az MTK-n keresztül az egész magyar labdarúgó-sportra.

Az FTC az MTK-val ellentétben ragaszkodott mind játékos, mind pedig edző vonalon is a „saját" terméshez. A zöld-fehérek edzését először Malaky Mihály és Horváth Ferenc — a legrégibb FTC-csapat játékosai — vezették, később pedig főként Bródy Sándor, akinek nagy tekintélye volt, mint jeles válogatott középfedezetnek. Végül az FTC is hozatott angol edzőt (kivétel erősíti a szabályt), de ez — Gannon — inkább erőnléti, mint stílus-edzőnek bizonyult, főként arra törekedett, hogy jó erőállapotban tartsa a Fradi csapát.

A három bajnokcsapaton kívül a Műegyetemmel először Hajós Alfréd és Gillemot Ferenc foglalkozott, a MUE-vel Szüsz Hugó és Pozsonyi Imre — már mint játékos is —, a 33-asokkal először Hochstein Rezső és Koch Lexi, majd szintén Gillemot, aki már itt alkalmazta — mint amatőr edző és játékos — későbbi hivatásos edzői minőségben is alkalmazott edzési elveit. (Atlétikai kiképzés, taktikai elgondolások stb.) A játékosokat Gillemot már ekkor megszámozta, hogy jobban tudja őket irányítani.

Gillemot a kis budai csapatnál szerezte meg azt a sokoldalúságot és készséget, amelyet azután mint hivatásos edző is érvényesített a MAC csapatának képzésében. Gillemot működésének eredményességét figyelemmel lehet kísérni, ha a MAC csapatának a bajnoki táblázaton elért pontszámát megnézzük. A csapat legszebb eredményei: 1906/7-ben a II., 1907/8-ban a III., 1908/9-ben újra a II. hely. Mik voltak Gillemot Ferenc — a nagy all round sportember és taktikus — edzési elvei? Dr. Veress Imre, a MAC akkori csapatának kiváló hátvédje, többszörös futóbajnok, majd negyedszázadon át a MAC vezetője, így foglalta össze Gillemot edzési szempontjait:

1. Egyénenkénti technikai oktatás. 2. Kollektív taktikai oktatás. 3. Az erőnlét biztosítása. 4. Tehetségek kiválasztása és képzése. 5. Az összjáték megteremtése. 6. Csapatszellem, közösségi érzés kialakítása. 7. A játékosok egyénenkénti kezelése. 8. Minden egyes mérkőzésre való különleges felkészülés. 9. A pihenő időben, labdarúgó-szünetben való levezető és formábahozó edzés. 10. Előzetes gondoskodás a következő mérkőzésről. 11. Kiegészítő sportok gyakorlása (akkor atlétika, torna, kerékpár, korcsolyázás stb.) Azt lehet mondani, hogy a mai korszerű magyar edzésrendszer alapelveit már csaknem teljesen meg lehetett találni a zseniális Gillemot edzési elveiben.

Gillemot után — akit később a többi sport (atlétika, evezés) elcsábított a labdarúgástól, majd az I. világháború hősi halottja lett — a skót Robertson tanítványai, az MTK első bajnokcsapatának tagjai — különösen Froncz Döme és Bányai Lajos — fejlesztették tovább a tanultakat, a skót rövid passzokon alapuló összjátékot, a cselező tudományt, lapos, éles lövéseket, általában a labda kezelését. A Ferencvárosban Gannon erőnléti edzése mellett Malaky Mihály és Bródy Sándor inkább a lendületi iskolát gyakoroltatták, de már ott is voltak különleges fejelő és passzoló edzések. A futásban részvevőket pedig a másik Malaky (a János) jutalmakkal serkentette.

Jimmy Hogan és tanítványai

Az I. világháború előtt vette át az MTK edzését Jimmy *Hogan*, aki azután a világháborúban is itt maradt, ő képezte ki az MTK híres arany csapatait. Molnár György így foglalta össze Hogan edzésrendszerét: skót stílus — rövid

passzok — összjáték — speciális egyéni képzés — technika — stílus — állandó edzés — kevés kétkapus játék (sokszor csak könyörgésre) — atlétikai képzés, kötélugrások — rövid startok. Hogan mondása volt az, hogy „az énekes is állandóan gyakorol, a labdarúgónak is ezt kell tennie". Nagy súlyt helyezett az ifjúságiak képzésére, velük mindig szívesen és türelemmel foglalkozott.

Hogan — akit később Angliából újra visszahívott az MTK — a legnagyobb hatást gyakorolta labdarúgó-sportunkra, későbbi legjobb magyar labdarúgó-edzőink is az ő tanítványai közül kerültek ki (Schaffer, Feldmann, Mándi stb.).

A magyar labdarúgó rendszer kifejlődésének is — miként a magyar labdarúgás fejlődésének is — a döntő lökést az I. világháború utáni játékos-kivándorlás adta. Játékosaink közül többen — akárcsak az őskorban az angolok — külföldön játékos-edzők lettek, s itt igen nagy sikereik voltak. Részben ez, részben a gazdasági válság okozta kényszer járult hozzá, hogy játékosaink tovább képezték magukat, kiegészítették tudásukat, főként elméleti alapjukat, a tanultakat saját tapasztalataikkal és elgondolásaikkal egészítették ki. Az „autodidakta" és a magyar labdarúgó edzési rendszert legjobban fejlesztett edzők sorában elsősorban kell említeni Tóth-Potya Istvánt, Schaffer Alfrédet, Holics Ödönt, Károly Jenőt, Feldmann Gyulát, Pozsonyi Imrét, Blum Zoltánt.

Tóth István szisztémája valósággal előfutárja volt a tudományos edzésrendszernek. Minden játékosról feljegyzést készített, hibáit nyilvántartotta, igyekezett azokat kijavítani, fejlődéséről, eredményeiről pontos adatai is voltak, s ő fektette le az évi — több részre osztott — edzéstervet is. Ezenkívül a játékosokkal való bánás, fegyelmezés, de segítés, gyógyítás terén is úttörő volt. Schaffer nem volt olyan iskolázott, mint Tóth, de főként gyakorlati bemutatásával, ötleteivel, „megérzésével" s nem kis részben a játékosokkal bánni tudásával mégis tekintélyt szerzett és nagy eredményeket ért el. Pozsonyi már játékos korában is a skót lapos passzoló iskola első művelője volt, s később is erre tanította csapatait itthon és a külföldön. Holics Ödön nagyszerű játékos-kiképző volt, miként Feldmann Gyula is : s ők nagy súlyt helyeztek már — — mint védő játékosok — a védők taktikai tudásának fejlesztésére is.

A kiváló magyar edzők egész sora fejlődött ki a fentiek mellett, úgyhogy a Magyarországra hozott külföldi edzők sorát le is zárta az 1921-ben itt működő Burgess után az 1930-ban az MTK által meghívott Bill Hibbert, akiknek már nem volt olyan sikerük, mint elődeiknek. De — valljuk be — nem is volt már szüksége a magyar labdarúgásnak külföldi edző-tanítómesterre, mert már saját maga fejlesztette tovább edzőrendszerét, s „idegen" volt neki sok minden, amit a külföldi edző mutatott, vagy mutatni akart. Éppen ezért hatás nélkül maradt a külföldi jelszavak importálási törekvése és a kormánybiztosi korszak idején egy külföldi edző (Rowe) állami szerződtetési kísérlete.

A magyar edzésrendszer

A rendszervita is csak egy ideig tudta megzavarni edzőinket. A felszabadulás után megindult a tisztító folyamat, kint a pályán, edzőtanfolyamokon, értekezleteken, előadásokon egyaránt. Sebes Gusztáv 1955-ben megjelent könyvében leírja, hogyan alakult ki az az edzésrendszer, amit legjobban az együttes fizikai és lelki előkészítés rendszerének lehetne nevezni :

1. A Szovjetunióban a legtöbb sportágban jól bevált kondicionálási rendszert edzőink a labdarúgásban a mi sajátos viszonyainkra alkalmazták, terveket készítettek, tapasztalataikról értekezleteken számoltak be.

2. Fokozták a játékosok erőnlétét (élelmezés, edzőtáborok, sportszerű életmód, fürdők, gyúrás stb).

3. A magyar labdarúgók híres technikai tudását megfelelő módon továbbfejlesztették, legmesszebbmenően figyelembevéve a labdarúgó-játékos egyéniségét.

4. Egyre több olyan mérkőzést láthattunk, amelyeken *újszerű* taktikát alkalmaztak. Megszüntették a merevséget, a játékosok az adott helyzet szerint határozták el, milyen megoldást válasszanak. Főként a sokszoros helycserés, állandó mozgásos támadójátékot idegeztük be. (Nem egy esetben a balszélső a jobbösszekötő helyéről rúgta a gólt.)

5. A sportszerűség minden esetben való betartása lett a nevelés egyik fő célja, a játékosok tényleg fegyelmezettebbek lettek. Kezdett eltűnni az „egyénieskedés", s a játékosokat mindjobban áthatotta a közösségi szellem, a „csapat" eredményesebbé tételére való törekvés, a bajtársi önzetlenség.

6. Edzőink szorosan együttműködtek a sportorvossal, s együttes munkával biztosították, hogy az edzés folyamatos és sokoldalú legyen, a sportorvos nemcsak a gyógyításban, hanem a felkészítésben is részt vett, s a játékosok állandó orvosi ellenőrzés alatt állottak.

7. A szakvezetők egyre nagyobb gondot fordítottak az ifjú tehetségek nevelésére (ifjúsági, utánpótlás, B, C stb. csapatok a válogatottban).

8. A jó játékosokat az élcsapatokba hozták össze; gyakori összeszoktató edzések a fővárosban és a vidéken is (gyengébb ellenfelek ellen simábban ment az összjáték, megismerték egymást a játékosok, egyben a vidéki labdarúgók is sokat tanultak).

9. Sokoldalúság, kiegészítő sportok, aktív pihenés.

10. Mindenkori alkalmazkodás az edzésben is a soron következő ellenfélhez, megfelelő taktikai megbeszélés.

11. A baráti szellem fokozása, együttes kulturális foglalkoztatás (színház, opera, elméleti előadások stb.).

Így alakult ki a ma is további fejlődésben levő magyar labdarúgó edzésrendszer, amelynek időszakait a következőkben fektették le :

1. Az alapozó időszak, az idény előtti (átmeneti) időben való egyéni és csapatmunka ;

2. a formábahozó időszak, a fő idény előtt közvetlenül erősödő edzések és próbamérkőzések sorozata, a csapat kialakítása.

3. A formábantartó időszak, a kialakult és működő csapat erőállapotának, játékkészségének és eredményességének állandó biztosítása.

4. A levezető időszak, az idény végén a játékosok fáradtságának lehető legkisebb mértékre csökkentése és az eredményességnek az utolsó pillanatig való biztosítása.

Természetesen mindaz, amit technikai és taktikai kiképzésen, az egység, összjáték biztosításán, a csapatszellemen, kollektív érzésen, kiegészítő sportokon és összeszoktatáson értünk, megfelelően adagolva belefér ebbe a négy edzésszakaszba.

Edzőink a külföld tanítómesterei

Hosszú utat kellett megtennünk 60 év alatt, míg elértük, hogy a magyar játékost, illetve edzőt elismerik, csodálják külföldön, s nem ritkán az egész világ labdarúgói a mieinktől tanulták meg a labdarúgás legújabb csínjátbínját. Nem lenne helyes különbséget tenni játékos és edző közt, mert a játékostól is tanultak a külföldiek, később pedig a játékosból legtöbbször népszerű edző lett.

Érdekes összeállítás volna végigmenni a külföldjáró magyar labdarúgók egész sporttörténetén. Erre azonban — sajnos — nincs helyünk. Tény, hogy a legtöbb magyar edző működéséhez bajnokságok sorozata, válogatott győzelmek, az illető ország labdarúgásának gyökeres átalakítása, stílusosabbá, technikásabbá és taktikailag érettebbé tétele, szóval feljavítása, előbbrevitele fűződik.

Most csak azokat a játékosokat és edzőket soroljuk itt fel, akiknek működését a hivatalos nyilvántartásokból s az itthon levők bemondásaiból megállapíthattuk. Persze ez a névsor nem teljes. Rengeteg névtelen magyar labdarúgó és edző működött és működik világszerte.

Ez elvitathatatlan dicsősége és értéke a magyar labdarúgásnak, a külföld részéről pedig elismerése a magyar labdarúgók és edzők tudásának. Ezt viszont válogatott és klubcsapataink külföldön és itthon elért nagyszerű eredményei támasztották alá.

Európa országaiban működött és működő játékosaink és edzőink:

Albánia : Vadas M.

Anglia : Plattkó F.

Ausztria : Blau I. és II., Eisenhoffer, Fábián, Gilly, Guttmann, Hajdu A., Kalmár J., Konrád I. és II., Kósa, Lhottka, Maszlonka, Molnár I. és II., Müller E., Nemes S., Orth, Plattkó F., Schaffer, Schlosser, Schwarz E., Tóth (Bástya), Zvolenszky.

Belgium : Berkessy, Molnár I., Székány G., dr. Kalocsai.

Bulgária : Fogl II., Hajdu A., Krámer, Molnár I., Somlai.

Csehszlovákia : Bán, Bánás, Bobor, Borhy, Braun, Bulla, Csida, Ember J., Feldmann, Ging, Hajós A., Harangozó, Himmer, Hauser, Hirzer, Hegyi I. és IV., Hönich II., Jávor, Jeszmás, Kalocsay, Kardos J., Kemény T., Kocsis G., Konrád I. és II., Korányi I., Kubala, Künstler, Köves, Maly, Maszlonka, Morvay, Müller E., Nádler, Nagy F., Nikolsburger, Opata, Priboj, Rázsó, Reiner Gy., Schaffer, Siklósi, Sós, Stark, Szedlacsek, Szentmiklósi, Turi, Tóth Gy., Turai II., Weisz J., Weisz Gy., Fried, Fischer, Hungler II., Ivanovszky, Nemes, Obitz, Ölvedy, Plattkó, Pruha, Pozsonyi, Timár, Zsigmond.

Dánia : Molnár Fr., Nagy J., Szendrődi, Tóth.

Finnország : Magyar F., Maly. Markos, Nagy J., Obitz, Toldi.

Franciaország : Berkessy, Böhm, Bukovi, Dimény, Eisenhoffer, Farkas F., Kalmár, Kalocsay, Krajcsovics, Kohut, Konrád I., Kónya, Korányi II. és III., Köves, Lhottka, Limbek, Lyka R., Mayer, Nagy II. A., Nagy F., Nyers, Nyúl I., Olajkár I., Opata, Polyák, Reiner, Sebes, Sipos, Sternberg, Székány G., Sas F., Sas II., Sós, Vadkerti O., Vastagh, Vágó Z., Belkó, Boros, Leitner, Nagy J., Németh, Plattkó, Rémay I., Somlai, Újlaki, Wetzer, Závodi, Simonyi.

Görögország : Böhm, Limbeck, Schweng, Zsolnay.

Hollandia : Klein I., Molnár I., Veréb.

Jugoszlávia : Blau I. és II., Bukovi, Engel, Hauser, Lyka A., Mészáros I., Molnár Gy., Nemes S., Opata, Pozsonyi, Plattkó F., Vörös-Spitz.

Lengyelország : Boross E., Csikós, Czeisler, Fenyvessy, Fogl II., Hajdu A., Király T., Kósa, Kovács E., Lébi, Opata, Patkoló, Pozsonyi, Schlosser, Steiner Br., Szabó P., Szeder I., Scharle, Szollár és Weisz J.

Luxemburg : Fehérváry, Fenichel, Lengyel M., Szendrődi, Volentik.

Németország : Biró Gy., Czeisler, Feldmann, Gencsy, György F., Gyarmati, Hirzer, Horváth P., Károly III., Kertész III., dr. Kovács L., Kovács E., Kónya, Kürschner, Künstler, Molnár Fr., Nagy F., Obitz, Orczifalvi, Révész B., Riff, Szabó P., Schaffer, Víg IV., Vágó Z.

Norvégia : Hauser, Molnár Fr., Obitz.

Olaszország : Ádám S., Bánás, Balasics, Bányai, Berkessy, Béky, Bihari, Biri, Blau II., Boldizsár, Bukovi, Boross E., Chrappán, Csapkai, Czeisler, Dettrich, Dimény, Deutsch Á., Eichbaum, Egri-Erbstein, Fatter, Fehér, Feldmann, Ging, Gulyás, Győri I., Guttmann B., Hajdu A., Hajós Á., Hauser, Hirzer, Horváth E., Horváth T., Hlavay I. és II., Héger, Hermann I., Hrottkó, Kalmár J., Károly I. és II., Kertész G., Kincses, Kiss G., dr. Kovács L., Kovács E., Kelchen, Kollár, Kónya, Konyor, Kőszegi I. és II., Kutik, Lelovich Gy., Lengyel F., Lhottka, Lukács G., Lőwy, Magyar F., Maly, Marik, Mészáros F., Molnár I., Nagy J., Nehadoma I., Nyers, Olajkár II., Orbán, Orth Gy., Ottavi, Ölvedi, Payer I. és II., Pejts, Polgár Gy., Pollák L., Pruha, Révész B., Rakitovszky III., Rocken, Sárosi I. és III., Senkey I., Schubert, Sipos, Sternberg, Szalay A., Schöffer, Szemere, Szigeti, Szőke L., Szendrő, Tóth I.-Potya, Tóth L., Tóth III., Tritz, Tomecskó, Turbéki, Úrik, Vanicsek J., Vágó-Vanicsek, Viola, Vinnyei, Veréb, Vörös, Wéber L., Weisz Á., Winkler II., Wilhelm, Zilizi, Zsengellér, Zsin, Mike.

Portugália : Biri, Gencsy, Herczka L., Jeny, Magyar F., Siska, Szabó J., Guttmann.

Románia : Avar, Barátki, Blaschnik, Blum, Bodola, Darvas, Feldmann, Froncz, Guttmann, Győri II., Hajdu A., Hlavay, Hauser, Jeny, Kósa II., Kertész I., Konrád I., Kovács II., Kutik, Lóránt, Mészáros F., Magyar F., Müller E., Nádler, Nagy J., Nagymarosi, Opata, Perényi, Rakitovszky, Sipos, Stoffa, Török-Ströck, Schaffer, Szalay A., Szaniszló II., Szednicsek, Táncos, Teleky P., Wurfer.

Spanyolország : Alberti, Berkessy, Hajdu A., Hertzka L., Jeny, Kelemen, Kubala, Marik, Nyers, Pozsonyi, Plattkó I. és II., Szeder Gy., Kalmár.

Svájc : Aknai, Bihámi, Holics Ö., Kürschner, Károly III., Kónya, Kiss R., Köves, Lébi, Molnár Fr., Nagy II. A., Nehadoma, Pacolai, Rádai V., Rémay III., Reiner G., Sós, Szabó III. G., Szabó P., Sárosi III., Tritz, Volentik, Víg II., Weisz L., Winkler I. és II. Hirzer, Schaffer, Török, Zsigmond.

Svédország : Bródy, Czeisler, Konrád I. és II., Markos, Molnár Fr., Nagy J., Schlosser I., Tóth III., Wampetics, Szendrődi.

Szovjetunió : Limbek. (Észtországban : Kónya, Maly, Nagy F., Lettországban : Molnár Fr.)

Törökország : Balasics, Limbek, Markos, Mészáros F., Molnár I., Nemes S., Schweng, Kutik, Vinnyei.

Dél-Amerikában működött és működő játékosok és edzők:

Amsel, Bobor, Hermann S., Kállói, Kürschner, Mándi, Medgyessy J., Orth, Pákozdi, Plattkó, Reiner, Sas F.

Közép- és Észak-Amerikában működött és működő játékosok és edzők:

Bíró Gy., Blau I. és II., Braun J., Eisenhoffer, Fábián, Fischer L., Gross II. és III., Grünfeld, Guttmann, Haár, Henni, Kertész I., Konrád II., dr. Kovács L., László Gy., Magyar F., Molnár Gy., Nikolsburger, Nehadoma, Nemes S., Orth, Pozsonyi, Plattkó, Reiner I., Schwartz E., Sternberg, Szedlacsek, Szentmiklóssy, Vadas M., Zatykó.

Egyéb külföldön működött és működő játékosok és edzők:

Algir : Fatter, Limbek.
Ausztrália : Bosánszky, Székány G.
Cyprus : Künstler, Zsengellér.
Kuba : Katzer, Kramer, Pipa, Szentmiklóssy, Strauss I. és II.
Egyiptom : Kertész II., Titkos P., Toldi, Szabó P., Lázár, Magyar F.
Etiopia : Háda J.
Ghana : Kemény T., Ember J., Varga Gy.
Guinea : Szépvölgyi, Csanádi F.

Indonézia : Fatter.
Kína : Ember J., Szabó P.
Palesztina (Izrael) : Blau I. és II., Breuer II., Deutsch Á., Kiss A., Lederer, Nemes S., Tehel, Vermes, Weisz Gy., Mándi.
Szíria : Albert, Vadas M.
Szudán : Háda.

Nemzetközi labdarúgó játékvezetőink

A magyar labdarúgás kitűnő játékosok és edzők mellett mindig kitermelt jó játékvezetőket is, akiket nagyon hamar felfedeztek külföldön is.

Első „nemzetközi" bíráink azok voltak, akik az „ősidőkben" a magyar—osztrák mérkőzéseket vezették. Eleinte ugyanis Budapesten is, Bécsben is hazai bírák működtek. Az első bécsi meccset 1902-ben Shires vezette (az MTK egyik angol játékosa, aki bécsi egyesületnek is tagja volt), a budapesti visszavágót Yolland Artur, a magyarrá lett angol tanár. A született magyarok közül Horváth Ferenc, Hercog Ede, Fehéry Ákos voltak a magyar—osztrák mérkőzések első magyar játékvezetői. 1908-tól kezdve kértünk fel semleges játékvezetőket. Az I. világháborúban azonban — átmenetileg — visszatértünk a „hazai" bíráskodáshoz, amikor ismét Fehéry, továbbá Schuberth M. Ferenc, Oláh Aladár, Vértes Imre és Szüsz Hugó vezettek magyar—osztrák mérkőzést.

Külföldön Hercog Ede volt az első, aki nemzetek közötti mérkőzést vezetett : 1912. július 2-án Stockholmban az OB-n döntésre került Dánia—Hollandia elődöntőt, amelyet a dánok 4 : 1-re nyertek meg. Utána mind több és több magyar játékvezető kapott külföldi meghívást.

Nemzetközi játékvezetőink a 60 év alatt

(Akik itthon és a külföldön is vezettek válogatott és nemzetközi mérkőzést).

Balla K. és Gy., Barna B., Biró S., Boronkay, Csárdás, Dankó, Dorogi, Fehéry, Gerő F., Gere, Harangozó, Hernádi, Hertzka P., Hercog E., Horváth F., Kamarás Á., Kann F., Kaposi, Major, Kiss E. és T., Klug F., Kösztner, Majorszky, Molnár, Oláh A., Pósa, Palásti, Rubint, Schiessler, Schuberth M. F., Sipos, Sramkó, Szüsz H., Szilágyi, Szigeti, Veres I., Vértes I., Vicenik, Zsolt, Yolland A.

Legkiemeltebb külföldi játékvezetők, akik magyar csapatok küzdelmeiben bíráskodtak

Angolok : Ellis, Ewans, Howcroft, Lewington, Ling, Prince Cox, Rous, Wagstaffe, Simmons, Leafe.
Belgák : Baert, Langenus, Van Praag.
Csehszlovákok : Bizik, dr. Brüll, Ceinar, Herites, Kriszt, Vlcek.
Dánok : Sophus Hansen, Ulrich.
Franciák : Slawick, Guigue.
Hollandok : Boas, Groothoff, Leo Horn, Van der Meer, Mutters, Van Nuffel.

Jugoszlávok : Fábris, Popovics, Lemesic.
Kinai : Csiang.
Lengyel : Podubski.
Németek : Bauwens dr., Birlem, Dusch, Koppehel.
Olaszok : Barlassina, Carraro, Dattilo, Mattea, Mauro, Scorzoni, Bernardi.
Osztrákok : Beranek, Braun, Meisl, Mies, Retschury, Schmieger és Seemann.
Románok : Iliescu, Morar, Xifando.
Skót : Griffiths.
Spanyol : Escartin.
Svédek : Andersson, Bäckström, Dahlberg, Eklind, Gelbord.
Svájciak : Bangärter, Ruoff, Wunderlin, Wüttrich.
Szovjet : Latüsev, Lukjanov.

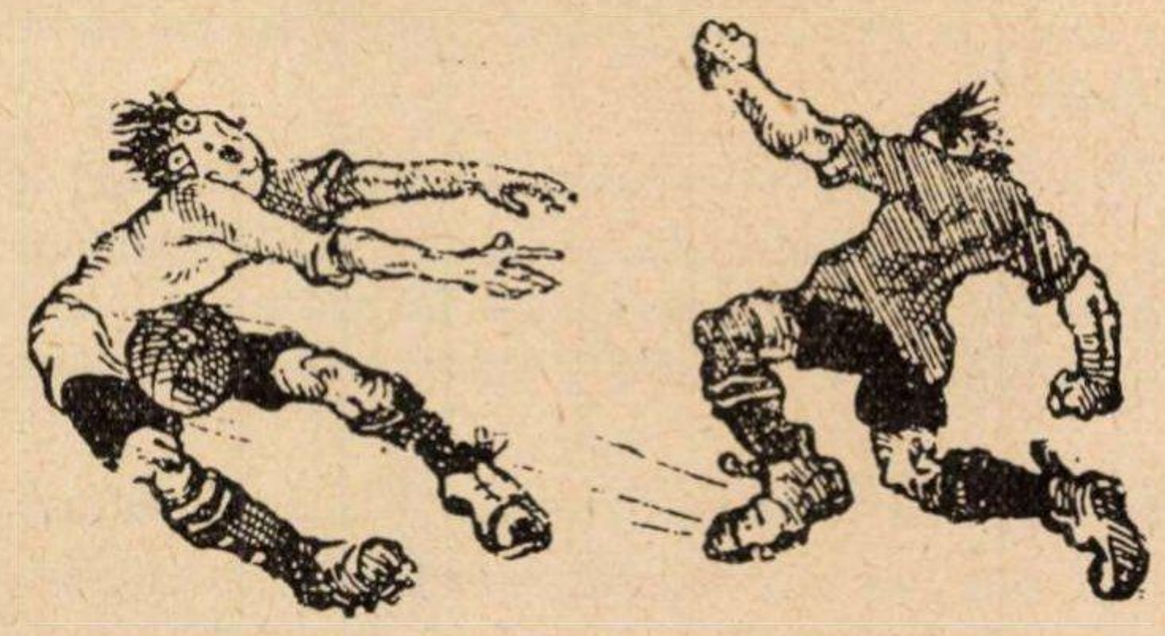

De jó is kapusnak lenni .

(Futball-évkönyv 1921.)

Szemelvények külföldi barátaink leveleiből.

A magyar labdarúgó-sportnak minden időben voltak külföldön barátai, akik nemcsak az MLSZ jubileumakor, hanem más nagy eseményeink alkalmával is hangot adtak baráti érzelmeiknek. Ezek a barátságok valósággal öröklődtek az MLSZ hatvan évén keresztül. Ezek közül a baráti megnyilatkozások közül most néhányból itt is idézünk, kedves visszaemlékezésül :

C. A. W. Hirschman, a FIFA alapító főtitkára :

„Ebben a testületben az MLSZ mindig kiváló szerepet töltött be, nemcsak azoknál a szolgálatoknál fogva, amelyeket a nemzetközi labdarúgó-sportnak teljesített, hanem azért is, mert mindenkor számos futball-nemzet szimpátiáját biztosította magának."

F. J. *Wall*, a The Football Association (angol szövetség) egykori főtitkára :

„Mindig nagy érdeklődéssel kísértem a magyar labdarúgó-sport fejlődését, különösen két egymást követő budapesti látogatásunk után, melynek sok kellemes emlékét őrzöm, ez az út számomra érdekes és mindig emlékezetes marad."

Eduard *Pantucek*, az Österreichischer Fussball Bund egykori elnöke:

„Az MLSZ volt az, amellyel az osztrák labdarúgó-szövetség évek óta a legszorosabb kapcsolatot tartotta fenn és amely az osztrák labdarúgó-sport felvirágozásához nagyban hozzájárult."

D'Oultremont, a belga szövetség volt elnöke :

„Alkalmunk volt teljes mértékben megismerni az Önök kiváló sportfelfogását, bár legyőzettek, csak dicsérő szavaik voltak számunkra és keserűség nélkül szenvedték el a vereséget."

Dr. J. *Martin*, a VBB (Berlini Szövetség) elnöke :

„Budapest és Berlin között a sportbeli érintkezés mindig szívélyes volt és a két város válogatottjainak mérkőzése mindkét főváros sporteseményévé nőtt."

Fanta, a CSAF (Csehszlovák Szövetség) v. elnöke :

„Az 1906—1908. években megtartott Budapest—Prága mérkőzések előbbre vitték a cseh labdarúgást is, amely annak idején még nem talált elegendő pártfogóra fejlődésében."

Erik von *Frenckell*, az SP (Finn Szövetség) elnöke :

„Midőn országunk függetlenné vált, elsősorban a testvérnemzettel iparkodtunk személyes érintkezésbe lépni, hogy a két nemzet összetartozandó-

ságát nemcsak nemzeti és kulturális téren, hanem a sport terén is demonstráljuk."

J. *Rimet*, a FIFA és a FFFA (Francia Szövetség) elnöke :

„Az MLSZ fejlődése az alapítók és utódok akaratáról és ügybuzgóságáról tesz tanúságot."

Dr. Edward *Czetnarowski*, a PZPN (Lengyel Szövetség) elnöke :

„Az MLSZ élete mindig mintaképe volt a helyes szövetségi tevékenységnek, ennek köszönhető, hogy oly erős és szilárd alapokon áll, hogy bátran nézhet szembe minden megrázkódtatással."

G. P. *Blaschke*, a DFB egykori elnöke :

„Magyarország a labdarúgásnak nemzeti vonást tudott adni, miáltal azt az egész világon híressé tette. Tradíciókon nyugszik a magyar labdarúgósport."

Mario *Ferretti*, az FIGC (Olasz Szövetség) elnöke :

„Szövetségük továbbra is nevelje azokat a csodálatos képességű bajnokokat, akiket a világ nem minden ok nélkül szeret és ünnepel."

G. *Mauro* az olasz JT elnöke :

„A magyar játékosokat, akik mindig nagytechnikájú játékot mutattak, tanítómestereink közé soroljuk és testvéri barátainként üdvözöljük."

Hugo *Meisl*, osztrák főtitkár és szöv. kapitány :

„Ha a jövőben is hasonló idealistáink lesznek szövetségeinkben és egyesületeinkben, mint a már eltávozottak, akkor a futball-sport meg fogja tartani különféle szépségeinek báját, rendkívüli vonzóerejét a tömegekre, s be fogja tölteni hivatását az ifjúsággal és a tömeggel szemben."

J. Schlegel, a SFAV (a Svájci Szövetség) elnöke :

„A magyar csapatokkal való találkozások tagadhatatlanul üdvös hatással voltak a labdarúgó-sportnak Svájcban való fejlődésére."

K. Gassmann, a FIFA főtitkára :

„Reméljük, hogy szövetségük a következő decenniumban is el fogja érni a múlt évtizedek nagy eredményeit."

Prof. Dr. M. *Andrejevic*, a FIFA VB jugoszláv tagja :

„A magyar sportközönség tud ünnepelni és énekelni, de sírni és szidni is. Az ilyen közönség is oda illik a magyar labdarúgást előrevivő tényezők közé."

Dr. P. J. *Bauwens*, a DFB (Német Szövetség) elnöke :

„Mint játékvezető, ismertem meg a szó igazi értelmében vett magyar labdaművészetet, amely — hasonlóan a magyarok tánc - és zeneszeretetéhez — a labdarúgó-játékban juttatja kifejezésre, hogy összességében, mint csapat, egy csodálatosan együttműködő együttest alkot."

H. *Bergerus*, a SFF (Svéd Szövetség) főtitkára :

„Svédország hallatlanul sokat tanult a magyaroktól és mi csak hálásak vagyunk azért a jó helyért, amit eddig elfoglalhattunk a híres magyar futballiskolában."

J. Crahay, az URBSFA (Belga Szövetség) főtitkára :

„A belga sportemberek őszinte csodálatát fejezem ki a magyar labdarúgók tehetsége és szellemes játéka felett. Belgiumban türelmetlenül várják a magyar csapatokkal való újabb találkozókat."

P. *Delaunay*, az FFFA (Francia Szövetség) főtitkára :

„A francia labdarúgás hasznára fordította a magyar labdarúgóktól tanultakat. A mi játékosaink igyekeznek belevinni labdarúgásunkba a magyar labdarúgás fortélyait."

V. *Granatkin*, a Szovjetunió labdarúgó szakosztálya nevében :

„A magyar labdarúgók mesteri tudása különösen magasra emelkedett a népi demokratikus Magyarországon."

J. *Gustafson*, a SP (Finn Szövetség) főtitkára :

„Finnország labdarúgói és nézői kivétel nélkül csodálják a finom magyar labdarúgó-játékot."

Li Koan Ü, a kínai NK követségének kultúrattaséja :

„A magyar labdarúgók szép játékából nagyon sokat tanultunk, s a Kínában működő magyar labdarúgó-edzők is igen eredményes munkát végeznek."

S. *Petrov*, a bolgár NK labdarúgó-osztályának elnöke :

„A baráti Magyarországon a népi hatalom továbbra is biztosítja azokat a kedvező előfeltételeket, amelyek hozzájárulnak a magyar labdarúgás további fejlődéséhez és népszerűségének fokozásához."

S. *Rous*, a FA (Angol Szövetség) főtitkára :

„A magyar válogatott csapat taktikája és ügyessége 1952—1954 között felbecsülhetetlen értékű leckét adott a többi országnak."

F. *Vasile*, az FRF (Román Szövetség) főtitkára :

„A két szomszédos ország labdarúgó-kapcsolata, csapataink gyakori találkozásai következtében igazán meleg baráti viszonnyá fejlődött."

J. *Vogel*, a CSR (Csehszlovák Szövetség) nk. elnöke :

„Ha a magyar—csehszlovák labdarúgó-kapcsolatra gondolunk, magunk előtt látjuk azokat a nagy játékosokat, akik a két ország hírét megalapozták."

Ch. *Buchan*, sokszoros angol válogatott labdarúgó, újságíró :

„Mint rádióközvetítő, nem találtam elég dicsérő szót, amely méltó lett volna az Anglia felett 7 : 1 arányban győztes magyar csapat művészetéhez és a labda felett való uralmához."

S. *Herberger*, a német világbajnok csapat kapitánya :

„Ilyen „sikeresen", s ugyanakkor a „szemnek is ilyen gyönyörűen" játszani, mint ahogy azt az elmúlt évtizedben a magyar játékosok tették, minden labdarúgó vágyálma."

N. *Latüsev*, kiváló szovjet játékvezető :

„A magyar labdarúgás fejlődése nemcsak egy-egy csapat sikereiben jut kifejezésre, beleértve a válogatott csapatot is, hanem a labdarúgó tömegsport fejlődésében, valamint a sportlétesítmények számának növelésében is."

W. H. E. *Evans*, ismert angol játékvezető :

„Az a magyar csapat, amely az általam vezetett EK-döntőt megnyerte Rómában, mindent halálos pontossággal és meglepő ötletességgel hajtott végre, ami nemcsak az olaszok, hanem később az angolok számára is teljesen új játékfelfogást mutatott."

K. *L. van der* Meer, kiváló holland játékvezető :

„A magyar labdarúgók nagyszerű viselkedése mindig jó emlékem marad, néha igen nehéz körülmények közt is szívesen fogadták a szigorú játékvezetést."

V. *Pozzó*, az olasz VB és OB-csapatok kapitánya, újságíró :

„Három jóslatom közül : olimpiai bajnokság — az angol válogatott legyőzése — világbajnokság — legutóbbi nem vált be. De ez már így van a labdarúgásban. Pedig a VB-győzelem mindenesetre a magyarokat illette volna."

W. *Meisl*, újságíró (London) :

„Nincs statisztika arról, hol működtek legeredményesebben a magyar labdarúgó-edzők, de Dél-Amerikától Svédországig ott találhattuk a világ legjobb csapatai mellett a magyar edzőket, akik jónéhány világnagyságot neveltek."

O. *Simicek*, újságíró (London) :

„Ott voltam a magyar labdarúgók első bátortalan lépéseinél a bécsi Práter pályán fagyoskodó 50 néző közt, s ott voltam a Wembley-ben, amikor Anglia válogatottja otthoni első és legnagyobb 6 : 3 arányú vereségét szenvedte el a magyaroktól. Elgondolkoztam, milyen nagyot fordult a futball-világ kereke is."

Irodalom

Csanády Árpád : Labdarúgás, dr. Földessy János : Válogatott labdarúgók könyve, dr. Földessy János : Az MLSZ 25 éve és a magyar labdarúgás 30 éves története, dr. Földessy János: A magyar labdarúgás 60 éve. FIFA: Handbook 1950. és 1954. Gallowich Tibor : A magyar labdarúgás 50 éves története. Lakat Károly : A magyar labdarúgás edzése. Schmieger : Der Fussball in Österreich. Sebes Gusztáv : A magyar labdarúgás. Tabák Endre—dr. Ábrai Zsigmond : Labdarúgó játékvezetők könyve. W. C. Leech : Annuario Mundial de Football (Buenos Ayres).

FA—MLSZ—BLASZ—ILSZ—MTK—FTC—MAC évkönyvei, sport- és napilapok.

Rövidítések (és idegen kifejezések)

A = A- válogatott csapat (pl. profi A). *AC* = Atletikai Club. *AK* = Atletikai Klub, *am.* = amatőr.

B — B-válogatott csapat (pl. profi B), vagy Bányász (pl. Tatabányai B), vagy Barátság (pl. Szentlőrinci B). *Bp.* = Budapest-i *BLASZ* = Budapesti Labdarúgók Alszövetsége (többi alszövetség : *DLASZ, ÉLASZ, DNYLASZ, KLASZ, NYLASZ,* déli, északi... stb.) — *BTC* = Budapesti Torna Club, *BEAC* = Budapesti Egyetemi Atletikai Club, *BTSB* = Budapesti Testnevelési és Sport Bizottság (vidéknél az illető megyei TSB) *BT* = Bírák Testülete, BLSZ = Budapesti Labdarúgók Szövetsége (és 19 megyei LSZ).

C = C-válogatott, *cs* = csatár, *corner* = szöglet, sarok, *center* = középcsatár.

d = döntetlen, *D* = Dózsa.

EB = Európa Bajnokság, *EK* = Európa Kupa, *ET* = Edzők Testülete (Tanácsa) *É* = Építők.

FA = Football Association (angol labdarúgó szövetség), *F* = főiskolai, *FC* = Futball Club, *FIFA* = Federation Internationale de Football Association (Nemzetközi Labdarúgó Szövetség), *FTC* = Ferencvárosi Torna Club, *Fcs* = Futball csapat, *f* = fedezet, *football* = labdarúgás, *formáció* = alakzat, *freekick* = szabadrúgás.

Goal = kapu (a gólarányt is jelenti, valamint a góllövőket is). *Gy* = győzött, győzelem.

H = Haladás, Honvéd, *h* = hátvéd, *hb* = határbíró, *hj* = határjelző.

ifj. = ifjúsági, *ILSZ* = Ifjúsági Labdarúgók Szövetsége.

jv = játékvezető, *JT* = Játékvezetők Testülete (Tanácsa), *j* = játszott.

K = Kinizsi, *KK* = Közép-európai Kupa, *k* = kapus, *kick* = rúgás (pl. goal kick), *kick off* = kezdőrúgás, *komb.* = kombinált (pl. több klubból összeállított, de nem válogatott csapat), *Ker* = Kerületi, *kap.* = kapitány.

L = Lokomotív, *LC* = Labdarúgó Club, *LE* = Labdarúgó Egylet.

M = MÁV, MOVE, vagy MADISZ, *MK* = Magyar Kupa, *MHK* = Munkára, Harcra Kész, *MILL* = Magyar Ifjúsági Labdarúgó Liga, *MAC* = Magyar Atletikai Club, *MAFC*, *MFC*, *MFCS* = Műegyetemi Atletikai és Football Club (Csapat), *MLSZ* = Magyar Labdarúgók Szövetsége, *MTK* = Magyar Testgyakorlók Köre, *MTSH* (MTST) = Magyar Testnevelési és Sporthivatal (Tanács), *MTE* = Munkás Testedző Egylet, *MÚE* = Magyar Úszó Egylet, *match* = mérkőzés (meccs).

NB = Nemzeti Bajnokság, *NBB* = Nemzeti Bajnokság Bizottsága (egy ideig az NB II. ligát is így nevezték, illetve így rövidítették), *NSB* = Nemzeti Sport Bizottság, *NSC* = Nemzeti Sport Club, *nk.* = nemzetközi.

OB = Olimpiai Bajnokság, *OTSB* = Országos Testnevelési és Sport Bizottság, *OTE* = Óbudai Torna Egylet, *o* = osztály (pl. I. osztály), *offside* = les, *orsz.* = országos.

P = Petőfi, *PLSZ*, *PLASZ* = Professzionista Labdarúgók Szövetsége (alszövetsége), *profi* = professzionista, hivatásos, *penalty kick* = büntető rúgás, 11-es, *p* = pont.

SC = Sport Club, *SE* = Sport Egylet, *Szöv.*, *szöv* = szövetségi, *sz* = született.

T = Textiles, *TC* = Torna Club, *TE* = Torna Egylet, *TVE* = Torna és Vívó Egylet, *TSB* (TST) = Testnevelési és Sport Bizottság (Tanács), *Tör.* Törekvés, *team* = csapat, *tréning*, *tréner* = edzés, edző, *touch* = határ, bedobás (tacs), *TLSZ* = Társadalmi Labdarúgó Szövetség.

Up., utánp. = utánpótlás, *UEFA* = Európai Labdarúgó Szövetség, *Ú* = Újpest.

V = Vasas, vagy Vasutas, *VB* = Világbajnokság, *VL* = Vörös Lobogó, *v* = vesztett, *vál.* = válogatott, *ver.* = vereség, *VIT* = Világifjúsági Találkozó.

W alakzat = két összekötő hátul, három előretolt csatár, *WM alakzat* = W + 2 fedezet, 3 hátvéd.

y = yard.

A válogatott mérkőzéseknél szereplő számsorban (pl. Uruguay—Brazília, 31, 11, 6, 14, 54 : 62) az első szám a mérkőzések számát, a második a győzelmek, a harmadik a döntetlenek, a negyedik a vereségek jelzése, 5., 6. a gólarány.

A könyv belső anyagának lezárása után megtartott válogatott mérkőzések eredményei:

Magyarország A—Jugoszlávia A 1 : 1 (1960. X. 9.)
Magyarország A—Lengyelország A 4 : 1 (1960. XI. 13.)
Magyarország A—Belgium A 1 : 2 (1960. X. 30.)
Magyarország A—Ausztria A 2 : 0 (1960. XI. 20.)

A mérkőzéseken szerepelt játékosok: Török 1, Rajna 1, Sipos 4, Novák 3, Bundzsák 2, Berendi 2, Sándor 4, Kutasi-Kuharszky 1, Göröcs 4, Albert 4, Fenyvesi 3, Molnár 2, Grosics 3, Dudás 1, Szojka 1, Tichy 2, Tóth (Szombathely) 1, Sóvári (Újpest) 2, Solymosi 2, Borsányi II. 1, Monostori 2, Sárosi (Vasas) 1, Machos 1.

Kis válogatott mérkőzések:

B vál.—Ausztria B 2 : 2, Jugoszl. B 2 : 1, Belgium B 0 : 1, Lengyel B 5 : 2.

U. vál.—Jugoszl. U. 0 : 4, Lengyel U. 1 : 1, Ausztria U. 2 : 3.

Budapest (BLSZ)—Stájer vál. 3 : 1, Délnémet vál.—MLSZ (Közép) vál. 3 : 3.

Ifj. vál.—Lengyel ifj. vál. 2 : 1, Ausztria ifj. 3 : 0. Jugoszláv főisk.—Magyar főisk. 2 : 0.

TARTALOM

Oldal

A magyar labdarúgás és a 60 éves MLSZ 3
További jó munkát a 60 éves MLSZ-nek! (Hegyi Gyula) 5

I. rész: A 60 éves MLSZ

A magyar labdarúgás első négy éve — az MLSZ megalakításáig 9
Az MLSZ alakulásának és előzményeinek hiteles története 12
Az MLSZ alakuló közgyűlése, a bajnokság kiírása 15
Az MLSZ 60 évének története 18
1901—1910 18
1911—1920 21
1921—1930 23
1931—1940 25
1941—1944 27
1945—1949 28
1951—1954 35
1955—1960 41
Emlékezzünk régiekről 48
Nemzetközi kapcsolataink 51
Labdarúgó-szövetségünk intézményei 53
Kerületektől — a 20 megyei és budapesti szövetségig 53
Bíróbizottságtól — a Játékvezetők Testületéig 54
Trénerkollégiumtól — az Edzők Testületéig 54
Sportorvosi és balesetbiztosítási intézményünk 55
Az MLSZ és a pályaépítés 56
Az MLSZ és a sajtó 57
Az MLSZ és a totó 57
Egyéb intézmények 57
Az MLSZ vezetősége az 1960. évben 58

II. rész: A magyar labdarúgás

Labdarúgó-bajnokságaink 63
Labdarúgó-bajnokságaink táblázatai 83
Labdarúgó-vándordíjaink 87
Nemzetek közötti válogatott mérkőzéseink 89
Szövetségek közötti válogatott mérkőzéseink 109
Nemzetek közötti válogatott mérkőzéseink összesítése 110
Szövetségek közötti válogatott mérkőzéseink összesítése 111
Az MLSZ válogatott csapata kisebb díjmérkőzéseken 111
Magyarország válogatott csapatában szerepelt játékosok 112
A FIFA által még nyilvántartott válogatott mérkőzéseken szerepelt játékosok 114
Minden idők legjobb magyar labdarúgói 121
A labdarúgó válogatás és a szövetségi kapitányok 130
A „kis-válogatott" mérkőzések 134

Oldal
Nemzetközi labdarúgó mérkőzéseink (1897—1960) 137
Budapest labdarúgó-sportja 157
A vidék labdarúgó-sportja 163
Ifjúsági labdarúgásunk 168
A Népstadion és a labdarúgó-sport 172

III. rész: Szerepünk a világ labdarúgó-sportjában

Mit kell tudni a FIFÁ-ról, a nemzetközi szövetségről 177
A FIFA tagszövetségei 179
Magyar játékosok a FIFA, Anglia és a kontinens mérkőzésein 180
Magyarország a labdarúgó-olimpiákon 182
Az első három világbajnokság 185
A labdarúgó VB II. félideje — egészen 1958-ig 188
Brazília megérdemelt győzelme, Magyarország kiesése az 1958. évi VB-n 191
Az 1962. évi labdarúgó VB előmérkőzései 197
Küzdelem a labdarúgás világelsőségéért 198
Az első Nemzetek Kupájában a Szovjetunió győzött 201
A magyar válogatott az Európa Kupában 202
Az Ifjúsági Nemzetközi Labdarúgó Torna 205
A klubcsapatok nagy díjmérkőzései 208
A Közép-európai Kupa 208
A labdarúgó bajnokcsapatok tornái 216
A Kupagyőztesek Kupája 220
Kis KK és Duna Kupa 220
Vásári városok kupája 221
A magyar játékrendszer elterjedt, játékosaink és edzőink kapósak lettek az egész világon 221
A magyar labdarúgó edzésrendszer kifejlődése 226
Edzőink a külföld tanítómesterei 230
Nemzetközi labdarúgó játékvezetőink 232
Szemelvények külföldi barátaink leveleiből 234
Irodalom 237
Rövidítések 237

Ára: 40,— Ft